

חקי דעת

ספר

חקי דעת

על

יורה דן

הלם ראשון

אשר לקט ואסף הרב המחבר שמואל חיים זצ"ל

הלכת ברורה דינים על ש"ע וי"ד . מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ה"ה
ש"ע ורמ"א ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש וכר"ו ובל"י ופ"ת ופ"מ ולחה"פ ונוב"י
ח"ד וב"א ול"ש והגר"א וחי' ותשו' הגרע"א והס"ת ושאר שו"ת גדולי
ראשונים ואחרונים בדרך שאלה ותשובה.

יצא ראשונה בשנת תרל"א בעיר ווארשא, ועתה נדפס מחדש ע"י בן המחבר

ר' יעקב רעשעווסקי שליט"א
הוצתק וחוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ב

נדפס בבית הדפוס של

א. פאזי

מילווקי, וויס.

CHIEKH DAAS

Volume One

Copyright, 1933, by Jacob Reshevski, New York, N. Y.

Printed in U. S. A. by A. Posy Press, 617 North Second Street, Milwaukee, Wis.

על יורה דעה

הסכמת הגאונים על הספר חקי דעת

טומא' וכן נ"ל גם נשע' וממילא נמשך גם לדין אם דנינו
טומאה ל"ש אם רחינו סימן אחד מתנגד הנייה אסורה. זה
אשר ראיתי לעוררהו ומלזה לתקן. וידיפס הסכמתי כמו שהיא.
דברי המדבר לכבוד התורה ויזכהו השם להדפיס חצורו ח"א
וח"ב כנפשו ונפש הדו"ש יוס' ד' נחקותי תר"ל :

הנעיר יוסף שאול הלוי נאטהנזאהן האנד"ק לבוב
כבוד הרב הגאון המפורסם תפארת ישראל סיני ועוקר הרים
נר ישראל פ"ה ע"ה. קדוש ד'. המסיד המפורסם שלשלת
היוחסין מו"ר כקש"ת מוהר"ר חיים אריעזר וואקס נ"י אנד"ק
קאליש.

הן נא לפני תלמידי הרב החרף נעט נעמן ואיש חמדות החסיד מוה'
שמואל חיים נ"י והראה לי מחברתו על ש"ע יור"ד אשר
ואחרונים וסדרן נסידור נאה למען ירון הקורא זו ויהי' כשלחן ערוך
יגע ועמל ללקוט פרחי שושנים וקילורי דינים ונגדולי הראשונים
להורות ונונו. והנה הרב היקר הנ"ל לא מש נאולה של תורה ומשים
לילות כיונים וכל מועשיו רגוים. ועיינתי בהרבה מקומות מספרו וראיתי
זו דבריו מסודרים היטב דבר דיבור על אופניו. ונע"ה יש לו לב רחב
להנין דברי חכמים וחדותם ולסדרם. ורגונו להניח הדברים על מכבש
הדפוס. והנני להסכים על ידו. ונוי יתן חיפה ויכתבון מיליו נעט
נרזל ועופרת לעד יכתבון ויהי' לו זכרון נאה. ויפאנו מעינותיו חוזה.
נעה"ח יוס' ח' אייר תר"ל לפ"ק :

נאום חיים אריעזר וואקס חופ"ק קאליש

כבוד הרב הגאון המפורסם סיני ועוקר הרים. שר התורה. חצידק
המפורסם. כקש"ת מוה' ישראל יהושע נ"י. האב"ק
קוטנא בעל המחבר ספר ישועות ישראל.

הן הראני כבוד הרב החרף הנהולל את מחברתו על ש"ע יור"ד אשר
יגע ועמל ללקוט פרחי שושנים ונגדולי אחרונים וסידרן נלשון
נח למען יונן נקל ויהי' כשלחן ערוך לפני המורה. והנה עיינתי בהרבה
מקומות בספרו וראיתי כי יש לו לב רחב להנין דברי חכמים ולסדרן
יפה למען יוצנו נקל. ורגונו הרב החרף הנ"ל להעלות על מכבש הדפוס.
והנה אמרתי להסכים על ידו לחוקק נעט נרזל ולהפיץ מעינותיו חוזה :

נאום ישראל יהושע חופ"ק קוטנא יע"א

כבוד הרב הגאון המפורסם נזר הזמן והדרו, נודע למשגב על פני תבל
נר ישראל ואורו, פה"ח, כליל המרעים, חכם חרשים, כש"ח
מו"ה מאיר ליבוש מלכים נ"י אב"ק לינשיטין.

גם למראה עיני הי' החצור שיסד הרב החרף ונקי משנתו קצ ונקי
מו"ה שנואל חיים נ"י ונק"ק אחרקונ לסדר הלכות שניו"ד
נאופן יקל למעינים לחזור הדינים מתוכו ויש זו תועלת רב. והנס
כי דרכי למנוע ווליתן הסכמות, אחרי ראיתי שכבר סמכו על ידו גדולי
וגאונים דורנו לא יכלתי להשיג פני הרב נ"י ריקס וינאחי מוגדרי. וה'
ינחהו נמעגלי נדק ללמוד וללמד, חותם נ' בהעלותך תר"ל לינשיטין :

מאיר ליבוש מלכים

כוד הרב הגאון האמתי הקדוש רשכנ"הג איש חלקי נוליד
דנהורה אספקלריה המאירה נשוג הדרך אשר
ר תורתו ונגדל נדקתו וקדשתו למרחקים זורחת מרן כקש"ת
זור"ר חיים האלברשטאם נרו יזרח לנחם ועד האנ"ד
דק"ק נאנ"ז והגליל :

בנקלא לאחרון הה"ג החרף ונקי המושלם מוהר"ר שמואל
חיים ונק"ק אחרקונ ותחת ידו חצור נאה על יו"ד
חולקט חדושי דינים מאחרונים על ח"ד מסודר יפה
מאחר הלכות לדינא ורגונו להניח לנזית הדפוס לזכות המורים
נאח דבר על מקומו והנני להסכים עמו להניח לנזית הדפוס
אחלה כמותו ולראי' נתי עה"ח תר"ל מ"ג למונ"י
חקי חיים האלברשטאם

כבוד הרב הגאון המפורסם שר התורה מופת הדור והדרו
לנו נאחור הגולה נר ישראל ע"ה פה"ח
ששכנ"הג כקש"ת מו"ה יוסף שאול הלוי נ"י אנד"ק
לנזו והגליל :

כובא אלי ספר מהרב החרף ונקי וכו' מוה"ר שמואל חיים
נ"י נמוהר"א ז"ל מאחרקונ אשר נדעתו לקצוע
רדפוס. ולאחר המניח ירט הדרך לנגדו ונקש מעמדי לתת
ס הסכמתי על ספר הזה לא הי' חללי רק כשעות שתיים שהן
ורנע, והנה לאחר אין הזמן אחי לעיין היטב על פני כל הספר
דמכתו על הרבנים הגאונים אשר קדמוני, וגם אני נוסכים
הולך שידפס הספר הזה על פני תכל ולמען תת אות כי
נמנתי בספרו הנה ראיתי נדבר התרגומים החדשים (שקורין
נאומנו קונריער הינער) שמעיד נשם הרב הגאון הקדוש
אנד"ק טעכענאוו שהתירם ופוך חזי גאון נגדל דקא מסהיד
ס הרב הנדיק המנוח מ' ינחק מאיר ז"ל מוגר והנה אני הייתי
ואח להמתירים, וכבר נדפס נאח בספר אחד נקוצ נשמו זכרון
עזרהם תשונתו. וגם נחצורי שו"ת שאל ומשיב כתנתי נזה,
נכעת מנאחי נס' נחל אשכול להגאון מהאלנערשטאדט גם הוא
אוסכים להתיר ע"י פלפול גדול גם הזכיר שראה דברי, מדי
נצרי זכור אזכור מוה שראיתי היום נפמ"ג ס' תמ"ז נאח"ח
חמשננות סק"א שכתב גיד הנשה שנפל לכלי ראשון ואין ס'
אחסור נשוכ דס דאף דאין נג"ה נג"ט דוקא פליטתו הא דס
וש זו ע"ש שהאריך, והוא דבר חדש לא יוזכר נשום מקום וכל
הפוסקים אינם מודגרים רק נאיסור ג"ה ולא נאיסור דס.
נע"י חולין ק"א לענין אוכל גיד הנשה של נבלה וכן גיד הנשה
נל שור הנסקל נחלק ר"י ורגנן אי חייב שתיים או אחת ולא
נאכרו אי חייב נשום דס אם יש זו כזית וגם הרמב"ם לא
יזכיר אף שהוא סובר דס ננישלו מן התורה. וע"כ שאפי'
חם אין זו. ונע"ג לדין כי גם נפמ"ג ניו"ד ס' ס"ה לא הזכיר
חלת. עוד ראיתי נספרו נס' פ"ו שנמשך אחר לשון השע
שהתחיל סימני נזנים להכיר שהם מעוף טהור. ומזה נמשך
נאם סימן ח' טהרה יהי' מועיל. והוא תמוה נאחמת נסימני
נערה נריך להיות שני הסמינים דהיינו אחד כד ואחד חד וחלצון
נחצו וחלמון נפנים הא אם חסר אחד מהסימנים הוא אסור.
ננש"ד יש ט"ס שהרי התחיל להכיר סימני טהרה ואין סימני

כבוד הרב הגאון הגדול בקי בכל חררי תורה. נזר ישראל והדרו המפורסם
על קצוי חבל שלשלת היוחסין בקש"ה מו"ה **צבי הירש**
אורינשטיין נ"י אבר"ק בריסק דליטא.

כן ראיתי איזה עלים אשר הקריב לפני הרב יוהור"ר **שמואל חיים**
נ"י ונהיזו אשר היצר על ש"ע יו"ד אשר ליקט ואסף כעמיר
גורנה וספרי גדולי האחרונים ז"ל. והוא דבר הנועיל לצעלי הוראה
להיות לנו ופתח לקפץ הנלונר הזה בתשובות וספרי חכמי הדורות. כי
צלתי עיון בגוף התשובה ונוקד הדברים אין לדון ולהורות ופני הליקוטים
אף הם ונוקד כלל יצאו. כאשר כבר הרעישו ע"ז חכמי כל דור ודור.
אולם לא על הנוצרים האלה יצאו כי כונתם רצויה להיות ויעיר לעזר
ולהקל החופש. ולא עליהם האשמה הם יצאו להורות ונדריהם אשר לא
כדת ונבלי עיון. כונתם עלינו. והנה הם חונם כי לא יכלתי להעביר
עיוני ע"פ כולו. ראיתי שהועט אשר הסכים הזון עונדי כי הוא ישר
הולך. ואחרי אשר כ"ז יש אתו כבר הסכמות ונגדולי זוננו חונתי
לצלי חוננו ונלולתות מנוקדו אשר זרועי תלוננו לונען יגדיל תורה
ויאדיר. חוננו לתורה ולוונדי. צלתי עה"ה פה"ק בריסק
יום ח' פרשת דברים תר"ל לפ"ק :

צבי הירש אורינשטיין

כבוד הרב הגאון הגדול סיני ועוקר הרים. פאר הדור. נזר ישראל
הנופירסם על פני תצל. הצדיק החנוים צוועשי. בקש"ה מוה'
שמה נ"י אבר"ק קעמפנא :

הנה יד שלוחה אלי וואת כבוד הרב החרוף וצקי מוה' **שמואל חיים**
נ"י להיות וון הווסכיונים אתו להציא לצית הדפוס ספרו אשר
טרה ויגע להעסק בדבר הלכה ולהיות וואסף דעת כל הפוסקים ראשונים
ואחרונים צ"ע יו"ד. ושלח לי איזה עלים אשר יצאו ונצית הדפוס
להלכה. והיות כי אני עוסק ציונים האלה צרפואות. נוסף לזה פנעי
הזון לא נתנוני לשום עין כי הם וועט ווואתי צהם טעם לשנה וווכונים

להלכה. והנה שכבר הסכימו אתו גדולי זוננו שית' ול"ל לדידי. רצונו
של אדם זה כבודו. לכן גם ידי תכון עונו להוציא לאור ספרו להגדיל
התורה ולהאדירה. כ"ד הונדנר לכבוד התורה ולוונדי. היום יום נ'
ר' אצ תר"ל לפ"ק :

פה ק"ק קעמפנא יע"א הק' שמה חופ"ק

כבוד הרב הגדול סיני ועוקר הרים המפורסם בו' אב"ד דקהלנו

הרב היופלא. בתורה החרוף וצקי נטע שעשועים מוה' **שמואל חיים**
צהר הוונק **מהר"א** זלה"ה ופ"ק עוסק בתורת ד' תדיו"ח.
יגע ווואל לעשות ווטעונים ליוורי הוראות חוה לקסף דינים המחו"ס
גם ישנים יחד וכל יצטרכו לעת ווואל לקפץ בספרים שונים. גדולי הדור
ש' רלו חותו וציונין התפארת תוכו את הרב החרוף הנ"ל ש' להדפיס
ספרו. לזאת גם ידי תכון ענו. וד' יצרך את ידידי הרב הנ"ל להיות
עולה ויעלה בסולם התורה ועבודה וצולחן הנדיבות. ולהיות ווואנדין
הרבים כאשר עם נפשו היקרה. חור ליום ג' כ"ז תמוז תר"ל לפ"ק :

שמשון בלא"א מ"ו הרב המאוח"נ הצדיק המנוח מ'
משה וצלה"ה אורינשטיין חופ"ק אוארקאו

כבוד הרב הגדול המפורסם סיני ועוקר הרים וכו' אב"ד דק"ק קוואדו

ה"ה הרב וכו' צ"ע מוה' **שמואל חיים** נ"י ווק"ק אוארקאו על
צלו להדפיס וווארת. וקינן דינים רבים ווספרים שונים.
אשר יהי' תועלת גם לוונפלא תורה. יגע ועמל וקנא כעמיר גורמה.
והצלתי בספרו וראיתי כי נכון לשלחו על פני תצל. ע"כ ידי תכון ע'תו
ואקה ספרו אי"ה כאשר יגור צעז. דברי הונדנר פה קוואהל צלתי
עה"ה יום ד' נצנים תר"ל :

יחיאל ליב חופ"ק הנ"ל

הקדמה

זה שכל מגמת פניהם להתעולל עלילות על איזו היכור חדש להתגולל ולהתנפל עליו לדבר סרה. וכל משאם ומתנם ללקט מתוכו הדברים שסובלין לעג הרבה יגיעת בשר ודם. והדברים הנכונים שבו יכחיד תחת לשונו ויסתירה לא יזכרו ולא יפקדו (עיין בהקדמת בעל עוללת אפרים ז"ל ובהקדמת פ"מ). גם ידעתי כי יריבו עלי בעלי שטנה וקנאין פוגעין בי וכתל באנוש יהתלו בי לאמר הלא הוא מלא שגיאות והבל. כי ידעתי גם ידעתי כי יש לאל ידם לדבר בי כן כי מי אני להכריז אמנם כן תשובתי בצדי כי לא עלי השטנה כ"א על אותו ספר שהבאתי בשמו, ובפרט כי ידוע כמה גאוני עולם אשר בכל דור ודור עשו ספרים וגם עליהם הבל יפצה פה הדובר כאחד הנבלות ואם בארזים נפלה שלהבת כו', ויאמר לי לבי אם כי קטן אתה בעיניך וידעת קוצר השנותיך בשביל שומה א' אל תאביד דבר כזה. ואולי תכוון אף בדבר אחד שיועיל לאחד מאלף והי' לך נחת רוח בעמלך שעמלת בו בתועלת האשי ההוא ויש שכר לפעולתך ותהי' לתועלת נשמתך, או אמרתי אבוא במגילת ספר כתוב עלי ולקחתי בידי קסת הסופר וכתבתי בספר ובטחתי בחדס אל שיגמור בעדי וכאשר גדלתי והוספתי חכמת חכמים זכותם יעמוד לי ולעולמי עולמים. ונאמן עלי אבא אבינו שבשמים שלא ליטול עטרה כל אלה עשיתי. או לדמות להכמי הלב גדולי הארץ כי לדבר כזה לא זכינו. וכבר אמרו חכמנו"ל לעולם ילמוד אדם דרך קצרה. בפרט בדור הזה שטרודים ושרוים בעת צרה. יש לומדים מתוך דחק וערבה מהם כל שמחה שאין להם כל הספרים והתשובות ופוסקים חדשים וגם ישנים השוכות מפז ומפנינים שנעל מהם שערי דמעות וע"י זה באו לידי מעות. ויש להיפוך. ויש מהם תרתי למיכותא אבל רשות אחרים עליהם וטרדא דציבורא ואין בידם לעיין בשמעתא צלוצא. ואחזתי ביד ימיני ללקוט שושנים בדרך קצרה. ותהא תורת ד' בפי לומדיה שגורה. וכאשר ישאלו לת"ח המוסמך בהוראות או"ה אל יגמגם. וסדרתי לו כל דין בשפה ברורה. והעליתי לרצון על מזבח הדפוס הש"ע עם כל אחרונים (והשו"ת המוכא בפ"ת וכיד אפרים) ועוד הרבה שו"ת חדשים גם ישנים (מס' א' עד ס' קכ"ב ועד בכלל והלכות רבית וכל הלכות נדה ועקרי הלכות פסח וקונטרס משה' הטמנה ובישול בקיצור השייך להוראות או"ה והכל בדרך שאלה ותשובה במקומו עפ"י סדר ש"ע. ואף שכבר קדמו מעתיקים ראשונים שנקטו לשונם בקצרה. מ"מ לא יצאו ידי חובת זכה וברה לשתות בצמא די מהסורה. כי בהרבה מקומות עיקר חסר מן הספר (ובפרט כי גם הם מראים הכרעת דעתם וגם כי אחר העתקתם כבר הי' כמה גאונים וצדיקי ארץ אשר ראוי לעשות מדבריהם שולחן ערוך. ע"כ הרחבתי את דברי ואוכל מתוך אוכל דרך קצרה ברתני. ולא הנחתי מש"ע ושאר פוסקים עד עתה אף דבר אחד (וקודם כל הלכה והלכה קצרתי פתיחת הפ"מ) וקראתי את שם הספר חקי דעת על יו"ד וחקי חיים על לקוטי דינים מאו"ה על שם רוב מהדברים לא נמצא נתינת טעם ובמקום אשר הוכרחתי לפרש טעם או ביאור העמדותי בין שני חצאי לבנה () והרואה

בני או שומה לחוק ומשפט לכל מחברי היכור להקדים הקדמה בראש ספריהם, זה בכה וזה בכה, זה ידבר על חומר הספר וצורתו, וזה על פועלו ותכליתו, אשר ע"כ ראיתי גם אנכי א"ע מחויב ונדרש אל מלאכה זאת, אודה את ד' אשר יעצני. ובדרך אמת הנהני. ובאור משפט הורני, ולפוסקים ראשונים ואחרונים שמתי כל מגמתי, ולהיות משתעשע בלב שמה בדברים הנכונים למבינים וישרים ודברים עתיקים הנאמרים מפי ותיקים המפורזים ומפורדים בין הפרקים בתוך פסקי הוראות או"ה כאבנים טובות טמונות צפונות, וכללתי להיות אנודים וצמודים יחד למצוא מרגליות ואבן יקרה גדולה וקטנה ליודעי בינה לתור להבין ולידע ולהשכיל מן מוצא דבר כל פסקי הלכות ודינים אשר הנני דן. על הגליונים העלתי. וממזבח הדפוס את ידי משכתי, ותרתי בלבי לחזור לאחורי כי על משכבי בלילות יבהלוני ועיוני לאמר מי אתה ומי לך פה ומי זה בן העלם, אשר שמו מכל העולם נעלם, להכנים ראשו בין הרים גדולים הלא קטנם עבה ממתניך ושתיקתך יפה מדיבורך. וגם אחרי רואי שהרבה בני עלי' גאוני ארץ בעלי תריסין משכו ידיהם משכט סופר. אמנם לא על מעט בינתי השענתי. ולהורי ומורי הראתי ושמעו אמרי כי מעשי ידי להתבאר כמבואר בהסכמות, וכי צורך גדול הוא, והתורה נתנה במדבר ועשרות קרנים להודיע כי הפקר לכל אשר תחת השמים ולגדולים ולקטנים עוללים ויונקי שדים להגדיל תורה ולעשות לה אונים, ובלבד שיכוון את לבו לשמים. (וכבר אמר בעל שמן רוקח בהקדמתו לשו"ת שלו. לפרש הפסוק שאמר אליהו בן ברכאל צעיר אני לימים ואתם ישישים ע"כ וחלתי ואירא מחוות דעי אתכם אמרתי ימים ידברו ורב שנים יודיעו הכמה אכן רוח הוא באנוש ונשמת שדי תבינם אחווה דעי אף אני. ומדמה חברי תורה לענין הנבואה דהמחקרים הקרו ענין הנבואה כמה יגיע לאדם י"א שאינו תולה רק ברצון הבורא למי יזריצה מגלה סודו ואינו תולה כלל בהכנת המקבל. וי"א שאינו תולה רק בהכנת המקבל. אבל הרמב"ם בספר המורה הסכים כי שניהם צריכים ע"ד מארו"ל אין השכינה שורה אלא על הכס כו', וגם צריך הסכמת הבורא ב"ה וד' יהב חכמתא לחכימין, ואי נימא דצריך גם להסכמות הבורא ב"ה א"כ אין הכרע אם צעיר אם זקן משא"כ אי נימא דתולה רק בהכנת המקבל. והנה מאמר חכו"ל זקני ת"ח כ"ו שמזקינין כו' ודון מיני' אדברי תורה, ובזה יובן לכן אמר אליהו בן ברכאל צעיר אני לימים וגו'. כי בתחילה הבין שתולה רק בהכנת המקבל אכן באמת א"כ רק רוח היא באנוש כלומר שתולה ברצון האדם דהיינו הכנת המקבל וגם נשמת שדי תבינם דהיינו הסכמת הבורא וא"כ אין הכרע אם זקן ואם צעיר ע"כ) ע"כ אנכי ועירא וקטינא ידעתי כי אין בי דעת ובינה ולא חיסדא וחינא. נתתי אל לבי ואמינא בלבי אחזה ואעיין היטב בכל דברי ויהי' לתועלת לאנשים כמוני ולפחותים מערכי וגם אדון בקרקע לפני רבותי אולי יוכשר בעיניהם יגיעתי ועמלתי ולא יוניחוני. אמרתי אל לבבי ואחרד ונפשי נבהלה כי בעו"ה כעת הדור פרוץ. ומנהג דור

יבחנו הדברים בטעמן ואל ד' קויתי כל היום שבזכותם יקוים
 כי הבטחה והנתי את אשר אהון שיתנני להן להסד ולרחמים
 בעני כל רואי מלאכתי זאת להצילני מלזות שפתים ויתרחק
 מפה שיחשוב להתפאר על ולרמוז בעיניו לאמר מה המעשה
 הזאת טרם שקרא בו אות' ואני לילות כימים שמתי, ושינה
 מעיני נדדתי ויגעתי ומצאתי, ועיני ולבי לשמים שמתי, להפר
 עצת החושבים רעתי, ולהסיר ממני יגוני ואנחתי. והבוחן
 לבכות יגמול כל הטובות להני ת"ה מו"צ ורבנים שידונו
 אותי לזכות ולא לחובות. וכשם שאי אפשר לבר בלא תכן
 כך א"א לדפוס בלי טעות, ולפעמים נפל בהעתקה ובדפוס
 שיבוש בין הציונים כשני חצאי לבנה כי לפעמים חסר ציונים
 או לפעמים אין עומדים במקומם ואין המשיך בהדברים ע"כ
 קורא המשכיל יבין ויצרפם) ע"כ הצבתי לוח הטעות וקמא
 קמא דמטא למעימי' בעלמא לפני רבותי העליתי (מריש
 שבחתי לאותן המחברים שהעלימו שמותיהם ואמרתי גדולה
 ענוה כי לא בקשו להחזיקן טובה לומר בהרמת רוח אני
 חברתי ספר זה. אמנם לאחר כל זאת אמרתי מסכים אני
 עם המחברים שפירשו שמותיהם כי כבר כתבנו המנהג הדור
 הפרוץ בעו"ה כעת דאפי' בר בי רב דחד יומא חכם יתקרי
 וביותר הנהו הפרודים ושקועים בהבלי הזמן ומה שלמדו
 כבר שכחו אומר גברא רבא אנא וזילי בי מילתא לעיין
 בספרים הדישים מקרוב באו ומה אהנהו לן רבנן מה ידעו אשר
 לא ידעתי, ולפעמים דוהה דברי המחבר בלתי שום עיון ואף
 לא שפיל לסופה לעיין כל הענין וגם לפעמים תולה בוקי
 סריקי בהמחבר אשר לא עלתה על דעתו מעולם א"כ אין
 לך ענוה גדולה מזה אם המחבר מפרש שמו ובפרט קטן
 ערך כמוני). הגם כי נזהרתי מאוד בכל היכורי הלו מלכתוב
 חידושי עכ"ז לא אמנע מלכתוב כאן מה שהנני ד' לפרש דברי
 אנדה. בסוף מס' ע"ז איתא דמר יהודה ובאטי בר טובי הוי
 יתבי קמיה דשבור מלכא (עכו"ס ה' פירש"י) איתיי לקמיהו
 אתרונא פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי הדר דצה
 עשרה זימני בארעא פסק הב לי' למר יהודה א"ל באטי בר
 טובי וההוא גברא לאו בר ישראל הוא א"ל מר קים לי בגוי'
 ומר לא קים לי בגוי' (פרש"י רב יהודה מכיר אני בו שהוא
 פרוש ולא יאכל דבר איסור אבל כך איני מוזהק שתהא פרוש
 כל כך) איכא דאמרי א"ל אידכר מאי עבדת באורחא (פרש"י
 ששיגר להם בלילה שעבר שתי שפחות רב יהודה לא קבלה
 ובאטי קבלה) ותמיהא לי פירוקא שניי' דגמ' דמדקיבל שפחה
 להכי נתן לאכול בלי נעיצה י"פ בקרקע. והגם די"ל דלעולם
 שנוי' דגמ' טעם אחד רק דבתי' הראשון הוא דא"ל מר לא
 קים לי' בגוי' דאינו מוזהק שיהא פרוש כל כך ובתי' דאיכא
 דאמרי הוא דידוע בו שאינו פרוש כ"כ דאדכר מאי דעבד
 באורחא. אך אכתי קשה להולמה ובפרט לפי מה שכתבו
 תוס' שם ובגדה מ"ו דבאטי לא חטא בזה שעדיין ה' עבד
 קצת שמעוכב גט שחרור כדאמרי' בקדושין דף ע' באטי בר
 טובי ברמות רוחי' לא שקיל גיטא דהירוחא. וכתב המהרש"א
 שם דמשמע דאכריו עליו שלא ישא בת הורין וכמ"ד בפרק
 השולח דמעוכב גט שחרור אסור בבת הורין א"כ לפי הנראה
 דאדרכה פרוש ה' באטי. ונ"ל לפרש פירוקא דאיכא דאמרי
 דהא בהא תלי' דמדבעל שפחה ה' יכול ליתן לו לאכול בלי
 נעיצה י"פ בקרקע. דהנה לעיל מזה אמרין סכין שפה והיא
 מהורה א"ר עוקבא ב"ה ונעיצה י"פ בקרקע קשה ופרש"י

דבעי נעיצה אע"פ ששפה והרא"ש כתב דלא בעי רק ש' שפה
 או נעיצה והקשה על שיטת רש"י מההוא מעשה דשבור מלכא
 דנעיצה י"פ משמע אף בלא שיפה. ונראה לי ליישב קושיות
 הרא"ש על שיטת רש"י דהנה בעמוד הקודם שם אמר ר"ח
 ברי' דר"ה לא אסרה תורה אלא קדרה ב"י ופריך מכאן
 ואילך לישתרי (אף לכתחילה פירש"י) ומשני גזירה שאב"י
 אטו ב"י ממילא י"ל לדעת רש"י דפשטי' דגמ' משמע
 דתרווייהו בעי נעיצה ושיפה דהיינו אף בידעינן כי' שהוא
 ב"י אבל באב"י סגי באחד או בשיפה או בנעיצה והח"א
 מעשה דשבור מלכא איירי בדידע שהוא אב"י (ולנהך שיטות
 דלא מהמרין בסכין יותר משאר כלים א"כ אף בסתם באב"י
 דנין עכ"י י' וצ"ד כיו"ד ובאו"ה סימן תמ"ו). והנה לא
 דאמרין דגזרינן שאב"י אטו ב"י היינו למ"ד טכ"ע ד"ת
 אבל למ"ד טכ"ע דרבנן א"כ אין סברא למגזר. והנה בפסחים
 דף מ"ד ובחולין צ"ח מכאן דמאן דל"ל טכ"ע דאורייתא ולא
 ילפו ממשרת דטכ"ע דאורייתא משום דגעולי נכרים ונזיר
 ב' כתובים הבאין כא' א"נ משום דגעולי נכרים חידוש ה'א.
 וי"ל דלתי' ראשון דמשום שני כתובין הבאין כא' וא"מ א"כ
 אף דטכ"ע דרבנן ולא ילפינן מג"נ מ"מ בג"נ גופי' לא ילפינן
 מיניהו משא"כ לתי' שני דמלמדין מב' כתובין רק משום
 דג"נ חידוש היא א"כ י"ל דג"נ גופי' לא ילפינן מיניהו די"ל
 דהוראת שעה הוה דאסרה תורה כלי מדין דבאמת חידוש
 הוא ולפי"ז י"ל דזה שנתן לבאטי בר טובי לאכול בלי נעיצה
 י"פ בקרקע דהוכיח לשיטתו מדבעל שפחה דב' כתובין הבאין
 כא' מלמדין וטכ"ע ל"ד וע"כ הטעם משום דחידוש הוא
 וגם ג"נ גופי' לדורות לא אסרה התורה ומשום גזירה ליכא
 למגזר אי טכ"ע דרבנן ע"כ נתן לו לאכול בלי נעיצה י"פ
 בקרקע כיון דידע שאב"י כנ"ל. והוכחתו ה' דהנה בקדושין
 דף ל"ד אמרין דמ"ע שהז"ג נשים פטורות דממנה ליכא
 למילף דהוי ב"כ ואין מלמדין ופריך שם למ"ל האזרח בסוכה
 דנשים פטורות ת"ל דהוי מעשהז"ג ופרקינן דסד"א דנילף
 ט"ו ט"ו מחג המצות כו' והדר פריך בגמרא למ"ד ב"כ מלמדין
 נילף מנייהו ופרקינן דהוקשו כל התורה לתפילין. והקשה
 התב"ש בליקוטיו לפי הא תירוץא למ"ל האזרח אי משום
 דה"א דנילף ט"ו ט"ו מחג המצות אדרכה נילף לפטור
 מדחוקשו כל התורה לתפילין (עתוס' יבמות נ"ט וזבחים
 כ"כ ומ"ה גיטין מ"א ע"ב אי ג"ש עדיף אי היקשא עדיף
 ונראה מדבריהם דג"ש עדיף ולא קשה) ובאמת באטי בר טובי
 ע"כ סובר דג"ש עדיף מדבעל שפחה דה' מעוכב גט שחרור
 דבגמטין דף ל"ט ע"ב ודף מ"א ע"ב ובקדושין דף כ"ג
 בפלוגתא דר' ורבנן דלמ"ד דאין עבד יוצא בלא שטר שחרור
 דגמר לה לה מאשה דאינה יוצאה בלא שטר וקשה דהא שם
 מסקינן בגמ' דכ"ע עבדים הוקשו לקרקעות ונילוף מקרקע
 דיוצא בלא שטר רק בכסף לבד וע"כ הטעם דג"ש עדיף וכן
 לבאטי בר טובי. וממילא שפיר מיושב קושית התב"ש הנ"ל
 דלעולם כתי' דגמ' דב"כ מלמדין והא דמעשו"ג נשים פטורות
 משום דהוקשו כה"ת לתפילין והאזרח צריכא דסד"א דנילוף
 ט"ו ט"ו מחג המצות ולא קשה אדרכה נילוף לפטור מדחוקש
 כה"ת לתפילין דבאמת ג"ש עדיף ושפיר מיושב הכל. וגם
 בזה יהי' מיושב קושית תורת גיטין דף ל"ט אפלוגתא דרבנן
 דרבי דרבי דמצריך גט שחרור דוקא דגמר מלה לה וקשה
 דלמ"ל קרא דמקרא מלא דבר הכתוב בעבד דבעי כסף או

המעשה כך ה' דשחררו זה את זה אבל לא במעוכב גט שחרור ולחכי שפיר אוכלין דשפחה כהן ג"כ אוכלת בתרומה. אבל בתמורה דף ה' ע"א איתא מתיב רב משרשיא כהנת שנתערבה ולדה כו' הגדילו התערובות משחררין זה את זה ואוכלין בתרומה כו' הרי דלרב משרשיא ה' הגירסא במתניתין משחררין זה את זה וע"כ במעוכב גט שחרור דכן מורה הלשון דמשחררין וממילא איכא למפשט לרב משרשיא דמעוכב גט שחרור אוכל בתרומה וא"כ שפיר שם כגיטין מייתי הך דכהנת שנתערבה משמי' דרב משרשיא אף דמתניתין הוא כיון דלפי הגירסא במתני' ושחררו זא"ז לא הוי מצי למפשט רק לפי מה שמביא רב משרשיא בתמורה הך מתניתין דכהנת שנתערב ודו"ק. ונחזור ענינינו לישב קושיית הרא"ש הנ"ל אשימט רש"י דבסכין של עכו"ם צריך תרווייהו שיפה ונעיצה מההוא מעשה דשבור מלכא דמשמע דלא ה' שיפה דהנה התוס' בשם ירושלמי כתבו דנעיצה י"פ בקרקע לאו דוקא א"כ י"ל דגבי מעשה דשבור מלכא דה' נעיצה י"פ או א"צ תו שיפה אבל אם לא ה' נעיצה י"פ בקרקע צריך שיפה ודו"ק. כ"ד המתאבק בעפר לפני כל יודעי דת יומם ולילות :

שטר כדכתיב והפדה לא נפדתה או חופשה וכו' ואדרבה שמואל דס"ל דא"צ גט שחרור מצריך קרא שיהי' מועיל הפקר בלא שטר כדדריש מעבד איש ומאן דלא דריש עבד איש ממילא צריך גט שחרור ולמה לי' לר' מאיר אליבא דרבי לבקש קרא ע"ז. ולפמ"ש ניהא דבלאו קרא הוה לן למילף מהיקשא דקרקעות דיוצא בלא שטר גט שחרור ודו"ק. ומדעסקינן במעוכב גט שחרור אדבר עוד רגע דבגיטין דף מ"ב ע"כ איתא איבעיא אי מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה ואמרינן שם ת"ש דאמר רב משרשיא כהנת שנתערב ולדה כו' שפחתה הרי אלו אוכלין בתרומה והולקין חלק אחד על הגורן הגדילו התערובות משחררין זא"ז ומדקתני משחררין זא"ז וקתני אוכלין בתרומה הרי דמעוכב גט שחרור אוכל בתרומה ע"כ פירכא דגמ'. ופליאה דמייתי לה הך דכהנת שנתערב משמי' דרב משרשיא הא מתני' מפורשת היא ביבמות צ"ט (קושיא זו מצאתי בגליון הגאון ר' ישעי' פוק ז"ל) אך באמת נ"ל בטוב טעם דע"כ צ"ל משמי' דרב משרשיא דהנה ביבמות במתני' קתני הגדילו התערובות ושחררו זה את זה וא"כ לא הוה מצי למיפשט ממתני' דמעוכב גט שחרור אוכל בתרומה דמנ"ל דמתני' מיירי במעוכב גט שחרור דילמא

הקדמה

הקדמה מהמביאים לבה"ד פעם שנית את הספר היקר חקי דעת אשר כבר נדפס ע"י הגאון המחבר בשנת תרל"א בעיר ווארשא :

הספרים נדפסו הראשון כבר ספו ותמו ולא נוולא אף אחד נעיר וכאשר הרבנים הגדולים אשר יושבין על וידון שליט"א נקשו אותנו להדפיס את הספר הנ"ל. כי יקר ונוילאות הוא כאשר יעידין ויגידין תעודתם על ההדפסה הנ"ל. לזאת קבלנו על שכמונו עול הקשה הזה להדפיס שנית. ה"ה בן הנוהר התורני **יעקב רעשעו-סקי** שליט"א ונכד הנוהר העילוי הנפורס **שמואל חיים רעשעווסקי** שליט"א להוציא לאור ונהדש את הספר הנ"ל ברוב פאר ויופי. והנה ע"י הרב **מנחם מענדל סאקאל** שליט"א גם טרח הרב הנ"ל ועשה לית הנופתחות ווכל השו"ת (שידפס אי"ה) בסוף החלק השני) כל אחד על מקומו להקל על הנועין לנוולא הדין הנלך לו צלי עוול ויגיעה וגם תיקן את כל טעותי הדפוס אשר נפלו בדפוס הראשונה והרבה עוול ויגע הרב הנ"ל ונוולא תלנה יאכל פרי' ונקוים תלנה שזכות הנוהר יגן עלינו ועל כל ישראל להושע בכל טוב. ונל"ג נמורה ציונינו אמן :

דברי המביאים לבית הדפוס.

(לית הנופתחות נוולא בסוף חלק שני)

הקדמה

מהמביא לבית הדפוס פעם שנית את הספרים חוקי דעת וחקי חיים אשר כבר נדפסו ע"י אבי הגאון המחבר בשנת תרל"א בעיר ווארשא :

הספרים מדפוס הא' כבר ספו ותמו ולא נמצא אף אחד בעיר וכאשר הרבנים הגאונים שליט"א בקשו אותי להדפיס את הספר הנ"ל כי יקר מציאות הוא וחמר גדול לכל יושבי על מדון כאשר יעידון ויגידון תעודתם על ההדפסה ע"כ לקחתי על שכמי ה"ה בן המחבר התורני **יעקב רעשעווסקי** להוציא לאור מהדש את הספרים הנ"ל ברוב פאר ויופי, וזכות המחבר יגן עלינו ועל כל ישראל להושע בכל טוב במהרה בימינו אמן :

והנני מזהיר שלא יעלה על לב אדם להדפיס ספר זה בלתי ידיעתי ויגרום לי הפסד ח"ו. וחזק מזה הוא בכלל עני המהפך בחררה כו' ובכלל ארור משיג גבול וכל העובר על אוהרה ידו על התחתונה הן עפ"י ד"ת והן עפ"י דיניהם, ולהשומע ינעם :

בן המחבר

יעקב רעשעווסקי

שורש הא' גוף ה"ש בא במקרא ופירושו מרכיב קבלה שאמר ה' ה' למשה בע"פ. ומה' ה"ש אין לך בפי' אלא דרסה דעיקר הוא כפירש"י ר"פ השוחט דף כ"ז ע"א וקרא למאי אתא דלא לשווי' ניסטרטא ופירש"י בל' הא' והיא העיקר שלא ידרוס. ואף שאין לך בפי' אלא דרסה ושאר הלמ"מ מ"מ בכלהו דין תורה יש להם וספיקן כוראי. ובזה מיושב קושית ה"ר יונה ודברי הכב"ש צ"ע. והי' ועי' טעונין שחיטה מן התורה וכדעת הב"ח. ולעולם דעת הב"ח דספיקא דרבנן אפילו באיתחזק איסורא להקל:

שורש הב' **מבאר** כשטת רש"י ותוס' ורמב"ם וסמ"ג רזובחת הוי עשה דלא כשיטת הריב"א רזובחת הוא רק תקון הלאי ולא עשה. וממילא נ"מ במי שחשור לאכול חצי שיעור ראי וזבחת הוי עשה ממילא הוי מושבע ועומד דעשה בכ"ש ולא יהא נאמן בשבועה דבסכין יפה שחט כבסי' ב'. ועוד נ"מ במי שנשבע שלא לאכול חצי שיעור נבילות וטריפות אף דאי חל שביעה על חצי שיעור בשאר איסורין מ"מ כאן נשתנ' כיון דעשה היא (והניח בצ"ע). ונ"מ לדירן במה ראיין לוקה דלא מיפסל לעדות מה"ת. ועוד לענין חשור דחשור על החמיר לא חשור לדבר הקל או להיפך. ואפילו בעוף איכא עשה דאינו זכוח :

שורש הג' **ברברים** אשר שחיטתן נבילה דאף שאמרו ה' ה"ש יש בפרטן אתה מוצא יותר ואלו הן שהי' כשיעור ודרסה וחללה והגרמ' וב' עיקור חד דסכין פגומה וחד סימנים מהלחי. ודעת רש"י ז"ל דטרפה נמי הוי. וניקב הוושט במקום שחיטה אין שחיטה מועלת אף במקום השלם. ונפסק הגרגרת ברובו במקום שחיטה הוי נבלה שאין שחיטה מועלת בו. ובין גרגרת בין וושט דוקא באם הוא מקום שחיטה או נעשה נבלה אבל שלא במקום שחיטה ואח"כ שחט במקום שחיטה הוי רק טריפה. והא דנקיבת הוושט ופסוקת הגרגרת קי"ל דנבלה היא. נלמד מדין שהי' רבא בקבלה. ולפי"ז לא הוי ודאי נבלה רק ספק לפר"ת חולקין ל"ב מובא בתו'. וטרפה עב"פ ודאי. ולענין נבלה הוי בעיא דלא איפשיטא. ורוב הראשונים חלקו על פר"ת. הרמב"ם ז"ל בפ' ב' מה"ש הו"ט מנה ששה נבילות שאין השחיטה מיעלת בהן ואלו הן. א' בהמה שניטל ירך וחללה עמה. ב' ניסטר' למטה ממקום הפרשות. ג' נשברה המפרק' ורוב בשר עמה וגם פסוקת החוט. ד' נקרעה מגבו. ה' ניקב הוושט במקום שחיטה. ו' נפסק הגרגרת ברובו במקום הראוי לשחיטה הרי אלו נבילה ואין שחיטה מיעלת בהן. (ומיהו לענין טומאה אינן שווין שהר' הראשונות מטמאי' במשא מחיים. וניקב הוושט ופסוקת הגרגרת לאחר שחיט' ומיתה מטמאין ולא מחיים דלא חשיב להו בפ"ב שם עי' בפ"מ סי' כ"ז). והנ"מ לדירן בין נבילה שמטמא' ואינה מטמאה בין נבילה לטריפה הן (ח') (ז') דברים. א' הנזדר הנאה מנבלה ולא מטרפה מה דהוי נבלה דוקא אסורה לי. ב' החשור לאכול טרפות אינו חשור לאכול נבילות שזה חמור לו דמטמאה. הג' לענין או"ב דנבלה מותר לשחוט אחריו וטרפה אסור לו לשחוט אחריו. ונבלה אף דלא מטמאה מחיים מטמאה לאחר שחיטה. הר' כתב הב"ח בסי' כ"ז לענין ב' זיתים דמבטלים זא"ז ב' זיתים מנבלה וטרפה. והפר"ח סי' ל"ג הקשה דהא טעמן שוה והיאך מבטלין והתב"ש תי' דבמין במינו לח כשהן חלוקין באיסורן אף שייין בטעמן מבטלין כיון דהוא מדרבנן. ועוד תי' בכבר ובשר דאין טעמן שוה אבל כששוין באיסורן אין מבטלין

מדרבנן כמבואר בסימן צ"א. ובאמת תי' שני דתב"ש כתב הב"ח בכו"א בשור ואיל דחלוקין בטעמן. ודברי הב"ח עשה מסי' צ"ח דהמעין שם יראה דבשר שור ואיל שווין בטעמן וחלוקין בשמן ינ"מ למאן דא"ל מין במינו במשהו ולדירן באיסורין דלא בטלין כגון ת"ע כמ"ש הש"ך באורך שם. עוד כתב הב"ח בכו"א נ"מ ביבש ביבש בדרבנן ספיקו להקל ולרדיו' חלב נבלה וחלב טרפה ב' איסורין הן וחלב חי' של היתר הוה מבטלין מה"ת משכחת כגון נפל כזית בשר טרפה וכזית בשר נבלה ואמ"ה יבש ביבש שלשתן נתערבו מה"ת מותר לאכול ימדרבנן אסור. ואם נפל אחד לב' קדרות א' של היתר ואחר של איסור בדרבנן תולין דבר זה לא שמענו ה"ה נ"מ לענין יבש ביבש דמבטלין זא"ז עכ"פ לענין מלקות ולא מיפסל לעדות כמ"ש הש"ך בסי' י"ו ס"ק י"ו. הו' לענין ביצת נבלה דהולכים בספיקן להקל ובספק טרפה הולכים בביצה להחמיר כמביאר בסי' פ"ו. ומיהו ניקב הוושט ופסוקת הגרגרת טרפה מחיים והביצה נרלה באיסור ואסורה מה"ת כמבואר בסי' פ"ו. הו' הוא דחותך בשר ממפרסת שרי לב"נ משום מי איכא מירי. ואף בטרפה כיון דמהני לענין טומאה להוציא מירי טומאת נבלה מהנה לב"נ משא"כ בנבלה לא שייך זה וממילא בשהה או דרס או החליך והגרים ועקר הסימנים או סכין פגום אסור למכור הבני מעים לב"נ וכן בניקב הוושט ופסוקת הגרגרת. אמנם בר' הראשונות הנ"ל דמטמאים מחיים מיתר למכור דמתים הם כולוהו בב"א. ואף בעוף ל"מ אם נפסק גרגרת ברובו במקום שחיטה ושחט הוושט דהוי נבלה אלא אפילו דניקב הוושט במקום שחיטה ושחט הגרגרת אף דרי בסי' א' מ"מ שני' דאוי' בעינן קורם שחיטה והוי נבלה לא טרפה. ומיהו למעלה ממקום שחיטה אף בפסוקת הגרגרת אם שחט במקום שחיטה טרפה היא לא נבלה:

השורש הד' **במה** שאמרו כל ספק בשחיטה פסולה היא מה דאוי לומר דהוה ודאי שאין בו ספק כלל שהרי סוקלין ושורפין על החזקות. ותרע שהרי לא ברק בסימנים לאחר שחיטה הרי זה נבלה ולוקה מן התורה משום חזקה דבהמה בחי' וכו'. וכן משמע מהרמב"ם בפ"א מה"ש דלא ככ"מ אך דלענין טומאה דלא הוחזקה לא הוחזקה ולא מטמא במשא. אך מרשב"א בחירושו משמע דהוי מדרבנן וסתירה דבריו תב"ש מסי' א' לסי' כ"ה. ומפני מה אמרו בקצת ספיקות בשחיטה דהוי ודאי מטעם דאוקמי אחזקה ובקצת הניחו על הספק. שהרי בנמצא הסכין פגומה כתב הש"ך בסי' ח"י דהוי ספק ובסי' כ"ד נמצאת שמוטה הרי זו נבלה פירוש ספק נבלה. וכ"כ הרמב"ם בהני שני דינים דספק הוא. ובפ"ג מה' שחיטה הלכה י"ח כתב דכל ספק בשחיטה הרי זה ספק נבלה. ואיך כתב בלא ברק הסימנים דהוי ודאי. ועוד דהא סוקלין ושורפין על החזקה ואמאי הוי ספק. וכ"כ צ"ע דברי הש"ך בסי' כ"ח אות כ"ז דהשיג אהב"ח דפטר מלכסות בספק בשחיטה ומצריך כסוי ודאייתו מנמ' דדוקא משים דרוב מעשיו מקוללים. צ"ע דבנמ' אמרו רק לר"מ דלרדיו' שחיט' שא"ר ש"ש בכסוי הרם ועוד דחייש למיעוטא וכ"ש דלא אזיל בתר חזקה מדרבנן אבל לא לדירן וכו'. ונראה לחלק דבנמצא סכין פגום איכא ס"ס שמא במעוט בתרא ושמא לא שחט במקום הפגימה אלא דס"ס מטעם רובא כמ"ש בתשו' הרשב"א בסי' ת"א וסמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא וה"ה ספק נשמטה מחיים או לאחר שחיטה ומה"ת לגמרי מותר מטעם רובא דעריפא מחזקה אך מדרבנן מחמירין בכל ספק בשחיטה וכלא ברק בסימנים דלא

פתיחה להלכות שחיטה

מן התורה. ואם ב' אומרים על חתיכה שהיא חלב וא' אומר שהוא שומן אסיר לו לאכול ומילקא לא לקי דהתורה האמינתהו כב' עדים בכל מקום אף בדיני נפשות וב"ש בנ"ר אף שהוא צווח ככרוכיא ואומר שומן הוא לא משגיחין ב'. ומיהו לאכול בינו לב' ע' אי שרי ל' כיון דירדע הוא דהאמת אתו יעוין בבכו"ש יבמות דף פ"ו דמדרבנן אסור ויעוין בשושנת העמקים:

שורש ה' הא' דהאמינו ע"א בשחיטה הא אין ע"א נאמן ביסורין הפך החזקה ותי' רבירו הי' לתקן. וכ"כ בטבילת אשה נדה ואחרת רואה נמי הוה בירה לומר לאשה הטיבלת לטבול אבל בלאו הכי אפי' אדם כשר ומוחזק אינו נאמן הפך החזקה כמו שיתבאר בסי' קכ"ז דלא כתי' המדרכי. אך יש לעיין בבהמה של חש"ו ששחטו ואחר מעיר ששחט כראוי אמאי מהימן הא אין בירו והיפך החזקה והרוב דרוב מעשיו מקולקלין כראיפסק' הלכתא דחולין פ"ו: הא דע"א נאמן אף דאיתחזק איסור' היכא רבירו והיכא דאין בירו נאמן בלא איתחזק. עיקר כפירש"י חולין י' ב' ר"ה ע"א דמשחיטה יליף לה וזבחת ושחט בן הבקר כלשון יחיד ולא הוסיקתו התורה לעדים ש"מ ע"א נאמן באיסורין אף היכא דאיתחזק איסורא כיון דבידה הוא. ומנדה ירעינן היכא דאין בירו וליכא חזקה דוספרה לה לעצמה אלמא דע"א נאמן כמ"ש בר' שיטות בריש גטין:

שאלה לשיטת ריב"א דלא הוי עשה דזבחת כי אם תקון הלאו של אמ"ה או שלא לאכיל נבלות א"כ לר"מ חולין ק"ב א' דאמ"ה אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד לא בחי' ועוף האם אמור ואמר בו רמחי' לית בי' איסור כלל וזה קשה מכמה הוכחות. ואולי מהיקשא דזאת תורת הבהמה יתעוף וכן איתקש צבי ואיל לפסולי המוקדשים ואין היקש למחצה דמה התם אסור מחיים אף אלו אסורין מחיים ונהי דליכא בחי' ועוף עשה אי לאו דאמ"ה מ"מ איסורא בעלמא מהיקשא הנ"ל ואפ"ה חל איסור אמ"ה על הך איסורא כמו חצי שיעור דחיל עליו איסור אחר כמבואר בתוס' שבועות כ"ג ב'. ה"ש שנצטוו משה בע"פ נלמד מזבחת מבקדך וצאנך כאשר צויתך ולא מאשר צויתך דפ' יקרא דכתיב ושחט את בן הבקר רא"כ לבעי כוונה בחולין ואנן קי"ל דחולין לא בעי כוונה מרגלי דחמנא מתעסק בקדשים. ומיושב קושית הא"ר אהב"ח. והא דלא אמרינן כאשר צויתך במרה כבר תי' הט"ז. הא"ר כתב טעם מצוה זו בשם החינוך חרא דרוב רם יוצא מצואר כרי שיצא הרם וכן משום צער בע"ח וא"כ מוכח דצער בע"ח דאורייתא יכן בסכין פגום אסור משום צער בע"ח: אך אין ליתן טעם על שום מצוה אף שבקצת מקומות נמצאים טעמים אין להשגיח עליהם:

דלא הוי רוב כמ"ש המדרכי בפ"ק דחילין להכי הוי ודאי נבלה. ונמצינו למדין דכל ספק בשחיטה בספק השקול הוי ודאי ומילקא נמי לקי. כגון הוי לפניו ב' סכינים פגום ושאינו פגום ושחט וא"י באיזה הוי ודאי נבלה. וכן שחט רוב מצומצם או א"א לשחוט בלי שיפגע בפנימה הוי ודאי. לפ"ז ב' אומרים ישראל שחט בהמה זו וב' אומרים גוי שחט או מתה מאליה אוקי תרי להרי תרי ובהמה הוי ודאי איסור דאוקי אחזקה דרוב פיסקים סברי דתרי ותרי הוי ספק דרבנן וממילא אוקמא אחזקה והוי ודאי. ואם ב' אומרים שהה או דרס וב' אומרים ששחט בהכשר יש לומר דהוי דאורייתא כיון דאיתרע ריב דנולד ספק והוי ספיקא דאורייתא ואם ב' אומ' פשע ושהה וב' אומ' שחט כראוי הוי ספיק' דאורייתא. ואם ע"א אומר פשע ועד א' אומר לא פשע יש לעיין. והב"ח בסס"א כתב דע"א אומר ששחט כראוי אף דרוב אין שיהי' הוי דאורייתא. ולא ירענא למה דאף דסמוך מיעוטא לחזקה הוי רק דרבנן ואם נעשה חשוד על השחיטה יאתמול שחט בהמה וב' אומרים שחט כראוי וב' אומרים לא שחט כראוי יראה למאן דמכשיר בסי' ב' וסובר דחזקה דהשתא כמאן דליתא הוי ספיקא. העולה דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן ומ"ה אוקי ארוב או אחזקה והכי הלכתא ואף בשאר איסורין חוץ אישות הדין כן ואי הוי ד"ת אסור מדרבנן ואי דרבנן שריא. והעיקר דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן בין באו עדים המחזיקים לחזקה תחלה או לבסוף כמו שכתבו בתו' כתובות נ"ו ב' ר"ה אנן שסטרן דברי ר"י בר' ברוך והכי הלכתא. תרי ותרי הוי ספיקא דרבנן ומה"ת אוקמא אחזקה ואף לאותו שיעור הפך החזקה אפ"ה סוקלין ושוּרפין אותו דאוקמי' אחזקה כמ"ש תוס' כתובות כ"ב ב' ר"ה הבא דלא בפני יהושע וכ"ש למאן דירדע הפך. נמצינו למדין דהולכין בכ"מ בתר חזקה אף בעדים זולת בפלוגתא דרבנן ואתא וספיקא דרינא. וכ"כ בכנה"ג סי' ח"י וכו'. וה"ה בעיא דלא איפשיטא לא אמרינן אוקם מילתא אחזק': ולענין אם אירע לו ספק אם שהה משהו או לא או ב' אומרים כך וב' אומרים כך תליא בפלוגתא אי ספק דרבנן היכא דאיתחזק איסורא להחמיר או להקל. ה"ת בחתיכה אחת שתהי' לאחר אסור בוראי ולאחר מותרת בוראי ולשאר העולם בספק. כגון חתיכה שב' אומרים שהוא חלב וב' אומרים שהוא שומן או חלב ח' היא. לאותן האומרים חלב אסיר וראי רשוי' אנפשי' חתיכה דאיסורה ואפי' נתערבה באלף לא הוי ס"ס אלא ודאי אסור. ולאותן שאומרים שומן מותר להם. וראי' מפ"ב דכתובות ב' אומרים מת וב' אומרים לא מת דפסקינן ראם ניסת לא תצא. ומ"מ אם נתערב בתבשיל אין להתיר לכתחלה לאיתן רק בה"מ וצורך גדול יש להתיר להם. ולשאר בנ"א הוי ספק תרי ותרי כיון דלא איתחזק לא איסורא ולא היתירא. ואם נתערבה חתיכה זו בתבשיל אסור

מזו דאפי' אם בדקוהו ומצאו שאינו יודע ה"ש אף שכתב רמ"א דאם לא נטל קבלה דאסרין כל הכלים למפרע מ"מ בנ"ר שאביו מעיד שהי' בקי אמרין השתא הוא דאיתרע ולמד ושכח ומותרים הכלים למפרע. ובתשו' שבות יעקב ח"א סי' מ"ד כתב דלכתחלה עכ"פ יש ליטול מאחר שאינו קרובו. ובכל"י בסי' א' ובתשו' אוסר אפי' בדיעבד. ודעת הפ"ם בסי' א' נראה ג"כ דנוט' דעתו להתיר. יע' בספד יד אפרים דהכריע דבמומחה לרבים בהרגשה ומוחקר בכשרות מהני הקבלה משא"כ בסתם יש להחמיר והכל לפי ראות עיני המורה:

ו שאלה איך יתנהג השוחט. הלכות שו"ב צריך להיות שגור בפיו ויחזיר תמיד הכל לפי מה שהוא איש, הכרעות תב"ש בסי' א'. ועכ"פ צריך לידע דברים השכיחים ורגילים כגון שפנימות סכין אתלת רוחתי' שפוסל ושהיות מצטרפין. דין כזה אם אינו יודע בכירור פסולה שחיטתי בדיעבד. פ"מ בסי' א'. ושאר דינים אפילו א"י בכירור אלא דעל דבר זה אלו הי' בא לפנינו אומר דהי' מסתפק ושואל קרינן ביה שפיר יודע. פ"ח בס"א והשם"ח בסי' א' ובה"י משו' גס זה לאינו יודע אפי' בדיעבד דכיון דעכשיו דסדר השחיטות לפנינו אם אומר דעל זה הי' מסופק אין לימודו עולה יפה ויש לאסור. והיכי דאומר על מיתר אסור ואפי' אומר דק אסור מדרבנן ועל אסור מותר אינו אומר מ"מ אסורה שחיטתו. פ"מ בסי' א' ותשו' ב"י סי' ד' ובסי' ב"ר סי' ו' ע"ש. ויתחיל לשחוט ג' תרנגולים ובתוך ג' יהי' התרנגול זכר מפני שהשחיטה קשה בו מחשש שמיטה. ואסור ליקח שזכר ע"ז יגס התרנגול לא ינהה החכם מהם אלא יתנם לעניים. ואפי' מי שבקו לשחוט תרנגולים א"י לשחוט הצפרים ובנ"י קטנים. ומה שאין נוהגין בתחלה לשחוט אותם להתמחי בהם משום דלא שכיחי. ומ"ה מדרקקים אפי' מומחים גדולים מתי שיבא לידם עוף קטן ששוחטין אותו עם תרנגול כדי להסתלק מחשש ברכה לבטלה. מהרש"ל. והש"ך בסי' א' שראה שנוהגי' לשחוט שני צפרים קטנים יחד ותו לא דלשתנבלו שניהם לא חיישינן:

ז שאלה אם מותר ליקח שזכר קבלה. הבה"י מתיר ליקח קודם שישחוט דהוי כמו שאינו מחויב להעיר ונוטל שזכר לילך ולראות הענין שיהי' ער בדבר ששחט כראוי ואז מותר. אבל התרנגולים ודאי אסור לו ליקח שהוא אחר המעשה שכבר שחט דהוי כניטל שזכר. ואנו נוהגין שנוטלין גם התרנגולים. וכתב הבל"י הטעם דהוי כמו שהתנה ג"כ מתחלה שאינו רוצה להיות לך עד כזה עד שתתן לו התרנגולים ג"כ. והתב"ש ס"ק ג' מתיר ג"כ כזה. רק יזהר החכם שלא להעלות בדמיון דמי לגזל. שם"ח סי"ב. והפ"מ מביאו ומרעיש על הפירע' שבזמנינו שמעלי' בשזכר קבלה:

ח שאלה אם בדקו שו"ב ימצא שאינו יודע. היכי דלא נטל קבלה מצטרפין למפרע מה ששחט גם כל הכלים שבשלו בהם מה ששחט צריכין הכשר. כש"ע סי' א'. וכו"פ מתיר הכלים שאב"י והמאכל שנתבשלו בהן אסור וכן פסק הגרע"א. עי' פ"מ. ובנטל קבלה הט"ז ופ"ח בסי' א' אוסרין הבשר שישנו עדיין משו"ב הזה ולא יאכל. והש"ך יב"ח וב"י חולקין ומתירין כרמ"א דמותר כל הבשר משחיטה דמעיקרא דהשתא הוא דאיתרע. ויש כזה חלוקי דינים בכל האחרונים דהיינו דאם נמצא דאינו יודע משיעור רוב א' בעוף ורוב ב' בבמה ידשהיות מצטרפות כזה ודאי אסור למפרע רק איזה זמן מועט סמוך אחר הקבלה מותר דע"ז לא שייך לומר דהשתא הוא דאיתרע דזה לא שייך לשכוח בזמן מועט. ואם נמצא דאינו יודע שאר ה"ש כגון הגרמה או

א שאלה אשחיטת נשים. הנה בעיקר הדין נשים דינם כאנשים לענין שחיטה. ומצד המנהג שאין הנשים שוחטות בין לצורך עצמן ובין לצורך אחרים אפי' מומחות ומוחזקות. יאין לשום חכם ליתן להן קבלה כלל. ואין לה לשחוט כ"א ע"י שיבדוק לה אחר הסכין ויעמוד אצלה מתחלה ועד סוף. ואם אירע ששחטה בינה לבין עצמה במקום ששוחטים בלא קבלה. לשחיטת השם"ח בסי' א' אם אין מנהג לשחוט צריכה בדקה. אם היא מומחת ואומרת ברי לי שלא נתעפלתי שחיטתה כשירה. אבל אי ליתא קמן שחיטתה פסולה כיון דאיכא ריעותא ששנתה ממנהג לא סמכינן אח"ב מצויין. אבל באותן מקומות שהנשים שוחטות אין לסתור מנהגם ודינן כאנשים. ואין כן דעת הפ"מ בסי' א', במ"ז אלא דאם לא בדקו לה סכין כיון דבדיקת סכין טורח רב הוא וכן ברגילה להתעלפה ישחטה ואמרה לא נתעפלתי שחיטתה פסולה. ודעת פר"ח בסי' א' משמע דאין להמנותן לשחוט לצורך הצבור דשמא תקלקלה מחמת רובי הנשחטים אבל בדיעבד שחיטתן דינם כאנשים. וכן דעת הגר"א מוה"לנא בסי' א'.

ב שאלה אשחיטת עבדים. דעת הט"ז בסימן א' דעבדים דוקא כשרים בדין שחיטה במשוחרי' והנה"כ וש"ך בסי' א' פסקו דלאו דווקא משיחרר אלא דבעי מכירין אותו שהוא כשר ואז הוא בכלל רוב מצויין וכו'. והיכי דשחט בלא קבלה לדרדין שחיטתו פסולה כ"כ הפ"מ בסי' א'. ודעת בה"י בסי' א' כתב דהמנהג הנ"ל בנשים ה"ה בעבדים. והפ"מ מסתפק בזה והפר"ח בק"א חולק עליו דלית ליה חמנהג בעבדים:

ג שאלה לדין דאין שחיטין בלי קבלה כדקי"ל בסי' א' היאך הדין אשחיטה. מדברי חוות יאיר סי' קע"ח מבואר דהיכי דשוחט קבוע חולה הוא מותר לשחוט איש שיוודע ה"ש ובדיקה בפני השו"ב בשעת הדחק ובי"ט. ואם יש לו ספק בבדיקת הריאה וא"א להשו"ב החולה למעך ולהטפל בזה יטריף. כי בבדיקה צריך אומן יד והרגל הרגשה ויש להחמיר בו טפי משחיטה. ואפי' אם יש להם בשר מלוח יותר משני ימים. מאחר שאין בו שמחה מותר לשחוט בהמה. ועופות דליכא בדיקת ריאה אפי' בלא שמחת י"ט מותר לשחוט. ומדברי בל"י סי' א' משמע נמי כן דלפני השו"ב החולה ולשמחת יו"ט מותר לשחוט. ובלאו התירים הנ"ל לדין אי עבר ושחט בלא קבלה השם"ח בסי' כ"ד אוסר אפילו במומחה ומוחקר: ובתשו' ברית אברהם חיו"ד סי' ט"ו היל' הדאין לאסור בדיעבד וכן מביא בל"י בסי' א' בשם זר זהב דאסור בדיעבד אם שחט בלא קבלה. ובנוב"י מ"ח סי' מ"ח מבין המחבר דשוחט שהעזי ולא נטל רשות מרב הגליל לשחוט ואסר הרב הגליל שחיטתו. וקצת ב"ב זלזלו באיסורו ואכלו משחיטתו ושוב נפטר הרב והמ"צ התיר להשוחט ההוא לשחוט. אם יש עוד בשר ממה ששחט באיסור יש לאסור אבל אם אין בשר דק בליעות כלים ישהו אותם מעל"ע:

ד שאלה אימת נותנין קבלה לשוחט. צריך לידע חמשה ה"ש ודיני בדיקת הסכין ושאר הלכות דשכיחי ורגיל יצריך לשחוט ג' שחיטות רצופות ולא יתנו קבלה אלא למי שיוודע צורתא דשמעתא וגם הוא י"ש. וביותר יש להזהר מליתן קבלה למי שרגיל לשתות יותר מדאי. ספר היראה. ונכון להזהר לכל רב שלא ליתן כ"ק רק על נייר דק כמובא בפ"מ מ"ז סי' א' משום מעשה שהי' בל"י. כו"פ פ"מ בסי' זה. ונוהגין גדולים לחקור אחר השי"ב אע"פ שנטלו קבלה. ט"ז בסי' א'.

ה שאלה כתב קבלה מאביו או מקרוביו פסולי דאורייתא. הנה בהלכות קטנות כתב דאפי' האם יכול לסמוך את בנו בשחיטות. ובתשו' פנים מאירות ח"ב סי' ג' כתב גדולה

הלכות שחיטה סימן א

דעת

דהשתא הוא דאיתרע. וז"ל הכו"פ בסי' א' ומאד מאד צריך לנסותו בהרגשה בעו"ה ולפעמים המור' בעצמו אין לו הרגש' ובפרט איש אשר בא בימים ובוש' לומר לאחר שיבדוק ובין כך ובין כך בעו"ה החקל' מצוי' ודברים חללים הפילו ועצומים כל הרוני' ומעיר אני לי אף שת"ל יש לי הרגש' הואיל וזמנתי אין אני סומך על בריקתי לבדי עד שיסכימו שוחטים מומחים עמי עכ"ל הכו"פ ז"ל. ויע' בכה"ג בהגהת ב"י בשם יאיר נתיב על פרצות הדור בעו"ה הן בשו"ב הן במו"ה:

י שאלה טבח שמכר בשר שלא הורח ילא נמלח יותר מנ' ימים ולא הגיד לקונים שלא יבשלו אלא יצללו. כתב בעכה"ג דמצד הרין אין להעביר הטבח ההוא מאומנתו א"ל למגדל מילתא וא"צ להכשיר הכלים למפרע:

יא שאלה אם נמצא בנקור חלב שאינו בקי הוא. הש"י כתב דודאי יש לאסור הכל למפרע והכל"י חולק ימכשיר. דהא בזמן הזה אין מנקרין כ"א מי שנטול קבל' וגם צריכים ב' מומחים מנקרים להעיר עליו שהוא בקי ומומחה הלכך כמו דאמרינן בשו"ב שנטל קבל' דהשתא הוא דאיתרע ה"נ גבי נקור וכ"נ יע"ש:

יב שאלה אם מותר להיות לאדם שו"ב ומו"ה במה שנשחט ע"י. בספר רשמי שאלה בסי' כ"ב העל' דמותר להירות אם מביא ראי' מתוך הספר. וכ"מ מתב"ש בסי' י"ח רמתיר בשו"ב לאחרים להורות על מה שנשחט ע"י:

יג שאלה שוחט ששאלו אותו על הבחמ' ששו"ב אם היא כשרה ואמר לפני ערים שכשרה ואח"כ מצאו סירכא גרולה שנטרפה ע"י סירכא זו. אין להעבירו שיוכל לומר מחמת מהירות כאשר מצוי מכשול זה דיש אומדנא דאם הי' רוצה להכשיל הי' לו לנתק הסירכא בענין שלא היו מרגישים. תשו' פנים מאירות ח"ג סי' כ"ז והוכיח ממדהש"ל פרק גיר הנשה סי' ט"ז:

יד שאלה אם הרב העביר שו"ב מאומנתו למגדל מילתא והשוחט עשה שלא כהוגן ששחט. דאוי לאסור הכלים מה שבישלי משחיטתו אחר העברתו. שם בתשו' פנים מאירות: **טו שאלה** שוחט שבא לפני ב"ד והודה שע"פ רוב שחט בשכרות ומחמת זה לא שחט כראוי ועשה כמה פעמים רברים הפוסלים בשחיטה ובקש להורות לו סדר תשובה על המעשים מה דיני של הבשר והשומן שיש עדיין משחיטות זה השוחט. תשו' גבעת שאול סי' י"ז העל' להתיר רא"א מע"ר. וא"כ דעת שו"ת שיבת ציון סי' כ"ג דהעל' רבכה"ג לא שייך א"א מע"ר דבא דרך תשוב' ואמרינן כל הבשר שיש עדיין בעין וכל כלי ראשון הבלוע' מבשר זה:

טז שאלה טבח אומן שקלקל. הש"ך בסי' ש"ו בח"מ סי"ז העל' דצריך להביא ראי' שהוא מומחה ואז פטור רכה"ג לא אמרינן ריב מצויין מומחים והטעם רכמון אין הולכין אחר הרוב. וכתב הפ"מ רמומח' היינו שיודע ה"ש ויודע ג"כ לאמן יריו ולענין איסורא אמרינן גם לענין בדיוקה רוב מצויין. כ"כ הפ"מ בסי' א'.

יז שאלה ביודעין שאינו יודע ה"ש היאך הרין. בסי' א' פסקינן דשחיטתו פסולה אפילו שחט לפנינו כמה וכמה פעמים שחיטה הגו' ואפי' אחר שלמד אומר שחיטתו מעיקרא יפה הי' שחיטתו פסול' דמילתא דלא דמי עלי' דאינש לאו אדעת' וכיון דמעיקרא לא ידע ה"ש ישמא נודמן לו שהי' או דרס' בשחיטות ולא הרגיש כיון דלא הי' בקי בהלכותיהן ולא ידע אם נודמן לו הפסול להכי שחיטתו פסולה ואפי' נתערבה

חלדה דספק שמא אירע ודאי יש לאסור למפרע לפי אומדן הדעת ששכח דאין לומר רכרנע זו שכח אבל קורם י"ט ס"ס ושרי. ואם נמצא דאינו יודע רק דין א' מה"ש והשאר יודע. יש לאסור לפי אימד השכחה ומקורם שרי אף בלא קבלה רכיון דרק בדין א' הוא שונה עדיין הוא בכלל רוב מצויין וכו'. (ולרד"ן בלא נטל קבל' אפשר ריש לאסור לפי שיטות שכתבנו לעיל). ואם נמצא דאינו יודע דצריך לבדוק הסכין וזה רגיל הוא ריהא נפנם הסכין וליכא ס"ס אסור למפרע לעולם כ"א זמן מועט אחר הקבלה יש להכשיר דבוראי לא שכח בזמן מועט כזה. ובאבר חוש הרגשה בסכין כזה אפשר לומר דעתה אבר. ולרינא אין להקל. ושוחט שהמיר או פישע. דעת יש"ש וב"ח וש"ך וכו"פ להתיר למפרע. והט"ז בסי' קי"ט והתב"ש דאסור למפרע. עיין בתשו' מים רבים חיו"ד סי' כ"ג דמחלק בין חשוד במזיד לחשוד מחמת עצלות דגרע טפי אי עשה מחמת עצלות. יע' בתשו' ב"א חיו"ר סי' ז' דאדם רשע דמי למסוה שחסרה רהיצה"ר בוער מעט מעט. ומ"מ הכלים שאב"י יש להתיר בה"מ. ואם השי"ב מקיל בדין אחד מהדינים ופושע ולא מחמת רשע כ"א לקלות הרעת שסובר שאין בכך כלום. וזה וראי דמיא לא"י עיקר בדיקת סכין. ושוחט שחולה וקם מחליו או שלא הי' עיסק זמן רב בשו"ב והסח דעתו ועי"כ נשכח וא"י ה"ש. יש לתלות בהחולי וכיוצא וקורם לכן שרי. אך מזמן החולי שתולין בי' השכח' אסור אליבא דכ"ע. כ"ו בשוחט אבל בבדוק שבדקוהי וא"י הבדיקות באין ה"מ. בנטל קבל' יש להתיר משום דרוב בהמות כשרות. ובלא נטל קבלה לכאורה בה"מ שרי דהוי כנאבר' הריאה בסי' ל"ט דבה"מ מותר. אבל הכלים למפרע אין לאסור אותם אא"כ שנתברר שנתבשל באותו כלי מבהמית שהי' בו ריעותא. כמו שיתבאר בהלכות טרפות אי"ה איזה ריעותא מעכב הבדיק' העל' התב"ש ופ"מ בסי' א' כו"פ:

ט שאלה שוחט שהוציא טריפה או דבר איסור מת"י. יש כמה חלוקים אחד אם יש בו חשר ממון והם הטבחים ששוחטים לעצמם ומוכר ב' לאחרים הבשר. או השו"ב לאחרים ונוטלין שכר מכשרות דוקא וכיוצא בזה. או מיד שתצא הטרפה או איסור מת"י בפ"א משמתין ומעבירין אותו תיכף ואין לו תקנ' אלא עד שילך למקום שאין מכירין איתו ויחזור אביד' בדבר חשוב או יוצא טרפה לעצמו בממון וזה נקא תשוב' דפרק ז"ב ואין לו התנצלות לומר מוטעה אי שונג הי' אא"כ דיש לתלות ואז רי לקבל ד"ח בפני ב"ד ותשוב' לפי ראות עיני הב"ד. ומ"מ בארם שידוע רירא ר' הוא אמרינן רמושג' ואין להעבירו בפ"א רק בג"פ ולקבל ד"ח אפי' בפ"א. השני שו"ב שאין בו חימוד ממין שלוקחים מקופת הקהל או שכר קצוב מכל בהמ' בשוה בפ"א וב' שיצא טריפה מת"י אע"פ שלא נובל לומר מזיד הי' כיון דאין בו חימוד ממון פושע עכ"פ מיקרי ודי בקבלת ד"ח ואם הוא בענין רליכא למיחש שעוש' זאת בערמה אזי כשר ובג"פ הוי לעולם כמזיד ולית תקנתא אלא תשוב' דפרק ז"ב הנ"ל. השלישי בדבר שאין בו ודאי איסור ואין כאן מקום ידוע היכן הוא האיסור כגון בורק' ירקות וקטניות מתולעים. יש לסמוך אבדיקתם עד ג"פ ומג"פ ואילך לא מהמני עור אלא בקבלת דברי חבירות. ואין חילוק בכל דברים אלו בין איסור תורה לאיסור דרבנן. פר"ח. וכן הרין במוכר דברים אסורים. ומ"מ עכשיו שהדור פרוץ אם נראים לחכמים שא"ל לו לגיד ממקומו דטפלי תלוי בו וכדומה נותנין לו תשובה במקומו בסגוף כדי שיהא עומד כמשקל והכל לפי הזמן והענין. ט"ז בסי' קי"ט ס"ס ט"ו. וכתב הש"ך שם דמ"מ לענין הכלים אין להחזיקו לרשע למפרע אלא דאמרינן

ה"ה שחיטה סימן א

דעת

למסיר לשחוט להשליך לכלבים כשהוא מומחה או יורע לאמן את ידיו וכ"ש גדול שא"י ה"ש שמותר למסור לו לשחוט להשליך לכלבים כשאחרים ע"ג כ"כ הש"ך. ובקטן בעי מומה' ויורע לאמן את ידיו ואחרים ע"ג ואז דיקא מוסרין לו לכתחלה לשחוט אבל ביורע לא"י לחור או מומחה ואין אומן ואע"ג אין מותר אלא בדיעבד והיכי דאין אע"ג או א"י לא"י או אינו מומחה יאע"ג אפי' בדיעבד אסור. מהרש"ל ודרישה ויש"ך. וכתב השמ"ח דדוקא קטן פסול באין אומן אף באע"ג דלית להו כח גברא ולא הוי בכלל זובחת אלא מעש' קוף הוא חרש ושוטה דאית להם כח גברא מותר. אך באין אומן ואין מומחה לכ"ע אפי' באע"ג אסור לדירן אפי' בדיעבד. יחרש הנ"ל דוקא שאינו שומע וא"מ ואפי' אינו בתולד' אלא אפי' פקח ונתחפש הוי חרש כ"כ הש"ך. ושוטה הוי בשטות אחר דקעביר דרך שטות כ"כ הש"ך. והתב"ש ופ"מ מחמירים דאפי' בפעם אחת דרך שטות שחיטתו אסור. דלא כש"ך וב"י דבעינן תלתא זימני או עכ"פ ב"פ. כתב התב"ש רכל פסולי עדות מחמת קלות הדעת ה"ה לענין שחיטה ג"כ פסולים המה:

כג **שאלה** חרש השומע וא"מ איך הדין בשחיטתו. פסקינן בס' 'א' דלכתחל' לא ישחוט ובדיעבד אפי' שחט בינו לבין עצמו שחיטתו כשרה דאין הברכה מעכבת כבס' י"ט. וכתב הפ"מ דאפי' הב"ח ראוסר שם אפשר דכאן מורה: כד **שאלה** חרש השומע וא"מ איך הדין בשחיטתו. פסקינן בס' 'א' דאם הוא מומחה שוחט אפי' לכתחלה אם אחר מברך ושוחט ג"כ הא לא"ה אין יכול לברך. כן פסקו הש"ך ותב"ש וב"י ולחה"פ דלא כט"ז דס"ל דאף שאין אחר שוחט יכול לברך. ומבואר בס' י"ט בש"ך דבעינן שאיתו האחר יכווין אותו להוציאו ג"כ. כתב השמ"ח דאמנם אם אחר שוחט בהמה והאלם רוצה ג"כ לשחוט עור יברך שוחט השור ברכת השחיטה להוציא האלם יאחר השחיטה יברך הוא או אחר ברכת הכסוי ויכסה האלם כיון דבשעת ברכה האלם חייב בה ודמיא לברכת המזון דבקי מוציא את שאינו בקי. והא רבעי דאינו מדבר יהא מומח' היינו היכי דאחר אינו מומחה או דלא ראה שחיטתו רק השיע' ברכתו דאל"כ הבאנו לעיל דא"י מותר באע"ג הגם דאנו מחמירין לכתחלה עכ"פ בספק א"י מתירין כלעול יע' בש"ך. וכתב השמ"ח דבדיעבד בין באינו שומע בין באלם אם נודע שבקיאין בטוב העולם ככל שאר בני אדם אמרינן בהו נמי רוב מצויין היבא דליתני' קמן למיברקינהו:

כה **שאלה** עד אימת הוי קטן לדירן ליתן לו קבלה. בס' 'א' מובא בהג"ה ב' דיעות ב"י בשם עיטור דק עד בן י"ג מקרי קטן יבשם מרדכי בשם הא"י דעד בן בן י"ח לא נותנין קבלה. ונראה דכן הסכים הרמ"א ז"ל כמרדכי בשם הא"י ורש"ל כתב דהכל לפי הנער לפי חריפתו ושכלו. וכן הסכים הט"ז דאם הנער בקי וזריו באימוץ ידים וכת גברא וחרד בדבר ד' אין להקפיד על יותר מבן י"ג שנים. והפ"מ החמיר בדור פרוץ כבזה"ז עד בן י"ח כדעת הרמ"א ז"ל. וכ"כ בית יעקב בס' כ"ה שמצא כתוב וז"ל האבל וזקן בן פ' שנים ונער קורם י"ח לא ישחטו עכ"ל:

כו **שאלה** אם שולחין עופות לשחוט ע"י קטנים או קטנית. התב"ש כתב בס' 'א' דכבר נתפשט המנהג לשלוח עופות ע"י קטנים ואין למחות להם שיש להן על מה שיסמכו דאע"ג דעל השחיטה אין נאמנים ש"ה דמירתתו לשקר במילתא דעבידא לאנגליי. ומ"מ דוקא בקטן בר דעת שיידע להזהר

אותה בהמה באחרת אין להתיר מטעם ס"ס יאפי' בה"מ. כ"כ הפ"מ בס' 'א':

יח **שאלה** בא"י ה"ש אי מותר בע"ג. פסקינן בס' 'א' כדעת יש מחמירים דלכתחלה אין ליתן להם לשחוט דחיישינן שמא יסלקל ולא אדעתייהו דמומחי'. כ"כ התב"ש. ודלא כמ"ו דכתב דאפי' לכתחלה נוהגין להתיר. והע"ג צריך להיות עד גמר השחיטה ואפי' ראה סי' א' יפה לא אמרינן דשחט גם השני יפה. אך אם ראה רוב ב' בבהמה ורוב א' בעוף דהיי ס"ס אף דאנן מחמירין בשהי' במיעוט בתרא מ"מ בכה"ג כנ"ד מכשרינן. כ"פ הכו"פ בס' 'א' והפ"מ מסופק בזה אך נוטה להתיר. אך בספק לן אם יודע ה"ש או לאו מוסרין לו לכתחלה בפני המומחה. הש"ך בס' 'א'. ואפי' במקומות שאין נוטלין קבלה. כ"כ השמ"ח שם:

יט **שאלה** במומחה אך שדרכו להתעלה ואינו מוחזק איך הדין. פסקינן בס' 'א' דאם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי שחיטתו כשרה ודוקא אם אמר בפירוש אבל בשותק לא מהני. כן דעת הפ"מ והתב"ש והגרע"א שם. אבל דעת הש"ך ופר"ח יכ"נ דעת הכו"פ דאפי' בשותק מהני להתיר השחיטה. והטעם מאחר שיוודע ה"ש אלו שהה או דרס לא הי' מאכיל לנו טריפות כ"כ הב"י שם. ולכתחלה אין ליתן לשחוט ברגיל להתעלה כ"כ הפ"מ בס' 'א':

כ **שאלה** ממי נוטלין קבלה. פסקינן בס' 'א' דתרתין בעינן חכם ומומחה ולא סגי ליטול קבל' מן המומחה בשו"ב לחיד רק מחכם בלא"ה כי הוא יודע לנסותו היטב. כ"כ הט"ז. והפ"מ כתב וישר שלא ליתן קבל' עד שישחוט בפני שוחטים דמתא וגם הרב ינסהו ואז יוצאין לכ"ע:

כא **שאלה** אם אברו גדייו ותרנגוליו או שגנבו ונמצאו בראוי שחוטים. פסקינן בס' 'א' דאזלי' בתר רוב המצוי דהיינו בגניבה אזלינן בתר רוב גנבי העיר דאי רוב גנבי העיר גנבי העיר גנבי ישראל מותר ואי רוב גנבי העיר גנבי אף שרוב' ישראל אסור, ש"ך. והפ"מ כ' דאפשר דבתר רוב מצוי בשוק אזלינן ובגנבו בתר רוב טבחים לא אזלינן דירא לילך אצל הטבח. כ"כ הפ"מ. ובנאבדו אזלינן בתר רוב טבחים. שם. ודוקא בבהמ' אי בעוף גדול אבל בעופות קטנים רלא שייך לתלות בתר רוב טבחים דדרכן לשוחטן בבית אזלינן בתר רוב ציירי עופות רשם. כ"כ הש"ך. והיכא דאיכא רוב ישראל מצויין שם אפי' רוב העיר והשוק גוים או דשויים במצויין אך רוב השוק ישראל אי' דשויים בשוק ורוב העיר ישראל אפי' דליכא רוב טבחים ישראל כשר. והיכי דשויים הנך הנ"ל טרפ'. ש"ך. ובנוונא דכשר דוקא שיש לו סימן בהם שהם שלו דאל"כ פסקינן בס' 'ס"ג דבשר שנתעלם מ"ה אסור אפי' במקום שכל השוחטים ומוכרים ישראלים. כ"כ הט"ז בס' 'א'. ובזה אפי' סימן בינוני מהני ולא בעינן סימן מובהק כ"כ הכו"פ. והגרע"א מחלק בין אברו לנגנבו דבאברו ומצאן במקום שרוב ישראל מצויין מהני סי' אמצעי אבל בנגנבו ומצאן במקום שרוב גנבי ישראל ורוב העיר גוים בזה בעי סימן מובהק. ודוקא שמיצא שחוטים ורואה שנשחט רוב סימנים. ודוקא במצאם באשפ' שבבית אבל באשפ' שבשוק אפי' באשפ' שהוא פחות מן' טפחים אסור. כ"כ הט"ז ויש"ך שם:

כב **שאלה** חש"ו איך הדין בשחיטתו. פסקינן בס' 'א' דלכתחלה אין מוסרין להם באין אחרים ע"ג אפי' אם רוצים להאכילם לכלבים ואפי' מומחים דשייך טפי למיגור שמא יסמכו על שחיטתן בלא אחרים כ"כ הט"ז. ובאחרים ע"ג מותר

שלא רואה את הערוה שאינו רשאי לברך כה"נ לא ישחוט לכתחלה או בנילווי הראש אסור כ"כ. ובנשים היכי דמנהג הוא לשחוט יכולין ג"כ לשחוט ערומות והוא שפני' של מטה טיחות בקרקע וכל ערות' מכוסה והענכות אין בהן משום ערוה לענין ברכ'. אבל האיש אין יכול לברך ערום שא"א לי לכסות כמבואר בא"ח סי' ע"ד וע"ה. ובדיעבד שחיטת ערום כשר' דברכות אינן מעכבות: ל"ג **שאלה** אם הטילו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע ושחט אחר. פסקינן בסי' א' רשחיתו אסורה אפי' בה"מ ואפי' בשגג השוחט שלא ידע מהחרם. ודוקא היכי דהחרם הי' בפירוש על שחיטות משוחטים אחרים או פסלו בפ' שחיטות אחרות. אבל היכי דלא פירשו שהבשר משחיטות אחרים יהי' אסור רק תקנו סתם שלא ישחוט אדם וז"ל זה אי' החרמו על ככה אז בדיעבד בה"מ מותר שחיטתו ובשוגג אפי' באין ה"מ מותר. פ"מ ושם"ח בסי' ב'. ולאחר שנתבטלה התקנה כל השוחטים בחזקת כשרות כבראשונה וא"צ להכשירם. הנר"א מוילנא בסי' זה. יתקנה שיש לקהל כמה שנים אי יכולים להתיר. החו"י כתב דאין להתיר וכ"מ בתשו' ברית אברהם ובנוב"י ח"ד סי' א' מסכים להתיר:

ל"ד **שאלה** השוחט בפני עדים בהמה לגוי ואחר כך אומר לקונים שלא יקנו כי לא שחטה. פסקינן בסי' א' דדוקא לדידי' אסור מצד שווי' אחר"א אבל לאחרים לא מהימן. אך דוקא בשעומד בדבריו ואומר שלא שחטה כלל א"כ הוי כמינו במקום עדים. אבל אם לא אמר אלא לא שחטתי יכול לתקן דבריו דכוננתו שהי' פסול בשחיטה ולא הוי שחיטה. כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח ראם יש לתלות שאומר כן כדי שלא יקפידו הבעלים על קלקולו וכיוצא בזה יש לחיש לאסור. וכ"ה בחידושי הנרע"א. וכתב הבל"ז דאם מתחלה אמר טרפה ולבסוף אמר כשר' ושאל לו החכם וכפר ואמר שמעולם לא אמר טרפה ואחר כך באו עדים והכחישי אפי' נתן אמתלא א"נ וכ"מ מפ"מ. ולדידי' לעולם נאסר משום שווי' אנהד"א אפי' שהיתה בחזקת היתר ואפי' אי עדים מכחישינן בדינא דכאן ואפי' שאומר בשם עדים דאמרו לו דדבר זה אסור ואותן עדים באו והכחישו אותו אעפ"כ אסיר. כן הכריע הפ"מ בסי' זה. אם לא דבמה דשווי' אנהד"א הוא חב לעצמו ולאחרים. הוא משנה סוף נדרים דגם לעצמו א"נ:

ל"ה **שאלה** אם טבח אמר על הכבש השחוט שהיא טריפה וגם עשה סי' לדעת שטריפה הוא ואח"כ אומר דכשר ונותן אמתלא לדבריו. ה"ט' ופר"ח בסי' א' פסקו להחמיר. וב"ח וש"ך ודרישה מקילים ודוקא דבשעת שהחזיקה בטריפה הי' מקום אמתלא כגון שיש דוחק בשר ולהשחוט צריך ג"כ וכדומה באופן שלא הוחזק' בהמה זו לטריפה. אבל בשעת אמירתו אם הוחזק לטריפה וראית בלי שום ספק אז א"א להוציאה מחזקת' אלא כראי' ברורה ואפי' בלא עשיית מעשה אך באמירה שאמר שהיא טריפה ולא הי' מקום אמתלא יש להחמיר שלא להאמינו באמתלא אלבר. שמ"ח. ובבהמ' של גיי יש להחמיר באמתלא דאיכא חילול השם: טבח שלפעמים אומר טריפה ואח"כ אומר כשרה והתירו בו הב"ד שלא יעשה עוד פ"א והוא שונה בדבריו כתב הפנ"ח דיש לקנסו ולהעבירו: יש להאמין לשחט שהוא מוחזק בכשרות שטוען ברי לי דבשעת השחיטה הי' רואה שהי' נשחט רוב ב' הסימנים אע"פ שערים שהיו שם מעידים שמחמת קילות הדם הם לא יוכלו לראות אם נשחט רוב הסימנים מסתמא גם השוחט לא הי' יכול לראות. כ"כ לחם רב סכ"ט. והראב"ד מחמיר בזה דאפי' שנשבע דברק לא מהני בל"י:

שאלה

להזהר ואינו מחזק ברוע מעללים. כמעש' שהי' ששלחו ע"י נער המנוער ונבלה כעצמו להחזיק לעצמו הפרוטות. ע"כ יש להזהר תב"ש:

בז **שאלה** היאך שולחין בשר י"י גוי. הב"ח בסי' א' כ' דאותן ששולחין ע"י גוי לשחוט והשוחט כותב לסי' שהוא שוחטו דזה אסור דמחמת שאינו מעיד על גוף הבשר וכתב עליו ה"ט' דהמחמיר תע"ב. אבל א"י איזה איסור יש בזה. דעדות על גוף הרבר לא בעי רק משום חששא דיתחלה והא מסתמא הבעל העוף מכיר העוף שלו. אבל מ"מ יש לחוש לאותן שכותבין לסי' תיבת כשר לבד דילמא הגוי יצייר ג"כ זאת אחריו אלא צריך לכתוב סימן שאינו מצוי לזייפו. וכתב הפ"מ ולא יפה עושין מה ששולחין ע"י גוים והגוים נוטלין הנוצות או השוחט בעצמו נוטל הנוצות לפי המנהג באיזה מקומית ומביא העוף כך ערום דאז בוראי א"א לו עוד להכיר את העוף בט"ע. גם להתיר ע"י ט"ע לא ירענא דרילמא ישראל אחר נתן לזה הגוי ג"כ עוף שילך לשחוט וזה הכתב הוא מאות' תרנגול' ומשלי לקח שכר השחיטה לעצמו ע"כ:

כח **שאלה** אשחיטת שיכור. פסקינן בסי' א' דאפילו שיכור שלא הגיע לשכרותו ש"ל לא ישחוט משום חשש דרס'. אך דעת הש"ך רמזר עצה טובה לא ישחוט ובדיעבד ודאי מרינא אם אע"ג אי א"ר מותר בלא הגיע לשכרותו ש"ל. ודעת ה"ט' וכו"פ דאיסור יש בי' מחמת שאבריו וידיו כבדין עליו ואפי' באע"ג אסור. והפ"מ כתב דודאי אין למנות שו"ב ואפי' באקראי ג"כ יש לאסור בלי רחם. ואם יכיל לרבר כראוי בעע"ג יש להקל בשעת הדחק דוקא. והבל"ז כתב דאפילו בינו לבין עצמו אם שחט שחיטתו כשר'. ודוקא אם קודם השחיטה דברו אתו וידעינן דלא הגיע לשכרותו ש"ל אבל בספק שחיטתי אסורה. כ"כ השמ"ח והבה"י. ושם"ח וכו"פ מאר מחמירים לקנוס אותו השוחט הרגיל לשתות אפי' לא כשכרותו ש"ל ויותר הבה"י כי צוה להעבירו:

כט **שאלה** אשחיטת זקן. תב"ש בסי' א' כתב דזקן מופלג לא ישחוט דידיו כבדים ועיניו קמו והכל לפי ראות עיני המורה והכל לפי מה שהוא אדם ואפי' בפחות מבן פ' פעמים דאסור לשחוט:

ל' **שאלה** אשחיטת מי שידיו מרתות מחמת חולשא או מכת טבחי ג"כ שידיו כבדים. הלה"פ וע"י כתבו דשחיטותיו דרסות ואפי' אמר ברי שלא דרס א"נ דאינן יודעים שהם עלולים לכך. ובנוב"י ח"ב סי' א' השיב בזה דאם מרגישים בפנימה ואמרו שברי להם שלא קלקלו נאמנים:

לא **שאלה** אשחיטת סומא. הש"ך בסי' א' פסק דלכתחלה אפי' בא"ד לא ישחוט. והשמ"ח כתב דאפי' סומא מומח' לא ישחוט לכתחלה ובדיעבד בודקין בסימנים אם נשחטו כהוגן והבדיקה מעכב ובעע"ג בשעת הדחק יש לו לשחוט אפי' לכתחלה. ובה"מ אם ברק הסומא במשמוש היר ואפי' לא הרגיש אלא רוב גמור ג"כ כשר' שחיטתו. ואין לסמוך בזה כ"א אמוכה בדעת ויראת ד'. ואפי' סומא שלא ראה מאורות מימיו יש לי דין הנ"ל. כ"פ הפ"מ וכו"פ וכ"מ דעת הש"ך:

ל"ב **שאלה** אשחיטת ערום. פסקינן בסי' א' דלא ישחוט לכתחלה כיון דאינו יכול לברך וגם אחר אינו רשאי לברך יהוא יהפוך פניו וכנון שאחר ג"כ ישחוט כמו שהבאתי לעיל כיון דשומע בעונה והוא א"י לכווין וגם אחר אינו רשאי לברך כנגדו. ט"ז וש"ך. כתב ע"י מי שאינו חגור חגורה עד

נוי אפי' אם בורק סכין ונותן לו אסור לאכול משחיטתו אבל אם כתב סתם שחיטתו אסורה יש להקל ע"י בדיקת סכין וליתו לו וכדון שחיטת מומד וישם באותו סימן לענין גזירת רבים בחרם שלא לאכול משחיטתו אם ענין מסופק בהתקנה הולכין להקל שהחכם מרבירי קבלה שהוא מדרבנן וספיקו להקל. לכן אם הסכים רוב בני העיר ובפרט הלומדים להכשיר השוחטים יכולת בידם להכשירו אם לא האכיל טריפות לישראל (שלא יהא סתירו מרבירי כאן למ"ש בח"א בחלק אה"ע סי' ע"ו. נ"ל דרוקא התם הסכים כן לרבירי הר"ן דהיינו בענין גט בע"כ דכל הקהלית עשו חרם לעצמן ברבד זה וחמור כעין דאורייתא וכן מפורש בדברי הר"ן ז"ל בתשו' סי' ל"ח דף פ"ה רמביא שם. כן נ"ל לחלק). יע"י בנוב"י מ"ק סי' א' רכ"ג ג"כ:

שאלה שוחט מומחה לרבים זקן ובא כימים שהעירו עליו ב' עדים שנמצא סכיניו פגום אחר שחיטה לפני איזה חרשים ובאו ב' והכחישים באותו מעמד ואמנם עתה ניסוהו ואינו מרגיש בפגומה. הגח"ס חיו"ד סי' ב' אוסר הבשר והכלים מיום שראו העדים האי עובדא:

מד **שאלה** השוחט שאיתרע חזקתו שנמצאו אחריו כמה פעמים פגומות בסכין אחר שחיטה ולא הרגיש. הגח"ס חיו"ד סי' ג' העלה דכל הבשר והשימן הנשארים מאותן הבהמות הוא ספק נבלה והכלים אם יסמוך המורה בכלי חדש וה"מ בשיהוי מע"ל להקל לא הפסיד. והמחמיר גם בכה"ג תע"ב:

מה **שאלה** שוחט זקן ורגיל וכל מידות שמנו חו"ל אך לפרקים נכפה ר"ל בח"נ. הגח"ס חיו"ד סי' ו' העלה דבתר דטעים ישחוט והשוחטים ידקדקו בשחיטתו ובבדיקת הסכין ובעופות במשך זמן שרי' ומליחה ובישול או צלי אי לא נחלה אחר השחיטה בוודאי נדע שלא הי' שעת השחיטה סמוכה לחולי שטיותו:

מו **שאלה** שוחט אשר שנתים בחליו אמר שלא יהא עוד שוחט ומוזה נתפרסם שגדר בעדו בגדר שלא יהי' עוד שוחט וכעת הציבור צריכים לשוחט שני מפני תקנתם שלא יאכלו משחיטת אחר איך הרין להתיר גדר. הגח"ס חיו"ד סי' ו' העלה ריש היתר לגדר אם יתחרט כיון דרבים צריכים לו:

מז **שאלה** שוחט אשר רבים מרגנים עליו שהוציא כמה טריפות מת"י ואינם רוצים להעיר בפניו ב"ד אם מותרים הם בעצמם לאכול מבדיקתו מכאן ולהבא. הגח"ס חיו"ד סי' י"א העלה דאין למחות להם שלא לאכול דלאחר שחיטה בהמה בחזקת כשרות ולפי הנראה הכל הוא בענייני בדיקה ובפרט שלא הגיר בב"ד אך אם אפשר לכופם שיבואו בפניו ב"ד ייעידו נכון הוא: **מח** **שאלה** ב' שוחטים שנשבעו זל"ז שלא ישחוט אחד בנבול חבירו שלא להפסידו ועבר א' ושחט אי יש לאסור שחיטתו. הגח"ס חיו"ד סי' ו' העלה הגם אי אין להתיר שבועה בלא דעת חברו שלא יתרצה להתירו להשיג נבולי עוד יש תקנה שישבע עוד הפעם שלא ישחוט בנבול חבירו ושוב יתירו לו שבועה הראשונה ואת תחול השני' דלא יכול לשחוט עוד מפני שבועה שני'. יגם ניצל מעונש שבועה שעבר. ובוזה אין חברו יכול לעכב שאין לו בו הפסד:

מט **שאלה** שוחט שכתב וחתם והורה שנשבע בנק"ח ובחרם שלא לשחוט אפי' עם שוחט אחר בלי ידיעת ר' חיים שוחט ועבר ושחט וטוען שלא נשבע כלל והוראתו הי' בשקר מחמת אונס ראי לאו דהירה לא הי' נותן לו ר' חיים כתב תעורה וקבלה על השחיטה. הגח"ס חיו"ד סי' ט' העלה דמכאן ואילך מט"נ אסור

שאלה שוחט שהעיר עליו עד אחד ששחט כהוגן והוא מכחישו. בסימן א' פסק הש"ך דאותה השחיטה מותרת לב"א חוץ לדירי'. וב"מ בחירושי הגרע"א. וב"ח ורש"ל וט"ז וב"ב פוסקין דאותה השחיטה אסורה לב"א. ואם השוחט שוחט ועד אומר ששחט שלא כהוגן אותה בהמה ודאי אסורה והשוחט אסור לי לשחוט עד שיחזור בתשובה. וכתב השמ"ח דאם נראה למורה שאמת הרבד לפי הענין השוחט כגון שיצא כבר שם רע עליו והעד בר סמכא יש להעבירו והעד אין להענישו בשביל הוצאת לעז כיון שכונתו לש"ש והכל לפי ראות המורה. וכתב דג"מ דרוקא דלפי רבירי העד המכחיש היתה השחיטה אסורה מן התורה אבל היכי דלפי רבירי נ"כ לא היתה השחיטה שלא כהוגן רק מצד חומרא כגון שהי' פחות משיעור שהי' או שהי' בסוף השחיטה לאחר שחיטת רוב סימנים בוראי השוחט נאמן. עוד כתב דאם השוחט אומר בשעה פלונית שחט והעד אומר דלא וזה והשוחט חשוב כשנים נגר ע"א. וכתב השמ"ח דאם העד יודע ידו מירו באותו שעה השוחט נאמן כי על גוף השחיטה לא מוכחש בעצמו שהאמת עמו פשיטא דאסור לו לאכול משחיטת זה השוחט. אבל מן הסתם אין אנו צריכים להפרישו. מכ"ש היכי דנותן אמתלא:

שאלה אי פוסקין עפ"י קבלת עדות שלא בפניו להעבירו מאומנתו. בספר רשמי שאלה בסי' כ"א אוסר לעשות כן:

לח **שאלה** טבח שהראה סכיניו לחכם עי"ט ביה"ש והי' פגום וביום שני בא א' מב"כ שלא הי' יודע שהסכין הוא בחזקת פגום והולוכו לחכם אחר וכדק ומצאו יפה ושחט בו והניחו במקום המוצנע ואחר שעבר י' שעות לקחי הסכין מאותו חכם ומצאו פגום יש להטריף העופות ואין לנו להקל ולומר דאיתרמי דתקנו הסכין קודם ששחט זה ונתקלקל עוד הפעם. בית לחם יהורא ותכ"ש בסי' י"ח ס"ק ל"ח. ונראה דאפילו מצאו פגום במקום אחר:

לט **שאלה** שוחט מוחזק למומחה וי"ש ואירע ששחט רק הקנה בעוף וכאשר הובא העוף לבית הי' חי עדיין והחזירו לבית השוחט ושחט את הוושט העלה הנוב"י במ"ת סי' ב' דבשר אסור ואף הכלים שנתבשלו בו אסורים ואין מועיל בהו שיהיו מע"ל. והשוחט להעבירו על חדש או ב' חדשים לפי ראות המורה ולפי חזקתו ביראת שמים:

מ **שאלה** בשוחט שנחשד שאינו בורק הריאה כהוגן. נוב"י במ"ת סי' ג' העלה דמותר לשחוט עופות דהחשיר על ררבנן אין נחשד על איסור תורה. וכוונתו דברבנן אין להחמיר בשביל חשד בעלמא ואפי' בהמות ששוחט ושוחט הגון עומד על גביו אין חשש:

מא שאלה שוחט שנכשל בבדיקת הריאה. נוב"י שם העלה דיש להקל באיזה תשובה ולא לרחותו לגמרי וגם מה דהטריף סירכא תלוי' י"ל אלי הרגיש איזה פגימה אחר שחיטה בסכין ותלה להטריף עבור סירכא. ואף דחשוד לאסור מספק אינו חשוד להתיר מספק ואין להעבירו לחלוטין רק חודש או ב' לאות לבני מרי שלא להקל באיסורין ואח"כ יתוודה על פשעיו ויקבל עליו להיות נזהר היטב בבדיקת הריאה. ואם נהגו שם לסמוך על בדיקת פנים הוא לא יסמוך ועכ"פ שנה תמימה מחויב להוציא הריאה לחוץ עד שיורגל היטב ויהי' מומחה גמור בבדיקת פנים שוב יהי' הנחתו כשאר שוחטים:

מב **שאלה** שוחט שאסרוהו הקהל לאכיל משחיטתו. נוב"י מ"ת סי' ה' העלה דאם נכתב בכתב דאסור כשחיטת

וט"ו. יאם שחט הרבה בהמות ונגע בראשונה במפרקת והלך לו ודאי אחרים אסורים דשמא נפגם במפרקת והוא לא יגיד כ"כ הפ"מ. ועוד כ' דמומר רגיל להתעלה אין לשחוט דאמירתו לא מהני כלום לכ"ע. ועוד כתב רבמומר לטריפות בפ"א א"צ בריקת הסכין דחשוד לרבר הקל אינו חשוד לרבר החמור יאם לא בדק הסכין תחלה אסור' שחיטתו עד שיבדקנו בסוף ונאמר לומר אז דבסכין זה שחט. ודוקא בשעה או שתים שלא הי' לו פנאי ללכת ולמצוא סכין אחרת בשוק אבל כשהי' לו פנאי יום או יומים אין סומכין עליו. וכת' השמ"ח דבכה"ג נמי צריך שיעיד מי שנאמן באיסורין שבסכין זה הי' שוחט ובלא"ה אף בשעה או שתים יש להחמיר כ"כ הש"ך. ואם באנו בגמר או שהי' איזה בהמות שחוטות ועדיין היא שוחט והולך אמרינן כודאי בזה שבידו שחט הכל כ"כ הש"ך. ואין ליתן לכתחילה ע"ס שיבדקנו בסוף. וכו' הב"ה דאפי' בדק הסכין בינו לב"ע לא יתננו בפני הרואים רק בבדיקת הסכין עוד הפעם וה"ה אם אומר בפני הרואים בדקתי הסכין זה מותר ליתן לו כ"כ הש"ך. וכו' השמ"ח דעכשיו מחמירים שלא לאכול שום דבר מאכל ממומר אוכל נבלות לתיאבין וכו' ש' לא ליתן לו סכין בדוק לשחוט ולאכול ממנה ומי שעושה כן בכלל מומר יחשב ואפילו אם שוחט בחנם. ומי ששחט והוציא טריפה פ"א מת"י מותר לאכול אח"כ משחיטתו לפי דעות עיני הדיין באדם השוחט ובאיכא דגלי' לרבר מעבירים אותו. וכתב השמ"ח דאם רצה לעשות תשובה ולא עלתה בידו דינו כאלו עשה ואין חילוק בין ממוג' מקהל או לא ובין בשוחט לעצמו ובין בשוחט לאחרים ע"ל בסו' א' מה שהבאנו. והגרע"א כתב דאם הכחיש עדים שאמרו דשחט שלא כהוגן קודם שהוציא טריפה מת"י או דבשעת שהכחיש לא הי' רק ע"א ואח"כ צירף עם עוד א' בכה"ג ודאי לא נפסל:

נז **שאלה** אי שחט המומר זה בלב"ע בלי בדיקת הסכין. פסקינן בסו' ב' דאפי' נשבע שבסכין יפה שחט אינו נאמן דחשוד לא"ד. כ"כ ב"י ושו"פ:

נח **שאלה** מומר לתיאבון לא"ג אם שחט בלב"ע ויש עמו סכין יפה ושאינו יפה היאך הדין. פסקינן בסו' ב' דדוקא שידעינן דאלו הסכנים היו עמו בשעת השחיטה אז הוא נאמן שכיפה שחט ודוקא באומר דבסכין זה שחט דידע איזהו סכין יפה הוא דאל"כ חיישינן שמא בעיניו שניהם מוחזקים ליפה. וכת' השמ"ח דדוקא דאג' ממה שנתבשרה בשחיטה הוי מומר לתיאבון אבל אם אוכל מבהמה שמחה מאלי' או שקצים ורמשים שהם דברים מאוסים תלינן דלהכעים ג"כ אוכל ולא מחמת רעבון גדול:

נט **שאלה** אם נמצא ביד מומר אנכ"ל בשר ואומר דמומחה שחט לו. פסקינן בסימן ב' דאם מומחין בעיר נא"ל מומחה יפה שחט יאפי' בבהמה ג"כ נאמן לומר פלו' מומחה שחט לי שהביא הבהמה אצל השוחט לשחוט ואח"כ הביאו לביתו אע"ג דטורח רב הוא דלא כב"ח דאית לי' דבבהמה א"ג דטורח רב הוא ואם אומר שהביא השוחט אצלו ונמצא הבשר ברשותו לכ"ע דנאמן כ"כ הפ"מ. ואין כאן דעת הגרע"א אלא דאם לא נמצא כל הבהמה שחוט' רק בשר א"ג. וכו' הש"ך דאם יש מקילין ישראל נאמן בבהמה לומר מן המקוללן שחוטתה לקחתי ודוקא דהי' בו ביום בשר כשר כ"כ בזול כמו בשר נבלה. ואם יש מקוללן קבועים ואמר מכשרה קניתי ואף בלא אמירה כלל נמי נאמן דלא שביי וכו' יאפי' מקוללן ישראל רחוקין קצת. כ"כ הפ"מ. ועוד העלה דצריך לומר דדוקא פלוני מומחה:

שאלה

אסור לשחוט בנכול ר"ח אך במה שכבר עבר נדון כעובר על שבועה וחרם:

נ **שאלה** אם מותר לשחוט פעם ראשון ביו"ט. השבות יעקב ח"א סו' כ"ג העלה דלכתחילה אין לשחוט ביו"ט שוחט שלא שחט מעולם:

נא **שאלה** אנשים שהחמירו ע"ע שלא לאכול משחיטת השוחט מסיבה ידועה להם כשמומעים להם קצת ב"ב לפעורת מצוה איך הדין. הורה להם הרדב"ז דאין צריכים לחוש שיגעילו הכלים:

נב **שאלה** באכל אי מותר לשחוט. בספר בית יעקב סו' נ"ח איסור לשחוט. ובחכמת אדם בקונטרס מצבת משו:

התיר באם אין שם אחר ולאחר ג' ימים מתיר לקבל שור:
נג **שאלה** שוחט שנשבע שלא ישחוט עד שירשוהו הנכבדים. כתב הב"י סו' א' רכמו דאסור לשחוט כך אסור לבדוק הסכין וליתן לאחר שיטחט בפניו ויבדקנו לאחר השחיטה: נד **עוד** שאלות בענין שיצא מכשול מת"י השוחטים ואינו בקי או שנמצא בו פסול. יעיין בתשו' מהרשד"ם ומר"י מינץ ובשמים ראש סו' רצ"ט ובתשו' פרי תבוא' סו' י"ג ובתשו' כתר כהונה סו' כ"י כ"ז כ"ח וכ"ט ובתשו' בית אפרים חיו"ד סו' א' ד' ה' ח' ובתשובת ברית אברהם חיו"ד סו' א' ד' ה' ח' ובתשו' חיו"ד סו' כ"ג ובתשו' שיעת ציון סו' כ"ג ובתשו' השיב ר"א סו' כ"ג ובמאמר נתיבים ס"ס ל"ו וע"ו ובספר בש"א סו' א' וב' וסו' ג' ובתשו' יעבז ח"ב סו' קמ"ג וקמ"ד ובתשו' אור נעלם סו' י"ד ובמאמר מרדכי סו' י"ז וסו' י"ח ובתשו' גאוני בתראי סו' י"ד וט"ו ובבית יהודא סו' מ"ד ובתשו' מהר"י בי רב סו' ב' ובת' מים עמוקים סו' כ"ו ובמטה יוסף סו' ג' ובתפארת צבי סו' א' וב' וכו' ובסו' ע"ב ובדברי שמואל סו' קכ"ב ובש"י סו' מ"ד ובית יעקב סו' ק"ה ובתשו' הגרע"א סו' מ"ו:

סימן ב'

נה **שאלה** אשחיטת גוי. פסקינן בסו' ב' דשחיטת גוי נכילה אפילו הוא קטן ויודע לאמן את ידיו והיא מומחה הוי נבלה מראורייתא כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' בדק לו ישראל הסכין וע"ג וראה ששחט יפה אפ"ה אין זביחתו זבחה ונבלה הוא ועכ"פ מותר בהנאה. ובגר תושב דהיינו גוי שאינו עובר ע"ז דעת הש"ך דג"כ הוי שחיטתו נבלה ודעת הכ"מ וכו"פ דשחיטתו מותר מד"ת וכן דעת הגרע"א:

נו **שאלה** אשחיטת מומר לאכול נבלות לתיאבין. פסקינן בסו' ב' דבורק סכין ונותן לו ואז מותר לאכול משחיטתו אפי' ישחוט בינו לב"ע ואפי' לא יאכל הוא ממנה תחילה דחייש אלפני עור היכי דיכול לעשות בהיתר בלי שים טרחה כ"כ הש"ך. ומיהו בלא בריקת סכין אף שיש כאן בשר כשר מלבד זה הבשר ששחט עכשיו וקנה מבשר שלו ששחט אין ראי' דנימא לא שביק התירא ואכל איסורא ואסור כ"כ התב"ש ופ"מ. ובדיקת סכין דוקא מהני ביורדיין שיוודע ה"ש ואפי' דיעבד באין יורעין בבירור שהוא מומחה אסור וצריך לבדוק קודם השחיטה אם הוא מומחה ואין ליתן לו ע"ס שיבדקנו אח"כ. ואף שיש בידו כ"ק ושכח לבדוק קודם ועכשיו הלך. דוקא בה"מ יש להקל. כ"כ השמ"ח. וכתב השמ"ח דלכתחילה יש לבדוק בסימנים כי שמא לא טרח לבדוק ובדיעבד בנחתך הראש בלא בדיקה כשרה ולענין לבדוק הסכין אחריו באם הסכין לפנינו יש לבדוק לכתחילה אחריו ולבסוף ג"כ ואי ליתא לפנינו שהלך לו הוי כנאבד הסכין וכשרה כ"כ ש"ך

נבלה כגון בושט או ברוב הקנה או גמר הפסול בדבר שעושה נבלה כגון ששחט הכשר חצי הקנה וגמר הפסול והשלימו לרובו פסול אבל בהתחיל הפסול בחצי קנה וגומר הכשר שחיטתו כשרה אע"ג דקי"ל דשהי' כ"ש פיסל בין בושט בין בקנה מ"מ משכח לדין כגון דתפס הקנה לבדו בידו דכשר אצל רידן והיינו דאחר ראה ומעיד. ע"כ דתפס הקנה לבד ביד דאל"כ אין הפסול נאמן כן הוא פסק הש"ך. וכתב השמ"ח דאין להקל בכה"ג דאין אדם יוכל לשער מה דביר אחר וא"ל לעמוד ע"ז רק צריך שאחר יתפוס הקנה והיכי רשחט הכשר הרוב ושחט אח"כ הפסול כשר. ודעת הש"ך דווקא ברלא שהה. והשמ"ח כתב דבין בשהה בין שלא שהה בכה"ג כשרה דנגמרה כבר השחיטה בכשרית. ואף דקי"ל דשהי' במיעוט בתרא פוסל דווקא בתרא שחיטה אבל שחיטת פסול אינו מצטרף כלל לשחיטת הכשר. וכתב הפ"מ דה"ה עקור דגוי לאו בתורת שחיטה הוא כלל ומיהו בישראל פסול כמו מומר וכיוצא ודאי ריש לאסור במיעוט בתרא. ועוד כתב השמ"ח דה"ה אם שחט הפסול מיעוט הקנה והשלימו הכשר לרוב ואח"כ גמר הפסול נמי כשרה בה"מ:

סז שאלה ישראל ופסול אוחזין בסכין אחר ושוחטין. פסקין בסי' ב' דכשרה. כ"ה דעת כה"פ דלא כב"ח דמחמיר. ומ"מ אפי' לדעת המכשירים. היינו באם הכשר הי' יכול לשחוט בלא סיעתו הפסול דאל"כ אין מקום להכשיר בזה. כ"כ הפ"מ וכ"נ מדברי השמ"ח. והב"י כתב דבזמנינו יש לאסור בוודאי: **סח שאלה** אשחיטת קוף קי"ל בסי' ב' דפסולה שנאמר וזבחת ולא קוף. ולא דמי לנט"י באו"ח סי' קנ"ט ריש מכשירין. ש"ה בנט"י דרבנן. כ"נ מדברי מ"א שם. והגרע"א מחלק דכח גברא הוי ובר זביחה לא הוי:

סט שאלה גר שחזר לסורו מחמת יראה יישראל שחטא מחמת יראה שחיטתו כשרה. תשוב' רשב"א וריב"ש: **ע שאלה** שוחט אשר נטה למות וקרא לרב אב"ד להתוודות על חטאיו והרב בדק ומצאו שפוי בדעת מיושבת והתוודותו נלה דבנעיריו בעל ארמית ועתה נכשל בסת"י ואחרון הכביר שמצא כמה פעמים סכיני פגום אחר השחיטה והכשיר הבהמה ואמר כי יצרו תקפו מחמת כבוד ודוחק פרנסתו שיש לו שכר מכשרות והאיך הדין הכשר והשומן יחללים. הגח"ס חיו"ד סי' ר' העלה דבשר ושומן שנשאר לומר מרובה פריש ודהתירא הוא בה"מ למכור לגוי יש להקל. ובע"נ יחוש לעצמו והכלים דבוודאי נתבשל בהם איסורא את שאפשר בהגעלה יגעלו וכלי חרס דכלי שני תסגי להי' בשיהוי מע"ל ויהי' טעם פגום אבל כלי ראשון שנתבשל על האש אין להתיר ויעשה תשובה. ומכאן ואילך לא ישחוט בלי עע"ג זמן רב עד שיספרם צדקתו בברור:

עא שאלה בש"ץ ושו"ב שבאה אחות אשתו ואמרה דמננו נתעברה ומתחילה הורה ואח"כ חזר וכפר ונותן טעם להידאתו. הגח"ס חיו"ד סי' ח' העלה להעבירו עד שיהא ב"ד ג' מומחים ויבררו ואיך שיעשו כן יהא:

עב שאלה שוחט שהתוודה בחליו שזה כמו ד' שנים שהוא שוחט באותו ישוב וכשהי' עומדים ואצים עליו למהר לשחוט בין בעופית בין בבהמות כמה פעמים הרגיש בסכין פנימות קורם השחיטה. אך מחמת שמיהרו עליו ולא אימץ לבו נגר יצרו שחט בסכין פגום. הגח"ס חיו"ד סי' כ"ב העלה דאין לאסור השומן והכלים למפרע דהפה שאסר הפה שהתיר דאם לא לחצוהו שחט בסכין

ס שאלה אמור להכעים היאך הדין כשחיטה. פסקין בסי' ב' דמומר להכעים אפי' בד"א כגון שאיסור והיתר לפניו ויש הנאה בהיתר כמו האיסור וחיתת ההיתר בידים ופושט ידו דוקא אל האיסור שמוזה נראה שכוונתו לכעוס או שאינו מאמין באותה מצוה ואין חילוק בין מ"ע לל"ת יעי' בפ"מ או"ח סי' ל"ו דמפלפל בזה. אלא היכי דמראה כוונתו להכעים הוא כגוי כ"כ השמ"ח ואפי' בפ"א נמי הוי כגוי ממש כ"כ רש"ל מדינא ומומר להכעים הוי אפיקורוס כ"כ פסקין בסי' קנ"ח ואפיקורוס ג"כ שחיטתו נבלה ומומר לע"ז אפילו בצנעה ובפ"א הוי מומר לכה"כ דינו כגוי. וכן אם חילל פ"א שבת בפרהסיא בפני י' ישראל או שידע שנספרם מומר לג' עבירות מפורסמות הוי מסתמא מומר לכה"ת ואם ראינו נזהר בשאר הוי מומר לד"א ואם עבר על רוב מצות אף שנוהר בשאר רובו ככולו כ"כ השמ"ח. וכן מי שאינו חישש למצות שחיטה דאוכל נבלות בלא תיאבון אע"פ שאינו עושה להכעים דינו כמומר להכעים:

סא שאלה אי בחילול שבת דרבנן הוי מומר. הבה"י כתב דאפי' בדרבנן הוי מומר. ואין כן דעת פ"מ ותב"ש ופר"ח אלא דדוקא בדאורייתא הוי מומר. והגרע"א משווה דין זה לפלוגתא דר"ן ורמב"ם דדעת הרמב"ם דאפי' בחילול דרבנן הוי מימר וכן נוטה דעתו כנראה. והמשנת חכמים ה' ע"ז ג"כ חולק אבה"י והתשב"ץ ח"ג ענין מ"ג כ' דחילול שבת רווקא בעבודת קרקע. והגרע"א הניח דבריו בצ"ע:

סב שאלה אשחיטת מומר לד"א משאר עבירות. פסקין בסי' ב' דמועד לרבר זה דהיינו בג"פ אז צריך בדיקת הסכין ואם לא בדקו לו סכין לא בתחילה ולא בסוף לדין אף לצורך גדול אסור ואפי' ביש לו כ"ק כ"כ הפ"מ. אף דלענין פסילי ערות די בפ"א להיות מומר ובפסול לעדות א"צ בדיקת הסכין. אף בפסול לעדות משום דאוכל נבלות כיון שחשור לאכול נבלות דינו כמומר לכך ואפי' בחצי כזית מיפסל מדרבנן כ"כ הפ"מ. יהש"ך מחלק בין של עצמו לאחרים דבש"ע אף בפ"א דינו כמומר ובש"א ואין לו הנאה ממנה נאמן ודוקא בהרבה פעמים לאחרים. ופקפק בזה הפ"מ ומ"מ מסכים לדבריו:

סג שאלה אשחיטת מומר לערלות. פסקין בסי' ב' דאם הוא ערל באיסור אז הוי כמומר לע"ז אך בערל שמתו אחי מ"מ דהיינו שנימולו כשהם גרולים או ביום השמיני וראו שנבלעו דמן ואח"כ מתו ומפני זה הוא ירא להניח למו"ל עצמו דינו כישראל כשר. אבל אם אין שם יראה ואפ"ה אינו מל ה"ז מותר לערלות כ"כ הש"ך. וממילא לדין צריך בדיקת הסכין דמומר הוא שהרי בכל רגע הוא עובר בעשה. וכ"כ הפ"מ:

סד שאלה אשחיטת כותי. פסקין בסי' ב' דהאידינא דינו כגוי: **סה שאלה** אשחיטת צדוקי ובייסותי. פסקין בסי' ב' דלכתחלה צריך להיות עע"ג וצריך להיות מומחה ובדיקת הסכין.

כ"כ הפ"מ. ובדיעבד בעע"ג ובדיקת הסכין כשר. אך בלא עע"ג רק יוצא ונכנס צריך להיות שיהי' ג"כ מומחה. ואכילת כזית לי מהני. כ"ז בצדוקים ובייסותים שבזמן הקידם. אבל באלו הקראים שבזה"ז שקלקלו מעשיהם יותר מאבותיהם ואינם אוכלים משחיטת ישראל שחיטתן אסורה. ואפי' ישראל עע"ג וראה ששחט יפה ובדיקת סכין. כ"כ הבה"י ושמ"ח ופ"מ:

סו שאלה בהתחיל הפסול וגמר הכשר השחיטה או להיפך. פסקין בסי' ב' דהתחיל הפסול ברבר שעישה אותה

כ"כ השמ"ח (ועי' במג"א סי' קנ"ח ס"ק י"ג דכתב דכורק סבין לנועצה ושחט א"י לברך. ותמי' הוא לכאורה. אך אפשר מדמראה מקום לסי' קנ"ט לשחיטת קוף ע"כ כוונתו היכי דלא הי' כוונה כלל כגון ע"י דחיפה וכיוצא כמ"ש):

עט **הגרע"א** כתב דאף בנפלה מידו שלא בכוונה או מחיקו וכיוצא בו דשחיטתו פסולה. מ"מ לחומרא הוי שחיטה לענין או"ב. ועי' בתשו' זכרון יצחק סי' צ"ו:

סימן ד

פ **שאלה** בשחיטה לשם דבר האוסר. שוחט לשם ע"ז אפי' מחשיבתו לא היתה לעובדה בשחיטה זו אלא חשב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטיר חלבה לע"ז הר"ז ז"מ ואסורה בהנאה. כן פסקינן בסי' ד' :

פא **שאלה** שחט סתם ואח"כ חשב לזרוק או להקטיר לע"ז. פסקינן בסי' ד' דהרה"ז ספק ז"מ וכתב רש"ל דמיתר בהנאה רק באכילה אסור כ"כ הש"ך והגרע"א. וכתב השמ"ח דכל זמן שהדם או החלב קיים בידו ואומר דדעתו לזרוק או להקטירו לע"ז חיישינן למיפרע על השחיטה והיכא ששחט מתחילה בפי' לשם מצות שחיטה דעת הש"ך דאפי' אח"כ זרק דמה לע"ז או הקטיר חלבה לא פסל אבל הט"ז פוסל אפי' בכה"ג:

פב **שאלה** ישראל ששחט בהמתו של גוי אפי' חשב הגוי לע"ז. פסקינן בסי' ד' דשחיטתו כשרה דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן ואפי' שמע השוחט דהגוי חשב לע"ז מותר. כ"כ הש"ך. ואין לשחוט לכתחילה לגוי אם יודע שהגוי רוצה לחשוב לע"ז אע"ג דאין מחשבתו כלום מ"מ יש לחוש דהוא יגרום שהגוי יזרוק או יקטיר לע"ז ואסור לגרום זה ואם ברור לו שלא יבוא הדם והחלב להגוי מותר לשחוט ובליכא צורך גדול יש להתמיר גם בהא. וכל זה בגוי שרוצה לחשוב לע"ז אבל בסתם גוים מותר לשחוט לכתחילה דסתם אינם מחשבתם לע"ז. כ"כ השמ"ח:

פג **שאלה** אם ישראל השוחט חשב בשחיטה שהגוי בעל הבהמה שיזרוק לע"ז. פסקינן בסי' ד' דאסור באכילה דהיי כמתה מאלי'. ובהנאה דעת הש"ך דיש להתיר. והשמ"ח כתב דאסור כיון דרצון הישראל בכך הוי הגוי ש"ח. אבל אם אין רצונו בכך רק שוחט לשם השם אפילו יודע שכל שחיטתו יזרוק הגוי מעצמי לע"ז אין לאסור בהנאה. ועוד כתב השמ"ח דאם ישראל השוחט חשב שישאל יזרוק מהדם לע"ז או להקטיר אסורה בהנאה אע"ג דהישראל בוודאי לא ישמע לו מ"מ מחשבתו מחשבה כאלו חשב שאם חבירו לא יעשנה יעשה הוא בעצמו:

פד **שאלה** ישראל ששחט בהמת חבירו לע"ז. פסקינן בסי' ד' דלא אסרה דלצדורי' קמכוין. אך באכילה דעת הר"ן והט"ז דאסורה והב"ח ותב"ש מתירין אף באכילה. ובשותפות מהמרינן באכילה. כן דעת השמ"ח והגרע"א. אך בהנאה יש להתיר בה"מ:

פה **שאלה** השוחט לשם הרים וגבעות לשם חמה ולבנה כו"ם ימים ונהרות. פסקינן בסי' ד' דכלא נתכווין לעובד' אלא לרפואה וכיוצא בה מרבירי הבאי שאומרים הגוים אסורה רק באכילה אבל ז"מ לא הוי דהרי לא הוי אלהיהם ופשיט דמותר לעלות על ההר וישחוט שם. כ"כ הט"ז ותב"ש:

פו **שאלה** בשוחט שאירע לו סיבה איזהו דיכוס ובא גוי אחר ואמר לו שילך עמו ליער בליה ויקח עמו תרנגול

שחור

בסבין בדוק כדן ממילא איכא רוב דכשרות להכי אין להטריף למפרע:

עג **עוד** שאלות השויכים לסי' זה. ע' בס' בש"א חיו"ד סי' ה' וט' ובתשובות בית יעקב סי' קל"ח ובתשו' פאר הדור לרמב"ם סי' קי"ב ובתשו' רדב"ז החדשות סי' כ"ד ובתשו' בית אפרים חיו"ד סי' נ"ז ובתשו' הרא"ם סי' ט' ובס' חומות ירושלים סי' הע"ד ובתשו' הרא"ם סי' בהשמטות לדף כ"א ובתשו' רמ"א סי' ב' הביאו הט"ז בס' קפ"ה ס"ק ב' ובנוב"י מ"ק חיו"ד סי' ל"ז וסי' ג' ותשו' חת"ס חיו"ד סי' א' וה' ותשו' הר המור סי' ט"ז ובתשו' הרי"מ חיו"ד סי' ה':

סימן ג

עד **שאלה** אי שחיטה בעי כוונה. פסקינן בסי' ג' דשחיטת חולין א"צ כוונה אפי' מתעסק בעלמא לחתוך או זרק סבין לנועצה בכותל ושחטה כהלכתה כשרה. ידוקא בסתם אבל אם כוונתו בפי' לנחור ולעקור ועלתה בידו שחיטה הגונה פסולה. והא דכשר בלא כוונה דווקא ירדעין דלא תחליד דהיינו דראינו דהנוצה או השער חתוכים דוודאי לא תחליד. וזה לא חיישינן שמא לא שחט הרוב בעיף וע"י הפירכוס ונפילת העור נתרבח השחיטה ונעשה רוב. והב"ח מחלק בין אי נמצא כולו שחוט לא חיישינן וברוב חיישינן. והש"ך בסי' כ"ה מחלק בין קנה לוושט דבקנה חיישינן להרחבה דדרכו בכך אבל לא בוושט. והלבוש וט"ז ופ"ח מכשירין בכל גונו ברוב. והשמ"ח נראה דמסכים לחילוק דב"ח יעי' בסי' כ"ה ואפי' הפיל הסבין בידו או כרגלו שלא בכוונה כלל ושחט שחיטתו כשרה דשחיטת חולין א"צ לא כוונת שחיטה לשם השם ולא כוונת חתיכת סימנים ואף לשם חתיכה בעולם כמו דלנועצה בכותל אלא אפי' הפילה במתכווין הוי שחיטה. ומ"מ אם נפלה בלא כח גברא מידו או מחיקו שחיטתו פסילה דזובחת הוי לכה"פ כמו ועשית. ואם נפלה מעצמה ע"י רוח מצוי' או חי' ועוף כ"ע מודו דפסולה. ואם הי' סבין בידו ופתח ידו או בחיקו ועמד ונפל מאליו שלא הי' כח גברא אלא הסר' כח לענין שחיטה פסול אף דא"כ לענין נזיקין. כ"כ שמ"ח ופ"מ:

עה **שאלה** זרק סבין בכיתל והי' שם עוף ושחט בהליכתו וחזירתו מן הכותל לאחריו השלים השחיטה. הפ"מ אוסר השחיטה ואפי' בבהמה כיון דבעוף ווראי יש לאסור דאיכא ב' חששות תרא חלדה ושהי' דשיעור שהי' מעט ומפני זה גם בבהמה טריפה:

עו **שאלה** זרק סבין והכה בכותל ומכה ההכאה תזורת לאחריו ושחטה בחזירתה כשר דכת הראשון הוא. וכן אם זרק סבין למעלה והלכה לצדדין ושחט נמי כשר דמכותו הלכה דאי לאו כחו היתה יורדת למטה כנגדו. ילכין אם זרקה למעלה ואחר שעלתה למעלה יורדת למטה כנגדה ושחטה בירידתה פסול. כ"כ השמ"ח:

עז **שאלה** שאלה אם לא כיון לשום דבר רק נכשל ידו בסבין והפילו בלא כוונה ושחטה. בסי' ג' נראה דשחיטתו פסילה וה"ה אם בשינה דתף לסבין או בהקיצו בלא כוונה כלל נמי פסול וכ"ש אם דחפו גוי וכדומה לו על הסבין והלכה ושחטה דפסול ואפי' אם ישראל דחפו יש להתמיר. כ"כ השמ"ח:

עח **שאלה** זרק אבן והכה בסבין והלכה הסבין ושחטה. פסולה שחיטתו מספק דכתו כחו הוא ידילמא לאו ככתו דמי

התב"ש וכו"פ. והרש"ל כתב דרוקא כשאנינו לפנינו בעינינו נודע אבל אם הוא לפנינו ואומר שמחויב הוראת בע"ד כמ"ע יפסולה. אבל הב"ח חולק עליו וכן הסכים הש"ך. והט"ז מחלק דאם הוא אומר שכבר עבר עבירה וראי משקר דאם הי' אמת כבר הי' מוציא הקול כדי שיתבייש ויתכפר אבל אם הוא בענין שאפשר שלא נודע לו ע"ע אי' שאפשר שעתה עשה וודאי אמת הוא. וכתב הפ"ט לרש"ל יש כה בשלל לאסור אפי' לאחרים וה"ה בהמת שותפות אוסר גם חלק חבירו ולב"ח שרי:

צג שאלה שוחט תרנגולים ואוזנים ובני גרולים ותורים קטנים לשם קרשים. פסקינן שם דשחיטתן כשרה ראינן ראיון להקריבה אבל תורים גרולים יבני קטנים אסור כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דתחילת הציהוב בזה ובזה פסול. וכתב התב"ש דשחיטת תורים לפסח ובני' לאשם וכדומה כיון דמין קרבן נינהו הרואה יטעה ואסור. וכתב הכו"פ דבעי' כ"כ שאלהי אחר במין אם יקח תורים לכפרה ולא הסכים כי באמרו זו כפרתי משמע עולה ג"כ לכפרה ותורים כשרים לעולה. ועוד כתב הכו"פ דאם אומר לעלות אשה כשר שאין בא בנרבה אם לא שירוע שיש לו אשה:

צד שאלה ב' ששיחטין ואחר נתכוין לדבר הפסול. פסקינן בס"י ה' דבין שאוחזין בסכין א' בין שכל אחד סכיניו בידו ונתכוין אחד מהם לשם דבר הפסול או אם שחטו זא"ו ונתכוין אחד מהם לשם דה"פ והפסול שותף ג"כ הוא פסול אע"פ שכחו של הכשר לבדו מספיק לשחוט ואין הפסול מסייע לו מ"מ כיון דגם הוא שוחט כאותו פעם אסור כ"כ הט"ז. ודווקא בעינין שיתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבלה וכלעיל בס"ס ב' וכו"ש שאם שחט רובא בכשרות ואח"כ גמר הפסול דווראי כשר ב"כ ש"ך. אבל התב"ש החמיר במיעוט קמא דקנה. והפ"מ מחמיר בכל ענין מפני מראית העין:

צה שאלה בהנ"ל ואחר מהם נתכוין לשם דה"פ וא"ל כה שותפות. בס"י ה' מובא ב' דעות אי יכול לאסור של חבירו ככה"ג ואנו מחמירין כדעת דמ"א משום מ"ע. וכתב הט"ז דאם יש עיר צד להקל כגון בתערובות יש להתיר. וכתב הפ"מ דרוקא חתיכה חי' ושאר קולות אבל לא בענין אחר:

צו ועי' במנ"א סי' תס"ט ובתשו' כנסת יחזקאל סי' י"ח ובתשו' חינוך בית יהודה סי' י"ז:

סימן ו

צז שאלה כמה שוחטין. פסקינן בס"י ו' דבכל דבר התלוש שוחטין כגון כסכין או כצור או בקרימית של קנה האגם ובשן וצפורן דוקא ביחודי אבל בשנים שחיטתן פסולה. כ"כ הש"ך. וביחודי אפי' עדיין קבוע כגון שן קבוע בלחי או צפורן קבוע ביד כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאם מחובר לדבר המסיים כגון שן מחובר לראש שלם וכ"ש לגוף שלם אע"ג דמת ה"ל מחובר עדיין ופסול דיעבר דאורייתא הב"ח. ובל"י כתב בשם הרמב"ם דראשון ראשון קודם הנ"ל כגון סכין קודם לצור וציד לזכוכית וזכוכית לקנה. אבל האחרונים חלקו עלי' כ"כ הפ"מ. וכל הנ"ל צריך להיות פיהם חד בלא פגם ובצור דוקא כשר באין קסמין דקין נבדלין וצריך בדיקה לאחר השחיטה והבדיקה מעכב אפי' דקודם שחיטה בדק יכרוך הוא שלא הי' נתזין קסמין הימנו מ"מ הבדיקה דלא"ש מעכב דדילמא בתוך השחיטה ניתז קסמין וניקב הסימן כ"כ הט"ז ותב"ש וכו"פ דלא כש"ך. ובזכוכית כתב הש"ך דלעולם כשר והפ"ח וכו"פ מחלקין בין זכוכית דק לקשה דבקשה

שחור וישחוט אותו קודם חצות ויאמר בשעת שחיטה ויכוין מה שיאמר לו הגוי ואח"כ יבשל התרנגיל ויאכל ממנו השוחט והשוחט ההוא בריא רק ככל רבע שנה אירע שעה או שתיים כמו נכפה ר"ל. אוסר הכל"י מכמה טעמים חרא רמי יימר דתהני לו הרפואה. ועוד דהוי כשוחט לשם הר ואפי' לרפואה שחיטתו פסולה:

פז שאלה בשוחט לשם שרים מכל הנך דלעיל. פסקינן שם דאסור בהנאה יאפי' לא נתכוין אלא לרפואה אסור בהנאה מדרבנן. וה"ה אם שחט לשם כ"ד בעולם שאינו מחובר לרפואה ואינו בע"ח אסור בהנאה. כ"כ השמ"ח. וגם לחמה יש לה שר וכ"כ ללבנה ואם אמר לשריהו אסור בהנאה:

פה שאלה כגון ישמעאלים ריש להם חק בשחיטה להפוך פנים כנגד מזרח. פסקינן שם דאינו דומה לשוחט לשם הרים דזה מחשב יזה עובר לא אמרינן וכשרה שחיטתו. אך ראוי לבטל המנהג הואיל דמקפידים ע"י. וכתב הט"ז דאפי' משום מר"ע אין לאסור דהרואה יאמר דאיתרמי לי' אותו צד. ומדברי הטעם דפ"ת נראה דאפי' אי ישמעאלים גופי' שוחטים מותר בהנאה:

פט שאלה אשוחט שהתרו בו ועבר התראה. פסקינן שם דה"ז אסור כשאר מומדים ואסור כה"ג אף בהנאה. כ"כ הט"ז וי"ך ושמ"ח:

צ יעיין בס' נחלת עזריאל חולין דף מ"ב ובס' באר יעקב ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ע"א ובתשו' רב"ז החדשות סי' קס"ב:

סימן ה

צא שאלה השוחט לשם קרשים שמתנדיים ונודרים כמותם. פסקינן בסימן ה' דאפילו היא בעלת מום שחיטתו פסול' דפעמים אדם מכסה מומה ואינו ניכר ואפי' אינו מכוס' אסור משום לא פלוג. כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' גרולים וניכרים כגון חסור יד או רגל ולא הי' מכוסה בשעת שחיטה ג"כ אסור משום ל"פ. אבל מש"ך משמע דשרי בגרולים כ"כ הפ"מ. ועוד כתב השמ"ח דכיון דבשעת שחיטה אימר כן קי"ל דע"י מעשה אסור אף שאינו שלו וכ"ש אי אית לי' שותפות בגוה וכגון לשם עולה לשם תודה לשם פסח או לשם אשם תלוי ואפי' במוצאי יוה"כ או בערב יוה"כ כ"כ הכי"פ. ובעולה אע"ג דלא אמר לעולתי כ"כ הט"ז. אך כתב הפ"מ דעכ"פ צריך שיאמר לעולה כלמ"ד דמשמע שמתפס וזה"ל לקרבן נזיר אסור וה"ה שלמים כ"כ הפ"מ. וכתב השמ"ח דקרבן נזירות ואומר לנזירתי אפי' הוא טמא ואפי' רואין ששותה כל היום יין ומטמא למתים אפ"ה כיון שנזירות כר נזיר וניכר היא אסור דטעו אינשי ואמרו דהאי נמי נזיר הוא. וה"ה אם אומר לשם אשם נזיר ג"כ פסולה דאמרי אינשי דלשם אשם נזיר טמא הוא דאית:

צב שאלה השוחט לשם קרשים דאינן באים בנדר ונדבה פסקינן בס"י ה' דשחיטתו כשרה כגון לשם חטאת או לאשם ווראי או לכבוד או למעשר או לשם תמורה. ודוקא כשאין לו זבח בכיתו אבל אם יש לי זבח בכיתו ואמר לשם תמורת זבחי פסול. וכתב הפ"מ דכפי הנראה דפסול ואסור אף בהנאה ואם נודע שעבר עבירה שחייב עלי' חטאת או אשם ואומר זו לחטאתי או לאשמי אסורה באכילה. ובכל סי' זה הוזכר פסולה או אסורה הייני באכילה כ"כ השמ"ח. ולדעת הש"ך דוקא פסול באומר לחטאתי דהיינו למ"ד ויו"ד. ולדעת הט"ז העיקר היו"ד וכן הסכים

אם הדרך העולם שלא להניחו כגון נעץ סכין בכותל סתמא לא ביטלו עד שיבטלנו כדעתו ואם הוא דבר שדרכו להניחו כגון ששתל קנה בארץ או צור בכותל סתמא בטל. וכתב הפ"מ דהאירנא אין נוהגין לשחוט רק בסכין:

קג שאלה נעץ סכין בכותל או בדבר התלוש והעביר הצואר עד שנשחט. פסקינן שם דשחיטתו כשרה בצואר בהמה למטה והסכין למעלה אבל אם הצואר למעלה והסכין למטה אפילו אומר ב"ל שלא דרסתי שחיטתו פסולה משום שמא ידרוס פ"א דקשה מאוד ליוהר. כ"כ הט"ז ואין חילוק בבהמות וח' בין בנסות בין בדקות וכן בטלאים וכדומה אין חילוק ואסורים לעולם. וכן בעופות אין חילוק בין קטן לגדול שכל העופות קלים בטבעם ולעולם מותר אף בצואר למעלה פ"מ ותב"ש. ואם תופס הסכין בידו אפילו צואר בהמה למעלה מותר בריעבר לכתחילה יש לאסור וכן בעוף דמותר לעולם דווקא בריעבר כ"כ ש"ך וכו"פ והגרע"א דלא כפ"ח. וכתב הכו"פ רכ"ז דוקא במוליך ומביא הצואר על הסכין שבידו אבל אם מו"מ הסכין על הצואר יהי באיזה צד ורוח ואופן שיהי קרוי סכין למעלה והשם"ח מטריף אף בכה"ג בבהמה. ואם ראשי קשירים למעלה אז לעולם כשר ואפי' בבהמה וכל דכיוצא בו דליכא בכה"ג חשש דרסה. וכתב עוד התב"ש ראנן בדורות אלו לא שפיר כלל למיעבר כן לכתחילה בשחיטת צואר למעלה וחלואי שישחטו כהוגן בהבערת סכין על הצואר או מתחת לצואר וראש הנשחט יהי קשור היטב למעלה באופן דאי אפשר לו להכביר על הסכין:

סימן ז

קד שאלה הקובע סכין בגלגל אם מותר לשחוט. פסקינן בס' ו' דגלגל שהוא מסבב בידו או בגלגל בריעבר כשר אבל לכתחלה לא כ"ד מהרש"ל וב"ח והש"ך ופ"מ. וכתב השם"ח דברייעבר אפי' אם אחר שהתחיל לגלגל סר ידו והרי מתגלגלת מכה זה כמה פעמים והוא כבר סר ידו והשחיטה נעשה בסביב אחרון מ"מ הכל מכחו בא וכשרה. ודוקא דגלגל הוא תלוש מן הקרקע דאל"כ הוי תלוש ולבסוף חבירו ונ"מ לענין נדרש. ואם הגלגל של מים הוא ושם הצואר כנגדו בשעה שסבב ינשחט שחיטתו פסולה דבעינן כח נכרא. ואם פטר המים עד שבאו וסבבו את הגלגל ושחט בסביבתו ה"ז כשרה בריעבר שהרי מכה אדם בא ודווקא בסביבה ראשונה אבל בסביבה שני' שחט פסולה דמכה המים בהלכות ולא מכה אדם. ובסביבה ראשונה רכש נ"כ צריך להיות שלא יהי' במקום שהרוח נושב בו כי הרוח מסויע ולא מכה אדם בא כ"כ הכו"פ. וכ' השם"ח דדוקא שהגלגל סמוך לרף המעכב את המים דמיד כשהסיר הרף תיכף ומיד באו המים וגלגלו ושחט אבל אם הגלגל רחוק קצת מהרף כבר פסק כח האדם בבא המים לגלגל ואפי' בסביבה ראשונה השחיטה פסול דאורייתא:

סימן ח

קה שאלה כמה שיעור סכין. פסקינן בס' ח' דלכתחילה בין בבהמה בין בעוף אין לשחוט אלא בסכין שהוא כשיעור ב' צווארים של אותו דבר ששוחט כ"כ הש"ך. ומיהו אנו נוהגין כרמ"א בי"ד אצבעות ר"ל י"ד רחבי אגודלים. ודוקא לבהמה אבל לעוף אין ליקח סכין גדול כזה שמכביר ויבא לדרסה. אבל אורך ב' צווארי עוף ההוא וקצת יותר ובדיעבר אם ברי לו שלא דרס כשרה ואפי' לכתחילה לצורך גדול ובלבד שיזהר היטב. כ"כ

דבקשה מותר לשחוט וברך אסור רג"כ קסמין נבדלין שייך ב' ובשאר קנים אסור לשחוט:

צח שאלה סכין שצדו אחד מנל וצדו א' יפה. פסקינן שם דלכתחלה לא ישחוט בו אפילו בצד היפה גזירה שמא ישחוט בצד אחר ואפי' בשעת הרחק ועשה היכר בצד מנל כ"כ השם"ח ובריעבר מותר ואפילו בלא עשה שום היכר. וה"ה אם יש פנימה בסכין ארוכה ונשאר בה שיעור שחיטה בלא פנימה אסור לשחוט לכתחילה אפילו במקום היפה ובכריכת מטלית על הפנימה. ואם שחט בלא כריכת מטלית על הפנימה ואמר ברי לי שלא נגעתי בפנימה נ"כ שחיטתו כשרה. ודוקא בידע קורם שחיטה שהיתה פנימה אלא שנוהר ממנה אבל בלא ידע בה כלל אפי' אמר ב"ל לא מהני אף בריעבר כ"כ הט"ז. ובלא ב"ל לעולם לא מהני אף בריעבר אף בכריכת מטלית. כ"כ הפ"מ:

צט שאלה ביו"ט רא"א להשחיתו הסכין או בחול בשעת הרחק איך הרין לשחוט בסכין. בכריכת מטלית על הפנימה פסקינן שם דמותר. אך דיקא בעי בסכין חוץ לצואר כמלא צואר בלא הפנימה אע"ז דק"ל בס' י"ח ובס' כ"ד כשמוליך ומביא סני בסכין כ"ש אפ"ה בעינן הכא שיעור כמלא צואר ח"ל בלא פנימה כבהולכה לבד או בהובאה לבד דחיישינן אם יוליך ויביא ע"כ ינתק המטלית ממקום הפנימה וישחוט באותו מקום כ"כ הש"ך. וכתב השם"ח דה"ה בסכין קטן ע"י הולכה והובאה דק"ל רכב"ש אפ"ה ביש עוקין או כדומה פסולה שחיטתו אף דיעבר ואפי' באומר ב"ל דשמא מתוך קטנותו נשחט מהצואר וניקב הסימנים ולא מהני כריכת מטלית או תחיבת קיסם כדמהני בסכין גדול. ועוד כתב התב"ש דאם שחט בהולכה או בהובאה לבד בכריכת בכריכת מטלית בעינן ב' צווארים מקום המטלית. וצריכים להזהר לעולם שלא יהא כרוך צד העב יותר מצד קרקע שמא יבוא לירי חלדה. תב"ש בסמין כ"ד והגרע"א. ואי איכא ב' פנימות והמקום השחיטה נשאר בין הפנימות דינו כפנימה אחת אך בפנימה אחת אם אמר ב"ל מהני אף בליכא שני צווארים ובב' פנימות לא מהני רק בשני צווארים. וכתב הבל"י דברייעבר מהני אף בלא כריכת מטלית רק באחיות הפנימה בידו דלא כדעת הכלבו:

ק שאלה ביו"ט לשחוט בסכין שיש לו עוקין חד בראשו או בחול בשעת הרחק. פסקינן שם רבחול בשעת הרחק או ביו"ט מותר לשחוט ע"י שיתחוב ראש העוקין בקיסם או לפת או צנן להכירא ואל יתחוב דבר כבד משום חשש דרסה. ובדיעבר כתב הט"ז דאפי' בלא תחיבת קיסם מהני וכשר. וכפי הנראה מרש"ל בחול ע"י קיסם אף בשעת הרחק אסור בדיעבר שכתב הט"ז דשרי ה"ה דלא צריך לומר ברי לי שלא חלתי. והפ"מ כתב וצ"ע בזה:

קא שאלה השוחט בדבר המחובר לקרקע או לגוף כגון שן וצפורן המחוברין לבהמה. פסקינן שם דשחיטתו פסולה מדרשא דייקה את המאכלת. וכתב הפ"מ דשחיטתו נבלה מה"ת. והגרע"א מכשיר שחיטת צפירן המחובר לבהמה: **קב שאלה** בתלוש ולבסוף חבירו. פסקינן שם דלכתחלה לא ישחוט ובדיעבר שח"כ ואם בטלו דעת כל הפוסקים דאסורה שחיטתו. הב"ח וט"ז וש"ך ולחה"פ ותב"ש. ובנדרש בארץ ולא בטלו כתב הט"ז דנ"כ אסיר אך בלא בטלו שרעתו לעקרו לכתחילה ל"י ובדיעבר ש"כ. וכתב השם"ח דבסתמא שחברו ולא אסיק אדעתו אם להניחו או לעקרו יש לנו להבחין

ורואין כעין חוט שחור ובקל יוכל לבוא לידי עקירה כ"כ הבל"י. ובדיעבד מותר ברשומי' וכיוצא בו השכיחים ישוקעים כ"כ רש"ל וט"ו ופ"ח אבל בבלוטים כתב התב"ש דכ"ע מורים דאסור אפי' דיעבד ורחוק מהחור. והב"ה כתב דיש למחות בהשוחטים שלא יהי' בסכין שום רושם מן הצד:

סימן י

קיב שאלה סכין של משמשי ע"ז. פסקינו בס"י י' רבין חדש שלא נשתמש בחמין אלא שחתך בה בקעת לע"ז אי' ישן שהכשירו בענין שאין בו משום געולי גוים דהיינו בהגעלה וטבילה. וביש בו גומות צריך ליבון כמבואר באו"ח סי' תנ"א או בהשחזה. מותר לשחוט בהמה בריאה אפי' לכתחילה דהוי מקלקל כ"כ הש"ך וגם ע"ה הוי מקלקל כ"כ התב"ש ופ"ת וכו"פ אפי' אינ' עומדת רק לבשר לבד מ"מ מותר לשחוט דהוי מקלקל קודם השחיטה ה"ל קונים הרבה ולאח"כ אין לו קונים כ"א הצריכים עתה לבשר כן הניח התב"ש דין זה בצ"ע והפ"ת נוטה להתיר. מיהו השוחט בשבת חייב. וכן גבי המורד הנאה אסור לו לשחוט דלא הוי קלקול כ"כ הט"ו והנה"כ השיג עליו בס"י רכ"א. וטוב לטבול לסכין ש"ש בלא ברכה או עם כלי אחר כ"כ הפ"מ ואם חתך בו שום דבר מאכל קודם השחיטה נראה מדברי לחה"פ סי' ק"כ דיכול לטבול בברכ'. וחתך בו בקעת. היינו להקטיר עליו וכ"ש אם העצים עצמן תקרובות או איזה עבירה. והט"ו כת' דאפי' נשתמש בשום דבר לע"ז אך לא נשתמש בחמין אין כן איסור ממה שבלע אלא מצד משמשי ע"ז. וכ' הפר"ח וכו"פ דאם חתך בסכין עץ שאח"כ ישפו לאותו עץ להיות ע"ז לא נאסר הסכין. וכתב השמ"ח דאם בחתיכתו גמרה לע"ז דהיינו שנעשה העץ עי"ז ע"ז אסור הסכין. דשימוש יע"ז באין כאחד והוי משמשי ע"ז:

קיג שאלה לשחוט בסכין של משמשי ע"ז בהמה מסוכנת. פסקינו שם דאסור לשחוט שהוא מתקן. וכתב השמ"ח דה"ה או שטיפולו מרובה משכרו וגדולו או דאייקור בשרא טפי מדמי רדיא כל כה"ג שיה לא"ש יותר מבחיו' הוי מתקן ואסור. ואם עבר ושחט מסוכנת וכיוצא בו אסורה כל הבהמה בהנאה עד שיושלך לאיבוד כדי הנאה דהיינו כדי שכר סכין לשחוט בו והיא מותרת אפי' באכילה. וכתב השמ"ח דכ"כ מותר למוכרה לגוי חוץ מדמי הנאת איסור שבו והא דרי בהולכת כדי דמי שכר הסכין ל"ה דוקא כשהי' אפשר לו ליקח סכין אחר ולקח זה דלא נהנה כ"כ אבל אם לה"ל סכין אחר כ"א זה א"כ הנאתו מרובה צריך להשליך כל מה ששוה עתה יותר מבחיו' בהיותה מסוכנת או בדומה שזו הוא הנאת הסכין. וכתב מהרשד"ם דשכר סכין אינו מגיע לשוה פרוטה יפחות משו"פ לא חשובה הנאה (ונראה עכ"פ דבאין לו סכין אחר מורה דהוי הנאה גדולה) והגרע"א ז"ל הניח בצ"ע דין זה אי מותר בדיעבד בהולכת הלי"ה מטעם אע"ל"מ ובתשו' זכרון יצחק סי' צ"ח ג"כ מסופק בזה:

קיד שאלה בסכין ש"ג היאך הדין בשחיטה. פסקינו שם דלכתחילה לא ישחוט אפי' באכ"י רק בהגעלה או בהשחזה ברחיים אבל נעיצה לא מהני כ"כ הש"ך ומחבר בס"י קכ"א. ובדיעבד אם ל"ה בה גימות וניצו בקרקע קשה י"פ ולא נציד מ"פ זא"ו ואח"כ שחט בו מותר ודוקא באכ"י אבל בב"י אף נעיצה ל"מ וצריך קליפה כ"כ הט"ו וש"ך. ואם שחט בלא שום הכשר יקלף ביה"ש ואפי' בידוע ונראה לעין דנקי הוא כיון

כ"כ הפ"מ וכו"פ ג"כ מסכים דבעוף א"צ שיעור זה די"ד אצבעות. ולדינא בדיעבד אם שחט בהולכה ובהובאה אפי' בסכין כ"ש רק שלא יהא דבר רק שנוקב ואינו שוחט כמו ראש האיומל הקטן וכיוצא ב' ואפי' בדיעבד פסול כ"כ התב"ש ופ"מ. ובהולכה או בהובאה לחור צריך להיות שיעור ב' צווארים ואפי' ראה שנשחטו הסימנים קודם שעבר כל הסכין כשר כיון דבשעה שהתחיל לשחוט ה' בסכין די שחיטה בלא דרסה לא כיון לדרוס וחיזור הוא שמיהר לשחוט. אבל אם לא ה' סכין אורך כריני ושחט ע"י הולכה או הובאה לחור פסול מדאורייתא ואפי' אמר ב"ל שלא דרסתי לא מהני. אבל אם נתכווין לשחוט בהולכה ובהובאה כרינו בסכין קטן אע"ג דנשחט בהולכה או בהובאה כ"כ השמ"ח. ואם שחט בהולכה או בהובאה לחור בלא ב' צווארים יהתיו הראש יש להטריף בבהמה ובח' כיון דעצם קשה יש לחוש שנעשה בדרסה. ובשוחט ע"י הולכה והובאה בה"מ יש לסמוך באווזין ובתרנגולים בדיעבד להכשיר אפי' בפחות מכרי צוואר קצת רק שלא יהא דק ביותר. אבל בעופות הקטנים כתורים ובנ"י אפי' שהסכין כמלא צווארו אינו כלל בנדר סכין רק נוקב הוא. ואין להכשיר אף בדיעבד כ"א כמלא ב' צווארים והנשחט הקטנים יבכ"ו לא מהני אפי' אומר ב"ל שלא דרסתי:

קז שאלה קנה סוף מתליין שדן בו נפשות ונתן לאומן לתקנו לסכין של שחיטה. הלחה"פ מצריך טבילה לאותו סכין. והכו"פ והפ"מ אוסרים לשחיטה אם לא בהגעלה או בא' באש כ"כ הפ"מ. יעי' בתשו' יעבץ ח"ב סי' קנ"ח שהשיג ג"כ אלחה"פ וכתב דמ"מ חושש אני בבשר שנשחט בסכין זה משום איסורי הנאה. ווד כתב שריני כדון סכין של משמשי ע"ז דאסור לשחוט בה מסוכנת וה"ה בזה:

קח שאלה שוחט שלא ידע מרמו שיעור אורך י"ד אצבעות איך הדין. הב"ה כ' שם דהעביר אותו שוחט והפר"ח בק"א השיג עליו. והתב"ש בס"י א' סובר כב"ה מאחר שעתה סדר שחיטות סדורית ושגורות בדפוס א"כ חזינון שאין לימודו עולה יפה שאין חוזר ע"כ ראוי לקנסו:

קט ועי' בספר זבח שמואל סי' שס"ח:

סימן ט

קי שאלה השוחט בסכין מלובנת. פסקינו בס"י ט' דשחיטתו פסולה ואפי' בידע דמלובנת ג"כ אסרין דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם שתשחוט רוב הסימנים ושריפה כניקב. כ"כ הש"ך כדעת עט"ו וב"ח. ובתופס הקנה לבדו בעוף באופן שלא נגע בוושט כלל כיון דפסוקת הנרגת ברובו א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר ואח"כ לא איכפת לן השריפה כ"כ הפר"ח ורנ"מ יהגרע"א ז"ל נראה מדבריו וטעמו דמצריך קליפה ובדיעבד לעולם מותר בידע. אמנם הכו"פ ותב"ש חולקין. ויש לאסור אף בה"מ. אך בשוחט בסכין יפה אלא שיש פגם בצדדיו ותפס הקנה לבדו בעוף ושחט נראה לענ"ד דיש להכשיר אף בלא ה"מ. אך למעשה צ"ע כ"כ הפ"מ ובס"י י"ח אי"ה נדבר מזה. ושיעור מליבן פשוט דצריך שיהי' קש נשרף בהחום אבל זולת זה יש לסמוך אמקילין כ"כ הכו"פ. והשמ"ח כתב בכדי שתהא יד סולדת:

קיא שאלה אסכנים שדשומין מהאומנים איך הדין לשחוט. שם מובאר באחרונים דלכתחילה אין לשחוט היכא דאפשר בסכין שיש בו רושם אף דרחוק הוא מהחיד. וה"ה היכא דסכין אינו חלק היטב כגון כמין הבקעים שיש על הכרזל של הסכין

קטן **שאלה** שחט עוף ונתנבלה ואח"כ שחט בלא קינוח והרחת הסכין מקורם. כ' שם הפ"מ דצ"ק ועוד כת' דלא מהני בכה"ג קינוח בניצוח העופות אלא ברבך קשה כשיער הבהמה: קב **שאלה** בדניל לשחוט בה תדיר טריפות. שם פסקינו דלכתחל' ינעין י"פ בקרקע קשה ושחט אח"כ ואי לא נעץ אע"פ שהריח אחר הטריפות כולם צק"ל ביה"ש כ"כ הפ"מ ושם"ח. אך מדבריו יוצא לדינא דרוקא בשחט בה ג' בהמות או עופות רצופין והיו כולם טריפות אבל אל"ה ג' טריפות רצופים רק שחט כשרות ביניהם ולא קנח בין השחיטות לכתחילה יניץ כרינא ובדיעבד אם הריחו או קנחו אחר כל הטריפות יריח ביה"ש בשפשוף היטב. ועוד כתב דאפילו ברצופים טריפות רק קנח בין השחיטות הטריפות א"צ נעיצה. שם ס"ק כ"ב:

קכא **שאלה** הגוים שחוטכין בסכינים כצואר בהמה קצת מן הורידין לאח"ש מיד בעור הרם חס. כ' שם השם"ח דצריך עכ"פ להדיח ולשפשף שם היטב. וראוי שיוהיר כ"א לב"ב שיריחו ביה"ש אפי' לצלי הרחה מעליא כ"כ עד שישער באומר הרעת שסר כל הרבוק עליו בין דם בין שמנונית. אע"ג דנוהגין עתה לקנח הסכין אח"ש כל בהמה מ"מ הא כתב ראב"ן דקינח בשיער הבהמה אין מועיל כ"כ דאנן בליטא דפרסא בעינן שהוא עב יקשה וכ"ש בעוף דלא נהגו השוחטים לקנח הסכין בין כל שחיטה כ"כ השם"ח:

קכב **שאלה** אי מותר לנקר בשר מחוטי חלב ודם בסכין שע"ז. יע' בס' פני ארי' בס"י ס"ו דמתיר וכ"כ כ' שם דמותר לנקר חוטי חלב ודם של המורדר הנאה. וטעמו דאם רוצה לעבור המצווה יכול לאכול בלי ניקור ואין מעכב על ידו אלא חפצו לקיים המצווה וממילא קיום המצווה ללה"נ:

קכג **יע'** בתשו' פני ארי' ס"י ס"ד ובתשו' פרח מטה אהרן ח"ב סוף ס"י מ"ז ובתשו' בש"א חיו"ד ס"י ח' ובתשו' בש"א חיו"ד ס"י ח' ובתשו' חוט השני ס"י נ"ה ובתשו' נוב"י חיו"ד סוף ס"י ט"ז שם לענין כה וכ"כ יש לרונ' בסכין:

סימן יא יב

קכד **שאלה** באיזה זמן שוחטין. פסקינו בס"י י"א דלעולם שוחטין בין ביום בין בלילה כשאבוקה כנגדו. נר שיש לו ב' פתילות או ב' נרות זה אצל זה יאפי' קלועין ולא כרוך כמה פתילות כא' דינא כאבוקה. ש"ך שמ"ח ועו"פ. ובעי"כ וכדומה ששוחטין עופות הרבה ראוי שיהי' כמה אבוקות וה"ה עצים דמשחן שקדין קויען וכיוצא בו דינא כאבוקה כ"כ הפ"מ (ועי' באו"ח ס"י תל"ג ובמג"א שם ובס"י דצ"ח במג"א. וצ"ע לי דכיון דריחו רע ניתוש שמא לא יבחן היטב) והרב אלי' זוטא חולק ומתיר לכתחילה לשחוט אצל נר יחיד. התב"ש כת' דבנרות צריך שלהבת נוגע להדרי ובפתילות במקום אור יהי' פרודות. והאורח מישור לר"מ על יו"ד והגרע"א במג"א ס"י דצ"ח כ' דנרות אפי' אינם רבוקים מקרי אבוקה. וכן לענין הכדלה. והכו"פ כ' דנרות שלנו שכורכין יחד איזה חטיין רק למאור העשוי מצמר או מפשתן ומטבילין אותן בחלב עד שנתבדק בו עב והם הנרות אפשר דדינא כאבוק'. ומה נראה היתר ששוחטין בלילה בנר יחיד דסתם נרות דירן הוי אבוקה. ויש להחמיר לכתחילה. ובלא אבוקה כנגדי או ביום במקום אפל לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה באומ' ב"ל שלא שהיתי ולא דרסתי ש"ך ופ"ח עי' פ"מ. וגם ברק הסימנים ביום או לאור הנר אפי' בנר א' ואפי' לאור הלבנה אם יכול להבחין היטב אם נשחט עכ"פ רובן ולא הנגדים כ"כ

כיון שהוא ב"י כ"כ הט"ו וש"ך יהגרע"א. גם בב"י מתיר בקליפה. וכ' השם"ח דכיל נפש היכא דאפשר יקלף אף באב"י ונעיצה אף דמדינ' בכה"ג א"צ כלום. והיכי דנתבשל בלא קליפ' צריך ס' נגד הקליפה ואם אין הקליפה נכרת א"צ ס' כ"כ הש"ך. והיכי דצריך ס' אפי' ביש ס' צריך להסיר הקליפה עצמו. וכת' השם"ח אם קלף קודם הבישול אע"פ שלא הי' בכל הנשחט ס' נגד הבליעה כשר דלא הולכת יותר מכ"ק:

קטו **שאלה** בשעת הרחק שאין לו סכין אחרת איך הדין בסכין ש"ג. פסקינו שם דמותר לי לשחוט לכתחילה כה"ג כגון בנעיצה בקרקע קשה או ע"י השחוח כ"כ הט"ו וש"ך. אך מדבריו ט"ו משמע דרוקא באב"י או בסתם סכין יעשה כן אבל לא בב"י. ומדבריו הש"ך משמע דאפי' בב"י כ"כ הפ"מ וכ"נ מדבריו הכרתי כש"ך. אבל לשחוט ע"מ לקלף אח"כ אסור. וכתב הש"ך דאפי' בסכין שאב"י ונקי בוודאי אסור לכתחילה והגרע"א הניח זה בצ"ע. אך נראה דנוטה להתיר. וכתב הפ"מ דמיהו בנעיצה ווראי סמכין אף בב"י להש"ך ע"מ שיקלף:

קטז **שאלה** סכין ששחט בו כשרה איך הדין לשחוט בו. פסקינו שם דלשחוט פעם אחרת באותו סכין מותר אפי' בלא הרחה כלל דטרידי לפלוט ולא בלעו כ"כ הט"ו וש"ך. ושאר דברים אסור לחתוך. אך יש חילוק בין צונן לרותח דבצונן מותר לחתוך ע"י הרחה שיריחנה תחילה ואפי' שחט בה הרבה פעמים. כ"כ הש"ך יהפ"ח. וכו"פ כתב דאפי' דברים חריפים כגון צונן וכיוצא מותר לחתוך ע"י הרחה ולא כ"כ הש"ך. וכתב הט"ו דאם חתך צונן בלא הרחת הסכין מדיח אח"כ אותו צונן ולא מהני לקנחו ברבך קשה כ"כ הש"ך וכו"פ אבל רותח אסור לחתוך בה שחט רק פ"א ואפי' ע"י הרחה אסור לכתחילה ובדיעבד אם חתך רותח או דבר חריף בלא הנעלה סני בקליפה דלא בלע רק דבר מיעוט ובדליכא הפסד גדול יש להצריך נטילת מקום ואם תחב הסכין לתוך דוטב רותח נראה דצריך ס' נגד קליפת הסכין ונגד הטוח שעליו שמ"ח. וכתב השם"ח דהשוחט כשרה ולא קנח הסכין ושחט אח"כ ילא יצא דם לכתחילה יקלף ביה"ש היכא דאפשר ואם רוצה להנעילו לאכול בו רותח. דעת פר"ח ולחה"פ ובל"י דאין להקל בהנעלה ע"י עירוי רק בדיעבד ולא לכתחילה דלא הוי ככלי ראשון. אמנם התב"ש חולק. וכן דעת הפ"מ להקל אף לכתחילה כדית הרמ"א:

קיו **שאלה** סכין ששחט בו טריפה היאך הדין לשחוט בו. פסקינו שם דאסור לשחוט בו עד שיריחנה בצונן או יקנחנה ברבך קשה. וכ' השם"ח דקינח הסכין ברבך קשה יהא תיכף אח"ש בעורי ל"ח קינוח יפה שישער באומר הרעת שנתקנח היטב והרחה בצונן צריך להיות יפה עד שלא ישאר עליו שום שמנונית וינסה שיראה שיוזבו המים מראשו לסופי ומסופו לראשו בלי עיכוב ידע כי סר השמנונית. ועוד כתב דבסכין טריפה שדניל לשחוט בו טריפות אי לנחור בו הגוי צריך לקלף ביה"ש ועתה נוהגין לקנחה יפה בשיער הבהמה בין כל שחיטה ושחיטה. וכ' הש"ך דרוקא בבהמות אבל בעוף א"צ הרחה. וכן הסכים הכו"פ דלא כב"ת דמשום איסור אמ"ה גם כעוף צריך הרחה. וכ' רש"ל דהשוחטים לא נהגו לקנח יפה אלא דרך ארעי וצריך המירה להזהירם ע"כ. ופשוט דצריך לברוק הסכין אחר הקינוח דשמא נפגם כשיער הבהמה :

קיח **שאלה** בשחט בלא הרחה וקינח. שם דעת הש"ך וכ"נ דעת הכו"פ דרי בשפשוף אבל אנן מחמירין בקליפת ביה"ש ט"ו ואחרונים:

ישחוט ענ"ק במקום מדרון ויזוב למים. כ"כ השמ"ח ותב"ש ופ"מ בשמו:

שאלה בשחיטת אווז בטבת ושבת. שם בסימן י"א מובא בהג"ה בשם תשב"ץ בשם ר"י חסיד דאין לשחוט שום אווז בטבת וישבט אם לא יאכל מלכה דקבלה הוא א"ל אוכל ימות השוחט. והכ"פ כתב דבימיהם דווקא היו הרבה מנחשים וכו' אבל בזה"ז דלא שמענו ענין זה ודאי אין להקפיד ולאכול. לסעודה מצוה שבת ברית מילה וחתונה פשיטא דיש לו לשחוט דשומד מצוה וכו'. והש"ך כתב דבמנהגים כתוב נותנים לו הכבד וראיתי עתה נוהגים לאכול מן הרגלים. וכתב הפ"מ דדאוי ונכון לעשות סימן שלא לערב פן ימצא טריפה ובס"י ק"ו אי"ה יתבאר דינו. ושוחטים יראי ד' נוהגים ליקח רגל האוז אחרי שכבר נמלח והירח האווז דתו ליכא למיחש מירי. וכתב הכו"פ דבפראג נוהגין ליקח מן שומן המהותך. וכ' השמ"ח דבכל ארץ אשכנז נוהגין באווזות המלעיטות דצריך בדיקה הוושט אין לוקחין מהן בשעת השחיטה כלום כ"א אחר שעברו ב' חדשי' אז לקחו מכל בעה"ב מעט שומן מאווזות אלו. ועתה רואה אני דאכלי מאוזה אבר שיהי' וכשיש להם הרבה מבשלים מכל האווזות ביחד יטעם המרק ונהרא נהרא ופשטי' (ואותן הנוטלים רגלים יש עצה שלא ליקח תמיד מצד אחד רק פעם מצד ימין ופעם מצד שמאל כדי לידע אם נזרמן טריפות באווזה). כתב הט"ו בס"י קט"ו קבלה מר"י חסיד וז"ל אא"ט ר"ל ר"ח אלול אייר טבת כשחל יום ח' של אחד מהם ביום ב' או ד' שסכנה מאוד להקין בהן דם. וכן השוחט אווז ביום זה או האוכל ממנו ביום זה מסתכן ח"ו. ובקובץ אחר מצאתי ג"כ רק שבמקום של יום ח' בטבת נכתב יום ט"ו כשחל ביום אחד דהיינו כשחל ר"ח טבת בשבת והיינו יום א' דר"ח עכ"ל: קלא **שאלה** בנגע או מחלה שהבהמות וחיות ועופות מתות בהן איך הדין בשחיטה. יעי' בט"ו סי' קט"ו רמובא בשם רש"ל דאם שחטה לאסור הכבשים ע"ש ובלה"פ טם. והשבו"י כתב דמצטרף עם עוד ריעותא והבל"י נ"כ אוסרה:

קלא **שאלה** בשוחט שלקה רגלי עופות בטבת ישבט ואירע שלמהיריתו ורבוי העופות שחוטים שהם כונחים לפניו חתך ג"כ רגל אחד מאווא ח' שהיתה מונחת בין השחיטות ונתערב רגל זה בין יותר מס' רגלי האווזות שחוטות והשוהט לחסרון ידיעתו השליך א' מהרגלים והשאר אכלן כולם וסמך דנתבטל רגל זה ובאמת אמ"ה לא בטל. ועתה שאלה אכלים. כתב הלבושי שרר בחידושו ליו"ד סכ"ו דאם ברור לו שבכל פעם שבישל לא הוי ס' נגד רגל א' בכל הקדירה הכלים אסורים. אכן אם ספק אצלי אלו הוי' עכ"פ בבישול אחד ס' או מותרים הכלים ואפי' אם נודע להשוואל דין דאמ"ה לא בטל בעת שהי' עדיין הכלי ב"י עכ"ל. יעי' באורך הטעם:

קלא **שאלה** אי שוחטין בביהכ"נ. המג"א בס"י קנ"א סק"א בשם המבי"ט העלה דאין שוחטין:

קלא **יעי'** בתשו' זכרון יצחק סי' צ"ט. ויע' בס' בני חייא ובבית יעקב סי' ק"ו ומח"ב ובתשו' בש"א חיו"ד סי' ו' ובתשו' נוב"י מ"ה חיו"ד סי' ט' ובשער המלך פ"ג חיו"ט ובתשו' מקום שמואל סי' ע"ו ובמש"ל פ"ח מהמו"ל ה"א לענין אע"ל"מ ותדון. כ"כ לשוחט בשבת בתשו' חתם סופר חיו"ד סי' י"ד:

סימן יג

קלא **שאלה** איזה בע"ח טעונין שחיטה ואיזה אין טענין פסקינן

כ"כ התב"ש. ואסור לשחוט לכתחילה במקום אפל ע"מ לברוק אח"כ כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דהא דכשר בדיעבד בשחט בלילה אם בדק הסימנים לאיר היום היינו דוקא בוושט אבל לא בקנה דחיישינן בעוה דע"י הקפוז ודלוג נתרלב ונעשה רוב אבל בבהמה לא חיישינן. כ"כ הפ"מ:

קלא **שאלה** אי שוחטין לאור הלבנה. מביא הפ"מ ב' דעות וכתב דבשעת הרחק אם מבהיק אורה יש להקל וכן נרא' מפ"ח. ואין כן דעת התב"ש:

קלא **שאלה** אם התחיל לשחוט לאור הנר וקודם ששחט רוב הסימנים ככתה. שם פסקינן יגמיר שחיטתו מבלי שהי' דהוה דיעבד. וה"ה באפילה אם התחיל ונזכר יגמור לדירן דשיעור שהי' כ"ש כ"כ הפ"מ וכ"פ. והשבו"י ח"ב ס"ס ס"א העלה דטריפה דאף דק"ל בשחט בלילה בלי נר שחיטתו כשרה מ"מ ע"י כביית הנר מבעית השוחט תוך השחיטה ועושה שהי' וטריפה. ונראה דכן הסכים הגרע"א:

קלא **שאלה** השוחט בשבת וביו"כ. פסקינן שם דשחיטתו כשרה יאפילו במזיד ובפרהסיא. כ' הש"ך דשחיטתו כשרה דבאותה שחיטה לא נעשה מומר רק מאות' שחיטה ואילך. והשמ"ח כ' דאין להתיר כ"א בה"מ ושעת הרחק ובפעם ראשון. ומ"מ בעל נפש יחוש לעצמו שלא לאכול ממנה. והכו"פ כתב דיש להחמיר ולאסור בכה"נ:

קלא **שאלה** אם שחט בשבת לחולה. פסקינן רבין שחלה מאתמול בין שחלה מהיום מיתר הבריא לאכול ממנו חי ובלא מליחה בשבת מיהו הדחה בעי משום דם שע"פ הבשר. וגם לא יהיה בהבשר חוטין שדם בהם ויכסה דמו אחד שבת. ודברים אלו יתבארו אי"ה במקומן באו"ח סי' שו"ח ילקמן בס' ס"ו ובס' כ"ח יע"ש:

קלא **שאלה** בשחיטה לתוך ימים ונהרות או לתוך הכלי או לתוך הגומא. כתב שם הפ"מ דהאירנא דלא שכיחי עובדים לשר של מים מותר בפרהסיא לשחוט תוך המים או לתוך הכלי או לתוך הגומא אפי' מנוקה שאין דרך ע"ז בכך. הבה"י כתב דמנהג רע הוא בקצת מקומות השוחטים אף בבית יהודים תיכף אחה"ש נותנין כלי תחת ביה"ש ומקבלי' הדם ומוכרים לגוי והיינו ממש דין דאין שוחטין לתוך הכלי וכו' ועוד דאסור לישא בדבר האסור. אך דמלמד זכות דבז"ה לא שכיחי עובדים. והפר"ח בק"א התיר אפי' לקבל מן הצואר ביה"ש כל שהוא לאחר גמר השחיטה וכן אין בו צד איסור סתורה וכן הסכים השמ"ח והפ"מ. ואף למחמיר מ"מ אם שחט בדיעבד שחיטתו כשרה וא"צ בדיקה אחריו. הגם דדעת הכו"פ הוא דדוקא בגומא פסקינן כך בס' י"ב. מ"מ רובם ככולם הסכימו דגם אדין דימים ונהרות וכלים פסקינן כך. ואם בדרק ומצאו מין אסרינן למפרע שחיטתו כ"כ הפ"מ יהשמ"ח אוסר אפי' בהנאה. אבל אם אין בו זכות ולא חובה א"נ א"א לברקו מותר לאכול משחיטתו. וכתב עוד השמ"ח דבאיתא קמן יש לשאלו מ"ט עשית כך יבורר כוונתו אבל א"צ לטרוח ולברוק אחריו ע"י בני אדם המכירים אותו וע"ש. והכו"פ פ"ס בדין דמצאו מין דאין חוששין לע"ז לאסור למפרע רק יש לפסול מכאן והלאה. לא הארכתי כאן להביא חלוקי דינים בענין זה כי אין ג"מ לדירן בזה"ז כמ"ש הפ"מ הנ"ל ולא שכיחי כלל אדיעבד שימצא מין. באותן מקומות שיש להם בית מטבחים על הנהר וכדומה אין ראוי לשחוט לתוך המים להדיא אלא ישחטו על ג"ק ימשם יזוב הדם לנהר ואם לנקר כדי שלא יתרבה הזבל

יברך ובדיעבד אם לא שחט כ' הט"ו פשיטא דאינו אוסר. וכתב השמ"ח דה"ה אם יש בו יבאמו המי' אחרת או שיש בבן הפקועה גופו ב' המי' אבל א' בו וא' באביו לא דאין הכל יודעין שזה אביו. ועוד כתב דא"צ שיהיו כל רגליו קלוטות ואפי' באחת סגי ואפי' כולם קלוטות אינו נחשב רק לתמי' אחת:

קמ' **שאלה** אכסויי בבן פקועה שהפרים עג"ק או ע"ג ד"א. הפ"מ בסי' כ"ח כתב דבהפרים ואיכא ב' תמיהות דאף מדרבנן א"צ שחיטה א"צ כיסויי אבל בהפרים וחד תמי' דט"ש מדבריהם טעון כסוי ויברך:

קמא **שאלה** היאך הדין בחי' ב"פ. שם בסי' י"ג כתב הפ"מ דתמי' בכלל בהמה וכל דיניהם שווים:

קמב **שאלה** ב"פ שהאם טריפה או נתנבלה או שלא שחטה אלא קרעה. שם פסקינן דאם האם טריפה אין להתיר עכשיו שום ולד הנמצא בבהמה ולא מהני לו שחיטת עצמי אבל היכי דהאם כשרה או דהיכי דלא היתה צריכה האם שחיטה שהיתה ב"פ דאפי' נמצאת טריפה העובר א"ט שחיטה והיכי דהאם טריפה היא ישחה ח' ימים שאז יצא מספק נפל. הנה הש"ך וד"ה פ' וד"מ ולב"ש והגרע"א הסכימו עמו דניתר בכה"ג בשחיטת עצמו אף האידנא והתב"ש וכו"פ איסורים לעולם. (יעו' בסי' י"ד לענין יציאת אבר דקצת סותר למ"ש כאן. אך יע"ש דאין כוונתו על האידנא אך אליבא דדינא). וכתב הפ"מ דבספק טריפה כגון נמצא קוין בחלל הגוף וכדומה מותר לשחטו לוולד אפי' בלא שהה ח' ימים מטעם ס"ס שמא האם כשרה ושמא הוולד כלו ט' חדשים ואם יש בב"פ זה שהאם טריפה איסור יוצא שהוציא אבר לחיץ והיו בחיץ בשעת שחיטה המבואר לקמן בסי' י"ד דאם הוא אבר שהנשמה תלוי' בו למעשה יש לאסור כולו אף מה שהיו בפנים וכשהגדיל הכפ"ק גם חלבו אסור. ואם הוא אבר שאין הנת"ב יש לחוש לאסור אבר יוצא עכ"פ והשאר ניתר בשח"ע וכשהגדיל חלבו מותר כ"כ הלכ"ש בחידושי ליו"ד ס"ג:

קמג **שאלה** בן ט' חי שנמצא במעי שחוטת כשרה וגדל ובא על בהמה דעלמא והוליד. שם פסקינן דאותו ולד א"ל תקנה בשחיטה דהוי כנשחט חציו וה"ה אם האב בהמה דעלמא והאם בפ"ק והילירו דאין להולד תקנה וחלבו דהיינו אם היתה אותה ולד נקיבה החלב ג"כ אסור כ"כ הט"ז וש"ך. ואם בפ"ק זה שא"ל תקנה בא על בהמה דעלמא או אב"ק או איפכא הולד שנולד מזה ג"כ אסור. וכן עד סוף כל הדורות מטעם דכנשחט חציו. אבל בפ"ק הבא אבהמה דעלמא ונשחטה הבהמה שחיטה כשרה ונמצא ילד בתוכה אפילו בן ט' ניתר בש"א כשאר ב"פ כ"כ אחרונים. ואם הפרים אח"כ צריך שחיטה משום מ"ע אבל בהמה דעלמא הבא אב"פ ונשחטה הב"פ ונמצא בה ולד א"ל תקנה שהרי לא הועיל לו שחיטת אמו דאמו כשחוטת דמי כ"כ הש"ך ותב"ש דלא כב"ת וט"ז דמכשירין אף בכה"ג. וכתב השמ"ח דאין חילוק בכה"ג בין אם הולד בן ט' חי או מת או בן ח' אי פחות מכאן הכל אסור. ב"פ שבא מן הטריפה ובא על בהמה דעלמא והוליד ה"ז הולד כשאר בהמה דעלמא וניתר בשח"ע כ"כ הש"ך. אבל ב"פ מכשרה שבא אב"פ מטריפה והוליד אין תקנה לאותו הולד שהרי מצ"א סימנים כשחוטם לענין אכילה כ"כ הכו"פ ופ"מ כולם צריכים שחיטה מדבריהם בהפרים עג"ק או כיוצא בו דאי לא הפרים ניתר בש"ע ובחד תמי' כמ"ש. וכתב הפ"מ דאם מתה האם והוא בן ט' מת אסור מדרבנן ואם הוא בן ט' חי ניתר מדרבנן בש"ע. וכתב השמ"ח דאמרו חז"ל בהמה נסה יולדת לט'. ודקה לה' לכן כל הנזכר בסימן זה לחלק בין ט' לפחות

פסקינן בסי' י"ג דבהמה חי' ועוף טעונין שחיטה דגים וחגבים א"ט שחיטה ומותר לחתוך מהן אבר ולאכלו. וכתב השמ"ח דצריך לרחצם יפה שלא יהיו מאוסים ואז אין בו משום שיקוץ. יהא דשירי לקמן סי' ס"ו ס"א דם דגים אם יש קשקשים היינו ע"י תבשיל דמיכלי הוא. וא"צ להמתין עד שימות הדג או החגב שניטל ממנו אבר זה כמו שצריך להמתין בבהמה שחוטת לקמן סי' כ"ו. משום דכאן אין בהן חיות כ"כ אבל חיים אסור לאכלן משום בל השקצי' כ"כ הג"ה. ומתים מותר לאכלן. והפ"מ כתב בשם מהרשד"ם שיש מי שאוסר הדגים אם מתו בתוך המים:

קלז **שאלה** השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה ומצא בה עובר בן ח' או בן ט'. פסקינן שם דבן ח' בין חי בין מת מותר באכילה ואין טעון שחיטה דבן ח' חי ה"ה כמת כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דאין חילוק בין הפרים עג"ק או לא ואפי' מדרבנן א"צ שחיטה. וב' השמ"ח דמ"מ אין לאכול משום בל"ת כמי בדגים רק ימיתנו. גם יכול ליטול ממנו אמ"ה ולרחצו. ואין לאכול האבר עד שתמות הבהמה והעובר אבל דמו אסור כשאר דם. או מטעם הר"ן דלא איתרבי מכל רק אכילה ודם בר שתי'. או מטעם הרא"ש שנבלע בגוף יהיו דם האברים. והגרע"א נתן טעם לאסור דאף דכ' כל דמיטעם הכל מזה אינו מוכח רק דחלב וניד דשליף מותר אבל לענין דם אפשר לקיים לישנא דכל ע"י שיבשל כל דם השליף והיו דם שבשלו דמותר. וכיון דאין טעון שחיטה אין בו משום או"ב ומותר לשחטו ביום שנשחט בי אביו או אמו כ"כ הש"ך. ובמצא בן ט' חילוק דאם מצא מת דינו כבן ח' הנ"ל ובחי חילוק יש דהפרים עג"ק טעון שחיטה מדרבנן משום מ"ע ובדיעבד אם לא נשחט דעת הט"ז דמותר לאכלו. וכל הבאים אחריו חולקין עליו יאוסרים אף דיעבד בין אם מת בלא שחיטה בין נטרף מאחד מה' מיני טריפות וכדומה. אך השמ"ח כתב דאין להחמיר בדיעבד בספק שחיטה כגון ספק בעור נפגמה וכדומה או חומדות שאינו מעיקר הדין. ואם נעשה בה מעשה נכלה כגון גיסטרא או ניטל היתר וחלל שלה תו לא מהני שחיטה. והגרע"א הניח בצ"ע בספק בעור נפגמה. וכתב הפ"מ דאם ניקב הוושט במקום שחיטה בשעת הדחק מהני שחיטה. והגרע"א אוסר. אבל שאר טריפות אינו אוסר אותו דהיינו שאינו מחמת שחיטה ואינו מפורסם כולי האי כ"כ הפ"מ. וכתב הכו"פ דאפי' נוצר טריפה בכטן וניכר בכטן מ"מ כל בבהמה מתירו כיון שטריפות זה לאו מחמת שחיטה. וכתב הפ"מ דחסר יד או רגל כיון דטריפתו מפורסם יש לאסור ולא בע"א והפרים עג"ק אית בי' גם איסור אי"ב ביום א' ואם לא הפרים עג"ק אט"ש. ועוד כתב הש"ך דגם חלבו וגידו אסורין במצאו חי ושלמו חדשיו:

קלז **שאלה** האך הדין בכרכת שחיטה אבן ט' חי והפרים עג"ק שם כתב השמ"ח דיברך על אחר תחילה ואח"כ ישחוט זה דשמא נפל הוא ואפי' שהה ימים הרבה וליכא אחר שיברך עליו תחילה יברך ע"ו שהפרים. כ"נ מדברי האחרונים. אך הגרע"א הסכים לבשמים דא"ש סי' רפ"ג דאין לברך: קלח **שאלה** מהו הפרים. שם כתב הכו"פ דהפרים לפעמים משמע עמר ולפעמים משמע הלכ' ויש להחמיר בעמידה גרידא. יהש"מ פסק דאין להחמיר בעמידה גרידא. ואפי' נולדה ג"כ אח"ש האם א"צ שחיטה והפרים לאו דווקא עג"ק דה"ה ע"ג ד"א:

קלט **שאלה** בהפרים ופרסותין כולה אחר ואינה סדוק' או שהיו בו שאר דבר תמי'. שם פסקינן דבחד תמי' ישחוט דאכתי איכא מ"ע דאתי לאחלופי. אך כתב השמ"ח דלא

לפחות ה"ה בבהמה דקה בין ה' לפחות:

קמד שאלה שחט בהמה ימצא בה דמות עוף. פסקינן שם דאפילו הוא עוף טהור ה"ז אסור באכילה וכש"כ נולד ראסור בעוף. כ"כ הש"ך רלא הותר הנמצא בבהמה אלא דמות בהמה בין טהורה או טמאה ואפי' חזיר ובלבד שיש פרסות או אפי' פרסה א' ברגלו. ובשעת הרחק אי בה"מ יש להתיר אפי' נמצא בהמה ברגלי עוף או שאין לו רגלים כלל רק שהוא דמות בהמה בין טהורה בין טמאה. ודמות חי' דינו כדמות בהמה. ואם העובר ראשו ורובו דימה לבהמה אע"ג דמיעוטה רומה לאדם או לעוף דינו כבהמה. כ"כ שם"ח:

קמה שאלה בנמצא דמות אדם או שקץ וחנבים. שם כתב השם"ח דאסור ואפי' יש להם פרסות כבהמה:

קמו שאלה השוחט בהמה ונמצא ברי' שיש לה שני גבין וב' שדראית. שם פסקינן דאסור דרחמנא אנמרי' למשה השמועה לאסורה. וע"כ במעי אמו אנמרי' דאסור שהרי

אינו יכול לחיות אפי' שעה אחת כשיצא לאויר העולם. כן הוא בש"ס וכ"כ הש"ך. וכ' הפר"ח דלפעמים אירע שחי ח' ימים: **קמו שאלה** בדיני ב"פ אי מותר לבשל בשר בחלב בת פקועה מה"ת דה"ל חלב שחוטא אי לא דראוי להיות אם.

הנחת"ס בחלק יו"ד סי' י"ד העלה דשרי' מה"ת:

קמה שאלה הגניב ב"פ וטבחו ומכרו אי מתחייב דו"ה אי לא שכבר שחוט ועומד. שם הנחת"ס העלה דפטור:

קמט שאלה השוחט ב"פ בשבת אי חייב דאפשר משיחתוך אבר ממנה ויאכל ועדיין היא עומדת לגדל ולחרישה

וכדומה והוי קלקול גמור ופטור או לא. שם הנחת"ס העלה דב"פ שאינו קלוט ווראי הוי מתקן וחייב. אמנם בקלוט ב"פ תולה בפלוגתת הרמב"ם ורשב"א. והעלה דממ"נ ג"כ חייב דלרמב"ם מתקן להוציא מדי אמ"ה לב"ג ולרשב"א רחולק על הרמב"ם וס"ל מפרססת מותר לב"ג וה"ה ב"פ מ"מ חייב משום צובע דפסק כרב (שבת ע"ה ע"א) מיהו איכא דס"ל בהא כרמב"ם ובהא ברשב"א פטור דמקלקל הוא ומיהו אי איכא מאן דס"ל אסור לבשל בשר בחלב ב"פ א"כ הוי מתקן בשחיטה לענין חלב ע"כ:

קנ יעי' בשאילת יעביץ ח"א סי' כ"ה יבתשו' רדב"ז החדשות סי' ק"צ ובס' פרשת דרכים בדרך האתרים דרוש א' ובתשו' חת"ס חיו"ד סי' י"ב:

סימן יד

קנא שאלה במקשה לילך והוציא העובר את ראשו. פסקינן בסי' י"ד דכיון דהוציא אע"פ שהחזירו ה"ה

כילוד ואינו נותר בש"א. ממילא בן ח' חי או מת או בן ט' מת אסור כולו. ובבן ח' לא שייך שחיטת עצמו דכיון דכל הגוף שלא יצא נותר בש"א א"כ הסי' כשחוטין דמי ואיך ישחוט פעם ב' כ"כ השם"ח. אבל כשהוא בן ט' חי נותר כולו בשח"ע דווקא ואפי' אמו טריפה נותר בכך דהוי כילוד כ"כ הש"ך (ולדידן כבר כתבנו לעיל דבאם טריפה אסור). וכתב השם"ח דאם חי' בן ח' או פחות וכי' ה"ז נפל ואסור דאורייתא אע"פ שהחזיר הראש ושהה במעי אמו עד שכלו חרשיו קודם שח"א או נולד כולו קודם שח"א אחר שכלו לו חרשיו. וכן בן ט' מת נמי אסור משום נפל אבל חי' בן ט' חי נותר בשח"ע בין החזיר הראש יהי' בפנים בשעת שחיטת אמו או לא לעולם מהני לי' שח"ע בחוץ. ואם א"י

אם חי' בשעת יציאת הראש בן ט' או פחות אם חי עד יום ח' מיום שיצא כל הגוף מותר ואם ידוע לו שהוא פחות מבן ט' אין להתיר עי"ז אף בכה"ג כ"כ השם"ח. וכתבו הט"ז וש"ך דה"ה ריב פדחתו אם הוציא הוי כילוד. ולחומרא דווקא אמרינן כן הא לקולא אפי' כל הפדחת נמי לא עד שיצא רוב ראשו. וג"מ אי בן ט' מת אסור דילמא כילוד הוא ואם חי אותו שבחות אסור דילמא לאו כילוד וה"ל אבר היוצא דאסור. ימה שבפנים נותר ע"י שח"ע ממ"נ. כ"כ תב"ש ופ"מ:

קנב שאלה הוציא ידו והחזירה קודם שחיטה. שם בסי' י"ד מבואר דאם ילדה אח"כ גם האבר שהחזיר נ"כ נותר בש"ע אבל אם לא ילדה או אפי' ילדה רק דהוא לאח"ש דהאם אפי' נולד דרך בית הרחם מה שיוצא מהאבר לחוץ אסור. אך מ"מ טיהר מדי נבילה לאבר היוצא כ"כ הפ"מ. ומקום חתך מותר. זה ההבדלה שבין פנימי לחיצון. וכיון שהחזירה א"צ לחתוך לצד פנים אלא מצמצם יחיתך ומקום החתך מותר כ"כ הט"ז. ובלא החזירה קודם שחיטה גם מקום החתך אסור. וכתב הב"י ואנו נוהגין שחיתכין עד מקום כלות העצם וכן אנו נוהגין בנשבר העצם ממקום שאין טרפה בגוף הבהמה או העוף שחיתכין כל האבר ומה שבפנים מותר אפי' הוא מיעוט:

קנב שאלה ביצא האבר קודם שכלו חרשיו להולד ונולד כשכלו חרשיו וקודם שח"א. שם מבואר דעת הפר"ח

ותב"ש דשח"ע מתיר גם האבר בין החזירו להאבר קודם שחיט' ובין לא החזירו רלא ככה"י דאוסר באם לא החזיר אותה האבר אע"ג שילדה אח"כ אותי אבר אסור ואינו נותר בשח"ע:

קנר שאלה בנמצא האם טרפה והולד בתוכו. שם כתב השם"ח אע"ג דהעובר בן ט' חי נותר בשח"ע מ"מ אבר

היוצא נשאר באיסורו רק אם נתנבלה האם בשחיטה או קרעה והוציא העובר אח"כ והוא בן ט', חי שוחט להעובר ומותר גם היוצא מיהי האידנא ליתא להאי היתרא שאין אנו בקיאים עכשיו בכלו לו חרשיו ואפי' המתין וחי עד יום ח' ויותר לא מהני. אמנם הכו"פ דעתו להכשיר אף בכה"ג דאם נמצא האם טריפה ויש לה וולד בן ט' חי שוחטה וגם האבר מותר כאלו נולד קודם שח"א (יע' לעיל בסי' י"ג מה שהבאתי לדינא ובדברי כ"פ):

קנה שאלה אם יצא רוב העובר במעוט אבר או יצא חציו ברוב אבר. שם פסקינן דבכלהו הוי כילוד.

וחציו ברוב אבר היינו שיצא רוב ידו וכשנשער מה שיצא מהעובר אינו אלא חציו אבל אם נטיל מיעוט היד הנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא הוי רוב להשלים רוב העובר והלכך אם הוא בן ט' מת או בן ח' אפי' חי היישנין שמא ה"ל כילוד ואסור הכל אף מה שנשאר בפנים ואם הוא בן ט' חי אז מה שיצא לחוץ אסור ולא מהני לי' נמי שח"ע כיון שלא נולד קודם שח"א. אבל מה שנשאר בפנים אפי' היתה אמי טרפה ולא החזיר מותר ממ"נ אם אח"כ שוחטה כ"כ הש"ך. והתב"ש ס"ק י"א אוסר גם מיעוט האבר שבפנים. ורובו במיעוט אבר. כתב הכו"פ דרך משל בחוץ ו' זיתים ומיעוט מהיר עול' ג' רביעית זיתים ובפנים רוב מהיר ה' זיתים וחצי וכו'. יפסקינן דאפי' לקולא הוי כילוד ומהני לי' שח"ע אף למה שיצא בבן ט' חי וה"ה אם חי' בפנים יותר מבחיון בלא המעוט אבר שדינן לי' אעובר מבחיון כ"כ הש"ך. ור"ל דאפי' אם לא נחשב אותו המיעוט לא לפנים ולא לחוץ ויהי' בפנים רוב כיון שעם המיעוט היי מבחיון רוב ה"ל כילוד כ"כ הפ"מ בפ'י

קסב **שאלה** אי שחט חי' במעי אמו ויצא דם אי חייב לכסות. שם כתב השמ"ח רחייב לכסות מספק:

קסג (**שאלה** במתה האם והילך נשחט במעי אמו. לכאורר נראה ממ"נ דפסולת. פשיטא דלדעת הלבוש משום חלדה ראסור ואפי' לאירך טעמא משום ספיקא אי הוי שחיטה כיון דלא יצא לאויר העולם כאיבעי' א"כ מאי לי דמת' ולא הוי הולך חלק מאמו כיון דמתה אמו מ"מ לא יצא לאויר העולם. ימנ"ל דמטעם חלק מהאם הוא פסול שחיט' והרי אפי' בחתך הולך מהאם בתוכה הדין כן. וע' בתו' חולין דף ע"ה ר"ה לרבני המתיר ובר"ן שם. וראיתי בחדרע"א ז"ל ליו"ד דמסופק בזה לפי סברת הרמב"ן מובא באו"ח סי' של"ט דאף דאין ישראל נהרג על העוברים מ"מ במתה האם העובר כילוד ודלת הוא דנעול בפניו דמי וה"ה בנ"ר תו לא הוי כחלק מהאם והניח בספק. וצ"ע) קסד **שאלה** יע' בתשו' בש"א חיו"ד ט' ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ס"ט ובתשו' שבו"י ח"א ס"ט מ"ה ויע' בס' בני חייא שהולק על ש"ך ורעיו' דהסכימו להתיר החלב אם יש ס' בבמה נגר האבר האסור דאישתמיט להו דברי המרדכי בחולין דף תש"מ שכתב דלא שייך ביטול אלא בדבר שהי' ניכר בפ"ע תחלה ואח"כ נתערב. גם המש"ל פ"א מה' מטמו"מ הי"ד הביא מ"ש המרדכי יתמה על חכמי האשכנז וכו'. ויע' בתשו' נוב"י מ"ת חיו"ד סי' נ"ב שמיישב קושי' זו וכתב דרברי המרדכי היינו רק בבישל אשר בתורת ירוב אתינן עלה. ויע' בזה בשעה"מ בפ"ה מה"ש ה' כ' ובספר כסף נבחר אות ר' ישוב בזה: ועיין בתשו' נחלת דוד סי' י"ב:

סימן טו

קסה **שאלה** ברין אפרות. פסקינן בסי' ט"ו דאחר שיצא לאויר העולם מותר מיר ואפי' לא נתפתחו עיניו. מיהו כל האחרונים כתבו דמשום שקץ אין לאכלו כ"א עד שיגרלו הכנפיים דהיינו נוצה גדולה שעל גופו שיש לו קנים כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דה"ה אם נולד בנוצות כה"נ מותר מיר שנוולד ואפי' עדיין לא נפתח עיניו. והט"ז מתיר מיר כמחבר בש"ע. אבל כל הבאים אחריו חולקין עליו וכל זמן שלא יצא לאה"ע קי"ל דאסור אפי' נתפתחו עיניו משום שרץ השורץ על הארץ. דגם בתוך הקליפה מקרי שריצ' ומדרבנן. וכתב הפ"מ אם יש ב' קדרות א' היתר וא' איסור ונפל אפרות בא' ולא ידעינן באויה נפל הוי ס"ס שמא לתוך איסור נפל ושמא מה"ת מותר. וכתב הכו"פ דאסור לשביר הקליפה ולחוציא אפרות דהוי כנפל. וכתב השמ"ח דלא מהני לי' שחיטה:

קסי **שאלה** אימת מותר לשחוט. שם פסקינן דאם ירוע שכלו חרשיו דהיינו ט' חרשים לגם' וכל חדש שלשים יום ואין יולדת למקוטעין רק בענין שאפי' חדש אחרון יהי' ל' יום ולמחרתו תלד וברי' לו שלא קיבל' זכר מהתחלת ט' חרשים ואז הוי כה"ג כלו חדשיו. וכ"כ הכי"פ דאין יולדת למקוטעין. דלגבי בהמה אין לנו לומר דהטבע משתנה כמש"נ באה"ע סי' קנ"ו. וסגי ברע"א יום מיום שבא עליו ואז כלו חרשיו מקרי וכן בדקה ה' חרשים. ומותר להו מיר ביים שנוולד לשחוט ולא חיישינן לריסוק אברים מחבלי לידה ואפי' הי' קישוי לידה וגם א"י לעמוד כשמעמידין אותו מכ"ש לילך דא"י מ"מ לא חיישינן לר"א. רבית הרחם רך הוא ואינו עשוי לרסק. וגם הבהמות כורעות לילך לפחות מי"ט לא חיישינן לריסוק כמו שיתבאר אי"ה סי' כ"ח. מ"מ

בפי' דש"ך. וכתב השמ"ח דאבל אם יצא מיעוט העובר ברוב אבר אע"ג דאי נשרי מיעוט האבר שבפנים בתר רוב האבר שמכחיון יהי' רוב העובר בחוץ כיון דהשתא רוב העובר בפנים אולינן בתרי' ולא הוי כילוד:

קני **שאלה** עובר שיצא חציו או חציו ברוב אבר וגדל ובא אבהמה דעלמא או אב"פ והוליד או איפכא דבהמה דעלמא בא עלי'. שם כתב השמ"ח דהולד אל"ת דסימנים שמצר אביו כשחוטם חציים וחציים אינם שחוטם אך ברין אבר א' היוצא באם טרפה הנ"ל דנשאר באיסורו ובהוציא ידו והחזירה וכו' הנ"ל דרך מה שיצא הוא דאסיר. אם אח"כ גדל אותו ולד ובא על ב"פ והוליד הולד מותר כולו בלא שחיטה דחיות הולד מצד האב בתר רוב אביו נרירא:

קנו **שאלה** הוציא אבר אחד והחזירו וחזר והוציא אבר אחד והחזירו עד שהשלים לרוב. שם פסקינן דהמיעוט שלא יצא מותר. ואם חתך כל אבר ואבר בשעה שהוציא אותו אז גם המיעוט שנשאר בפנים אסור. וכתב השמ"ח דה"ה אם הושיט ידו לפנים וחתך העובר אבר אבר והוציא הרוב מחותך נאסר גם המיעוט שבפנים. וכן פוסק הכו"פ דלא כפ"ת דמתיר בכה"ג המיעוט שבפנים. ועוד כתב השמ"ח דה"ה אם נחתך הראש והוציאו:

קנז **שאלה** עובר שהוציא אבר ונאסר האבר ואח"כ נשחטה האם והוציא העובר והרי נקבה היא היאך הדין בחלב שלה. שם פסקינן דחלב שלה אסיר לשותותו דהוי כחלב טריפה שנתערבה בחלב כשר' ואם יש ס' בבהמ' בבשר ונידין ויצמות כנגד האבר האסור דעת הש"ך והלבוש ול"ת ודמש"א ופר"ח וכו"פ והגרע"א להתיר בכה"ג כל החלב דבטל בס'. אך אם האבר היוצא הוא שיכול לחתוך אותו מבהמ' ילא יהי' נטרפת בכך אז חלבה אסור דה"ל ביטול איסור לכתחל' כ"כ הכו"פ. והט"ז והתב"ש ופ"מ חולקים עלי' ואוסרים לעולם דשם מאבר הקטן החלב מתגרל יותר מבאבר גדול. ואם יצא חציו ברוב אבר מתיר הגרע"א החלב לשתייתו מטעם ס"ס:

קנט **שאלה** המושיט ידו למעי הבהמ' וחתך מן הטחול וכליות וכיוצא בהן דאין בהמ' נטרפת בחיתוכין והניח החתיכות בתוך מעי' ואח"כ שחט'. שם פסקינן דאותן החתיכות אסורות משום אכ"ה יאפי' שהן בתוך מעי':

קס **שאלה** אם חתך מן העובר שבמע' ולא הוציאו ואח"כ שחטה. שם פסקינן דחתיכת העובר או עברו מותר הואיל דלא יצא:

קסא **שאלה** אם שחט עובר במעי אמו אי מקרי שחיטה. שם פסקינן דלא מקרי שחיטה. וכתב הש"ך דאם לא יצא אלא אח"ש אמו ודאי דניתר בשח"א רק הכא איירי ביצא מקורם שח"א ולהכי לא מקרי שחיט' מספק דשם אין שחיטה רק לאחר שיצא לאויר העולם. והלכך כיון דמספק לא מקרי שחיטה אסור לשחוט האם אחריו בו ביום דשםא הוי שחיטה. והגרעא הניח זה הדין דא"כ בצ"ע. ולשיטת הלבוש דמטעם חלד' אסורה שחיטתו ממיילא אם יצא הולד לאויר העולם דרך מרגלותיו וראשו בפנים ורוב עובר יצא דהוי כילוד כולו לטעם הש"ך מהני השחיט' ולטעם הלבוש ל"מ כ"כ הפ"מ. וכן הוא נ"מ ביצא רוב הראש דהוי כילוד ג"כ. ולטעם הלבוש משים חלדה אפשר דגם ביצא כל הראש וגם כל הצואר ושחט שנשאר עריין כל גוף הולד בתוך הבהמה פסול שחיטתו ודו"ס:

קעג שאלה אסימנים איזוה הוי סימן ולמה. שם כתבו אחרונים סימן בשיניים שנדלו כל השניים ובקרניים שקשים הקרניים שאין יכול לתחוב בהן הצפורן. כ"כ הכו"פ. ובעגלים בצמיחת הקרניים לבר הוי סימן דבעגלים לא שכיחי שיצמחו הקרניים כ' א אחד זמן רב ובלא אמירת גוי נמי שרי. כ"כ השמ"ח. יכתב עוד דבגדיים וטלאים אין לסמוך כ' אחר שיניים וקרניים קשים ג"כ. ומה שנפל הטבור אינו סימן. והנחת"ס בחיו"ד סי' ט"ו הסכים בכולו לדעת התב"ש ופר"ה. אך בס' י"ז שם מכריע בין פקפוק הפ"ת לתב"ש דבעי ה' סימנים וגם מסל"ת דגוי שאינו מתכוון להשיב מחסו. (ואין סותר מ"ש בס' י"ז למה שהעל' בס' י"ז דבס' ט"ו כתב רק דרין דתב"ש לא יוקשה נגד השיטת דג"מ דאיסור דאורייתא. אבל לעילם בס' י"ז שפיר מכריע להלכה נגד פקפוק הפ"ת דבעינן ב' סימנים וגם מסל"ת דלא מתכוין להשיב מחסו. ובאמת חידוש הוא לי דהרב ר' דג"מ לא נאמרו באמת רק בדרך אפשר וספק דהוי דאורייתא. וכן מבואר בדבריו שם דאל"כ יהא סתירה לדבריו מתשו' נב"י מ"ת חו"ד סי' ז' ובמ"ת חלק אה"ע סי' י"ט יעו' ג"כ). ובימין משה כתב כל שאין שלחופית של מי רגילים אדומה רק נידים דקים של דם הוי סימן. ובכה"ג כתב לברוך בראש הגוי' אם היא אדומה הוא פחות מח"י ואם הוא לבנה הוא יותר מח"י. יבס' רשמי שאלה סי' י"ב וי"ג האריך מאד דהסימן בעגלים שיניים ונדלות לבר נמי מהני. ומחידושי הגרע"א דיש לסמוך אסימנים דפר"ה בשם מהריק"ש עם אמירת גוי ואפי' בלא מסל"ת. ובתשו' בית אפרים חיו"ד סי' י"ג כתב שאין לסמוך על שום סימן מהסימנים כי הטבעיות משתנות לפי הזמן ולפי הארצות ובין אם העגל חלש או בריא. ולענין לסמוך על אומר הדעת כתב דלא כתב"ש הנתבאר אלא יש להקל לעת הצורך מפי שוחט מומח' ובקי בטבע נידול העגלים אשר הוא חונה שם וברור לו שא"א שלא יהי' בן ז'. ובלבר שיהא מוחזק ביראת שמים שלא יקל ראשו באומדנ' כל דהו. יסברו דאף דכתב התב"ש דגדלות ל"ה סימן היינו דוקא גדלות מעט אבל לא הויא דאיכא אומר הדעת:

קער שאלה מעשה בעגל הנשחט והשו"ב בדק רק בשיניים ולא בקרניים והבשר כבר נאכל ואח"כ באו עדים והעידו שהגוי המוכר הי' מסל"ת לפני' לאחר שיצא מתחת ידו העגל שיא הי' לו רק ד"י ושאלו על הכלים שנתבשל בה מהעגל מה דינם. בס' רשמי שאלה בס' י"ד השיב דבריעבד אפי' הבשר גופו אם היא בעין יש לצדד ולהתיר מהעגל הנ"ל ומכ"ש הכלים ע"כ. ויע' בדג"מ. ונראה דבשאלה זו אפי' בעל נפש הרוצ' להחמיר מותרים הכלים אחר מעל"ע בלי שום הכשר. אם לא דאידע ששחט בלא סימנים כלל ואח"כ נתוודע שלא הי' ב"ז הכל טרפ" והכלים צריכים הכשר. וכבר נתבאר:

קעה שאלה ב' עדים שמכחישים וא"ו בעדותן על עגל שנשחט אם הי' בח"י אם לא. הגרע"א שם בחידושו העלה דסומכין על זה שאומר רב"ח הוא:

קעו שאלה עגלים שאינם בח"י שנוהגים היתר לשיחט' תוך ח"י לקחת הקבה שלהם להעמיד גבינות והמוכר אינו רוצה להמתין עד שיהי' העגל בח"י אלא מכרו מיד כשנולד. כתב בשאלת יעבץ ח"ב סי' נ"ו דאם אפשר לפייסו שימתין יש לעשות

מ"מ כתב השמ"ח דיש להחמיר ולהצריך פירכוס כדן מסוכנת. וכתב התב"ש דכלו חדשים בנסה מדאורייתא וברקה אינו כ"א מדרכנן:

קסו שאלה בכלו חדשים ושהה הולד איזה ימים או בא"י אם כלו חדשו דיתבאר שצריך להמתין ז"י ובכל אותן הימים עדיין לא הלך. שם כתב השמ"ח כיון דאיכא ריעותא גדילה אין להתיר אפי' דיעבד כ"א שילך ד' אמות הילוך יפה. וכן באם בשעת הלידה נפל מבית הרחם ע"ג קרקע כשהאם עומדת אע"פ שאין מקום גבוה י"ט יש לחוש לריסוק וצריך הילוך ד' אמות: **קסח שאלה** בא"י אם כלו חדשו. שם פסקינן דאסור לשחוט עד תחלת ליל שמיני ואפי' בדיעבד אסור. כ"כ התב"ש ישמ"ח. ובשהה ז"י דעת הט"ז דאין צריך כלל להפריס. אבל התב"ש וכו"פ חולקין עליו. אבל בשהה ז"י אע"פ שחלה כל ז"י מ"מ יצא מחשש נפל וצריך פירכוס. וכתב השמ"ח דהאידנא אין לסמוך כלל אכלו חדשים ולעולם צריך שיהי' ז"י. וכ"כ הכו"פ. ואם חלה תוך ז' ושחט בחליו אע"פ שפירכוס חוששין לו לנפל מדאורייתא. ואם היתה בריא ושחטה תוך ז' אסור בדיעבד עכ"פ מדרכנן כ"כ השמ"ח. ואם נודע שלכ"ח אז אף בשהה ז"י אינו מועיל וצריך שימתין עד שיגדיל שלא יהי' מסופק בו בבן קיימא:

קסט שאלה ז"י אי בעי שלימים מעל"ע. שם כתב הפ"מ דבעינן מעל"ע. ואם נולד סוף יום א' אף בהניע לתחלת ליל מו"ש לא יצא מכלל נפל עדיין. וה"ה נולד באמצע יום א' נמי אסור לשחטן בתחלת ליל מוצ"ש וצריך להמתין למחר עד אחר אמצע יום. והנוב"י מ"ת סי' י"ז האריך מאד בדן זה וסיים דאעפ"כ המיקל לה"פ דבכ"מ אמרינן מקצת יום ככולו. וכ"כ הגרע"א בתשו' סי' קי"ו ובחידושו לש"ע יו"ד. וכ"כ השמ"ח בס"ד דיום הלידה בכלל. וכ"כ הפ"מ בעצמו בפתחה להלכות יו"ט כש"ע או"ח באות י"ז. וכתב שם דבספרו ביו"ד נפל טעות. ובפ"מ דפוס לעמבירג כתב בסוף הספר בשם הגאון מ' שמחה דלא בעינן מעל"ע. (ועתה נרפס כבר במקומו). וכ"כ בש"א בתשו' חיו"ד סי' י"א וכתב דאפי' בלא הפסד יש להכשיר: **קע שאלה** אם שחטו בתוך ח' שם הב"ח בק"א כתב דפסק דאורייתא. וכ"כ דג"מ לאסור וכ"מ בתב"ש. ימותר לשחטו עכ"פ ולמכור לגוי רק ישחוט תחלה עוף או בהמה כדי לברך ברכת השחיטה:

קעא שאלה במעשה שהי' בעיר א' שהיו רגילים לשחוט עגלים הנקחים מנוים וא"י אם הם בני ח"י ועשו כך מצד חסרון ידיעתם דאסור לעשות כך ואח"כ בא חכם א' וביטל ד"ו והודיעם שהוא אסור. ומה משפט הכלים. כ' הלב"ש בחידושו ליו"ד א"ת ב' דאותם הכלים שהיו ב"י מעת שהודיעם החכם את האיסור אסורין לעולם ואפי' אם מה שנתבשל בהם הי' מעגל גדול אשר למ"ע הי' ח"י. אבל הכלים שלא הי' אז ב"י מותרים אפי' נתבשל בשר מעגל קטן אשר למ"ע לא הי' בן ח"י. אך כלים שהם בני העגלה יגעלם:

קעב שאלה על גדים קטנים הנקחים מהגוים ואומ' שהם בני ח"י אם יש לסמוך עליהם. שם פסקי' רא"ג דשמא להשיב אומר כן. ואפי' מסיח לפ"ת א"נ. כ"כ הש"ך. וכתב הפ"מ דאפי' גוי אחר שאינו מוכר ג"כ א"נ כ"כ הפ"מ. ואפי' אם נראה עגל גדול אין סימכין על הגוי. כ"כ התב"ש. אם לא בסימנים המועילים דבלא"ה מהני:

בשוגג בין ששוחט במזיד ולהכי אם שחטו שנים כאחד א' האם וא' הבת אסורים שנים עד הערב שנים עברו. ולדעת הש"ך נראה דבכה"ג הי' מותר כ"א לאכיל מחבירו. ואם שנים של אדם א' יש להתיר לו א' דהרי יש כאן קנס במה שכיון ליהנות משנים באיסורא. ונראה דאף בשוחט ספיקות כגון אב ובנו ג"כ אסור האחרון לאכול בו כיום משום קנס שלא יכניס א"ע פ"א לספק איסור ראורייתא. (ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"א לא כן העלה ועי' בתשו' נוב"י מ"ת סי' נ"ג). והאידנא דרוב שוחטי בהמות הוא למכור לאחרים כיון דאיכווין להקדים יש לקנסו ג"כ שלא יתקן מעשיו בו כיום וכ"ש שלא ימכור בו"ב מטעם שלא יעשה כן עיר הפעם ונס אחרים ימחו בידו. ולעולם במאי דאיכווין קנסין ל' שלא יהנו מעשיו הרעים:

שאלה או"ב דאסור לשחוט ביום א' אי היום הולך אחר הלילה. שם פסקין דהיום הולך אחר הלילה כיצד הרי ששחט בתחלת ליל ד' לא ישחוט הב' עד תחילת ליל ה' ולא ביה"ש בין ד' לה' דספק יום הוא. ואם שחט הראשון בסוף יום ד' קורם ביה"ש. שיחט הב' בתחלת ליל ה'. ואם שחט הא' ביה"ש של ליל ה' לא ישחוט הב' עד ליל ו'. (והגרע"א הניח דין זה בצ"ע ויע' בתשו' זכרון יצחק סי' ק"א). ואם שחט ביום ה' אינו לוקה דשמא בה"ש הוי יום ד'. ואם שחט הא' בה"ש של יום ה' לא ישחוט הב' בבה"ש של יום ו' אפי' נשחטו שנים בזמן אחד כגון שנים בהתחלת בה"ש או בסופן. ולא עוד אלא אפי' אם הראשון נשחט קורם זמן שחיטת הב' דלמחר אפ"ה אסור משום דלא ליתי לטעות וכ"כ הכו"פ דלדעת רש"י ורמב"ם אסור. ולענין אכילה דינו להתיר הב' תחלת ליל ו'. וכ"כ אי שחט הא' ביום ד' באיזו זמן שהיה וב' בבה"ש שבין ד' לה' נראה ג"כ דמותר לאכול הב' תחלת ליל ה' ממ"נ. אבל כתב השמ"ח יש לגרות ולענין על שהכניס א"ע לספק איסור ראורייתא. וכן לכל שוחט או"ב וספק או"ב. ולענין מלקות אפי' שחט שנים בבה"ש אחר זא"ז אינו לוקה דספק נמי שמא קצתו יום ואחר משהו זהו הוי לילה כ"כ השמ"ח. שיעור בה"ש מבואר בסי' ס"ט ביו"ד ובאו"ח סי' רס"א ובסי' של"א דהוי פחות מרביעית שעה מסוף שקיעה: **שאלה** הלוקה בהמה אם יש לחוש שמא נשחטה האמה או קנה בנה היום. שם פסקין דאין לחוש ואין צריך לשאלו ע"ז כ"כ הש"ך. אבל על המוכר להזהיר את הלוקה ואפי' בשאר ימים ולהודיע אם שחט האם או הבן היום או אם מכרה היום לאחר ויודע שאחר ישחטה היום. אבל מקח טעות ל"ה אם לא הודיעו דיכול לומר לי שחט למחר. ואם א"י אם האחר ישחט היום א"צ להודיעו אף לענין איסור. כ"ז כתב הש"ך. ואם הוא בא' מר' זמנים הללו שדרך כל מי שקונה בהמ' ששוחט' מיד והם ע"פ וערב עצרת וער"ה ועי"ט האחרון של חג רחשו רגל בפ"ע ימרבין בשמחה. משא"כ בעי"ט האחרון של פסח. ועי"כ רגילים ברגלים ועופות. ובעי"ט הראשון של סוכות טורדים בסוכה ולולב. רק בר' זמנים הנ"ל צריך להודיע שמכר היום האם או הבת. ואפי' היבא דא"י שאחר ישחטנה דמסתמא בר"ז הללו הכל קונים לשחיט' כ"כ הש"ך. ומש"ה אם לא הודיע כתב הפ"מ דהוי מקח טעות ג"כ. ואפי' היבא דא"א לו להמוכר לחקור על הקונה ראשון אסור המוכר לשחוט הב' דמסתמ' הראשין קנה אותו לשחוט אותו יום. ואם לא הודיעו שוחט ואינו חושש בין קנה מישראל בין קנה מגוי דלא מחזיקין איסורא והוא ס"ס דאל"כ ה"ל לאסור ליקח מן הגוי לעולם ואף בכל ימות השנה ראין עדות לגוי כ"כ הנר"א

לעשות כן. ואם אינו רוצה אז יש לשחוט אותם עם כשירות וודאות ואם לאו לא יכרך על השחיטה שלא יבואו להתיר הבשר לאכילה אלא ינחירם. וע' בסי' קי"ט:

קעו יעי' בתשו' ברית אברהם חיו"ד סי' י"א. ובשו"ת שבסוף ס' סידורו של שבת באמצע תשי' ד'. ובתשו' נוב"י מ"ת חאה"ע סי' י"ט. ובתשו' בגדי כהונה חיו"ד סי' א'. ובתשו' נוב"י מ"ת חיו"ד סי' ו'. ובתשו' חוט המשולש ח"ד מספר התשב"ש בטור הראשון סי' ב'. ובתשו' דרב"ח ח"ב סי' תשכ"י. ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ו' אות ד' וסי' ס"ז וס"ח:

סימן טז

קעו שאלה כדון או"ב. פסקין בסי' ט"ז דאסור לשחוט או"ב ביום א' בין האם ואח"כ הבן או הבת או הבן והבת ואח"כ האם. וכתב השמ"ח רבין אדם אחד שחטן בין שנים א' שוחט האם והב' שוחט הבן או הבת או איפכא. וכתב הט"ז דלא משכחת ב' עושין עבירה אלא בג' בהמות כיצד בת יאם ובת. דהיינו בא' שוחט פרה והב' אמה והג' בתה דאבנו ואותו נמי חייב השני. ובאם וב' בנים פשיטא רמ"ל א' מ"ל ב' כי היבא דמחייב האי מחייב האי. ואי בפרה ובתה ובת בתה פשיטא תרווייהו או"ב נינהו. וכתב השמ"ח דאם ב' שוחטין בפ"א תרווייהו עברו אראורייתא זה על או"ב וזה על בו"א. יפשיטא דאם ישחטו בפ"א בת ואם ובת דהיינו פרה וב' בנים ודאי דכולם עברו:

קעו שאלה איסור או"ב באב כגון שלא הי' באותו עדר אלא איתו זכר בלבד אי שייך ב'. שם פסקין דאפי' בכה"ג אין לוקין דספק הוא אי נוהג בזכרים ואין לוקין על הספק. אך אסור לשחוט אותן ביום א'. והכו"פ הניח בצ"ע להתיר השני לשחוט בה"ש משום ס"ס שמא אינו נוהג בזכר ושמא לילה. וע"ש ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"א שהשיג עליו:

קפ שאלה דאם א"י שזה אביו או אמו. שם כתב השמ"ח דאפי' רומה הולך ממש בצורתו וסימניו לאיזה בהמ' אין חוששין לומר דמסתמא הוא אביו או אמו אלא אמרין דבא מרוב בהמות דעלמא. ובכרוך אחריו כתב הש"ך דלענין איסורא מהני. אך לא לענין מלקות אפילו יונק אבל באביו אפילו איסור א"ב בכרוך לבר כ"כ הפ"מ. אפי' יונק. אבל באביו אפי' איסור א"ב בכרוך לבר כ"כ הפ"מ. ובאמו אפי' הכרוך הוא דבר טמא ואסור באכילה מ"מ אסור לשחטן ביום א' דמסתמא ילדתו דאי לא ילדתו לא הי' מרחמ' ואפי' חזיר כריך מספקי לנו. עי' תב"ש סק"ה. וה"ה אם שנים טהורים אפי' שאינו מינו. ואם בעדרו כמה בהמות עם ילדותיהן וברור לו שאלו הולדות מאלו הבהמות הן רק א"י איזה מזו ואיזה מזו הילכין אחר הכרוך אף למלקות. ואם יודע בודאי שא' מב' הוא מזה האם או אחת משתיים הוא אמו של זה הולך אסור לשחוט ואינו לוקה כ"כ השמ"ח. ואם אחד מג' בהמות שלפנינו הוא אמו וא"י איזהו שרי לשחוט. כמי שיתבאר אי"ה בסי' ק"י ובסוס"ז: **שאלה** אם עבר ושחט או"ב ביום א' אי מותר לאכלם. שם פסקין כדעת בה"ג דאסור בו ביום לאכול האחרון מטעם קנס שלא יהנה מאיסור כמו שיתבאר בסי' שו"ח באו"ח. ודעת הש"ך דרוקא לו אסיר אבל לאחרים לא קנסין ומותר. הכו"פ. והשמ"ח כתב דאף לאחרים אסור בין ששחט

וכ' הכו"פ ראו"ג דמשמע בבכורות דבהמ' מחי' לא ילד' אפשר דרוב הוא כך. יכל מה שדברו חז"ל הכל ברוב דברו אבל מיעוטה מתעברת ומוה דברו בכאן:

שאלה קפו עז שבא על הצבי וילדה האידן בשחטת או"ב. שם פסקינן ראסור לשחוט או"ב לכתחלה כן פסקו הט"ז ותכ"ש ויש"פ דלא כש"ך וגר"א. ודין העז ובנו רבאן נתבאר דמותר לשחוט. ואם היתה בת הצבי הזאת נקבה וילדה בן ושחט את הנקבה בת הצבי ואת בנה. דעת הגר"א והתב"ש ראסור לשחוט ואין לוקה. וכתב השמ"ח דנראה באם בא צבי על העז וילדה דמותר לשחוט הצבי והולד אפי' לכתחלה וכו' שהוא ספק חי' יספק בהמה אסור לשחוט או"ב ואין לוקין כ"כ השמ"ח (ואם הכוי זכר בא על בהמה וילדה אי מותר לשחוט הכוי והולד אפי' לכתחלה יש לעיין, ולכאורה נראה דאינו כן מדכתב התב"ש עיקר הדין בכוי וספק אצל דין זה שבא על העז הנ"ל ואם הי' ניהא לי' ה"ל לכתבי')

שאלה קפה אם ניהר או נתנבלה אותו או בני אם מותר לשחוט את הב'. שם פסקינן דמותר ככה"ל דלאו או"ב לא קאי אלא בשחיטה ובשחיטה אפי' אם נמצא הראשון טריפה בשחיטה לוקין אם ישחוט השני כיון דלא נתנבלה כ"כ הש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' שחט לע"ז וכ"ש אם הראשון שחט לגוים ולרפואה ולכלבים הכל מקרי שחיטה ילוקין עלי' למי ששחט אחריו. וכתב הש"ך דאפי' נתנבלה בא' מהדברים שאינו אלא מחמת שאנו מהמירים בו כגון שהי' במיעוט בתרא או החליד במיעוט של סימנים או בצירוף שהיות או שנמצא הסכין פגום לאח"ש דאוסרים להם מספיקא וכן ככה"ל נראה ראסור לשחיט הב'. אבל אין לוקין אם שחט. וכ' השמ"ח דאפי' הי' בו פנימה בסכין קודם השחיטה רק דלא ברור לו שפגע בפגם זה קודם שחיטת רוב הב' אסור לשחוט אחריו. ויש למנוע מלשחוט אפי' אח"ש פסולה כיון דלא כ"ע בקיאים להפריש בין נבלה לפסילה:

שאלה קפט אם א' שחט להאם חצי נגרת והפסיק ובא השני ושחט להבן שחיטה נמורה ואחר כך חזר הא' יגמר שחיטת אמו. בסי' כ"ג אות י"א כתב הפ"מ בש"ך דשחיטת הבן ראוי לאכול כוב"י ושחיטת אם אסור לאכול כוב"י כיון דשהה הא' אולתה לי' שחיטת קמיותא והוי חצי קנה פגום וה"כ ברשות שחט והא' באיסור נמר שחיטתו (ולענין מלקות אי חייב ג"כ בנמר האם אין להורות מדבריו):

שאלה קצ חש"ו ששחט את הראשון בינו לב"ע" אי מותר לשחוט הב' אחריו. שם פסקינן דמותר לשחוט אחריה שריב מעשי' מקולקלין. וכ' השמ"ח דה"ה כששחט האם מותר למסור הבן לשחטו לחש"ו בלב"ע. ודוקא בטריפות הניכרות דלא אתי למיכל מני' דאל"כ אסור. וה"ה אח"ש הראשון אסור ליתן להם לשחוט ולעמור ע"ג להורות להם הדרך שישחטו כהיגן דאסור להביא ילדי עבירה בידים. ואפי' חש"ו ששחטו בלב"ע אם ברקו להם הסכין תחילה ואח"כ מצאו ששחטו הרוב בלא הגרמ' שינחרנו היום כ"כ הב"ח. וכ' הש"ך דאם אע"ג דאז לדעת ועיקר אע"ג דלא ראה אותם אם לא שהי' או דרסו או החלידו מ"מ יש למנוע מלשחוט אחריו. ומכ"ש שמותר למכור לגוי אע"פ המחבר כשרה אפי' באין מומחה וא"י לכן בכיון יש להחמיר בדאיכמתא ובהשמ"ח דיש למנוע אחר המומר לשחוט דרילמא הרהר בתשובה ויהא איסור או"ב

הגר"א מוויילנא. ואם נודע לו אח"כ שנשחטה אמה או בתה היום הוי מק"ט. ודוקא שמוכר שנים ביי"א אבל אם מכר האם או הבת ביום שלפניו א"צ להודיע לא לענין איסור ולא לענין מק"ט שאפשר שישחוט קודם אלו הר"ז כ"כ הש"ך. וה"ה אפי' שנים ביי"א לפני יו"ט. ומ"מ אם נודע להקונה שנמכר האם או הבת לשחיטת יו"ט לא ישחוט את שלי' בעיו"ט כ"א ביו"ט עצמו. ואפי' אם רק יודע דלבהמה זו יש אם או ולד למוכרה לשחיטה צריך להקדור. אך בא"א להודיע אין להחמיר בכה"ל, ואם מוכר א' לחתן והב' לכלה אפי' אם מוכר כב"י צריך להודיע שוראי שניהן שוחטין ביום אחד יכתב הש"ך דבזמנינו שעיקר השחיטה לצורך יו"ט הוא קודם יו"ט וכן בחתן יכלה שוחטין יום או יומים קודם א"צ להודיע במכר כב". וכ' הפ"מ דבזמנינו זה שדרך הקצבים לשחוט ומפ' מק"ט הוי אם לא הודיעו מחבר השמ"ח ג"כ דכן חתן וכלה האידנא ששוחטים ביום אחד. וכן במקומות גדולות שקונים רוב עם עיקר שחיטתן ביום ד' וכן על יו"ט עיקר שחיטתן קודם. חזר הדין הן למק"ט והן לאיסורא והכל לפי המקום והמנהג. (ממילא לפי דבריו האידנא לעולם צריך להודיעו ואפי' מק"ט הוי אם לא הודיעו). ובעת החמימה שהם יראים מפני סרחון הבשר ובוראי לא ישחטו נראה דפשיטא לכ"ע דצריך להודיע. וכתב השמ"ח דאם קנה מתגר גוי הבן ויודע שהגוי הי' לי' ג"כ האם אע"פ שא"י אם מכרה כיון דהתגר הוי גוי ועשו הכל ביום ה' קודם שבת ודאי אם מכר האם לא' והבן לב' ביי"א לא ישחוט בעיו"ט עד שיבורר לו מה נעש' באמת. וכתב הגר"א דאם מכר א' לחתן א"צ המוכר לשאול להקינה אם קונה לצורך חתן והקונה צריך להודיע למוכר אם קונה לצורך החתן:

שאלה ב' שלקחו או"ב ביי"א האידן יעשו. שם פסקינן דהלוקח תחילה ישחוט אם לקחו שנים נאדם א' דמיד כשמכר להראשון לא הי' יכול לשחוט את הב'. לכן גם הלוקח אסור שלא שבר לו זכותו. אבל אם לקחו משנים כל הזריו וקדם עצמו לשחוט הר"ז נשבר. ממילא בלקחו מאדם א' לכתחלה אין ראוי הלוקח מאוחר לקדום ואם קדם הר"ז נשבר. ובלקחו מ"ב בני אדם מותר לכתחלה להקדים עצמו בשחיטה כ"כ הש"ך והתב"ש כתב דבלקחו מאדם א' ויודע הב' שהראשון צריך לשחוט היום או באחר מד"ז וכדומה דאסור לשחוט השני להפקיע זכותו דראשון. ובלקחו מב' וה"ה קנוי מגוי הרשית ביד כל אחד לשחוט תחלה. ואם לא' צריך ולא' א"צ כופין על מדת סרום. ובכה"ל נראה אפי' קנו מישראל א' ידחה זה שא"צ. ואם לב' צריכין יש לפשר ע"י ממון וא"ל יתרצו יטילו גורל. כ"כ השמ"ח:

שאלה קפה על מה נוהג או"ב לא תשחטו. שם פסקינן דדוקא בכמהה טהורה וכבשים מכ"כ אעוים ולמעוטי חי' יעופות דלא שייך איסור או"ב כ"כ הפר"ח. ונוהג בכלאים הבא ממין כבש ומין עז:

שאלה צבי הבא על עז וילדה ושחט העז ובנה. שם פסקינן דלוקה ואפי' הבן דומה לצבי ממש. וכתב בטור צבי הבא על התישה וילדה בת ואותה בת ילדה בת או בן ושחט בתה או בת בתה חייב כ"כ הט"ז והשמ"ח. והפ"מ מסכים לדין זה. וריקא במין דקות אבל מנסה לדקה א"א שתצא כלאים. דכל שאין זמן עיבור שוה לא יולדין זה מזה. וכן טמאה אין מתעברת מטהורה כמבואר בנמרא. אלא שר"י כתב דיי"א דנסה ודקה נמי מתעברים ויולדים. כ' התב"ש דראוי לחוש לדבריו.

התב"ש ראפי' כמסוכנת ישראל ואפי' הלכה אח"כ לא יצא' מחזקת מסוכנת נקל טפי ללכת מלקום בעצמה ואפי' בעוף שהי' חצי קנה פגום נגמר שחיטה כמשהו הוא מ"מ אסור דאיכא חששה מיר שהירגיש' שרוצים לשחט' נתעלף' ומת'. והברכ' שעל השחיט' ישחוט אחרת עמה שאין להכניס עצמו בספק. וכתב השמ"ח רכלא פרכס כלל אין דקה יחי' שפשטה ירה ולא החזירה מותר לשחוט אחרת' אמה או ולדה אותו יום. אבל אם פירכסה קצת ונענע באיזה אבר או צעקה או הטילה רעי או זינק' בכח וכדומה אע"ג רכ"א אין מתירין מ"מ אין לשחוט. ואפי' עשה פרכוסים אלו בתחילת שחיטה מ"מ לאו נבל' כדירה היא. וכ' השמ"ח רהשוהט את הבריא' שמעמידים אותה בנער' ומקל ועומרת בעצמה אפי' שאינה אוכלת כלל מ"מ בחזקת בריא' היא ואפי' לא פירכסה כלל ואפי' דקה שפשטה ירה ולא החזירה מותרת דכל שהיא בחזקת בריא' אין משגיחין בפרכוס כלל:

קצה שאלה אימת צריכה לפירכוס. שם פסקינן דהפירכוס צריך שיהי' בסוף השחיטה ולמשוך ער אחר השחיטה רוב א' רעוף וריב ב' דבהמה ואפי' רגע. כ"כ הש"ך וכו"פ דלא כפ"ח. ופשוט רכ"ש אם הפרכוס היו אח"ש רמהני טפי כ"כ השמ"ח:

קצו שאלה מעשה ששחטו בהמה מסוכנת ולאחר נמר השחיטה לא פירכסה כלל ושהה לערך רביעית שעה ואח"כ התחילה לפרכס ופשטה ירה והחזירה יפשטה רגלה והחזירה. פסק הנמהר"ז להטריפו מטעם רהוי כזנב הלטא' דאין זה אלא הוצאות נפש בלבד והוי נטולה נשמת' קורם נמר שחיטה והוי נבלה כ"כ זב"ש ועי' בבינת אדם שער או"ה בסופו דהשיג או"ש. ואם לא שהה לערך רביעית שעה אלא פחות מזה ויש נ"כ ה"מ יצו"ג לפי דעת השמ"ח הנ"ל נראה אפשר להתיר ויש לעי'. ואם היתה מסוכנת וחתך כל המפרקת עם רוב בשר ואע"פ שמעורה עדיין ואח"כ פירכסה אע"ג דכבריא' כה"ג בה"מ קי"ל דכשר. אבל במסוכנת טרפה דהפירכוס אחר חתיכת המפרקת הוי כזנב הלטאה. וכתב הכה"ג דצריך לירע קורם השחיטה דמסוכנת. ראי לא יורע בשעת שחיטה אפי' שיאמר אח"כ שראה כל הסימנים הצריכים למסוכנת א"נ רלא רמיא וכו' :

קצו שאלה כיצד הוא הפרכוס. שם פסקינן דבהמה דקה ובחי' גסה ורקה בין שפשטה רגלה ולא החזירה או שכפפה רגלה בלבד ה"ז פרכוס ומותר. אבל פשטה ירה ולא החזירה לא הוי פרכוס וה"ז אסורה. ובכפפה ירה דעת הרבה פוסקים וכן דעת הש"ך דאפי' כפפה ירה מותרת. אבל התב"ש ופ"מ החמירו כש"ע דל"מ כפפה ידה. ובבהמה גסה בין שפשטה ירה או רגלה ולא כפפם או כפפם ולא פשטם ה"ז פרכוס ומותר. וכ' השמ"ח רכל רשרי הכא ע"י פשיט' או כפופה לא שהית' כפופה יכפפה קצת יותר או פשיטה וכפפ' קצת או פשטה יותר רק בעינן שתהי' פשוטה כדרכה וכפפה להיות כמין כ' זה מקרי פשיט' יכפפה. או איפכא מקרי כפי' ופשטתו והוי פרכוס. ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל ה"ז נבלה. ובעוף אפי' לא דפרף (פי' מענין כהרף עין) אלא בעיניו ולא נענה אלא בזנבי הוי פרכוס. וכתבו הט"ז וש"ך רה"ה כבהמה מהני נמי כי' כשכש בזנבו. וכתב השמ"ח רבה"מ וצי"ג יש להתיר בכך. ודוקא בכשכוש מעליא ולא שיתרפרף בזנבה קצת. אבל שאר פרכוסים כגון כשכשה כאונה או כגפה או צועקת ומתרת ומזנקת כדומה וכדומה

או"ב. יכתב טה"ז רה"ה בגדול שאינו יורע ה"ש כאם עבר ושחט אחריו ראין כאן איסור אליבא רכ"ע, אבל לכתחילה ודאי אסור דדילמא איתרמי רשחט שפיר כ"כ השמ"ח:

קצא שאלה כיצא העובר חי אח"ש אמו והפרים ענ"ק או כדומה אי מותר לשוחטן ביו"א. שם פסקינן ראסיר לשחטן לכתחלה ואם שחט אינו לוקה דניתר מה"ת כשחיטת אמו. ודוקא מעוברת מותר לשחוט לכתחלה כ"כ הט"ז וש"ך. וכ' הכו"פ דאם שחטה ונמצא האם טריפה ושחט בנה בן ט' חי נראה דאיסור נמור יש כיון שחיטת אמו לא מהני להולד ור' סמנים אכשרי' רחמנא ה"ו שחיטה נמורה. ומהכ"ל להקל והוא אסור דאוריית'. והשמ"ח אוסר בכה"ג אפי' בלא הפרים ענ"ק ואפי' בספק בן ט' נ"כ רוצה להחמיר ע"ש. והגר"א נראה רמחמיר ברעת השמ"ח בבן ט' ואם גם הולד טרפה כתב דיש לדין להתיר לשחוט:

קצב שאלה גוי שמכר ב' בהמות ואח"כ אמר מסית'ת שהן אי"ב. שם פסקינן דאחר מכירה א"נ תו. וכתב הש"ך דהיכא שהוא בירו אפי' היכא רי"ל להשביח מקחו אמר בן נאמן אם הוא קודם מכירה. וכתב הכו"פ רמ"מ נראה דאין כאן חיוב מלקות, ונ"מ לפסול עדות רנהי רגוי נאמן לאסרי הואיל שהוא בירו אבל לחייב מלקות א"נ. ואם גוי אחד שאינו בעל הבהמות אומר זאת או אפי' קורם המכירה לישראל א"נ כ"כ השמ"ח. ומיהו אי מהמן לי' אסור אפי' אמסל"ת כ"כ הש"ך. ואפי' לא כיוון הגוי אלא לאסור נמי כיון דמהמן לי' אסור כ"כ השמ"ח:

קצג שאלה בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונערכה באחרות וצחק לשחוט מהם כצד תקנתו. שם פסקינן דנכבשינהו ניידי דהיינו שיכ' אותם וטוררם ממקום קביעתן ויקח מהם א' וישחט כ"כ הבל"י רכל פריש מר"פ. וב' הנותרים אסיר לשחוט היום דהוי מחע"מ ולא שייך תו למימר כל פריש מר"פ כ"כ הש"ך ופ"מ. ויתבאר איה"ש באריכות בס' קי'. (והנוב"י מ"ת חיו"ד סי' ח' העלה דבי"ט אין לעשות כן לניירי מטעם חשש מתקן בדמישמע מש"ע אור"ח סי' שכ"ג ובס' תצ"ג). והטעם דבעי ניידי הט"ז וש"ך נתנו טעמם משום דאי הם ביהד בע"ח אפי' באלף לא בטל. והלבוש כתב הטעם משום דבר שיל"מ. כתב השמ"ח דיצוה לגוי שיכה ויפורם ולא יראה הישראל שעת פיוורם. וכתב לחה"פ בשם תשו' חו"י סי' קל"ג אבל אם נתערבה האם באחרת תחלה ואח"כ שחט בתה או להיפוך מותר אח"כ לשחוט א' מהתערובות פי' אפי' בלא ניירי. אחרי דבשעה שנתערב לא היו בו שום איסור וכ"ש אם שחט תחלה אחד מן התערובות שמותר אח"כ לשחוט הבת. והגרע"א אוסר אף בכה"ג אלא דצריך ליטול אחר מהם לשחותו ער למחר ושם האריך לחה"פ בדין ב' בהמות שילדו ב' עגלים ינערכו האמהות או העגלים ואח"כ שחט האם אם מותר לשחוט עגל או להיפוך יעי"ש ונתבאר לעיל רינים אלו. יעי' עור בתשו' זכרון יצחק סי' ק"ב ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"ב ובתשו' חו"י סי' קל"ג:

סימן יז

קצר שאלה השוחט בהמה בריאה ולא פירכסה פי' שלא נתנענעה. בס' י"ז פסקינן דכשרה וכמסוכנת דהיינו שמעמידים אותה ע"י נערה או מקל ולא עומדת אע"פ שהיא אוכלת מאכל בריאות שחט' ולא פירכס' כלל ה"ז נבלה ולוקין עלי'. ואם מעמידין אותה ל"מ. כ"כ הט"ז וש"ך והפ"מ. דגם עץ עומד כשמעמידין אותו בידים. וצריכ' פירכוס יאו מותרת. וכתב

במאמר קדישין ובגבול בנימין אם לא בדיאכא עוד צד להקל כגון שהסכין לא פגום כ"כ:

רנ שאלה בעוף כנמצא פגום לאחר שחיטה. שם מבואר דגם כן הוי נבלה כבהמה הנ"ל ש"ך. וכתב השמ"ח דאפי' שחט עופות הרבה ואחר כך בהמית בסכין אחר ולא בדק בנתיים אין אומרים מסתבר' לתלות הפגם במפרקת הבהמה ולא בעור העוף אלא אף העוף הראשון שחיטתו פסולה מספק:

רד שאלה אם לא בדק הסכין אצדין ונאבד לאחר שחיטה. בדמש"א כתב להכשיר. והפ"מ כתב דאין לסמוך ע"ז:

רד שאלה שיעור פגימה עד כמה. שם מבואר דשיעור פגימה ככ"ש אם נמצא לעין השמש אפי' פחות מחנירת צפירין. אבל לכתחלה א"צ בדיקה רק אבישרא ואטורבא ואיתלת רוחתא כמו שיתבאר לקמן איה"ש כ"כ הש"ך. ובלבד שתאגור בה אפי' חוט השערה דהיינו פחות מחנירת צפירין. וכתב השמ"ח דהאי כ"ש בין בעומקא בין במשכה. אם מצא בה פגם משהו ע"י ראי' נגד השמש וכדומה ובדק שם בחוט השערה אם נכנס לשם אסורה. אבל א"צ לבדוק אח"ז ע"י ראי' כ"א אם יש סדק בחורה בעומק קצת ייתר מחוט השערה. אע"ג דאין נכנס בו אפי' חוט השערה מפני דהעוקצין תכופין ממש זא"ז וגם אין הכשר והצפורן מסתבך שם מ"מ אסורה ואפי' בדיעבד. ואם אין פגם כ"א כמו תלם ועוקין יוצא מהחור כ"ש למעלה ומסתבך בו אפי' בחוט השערה פשיט דהו"ל כפגם. וכתב הכו"פ דבעוה"ר הרבה מקילין ואומרים על הסכין שהיא אינה פגומה רק בלשון אשכנז רויך וכו'. וסוף דבריו דמי ששחט בסכין שהוא רויך מאכיל טרפות בישראל. ונכון לאחר כל הבדיקות שיתבאר לבדוק לעין השמש שיהי' שוה כל חיד הסכין מראשו לסופו בלי שום הפסק אפי'. כ"ש וכ"ש רויך כ"כ האחרונים. וכתב ר"א בי"א כלל ג' דמנהג רע להעביר הרויך שפשוף הנה והנה או ע"י סמרטוט כי מנוסה רק בסכין פגום ונעדר הרגשה על ידי שיפשוף וסמרטוט לפי הרמיון:

רז שאלה אם בדיקת הסכין מעכב שם פסקינן דאם עבר ושחט ילא בדקה ואח"כ בדקה ומצא יפה שחיטתו כשרה. אבל לכתחלה לעולם בעי בדיקה. ואסור לשחוט על סמך ליבדק אח"כ כ"כ הש"ך. ואפי' שוחט שיש לו סכין מיוחד ובדק ומצניעו לשחיטה מ"מ לא ישחוט כ"א ע"י בדיקה קודם כ"כ הכו"פ ושמ"ח. אך בשעת הדחק מתיר השמ"ח בכה"ג אך לא בסתם סכין:

רו שאלה בסכין מסוכסכת. שם פסקינן דמסוכסכת דהיינו דמיליך ומביא חוד הסכין על אצבעו כי כן הי' המנהג בדביקת סכין ומורגש פגימה בוהובאה ולא בהולכה אז בין שחט בדרך הולכה ולא הביא בין הביא אפי' לא הוליך אנו מחמירין ושחיטתו פסולה ואפי' מסוכסכת מן הצד כ"כ הש"ך. וכ' השמ"ח דאפי' אינה נרגשת בירידה מהעוקץ כ"א בפגעו בעוקץ ישחט דרך ירידה ועומד בראש סכין. יש להטריף הכל וכן נוהגים. ובאיכה ערים שראו שלא הוליך בשעת שחיטה או להיפוך ואמרו כרי אין לאסור. אך בע"א הניח הפ"מ בצ"ע אי נאמן. וכתב הפר"ח דעכשיו נוהגין להוליך האצבע על הסכין וכן נכון: **שאלה**

וכדומה אע"פ שעשתה בו כח יותר מהפרכוסים מ"מ לא מהני, ודכו"פ ורשא"פ דשאר פרכוסים נמי מהני, וכן הסכים הגרע"א, וכ' הט"ז וש"ך דיש להחמיר דלא סגי ברפרף בעיניו אלא כגפו. וביון דלא איתפרש בעי' כמה נקרא מסוכן כתב השמ"ח דיש להחמיר כל שרואן חולה ואינו הולך כשאר בריאים צריך פרכוס הנזכר. אך גדולי החכמים לא היו אוכלים מבהמה שממהרים לשחוט אותה כדי שלא תמות ואע"פ שפרכסה בסוף השחיטה כדין אך זה הוא חומרא בעלמא לבעל נפש הרוצה להחמיר, אבל אפי' מדות חסידות ל"ה בבהמות ישראל, ואין מורין כן לשאר בנ"א רק הרוצה יחמיר לעצמו כ"כ התב"ש. וכ' עוד השמ"ח וכתב"ש יע' דהאידינא דנפישו דתולין להקל ומקלו יגיד לו ראוי לכל בע"ג לזוהר אפי' ממסיכנת ישראל אע"פ שאינו נוהג בשאר פרישות וחסידות ואין כאן משום יהורא כלל. וכן בהמה שהורה בה חכם והתורה מסבירה ולא נמצא הדין בפירוש שהיא מותרת. קע"ג לא יאכל ממנה כ"כ רמ"א בסי' ק"י ס"ז וכ"כ הש"ך. אבל יש לו קבלה שהיא מותרת מותר. ויתבאר אי"ה במקומה:

קצת שאלה לשחיט בהמת גוי מסוכנת. שם פסקינן דמשום מדות חסידות אסור לאכול אע"ג דאיכא ריוח ממון לא מיתכשרא. וכ' התב"ש דמורים כן לכל ישראל להתנהג בחסידות. וכ' הש"ך ותב"ש דלא מתכשרא עד דקיימא בכר"ע מאלי' ע"י גערה או מקל ואזלה ד' אמות בדקה ומלא קומתה בגסה. ואז א"צ פרכוס עוד כלל אף שמ"מ חולה היא אפ"ה לא מירי הוא:

קצת שאלה השוחט מסוכנת כלילה ולא ידע אם פרכסה כדין. ה"ז ספק נבלה אסורה ולא מהני אפי' השכים ומצא כתלי החדר שנשחטה שם מלוכלכים בדם שנראה מזה שזנקה בכח למרחוק. ואפי' נודע שנעשה זה בסוף השחיטה מ"מ ל"מ. וגם כל ספק שיש בסרכוס היי ספק נבלה ואסור. וה"ה ביום ובמקום אפל הדין כן כמו כלילה כ"כ השמ"ח. וכתב הכה"י דפי' כלילה הוא בנר אחד. והכו"פ חולק דהא בנר א' יכול לראות הזנוק אימת הי' אם בסוף השחיטה. רק איירי ששוחט באפילה ואמת הוא דמתחלה פסול הא בדיעבד כשר כמו שנתבאר לעיל בסי' י"א:

ד שאלה סומא ששחט את המסוכנת בלב"ע ואומר שמישמש בידו והרגיש בסימני הפרכוס. שם כתב הפ"מ דשחיטתו פסולה מפני שכין שאינו דואה אפשר שיטעה בסימני הפרכוס:

רא שאלה מסוכנת שנשחטה אי נאמן ע"א שפרכסה דאיתחזק איסורא ואינו בידו שתפרכס ואת"ל נאמן אי לא השגיח השוחט אי אשה מהימנת. הגת"ס בחיו"ד סימן כ' העלה דנאמנים ע"א ואפי' אשה:

סימן יח

רב שאלה השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגימה. בסי' י"ח פסקי' דהוי נבלה אפי' בפגום מן הצד. וכתב השמ"ח דאפי' אונדת אי מסוכסכת. כי הפגם אינו שוחט אלא נוקב וקורע. וסתם סכין אינו בחזקת יפה דפגימות מצוין. ואין בכלל זה רושמי האומנים שעושין בשעת עשיית הסכין כיון שהוא דחוק הרבה מן החוד. כ"כ הט"ז. וכבר הבאנו לעיל בסי' ט' דבבולטים הרשימים אסור. ולכתחלה אסור לשחוט לעולם. ובנמצא פגום אפי' נגע בעצם המפרקת חיישין שמא בעור נפגמה. וכתב השמ"ח להלכה דאפי' חתך לתוך עצם המפרקת לא מהני. וכ"כ

זה אין צריך לברוק ויסמוך על הבריקה שבסוף כולם. ואם הוא שוחט לאחרים ועשה כך שלא ברשות ונמצא אח"כ הסכין פגום. כתב הש"ך רצריך לשלם אפי' שוחט בחנם כדון מוסי. יהט"ז כתב מהממ"ה דשמא בעצם המפרקת בתרייתא נפגם והנה"כ חולק עליו. אבל אם לא ברק בריקה קמיתא אף קודם שחיתה הראשונה. או אם נגע בעצם המפרקת ואח"כ שחט בוראי. אף להט"ז חייב לשלם רפושע הוא. והכו"פ כתב דמ"מ במקום שהבשר טריפה פחות ברמים מכשרה אסור משום בל תשחית אע"פ שאין חייב לשלם. ואם הב"ר ריאה שהוא מועד לכל וזה לאות שהוא מקלי הרעת ראוי לחייבו לשלם למיגרר מילתא. ומרברי התב"ש ס"ק כ"ד נראה להלכה ב' בהמות של אדם אחר דמ"נ קלקל אחר כמה דלא ברק צריך לשלם אחר הפחות שבהן ומשמע ראם מצא ב' פנימות פטור. ואם של ב' אנשים הם הבהמות פטור דיכול כל או"א לרחות ואפי' יכתבו הרשאה ול"ז לא מהני. ובס"ק כ"י כתב דאפי' שחט אחר ונמצא טריפה ע"י שהי' וכדומה ורוצה לשחוט אחרות יש לברוק הסכין בינתיים כרינא. ומ"מ כבה"ג אפי' באדם אחר בדיעבר ב"ב בהמות נראה רפטור רליכא ממ"נ. והבריקה דבעי בין כל או"א. כתב הש"ך והתב"ש דצריך בריקה כהלכתא אבישרא ואטופר' ואתחלת רוחתא. וכל"י בשם דמ"א כתב דבהולכה והובא' לחור רי יכן נהגין. וכתב השמ"ח ובינו"כ וכיוצא בו בשעת הרחק שצריך לשחוט הרבה ואין הזמן מספיק לברוק כרינא. לכן לא יברוק בין כ"א רק עכ"פ אחר כל העופות שביד שליח אחר כרי שלא ילך השליח קודם הביורור וש"ד בין לענין איסור בין לענין תשלומין כי לא סגי בלא"ה אפי' שיחט בשכר. והכו"פ צועק ע"ז בלשונו הקדוש והטהור. וכתב הרשד"מ ריש למנוע מלשחוט בסכין פגום לעכו"מ שמא יטעה איזה ישראל ויש לזוהר לכתחילה:

ריג שאלה האיד הדין בסכין לאחר שחיתה. שם מבואר רצריך לבריק אחר השחיתה כשרה. הואיל ובדקה קודם שחיתה ואפי' שחט בה הרבה זא"ו. ואם נגע במפרקת אפי' של עוף יש להחמיר ולחוש לאותן שנשחטו אח"כ ואפי' אם נאבד אסרינן. אבל אם סכין לפנינו פגום ואפי' שבר עצם המפרקת לא תולין ואמרינן לחומרא שמא בעור א' נפגם כ"מ מהש"ך יפוסקים. וכתב השמ"ח דאחר בריקת הסכין קודם שחיתה אין לתחבו לגדן קשה. וצריך לברוק שנית אם תחבו אפי' בדיעבר בלא ברק ונאבד אח"כ יש להחמיר היכא רנגע חור או צרדי הסכין בקשיות. כתב בבי"א שער איה"ג סי"ג דשוחט שעש' פנימ' בסכין אח"כ קודם שברק הסכין בשם הרמב"ם דשחיתתו כשרה. וכן משמע דעת הגרע"א. אך אם רגיל בכך קנסינן ל':

ריד שאלה אם נאבדה הסכין קודם הבריקה דלאחר שחיתה יאח"כ נמצאת דפגומה. שם מבואר דשחיתתו כשרה כ"נ מט"ז וש"ך. והתב"ש פסק דדוקא דיש לו כמה לתלות פגומתו כגון ששיבר עצמות בסכין וספק לו אם בזה אם באחר וכדומה. אבל מצאה בקרקע שנראה שממנו נפל והיתה במקום זה ער שמצא ה"ז אסורה. וכתב הפ"מ דאם תפס בסימנים ושחט רק רוב מצימצם באופן דוראי לא נגע במפרקת וליכא כה"ג כ"א חרא ספיא דשמא שיבר בה אחר כך עצמות יש לאסור וכו'. **רטו שאלה** אם לא ברק הסכין ושחט בה ונאבד אחר שחיתה. שם מבואר דבסתם סכין שחיתתו פסילה. אך בטבת שיש לו סכין מיוחדת לשחיתה ומקום

רח **שאלה** סכין חרה שהושחזה יאינה חלקה אלא מנעתה כמנע ראש השבילת שהוא מסתבך באצבע. שם מבואר ראנו אין נוהגין לשחוט בו. וכתב התב"ש ונ"ל דמ"מ כשרה בדיעבר אם שחט בה וכו'. אבל לכתחילה ראוי לזהר בו בכ"מ. אבל הפ"מ כתב כן מנהג אשכנז לאסור אבל בשאר מקומות נוהגין להתיר:

רט שאלה סכין שפיה חלק ולא חדה. שם בסיומין כ"ג מבואר דכיון דאין בה פגם בדיעבר כשרה שחיתתו. ודוקא דידע בבירור שלא קלקל ילא שהה כ"כ השמ"ח בס' כ"ג. ולכתחילה בוראי אין לשחוט בו אפי' עוף כ"כ הש"ך:

רי שאלה סכין שהיא עולה ויורדת ואין בה פגם דהיינו שהי' בסכין פגם גדול והישחוט מב' העוקצים עד שעברו יהחלץ ונעשה מקום הפגם נמוך. שם פסקו רובם ככולם הש"ך והט"ז וכו"פ ופ"מ דאפי' ב' או ג' עולה ויורד ג"כ כשר לכתחילה כמו רמב"ם דיעבר בעולה ויורד אפי' לחולץ ולהביא כמה פעמים. וכתב השמ"ח רפשוט דה"ה אם יש בו גובה א' כמה גבוהים וגבוה מעל גבוה כל שאין בו כמין עוקץ שוחטין בו לכתחילה. והבה"י חולק וכתב דבאחת שוחטין לכתחילה בשעת הרחק. אבל בשני עולה ויורד אפי' בשעת הרחק אין נוהגין להתיר. יכן באהל יצחק מביא בזה אות י"א בשם מכ"א ריש להחמיר בזה"ז לכתחילה לשחוט בעולה ויורד. וכן כתב ריש לזהר בעת שיפגום הסכין באיזה מקום שלא ישחוט הסכין במקום הפגם לבר רק ישחוט כל אורך הסכין וזוהו יוצא מעולה ויידר:

ריא שאלה איך יהי. בריקת הסכין. שם מבואר דבריקה היא כך לכתחיל' מוליכ' ומוביא' על בשר עצמו ואח"כ מוליכ' ומביאה על צפרנו משלש ריחותי' דהיינו פיה ושני צדדים שלא יהי' בה פגם כלל ויברוק לאט ובכוונת הלכ שלא יפנה לבו לרברים אחרים וצריך לשנות הצפורן אחר קצת דריקתה שמא נפגם הצפורן ואולי יש פנימה בצדדין שלא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פנימה הצפורן. ולא יברוק ב' צדדי הסכין ביחד בין שני אצבעות אלא כל אחד בפני עצמו. וכתב השמ"ח רכן לא יבריק אבישרא ואטירפא כאחר ואם עושה כן ואפי' בבריקה א' אינו עולה לו וצריך לחזור ולברוק כ"א לברוק. וה"ה באם ברק ב' הצדדין כא'. וכ' הפר"ח דבריק' בצפורן צריך שילחלה הצפורן במעט ריק כמו שהסימנים מלוחלחין בחיי הבהמה (ולכן נכון לברוק מתחילה בצפורן נגוב ואח"כ בצפורן מטופח). וכתב השמ"ח ופ"מ דבין שיעבור הסכין על האצבע בין האצבע על הסכין שפיר רמי כ"א כפי שהוא מרגיש יותר. וגם אין נ"י באיזה אצבע או אם מקדים אחד לחברתה. יכתב רמ"ש"א דף כ"ב דאם לא ברק הסכין רק אחורו ולא צדדיו ונאבד הסכין ואפילו שחט בה הרבה אפ"ה כשרות. וכתב הפ"מ דבריעבר אם לא ברק רק אטופרא לחור אין לאסור. והפ"ת האריך בכאן דאין צריך לברוק אבישרא. והפ"מ כתב על דבריו דיהא כתב אך ראוי להעביר הסכין על האצבע במקום שעורי רך ועי"ז מרגיש בטוב. כי בעור עב אין יכול להרגיש וכתב הש"ך רצריך לרחות הסכין קודם הבריקה דלפעמים נקרש רם בסכין ואין פנימה נרגשת. והפ"מ כתב לא ראיתי מי שנוהר בזה. וכן התב"ש ס"ק י"ט כתב דמעולם לא ראה מי שהחמיר בזה:

ריב שאלה השוחט בהמות רבות או עופות אי צריך לברוק בין כל שחיתה. שם מבואר דצריך לברוק בין כל אי"א. ואם לא עשה כן וברק באחרונה ונמצא סכין פגומה הרי אפי' הראשונה ספק נבלות. ומי שרוצה להכניס עצמו לספק

אלו להחזיר הרבר ליושנה למנות א' מגדולי העיר שאליו יובל הסכין לברוק. והפ"מ כתב ג"כ רבעו"ה רבו המתפרצים ביותר וראי טוב להחזיר הרבר שיראה סכינו לחכם. וגם יהי' ב' אצל השחיטה. יהש"מ"ח מקלס ג"כ להנך הממנים ב' שוחטים (עכ"פ) מכלהו נראה לדינא דאין מנרין אותו אם אינו מראה הסכין לחכם). ואם נמצאת פגומה מנרין ומעבירין אותו ומכריון על כל מה שיצא מת"י טריפה:

רכב שאלה אם השו"ב מותר ליטול שכר מן הכשרות דוקא. שם מבואר דהטבח צריך ליטול מן הטריפות כמו מן הכשרות. לכן נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובורק לעצמו למכור לאחרים אלא אותן הממונים מן הקהל. והכו"פ מחלק בין ת"ח בין מי שאין בן תורה דמי שאין בן תורה יש למחות מבלי לשחוט לעצמו בשום אופן. אך הפ"מ הניח בצ"ע באוונות דמלעטיין שצריך לברוק הוושטות וכדומה אי ת"ח יורה לעצמי. והבה"י כתב כאם ששוחט רק לעצמו ולא למכור כלל לאחרים כ"א לו ולב"ב ולאחרים שבביתו מותר לכ"א. וכתב השמ"ח דאם אירע לו איזה הורא' בשחיטה אסיר אפי' מדינא להורות לעצמו. וכ"ז בשו"ב למכור לאחרים מבחמה שלו. אבל אותן השו"ב הממונים מהקהל רק לשחוט עבור הקהל פשוט הוא דאם ת"ח מותר להורות. ובס' רשמי שאלה סי' כ"ב ג"כ מתיר להורות אם מביא רא' מתוך הספר וכבר הבאנו לעיל בס' א'. וכתב הפ"מ רשו"ב שקבעו לו דינא א' מן הכל בשוה. ואחר שהכשיר בהמה א' חזר ואמר שהיא טריפה ונתן אמטלא לדבריו הראשונים ביראי יש להאמינו ויסמוך עליו:

רכב שאלה על מנהג האירנא דנוטלין כרכשות מהבשרות לברוק. שם הט"ז מיישב מנהג זה דליכא חשרא בשביל דבר מועט כזה. והש"ך קרא תגר ע"ז והניח בצ"ע. והתב"ש ובלי"י כתב דכיון שאין מורה שום הוראה דק מביא הכל להחכם אינו חשוד להתיר או להעלים עיניו מספק שלא להביא לחכם. ומ"מ נלמד מזה שהמירה אסור לו ליקח אפילו דבר מועט כעין כרכשא מהוראתו רק טעימ' בעלמא לברר הוראתו. וכן במקומות שאין שם מורה והשוחט הוא המורה אין לו ליקח מכשרות יותר מטריפות. ובמקומות שיש שם עכו"ם הרבה ושוחטין לעולם עד שיש רי לצורך ישראל אז מותר לו ליטול רק מכשרות כ"כ השמ"ח. ובס' רשמי שאלה סי' כ"ב כתב דיש עצה למנהג דהשתא דנוטלין כרכשות מכשרות לברר להתנות תחלה עם השו"ב לתת להם שכר קצוב לשנה ואח"כ עושה שיקבלו המה הכרכשות מן הכשרות בעד שכר ההיא והווי אח"כ הכרכשות מן הכשרות לא בשכר השחיטה אלא שקנו אותן ברמים. ומסיים וכן ראוי לעשות בכל קהלות. והגרע"א בשם דמ"א אסור אפי' ליטול כרכשות מכשרות ומטריפות דמכשרות שוה יותר:

רכב שאלה קהל שקבלו שוחט שמכל בהמה בישראל יתני לו הלשון ועכשיו שחט הגוי בהמת ישראל בשותפות היאך הדין אם מחויב ליתן הישראל להשוחט כל הלשון. בשער אפרים צידר על שני צדדים ואין לו הכרע. והבלי"י כתב דאין להשוחט להוציא חלק הגוי מישראל כדן ממע"ה:

רכב שאלה ראובן שאמר לשמעון בריק סכין זו וברקה ב"פ מהי"ב שצריך ונתנה לראובן וראובן הי' הולך לשחוט ולקחה לוי מירו ומצא פגום. שם מבואר דמעבירין את ראובן דמעשיו מוכיחין דהי' הולך לשחוט לכתחלה בסכין פגום. ומה

ומקום מיוחד שמצניעו שם תמיד אז שחיטתו כשרה. אך דעת תב"ש וכי"פ ופ"מ דדוקא עד שלשה ימים אבל יותר מג' ימים אסור. והרמ"א כתב דראוי לכל טבח שיהא לו סכין מיוחדת לשחיטה ולא יחתוך בו אפי' דבר רך ויצניענו. ומ"מ לא ישחוט בו בלא בדיקה. פירוש בדיקה קודם השחיטה ולאחר שחיטה. וכתב הפ"מ דהעולם עתה אין נזהרין בזה גם בי"ב בדיקת שלפני השחיטה וכו'.

רטו שאלה שחט בסכין ברוק ולא ברוקו אח"ש והצניעו ואח"כ שחט בו עוד ונאבר קודם בדיקה. שם השמ"ח מכשיר כל השחיטות והפ"מ כתב לדינא צ"ע. אמנם בלא הצניעו ושחט מיר כבר נתבאר דבליכא ריעותא כשרה:

ריו שאלה השיחט בסכין ברוקה ואחר השחיטה שיבר בה עצמות דרך שבירה שלא בדרך הולכה והובאה וברקה ונמצאת פגומה או שנפלה ע"ג קרקע קשה ואח"כ נמצאת פגומה. שם מבואר דשחיטתה כשרה. והגרע"א אסר בסכין קטן. ובנפלה ע"ג קרקע דוקא בראינה שנפלה על חורה אבל מספיקא אין תולין שנפלה על חירה. ואין חילוק בזה בין שברק תחלה הסכין סמוך לשחיטה או שהיתה בחזקת ברוקה תחלה ולא ברוקה סמוך לשחיטה מ"מ מקרי סכין ברוק. וכתב הפ"מ דלאו דוקא מדרך שבירה אלא אפי' שיבר בה בהולכה והובאה ג"כ תלינן וכשרה שחיטתו. והאחרונים הסכימו דדוקא שיבר בכח. ילדיהו נמי בנמצאת פגומה גדולה ביותר. וכ"ש בנשבר ונתכפל דוראי תלינן בעצם אפי' בהולכה והובאה ולא מחמירין אלא בפגומה דקה רמצינו למתלי דבעור נפגמה. ויעוין בפ"ת:

ריה שאלה השוחט בסכין ברוקה ואח"כ שיבר בה עצם המפרקת וברקה ונמצאת פגומה. שם הש"ך הניח בצ"ע להתיר גם במפרקת בדרך שבירה והט"ז צידר להקל והתב"ש מתיר בה"מ. ובתשו' שב"י סי' נ"ג כתב באם נגע בעצם המפרקת נראה להלכה דהיכא שלא נמצא הפגימה גדולה כחגורת צפורן יש להכשיר מטעם ס"ס. והבלי"י חולק עליו והפ"מ מסכים להבלי"י. והכו"פ כתב כי בא לפנינו מעשה כזה שהכה בכח במפרקת ואח"כ ברק הסכין ונמצא פגומה והי' קשה לו להורות נגד הש"ע וצוה לשחוט הסכין מבלי פגימה והכשיר כדברי האחרונים. (ונראה לכאורה מהנ"ל רכש"כ אם נשבר חתיכה מהלהב מבח עצם או שנתכפל החודר על הלהב כידוע דעור לא יעשה כזה. יש לצרר בה"מ להתיר. ויש לעיין):

ריט שאלה בנמצא הסכין אח"ש פגומה ואומר השיחט ששמע קול הסכין כשנגע במפרקת כמו שקורין בל"א קלאנג וניכר עי"ז שמשם בא הפגימה. השבו"י בס' נ"ג הכשיר במעשה זה. והבלי"י מסיק בזה בצ"ע. והפ"מ כתב דהמיקל בהפסד מדוכה לא הפסיד:

רכב שאלה אם ברק הסכין אחר שחיטה והצניעה ואחר כך נמצאת פגומה. שם מבואר דדעת הש"ך דלעולם תלינן הפגימה בדבר אחר. והתב"ש מחמיר עכ"פ באין ה"מ ואין שעת הרחק. ראמרינן הבריקה ראשונה לא היתה יפה: **רכב שאלה** טבח שלא הראה סכינו לחכם. שם מבואר דהאידנא נהגו למנות אנשים ידועים על השחיטה והבריקה ולהם מחלו חכמים כבודם והם מרשיהם לשחוט בלי שום אדם. וכתב הכו"פ דעפי"ז צריך דוקא קבלה מהורה ומורה ולא מן שוחטים אף שהם מומחין בו. והשמ"ח כ' מה טיב הי' בדרות

עד אחר הבריקה כשימצא כשר. ועדיו טפי לנהוג באתיליד ריעותא לשחוט עמו עוף אחר קורם לו וכוונתו גם ע"ז. וכתב הפ"מ דדוקא ישחוט עוף אצלו ולא על גבו דדילמא יהי' אחר טריפה ויבטל דם חברו. והיכא דא"א לשחוט עמו עוף אחר יברך אחה"ש כ"כ הש"ך. וכתב הכו"פ רביו"ט דאין להרבות בשחיטות דא"צ ינהג כמ"ש הרמ"א דיברך אחר השחיטה. והגרע"א הניח דין זה בצ"ע אם מברך אחה"ש. והיכא דטעה בברכ' כגון דנכשל ויברך ב' פעמים או שבירך ואחר כך כשרצה לשחוט נמצא בבע"ח ריעותא המטרפת וכה"ג יאמר תיכף בשכמל"ו או יאמר אדונינו מה אדיר וגו' או גדול ד' ומהלל וכיוצא בו. ואם טעה והתחיל ברוך אתה ד' יסיים למדני חוקיך. ואם כבר אמר אלקוני יסיום אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמר ג"כ בשכמל"ו. ואם הוא מסופק אם בירך אזלינן לקולא ואסור לברך במבואר בש"ע או"ח סי' כ"ו וכ"ט:

דלכ **שאלה** אם הויר ולא בירך. שם מביאר דשחיטתו כשירה. וכתב הש"ך וכו"פ דאפי' לעצמו כשרה. וכתב הפ"מ דאם העם פרוצים שלא לברך או אפילו אותו שוחט לבר מטייל שלא לברך. יש להלקותם ולאסור להם ולא לאחרים. ואם שגג ולא בירך יחדר אחר בע"ח וישחוט בברכה ויכין להוציא את זה ג"כ. ואי ל"ל לא יברך אח"ש אפי' תוך כדי רבור הואיל ואדחי כ"כ השמ"ח וכ"ד הש"ך וכן דעת הגרע"א וכ"נ דרת הפ"מ. ופ"ח כתב דיברך אח"כ. וכתב הפ"מ דאם תפס הקנה לברו בעוף ושחט ולא בירך ונזכר קודם ששחט הרוב יברך דהיי עובר לעשי' דאי בעי שביק לה ולא מיטרפא בחס"פ. והמנהג לעמוד בשעת הברכה. ויעוי' באו"ח סי' ח' :

דלג **שאלה** השוחט טריפה ודאית או שאין כאן בורק ולא תבוא לירי אכילה. שם כתב השמ"ח וכן הסכים הפ"מ דלא יברך דבמצית זביחה אכיל' כתיב. ובשוחט כשרה ויש בורק אע"פ ששחטה להאכילה לכלבים אי לרפואה מ"מ ה"ו מברך שאם ימלך יאכל ממנה. כ"כ השמ"ח:

דלד **שאלה** בשוחט בבית המטבחים שהוא מקום מטונף היאך הדין בברכ'. שם מבואר בהג"ה דיברך ברחוק ד' אמות. (ויעוי' בש"ע או"ח סי' קס"ו במג"א סק"ג שהניח דברי רמ"א שבכאן בצ"ע דמוכח במסכת זבחים ל"ט וממשנה פ"ט דמנחות דהליכה גרע טפי וצריך לברך דוקא במקומה. יעוי' בס' ח' בט"ז ס"ק י"א. ויעוי' ברמב"ם בפ"ג מה' מע"ק ה' י"א ובמ"א סי' ר"ו וסי' רע"ג ובס' קפ"ד ובפמ"ג בס' זה ובפ"ח או"ח סי' ק"מ ודו"ק). וכתב השמ"ח דלא יפסוק ברבור מהברכה עד אחה"ש. ואי שוחט במקום שיש לו מחיצות ואין שם מקום מבפנים להרחיק מהטינוף ילך חוצה למקום נקי ויברך אחר המחיצה מיר דכיון שמחיצה מפסקת מותר לברך אם אין מגיע לו שום ריח רע ואינו רואה הטינוף ילא יפסוק כנ"ל. ודוקא שהמחיצות גבוהות י' טפחים. באו"ח מס' ע"ז עד סי' פ"ט מבואר דין מקום הטינופת והרחקה):

דלז **שאלה** השוחט שרוצה לשחוט בהמות וחיות ועופות זא"ז היאך הדין בברכה. שם מבואר בברכה אחת לכולם דל. והתב"ש ס"ק כ"א כתב דאפילו נתנבלה א' מהם ואפי' הראשונה אפי"ה לא הוי הפסק וא"צ לברך שנית. והנ"מ דשלא שינה מקומו ולא שח כמו שיתבאר אבל בשינה מקומו שהלך אחכ"ש לבית אחר צריך לחזור ולברך על השנית. יכתב הבל"י דאם לא כיסה הראשונה ומכסה

ומה שלא קנסו לשמעון. כתב הרש"ד"ם דאה"נ דמעבירין גם לשמעון. ואפשר עוד דשמעון יכול לומר דלא ידע דראובן רוצה לשחוט ב'. וכ' שמעשה ה' בטבת שברק סכין ומצאו פגום ונתן לחבירו וברק ולא הרגיש בפנימה והאכיל את הרבים ואח"כ אמר הראשון שהוא פגום ישלח גילה כדי להאכיל אויביו. והשיב דאסור לו לראשון להיות שוחט עוד. כ"כ הפ"מ:

רכי **שאלה** שוחט אחר שברק סכינו אח"ש נתנו ביד נער אחר כדי שישחוט בו אדם אחר והאחר מצא פנימה. פסק מהריב"ל דאם הנער הוא קטן אז כל מה ששחט הראשון בחזקת היתר הם. אבל אם גדול הוא ואמר ברי לי שלא נגעתי בסכין בשום דבר קשה אלא מיד נתתי אותו ליד אחר ומצאו פגום אין להקל גם בשחיטות הראשון:

רכז **שאלה** טבת שנמצא סכינו פגום שלא בשעת שחיטה. תשו' מהר"מ ליבלין סי' ע"ז כתב דהשוחט אין לו לפסול והכל לפי מה שהוא אדם. וכ"מ השמ"ח סי' ב' סי"ט: רכת **שאלה** טבת שנמצאת פנימה בראש הסכין ואמר זאת הפנימה מפני שאני מכסה דם העופות בראש הסכין וכשאני שוחט אני נוהר שאיני נוגע בפנימה ושחיטה הוא למטה ממקום הפנימה. שם מביאר דמעבירין אותו והכלים אסורים למפרע. ולא רמי לדעיל בס' א' שהבאנו דהרי כאן מעיר שנוהג כך תמיד ול"ל אוקי אחזקה. כ"כ הפ"מ והבל"י בשם רמ"א: רכט **שאלה** ברין קהילה שנהגו מכבר להעמיד ב' שוחטים בבית המטבחים לברוק הסכין והריאה על ידם והרב הוסיף עוד שגם אצל הדקות יעמדו ב' שוחטים והחזיקו בזה המנהג כמי' ר' שנים ועתה באו פרוצים וחללוהו. אם אפשר מנהג זה לבטל אחר שהחלו לעשותו ולקיימו. הנח"ס יו"ד סי' י"ג העלה דאין המתקן בעצמו יכול לחזור ולבטל תקנתו ואין לו לבטל ואין שום ב"ד יכול לבטל דבריו והשוחט המבטל דבריו בעזות קרוב לומר דשחיטתו פסולה:

רל **שאלה** ע"ד השוחטים כשימצאים ספק פנימה בסכין אחר שחיטה המה מחלקים ע"ג עור ושאר דבר זמן מה עד שאינם מרגישים הפנימה ומכשירין הבהמה או עוף או שפיר עברי. הנחת"ם חלק יו"ד סי' ס"ו העלה דכל העושה כן מאכיל טריפות בישראל. ויעוי' עוד בתשוב' ברית אברהם ח' יו"ד סי' י"ב ובס' תפארת למשה ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"ג ובמאיר נתיבים סי' ל"ו ובתשו' בית יעקב סי' כ"א וצ"ה ובס' מכתב אליהו ובתשו' שבו"י ח"כ נ"ג ותשו' זקן אהרן סי' כ"ד ובתשו' פ"מ ח"ב סי' ק"א ובתשו' דרב"ז החדשות סי' ר"פ ותשו' נחלת שבעה סי' ט"ו ובתשו' עין משפט סי' א' ובתשו' שמואל סי' א':

סימן יט

דלא **שאלה** אימת מברך ברכת השחיטה. שם מבואר דמברך קודם השחיטה א"ק במ"ו עה"ש ובאתיליד בו ריעיתא ישחטנו בלי ברכה וכשימצא כשר מברך על השחיטה כ"ז שלא הסיח דעתו בדברים אחרים שאינם שייכים להבריקה והבריקה אינו הפסק כיון דהוא צורך הברכה. אבל הפסק בדברים אחרים לא יברך. כ"כ התב"ש וכו"פ. (וה"ר איתיליד בו ריעותא כגון באווחו המלעיטות וכן בעופות שיש להם נוצות על ראשיהם. יכן אם הבהמה מנענעת בראשה). ואז גם בכיסוי צריך להמתין

ומכסה בב' מקומות יברך על כל כיסוי וכיסוי:

שאלה היאך הדין להפסיק בין ברכה לשחיטה. שם מבואר דלכתחילה אין להפסיק בין ברכה לשחיטה יותר מכ"ד ובדיעבד אם שח אפי' רבוב אחד שלא מצורך השחיטה הוי הפסק וצריך ברכה אחרת אבל לצורך השחיטה כגון תן סכין אי תן לשחוט וכדומה לא הוי הפסק ואפילו לכתחילה אם ברך ואח"כ הוצרך לדבר בעניני שחיטה או ששכח הסכין מלברוק קודם הברכה ה"ז מדבר ובודק ואפי' מתקן הסכין לא הוי הפסק רק שלא יסוּח דעתו מהשחיטה ולא ישנה מקומו. וה"ה באמצע שחיטה יכול לזרוז להמחזיק בהבע"ה הנשחט שיחזיק בטוב אם צריך לכך ובדיעבד שלא סח רק הפסק בשתיקה א"צ לחזור ולברך כ"כ השמ"ח. אם שהה כדי הילוך כ"ב אמות בשתיקה אפי"ה בדיעבד א"צ לחזור ולברך כ"כ הפ"מ. ולהכו"פ צריך לחזור ולברך. וכ' השמ"ח דיש מקומות שהגונים אינם מניחים להישראלים לשחוט אם לא שיאמר השוחט קודם ממש סמוך לשחיטה ב' מילות. יש לבטל מנהג זה. ואם א"א לבטלו יש לאומרם קודם הברכה יאם ג"ו א"א לא הוי הפסק דא"א בלא"ה יע"ש. אבל לא יאמר ב' מילות אלו וישחוט ויברך בב"א דבעינן ברכה עובר לעשייתו ומכ"ש דאסור לברוק הסכין ולמרוט הנוצות בשעת הברכה אלא מקורם יעשה הכל ואח"כ יברך. וכן יזהר שלא להחזיק הסכין בפיו בשעת ברכה. כ"ה בח"א כלל ה' סי' כ"ה:

שאלה היאך הדין בין השחיטה לכיסוי. שם מבואר דטיב שלא לדבר אבל מותר לדבר בין שחיטה לכיסוי. וכ' השמ"ח דאפי' בעוף אחת טוב ליהדר וכ"ש בשני עופות. ומחר"ו כתב דרשוט רמתא לעולם דעתו על כל מה שיביאו לפניו וא"צ לברך עלי' והכי נהגין:

שאלה אם שנים שיחטים שני בעלי חיים היאך יעשו בברכתם. שם מבואר דאחד יברך ויכוון להוציא את חברו וחברו יתכוון לצאת כ"כ הש"ך. וכת' השמ"ח דזה דווקא כולם מוזהרים לשחוט יחד תכ"ר (והם ד' מילות שלום עליך רבי ומורי) בברכה ואז יברך א' דווקא ויכוין להוציא כולם והם יכוונו בברכתו לצאת ויענו אמן וישחטו כולם תכ"ד דהברכה ובדיעבד אפי' לא ענו אמן נמי יצאו רק שיכוונו לצאת בשמיע' אבל באינם מוזהרים לפניו לשחוט יש להם לכיון שלא לצאת בברכתו של זה ויברך כ"א לעצמו ובדיעבד יצאו אפילו בכה"ג רק אם כוונתו לצאת ולא הפסיקו בדברים אחרים. וכתב הדג"מ דלא יאמרי ב"ה וב"ש דדזה הוי הפסק (וכן הוא בדבר שמואל סי' רצ"ה ובכר"י כתב דבשונים לרודד הביא מי שחולק. ועיין באו"ח סי' קס"ו ובע"ד רי"ג ותקפ"מ ורי"ט. וכתב השמ"ח דלכתחילה ראוי שלא ישחטו בפעם אחר או סמוך ותיכף זא"ו בלי הסח הרעת כדי שיברך כ"א לעצמו. אם ברך אחד והוציא כולם יבעל חי של המכרך נטרף מ"מ יצאו האחרים. אך דווקא בענו אמן אחר המכרך אבל בשמעה מספקא לי. ולכן יש להם להפסי' בהיסח הרעת ויברכו למה שישחטו אח"כ:

שאלה אם רוצה לשחוט הרבה איך יעשה. שם מבואר דעת הש"ך דצריך לזהר שלא לברך בין שחיטה לשחיטה ברבר שאינו מצרכי השחיטה. ואם דיבר צריך לכסות רם שחיטה ראשונה ולברך פעם אחרת על השחיטה ועל כיסוי השני לא יברך ואפי' נתגבלה שחיטה זו ושיחט עוד אפי"ה לא יברך עוד אכיסוי שני' ושחיטת נבלה לא הוי הפסק כ"כ התב"ש. והט"ו חולק ופוסק דאפי' שח בין שחיטה לשחיטה אין צריך לכסות דם א' אלא ישחוט עוד ויכסה בפעם אחר כיון דלא הכריע בש"ע ספק ברכות להקל. והכו"פ כת' ראם יש שם עיד שוחט אחר

ישחוט השני ויברך ויוצא ידי הפסק וכ"כ השמ"ח. (וכ"נ דעת הפ"מ) ובשחט עוף במקום זה וחזר ושחט עוף במקום אחר רחוק מזה קצת וכיסה הא' ושח מסופק הפ"מ אם צריך לברך שנית והניח בצ"ע אך מסיים דנרא' לכאור' דצריך לברך. וכ' הפ"ח ריש להזהיר להשוהטים לצאת ידי ספק כרכ' שיגמרו בדעתם ויכונו שלא לצאת בברכה ראשונה אלא כ"ו שלא ישחטו שוחט בטיול' דהשתא לכ"ע אם הפסיקו בשיחה תו לא מהני ברכה קמיתא ומ"מ יש לזהר שלא להפסיק כדי שלא להרבות בברכות:

רמ' שאלה בברך לשחוט ושמע קדיש אי קדושה או קול רעם וכדומה. שם כתב השמ"ח דאם שומע העונים או המברכים לא יפסיק כלל. ואם פסק וענה או בירך ויברך שנית על השחיטה אבל בין שחיטה לשחיטה יענה ויברך וא"צ לברך שנית על השחיטה:

רמא שאלה המכרך על דעת לשחוט חי' אחת ואח"כ הביאו לו עוד יותר. שם מביאר דיכס' דם הראשון ויברך על השחיטה ולא על הכיסוי ואפי' אם הביאו לו ממין הראשון ששחט ג"כ צריך לכסות הא' ולברך על הב' והנ"מ כשהביאו לו קודם שבירך על כיסוי הראשונה. (ויעוי' באו"ח סי' קס"ט וקע"ט):

רמב' שאלה היו לפניו הרבה לשחוט וברך על השחיטה ואח"כ הביאו לו עוד. שם מבואר דבאם דעתו הי' בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו א"צ לברך אפי' שאין לפניו עיד מאותו מין שברך עליו כבר אף אם כיסה וגמר הכל אפי"ה כיון דרעתו הי' כך שוחט הכל זא"ו ומכסה הכל בפ"א אם אין בהמ' מפסקת ביניהם כ"כ השמ"ח לדעת הט"ו וש"ך. ולכן בשוחט של עיר לעולם דעתו על כל מה שיביאו לו וא"צ לברך כ"ו שלא שח בנתיי' כ"כ ט"ו וש"ך. וכתב כרו"פ דראוי למחות בעיני' כ' ששוחטין עופות הרבה בברכה אחת שלא יפסיק השוחט בשיחה וכדומה בין שחיטה לשחיטה. וכ' הפ"מ דמיהו אם עקר ממקום למקום צריך לחזור ולברך אפי' בלא שח. (ויעוי' באו"ח סי' קע"ח וסי' רע"ג ותרג"ט). יאם אין דעתו על מה שיביאו לו אז אם בשעה שמביאים לו האחרונות יש עדיין לפניו מאותן שהיו לפניו כשבירך אין צריך לחזור ולברך ואפי' במין אחר וה"ה בבירך כשהי' לפניו אחת ואחר שבירך קודם ששחט או באמצע שחיטה קודם שנמר הביאו לפניו אחרת א"צ לחזור ולברך כ"כ הפ"מ לדעת הש"ך. ואם לאו צריך לברך. וכ' הפ"מ דה"ה בכיסוי דאם בירך על הכיסוי ולא כיסה עדיין והביאו לפניו עוד עוף לשחוט הוי כיש לפניו עדיין וא"צ לברך. ובשמ"ח מסופק בזה וסיים דאם נתחייב בברכת שחיטה שנית מטעם נמלך בפ' בשעת ברכת השחיטה שלא לשחט עוד א"כ מסתמא גם אכיסוי הי' נמלך וצריך לברך שנית אכיסוי. אבל אם לא נמלך אשחיטה רק נתחייב בברכת השחיטה מטעם שהובא לו ממין אחר יש לו להסית דעתו אחר כיסוי הא' קודם שיברך על השחיטה ויברך גם אכיסוי ב' ואם א"א להסית יכסה בלא ברכה. כת' בל"י מי שבא לשחוט עופות רבות או בהמית רבות ויברך והתחיל לשחוט יכול לומר לאחר לנמור בהם וא"צ האחר לברך ואם איש אחר בא ולקח מאותם העופות שלפני השוחט ושחט צריך אותו אחר לברך:

רמג' שאלה הי' שוחט חי' או עוף ודעתו לשחוט עוד ושחט וכסה ויברך. שם מבואר דאין הכיסוי הפסק ואין צריך לברך על השחיטה עוד אבל על הכיסוי השני ודאי צריך לברך. רה"י סבור שלא ישחוט עוד כ"כ הט"ו. הי' סבור שצריך לברך ולכסות בין כל חרא וחרא או ששכח שיש עוד לשחוט א"כ ברכת הכיסוי לא הי' כ"א ע"ו ודאי צריך לחזור

רמז **שאלה** היכן מקום השחיטה בבושט. שם מבואר דבושט מתחלת המקום שבשחיתותו אותו מתכוון שיעור מתקמט ונעשה קמטים במקום השחיטה והחלל מתכסה עד מקום שישעיר שאין שם שיער ממש אלא העור מכפנים עליו הריצין בבושט כמי הכרס שקורין פאנצא ונראה ב' כמו שעדות. וי"א שיש שם שיער שגורדין מכרס פנימי. שחט למעלה ממקום זה והוא מתחלת בני מעים שחיתתו פסולה והוא נבלה גמורה. וכ' השמ"ח דרוקא אם מתה מאותה שחיטה אבל אם קודם שמתה שחטה כראוי במקום שחיטה אם נטרפה בשחיטת הא' ה"ל טריפה שחיטה ואם ניקב הוושט משהו או נפסק הקנ' בריבו במקום שחיטה אע"פ ששחט במקום אחר במקום שחיטה ה"ל נביל' ונ"מ בין נבילה וטריפה לענין או"כ ולענין ביצה בס' פ"ו ולענין חשוד ס' קי"ט ולגורד הנא' דרב' שאסור משום נבילה או משום טריפה (ויעי' בפ"מ בפתית' לה"ש) ודווקא נבלה ודאי כגון בקנה משפוי כובע ולמעלה ולמטה במקום שאפילו ע"י אונס היא למטה מכנגד האונה ובושט בתוך מקום שישער. אבל בבושט למעלה אפילו עד חבורו בלתי או בקנה למעלה כשאנס בס' או שאנסה עצמה אינה כ"א ספק נבלה:

רמז **שאלה** עד היכן שיעור תורבין הוושט שאינו ראוי לשחיטה. שם מבואר דלמעלה בבהמה בדליבא ה"מ כדי רוחב ר' אצבעות גדולים ממקום חבורו בלתי בנסה בין בדקה וח' וכ' השמ"ח ונ"ל דברקה אפי' יש אצבע מצומצם ובעוף לפי גדלו וקטנו. ואם א"י בעיף ישער נגד מקום השחיטה בקנה. וקבלה ביד הקדמונים שבכל. בהמה וח' השיעור עד מקום שמגיע שם און הבהמ' או החי' כשכופפין אותה ולמט' עד גגו של זפק ולא נגו בכלל. וסימן להבחין אם שחט כגנו של זפק אם נראה עור לבן (כי עור הפנימי רעושט לבן) בידיע שנע בו. ועוד סימן דכנגד הזפק אין בו שני עורות כמו בבושט כ"כ הט"ז:

רמז **שאלה** בעוף עד היכן מקום השחיטה בבושט וקנה ותורבין. שם מבואר דשיעורו דעוף למעלה בקנה כמו בהקנה בבהמה וכנגדו בבושט ולמטה בבושט עד גגו אי' עד בין אנפיים אם אין בו זפק דהיינו עד חלל הגוף וכנגדו בקנה ושיעור תורבין הוושט למעלה הכל לפי גדלו וקטנו ואם א"י ישער נגד מקום השחיטה בקנה. כ"כ השמ"ח. ואין חילוק בין יינה לשאר עופות דבכולן שיעורן שוה ולכתחילה לפי שאין אנו בקיאים בשיעורין אלו נכון לשחוט באמצע הצוואר לארכו דאז יוצא מירי ספק:

רמז **שאלה** בשוחט מן הצדדים או מן העורה. שם מבואר דבעינן החזיר הסימנים יודע שחתכם קודם שחתך המפרקת כ"ה דעת התב"ש ופ"מ. והט"ז כת' דחזרה עצמה הוא הידיעה. והש"ך פוסק דבחד סגי או חזרה או ידיעה ופ"ח פוסק דחזרה בלא ידיעה לא מהני אבל ידיעה בלא חזרה מהני וכ"ז דווקא בשוחט מן הצדדים אבל בשוחט בפני הצוואר נגד הגרון או ביונים ששוחטים מן הצד ד"ה מודים דבחד סגי:

רנ **שאלה** בשוחט שהיא אטר יד ועי"כ אינו שוחט באמצע הצוואר רק באלכסון ומ"מ חתוך בסימני, ולא נוגע במפרקת. ש"י התיר אפי' לכתחילה ופשיטא שאין להעבירו בשביל זה:

רנא **שאלה** אם לא הזיז הסי' כלל ממקומם ונמצא הסימנים שחוטם והמפרקת עם החוט שבו חתוך אי לא

החזיר

ולברך על כיסוי ב' משא"כ אם ה' סבור שצריך לברך לכסות תיכף ובברכה נתכוון גם על כיסוי ב' אין צריך לחזור ולברך על כיסוי ב' כ"כ הפ"מ. כ' השמ"ח דכ"מ שנזכר בס' זה עוף חי' כיוצא בו. וכ"מ שנזכר מין אחר היינו ששחט בהמה או חי' והביא לו עוף או להיפך וכל מיני עופות מקרי מין אחד כגון יונים ותרנגולים וכדומה להם. וכן כל החיות מין אחד וכן כל הבהמות מין אחד כ"כ התב"ש ס"ק כ"ח:

רמז **שאלה** שחט חי' ורוצה לשחוט בהמה היאך הדין בברכת שחיטת הבהמה וכיסוי דם החי'. שם דרעת הש"ך דלדין בס' כ"ח דקודם הכיסוי צריך לברך הריאה. נראה דישחט הבהמה תחילה ואח"כ יכסה החי'. י"ה בעוף דינא הכי. אמנם הבל"י וברו"פ פוסקין כרמ"א דכיון דבהמה אין צריך כיסוי ראוי שיגמור מצוה ראשונה תחילה כ"כ השמ"ח. והוסיף עוד הפ"ס דאפילו אם רוצה לשחוט הבהמה במקום אחר ולא על דם החי' או העיף. וכ' עוד אפילו אם מכסה הראשונות בלא ברכה מחמת ספק אם חייב בכיסוי אפי"ה שוחט אח"כ הבהמה בלא ברכה ולא הוי הפסק ואם ה' לפניו בהמה והי' או בהמה ועוף ישחוט הבהמה תחילה כדי שלא יפסוק בכיסוי בין שחיטה לשחיטה כ"כ הפר"ח וברו"פ וכ"כ השמ"ח בתיכא דאפשר ואם שיחט הרבה עופות זא"ז אין צריך לכסות עד אחר כולם שאז מכסה כולם בברכה אחת. כ"כ השמ"ח בס"ס י"א:

ועי' בתשו' נוב"י חו"ד סי' י"ד ובתשובות שבו"י ח"ב סי' ל"ו ובשאלת ארי' ה' ברכות סי' כ"ו ובתשו' תפארת צבי סי' ג' ובתשו' חינוך ב"י סי' כ"ט וכ' יבתשו' פרי תבואה סי' ס"ו ובתשב"ץ ח"ב סי' מ"ג. ובתשו' זכרון יצחק סי' ק"ח:

סימן כ

רמז **שאלה** עד היכן מקום השחיטה בצוואר. בס' כ' מבואר דלמעלה לצד הראש הוא השחיטה משיפוי כובע ולמטה שהוא כמו אצבע למעלה מטבעת הגדילה שעל פי הטבעת הגדולה העליונה על כולם יש שם בשר ופי הבשר עשוי חיתין ועל אותן חיתין כיסוי שדומה לעלה של הדם עצם א' מטבעת הגדולה ומכסה סביב זה הבשר כמו כובע שקורין (קנערפיל) ובאמצע זה העצם יש שיפוי א' בגוף העצם שנקרא שיפוי כובע. ולכתחילה צריך לשחוט למטה מטבעת הגדולה אבל בדעבד אפי' אם שחט בתוך החיתין ושיר מהם כל שהוא למעלה כשרה כ"כ הט"ז וש"ך. והשמ"ח כ' דרוקא לצ"ג. ובעל נפש לא יאכל ממנו ואם שחט בתוך הטבעת אפי' לא השאיר כ"א מלא חוט (לאפוקי שיער) ולמעלה ע"פ כולי כשרה שמ"ח. ואם לא שיר כשיעור הנ"ל הר"ז מוגרמת. וכ' עוד דבמקום שנהגו לכפוף און הבהמה או החי' לצד הצוואר ובמקום סיומו שם שוחטין אין לבטל מנהגם. ולמטה שיעורו עד נגד ראש כנה האונה השמאלית דהיינו כשהבהמה רועה יוצאת יותר מן הגוף משל צד ימין כ"כ הש"ך. וזה השיעור היא לחומרא פ"מ והתב"ש מחמיר עוד יותר דהיינו לאחר הנפיתת דהאונה אז מתפשטין ביותר ואז משערין. וסימני לשחיטה בחוץ הוא כל אורך הצוואר כשתמשוך הבהמה צווארה לרע' בדרכה ולא שתאנוס עצמה לפשוט צווארה יותר מרגילותה ובלבד שלא ימשכו הסימנים מלמטה בשעת שחיטה לנגד מקום הצוואר שרועה בדרכה לא ע"י אדם ולא ע"י בהמה עצמה וכ"ז בבהמה וח':

הוושט ולא יהי' שחוט במקום השחין. והפ"מ הניח בצ"ע. ומדברי תב"ש דכתב סתמא משמע רלעולם בעוף בעי לכתחילה לשחוט שני':

רנו שאלה אם שחט בבהמה האחר כולו יחצי השני ובעוף שני חצאי סימנים. שם מבואר דשחיטתו פסולה:

רנח שאלה אם לא שחט רוב הסימן במקום אחר כגון שהתחיל לשחוט ונתהפך הסימן וגמר' שם ובין שניהם רוב יכנון שהתחיל לשחוט ונדרחף ידו למקום אחר ובכל זאת לא הנבי' סכינא או בנמצא רוב הקנה שחוט למעלה ורוב הוושט למטה. שם מבואר דאם לא שהה כ"ש לרדן שחיטתו כשרה לצורך גדול וה"מ. ובעל נפש לא יאכל ממנו. אך לכתחילה לא יעשה כן פ"ח בק"א ישמ"ח. ואין חילוק בין אדם אחר שחט כך בשני' או בג' מקומות בין ששחטו שני' בשני סכינים אבל אם הכל בצד אחד כגון שלאחר שהתחיל לשחוט מעט והניח זה המקום ושחט למטה או למעל' ממנו באותו צד צריך שיהא רוב במקום אחד ואפי' במקום השני כשיש רוב כשר ולכתחילה לא יעשה כן והמחמיר אפי' בדיעבד ה"ע ברכה. יכת' בשמ"ח דאם יארע כן לאחר בשעת שחיטה יכוין ויחתוך במקום הב' כל הסי' דאז כשר לכ"ע ובעוף יש להטריף בכל גוונא משום שהי':

רנט שאלה שחט כקולמוס דהיינו באלכסון שהניח הסכין על הצואר מעוקם קצה א' לצד הראש וקצה א' לצד הגוף ושחט כך או הניח הסכין ישר רק שעיקם וירד למטה או למעלה. שם מביאר דשחיטתו כשרה אך בלא שהה אפי' כ"ש. וכת' השמ"ח דאפי' לכתחילה יכול לשחוט כקולמוס:

רס שאלה שחט כשיני המסרק דהיינו שנכנס בסכיניו למעלה בעיקום וחזר ועיקם למטה אי נמי שלא נכנס בסכיניו כלל לתוך החלל רק שחט עורות דהסי' סביב סביב ער שנתגלה החלל ובאותו שחיטה עיקם ועלה עיקם וירד. שם מביאר דשחיטתו כשרה רק אם נזהר שלא שהה ולא עקר. וכ' השמ"ח מה"ט שלא יבוא למכשול לא יעשה כן לכתחילה. ופשוט דצריך שיהי' רוב הסימן שחוט לפי היושר אלו לא הי' אלכסון. והפ"מ כ' דעכשיו ראוי יכנון שלא לשחוט כשיני המסרק כלל והשושנים בקיאות המה לשחוט שחיטה הגונה:

רסא שאלה הי' חצי הקנה חתוך ושחט בו והשלימו לרוב ויודע שלא ניקב הוושט כגון כשהתך חצי הקנה הראשון תפס הקנה לכר בירו או שנפגם חצי הקנה מחמת חולי. שם פלוגתא בין הפוסקים. הנה דעת הט"ך דכשר אף לרדן. יהט"ז כ' דלרדן בכל גונוי טריפה והכרו"פ מחלק דע"י יד טריפה אבל ע"י חולי כשר אף לרדן והתב"ש פסק כש"ך וזל"ת בסתם שא"י מאין בא מחמיר. כ' בע"י תיפח רוחם של אותם השוחטים ששוחטין תחילה בעור ומעמקים החיתוך כרי שיהי' נראין הסימנים ואח"כ שוחטין הסימנים לא יפה הם עושים:

רסב שאלה אם התחיל לשחוט במקום השלם ופגע בחתך והחתוך משלימו לריב או אם הי' הקנה נקוב ע"י חולי מצד פנים לצד המפרקת והוא שחט משהו מצד הצואר ולא נחתך רוב הגרגרת במקום אחר אך ע"י צירוף הוי רוב בהיקף אחר. שם מבואר דשחיטה כשרה. אך כ' הפ"מ דדווקא בלצורך גדול וה"מ. ובע"נ לא יאכל ממנה:

רסג שאלה חכם שהירה להכשיר הבהמה ששחט בה השוחט בשני מקומות ושהה בין שחיטה א' לשני' כשיעור שהי' כל זמן שלא יצא רם והשוחט אומר ברי לי שלא ננעתו בהסימנים

החזיר הסימן רק נתקם לסוף הפנימי והחזיקם בטוב עד שיידע בוראי שנשחטו כרינו קודם שבא להחוט השררה. השמ"ח בסי' זה מחמיר לטרוף אבל בלא נחתך העצם כלל כ"א כשר שבצדדין אין להחמיר אף בא"י. כן הסכימו הט"ז ושמ"ח ופ"מ וכל האחרונים. ולכתחילה טוב לזהר למשמש הסי' ולתפושם קודם שחיטה כדי שיוזמנו להשיחט מיד. וביונים נמצאים הסי' בצדדים וצריך אומן ידים וזהירות גדולה שאם לא ימשמש בהם ויומינם לפניו קודם שחיטה קרוב הדבר לחתוך המפרקת קודם הסי'. **רנג שאלה** אם לא הומינם ביונים ושחט סתם וחתך הסימנים עם המפרקת. שם השמ"ח כ' ריש להטריף מדינא: **רנר שאלה** בשוחט מן הצדדים או מן העורה ולא החזיקה שחט המפרקת וסי' בלא בשר. הגר"ע מסופק לדינא אי הוי טריפה או נביל' (ונ"מ כבר נתבאר). יעוי' בתשו' אא"ו פנים מאירות ח"א סי' א':

סימן כא

רנה שאלה כמה שיעור השחיטה של הקנה והוושט. בסי' כ"א מבואר דהשחיטה המעולה שיחתכו שני' בין בבהמה ובין בעוף ולכל ישראל אפי' אחר מהם מחובר קצת ולזה יתכוין השוחט ובריעבד אם שחט ריב א' מהם בעוף ורוב שנים בבהמה ובחי' שחיטתו כשירה. ואנו נוהגין להצריך להיות רוב הנראה לעינים. ודווקא ע"י ראי' ולא על ידי מדירה ואפי' בה"מ כ"כ הבה"י ופ"ח ותב"ש דלא כט"ז. אך במקומות שאין מנהג יש להם להקל בה"מ כהמחבר ארוב במדירה דהיינו כשימרו אותו ימצאו שהנשחט הוא רוב וכיון שימצאו שנשחט יותר מחצי אפי' כחוט השערה דיו. וכ' הכרו"פ דאפי' להמחבר אם לא ברקו הסימנים תיכף מבלי הפסק זמן רק המתין רגע רגעים ומצא רק כדי חוט שער ודאי טריפה. וכתב הש"ך דאפי' נשחט הקנה כולי והוושט נשחט עור החיצון כולו ועור הפנימי לא נשחט רובו נ"ל לאוסרה והוי נבלה וכ"ש אם שחט עור החיצון וחתך עור השני בעובי סכיניו ער לטוב עביו ולא הגיע לחלל ה"ה כלא שחט דמי כ"כ התב"ש. יהפ"מ כ' רמ"מ לרדן טריפה הוי אם לא ע"י חולי. וכ' הש"ך בשם הר"י רקנה הוא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעות יחד אבל הטבעות עצמן נקראין גרגרת. ורובו של אחר כמוהו היינו רווקא רוב הקנה מתחילת הקרום ולמטה ולא רוב הגרגרת דהיינו עובי הטבעות ובטבעת הגדולה שהוא שוה מכל צד אי הוה ריב הטבעת שפיר נמי הוי רוב החלל. וכ' התב"ש דה"ה אם שחט רוב החלל ולא רוב עובי הגרגרת נמי פסולה מספק דהיינו שנתפך הסי' מצד המפרקת פ"מ. וכ' השמ"ח דאפי' בעוף עובי הטבעות אינם שווים דמצד המפרקת המה יותר דקים מבצד האחר יכ"כ בשחיטות ז"ט. ובע"י כתב שקיבל מרבתי שישנו לכר אווזות הזכרים דווקא שהקנה שלהם נפרד לשני חלקים למטה סמוך לגוף ויש שם כמין כפתור במקום שנתפצל הגרגרת שהוא כשר. ואם שחט שם למטה ולא שחט רק קנה א' טריפה ודווקא בזכרים אורחא הוא אבל לא בנקבות והעיד שכך הורה הט"ז וכ"כ הכרו"פ בסי' ל"ג. אבל התב"ש כת' שם דזה דווקא כידוע מנהגן להכשיר אבל מהסתם אין להקל בספק דאירייתא לסמוך:

רנו שאלה באווזות שמלעיטין ושכיחי שחין בוושט היאך הדין בשחיטה לכתחילה. שם כת' הכרו"פ דבעל נפש יכול להחמיר לשחוט הקנה לכר כדי שיוכל לברוק אח"כ

כולו ומ"מ אם בישל עמו שאר דברים לא בעי' ס' נגד כולו רק אם יש בכל הקדרה עכ"פ ס' נגד כל הגידים וחוטיו שבאותו עוף או בהמה הכל מותר חוץ מאותו עוף או בהמה ואם לא נתפתחו וורידיו הצוואר כלל צריך עכ"פ שיהי' ס' באותו עוף נגד וורידיו הצוואר. ועי' בתפ"מ דאפי' הורידין לעצמן ממנין ס'. וכ' הט"ו דרי בס' נגד הדם ולא בעי גם לבטל הקליפה. וכ"נ דעת הש"ך וכו"פ (יפ"מ הניח בצ"ע אם נצלה מקורם ואח"כ נתבשלו אי בעינן ס' נגד הנטיל' או רי' בס' נגד הורידין הגם דבה"מ יש לצרר להקל אך להלכ' צ"ע):

דסח שאלה בסתם עוף ובהמה שנשחטו. שם הכריעו הכרו"פ ושמ"ח דעכשיו אף בעוף סתמא לא נשחטו הורידין כמו בהמה וגידים וטלאים. יכ' הפ"מ ריש ליוזר לשחוט הורידין ואין לסמוך על מה דאין אנו נוהגין כלל לצלות עם הראש וגם בבהמ' וגידים וטלאים נמי יש לחוש לגדולי המורים ולחתך או לינקב כמו שנתבאר. וכלא יצא הדם בשעת שחיטה דעת הש"ך בשם כ"ה דאף בלא יצא הדם בשעת שחיטה ג"כ צריך לחתוך אבר אבר דלא כרמ"א. והשמ"ח מחלק דרוקא לענין לצלותו כולו כא' מיתר ואין לחוש בלא יצא הדם בש"ש דהאש שואף. אבל למליח' ולקדרה בעי ניתוח אבר אבר כבהמה והסרת הראש עכ"פ בעוף ובנתבשלו כך יש לאסור בשלא יצא הדם אפי' שחט הורידין: **יעוי'** בתשו' בשמים ראש סי' ל"ד בהגהות כסא דהרסנא שם:

סימן כג

דסח שאלה שהי' כיצד. בס' כ"ג מבואר אליבא דרינא דאם התחיל לשחוט והגבי' ידו קודם שיגמור השחיטה ושהה בין בשיגג בין במזיד בין באונס בין ברצון ובא הוא או אחר וגמר השחיטה אם שהה בבהמה כדי שיגבי' הבהמה וירביצנה וישחוט עד חסר כ"ש מן רוב ב' הסימנים שחיטתו פסולה. והולכין אחר שיעור שוחט בסכין יפה ושחטו איש מהיר כ"כ השמ"ח. ומשערין ששחט ב' סימנים כא' קנה ווישט ולא ששוחט בזה אחר זה כ"כ הכרו"פ. וכ' הש"ך דה"ה אם לא הגבי' ישהה ואפי' הולך והביא בסכין רע אף שלא חתך אין להקל לדינא כ"כ הפ"ח ותב"ש ופ"מ. ואין חילוק בין בגסה בין בדקה שהייתה כדי שחיטה חסר כ"ש מן רוב וכ"א לפי הגבחה' והרבעתה וי"א דהשיעור הוא בלא הגבה' והרבע' רק בשחיטת רוב כ' גסה לגסה ודקה לדקה ובעוף לדינא י"א כדי הגבה' ירבע' דדקה וי"א כדי שחיטת רוב כ' דבהמה גסה וי"א רק רוב א' בעוף בלי שום הגבה' והרבע' כמ"ש המחבר. ולפי"ז יש ליוזר כשהתחיל לשחוט בעוף וחתך מעט עד שהרם יוצא והגבי' סכיננו מהצוואר שלא יגמור השחיטה שיש לחוש שמא שחט משהו מהוושט יאפי' לא הגבי' סכיננו אלא מעט יש לחוש ואם אומר השוחט ברי לי שלא חתכתי אלא העור אין סומכין עליו כיון שיצא דם. והמנהג פשוט במדינות אלו להטריף כל שהי' אפילו משהו בין בעוף בין בבהמה ואפי' בה"מ כ"כ הש"ך. וכ' הט"ו דרוקא בהגבי' הסכין כ"ש אבל אם לא הגביה כלל רק שנדחה הסכין ממקום למקום אף לריון כשר. ותב"ש ופ"מ כתבו דבעוף יש לאסור אפי' בלא הגביה ולמנהגא דילן אסור כשהי' משהו בין במיעוט קמא בין במיעוט כתר' בין בקנה בין בוושט. אך כ' השמ"ח דמ"מ בה"מ אם תפס הקנה לברו בידו וברור לו שלא נגע בוושט ושהה במיעוט קמא דקנה יש להכשיר אבל במיעוט כתר' לעולם אין להקל אף בה"מ. וכ' השמ"ח דבמדינות אחרות דלא קבילו עליהו יכשירו כשתפס הקנה לברו

וידוע

בהסימנים סומכין עליו להכשיר. תשו' עבודת הגרשוני בת' דאין לתפוס על חכם זה:

סימן כב

דסח שאלה באיזו מין צריך לשחוט הורידין. בס' כ"ב מבואר דבעוף צריך לשחוט הורידין החוטין שמהן יוצא הדם או לנקבם בשעה שהוא מפרכם אפי' רעתו בשעת שחיטה לנתחו אבר אבר חיישינן דילמא ממליך הואיל ודרכו לצלותו שלם ולהכי בבהמה אין צריך לנקב הורידין אם לא רוצה לצלות' שלימה או צריך לנקב גם בבהמה ובריעבר הכל כמו בעיף. וכ' הש"ך דצריך לשחוט לפחות שני ורדין. וכ' הפ"ח לכן יטה השוחט הסכין בשעת שחיטה מעט לצרדין כדי לשחוט הורידין. ודעת כרו"פ דצריך לחתוך כל הורידין. והשמ"ח הוסיף עוד דצריך לחתוך כל החיטין שבבשר הצוואר עד שלא יסור שלם גם אחר ואז מותר לכתחילה בין לצלי בין לכישול. ורוקא בשעת שחיטה או עכ"פ בשעת פירוס רעדין הדם חס. וכת' הפ"מ דלדידן דמסירין הראש אין צריך לכל זה. מיהו מאן רבעי למיטווינהו בהדי רישא כמו שעושין בסעודות גדולות צריך לחתוך כל הורידין וצריך לשאול להשיחט אם עשה כך ואם ליתא להשוחט לא יצלנו שלם. ובגידים וטלאים דעת הש"ך וכו"פ ופ"מ דדינם כבהמה דבסתם א"צ כיון דאין דרכם לצלותם שלימים. אך אם רוצה כפי' לצלותם כך אז צריך לחותכם. ואם הסירו הראש בעוף לא הוי שלם. ובהמ' וכן בגידים וטלאים צריך לחתוך הצוואר לשני חתיכות. כ"כ הט"ו וש"ך ופ"מ:

דסח שאלה אם צלוא שלם בריעבר בלא חתיכת או נקיבת הורידין. שם מבואר דישליך הורידין ויחתוך סביבם כדי נטילה שהוא כעובי אצבע אגודל. כ"כ הפ"מ לרעת הט"ו. וכתב הש"ך דוקא בלאי הורידין שבצוואר בעי נטילה אבל בחוטין שבצוואר כת' רמ"א סי' ס"ה דסני בקליפה. אך השמ"ח כ' דבעל הנפש יזהר מורידיו כל הגוף ושנצלה שלם ולא ששחטו הורידין ולא יאכל כ"א הבשר שאין בו שום ניד. וכ' ב"י דאם לא שחט כל הסימנים אלא רובן ורוצה לצלות שלם צריך לנקבו בשעה שהרם חס ילא בדרך חתוך דהוי שהי' במיעוט בתרא אלא לקדוע ביד או ע"י קוצ:

דסח שאלה אם נמלח כך בלי חיתוך או ניקב הורידין. שם מבואר דמסירין אח"כ החוטין ויש מחמירין לקלוף סביב החוטין. וכ' הש"ך דקליפה זו אינה אלא חומרא בעלמא. והתב"ש כ' דאין לו תקנה כ"א שיסיר הראש וגם וורידיו הציאר עם הבשר שסביבם פחו' מכדי נטילה ובבהמה ינתחנו לאברים ויצלנו ויאכל רק הבשר בלי שום גידים ואם צלוא בלא הסרת הראש ג"כ דינו כן רק צריך להסיר סביב וורידיו הצוואר כדי נטילה. ואם בשלו אחר מליחה זו אפי' הוסר הראש מהגוף אחר המליחה או הבהמה נתח לאברים יש לאסור כולו דאין אנו יודעין לשער בס' נגד דם שבכל חוטי הגוף:

דסח שאלה אם בשלו שלם. שם מבואר דמחטט ומנקר החוטים והשאר דעת הט"ו דלדידן צריך הכא שיהי' ס' באותו עוף לברו ואם לאו צריך ס' נגד כל העוף. אבל הש"ך וכו"פ ובלי' ולחה"פ דאין צריך ס' בעיף לברו. וכ' הפ"מ דהיכא ירדע שהי' פעם אחת חוץ לרובט מודה הש"ך דצריך ס' נגד כל העוף והעוף עצמו אסור וכספק לא חיישינן. והשמ"ח כ' דאם נתבשל שלם בלא נקיבת הורידין בשעת שחיטה אפי' אם חטט ירדי הצוואר אחר שנתקדר וקודם המליחה אפי"ה יש לאסור

לכתחילה ולפי מ"ש לעיל דשיעור השחייה לפי רוב הסכינים היפים לעולם איכא למיחש דלמא יש שיעור שהי' א"כ תפס הסימנים והזמנים זא"ז שעב"פ בשעת שיתחיל מיעוט אחרון יתחיל ג"כ בהתחלת שחיטת סימן השני. וכ' השמ"ח דנ"ל דאפי' בעוף יש למנוע וכ"ש בבהמה מלשחוט בסכין רעה ולפעמים מוליך ומביא בתוך השחיטה ואינו חותך כלום יה"ל שהי' ותו יש לחוש לשאר קלקולים ואפי' בדעבר יש להחמיר אם א"י בברור שלא קלקל ויא' שהיה. ועוד נ"ל דבבהמ' אפי' שוחט בסתם סכין יהי' השוחט זהיר וזרז להזמין הסימנים זא"ז ולחתכם יחד כדלעיל דרילמא אינו חר דרינו. ובסכין רע אפי' בבהמ' אין לשחוט:

רעו **שאלה** אי שהי' פוסלת במיעוט בתרא דהיינו לאחר שחיטת רוב אחד בעוף ורוב ב' בבהמ'. שם מבואר

דלדין אפי' בדעבר המנהג להטריף ולכן אם אחר ששחט רוב שני' שוהה הבהמ' או העוף למות יכנו על ראשו בקפיץ או במקל להמיתו ולא יחזיר וישחוט ומיירי שכבר יצא דם רק ששהה למות משא"כ אם רוצה למחר המיתה תיכף אח"ש בעודה בזינוק הדם אסור וכן יש להזהיר שלא לתחוב סכין בלבה או להכית על הראש במקבת ברזל בעודה בזינוק הדם כדי למחר מיתתה וזה אסור כ"כ הפוסקים. וכן לא ישבור מפרקת' קודם שתצא נפשה כמו שיתבאר אי"ה בס"י ס"ז בס"ד. וכ' הפ"מ דלדין בתפס הקנה לברור ושהה במיעוט הקמא יש לאסור באין ה"מ ובהמ' להחזיר יא' כתב"ש שהחמיר. וכ' בע"י ומעשה כזה בא לדין ג"כ שחיטה אווא יום שלם לאח"ש ושתת' מים ויצאו המים דרך בה"ש מן הוושט והכשרתי ע"פ הדין אך אסרתי לאכול ממנה מטעם אחר. וכ' הש"ך דאפי' בסכין פגום אסור לשחוט המיעוט בתרא וגם לא בקורדס רק יכנה על ראשה או שידחק על הצואר בדגלו וכדומה לזה אפי' קודם שיצא כל דמה נמי שרי וע"י עכו"ם שרי אפי' בסכין רק דיש למנוע אפי' ע"י עכו"ם משום גזירה אמו ישראל. וכ' השמ"ח דעוף שקורין אינרעק נוהגין להחזיר ראשו בקורדס מיד אחר שחיטה מפני שאומרים שיש ארס בעור הצואר שקורין קרעללין. ייש למחות בידם דאפי' דיעבר איסורא קא עברי מטעם הנ"ל אם לא ידעינן בבירור שכבר יצא נפשו. וכ' הפ"מ דמ"מ צריך לזהר שישחט כל ב' הסימנים דלא הוי שהי' במיעוט בתרא או ע"י נוי. אמנם מתב"ש משמע דכי ה"ג תו ליכא חששא והב"י בשם ש"י מתיר באינרעק בדעבר והפ"מ אסור. ויתבאר אי"ה עוד דינים אלו:

רעו **שאלה** אם שחט עוף ושהה בו ואינו ידע אם ניקב הוושט. שם מבואר דלדין אין תקנה. אך בתפס הקנה לברור וידע שלא ניקב הוושט שחיטתו כשרה אף לדין בלא בדיקה כ"כ ש"ך. ודוקא שיוכל לראות שלא שחט כ"א מיעוט הקנה הא אם ספק לו אם הוא רוב פסול דהיי' שהי' במיעוט בתרא ואם לאו כשר כ"כ הפ"מ (וצ"ע הא קי"ל דשהה במיעוט קמא נמי אסור). וכ' הרוקח סי' שפ"א שחט הוושט והניחו ושחט הגרגרת ואח"כ שחט וגמר את הוושט מאחר שעוסק בשחיטה כשירה וכש"כ איפכא. וכ' הש"ך דה"ל לדין בלא הגביה הסכין כלל מאחר שעוסק בשחיטה אין לחוש מה שהפסיק בין קנה לוושט. יכ' הפ"מ דה"ל לדין אפי' עוף אם שחט רוב הוושט ושחט הקנה ואח"כ גמר לוושט הדין כך. וכ' הפ"ח ביש גרעין בוושט שיה' ושחט ופגע בגרעין מנביה הסכין ושוחט לאלתר כדי שלא יעשה שהי' למעלה מן הגרעין או למטה ממנו:

רעו **שאלה** אי מותר למוכרו לעכו"ם בספק אם ניקב הוושט שם

וידע בבירור שלא נגע בוושט ושהה במיעוט קמא דקנה אפי' בלא ה"מ אבל במיעוט בתרא אח"ש שיעור סימנים בבהמ' ובעוף לא יבשירו שהי' כ"א בה"מ ושיעור שהי' בבהמה עם הגבה' והרבצה ובעוף בה"מ כדי שחיטת רוב ב' עם העור לבר:

רע **שאלה** אם אחר שהגביה בא לשאול מה יעשה. שם דעת הש"ך דאפי' לדין דא"א בקיאין בבדיקה במקום

שא"י מ"מ בה"מ או לצורך גדול יש לסמוך ולהקל שישחוט הקנה לברור במקום אחר ואח"כ יהפוך הוושט ויברוק אותו. והתב"ש כ' דמשמעות דמ"א להטריף אף בה"מ והפ"מ כתב דלמעשה צ"ע. וכר"פ דבקל אין להקל:

רעו **שאלה** אם נמצא לאחר שחיטה נמי או כיוצא בו מונח בוושט או בקנה ונשחט עמו. שם מבואר דטריפה וה"ה עשב ארוך ורק מאור נמי אסור כ"כ ש"ך ופר"ח ואפי' בחוט השערה בנמצא הן בקנה הן בוושט ע"י. וכ' התב"ש דדוקא בעיף אבל בבהמה יש להקל בזה בה"מ אם לא שהוא דבר קשה ואם לא נחתך רק נמצא בחיכו ואפי' הוושט מלא שעורים או סובין וכדומה כשר. וכן הסכים הפ"מ. ואם בשעת שחיטה נדחה ידו אל הקיר וכדומה או שהסכין נגע בכותל או בקרקע בכל אלי נוהגין להטריף בין בבהמה בין בעוף כ"כ התב"ש וכן הסכים הפ"מ. ודוקא בשעת שחיטה אבל לא בסוף שחיטה כגון אם נגע בכותל וכדומה ופסק מלשחוט דכשירה כ"כ בגבול בנימין. ואם לפעמים נמצא וכדומה שלא חתך בו הסכין כלל אלא הי' מונח בבית הבליעה למעלה יבשהשוחט תוקף אגורלו על השיפוי כובע אז הסימנים בולטים לחוץ והרבר שמונח בו בולט גם לחוץ ביה"ש. שם מבואר דמ"א דיברוק ג"כ בצד השני בסימנים אם ימצא גם שם כדומה לזה שבוטל חוצה או ודאי נחתך בשעת שחיטה וטריפה ואם לאו יש להכשיר:

רעו **שאלה** אם בשעת שחיטה חתך באצבעו ונבהל. שם מבואר בתב"ש דבעוף טריפה ובבהמה אין להחמיר

מספק יכ"ז שלא הסיר הסכין מהסי' דאי הסירו אף בבהמה אסור. ואם לא ראה החתך ולא הרגיש כ"א אח"ש ראה שחתך גם באצבעו אין לחוש כל שלא הסיר הסכין בין בעוף בין בבהמ'. ואם התחיל בוושט והניחו ושחט הקנה ואח"כ גמר לשחוט הוושט כשרה הואיל ולא שהה כלל ויזהר לסלק הנוצות עוף לצדין וכן צמר כבשים ויסיר החבל מצואר הבהמה וכ"ז שלא יחתוך עם השחיטה כ"כ השמ"ח:

רעו **שאלה** אם חתך בשעת שחיטה באצבעו של חברו. יעוי' בפ"מ ח"ש סי' מ"ב דיש להכשיר:

רעו **שאלה** שחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה. שם מבואר דאם כשתצטרף כל השחיית יש שיעור שהי' שחיטתו פסולה. וכ"ז למדינות דלא קבילו עליהו מנהגא אבל לפי המנהג במדינות אלו הנ"ל בכל ענין טריפה:

רעו **שאלה** השוחט בהמ' בסכין שאיני חר ונתעכב כשיעור שהי' בשחיטת מיעוט אחרון של סימן ראשון.

שם מבואר דשחיטתו פסולה דדוקא בבהמ' אבל בעוף שהכשרו בסימן א' לא הוי שהי'. ואף למנהגא דילן בעינן דוקא שיעור שהי' בבהמה דמתעסק בשחיטת הסימנים ומיירי דוקא בסכין ששוחט וחתך תמיד מעט מעט הא לפעמים חותך לפעמים אינו חותך אע"פ שתמיד הוא מוליך ומביא לחתוך מ"מ מה שאינו חותך הוי שהי' אפי' בעוף כ"כ התב"ש. וכ' הש"ך דהיכא שכיון והניח ב' הסימנים יחד זא"ז ושחט שנים ביחד כשר אפי' בבהמ'

סימן כד

רפד **שאלה** כיצד הוי ררסה. שם בס' כ"ד מבואר כגון שהניח הסכין על הצואר ורחק וחתך למטה כחותך צנין או קישות הר"ז פסולה או אם הכה בסכין על הצואר כדרך שמכין בסיף וחתך הסימנים בב"א בלי משיכ'. וכ"ז הוי נבלה דאורייתא כ"כ השמ"ח:

רפה **שאלה** שחט בהולכה או בהובאה. כבר נתבאר באריכות לעיל בס' ח' ראם יש בסכין כמלא צואר וחזן לצואר כמלא צואר עם העור והמפרקת כשרה. ודווקא שמתחיל ממקום שיש עד קצה הסכין ב' צווארים וכוונתו לשחוט בכל ארכו ואז אע"פ שמתחת חידור הסכין נשחט כמלא צוואר א' כשר. וצריך שיניח ראש הסכין באותו צד הצוואר ויכין להעביר כל הסכין עד שיהי' כולו בצד השני ולא ישאר ממנו תוך הצואר כלום אם שחט בהולכה א' בהובאה לבר ואין בסכין כ"א מלא ב' צווארים ובפחות מב"צ אפי' מכון כך לא מהני ופסול דאורייתא כ"כ השמ"ח. והמנהג במדינות אלו לפסול בבהמ' אפי' אם הוליד והביא אם אין בסכין כמלא צואר וחזן לצואר משהו. ויתר חילוקי' כבר נתבאר לעיל:

רפו **שאלה** שחט ב' ראשים כאחד בהולכה או בהובאה לבר. שם מבואר דאם יש בסכין כרי שלש צווארי' כשרה. ודווקא שמניחם יחד בצמצום שאין צואר א' גבוה כלל מחברו ומעביר הסכין בפעם אחד על כולם ומוליך ומביא עד שישחטם ויזהר שלא לסור הסכין באחד בשעת הילפה ויחזור בשעת הובאה ולא דווקא שני ראשים וה"ה יותר. וכתבו הפוסקים דב' ראשים מותר לשחוט לכתחילה ובגוונא רכשרה בב' ראשים כת' הש"ך דאפי' הניח הסכין על שתיהן כאחד והוליד או הביא לצד הנשאר ריקנות. וכ"נ מכר"פ. אבל התב"ש כת' דווקא שמתחיל בשפת הצואר התיצין רחיצונה שמנית שם צד הקטא רסכין ומביא אצלו עד שבשעת שיוציא כל הסכין מצווארים מצוואר התיצון שזה גמר שחיטת התיצון נגמר גם שחיטת הפנימי כשרה שהרי העביר על הפנימי מלא ב' צווארים מצד צואר זה לצד זה ואם התחיל לשחוט בקצה הסכין ועבר הסכין לצד האחד עד שיצא כמלא צואר לצד האחר בענין שעל שתיהן עבר כל הסכין שתיהן כשרות כ"כ הש"ך:

רפו **שאלה** שנים אותיון בסכין. כבר נתבאר לעיל בס' כ"א:

רפח **שאלה** ה' שחט וחתך כל המפרקת. שם מבואר רטריפה ורעת הש"ך דאפי' לא חתך אלא רוב המפרקת להחמיר שלא במקום ה"מ. ופ"ח מקיל אף בהפסד מועט. והט"ז כ' ראינו אלא חומרא לכן יש להקל בכל הספיקות דאפי' רואה חתך במפרקת אין צריך לברוק אחריו וכ"ש כשאין לפניו המפרקת. אך בראו שנשחט המפרקת רוב גמור יש להחמיר. והכר"פ דעתו נראה דבאין מתכוין חתך המפרקת כשר. אך במתכוין לכתחילה על כך לשחוט עם המפרקת יש להחמיר. והתב"ש החמיר אפי' בה"מ ואפי' בלי מתכוין ודווקא בודאי אבל לא בספק וא"צ לברוק אחריו כדעת הט"ז. והאי רוב המפרקת תלוי עיקר בחוט הלבן דהחיות תלוי בו והחוט הוא באמצע וברובו הוי רוב המפרקת כ"כ התב"ש. וכ' הבה"ט וע"י רעכשיי בזה"ל נוהגין השו"ב להטריף אף בה"מ (וע"ל בס' ח'):

רפט **שאלה** אם הניח האצבע על הסכין בשעת שחיטה. שם

שם מבואר דאסור למוכרי לעכו"ם אלא ימיתנו שלא כדרך שחיטה ואח"כ ימכרנו לעכו"ם. וכ' בי"ה דלאו דוקא אלא ימכור תחילה לעכו"ם קודם מיתה ואח"כ ימיתנו העכו"ם בפני הישראל. אבל הפ"ח והב"י חולקים. והשמ"ח כת' רעדיף טפי להמיתו ע"י עכו"ם אם אפשר בקל משימיתנו ישראל ואסור למכור חי לעכו"ם ואם א"א ע"י עכו"ם ימיתנו הישראל שלא כדרך שחיט'. וכ' הש"ך בשם פוסקים ראסור להשהות בביתו דילמא אתי לירי תקלה דאף שיתרפא אפי"ה אסור. אבל אם אין צריך להשהותו אלא כ"א יום שתתעבר ותלך רטריפה אינה יולדת מותר (בבס' נ"ח וס' פ"ז). וכ' ח"א כלל י"ד ס' כ"ח רבמדינות אלו שאין עיפות מטילין בצים בכל עת החורף אסור להשהותו עד הקיץ:

רעט **שאלה** אם תלש הנוצות מן העוף ויצא רם או חתך העור בבהמה ויצא דם ממנה. שם מבואר ריש להטריף כבשאלה הקורמת דחיישין לנקיבת הוושט. ודעת השב"י ח"כ שאלה נ"ח ותב"ש וב"י כט"ז. נראה לדעת הרמ"א דאפי' לא חתך כל העור טריפה ובתלישות נוצות דעת הט"ז להחמיר אם יצא קצת רם. אבל הש"ך הקיל בנחתך מקצתו אפי' יצא דם בה"מ יכה"ג. וכן הסכים הפ"מ במרוטת נוצות בה"מ אף שיצא דם וכן הקיל השמ"ח לעני או לכבוד שבת או בה"מ וכן משמע בכר"פ (וכתב הפ"מ לרעת הש"ך דבעוף אפי' חתך כל העור ויצא דם אפשר להתיר בה"מ. וצ"ע דהא אפילו במרוטת נוצות לא הקיל הש"ך רם בה"מ) וכ"ז דוקא בשלא אמר השוחט ברי לי שלא נגע בוושט אבל באמר ברי לי או שנתכוין שלא ליגע בוושט כגון שתפס הקנה לעולם כשר אפי' בחתך כל העור וגם יצא הרם ולא בעי אפי' בדיקת הוושט. וכן בנוצות בה"מ דכשר נמי א"צ בדיקת הוושט. כ"כ הפ"מ:

רפ **שאלה** אם נחתך כל העור ולא יצא רם. שם כתב הש"ך והפ"מ לאסור אפילו בהפסד מרובה:

רפא **שאלה** ביש שחין וגרר על העור. שם כתב הט"ז ישחוט במקום אחד ויבדיק בפנים במקום השחין אם לא ניקב מעבר לעבר כשר אבל אם ניקב מעבר לעבר טריפה. וכ' הפ"מ דה"ה נקדע משהו העור בירי ארס טריפה (אבל עכ"פ מ"מ צריך לראות דהוא קדע). וכן אם נפשט קרום העליון מעל הסימנים אפי' משהו טריפה בל"י:

רפב **שאלה** תרנגולת שחט יוצא מפיה וראינו שהוא בתוך הוושט יאינו יוצא לחוץ. דעת השב"י שישחוט הקנה לברו ואח"כ יברוק מכפנים מהיכן בא החוט דהוי כדיעבר והב"י חולק עליו (וראיתי שיש עצה בכאן שיתפוס איש אחד בראש החוט היוצא כדי שיהא החוט משוך ומתוך בשעת שחיט' כמו בסימנים ואז יהי' השיחט רשאי לשחוט גם הוושט ולא יעשה החוט שהי' כלל בוושט עד"ו וצ"ע):

רפג **שאלה** אבהמות דאית להם רושם בצוואריהם מהקוה. בתשו' הגהת"ס חיו"ד ס' כ"א העלה להתיר:

ועי' בתשו' ברית אברהם חיו"ד מס' כ' ער ס' כ"ג ובתשו' חת"ס חיו"ד ס' כ"ט ובתשו' פמ"א ח"ב ס' ס"א ובס' נ"ד ונ"ה יבתשו' בתי כהונה ס' יו"ד ותשו' בש"א חיו"ד ס' כ"ז ותשו' ב"ע ס' כ"א וס' קל"ח ותשו' מאיר נתיבים ס' י"ז יתשו' רבר שמואל ס' רל"ז ותשו' תשואות חן ס' י"ח ותשו' מקום שמואל ס' כ"ט ובתשו' זכרון יוסף ס' א' ובתפארת למשה ותשו' חנוך ב"י שאלה כ"ד ועה"ג ס' צ"ו :

מבואר דשחיטתו פסולה אפילו בדיעבד. אמנם אם שוחט באמצע הסכין ולא נגע בראש הסכין בעור (דאל"כ ה"ל שהי' כמבואר לעיל בסי' כ"ג) אין לחוש בדיעבד ששוחט בי' כנגד הסימנים הוא מגולה:

רצו שאלה אם לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט הנשאר משניהם או מאחד מהם ופסקו. שם מבואר דלדידן המנהג להטריף כל חלדה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בנשט:

רצו שאלה אם החליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחטו ממטה למעלה ואח"כ גמר השחיטה כדרכה. וכן אם שחט רוב סימן אחד בבהמה אי בעוף לדידן רפוסל שהי' דרסה חלדה במיעוט בתרא והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר ושחט סי' השני. או שחט מיעוט הראשון בחלדה תחת העור ושחט מיעוט קמא מלמעלה למטה ואחר כך שחט השאר בלא החלדה. שם מבואר דבכ"ז שחיטתו פסולה. וכתב הש"ך דרדוקא בוושט אבל הקנה לא נאסר משום חלדה במיעוט קמא. והפ"מ הסכים עמו לדינא בה"מ להכשיר אם תפס הקנה לכדו והחליד או דרס במיעוט קמא ואף לדידן (עי' סי' כ"ג):

רצו שאלה הגרמה כיצד. שם מבואר כגון השוחט בקנה ולמעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה או שהתחיל לשחוט במקום השחיטה ושחט מעט והטה הסכין חוץ למקום שחיטה לצד הראש או לצד הגוף. ולדידן המנהג להטריף גם בהגרמה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט כמו בדרסה רק דבהא חמור הגרמה מדרסה דברסה מקילין בה"מ אף במדינות אלו אי תפס הקנה לכדו בידו ודרס במ"ק. אבל בגרמ' בה"ג במיעוט קמא אוי דוקא ששחט אחר כך רוב הסימנים הנשאר במקומו דהוה עכ"פ רובא בשחיטה ואז כשר בה"מ אבל אם הוסיף על המיעוט שהגרים והשלימו לרוב ופסק עור מלשחוט טריפה מדינא דמה שהגרים אינו מצטרף דלאו מקום שחיטה הוא כ"כ השמ"ח:

רצו שאלה הגרים בקנה בתחלת שלישי ושחט ב' שלישים או שחט שלישי והגרים שלישי וחזר ושחט שלישי האחרון או הגרים שלישי ושחט שלישי וחזר והגרים שלישי האחרון. שם מבואר דלדידן המנהג להטריף בכ"מ אפי' כשהוא ודאי שלא נגע בוושט אלא בקנה לצד מעלה ואפי' בה"מ (עתב"ש). וכ"ש דרסה וחלד' דפוסל בין בשלישי הראשון בין בשלישי האמצעי:

רצו שאלה עיקור כיצד. שם מבואר כגון שנעקר הקנה לכדו או הוושט מהלחי ומהבשר או ששחט בסכין פגומה ונשמת דהיינו שנעקר מכת אדם או מעצמה אחד מהם או שניהם קודם גמר שחיטה או נשמת אחד מהם ואח"כ שחט השני. שם מבואר דשחיטתו פסולה. יאין חילוק בין בשעת שחיטה נעשה בין שנעשה מחיו ואפילו חלב או כיצה שלו טריפה הם כנדרדלו רובן. כן דעת כל הפוסקים דלא כרמ"א. והשמ"ח כתב דאפי' חי יב"ח אסורים הבצים והחלב. ושם מבואר דלדידן המנהג להטריף כל עיקור בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט אפי' כ"ש. אך דיקא בשעת שחיטה אבל אם נשמת קודם שחיטה אין אוסר אלא באבילה. אם לא דאותו המועט שנשאר אינו כמקום א' אלא דמדומדל ורוב נעקר. ודעת השמ"ח נראה דלעולם פוסל ואפי' נשאר המיעוט במ"א:

ש שאלה אם נתלש הבשר עם הסימנים דהיינו שהבשר על הסימנים

שם מבואר דלכתחילה בשחיטות עוף יאחזו בסימנים בשתי אצבעות יפה שלא יהיו נשמטין לכאן ולכאן ויוכל לשוחטן בהולכה ולא יבוא לירי דרסה דאפי' דרסה במשהו מן הוושט פסולה יכן אנו מטריפין כל דרסה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט. ולא יניח האצבע על הסכין אלא יחזיק אותו בקתא כדי שלא יבוא לירי דרסה. ובדיעבד אם הניח האצבע על הסכין. כת' הפ"ח דכל שיוורע לו שלא דרס מותר. וכת' השמ"ח דבה"מ אפי' במדינות אלו יש להקל והבה"י מתיר בה"מ ולצריך מצוה גבי מעשה שהי':

רצו שאלה שחט מיושכ. שם הפ"מ מביא בשם הכנה"ג דצריך להזהר לשוחטים שלא ישחטו מיושכ שהישיבה מביאה לירי דרסה. ובדיעבד כת' הפ"מ דאין להחמיר בה"מ ואף בלא ה"מ יש לצדד אם יורע שלא דרס (וע"ל בסי' א' ובסי' ו' ובסי' ח' עור מדיני דרס' ודו"ק). וכ' הכנה"ג מי שצריך לעמוד עליו מתחילה ועד סוף כגון בא"י ה"ש בעי' ג"ס לענין דרסה:

רצו שאלה חלדה כיצד. שם מבואר כגון שהכנים הסכין בין סימן לסימן בין ששחט התחתון כהלכתו מלמעלה למטה וחזר והוציא ושחט העליון בין ששחט העליון ממטה למעלה שלא כהלכתו פסולה וה"ה אם הכנים הסכין תחת ב' הסימנים ושחטן שניהם מלמטה למעלה או אחר מלמטה למעלה ואחר מלמעלה למטה כ"ז ספק פסולה כ"כ הש"ך. וכ' השמ"ח דכיון דלא מציני שיעור לחלדה יש לאסור אפי' אם חוט השערה כסה קצת מהסכין במקום שחיטה. ולכן יש להזהר כשצריך לכוון מטלית על הסכין (כמבואר לעיל בסי' ו') שלא יכרוך צד העב מהסכין יותר מצד החוד דשמא ישחוט בהחוד במקום שבגדרו כרוך למעלה וכיון ראינו מהסכין הו"ל כיסוי:

רצו שאלה החליד את הסכין תחת העור אי תחת צמר מסובך בצואר הבהמה או תחת מטלית הקשור בצוארה או כרוך באופן שלא ליפול מעל צוארה או שהמטלית מדובק בשערה ושחט. שם מבואר דשחיטתו פסולה. אך אם מטלית פרום על צוארה לפי שענה כגין שבא לשחוט ונפל טליתו ממנו על הצואר מקום השחיטה וכדומה לכתחילה יש לזהר ובדיעבד כשר. וכ' השמ"ח דצריך לזהר ליטול החבל מצואר הבהמה שלא יבוא קצת ממנו נגד הסכין במקום שחיטה. וכן יש לזהר בכבשים שיש להם צמר מסובך בצואריהם לתלוש הצמר המסובך שלא יבוא לירי חלדה יגם בעופות יש למרוט הנוצות מה"ט (ויזהר שלא יצא דם כמבואר לעיל ס"ס כ"ג) ולא יחוש לצער בע"ח ולא יסמוך על ההכרל לכאן ולכאן ממקום שחיטה שאם יכואו על הסכין בשעת שחיטה אסור אף דיעבד. ואף שאינם מסובכים מ"מ שהצמר מגודל בצואר. ואף ששוחט חוץ למקום צמר מגודל מ"מ חיישינן ייתלוש ואף בסכין רחב מאוד. וכ' בה"י דאסור מ"מ למרוט נוצות מכנה העוף מחיים לצורך כתיבה או לרכב אחרת משום צער בע"ח (ולענין למרוט ביו"ט ע' ביו"ד סי' ש"ח ובאו"ח סי' תצ"ח ובאה"ע סי' ה').

רצו שאלה לפעמים נמצא בשבלים שיש בצוארן כמו גלעלקיך וכן בעוף שקורין אינדיק יש להם קרעלין. כתב זב"ש דצריך ליטול ביד כדי שלא יבוא לירי חלדה:

רצו שאלה אם אדם שוחט וחס על העור שלא יעשה בו קרע גדול ושוחט בראש הסכין ומתכסה בעור. שם

וגם כשהחתיכה מהטבעת תלוי בגרגרת ג"כ כשר. והתב"ש מסיק ראין בכל הנזכר שום צד להחזיר כ"א בנמצא מיעוט טבעת ושאר גרגרת הוא שלם. וצריך לבדוק במקום זה אם לא נפסק יותר רשמה נעקר באותו מקום עד רובו כשרחם הסכין על הטבעת והוא חתך קצת ממנו ואפי' דיעבר אין להקל. מיהו כל הנזכר מידי בטבעת נפרד אבל אם עדיין מעורה בגרגרת כשרה. כ"כ לחה"פ בשם ע"י דרך קיבל מרבתי:

שו **שאלה** מצא טבעת על האפר ואח"כ כשהניח הדם לצאת על האפר לא ראה הטבעת. שם מביא הב"י מעשה זו ושם ה' ג"כ שהשוחט אמר ראה אתמול טבעת מונחת על הכירה. ולדינא תתיר אפי' בלא ראה אתמול ריש לתלות בר"א. וה"ה אם יש עיר איזה ספק כראי הוא הט"ז ומ"ב ופר"ח לסמוך עליהו שכותבין להחזיר במונח הטבעת על הארץ ומכ"ש כשמונח על חוד הסכין ע"כ:

שו **שאלה** נמצא רצועה עגולה מהוושט על הסכין לאח"כ היאך הרין. שם מבואר באחרונים דטריפה. **שאלה** השוחט תרנגול סמוך לקרקע או ע"ג קרקע וירא שלא ינעץ רגלו בקרקע ויעקור הסימנים. שם מביא דיוהר שירחוק רגלו בקרקע או בכותל או יגביהנה שלא ינעץ רגלו בקרקע. וכתב השמ"ח רכן צריך לזהר כששוחט אוזא וכדומה ע"י שאחר מסייעו ואוחז הסימנים מכאן והוא מכאן שלא ימשכו אילך ואילך בחזקה ויבואו לידי עיקור. וכתב עור השמ"ח רשוחט בשכר אע"פ שהוא אומן וקלל השחיטה באחת החומרות רנהוג השתא אע"פ שמראורייתא היתר גמור מ"מ כיון שמפירש בשחיטות לאסור חייב לשלם. יעו"י תשו' בי"ע ס"ו סי' קס"ב ותשו' גבעת שאול סי' כ"ח ותשובת שבות יעקב ח"א סי' מ"ו וח"ב סי' נ"ה ונ"ו וח"ג סי' ס' ועבה"ג סי' קכ"ב ובשאי"ל יעבץ ח"ב סי' קל"ז:

סימן כה

שח **שאלה** היאך הרין בבדיקה לאחר שחיטה. בסי' כ"ה מבואר דלאחר שחיט צריך לבדוק אם נשחטו רוב הסימנים דאי לא ראה הוי נבלה ראורייתא. והבדיקה. כתב מהרי"ל בשם רבו שראוי ונכון לעבור ידו תוך החתך להרגיש עם המשמוש ששחט כראוי. והתב"ש כתב שא"צ למשמש ביד רק בראי' לבד. והאחרונים מחלקים דבנשחט כול' די בראי' לבד. אבל בנשחט רובו במשמוש היד ובראי' ונהגו לבדוק בדרך זה שתוקף אגורל על שיפוי כובע ומתוך הדחק יפלטו הסימנים לחוץ ואז יוכל לראות אם נשחטו רובן. והכורקים בנוצה לראות אם נשחט הרוב כשכופלים הנוצה ב' צדיו ותוחבים הסימנים דרך הפה טועים הם. ואף אם ימצא אח"כ רוב אסור כ"כ הפ"מ. והשמ"ח כתב דאסור להתעסק בקבורתם של מא"ט:

שט **שאלה** אם צריך לבדוק אחר שחיט' גם משמיט'. שם מבואר דלכתחלה צריך ובדיעבד אם לא בדק מותר כ"כ הש"ך ופ"ח ושמ"ח ופ"מ. אך אם יש דיעותא לפנינו כתב הרנ"מ דאין תולין להקל והבדיקה דמנהגא בשאלה הקודמת גם היא בריקה לשמוט' כי אם לא נכנסו הסימנים לפניו אחר שהעביר האצבעו הוי שמוט' וטריפה. ולפעמים לא נעשה שמיטה כלל רק כשהשוחט אוחז העוף בידו או מחמת תנועת העוף הגרגר' יורד למטה. ועל הרוב אצל התרנגולים זכרים ולפעמים גם בנקיבות ואח"כ חוזרים לאחירי' וכשהשוחט אין משגיח אך שוחט במקום הרגיל

הסימנים עדיין ונעקרו כולן מהלחי. שם דעת הט"ז יש"ך דכשרה. והתב"ש העלה להחמיר בין בניטל רוב הסימנים מהבשר ובין בניטל הסימן והבשר מהעצם אף שמיעוט שלם במקום אחד ובין ניטל מהלחי או נדלדלו שאין המיעוט שלם במקום אחד ובין סימנים שנפרקו זה מזה בארכן ברובו או שהסימן נפרד ממקום חיבורו בצואר ברוב אורך בכל אלו נוהגין חומרי נבילות לענין איסורין מבטלין ושאר ענינים כ"כ הפ"מ לדעת התב"ש. (ועיין בפ"מ בפתיחה לה"ט). וחומרי טריפות רליקין (עי"ל סי' ט"ז) וה"ה כיסוי דמכסה בלא ברכה:

שא **שאלה** שחט הרוב ועקר הנשאר בידו או עקרו בידו מחבורן ולא שחטו אח"כ כלל. שם מבואר בפוסקים רכשר בה"מ בריעבר. אבל לכתחלה לא יעשה כן בעורו הבע"ח חי. אך אם נעקרו בה"ג מעצמן פשיטא רכשר אף בלא ה"מ. וכתב השמ"ח דאם תפס הקנה לברי בגוונא דליכא למיחש לווישט ועקר ביד מיעוט קמא או אפי' שחטו למ"ק בכה"ג בסכין פגום יש להכשיר בהפסד מרובה:

שב **שאלה** אם נשחט מיעוט קמא בקנה והבהמה עדיין בחי' היאך הרין בחלב ובצים. שם כתב בה"י דהחלב מותר אבל הפ"ח אוסר החלב ובצים:

שג **שאלה** שחט אחד מהסימנים ונמצא השני שמוט ואינו יורע אם קודם שחיטה אי אחר שחיטה. שם מבואר רהוי ספק נבלה ואף על פי שפירכס אחר שחיטה או משמשו ורחקו בסימן אחת"ש. ואפי' זרק העוף מידו פסולה. ולא אמרינן דמחמת זריקה או פירכוס נשחט. ואם השיחט נאמן לומר שלא ה' שמוט בשעת שחיטה. דעת הט"ז דבאומר שהרגיש בבירור ויש לו סימנים י"ז נאמן כדעת הרמ"א. והתב"ש חולק דסימנים לא מהני אא"כ אומר בדיקתי אח"כ ומצאתי שלא ה' שמוט שאז נאמן:

שר **שאלה** אם נמצא הסימן שחוט שמוט. שם מבואר דלדידן לעולם אסור בין תפס הסימנים בידו כששחט אי עור ביה"ש מאחוריו ונרחק הסימן תחת העור או לא תפס בין דומות או לא. כן הסכימו כל הפוסקים. ובשניהן שחוטין ונמצא א' שמוט ותפס הסימנים לברן או לא תפס צע"ג להחזיר. ולפי הנראה לדידן יש להטריף:

שה **שאלה** שחט העוף כרכו בהכשר ואחר גמר שחיטה מצא טבעת מהגרגרת שלם על הסכין. שם מבואר דעת הרמ"א ותשו' מהר"מ לובלין ורש"ל ופ"פ דטריפה דמסתברא לומר שברחיקת הסכין על הגרגרת קפץ חוליא אחת ממקומה. ולפי"ז גם לדירהו אם נמצא מן הטבעת פחות מרובי על הסכין או על הארץ דכשר. וה"ה בספק אם הוא רוב ניזיל לקולא מטעם ס"ס כאין הגרגרת לפנינו וא"כ דעת חכ"א. וכ"ש בנמצא שני צירי החתך מונחים על שני צירי הסכין דכשר. והמשאת בנימין מתיר אף בנמצא טבעת שלם על הארץ והסימנים עמו כמה גדולים. והפ"ח מסיק כפסק המחבר דלעילם כשר אפי' בנמצא שלם ועל הסכין. והט"ז כתב דעכ"פ כראי' הב"י ואגור שנשמוך עלי' בתני מי'י שזכרנו דהיינו בנמצא מן הטבעת פחות מרוב או בספק או במונחים שני צירי החתך על שני צירי הסכין. והב"ח ורש"ך החמירו אפי' בנמצא על הארץ אפי' נחתך הטבעת מצד א'. והע"י מסיק כשהוא מחותך מצד אחד וצד השני מטבעת מינחת על חוד הסכין ושני עוקצין מהטבעת על שני צירי הסכין שהוא כשר.

פוסל בוושט שנשחט בכר וכ"ש רניקב אחר שנשחט כולו קורם שחיטה הקנה דכשר. בן דעת הט"ז וש"ך. ודעת הב"פ להחמיר שלא במקום פסידא אף בשחט רובו. וכן השמ"ח מחמיר שלא במקום ה"מ וכתב רבעל נפש יחמיר לעצמו. וכתב השמ"ח ראין להקל כ"א בניקב הוושט אי נפסק רוב הגרדת במקום שחיטה. אבל אם אירע טריפות שלא במקום שחיטה כגון בתוכו וברומה. יש לאסור בין סימן לסימן. ובקורם נמר שחיטת הוושט דטריפה לאו רוקא ניקב ה"ה אם נפגם קצת במקום ששחט כאופן שאם לא שחט ונפגם כך הי' נקב משהו טריפה. כ"כ השמ"ח:

שמו שאלה שחט הקנה וניקבה הריאה קורם ששחט הוושט או ששחט הוושט וניקב בני מעי' קורם ששחט הקנה. שם מבואר דטריפה דיש טריפות לחצי חיות. וכתב הרשר"ם ובל"י רבבהמ' איירי רוקא דאי בעוף ביון ששחט סימן אחר תו לא מיטרפא אם לא שניקב קורם רוב של אחד מהם:

שמו שאלה חתך מכהמה לאחר שנשחטה כראוי ועורנה מפרכסת. בס' כ"ו מבואר ראסור לאכול ממנה עד שתמות הבהמה. אבל לאחר שמתה מותר לאכול ממנה אפי' מה שחתך קורם שמתה. וצריך להדריח יפה ופיה ולמלחו יפה יפה יותר מבשר אחר שהרם בלוע בו יותר וחוזר ומדריחו ואכלו בין מבושל בין צלי (ועי"ל סי' ס"ז) ובלכר שימתין עד שתמות י"א שהוא מדאורייתא ומ"מ אין לוקין משום לאו שבכללות. וי"א מדרבנן וקרא אסמכת' בעלמא ויש להחמיר. בן כתב השמ"ח: שיו **שאלה** אי מותר לחתוך בשר מהנשחט בעור' מפרכסת ליתן לנכרי לאכול שם מבואר דמותר. אבל אם נתנבלה בשחיטה או ישראל ששחט טמאה או נכרי בטהורה אסור לחתוך ממנה קורם שתמות וליתן לנכרי אפי' לאחר שתמות אבל ישראל בטהורה אפי' בבהמת נכרי ואפי' נמצאת טריפה מותר להאכילו אחר מיתת החי לעכו"ם ראהני להוציא מידי אמה"ת. אך בשעת הרחק ולצ"ג מותר למכור להם רם היוצא בשעת שחיטה בעורה מפרכסת ב"כ דגמ"ר:

שיח **שאלה** נשברה המפרקת לכר והחוט והבשר שלם. שם דעת הט"ז רכשר וכ"ש בשחורו השברים ונששרו דבשר. וגדולה מזו מיקל ראפילו נשבר' המפרקת ורוב בשר עמה אבל החוט קיים דבשר'. אבל כמה פוסקים חולקים עליו אבל הפ"ח ותב"ש וחכ"צ ובל"י ותשו' חת"ס סי' ב"ג כולם מסכימים להט"ז דהכל תלוי בחוט וביון שהחוט קיים כשר וב"כ הב"פ. והפ"מ כתב דרינא בנשבר' המפרקת לחור בשירה אף בלא ה"מ. הא עם רוב בשר יש להחמיר באין הפסד מרובה ובה"מ להתיר ומ"מ לא חיישינן שמא נפסק זה החוט ונתרפא והל"ש מחמיר בנשבר המפרקת ורוב בשר עמו אף בשחוט קיים (בסי' ל"ב בסופו): שיח **שאלה** עוף הכא לפנינו וצוארו עקום באלו הי' המפרקת נשבר ונתרפא. שם ב' הב"פ דבורקין אם החוט בתוכו שלם ואין בו ריעותא ורקבון וברומה כשר ואם לאו טריפה. (וכן משמע לרוב פוסקים הנ"ל. אבל מרבני לב"ש תלוי בתוך ג' ימים ואין שום ריעותא ושינוי מראה ולא די בחוט לכר ועי' בס' ל"ב):

שכ **שאלה** באוואז פטומה שניקב הוושט לחללו אם צריכים להשליך הבני מעיים וכל האברים וכל התלויים בוושט ובקנה או דמותר למוכר'. הגרע"א בחידושו ליו"ד השיב דלרינא אסור למכור הבמ"ע לנכרי' (עיין בפ"מ בפתיחה לה"ט ובתשו' ברית אברהם מסי' כ"ג עד ב"ד):

שאלה

יד. לא אין חתך רק הקרום המדבק השיפוי השיפוי כובע ללחי. וכ"כ הנ"ל. וקורם הנ"ל נעשה עבשיו שמוטים מפני שהסימנים נופלים למטה עד להעוף. לכן צריך השוחט ליתן הבחנה לזה. ויש נוהגים למשמש אם השיפוי כובע שם. ואם לא תהי' שם ימשמש אחר השיפוי כובע כי היא ניכרת כמו גבשושית וישחוט אחר הקנה כי העור רק וניכרת הקנה ע"י משמוש היד. ויש שבתכו להסתכל בפיו של העוף ולראות למטה משיפוי כובע. ואם משמש ולא הרגיש בידוע שהסימן ירד למטה וימנע מלשחוט מיד וימתין לה מעט וממ"נ לא יבא לירי פשיע' דאם לא יחזרו לא ישחוט ותראה:

שי **שאלה** אם צריך לברוק מהגרמה. שם מבואר דהיכא דשחט למעלה או למטה פשיטא דצריך בדקה לראות שהם שחוטין במקום השחיטה. ילכ"ע הוי ספק נבלה דאורייתא בלא ברק. אבל בשחט באמצע הצואר או סמוך לו א"צ לברוק אחר הגרמה. וכתב השמ"ח דכל הרינים אלו אף בשחט זהיר וזריו הרבה. ויש לברוק אחר זה קורם שזרזוק העוף מירו. ואם לא ברקו תחלה בורק אח' כ ולא חיישינן שע"י פירכס נתרחב החתך. ודעת הש"ך משמע דבוושט אפי' בלא נמצא שחוט אלא רוב לא חיישינן לנתרחב וכשר בכדיקה דאחר כך דרוקא בקנה שייך חשש זה. ודעת הלבוש וט"ז ופ"ח דלעולם כשר ברוב בכדיקה. והשמ"ח (יעוי' כתב"ש שם) העלה דבהמה שפיר כשר ברוב בכדיקה דאח"כ. ובעוף רוקא בשחוט כל הסימן אי ברוב גדול כמו שני שלישים ובמקום הפסד מרובה:

שיא **שאלה** נשחט כראוי ובא זאב ונטל בני מעי' והחזירן כשהם נקובות. שם מבואר דבשירה ואפי' יש נקבים הרבה שלא במקום שינוי תלינן כולוהו בזאב כ"כ הש"ך (ועיין לקמן סי' ל"ז) כיון דנשחט' בחזקת היתר עומדת ורוב אין טריפות. הא ספק בשחיטה אסור אף שיצא פ"א בהיתר ביון דאח"כ נולד ריעותא. ואף דאיכא למיתלי אפ"ה אסור ואוקי אחזקה דבהמה בחי' כ"כ הפ"מ (ועיין בט"ז סי' ק"י ס"ק ט"ו דבשחיטה אין מתירין מכה ס"ס. אבל התב"ש דבאן לא הכריע אי אמרי' ס"ס בשחיטה או לא וצ"ע בס"ס. ויעיין בכבדות דף ל' במהרש"א. ויש לעיין ברכרי ט"ז ובכו"פ שם וצ"ע). כתב בר"מ כל ספק בשחיטה ובדיקה שא"י המנהג ילך אחר המחמיר. ואם שעת הרחק כגון בע"ש וכה"ג אז יש להקל ולפי שיקול הדעת עכ"ל עיי"ש ס"ב:

שיב **שאלה** אם לא ראה שרובן שחוטין ראסור אם מותר לחלוב הבהמה זו ולשתות חלבה. הגרע"א בחידושו מתיר החלב:

שיג **שאלה** אוואז שנשחטה והצואי הוושט לברקו כנהוג ולמחר הוציאו בני מעי' ובכללם הבכר ג"כ והניחם על המערבת ולאחר שעה כשלקחו הבכר לשרות במים מצא עלי' נגיד מהזהב כחצי לבנה קטן לא נודע מאין בא לשם ולא נראה שום רושם במקום כי הי' מונח עלי' ונלקט ממנה ולא ניכר שום חלורה על הזהב ולא שום מכה בהכבד או בשום אבר. הנחת"ס בתשובה סי' מ"ו מתיר. ועיין בתשו' בש"א חלק יו"ד סי' ט"ז ובזב"ש סי' קמ"ד ובסי' רמ"ו:

שיר **שאלה** ניקב הוושט בשעת שחיטה נגד המקום ששחט בכר. שם בס' כ"ו מבואר דאם ניקב קורם נמר שחיטת הוושט טריפה. אבל אם ניקב לאחר שחיטת ריבו אף לירידן כשר דמה שנשחט בכר נבשר. ואף קורם שחיטת הקנה מ"מ אין טריפות

שכח **שאלה** הבופל"י היאך הדין בכסוי. שם מבואר רטוב לכסות בלא ברכה או לשחוט עוף ג"כ אצל הבופל"ל ילא על גבו ואז יוכל לברך על הכסוי משום העוף. וכתב השמ"ח דישחוט העוף אחר הבופיל (ואם שחט העוף עליו יתבאר לקמן דיכסה בלא ברכה אך ביודע שלא נתערב ונתבטל. ודעת התב"ש דיכסה בברכה. ובופל"י לישחוט ביו"ט לכתחלה אין לעשות כן כ"כ הכו"פ. ומה שקורין שור או דיבא או כוי כולן שוה להבופל"י כ"כ השמ"ח. וראמים שלנו היינו הבופל"י מן בהמ' הוא דראם שהוא חי גדולה עד מאד:

שכח **שאלה** היאך מכסה. שם מבואר צריך שיהי' עפר תחוח למטה וצריך ב' כסויים שיהי' עטוף בעפר. והעפר דלמטה צריך שיהי' עפר דלמטה בכל הלכותיו. כ"כ הפ"מ ברעת הט"ו. ועכשיו נוהגין שלוקחין אפר כירה ונותנין ע"ג קרקע ועושין בו גומא ומורידין בו הרם מעופות ובודקין תיבה הסימנים והסכין ואח"כ מכסין:

של **שאלה** אי צריך להזמין העפר בפה. שם מביאר דעפר דלמטה היכא דמצא עפר מוכן בעינן שיאמר בפה קודם שחיטה עפר זו יהי' לי לצורך כסוי הרם. או שזמין בידו וא"צ לומר בפה ועפר דלמטה וראי נטל בידו והוא הזמין וא"צ לומר שעישה לשם כסוי כ"כ הפ"מ. ואם שחט ע"ג עפר המונח כבר לא הזמינו בפה ועדיין לא כסה למעלה. יש להחמיר היכא דאפשר לגרר הרם וליתנו לתוך עפר שהזמין ולכסותו בעפר בברכה. ואם כבר כסה למעלה פטור. וכן אם שחט על גבי קרקע שאין עפר נפרד הכל כמי למעלה. ואם א"א לברך (כ זון ששחט ביו"ט ונתיבש הרם קצת דאסור לגררו ומשנה גומות א"נ כגון ששחט ע"ג צחיח סלע). מ"מ יכסה למעלה בברכה. ואם כבר כסה למעלה יש לגררו וליתן עפר למטה ומלמעלה בלא ברכ' כ"כ השמ"ח. (וכ"נ דעת הגרע"א בחידושו לשי"ע וטעות בציונו שם אש"ך הגם דכתב כן לדעת הא' מ"מ נוטה דעתו כשמח:

שלא **שאלה** כמה מכסה. שם מבואר דמכסה בידו או בקתא של סבין אבל לא בראש הסבין דשמא יפגים אותו נהגו לכסות בכתא:

שלכ **שאלה** שחט ולא הי' עפר למטה. שם מבואר צריך לגרור הרם וליתנו בעפר תחוח ולכסות עפר תחוח עליי:

שלג **שאלה** מי הוא המכסה. שם מבואר דמי ששחט יכסה ואם לא כיסה וראה אחר מחויב לכסות. ואם אחר

שאינו שחט מהדר לקיים מצוה. דעת השמ"ח דיכול השוחט להרשותי דרך כיבוד לפרקים לכסות. אבל למכור בדמים או לעשות בשביל שלא לטרוח א"ע לא מהני. ודעת הש"ך וכו"פ להיפך בדברך שליחות רשאי אבל דרך כבוד אסור. (ועיין בב"א שער או"ה ס"ז ס"י). ואם א' כיסה שלא ברצון השוחט (עיין בחו"מ סי' שצ"ב). הטור כתב כאן דחייב ליתן לו י' זהובים שכר ברכה שנטל ממנו אלא שאין גובין בזה"ז דאין דנין דיני קנסית. אבל בסמ"ק כתב דמ"מ לא טוב עושה וצריך לפייס השוחט כ"כ הט"ו. וה"ה אם תפס השוחט לא מפקין מני' ומיירי שאומר האחר הברכה בלחש שלא שמע השוחט הא לא"ה שומע ועונה יותר ממברך ואי לא ענה איהו דאפסיד. ובזה צריך עכ"פ לפייסו שביטל להשיחט ממצוה. וה"ה בספיקות כמו בספק טריפה וכדומה דמכסה בלא ברכה מ"מ פיוס צריך שמבטלו מספק מצוה או בכלי. אבל לא בדגלו כרי שלא יהא מצות בזווית עליו ועכשיו לענין

שכח **שאלה** אם יש תקנה להנהיג שבכל פעם טרם שחיטה ימכרנה לנכרי עבר הישראלי. הנחת"ס חיו"ד סי' י"ט העלה דאין הדבר מתוקן בזה ומלמד זכות למנהג עולם דמוכרים הבני מעים לנכרים דלא ישרי למכור בהריא לאכילה אלא סתם. והניח בצ"ע כמה שנוהגין להזמין בן נח על המאכלים שנלושים בכיצים ותבשילים שנתבשלו בכיצים. ועיין באמונת שמואל סי' י"ד ובתשוב' מקום שמואל סי' נ"ד יבכנ"י סי' קס"ב ובש"י שאלה ס"ג ח"ג ובח"א סי' נ' ובתשו' ח"צ סי' כ"ח:

סימן כו

שכח **שאלה** אימת הוי מצות כיסוי. בסי' כ"ח מבואר דהשוחט חי' ועוף צריך לכסות דמן בין צדן עתה בין שהיו מזומנים כגון אווזין ותרנגולים אבל לא בהמה. ודעת הכו"פ דמצות כסוי תיכף לכסות כשיצא הרם מהנשחט ולא יאחר ואם אחר ממש ביטל מצות כסוי. והפ"מ כתב דמצות כסוי כל זמן שירצה. ומיהו לכתחלה נכון לכסות מיר ושמא ישכח:

שכח **שאלה** אם שחט יהודי ולא כסה. שם מבואר דכסוי מצוה בפ"ע הוא אלא ששייכ' אחר מצות שחיטה ושחיט' כשרה בחזיר ולא כיסה ואפי' לעצמו. אך כ' הש"ך היכא דהעם פרוצים במצות כסוי שאין מכסים כדן או שאין מברכים על מצות כסוי או על השחיטה יש לקנסם ולחייבם מלקות ולאסור להם השחיטה להעובר משום מגדר מילתא. יכתב הפ"מ דה"ה אם אותו השוחט לחוד הוא הפריץ ואינו מברך על השחיטה והכסוי יש לאסור:

שכח **שאלה** היאך מברך על הכסוי ואימת. שם מבואר דמברך אקב"ו על כיסוי דם בעפר ובדיעבד אם לא אמר בעפר נמי יצא כ"כ חכ"א כלל ח' ס"ד. וכתב הפ"מ דאף אם נכלע ידיוסם ניכר דלית לי' אלא כסוי מלמעלה. או דם חי' על דם בהמה דליכא עפר למטה. אפ"ה נוסח הברכ' חד הוא אפילו דמכסין בשאר עפר תולדה דעפר הוא כ"כ הכו"פ. ואם שכח לברך קודם הכסוי דעת הפר"ח דיברך אח"כ. אבל התב"ש ופ"מ העלו דאין לברך אח"כ (לעיל סי' י"ט):

שכח **שאלה** אם מברך שהחיינו על הכסוי מי ששחט פעם הראשון. שם מבואר ברמ"א דמברך שהחיינו אבל לא על השחיטה לב"ע. ודעת הפ"ח שלא לברך שהחיינו וכ"נ דעת הפ"מ. יהכו"פ ותב"ש מסכימים לדעת הרמ"א דמברך והש"ך הניח בצ"ע:

שכח **שאלה** כוי שהוא ספק חי' וכלאים היאך הדין בכסוי. שם מבואר דצריך לכסות דמן בלא ברכה לב"ע. ודוקא בצבי על תיישה אבל בבהמה שבא על חי' דעת הש"ך ורש"ל דחייב לכסות בברכה דלדורע אם ודאי חיישינן. אבל דעת התב"ש ופ"מ דלא יברך על כסוי:

שכח **שאלה** אם שוחטין כוי וכלאים ביו"ט. שם מבואר דאין שיחטין אותו ביו"ט ואפילו יש לו עוף. ואם שחטו אינו מכסה דמו ואפי' יש לו עפר די ומוכן. ודוקא בצבי על תיישה אבל בבהמה על חי' כתב הפ"מ דלא ישחוט ביו"ט ואם שחטו יכסה דמו. ובליילה אם רשומו ניכר יכסנו. וכתב הכ"ח דיכיל לקבל לכתחלה בכלי ויתן עפר מעט דהאידנא אין דרך עכו"ם בכך (עי"ל סי' י"ב). מיהו דמש"א וכה"ג ובלי"ו וכו"פ ותב"ש כולם מסכימים דאפי' ע"י עפר אסור והגרע"א הניח כספק:

שנתנבלה או שנטרפה וכדומה: שם מבואר דרואין היין ודם בהמה וח' טמאה נבלה וטרפה. או דם הקזה כאלו מים ואם נתערב במים כשיעור זה ה' לו מראית דם חייב לכסות בברכה. (ולדעת התב"ש הנ"ל מיירי בפ"א נפל). ואם נתערב לתיך יין או דם הנזכר טיף טיף שאלו ה' מים לא ה' ניכר הדם ואח"כ נתרבה עד שהי' ניכר מכסה בלא ברכה כ"כ הש"ך ופ"ת. ואם נתערב בדם שחיטת ח' שכבר כסה מקצת דמו שרמו הנשאר פטור מכסוי כמו שיתבאר אם ה' מראיתו ניכר אם נתערב כ"כ במים יכסה בכרכה ואם לא יכסה בלא ברכה:

שם **שאלה** שחט עוף או ח' ושחט עליו' בהמה דפטור מלכסית. וכתב התב"ש דכיסה בלא ברכה. וה"ל דאם שחט עליו' ח' ונתנבלה ויודע שנכסה כל הדם דלמטה פטור מלכסות דמסתמא א"א כגריד'. ואם א"י שנכסה כל הדם מכס' בלא ברכה. ואם יודע שנתערב הדין (כמבואר לעיל בס' י"ב י"ג). אם מונח הרבה כגומא ושחט לתיכו דם מיעוט מעוף או מח' ומסתמא נשתקע לתוכו פטור מלכסות. יאם ספק יכסה בלא ברכה כ"כ התב"ש. ודעת הגרע"א נראה דלעולם פטור מלכסות בחי' ואח"כ בהמה אף דאפשר כגריד':

שם **שאלה** אם שחט בהמה ישחט עליו' ח' או אור'. שם מבואר דחייב לכסות כמות שהוא ואע"ג דאין עפר למטה בינו לבין דם בהמה כ"כ הש"ך. ודעת הכ"ח דבעוף א"צ לכסות דמסתמא נתבטל. והט"ז והש"ך השיגו דכנשחט זה ע"ג זה אין מתערבין. וכתב הכרז"פ דכיסה בלא ברכה. והשם"ח כתב דאם יודע שלא נתערב ונתבטל מכסה בכרכה. ואם אפשר כגריד' או לערכו כאופן שחייב בכסוי בשחט ח' ע"ג בהמה יגריד דם החי' ויכסה ממטה למעלה בלא ברכה. וכתב הפ"מ דהא ודאי דאם שחט בהמה ופיזר עפר הרבה על הדם דשאי לשחוט אח"כ ח' עליו דהא יש עפר למטה :

שם **שאלה** היאך הדין בדם הניתז ושעל הסכין. שם מבואר דאם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות וגורר אותו ומכסהו בכרכה. יח"ה שיכול לרחצו במעט מים רק שלא יהיו מרוכים שיבטלו מראית הדם. ואם א"א להפריש הדם כתב השם"ח דדם הניתז יכסנו במקומו בכרכה שהרי יניחנו כך. אבל דם שעל הסכין אם אין כאן דם הניתז ולא דם אחר יכסנו בלא ברכה אא"כ רוצה לבטל שם הסכין לעולם. וכן שניתז על דבר שלא יניח שם מכוסה בעפר וא"א לגררו. אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסות דם הניתז ושעל הסכין. ואין צריך להמתין לכסות עד שיצא כל הדם. אך ימתין עד שמתחיל לירד טיפין טיפין כדי שיכסה מקצת דם הנפש דהיינו מדם הקלות וגם מדם הטיפין הבאים אחר הקלות. וכתב התב"ש דצריך השוחט לרקק בברכתו שידע שמכסה מקצת דם הנפש. ולכן כשמכסה דם הניתז ושעל הסכין ולא ידע שהוא מדם הנפש אין לברך. והכו"פ כתב דז"ל דין זה הוא לרש"י ולא נמצא כן בשאר פוסקים. ועיין בפלתי שהארכתי עכ"ל (ונחמר דברי הפלתי בזה). והבית שלמה ס' ט"ז מחייב לכסות כל הדם היוצא ולא סגי בכסוי מקצתו והוא למצוה מן המובחר. אבל הרב זוע אמת ח"כ ס' י"ב חלק עליו. אך הוא מיקל עוד דאין לתייבו להמתין עד שיתחיל לירד טיפין אלא דרי לכסות מקצת דם הקלות לבר וכן מנהג הפשוט. יאף שאינו צריך לכסות כל דם ומיהו דם אשר

לענין כבוד אם רשאי השוחט לכבר לאחר נזהגין לכבר כ"כ הפ"מ: **שאלה** שחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט ח' ועוף במקום אחר: שם מבואר דכסוי אחר לכולם. והגרע"א הניח ד"ו בצ"ע. ואם שחט כסוי או בין שחיטה לשחיטה וכיוצא. נתבאר כבר לעיל בס' י"ט. וכתב השם"ח דמותר לשחוט לתוך דם ח' שלא כסה עדיין אע"ג דדם ח' הרבה שאם ה' כ"כ מים ה' נדחה מראית דם העוף והכי נהוג ואף לכתחלה:

שם **שאלה** השוחט ונבלע דם בקרקע. שם מבואר דאם דשמו ניכר חייב לכסות בכרכה. וכתב השם"ח דאם אפשר יגריד קצתו אע"פ שבלעו בתוך הקרקע ויתננו ע"ג עפר נפרד ויכסה למעלה. ודוקא שעדיין לא כסה למעלה אבל אם כסה כבר למעלה במקומו ולא גרדו פטור:

שם **שאלה** אם כיסוהו הרוח. שם מבואר דפטור מלכסות. ודוקא כשכסה הרוח בדברים שמכסים בו המבוארים לקמן יכן למטה ה' כמו כן או שנבלע בקרקע. אבל כסוהו הרוח בדברים שאין מכסים בהם או שלא ה' למטה בדברים שמכסין בהם ולא נבלע יש לגלותו ולגרדו וליתן עפר למטה ולמעלה בלי ברכה כ"כ השם"ח. ודעת הגרע"א דלעולם פטור בכסוהו הרוח. ואם חזר ונתנלה מעצמו אחר שכסוהו הרוח או ע"י אדם נתנלה אפי' כסוהו הרוח מעיקרא בדברים שמכסין בהם יכסנו כרינו ע"י עפר מלמטה אם לא ה' למטה מדברים שמכסין בהן ועפר למעלה בלא ברכה כ"כ השם"ח. וכסוי ככה"ג דנתנלה מעצמו אחר שכסוהו הרוח מסופק הגרע"א אי מחייב לכסות אף כ"כ:

שם **שאלה** כסוהו ונתנלה. שם מבואר דפטור מלכסות פעם אחרת ואינו מחייב להשגיח כלל אם יהי' נתנלה אח"כ או לא. ולכן מכסין ברחיבות במקום שרבים שכיחים ורשים שם ואינו מתקיים הכסוי כיון דכבר קיים מצות כסוי. כ"כ כרו"פ: שם **שאלה** אי מותר לכתחלה לגלותו. שם מבואר דעת פ"ח ולחה"פ ובכ"י דמותר אף לכתחל והשם"ח חולק.

גם כתב דאין לכסות במקום התורפ' שעשוי לגלית רק דאין צריך לשומרו. גם מותר לנקר חצירו ואם נתנלה נתנלה. ואם כסוהו בדברים שאין מכסין בהן דינו ככסוהו הרוח. וכרם שלמה מסכים לדעת השם"ח. ועוד הוסיף דאין נכון לכסית אם הרוח מנשב בחוזק וכדומה :

שם **שאלה** דם שנפל לתוך המים או המים שנפלו לתוך הדם. שם מביאר דאם יש בו מראה דם חייב לכסות ואם לאו פטור. ודעת הט"ז וש"ך דכבר שנפל לתוך המים אעפ"י שנפלו טיף טיף אפ"ה כשהלך ורבה עד שנתהפכה מראית המים לדם חוזר דם הראשון ונראה (ועי"ל בס' צ"ט ס' י"ו בהג"ה). וכתב הגרע"א ופר"ח וכרו"פ דמ"מ לא יברך. והתב"ש מחלק דאם נפל הדם בפעם אחת למים ויש מראה דם מכסה בכרכ'. אבל כנפל הדם טיף טיף מכסה בלא ברכה אע"פ כשנתיספ חזר למראה דם ואפי' מכסה הכל והרי יש כאן טיפים אחרונים שלא נדחה מראיהו כלל אפ"ה אינו מברך. ואם נפלו האחרונים בשפע בפ"א עד שאפילו אם יראה שהיו נופלים לתוך המים היו מראיהו דם יש לברך. ומיהו אם יש לו עוף אחר ישחוט אצל זה ויכסה ויברך על שתייהן. וכן יש להורות בכל הספיקות. וכ"ז בדם בתוך המים. אבל במים לתוך דם מכסה לעולם בכרכה. כ"כ הפ"מ:

שם **שאלה** נתערב הדם ביין ארום או בדם הכהמה או בחי' טמאה או בדם הקזה של ח' אי בדם ח' או

אשר לפנינו צריך לכסותו כולו:

שאלה השוחט לחולה בשבת היאך הדין בכסוי. שאלה זו מבאר דלא יכסה אפי' אם יש לו דקר געוין ובליה אם רשמו ניכר יכסנו. וכתב השמ"ה רישחוט על צחית סלע כרי שיהא קיים לערב יוכל לכסות (ואפשר כי יברך ג"כ): שמה **שאלה** אם הי' לו אפר מוכן לכסות בו צואה אם מותר לכסות בו הרם בשבת שנשחט לחול'. שם דעת התב"ש רמכסה כה"נ בברכה. אבל הכו"פ אוסר לכסות אפילו בכהאי גוונא: שמו **שאלה** השוחט ונתנבלה רחיינו נטרפה בשחיטה או ששחט כראוי יברך אחר גרם דנמצא טריפה. שם מבואר ראסור לכסות כ"כ הש"ך. ובשוחט בחצר דעת התב"ש רמותר לכסות אלא דפטור. והפ"מ אוסר אף בחצר:

שמו **שאלה** חרש שוטח וטמן ששחט. שם מבואר רבאין אחרים רואין אותם אסור לכסות. ובחצר לפי דעת הש"ך הנ"ל פטיר ומותר. ודעת הפ"מ דאף ששחטו בחצר אסור לכסות ובאחרים רואים אותו ששחטו יפה דעת הש"ך דרוקא במומחין לאמן את ידיהם אז צריך כסוי וצריך לברך ראל"כ מכסה בלא ברכה. והשמ"ח כ' דאף בכה"נ נמי מכסה בברכה (וכ"נ דעת הפ"מ בחולה כן ברברי הלבוש):

שמח **שאלה** בשחיטות גדול וא"י ה"ש היאך הדין בכסוי. שם דעת הט"ז ראסור לכסית כנ"ל גבי חשו"ק. והתב"ש הכריע ריכסה בלא ברכה. וכן דעת הפ"מ:

שמח **שאלה** השוחט ואינו צריך אלא לרם. שם מבואר רחייב לכסות וכ"ה בשוחט לנכרים או לכלבים כ"כ השמ"ח. וכיצד יעשה נזחר או מעקר כרי שיפטור מכסוי. כ"כ המחבר:

שנ **שאלה** אם צריך לברוק הסימנים והסכין קודם הכסוי. שם מביאר דצריך לברוק הסימנים והסכין (עי"ל סי' י"ח וסי' כ"ה). ואם נאבר הסכין פשיטא דמכסה בברכה. ואם לא ברק הסימנים ונאבר או חתך ראשו שא"א לברוק עור יכסה בלא ברכה. כ"כ הפרי מגדים:

שנא **שאלה** בחי' אי צריך לברוק הריאה קודם כסוי הרם. שם מבואר דצריך לברוק קודם ואם נמצאת ספק טרפה יכסה בלא ברכה:

שנב **שאלה** בפסול מחמת ספק היאך הדין בכסוי. שם מבואר דפסול מחמת ספק כגין ההוא רחיישין שמא בעור נפגמה. וכ"כ כל פסול מחמת ספק מכסה בלא ברכה. אבל דבר שמדינא הוא כשר רק שמחמיר בו כגון אם חתך כל המפרקת וכיוצא בו צריך לכסות בברכה. כ"כ הש"ך דלא כטע"ז וב"ה. אבל שהי' ררסה חלרה הגרמה במיעוט בתרא כסה בלא ברכה. ובס' ברכ' ואפילו איכא ס"ס לברך למשל שחט כוי שהוא ברי' בפ"ע וספק חי' או בהמה ישחט ג"כ בלאים צבי הבא על התייש' ראיכא ס"ס לכסות דשמא כוי חי' ושמא חיישין לזרע אב מ"מ מכסה בלא ברכה. ומיהו חי' שנולדה בה ספק טריפות ויש בה ס"ס להכשירה לאכילה פשיטא דמברך על הכסוי כ"כ הפ"מ. והשמ"ח כתב דהזהיר להוציא ש"ש לבטל ולבו נוקפו מלברך בכה"נ אין לכופו כלל כל היכא ראסרינן במפרקת. יהגדע"א כתב רבכל ספק טריפות מחויב בכסיי ע"פ דין:

שננ **שאלה** בן פקוע שהפריס ע"ג קרקע ויש בו ב' תמיהות.

שם כתב הפ"מ דאם נחרו בו או עקרו ואף שהטו פטור מכסוי. ומיהו אם הפריס ואין בו ב' תמיהות ודאי טעון כסוי ומכסה בברכה. ועי"ל בסו' י"ג:

שנר **שאלה** השוחט עופות שמלעיטים ויש תקנה בעיר לברוק הוושט היאך הדין בכסוי. שם כתב השמ"ח ריכסה קודם הבריקה ודבר דאתיליר ריעותא וראי אין מכסין עד שיברוק וכ"ש ריעותא דהיא מה"ת כ"כ הפ"מ. והשוחט עוף אצל החי' יכסה מיר וא"צ להמתין אריאה כ"כ זב"ש ופשיטא הוא: שנה **שאלה** מי שאין לו עפר היאך יעשה. שם מבואר דלא ישחט אלא ימתין עד שיהי' לו עפר. ואם הולך במדבר או בספינה ולא שוה העוף כהפסד הכנר שישורף לאפר או הזהב שישחוק והוא רוצה לאכול חי בלא מליחה. או שהוא ממחר שיבא לשבת למחוז חפצו ולא יהי' לו עת וזמן לשחוט. דעת ט"ז ופ"ח רגם בכה"נ אסיר לשחוט אם אין לו עפר לכסות. ושמ"ח ופ"מ פוסקין להלכה כרמ"א רישחוט ויכצוץ הרם בבגר או בסנדל ומברך. וכשמגיע למקום עפר יכבס הכנר או הסנדל כמעט מים שלא יתבטל מראית הרם או יגררנו אם אפשר יכסה ולא יברך כ"א בשעה שמכסה. וכתב הכרו"פ דהרוצה להקל אין מוחין בירו. וכ"ז בארצות המערב שילך אדם זמן רב טרם שיגיע לו עפר או כלים ואין עצים עמו. אבל במדינתנו שמצוי הכל אף שטר"מה שנחסר ממנו יום או יומים ח"ו לסמוך ע"ז ולבטל מצות כיסוי: שנו **שאלה** חי' ועוף ולא יצא מהם דם. שם מביאר רמותים אפי' בלא חתך הוורדין כה"פ:

שנז **שאלה** איזה דברים הם בכלל עפר הראויים לכסות. שם מבואר דכל הרברים שהזריעה הנזרעים בהם מצמיחים הם בכלל עפר ומכסים בהם ואם אינם מצמיחים אם נקראו עפר מכסין בהן. ולא מהני מה שמשימין בה צמחים והוא מגדלם יותר אלא בעינן דוקא שהזרעים בהן מצמיחים כ"כ הפוסקים. וכתב הפ"מ דה"ה אם מעלה עשב מעצמו נמי לא מהני לפיכך מכסין בזבל יבחול הרק מאוד עד שאין היוצר צריך לכתשו ולמעכו ביד ובסיר שהוא נפרד ובחריטת והוא מין סיד נפרד או מיט שעושין ממנו כלי חרס ולבינה. ובשחיקת אבנים ובשחיקת חרסין ומגופה של חרס שכשתן. וה"ה בקנמון טחון מכסין. ובנסורת של של פשתן דקה דהיינו מה שננערינ מן הפשתן. ובנסורת של חרשים היינו שהחרש מוצא מן הנחתך במנירה ובאוכלים. או בגדים שרופים עד שנעשה עפר. או בשיחור הוא כתישת פחמן או פיה הכבשן. ובכחול הוא הצבע שנותנין לתוך העין. ובגדרת הפסולים הוא מה שמנקרין עפר מן הרחיים כ"כ הש"ך. אבל אין מכסין בזבל גם ילא בגפרית ומלח ולא בפלפלין טחון ולא בחול שהיוצר צריך לכתשו ואפילו למעכו. ולא בקמח וסובין היא מה שהנפה קולטת. ולא במורסין היא קליפה היוצאת כשכותכין במכתשת. ולא באבנים. ולא יכפה עליו כלי. ולא בשחיקת מתכת אם אינם שרופין דאם נשרפי ונרוכו לעפר מכסין כמו עצים ואוכלים ובגדים שנשרפו רמכסין וה"ה כל דבר שנשרף מכסין באפרו כ"כ הפ"מ ושמ"ח. וכן בזהב שחוק מכסין וכן באפר דמקרא מוכח דנקרא עפר:

שנח **שאלה** אי מכסין בעפר המרבר. שם מבואר דאין מכסין בעפר המרבר:

שנט **שאלה** אי מכסין בעפר לח ממים כגון מתונתא. שם מבואר דאין לכסות בו. וה"ה כל

סימן כו

יעי' בתשו' זכרון יצחק סי' ק"י יעוי' בפ"מ סי' תקפ"ו ובס' ב"א יבס' תפל"מ ובתשו' פמ"א ח"א סי' ט"ו ובתשו' שמש צדקה ח"ד סי' נ"ז וי"ח ובתשו' הר הכרמל ח"ד סי' ח' ובתשו' נחלת שבעה ח"ב סי' מ"ז ונ"ז ותשו' בית יעקב סי' פ"ו וצ"ו ובתפארת למשה ובתשו' שבו"י ח"ג סי' נ"ו:

שסה **שאלה** איש אחד אשר יש לו יערות ושרות אשר בתיכו חיות אם מותר לילך בעצמו לירות בקנה שריף לצוד ציד אי אסור משום צב"ח או כל תחשית. תשו' נוב"י תניינא סי' י' השיב דמצד הדין אין איסור שהוא לצורך אדם ולא דרך השחתה ממית ואין הפסד לשים אדם. מ"מ מדה מנונה הנו אכזריות יש בר"ז וזהו אומנות עשי' הרשע. וגם איסורא דמכנים עצמו לסכנה. וגם גורם הזכרת עונותיו. אם לא שהוא איש הצריך לזה ופרנסתו מצידה כזו אין ברירה. אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו אסור לעשות כן:

דרר שמותר לכסות בו ונפל עליו מים אסור וכ"ש בטיט ואפי' יבש ונפרך הטיט עד אשר דק אפ"ה אין מכסין בו כ"כ הפ"מ. וכן אין לכסות ברנבי האדמה כ"ז שלא כתשן. כ"כ השמ"ח: יש **שאלה** אי מכסין בשלג. שם מבואר דעת הרמ"א בשם בית יוסף וא"ז ראסור לכסות:

ישא **שאלה** אי מותר לכסות בעפר הבא מאיסורי הנאה כגון עפר מחמץ בפסח ועפר דע"ז וכדומה. שם כתב השמ"ח דמותר לכסות בעפר איסורי הנאה. משום דמצות לאו לה"נ:

שסב **שאלה** בכל הנהו הנ"ל דאין מכסין בהן אם עבר וכסה בהם היאך הדין. שם כתב השמ"ח דמגלה כרינא בלא ברכה:

שסג **שאלה** שחט הוושט בחי' ואח"כ ניקב התורבץ. שם כתב הפ"מ דמכסה בלא ברכה (עי"ל בסי' ט"ו):

שסד **שאלה** אם שחט או"ב ביום אחר. שם כתב הפ"מ דמכסה בלא ברכה (עי"ל בסי' ט"ו):

פתיחה להלכות טריפות

היתה מן הרוב. הפסק הג' בטריות שגולד מחם וא"י היאך כמו מצא מים בראש ואנו דנין אם הקיף המוח את המים בזה הסברא נוטה לאסור אף בה"מ כיון דבהמ' יצאה מהרוב תו לית לן לומר אוקי אחוקה. ומיהו בנמצא מחט וא"י אם ניקב הי' לנו להתירו אי לא שכיח יותר לאיסור מלהיתר:

כ"א **שחי'** בה מים יכורים ב' אומרים הגיע להריץ וב' אומרים לא הגיע יש לאסור בודאי דלא שייך אוקי אחוק' דבהמ' יצאה מרוב תשו' מהרש"ם והאי דבסי' ל"ט בב' אומרים כסידרן וב' אומרים שלא כסידרן היתה דאוקמינן תתם אחוק' צ"ל דסיכא כסידרן לאו ריעותא היא דריר בילמא הוא ולא יצתה מן הרוב: **ששה** נבלות יש. ואלו הן הירך וחלל שלה ניכר עשאה ניסטרא נשברה מפרקת ורוב בשר עם פסוקת החוט קרעה מנבה פסוקת הגרגרת וניקב הוושט במקום הראוי לשחיטה. וד' הראשונות מאלו הן מטמאין מחיים וב' אחרונות הוה נבלה ללכות משום אוכל נבלה לא דמטמא מחיים. ולפ"ז לדינא ניקב הוושט במקום הראוי לשחיטה הוה נבלה וטריפה דיש לחוש להחמיר כדעת התוס'. וניטל הירך הוה ג"כ טריפה ונבילה. ונשבר המפרקת ועשאה ניסטרא למטה מן הפרשות הוה רק נבילה. ובקדעה מנבה יש לעיין. ואם נפסק הקנה שלא במקום שחיטה ספיקא היה אי חשוב נבילה או טריפה. והנ"מ בין טריפה לנבילה הוא בששה גווני. א' לענין או"ב. ב' לענין מורד הנא'. הג' לענין חשוד. הד' לענין מפרקת ל"ב"נ. ומיהו בהנך דמטמאין מחיים אם חתך בעודה מפרקת שרי ל"ב"נ דמחיים חשובים מתים. ה' לענין ביצת טריפה שאף שילדה מיד שנטרפה אפ"ה לא חילקו ואסור' משא"כ ספק ביצת נבילה. ומיהו ספק ביצת ניקב הוושט ודאי ראוי להחמיר. ו' לענין איסורין מבטלין זא"ו. נ"מ בין ודאי טריפה לספק טריף. ואם הוא מ"ה או דרבנן הנה בספק טריף אי יש עור ס' אמרינן ב' ס"ס. ובתנאים שיתבארו בסי' ק"י. גם חשוד לספק אין חשוד לודאי ומאן דחשוד לודאי כ"ש לספק ומאן דחשוד לראורייתא כ"ש לרבנן ולהיפך לא:

טריפה

שמונה מיני טריפות נאמרו למשה בסיני. ובמשנה ובדרייתא דר"י מונה ח"י טריפות והר"ם בפ"י מה"ש מנה ע"ט. והשמונה טריפות הם דוגמת אבות ובהם נכללו כל הע'. אף שעולה אומר ח' נאמרו למ"מ כפי הנראה אינו אלא ו' כי דרסה נאמר בפ"י כמ"ש הר"מ בפ"ה. ותרווייהו צריך דמהמ"מ לא הוי ידענא דלוקין והלמ"מ בא לומר דרוסת הזאב בדקה דוקא וכדומה. או דאי הטיל בה אדם אין יכולה לחיות. אף שדרוסה נאמר בפ"י ופירושו הלמ"מ ושאר ו' טריפות הלמ"מ אעפ"כ לוקה עלי'. יאין חילוק בין טריפות ארי או נולד בה טריפות מעצמה (יעוי' בט"ז בסי' כ"ט). הלמ"מ קרויין ד"ס אך דינם ד"ת יש להן כפ"ח והפ"מ מסופק אי אמרינן הלמ"מ ספיקו מותר ואי אמרינן דספיקו מותר אי נאמר כן בכל דבר הנלמד מי"ג מדות. קושי' אב"י בסי' צ"ח מנ"ל דשיטת הר"ם ז"ל דטם כיקר דרבנן דילמא ד"ס קרי וד"ת ממש יש לו. קושי' למ"ש מהרש"ם בסי' ק"א דהלמ"מ ספיקו אסור זילת מה שעיקרו הלמ"מ ויש בו שיעור יש להקל בספיקו אם יש בו כשיעור א"כ אמאי לא ביאר הר"ם ז"ל דין חדש כזה דעצם כשיעור דעיקר טומאתו לא כתיב בתורה רק הלמ"מ ואם יש ספק אם יש כשיעור טהור (ועיין בפתיחה להלכות שחיטה). מצא סכין פגום הוי ספק נבלה ילא ודאי (עיין לעיל בפ"מ בפתיחה לה"ש). וכל ספק השקול אוקמינן אחוקה ואף מדרבנן לא מחמירין לדין היכא דאיכא חזק' ולא כפנים מאירות. ויש שלשה מיני ספיקות שאין שווין. הספק האחד הוא שגולד ספק כמו נשבר העצם וא"י אם מחיים או לאחר שחיטה דאנו מתירין מטעם ס"ס דוקא הא לא"ה לא משום דיותר שכיח מחיים. ואה"נ אם יש לתלות בלאחר שחיטה כמו אניקבה ריאה היכי דמשמש ידא דטבחא תו הוי ספק השקול ואנו מתירין דבספק השקול אנו מתירין הספק דאוקמי אחוק'. הב' שגולד ספק מחיים כמו בנבילות סי' פ"א. נמצא ניקבו הדקין קודם שחיט' אף דריעותא מחיים אוקי אחוקה מחמת רובא ותולין לומר שרגע קדם שחיטה נעשה זה וקודם שחיטה

פתיחה להלכות טריפות

לתוך איסור נפל כמבואר סי' קי"א ואחכ נפל עיר איסור דרבנן שאין ממין איסור הראשון ונשפך ומתחלה הי' נ"ט וזתים היתר בקדרת היתר. וא"כ כשנפל האיסור הב' דרבנן לתוך היתר אין כאן ס' אמרינן דאיסור הא' נפל לכאן ג"כ ותו יש כאן ס"א וזתים נ"ט של היתר וב' של איסור ומבטלין וא"ו. וכ"ל ליתן לקפילא ארמא אה"נ מיהו נ"ה מין במיני דא"א למיקס אטעמא אם נפלו ב' זיתי איסור שחלוקין באיסוריהן זה נבלה וזה טריפה אף דטעמן שוה אפ"ה כל אחר מבטל הכירו:

טריפה אינה הי' יב"ח. וספק טריפה אי הי' יב"ח יצאה מספק טריפה. וכן ספק פלוגתא אי הי' יב"ח נתברר הלכה כמאן. וטריפה אינה יולדת היינו שנתעבר ותלך. אמנם לידה בלא עיבור אי עיבור בלא לידה משכחת שפיר. יביתרת אבר דטריפה אמרינן דחי' יחי' אלף שנים. אמנם אי מוליד ביותרת אבר איכא לעיוני:

אם היה כאן ב' קדרות א' של היתר וא' של איסור ונפל איסור דרבנן לתוך א' מהן ואינו יודע לאיזה דאמרינן איסור

הלכות טריפות סימן כ"ז

באורך עד אמצע גלגולת למעל' וברוחב כל השטח שם שהוא שלא כנגד המוח וגם שיהא מקום החבים' קטן שיהא עכ"פ מעט נגד אותו חלק הגלגולת שהוא מכוס' בעור לבד והוא ערך חצי הגלגולת של צד מעלה לצד הקרניים. ואם נמער מעינים ולמעלה צריך שיהא המיעוט נגד אותו שטח מן העינים עד הקרניים ברוחב הראש. ואם המיעוט הוא באחוריים מן היורה ולמעלה צריך שיהא המיעוט מן כל הגובה שלפני' ולאחרי' ואפילו לא נמער רק יש בו סדק אחד אם הוא לרוחב הגלגולת נגד המוח אין להתיר כ"א שקצר מרוב היקף. ואם הוא לאורך אם מלפניו צריך שיהא פחות מרוב ממה שהוא מעינים למעל' עד הקרניים. ובה"מ יש להתיר בסדק זה אא"כ ארוך מן העינים עד מעט יותר מאמצע גלגולת למעל'. וכן אם הסדק מתחיל מאחוריו ממקום העורה ינמשך עד מעט יותר מאמצע באלו יש להטריף אפילו בהפ"מ. וכן אם לא נסדק רק נמער כרצוע' ארוכה ברוחב מעט דינו כנסדק כן העלה בתשב"א לפסק הלכ'.

שאלה נפתח' הגלגולת וחסר ממנה. שם מבואר דאם חסר ממנה כסלע שהוא שליש טפח על שליש טפח עגול יחסיפו טפח טריפה אפילו הקרום הסמוך לעצם קיים כ"כ הש"ך. ואפילו שהיו' יב"ח לא מהני (יעוי' בפ"מ באדיקות). וכסלע מצומצם הוי כיתר מסלע וטריפה. ונתן על זה הכו"פ מרה כרוב ז' שעורים בינונים בדוחק:

ה' שאלה אם נקבה נקבים שיש בהם חסרון. שם מבואר דאם בין כולם שיעור כסלע טריפה (ש"ע) יכשאין בין נקב לנקב כמלא נקב נדון כנקוב (פר"ח ותב"ש והפ"מ סיים דחומרא הוה). אבל בפחות מזה השיעור יש להכשיר אפי' בזה"ו (רמ"א) ודוקא בבהמה גדולה הוי שיעור כסלע. אבל בבהמה קטנה משערין הכל לפי קטנות'. וכתב התב"ש רצריך עיון גדול בשיעור ודא"כ צריך בדיקת הקרום. וגם אנו בקיאים בזה תב"ש ואי לא עביר הכי הוי ספק טריפה ואפי' נפתח ע"י חולי וכ"נ ד' הגר"א:

שאלה בניקבה נקבים שאין בהם חסרון אי מצטרפין לרובא. הפר"ח מכשיר בכל גוונא והש"ך מספק' לי אי מצטרפי לרובא. והתב"ש העלה דיש להבחין אי נעש' ע"י הכאה מצטרפין לרובא. יכ"נ דעת הגרע"א. ואי ע"י חולייש להקל והיינו כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב דא"ה כשר' לכ"ע אפי' בנקבים שיש ב"ח א"מ לרובא:

שאלה

א שאלה כמה מיני טריפות יש. בסי' כ"ט מבואר דשמונה מיני טריפות הן וסימנם ר"ן חנ"ק נפ"ש. א' הרוסה שדרסה ארי וכה"ג בסי' נ"ו. ב' נקובה ניקב קרום של מוח שבסי' ל"א ונקיבת הווישט ותירביץ הווישט בסי' ל"ג. ונקיבת הקנה בסי' ל"ד. ונקיבת הריא' בסי' ל"ו. ונקיבת הקנה בסי' ל"ד. ונקיבת הריא' בסי' ל"ו. ונקיבת המרה בסי' מ"ב. ונקיבת הלב בסי' מ'. ונקיבת הטחול בסי' מ"ג. ונקיבת האם בסי' מ"ה. ונקיבת הדקין בסי' מ"ו. ונקיבת הקיבה וקרס והמסס וביה"כ בסי' מ"ח. ונקיבת הקירקבן בסי' מ"ט. ג' חסר' האונא בתחלת ברייתו כגון חסרו האונות בסי' ל"ה. ועיין בהגר"א. ד' נטולה היינו ניטל' לחי התחתון ועליון בסי' ל"ג. ונטילת הכבד בסי' מ"א וניטלו הצה"ג בסי' נ"ו. ובבב"ל נטילה היא ג"כ גלגולת שבסי' נ"ט. ה' קרועה שנקרע ריב בשד ההופ' את הכרס שבסי' מ"ח. ו. נפולה היינו נפולה ממש שבסי' נ"ח. ז' פסוקה היינו פסוקת חוט השדרה שבסי' ל"ב. ופסיקת הגרנדת בסי' ל"ד. ח' שבורה שנשברה רוב צלעותיה בסי' נ"ד. וחביסת הגלגולת שבסי' הסמוך. ועקירת הצלע בסי' נ"ד וכל הטריפות נכללין בהן. והרמב"ם פ"י מה"ט מונה ע' טריפות כפרטן יעו"ש:

ב שאלה באחד שאכל עוף ואחר כך מצא בו אחד מ"ח טריפות אי צריך כפרה. בתשו' פנים מאירות ח"ב סי' מ"א ובח"ג סי' י"ט הולך דאין צריך כפרה על מה שאכל דהוי אונס (ובפתיחה לפ"מ לסי' ל"ה ג"כ כ"כ):

יעי' בתשו' מקום שמואל כ"ח:

סימן ל

ג שאלה בהמה או חי' שנחבסה שהיכת' מכות רבות ונתרוצץ רוב עצם נולגלתא או נסדקה רוב העצם. שם מבואר דבכל הנך בין ברוב גבה שהוכת' או נסדקה שלא בעיגול אלא דרך גבהה שהיא מעינים ולמעלה לצד הקרניים בין ברוב הקיפ' היינו בעיגול אותו מקום שהוא כנגד המוח טריפה עא"פ שכל הקרימים קיימים תחתון ועליון לאו משום קרום הוא אלא נחבס' טריפו' בפ"ע הוא כ"כ הש"ך. וכ' הכו"פ ופר"ח דאפילו חי יב"ח לא מהני דהוי וראי טריפה. אך לענין ס"ס האריך התב"ש ומסיק דשפיר מקרי ספק לענין ס"ס והורה אליו הפ"מ דהוי ספק טריפה דבעי' דלא איפשטא הוא. (וכתב לתב"ש להלכה דאין להכשיר כ"א שלא במקום הגיכה הנ"ל שהוא מן העינים ולמעל')

הוא מיצר והולך ושוב נמצא כן פעמים הרב'. בתשו' ב"א העל' שאין להצריך בדיקה אם לא כשאין הפסד כלל ואם אירע שברק ימצא הריעותא אין להחמיר ולומר שאין אנו בקיאים בבדיקה. ושפיר אנו בורקין במראית העין ובמישוש כיון שהיא דבר ידוע ואף אם לא יוכל לכיון מ"מ יכול לסמוך על בדיקה והסתכלות יפה בתחתון וקליפת העליון לא צריך. אך אם ע"י עיון בתחתון נמצא בו נקב (יש להטריף) אפי' נאבד קרים של מוח קורם בדיקה יש להטריף. יעוי' בפנים מאירות סי' נ"ד ובב"א סי' כ"ג:

סימן לא

יג שאלה ניקב קרום של מוח. שם בסי' ל"א מבואר רמז יש לו ב' קרומים זה על זה וניקב התחתון נקב מפולש טריפה ניקב העליון לחוד דעת הרמ"א בהפ"מ להכשיר. והט"ז והש"ך בשם רש"ל וב"ח דאפילו בה"מ להטריף. 'התב"ש כתב דהמחמיר יחמיר והמיקל כרמ"א בהפ"מ לא הפסיד. וכ"נ דעת הפ"מ. ורוקא בנקב בעלמא אבל אם עור העליון כולו לקוי אי רוב אע"ג רתחתון אין בו ריעותא כלל יש להטריף אפי' בהפ"מ כ"כ התב"ש. וכתב הפ"מ דזה נראה דאם ניקב שניהם אפי' זה שלכ"ו טריפה. 'הגרע"א כתב דניקב ע"י קוץ טריפה לעולם:

יד שאלה המוח עצמו שנתגרר או נחסר מעט או הרב' ורואין שהנשאר הוא יפה ואין בו ריעותא כלל ככל שאר מוחות והקרומים קיימים בלא ריעותא. שם מבואר דעת הש"ך ופר"ה נמשך אחריו דאם המוח בראש חסר כשיעור אם הי' כ"כ בחוט שושה ונופל טריפה. 'התב"ש השיג עליו ומכשיר אפילו בחסר כשיעור:

טו שאלה אם נתמעך ונתרכך קצת. שם מבואר דאפי' רק משהו היינו אע"פ שכולו קיים רק שאיתו קצת משהו הוא מגולה לקרום טריפה. ראינו אנו בקיאים להבחין בין מיעוץ למיסמוס. וכ"ש הומרח או נסמסמס ממש שהוא טריפה:

טז שאלה אם נמצא מים בתוך הקרום או מונחים בתיך השלחופית כעין כים קטנה ונחסר מהמוח כשיעור המים. שם מבואר דאם המוח מקיף המים או השלחופית סביב שלא הי' מגולה המים להקרום אפי' אינו נחסר מהמוח או דנמצא בין קרום לגלגולת דעת הש"ך 'התב"ש ופר"ח דאסור. והט"ז וכ"פ ול"ש מתירי' במים בין קרום לגלגולת והמוח אינו נחסר. רק בשלחופית אין חילוק ולעולם אסור. ובהפ"מ איכא צד להקל וצ"ע:

יז שאלה הי' ספק אם הי' מכוסה במוח אי לא. שם מבואר דטריפה ומ"מ אין לברוק אחר מים במוח מן הסתם ויכול להשליך הראש או למוכר' לעכו"ם בלא פתיחה. ורוקא בדליכא ריעותא אבל בדאיכא ריעותא כגון שנמנעת בראשה שקורין שווינרעל פשיטא שיש לאסור ער שיתברר ההיתר בפתיחות ראש ואף בריעבר יש לאסור כ"כ הט"ז. וכתב הפ"מ דאף בהפ"מ אסור. ודעת הגרי"א להתיר בהפ"מ. ובדליכא ריעותא אף בחורש תמוז ואב רשכית מים ותולעים המנהג שמוכרין הראש שלם לעכו"ם ואין רואין אם יש שם מים:

יח שאלה אם נמצא תולעים בקדירה סמוך לקרום המוח. שם מבואר דאע"פ שאין בקרים שום רושם לא בעליון ולא

יז שאלה בנקבה בעוף. שם מבואר דבעוף אפילו לא ניקב אלא אלא כב"ש טריפה. ל"מ בעוף המים כגון אווזות ובר אווזות שהוא ודאי טריפה אלא אפילו בעוף דיבשה טריפה מספק. וכתב הפ"מ דבעוף של מים אין חילוק בין ע"י חולי או ע"י ארם וגם לא מהני שהי' יב"ח ובעוף של יבשה מהני יב"ח. וגם בלא יב"ח אם ע"י חולי כשר. אך אם הוא כשיעור לפי ערך אז לא מהני יב"ח. וע"י חולי ולעולם טריפה וכן כתב הגרע"א. ונחבס' בעוף דעת הבל"י להחמיר לרירן לעולם ובהפ"מ נוטה להתיר:

יח שאלה יש מיני אווזות שאחר שמסירין את הנוצות מעל ראשיהם נראה גומא על הגלגולת והעור של הגלגולת שלם רק שהעור כפוף לתחת ונראה כעין נקב וכאשר מתחילין לחתוך בעור כדי לפצוץ הראש נרא' בגלגולת סדק ומגיע ער קרום המוח והקרום קיים. גם יש מיני עופות הן בעופות המים כגון אווזות ובר אווזות הן בעופות היבשה כגון תרנגולים שיש להם בעצם גלגולתם נוצות וקופות כעין חטורית ורוב יש להן חסרון ניכר בעצם הגלגולת. בעופות אלו איכא חלוקי רעות וחלוקי מנהגים יש מקומות רגועים להכשיר מיד והיא דעת צ"צ וחב"י יש"י וכו"פ רמתירין בפשיטות. ויש מקומות דמקילין ביופות היבשה ומחמירין באווזא. אם לא בשהו יב"ח או הטיל' בצים אז בהפ"מ מקילין גם באווזא. ות"ח יחמיר לעצמו והיא דעת כו"פ. ויש מחמירין יותר. ואין מתירין בעופות אלא כ"א אחר בדיקת הגלגולת אם שלם הוא התב"ש. והפ"מ הניח בצ"ע. ובעוף המים ודאי נוטה רעתו לאסור כדעת התב"ש. ובגור"ב מה"ק סי' ה' מתיר בהפ"מ לעולם. ועיין בתשוב' פרי תבואה סי' ע"א דמקובל מרבתינו דנקב רק בחוט השירה דוראי אין בו כשיעור ערך סלע בזה נוהג להכשיר בפשיטות אף בספק אם שהו יב"ח ובשהי' נוהג להתיר אף בלא בדיקה. ועיין עור בנוב"י חיו"ד סי' י"ב וי"ח וי"ט:

ט שאלה אם הגלגולת יש לו נפוח ואחר שחתכו הנפוח העצם שלם. שם מבואר רכשר אפילו עוף של מים. וכתב הפ"מ בשם הט"ז דה"ה אם נקרע העור והעצם שלם וקיים כשירה והוסיף הוא דאפילו בעוף של מים:

י שאלה מעשה עוף שנשבר עצם גלגולת ונקשר. הריב"ש הכשיר והפר"ח השיגו. וכת' הפ"מ דאפילו כבהמה שניקב עצם הגלגולת וספק יש בה כשיעור סלע או לאו ולא הספיק לברקה ואח"כ נתחבר ונקשר יפה כבראשונה כמעשה ריב"ש נמי אין להתיר ראינו ראי' כמה שנתרפא' וכן הורה בנו"ב סי' י"ח וכן נקטינן:

יא שאלה מעשה באווזא שהי' עור שלם מבחוץ והי' נצרך הדם וחתכו העור ונמצא שהי' העצם נרסק וחסרון. הפ"מ מטריף אפי' במליחה ואפי' בהפ"מ כגון שמלחו שאר עופות עמה הכל טריפה ולא הוי ס"ס (יעו"ש ולפי דבריו כמדומה דרעתו בעוף היבשה ככה"ג במליחה איכא צד להתיר שאר עופות הנמלחין עמה וצ"ע):

יב שאלה אירע שהשוטט פתח הגלגולת של בהמה גסה והוציא המוח מתוכה וראה בתוך הגלגולת יוצא מן עצם הגלגולת עצם חר מאריך ופעמים כאורך שעור' ויותר בולט לצד המוח ועוקצו חר ורחב קצת בתחתיתו כחצי אצבע ובעליונו

שהעור שבחוט הוא שחור. יש הבה"י והפר"ח בקו"א העלו להכשיר ודוקא כשהמוח מבפנים הוא בריא. אבל אם גם המוח נפסד מבפנים נראה להטריף:

כז **שאלה** הומרה המוח ונשפך במים ואילו ה' החוט נקוב לא ה' יוצא רק דנימוס עד שימצא החוט כשמעמידו ה' המעט שחון לידו שוחה ולא ה' יכול לעמוד. שם מבואר דטריפה. וכתב הפ"מ דמצד הלכותא סוף הקדום לפסוק: כח **שאלה** לא נהרצך מבפנים המוח אלא שהיא כבר ואם מעמידו אינו יכול לעמוד מפניו כברו. שם מבואר דטריפה:

כט **שאלה** נחסר קצת מהמוח ונתרוקן. שם מבואר דכשר יחלה הש"ך דדוקא נתרקן קצת הא נתרקן הרבה טריפה דהוי החוט שוחה. ובנסמסם דרך להתמססם הרבה וטריפה:

ל **שאלה** עד היכן טריפת זה של חוט השרר'. שם מבואר דבבהמה הוא בכל אורך השררה עד פי' פרשה שלישית ועד בכלל. ופי' פרשה שלישית ספק טרפה (כה"פ רלא כשיטות הרמב"ם ויש"ש). אבל חוטי הפיצול דוקא טריפה בראשונים ושניים הנקרא פרשות. אבל בשלישי אם נפסדו כשרה (עי' כפ"מ) ומשם ואילך חש כח השררה וכשרה. ובעוף הוא טריפות החוט עד מקום כלות שכיבת עצם המחובר לגוף והכי נהוג. (והוא כרעת הט"ז ברמ"א) והסכמת הכו"פ ופ"מ דלא כש"ך דלדירי' טריפות הוא עד אותם עצמות קטנות שמונחות והולכות בשיפוע עד השרר' והרמ"א דמיקל בהפ"מ אף עד עצם המחובר לגוף עיין בכה"פ. והפ"מ כתב דמי שמטריף כרעה הנ' דהיינו עד סוף אורך העצמות המחובר לגוף עכ"פ אינו אלא ספק טריפה:

לא **שאלה** בהמה שהכה אותה על השרר' במקל והלך המקל על פני כל אורך השררה. שם מבואר דכשרה ולא חיישינן שמא נפסד החוט. וכתב הפ"מ ראפי' בריקה בלא שהי' אינו צריך אם לא נפלה מחמת הכאה זו ואם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים. יכן אם לא הגיע המקל על פני כל אורך השררה חוששין שמא נפסד החוט במקום שכלה המקל. וכן אם הכה לרוחב השררה חוששין לפסיקת החוט. וכן אם נשבר המקל בשעת הכאה הוי כמו שלים חוטרא אפלגא רגבה או דאית בי' קיטרי דמכה שם בכח וצריך בריקה (ט"ז סק"ה) וכל הני דחוששין צריך דרתי שהי' מע"ל ובריקת החוט אח"כ אי' הליכה ר' אמות ובריקת החוט (ואף בשחתה והליכה צריך בריקה בחוט השררה כן העלה הגרע"א). ואנן בקיאינן בבריקה זו דבחוט לבר גם אנן בקיאינן דדוקא לברוק כל החלל אכ"ב (כן הוא מסקנת הפ"ח ופ"ת ופ"מ והגרע"א). כ' הפ"מ דאם נפלה מחמת הכאה דמבואר בסו' נ"ח דאף פחות מי"ט הוי נפילה דשהי' 'בריקה לדירן ל"מ רא"ב. אבל בהלכות' הילוך יפה ר"א דאז א"צ רק בריקת החוט א"כ אף אי שלים חוטרא אפלגא רגבה או אית בי' קטרי מהני הילוך ובריקת החוטים:

לב **שאלה** בהמה או עוף שגוררת רגליה. שם מבואר דא"ח שמא נפסד החוט אלא אמרינן שגורנא נקטה (והוא כאב רגלים) כיון דלא נירע שנפלה. ולכן אם קנה אוזן מן השוק ולא יכלה לעמוד מותרת דשגורנא נקטה ואפי' בריקה ל"צ ומותר לשוחטו מיר (כן העלה הט"ז ופ"מ). אבל אם נורע שנפל' חוששין וצריך בריקת החוט. ומיירי בנפלה פחות מי' טפחים כן הסכימו התב"ש

ולא בתחתון טריפה ואפילו בהפ"מ רא"ב כבדיקה כ"כ התב"ש. אבל אם נמצא חוין לקדרה כגון בחוטם כשרה ע"י בדיקה שיבדוק קרום של מוח אם לא נמצא שם רושם. ט"ז ופ"מ. ואפי' רפי התולעת לגבי חוין אפ"ה מותרת כ"כ הפ"מ:

יט **שאלה** אם נמצא תולעת תוך המוח. שם מבואר דאפי' לא נמצא שום ריעותא בקרומים יש להטריף. ודעת התב"ש דאם המוח מקיף התולע ואין מגולה לקרום כשר. והפ"מ הניח בצ"ע לרינא ונוטה לאסור לעולם:

כ **שאלה** עד היכן הולך המוח. שם מבואר דעצם שהמוח מינה בתוכו יש בו חלל גדול כמו קרירה ויש על פיה כלפי הצוואר כמו ב' פולין וכל מה שיש מהמוח בתוך הקררה עד הפולין ומוח שכנגד הפולין בכלל גרון כמות ונקיבת קרומיו כמשהו ומשם ואילך נידון כחוט השררה:

כא **שאלה** לפעמים כשהותכין הקרומים נמצא בשורשם תולעים. שם כתבו ריש להכשיר נ"ב ע"י בדיקה לברוק העצם אם אין נקוב במקום התולע. וגם אם אין שם תולעים בקררה סמוך לקרים. אבל אם נמצא עצם שבקררה נקוב יש להטריף רא"ב בבדיקת קרום של מוח:

כב **שאלה** אם נמצא מים בראש כבש אחר דמטרפי' ב' ונתערב ולא נודע מאיזה כבש. הב"ח כתב קבלתי מחכם אחר ריש לברוק בחוט השררה של הכבשים וכל כבש שנמצא בו מים בראש יח' בו מים בחוט הנמשך מהמוח לשרר' ותולין שהראש הוא מאותו כבש להתיר האחרית. וט"ז בסו' ק"א השיג עליו וכתב שאין הדבר זה כראי להתיר כו'. וכתב עליו הפ"מ בסו' ל"א מיהו אם נהערב חר בתרי רמה"ת בטל ברוב ומררבנן הוא אסור משום דהוי ל' רבר שבמנין או חתיכה הראוי להתכבד וא"כ כשלא נודע האיסור עד אח"כ יש לצרף גם דעת המ"ב בתשו' סי' ל"ו ול"ו דלא נודע הוי ס"ס עם סברת הב"ח הנ"ל אבל חר בחר לא:

סימן לב

כג **שאלה** חוט השררה שנפסד רוב היקף עור החופ' את המוח. שם מבואר דטריפה אע"פ שכל המוח קיים ואם לא נפסד רוב העור אע"פ שנפסד כל המוח שבפנים כשר דפסיקת המוח לא מעלה ולא מידיר:

כד **שאלה** בנקב הנגררת נקבים הסמוכין זה לזה. שם מבואר דפליגי בזה אחרונים. דעת הב"ח וש"ך דדוקא נפסד רוב היקף במקום אחר. והפר"ח ותב"ש חולקים דעיקר להטריף כמו בנגררת (בסו' ל"ד) דאם אין בין הנקבים כמלא נקב מצטרפין בצירוף השלם שביניהם לרוב הקיפו. והתב"ש הוסיף דאפילו נפסד למעלה לפנים ולמטה לאחור שיש בין הכל רוב טרפה. וכן הסכים הפ"מ (וכתב דה"ה בנגררת כה"ג טריפה כגון אם נפסד למעלה מלפנים שליש ולמטה שליש לאחור). והכו"פ כתב להלכה כב"ח וש"ך אבל לא למעשה:

כה **שאלה** אם נסדק העור לארכו. שם מבואר דאע"פ שלא נשאר כלום לא למעלה ולא למטה כשר (כ"כ הט"ז ותב"ש דלא כפר"ח וכן הסכים הפ"מ. אך דכתב דא"א לצמצם בין חוט השררה לכנגד הפולין צריך שיהי' משהו למעלה שלם). ואם לא נסדק העור אף דנתמעך המוח כשר:

כו **שאלה** נמצא העור בריא וחזק וכן המוח שבפנים קיים אך

לו **שאלה** נשבר המפרקת ונפסק החוט כולו או רובו ורוב בשר קיים. שם מבואר ב"ש דה"ז טריפה ואיני נבילה:

לו **שאלה** עוף ובהמה הבאים לפנינו במפרקת עקום דהיינו שנשבר המפרקת ושוב נתרפא וניכר בו עקמומית או הבאים בשדרה עקומה שנשברה השדרה ונתרפא. שם כתב הל"ש דרין זה לפי ראות עיני המורה (ע"ל סי' כ"ז הנה דרין זה חלוקי דעות הכרי"פ כתב בזה דבודקין אותו ואם החוט שלם בתוכו בלי שום ריעותא ורקבו וקדומה כשר ואם יש בו ריעותא טריפה דחיישינן לשבירת המפרקת או לפסוקת החוט וכ"כ הפ"מ). לכן לדינא מכריע הל"ש דלפי ראות עיני המורה דאם העקמומית רב מאד דניכר מזה שהי' השבר בכח רב יד שנטה צד האחד מהשני נטי' רבה ומחמת העקמומית גדול אז שכיח טובא שנפסק חוט השדרה לא מהני בדיקת החוט דאף שרואין אותו שלם ויפה חיישינן שנפסק רק שנתרפא היטב ואינו ניכר. וכ"ז כשהעקמומית גדול הוא אבל אם אין שם עקמומית רק מעט וניכר שלא הי' השביר' בכח ובנטי' גדולה אז קרוב שלא נפסק החוט ומהני בדיקת החוט אם הוא שלם ויפה כשר ואם יש בו ריעותא כל דהו אף בקצתה טריפה דחיישינן שנפסק או נתמסמס כולו ונתרפא השאר יאם לא נכרך ה"ו ספק טריפה. וצריך לברוק אח"ו בבקאות שיראה החוט בשלימות דאלו אם גם בפתחו השדרה או המפרקת נפסק החוט ולא ראה החוט שלם שוב אין לו בדיקה (ע"כ מל"ש בדיני המפרקת ושררה):

לח **שאלה** בנשבר א' מעצמות קטנים הנקראים סכינים המחוברים לגוף ושכיבת עצמות הנ"ל המה על העצמות ששם נחבא הריאה ולא הי' עוקץ בשבירה. בתשו' עטרת חכמים ח"י"ד סי' ב' העלה להתיר הכל. ונראה דבמקום הפסד העלה כן:

לט **ועי'** בתולדות יצחק בתשו' סוף ס"א ובתשו' תפארת בצי חיו"ד סי' ס"ז אות ג' ובשבו"י סוף סי' נ"ט ובתשו' ב"ח החדשות סי' י"ד:

סימן לג

מ **שאלה** ניטל לחי התחתין בבהמה או חרטום התחתון בעוף. שם מבואר דאי ניטל בענין דליכא משום עיקור סימנים דהיינו שנעקר יד מקום הסימנים ולא עד בכלל כשרה (כ"כ הפ"מ) והוא שיכול לחיות ע"י המראה והלעטה. וכתב החב"ש בשם רוקח נימק הלשון עד הטולטל' כשרה אבל עם הטולטל' טריפה דאינה יכולה לחיות ע"י המראה והלעטה יאם ניטל לחי עליון דבהמה וחרטום עליון דעוף טרפה מספק. ש"ע וש"פ עי' כרתי:

מא **שאלה** וושט שנקב לחללה. שם מבואר דאפי' בכ"ש הוי נבל' לדעת המחבר. אבל הש"ך ופר"ח חולקים והעלו דבוושט לא הוי נבלה מחיים אלא אח"ש. והתב"ש ונובי' כתב' דאיסור נבילה יש בו מחיים אבל טומאת נבילה אין בו מחיים עד שתמות. וכתב הפ"מ ומ"מ הביצים מספק נקיבת הוושט אסורים אפילו לדעת המחבר. ואו"ב בספק נקיבת הוושט אי מותר לשחוט אחריו יש לעיין:

מב **שאלה** תורבץ הוושט שנקב לחללו. שם מבואר דטריפה. ואי

התב"ש והנ ב"י ח"ד סי' כ"ז וברג"מ ובגליון רע"א. דאי בנפלה י' טפחים או הפילוח אחרים אפילו פחות מ' טפחים אין לה תקנה כיון שהיא צולעת ונפלה י' טפחים צריכין לברוק כל החלל' ובוזה אין אנו בקיאים. וכתב הכו"פ דשהיי' י"ב חדש מהני. וכתב הפ"מ וכן בהכה על גבה וגוררת רגלי' אף שהכה על פני כל אורך השדרה אפי"ה צריך בדיקת החוט כיון שגוררת רגליה והוי ריעותא:

נג **שאלה** נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה. שם מבואר דאפילו אם גם כל בשר שעלי' נפסק כשרה. והרג"מ מצריך בדיקה. אך אם הלכה סמכין על הבריקה שלנו בבהמה אבל בעוף אפילו הילוך לא מהני לברוק. ואם נשברה השדרה ונפסק החוט אפי"ה נפסק ג"כ ריב בשר עמו טרפה ולא נבלה:

נד **שאלה** בהמה או עוף שנשבר המפרקת ורוב בשר שעל המפרקת מאחורי הצואר וגם נפסק חוט השדרה כולו או רובו. שם מבואר בל"ש דהוי נבילה (והוא מימרא דזעירי פ"ק דחילין דף ב' ע"ב) וה"ה נמי אפי' לא נשבר רק רוב המפרקת ורוב בשר ורוב החוט נמי הוי נבלה דרובא ככולה בכל התורה (ומו"מ אין זה ברור כ"כ):

לה **שאלה** נשבר המפרקת ורוב בשר עמו והחוט קיים. שם מבואר פלוגתא דרבוואתא ע"ל בס' כ"ז דהנאין מהר"י אחיו של הט"ז ז"ל העלה להשואל דרעתו הי' דנשבר המפרקת לבד טריפה ומפרקת ורוב בשר אף בלא חוט נבילה. והנאון מהר"י דחה אותו אלא דבמפרקת לבד כשרה ובמפרקת ורוב בשר הודה לדעת השואל דנבלה. והט"ז חילק גם ע"ז דבלא חוט אף טריפה אינו ולדעתו הסכימו הפר"ח והתב"ש וכרו"פ ומחמת זה כתב הפ"מ לענין דינא נשבר' המפרקת לחוד כשרה אפי' בלי הפ"מ ואם רוב בשר עמו אין להתיר אלא בהפ"מ דוקא. וכתב הל"ש בדיני טריפות העצמות סי' ט"ו בשם חכ"צ סי' כ"ח ותשו' בי"ע ושבו"י דהאריכו לאסור משום נבילה בנשבר המפרקת ורוב בשר אף בלא חוט וסוים לדינא דהוי ספק נבלה אבל נשבר בלא רוב בשר וחוט ידאי דאין להחמיר דכולהו מכשירים. ומ"מ כ"ז שלא ברק בחוט הו"ל ספיקא דאורייתא וצריך לברוק בחוט אם אין בו שום ריעותא כשרה ואם יש בו ריעותא כל דהו טריפה ואם בודק מיד אחר שבירה אף אם רואה שנפסק קצת מהחוט כל שלא נפסק רובו ואותו הנשאר שלם ואין בו שום ריעותא ולא שינוי מראה באופן שברור לו שלא קלקל השבירה רק אותו המקצת שנפסק כשרה דפסקת חוט השדרה ברובו דדוקא וה"ה כשיש ריעותא במקצתו כל שרואין היטב שהרוב שלם ויפה בלי שום לקותא כשר משום דאמרינן דהשבר לא קלקל רק אותו מקצת וכשר. אבל אם אינו בודק מיד אחר השבירה דאיכא שהות שיתרפא בנתיים כל שרואה קלקול כ"ש אף שהמותר שלם ויפה בלי שום קלקל ושינוי מראה טריפה דחיישינן שמא נתרפא. והשיעור לזה למיחוש לנתרפא הוא ג"י כי ההוא דהגלד פי המכה. וכן אף אם בודק מיד אחר השבירה ואף שכולו שלם בלי שום פסיקה רק רואין איזה שום קלקול או שינוי מראה טריפה דאמרינן השביר' ממסמסת חוט השדרה. ודע דמה שאנו מתירין כשבודק אחר ג' ימים כשאין בו שום ריעותא אפילו במקצתו לא לעולם אנו מתירין כ"א על הדרך שיתבאר לקמן במפרקת עקום או שדרה עקומה דהיינו שנשבר ונתרפא וכל מה שיתבאר שם ה"ה בזה:

דשיכיה יעוי' תב"ש ופ"מ. ודעת הט"ז וכו"פ לאסיר בניקב עור הפנימי וכ"ש עור החיצון כשעור שלם אפי' בספק ומקום ידוע ולא הוי ספק ספיקא או מטעם שאינו יכול להתהפך או מטעם דאיכא חזקת איסור. ע"כ נראה לדינא בניקב החיצון במקום ידוע וספק אם ע"י קוץ או חולי איכא צד להקל (כדעת הש"ך) והיינו בהפ"מ ואחר העיון. ודוקא כשעור שלם מבחוץ (דטפי איכא למתלי על ידי חולי מע"י קוץ) ואיתא לפנינו דאל"כ לא מהני הס"ס מטעם דאיכא חזקת איסור:

נב שאלה עור הכא לפנינו וצוארו מלוכלך בדם. שם מבואר דטריפה (דצריך לברוק כל אורך הוושט מבפנים וא"כ) וכן הוא המנהג (כ"כ רמ"א) אבל היכא דהנקב הוא מבחוץ במקום ידוע יש להכשיר ע"י בדיקת פנים (כדעת הש"ך וב"ה ותב"ש). וכ' התב"ש דרוקא שנתחב המחט בפ"א אל הוושט בפנינו וראינו שלא פגע בשום מקום כ"א במקום זה בעור החיצון בהא מהני בדיקת פנים. ראל"כ חיישינן שמא במקום אחר ניקב נ"כ וה"ל אינו ידוע וטריפה. ובהמה רינו כעור (כ"כ כה"פ). ואף בבהמה בספק ברוסה כתב הגהת"ס חיו"ר סי' כ"ז דהמיקל לא הפסיד:

נג שאלה אם נתחלפה עורות הוושט. שם מבואר דעירות אלו החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו שהחיצון הפנימי אדום ואפי' נתחלפו קצת זה ללובן וזה לאדום ואפי' זה שלא כנגד זה הוי לוי' כניקב טריפה (כן הוא דעת התב"ש) וכן שניהם אדומים טריף. ודוקא בנתאדם הפנימי כולו או רובו אבל נתאדם במקצת דעת הב"ח להטריף. ודמש"א מחלק דבשניהם אדומים בעי כולא או רובא אבל נתחלפו ממש זה לאדום וזה ללובן טריפה אף במקצת. והט"ז והתב"ש חולקין והעלו להתיר בנתאדם הפנימי במקצת ולכן יש להכשיר בהפ"מ (וכ"נ מהפ"מ):

נד שאלה בנתחלף שנתאדם הפנימי דנתבאר להטריף ועובר האדמומית ע"י הרחה ומיעוך. תשו' ניי"י מ"ת חיו"ר סי' ט"ז העלה להכשיר ואינו טריפה אלא דוקא באינו עובר האדמומית ע"י הרחה ומיעוך אבל אם עובר ע"י הרחה ומיעוך כשר:

נה שאלה אם שניהם לבינים. שם מבואר הפלוגתא דעת המחבר לאסור. ודעת הט"ז כרש"ל להתיר ואנן קי"ל להטריף אפי' בשניהם לבינים (כן העלה התב"ש). אך דוקא בנתלבן החיצון כולו או רובו אבל בנתלבן במקצת אפי' באין הפ"מ נוהגין להכשיר:

נו שאלה אם החיצון הפוך לבן רק בצד אחר או הפנימי אדום רק בצד אחר. שם כ' התב"ש להכשיר בכה"ג אבל אם שניהם כך שיש לובן בחיצון רק בצד א' ואדום בפנימי בצד א' יש להטריף (כן העלה התב"ש):

נז שאלה באם נמצא שני וושטים או שני קנים. שם מבואר ברמ"א והסכים עמו התב"ש להטריף (מטעם יתר כנט"ד) חוץ כבר אווזות הזכרים איכא צד להקל לעת הצורך (כן העלה התב"ש ופר"ח וכו"פ):

נח שאלה נמצא קוץ בוושט לארכו או לרחבו דומיא לארכו (דהיינו שמונה ברוח ויוצא ונכנס בלא דוחק ואינו תחוב בו). שם מבואר דאם אין עליו קורט דם אפי' בפנים כשרה (כן העלה הט"ז והגרע"א) ואם הוא

ואם ניקב התורבין ושחט אח"כ ובמקום הראוי. הוי טריפה ומטהר מירי נבילה (ונ"מ בין נבילה לטריפה לענין או"כ ולענין הביצים) ועיין בפ"מ בפתיחה לה"ש ובסי' כ"ז ובאן:

מנ שאלה נפרד הוושט מהקנה ונתדלדלו זה מזה ברוב שיעור אורכן. שם מבואר דטריפה:

מר שאלה זפק שניקב נגו נקב מפולש במשהו. שם מבואר דטריפה ואיזהו נגו זהו שימתח עם הוושט כשיאריך העוף צווארו (דהיינו ממקום שמתחיל לשפע כלפי וושט ונעשה על הזפק הכיסוי על הקררה והו נקרא נגו כ"כ הטור):

מה שאלה שאר זפק שניקב נקב מפולש ולא נגו. שם מבואר דשאר זפק שניקב מותר ש"ע וש"פ:

מו שאלה ניטל הזפק. שם מבואר דטריפה אפילו נשתתיר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הוושט אל הקורקבן מ"מ טריפה אם ניטל אבל ניקב הזפק כשרה. כ"כ כל האחרונים: **שאלה** ניקב המעי שבין הזפק לקורקבן. שם מבואר דטריפה מספק. וכתב הגרע"א בשם אור הישר דרק בשר העב שעל הקורקבן שהוא כמין אגוז זה ספק שמא שייך להקורקבן אבל מה שיש בו הזפק לאותו בשר עב. פשיט דרינו כזפק. וכתב הפ"מ לדעת הט"ז נ"מ רהיבא דיש ספק אם ניקב או לא יש להכשיר מס"ס. וכ"כ הבח"י להכשיר במעי זה בספק ניקב. וכתב הפר"ח בקו"א עליו ומיהו אם נמצא מחט תחוב אע"פ שאין נראה במעי זה שום נקב יש להטריף דאין כאן אלא ספק אחר. והפ"מ נוטה להתיר אף בתחוב ולא מעל"ע והניח בצ"ע ובנמצא ולא תחוב כלל כשר (כ"כ הפ"מ):

מח שאלה וושט אי יש לי בדיקה מבחוץ אי לאו. שם מבואר דאין לו בדיקה מבחוץ בין לענין דרוס' דכיון שהוא אדום אין אודם הדרוס ניכר בו ובין לענין נקב דחיישינן שמא נכנס טיפת דם בנקב ונתבייש וא"א להכיר שכולו אדום. ומחמירין כדעת דש"י:

מט שאלה ניקב הוושט. שם מבואר דשני עורות יש לוושט ניקב אחר מהם כשרה ניקבי שניהם אסורה אפי' עלה בו קרום ונסתם:

נ שאלה בוושט שניקבו שני קרומים זה שלא כנגד זה. שם מבואר דאפי' ניקב זה שלא כנגד זה (דמהני בקורקבן) טריפה והוא שניקבו שניהם ברוח אחת (דאפשר דמתרמי אהרדי) ואפי' זה ניקב למעלה וזה למטה טריפה אבל מב' רוחות דהיינו ניקב זה ברוח זה וזה ברוח שכנגדי כשר (כן הילך התב"ש להכריח) וכתב הפ"מ דברחוקים הרבה לא הוי אלא איסור דרבנן ואם אין רחוקים הרבה הוי ספיקא דאורייתא. וכל זה בניכר שהנקב בא ע"י חולי:

נא שאלה בניקב הוושט ויש לחוש שניקב ע"י קוץ. שם מבואר דאם ניקב הפנימי לבר כ"ע מודי דטריפה (דוושט אין לו בדיקה מבחוץ ושכיח שינקב גם עור הב'). אך אם ניקב החיצון לבר יש פלוגתא דרבנן. דעת הש"ך להכשיר אם הוא במקום ידוע ע"י בדיקת הפנימי אף בלא ספק. ודעת התב"ש בפירוש דברי הש"ך דלעולם טריפה בין ניקב הפנימי ואפי' החיצון לבר. אך כשנתחב לפנינו המחט וראינו שלא פגע בשום מקום כ"א במקום הזה בעור החיצון בהא מהני שפיר בדיקת הפנים ולא בענין אחר. יע"כ בעור החיצון שלם דאל"כ ודאי לא מהני הס"ס

ועכ"פ בהפ"מ יש להכשיר אם לא בממשות לובן הנ"ל. ואם יש בו ק"ד אחר שגוררין השחין צ"ע אם בחיצון אין ניכר שום ריעותא להתיר. ועיין בנו"כ סי' ט"ז שהכאנו בסי' זה):

טב שאלה אם לא נמצא בעור הפנימי כ"א לקותא בשינוי מראה לחור. שם פשוט דאינו פסול אם בחיצון לא ניכר שום חולי אבל כשרואין שבא החולי גם אל החיצון כגון שינוי מראה אפי' מצד פנימי רחיצון ופשיטא היכא שהרם נצטר בעור החיצון או נמצא בעור החיצון לבן במקצת אף שלא כנגד המרא' יש להטריף. (ועיין בנוב"י מ"ת סי' ט"ז שיתבאר כן מדבריו):

טג שאלה עד היכן שייך בדיקה זו. שם פלוגתא דאחרוני' אי למעל' ממקום שחיטה דהיינו בתורבץ הוושט פוסל הנקב אי סותם הבשר סמוך לו. והנה הכרו"פ העלה להתיר בתורבץ הוושט שניקב ולא מעל"ע והתב"ש חולק ומחמיר אפי' בתורבץ אפי' במקום רבוב בבשר וגם הנוב"י במ"ק סי' ה' מחמיר אפי' בתורבץ וכן הפ"מ כ' בסתם להחמיר. אך בבשר לרבוב בתולד' בתורבץ העלה דסותם ולדינא אין להקל גם בתורבץ. אך עכ"פ לא הוי דם ספק טריפה ובצירורה עור ספיקא יש לצדד להקל. ולדינא נרא' לשער עד החיך דהיינו עד הבערשטיל והוא סימן מובהק וכל מה שלמט' מהחיד הוא בכלל תורבץ (שהתורבץ הוא עד תחת שיפוי כובע והוא עשוי' למעל' כמו בערשטיל וכשמותה בשווה במיתוח כל מה שלמט' מבערשטיל הוא בכלל תורבץ ונקיבתו במשהו וכל שלמעל' ממקום זה הוא בכלל חיך). וכ"נ בפ"מ:

טד שאלה לפעמים כשמוציאים הוושט מן האוואז בכח נקלף מקצת עור מהחיצון ע"י משמוש הידים ועור הפנימי במקום זה ג"כ ניקב. תשו' יעבז ועטח"כ העלו להקל אם אין שום ריעותא אחרת בפנימי וה"ה אם נקרע הוושט בשעת נטיל' ויוכל לתלות שנעש' ע"י מתיחה מרוב' או ע"י סכין וצפורן בשעת נטיל' יש להקל ג"כ:

טו שאלה לפעמים נמצא כשמפרידים העורות זה מזה נמצא בין ב' עורות אבעבועות קטנות ודקות מאור כמו גרגיר חרדל ולבנים ואין בהם ליחה. שם מבואר ופשוט דאם לאחר שגוררים אין ריעותא בעור שתחתיו' כשר' אבל אם יש שינוי מראה בעור הפנימי טריפה:

טז שאלה לפעמים נמצא כשמפרידים העורות זה מזה נמצא דם נצטר בין שני עורות וכשגוררים הדרם נמצא חסר קצת מעור זה גם מעור זה. שם נראה דאם בצד החיצון של מקום ב' עורות שלימים ואין ניכר שום ריעותא בעולם כשירה: **טז שאלה** לפעמים נמצא שחין בוושט במקום ביה"ש ונראה שנשחט בתוך השחין ובעור הפנימי ניכר שנחתך לשנים ונחלק השחין לשנים חלק אחר לצד הראש וחלק אחר לצד הגוף. שם פשוט דבזה יש לחוש דילמא במקום נקב שחט ויש לזהר על זה:

טז שאלה לפעמים נמצא בוושט כשקולפין אותו נשאר בעור החיצון או בפנימי כמו צלקת (והוא מה שקורין אותו קמט ובכ"א העוות) ולפעמים נמצא באורך הוושט כמו גידים לבנים וקשים יותר מבשר הוושט ונראה לעין שהי' קרע ונתרפא (דרך הוושט להיות שוה בכ"מ). שם מבואר דטריף' (כ"כ הפ"מ): **טז שאלה** אוואז א' שהיתה בתוך העור הצוואר סמוך לגוף כעין כפתור ושומן מאוואז פטום' וחתכו העור וצוואר וראו בוושט מבחוץ קצת אדמומית ואף שהוא בלא"ה אדום מ"מ הוי ניכר רושם אדמומית והפכו הוושט לעבר

הוא מונח כבדית (פירוש ששני ראשי הקוץ מחזקים ברפני הוושט ואינם זזים ממקומם כ"א כצת בכח גברא) אפילו אינו תחוב ואין עליו קורט דם טריפה (כ"כ התב"ש) וכן אם תחוב בו קצת אפי' מונח לארכו ואין שם ק"ד לא בחוץ ולא בפנים טריפה (רחישינין להבדיל ולא מהני בדיק' כ"ה דעת רמ"א ורוב פוסקים):

נט שאלה בהלעטת אווזות. שם מבואר פלוגתא דרבנן ואתא בזה (דעת הב"ח לאסור הלעטת אווזות. גם דעת הש"ך ופר"ח מחמירין על אותן שמלעיטין לברוק הוושט ולהחמיר בישב לו קוץ ושאר ריעותא (דלא כיש מכשירין ברמ"א בתחוב ואין ק"ד בחוץ) והכרו"פ בוושט למעל' לצד הראש במקום שעוש' אותה הנקב נביל' דעתו להחמיר. אך בתורבץ הוושט יש להקל כדעת ה"ש מכשירין. אמנם הט"ז ופמ"א למרו זכות על המלעיטין שכל הנקבים שיש בעור הפנימי הוא מחמת חולי לקות הלעט' וכל שלא שלט' הלכותא בעור החיצון כולא אפי' שלט' ברובא לא הוי ככולא. וכבר צווחו האחרונים עליו. והנה התב"ש הכריע בזה וכ"נ דעת הגר"א דהיכא שנמצא נקב בפנימי או ישב לו קוץ בפנימי אף שאין לו רושם בחיצון יש להטריף. והנחת"ס ה"ד סי' כ"ה העל' להתיר בניקב וספק אם ע"י חולי כסברת הט"ז וברתי גבי אווזי' הלעטו' ואותן המלעיטים בעגולי' אני מזהיר אותם לכתחילה להניפם אותם העגולי' בנפה להסי' המוץ ובדיעבד מותר. אבל אם אין בפנים נקב או קוץ כ"א לקותא בשינוי מראה או כאין שחין ובוועות ה"ל כניקב מחמת חולי ורוקא אם בחיצון לא ניכר שום חולי אבל כשרואין שבא החולי גם אל החיצון לא משתרי בלא בדיקה גמורה. ונוהגין בהרבה מקומות איסור בהלעטות ובמדינות אלו סמכו להקל בהלעטות אווזות ותקנו חכמים לברוק אחר נקיבת הוושט ואין לסמוך ארובא דשכיח בהלעט': יושב לו קוץ. ונהנו להקל בישב לו קוץ בוושט אם אינו נקוב הפנימי מב' צדדים (רד"י לנו להקל כשלא ניקב הפנימי מב' צדדים או אם אין שם ריעותא גם בצד השני) או שאין שם קורט דם מבחוץ וכל שיש ק"ד מבחוץ אף שלא ניקב כלל רק נמצא לארכו טריפה לדעת הרמ"א ולדעת הט"ז והגרע"א אף ק"ד בפנים הוי ג"כ טריפה ויש לדקדק בזה הרבה כי הוא איסור דאורייתא לשון רמ"א:

ס שאלה היאך הדין בבדיקה הוושט. שם מבואר עיקר לדינא דלכתחילה יהפוך הוושט אם נמצא בו נקב אפי' בפנימי לבר לכ"ע טריף'. וכן אפי' לא ניקב רק נמצא קוץ תחוב אפי' בקצה עובי הפנימי ג"כ טריף' (וכפי הש"ך) אבל אם אין שם נקב או קוץ כ"א כעין שחין ובוועות ואף דאיכא שחין כאין קוץ שאין הולך בגדיר' בעלמא כ"א ע"י תחבולה נוהגין לגרר השחין ולהפריד עור הפנימי מהחיצון וילראות אם אינו ניקב הפנימי (דלא כיש נוהגים להתיר בהפ"מ אחר שגוררין השחין ורואין דאין שום ריעותא בעור החיצון אף דניקב הפנימי) (עיין בתשו' אמונת שמואל סי' י"ג ול"ד ובס' כנפי יונה דקשה מאוד להתיר אם ניקב הפנימי והיכא דאיכא עור ספיקא אפשר לצדד להתיר בהפ"מ): **ועי'** פר"ח ותשו' בי"ע וצ"צ סי' י"ז וחוט השני סי' ס"ח ותשו' ש"י שאלה מ"ט וסי' נ"ו ובס' פתח הבית סי' י"א ותשו' פרי תבואה סי' ט"ו:

סא שאלה אם אחר שגוררין השחין ובוועות יש במקום השחין נקוד' לבנה. שם כ' הפ"מ בשם פנמ"א ח"א סי' א' וח"ב סי' ק"ג דהוי קרום שעלה מחמת מכה וכניקב רמי. וכתבו אחרונים דנקודה הלבנה הנזכרת היינו ממשות לובן בקרום גופו הנראה לעיניים שהוא מחמת מכה דאל"כ כל מקום שגורר הריעותא נראה כעין זהורית לבן ויטריף שלא כדין וכ"מ בפ"מ.

(ואין לחוש לנסיבת הוושט). אך צריך לעיין בניקור אם לא נכנס בעומק מן הצדדים ואם לא נראה שום ריעותא בכשר שמן הצדדים בעומק שרי:

ע"ש **שאלה** נמצא כמין שערות תחובים בוושט. שם הגהת"ס ביו"ד סי' כ"ה העל' להתיר ע"י בדיק' אם לא שלט בצד החיצון שבעור הפנימי:

פ' **שאלה** עז שבאה מהערד וצוור' מלוכלך בדם במקום הסימנים שוב אח"ז בא הרוע' ארמאי וסיפר להבעה"ב שכלב שלו הציל העז מהזאב שבא עליו. הגהת"ס חיו"ד סי' קי"ב העלה דעז זה ווראי אסור. אך על שאר עזים שבעדר אין לחוש רגוי אינו נאמן (ועיין בס' נ"ז):

פ"א **שאלה** וושטים אשר עליהם בועות קטנות מאוד ונקראות בלשון אשכנז וואסער בלעזיל וקצתם אינם נגדרים עד שיפול נקב בוושט וכדומה שהמה נגדרים בין שני עזרות. תשו' עטח"כ סי' ג' העל' להתיר דלא הוי שום ריעותא:

פ"ב **שאלה** וושטים אשר במקצתם כמו שהיו במקום אחר ובצד שכנגדו הוא אדום רק שיכולין לגרר השחין וגם מצד אחר יוכל לגרר את האדמומית ויהי' יפה אח"ז. תשו' עטח"כ שם העלה דבכה"ג יש לסמוך להתיר אבל לא בנמצא קודע דם בצד שכנגדו:

פ"ג **שאלה** ברוב וושטים באים כמו שפרייער בוושט רק שהולך בקילוח ע"י גריר'. תשו' עטח"כ שם דמקום יש לצרר לאיסור וע"כ ראוי לבטל מנהג זה להלעיט בעגולים שיש בהם שפרייער:

פ"ד **שאלה** אם נמצא בוושט בין עור החיצון לפנימי כמו ג' בועות קטנות גם אם נמצא בעורות של הצוואר שקורין העלזליך בצד הפנימי שבו מקומות עבים והוא כמו נשוורליך ובתוכן חתיכות קשות מעוטפ' במוגל' ואחר קנחת המוגל' ראו שהן נוצות מקופלים סופן בתחילתן וכאשר מתחו אות' נמתחו והי' אורכן כשאר נוצות עם קנה ובצד החיצון של העלזעל לא הי' ניכר שום ריעותא. כ' בתשו' הינוך ב"י שאלה מ"ד דנרא' לאסור כל האווזות (ועיין לקמן סי' נ"א דיש לעיין איך הם הנוצות. ועי' בתשו' חת"ס חיו"ד סי' כ"ט):

סימן לד

פ"ה **שאלה** גרגרת שנפסק כמין סדס ואין שום חסרון ברחבו. שם בס' ל"ד מבואר דאם נפסק רוב חללה למעלה ממקום שחית' (אבל לא רוב גרגרת עי' ש"ך) והיינו כשנופחין הריא' ואז אונה עליונה השמאלית ומתפשטת לצד הקנה וכל שלמעלה מסוף האונ' זו מקום הראוי לשחיטה נידון ברוב הללה וכל שכנגד האונה זו נידון בריא' ובנקב משהו נטרפ' הר"ז נבלה אבל למטה מקום שחית' נידון בריא' ואפי' ניקבה במשהו טריפה. והפ"מ כ' דאם נפסק רוב חלל' למעל' ממקום שחית' ספק הוא אי טריפה או נבלה:

פ"ו **שאלה** נסדק' גרגרת כול' לארכה. שם מבואר דאע"פ שא' חסר ממנה כלום אסור' ואם נשאר ממנה חול' למעל' וחול' למטה והוא ג' טבעות כשר' מפני שכל מה שהצוואר נמשך הסדק סוגר והדר מתחבר. ובחפ"מ יש לסמוך להקל רק בנשאר כ"ש למעל' ולמט' במקום השחיטה. (כ"כ התב"ש דלא כש"ך ופר"ח דמקילין בפשיטות בכ"ש כרעת מחבר):

שאלה

לעבר השני ונמצא בעור הפנימי משיבולת שועל הקליפ' הראשונה שהוא ארכה ודקה תחוב בה בפנימי. שם כת' הפ"מ להלכה להטריף (מאחר שיש אורם יותר משאר מקום החיצון הוי כק"ד ואם אין מכה ק"ד מנין. ועיין בשבו"י ח"ג סי' ס'). ע' **שאלה** אם נמצא שאר מראות בעורות. שם הפ"ת כ' להטריף אפי' בשאר גוונים והפ"מ כת' דא"י מנלן להוסיף בשאר טריפות ולהטריף בשאר גוונים חוץ מאורם ולובן. והניח בצ"ע:

ע"א **שאלה** אם נמצא באווז לעוטה בעור הפנימי קודם דם וכנגדו בעור החיצון לא נמצא שינוי. רק נמצא במקום אחר בעור החיצון שנהפך ללובן. הנוב"י מה"ת סי' ט"ו העלה להטריף. אך כ' דלכתחילה א"צ לחפש אחר לובן בעור החיצון ודי אם רואה בו לובן או נחמיר:

ע"ב **שאלה** אם השליכו הראשים ולא בדרו הוושטות. תשו' מהר"ם לובלין סי' כ"א העלה להכשיר. והתב"ש כת' דאם הולעטו בעיסה בליסח שיש בו קוצים או בתבואות חרודים אין להקל כלל אבל בהלעט' שנוהגין בבצק רק שעושין ממנו עיגולים ואין בהן קוצים יש להקל בנאכר. וכ' ש"א סי' ס"א דיש לכסות דמן בברכ'. וכ"כ הגהת"ס ביו"ד סי' כ"ד (וה"ה בתבואה שנוהגין להלעיט שקורין קוקריטין דינו כשאר תבואות חרודים וכ"ז באין הפ"מ אבל בחפ"מ נראה להקל) והפ"מ כ' ג"כ אף דאיכא איזה ריעותא אין להטריף בדיעבד (אך בריעותא נמורה וראי אף בדיעבד טריפה. וכן העל' הפ"מ):

ע"ג **שאלה** אי מותר לשרות הוושט קודם שמביאו ליד המורה. שם כתבו הפוסקים דיש להזהיר שלא לשרותם קודם (תשו' הגהת"ס סי' כ"ו) ועיין בתב"ש סימן מ"ב דלא טוב עושין המורים הנוהגין לבדוק אחר העברת הריעותא בנפח' לבר כי צריך גם בדיק' במראית העין היטב:

ע"ד **שאלה** בכר אווזות בקיץ דשכיחו בהו טובא למט' בוושט סמוך לקורקבן. כעין יבלת שקורין ווארטצלין די"א שבא מתולעים שבמים שמוזנתם במים וי"א דכך רבותיהו בקיץ. מבואר בדברי האחרונים דאם היבלת והתולעת הי' תחוב בה (דיש הוכחה דבא היבלת מהתולעת או אפי' אין שם תולעת רק שהקרום שעלה יבלת לבן ודק דנרא' דהוי קרום שעמ"מ) יש להטריף אבל אם עור החיצון של הוושט עליו שלם ויפה ומהורק מבלי שום ריעותא כלל יש לצדד להקל והכל לפי ראות עיני החכם. וכ"ז רווקא למטה סמוך לקורקבן ממש אבל אם הוא למעלה בוושט כעין יבלת וראי טריפה:

ע"ה **שאלה** לפעמים שני עורות לבנים בתכלית הליבון ואינו נוסה קצת באדמומית ויש להסתפק אפילו מחמת שמנונית נתהפך ללובן. עי' בתשו' ב"א (כעת תשו' ב"א אין לפני לציין סי' התשו') דהעלה דיש לצדד להקל:

ע"ו **שאלה** אם ניטל עור א' כולו. שם כתב הפ"מ לדינא דטריפה:

ע"ז **שאלה** אווזא ובר אווזא שאין להם זפק אם נמצא תחוב מחט בכשר. הסמוך לקורקבן לצד הוושט ולא יצא לחוץ. הפת"ה בס' י"ב הלה להכשיר ומכ"ש דיש להכשיר מה שנמצא בכר אווזות בבשר הנ"ל כמין אבעבועות וכשחיתכים אותם נמצא בתוכם תולעים רבים רק לא ניקבו לחוץ וכ"כ הגהת"ס חיו"ד סי' כ"ח אם נכדק העור מצד השני והוא שלם:

ע"ח **שאלה** עוף שנקדו אותו עופות עור הראש ממול ערפו. תשוב' נוב"י תניינא חיו"ד כ"ג העלה להתיר

פס **שאלה** ניקבה נקב מפולש משני צדדיו. שם כת' הש"ך לדינא לשער באם חופ' בין בכהמ' בין בעוף (והתב"ש ודג"מ הק' ארכי הש"ך). כת' התב"ש רעיקר הוא כמ"ש בשאלה הקודמת למעשה וכל דינים אלו דנקב' וחסרון הגרגרת דוקא בידעין שהוא מחמת חולי:

צ **שאלה** אם ניקב או נחסר מחמת קוץ או מחט. שם מבואר בב"י דלדין דא"ב בבדיקת הוושט בכל ענין טריפה טחיישין שמא ניקב הוושט (דלא גרע מאלו הי' הצוואר מלוכלך בדם ועי' לעיל בסי' ל"ג). וכ' הפ"מ דווקא בידוע שבא מחמת קוץ הא אם יש ספק יש להכשיר מטעם ס"ס דבגרגרת אין שכיח קוצים (ורווקא כשעור שלם מבחין כמ"ש לעיל בסי' ל"ג):

צא **שאלה** קנה הלב וכבר וריא' שנכבו. שם מבואר דהקנ' בסופו כשנכנס תחת החז' מתפצל ומשם יפרר והי' לשלש' ראשים האחד נוטה ללב והוא המזרק הנדול שיוצא מן הקנה ללב והאחד לכבר והוא הנקרא סמפונא דכברא קודם שיכנס לבשר הכבר דלאחר שיכנס לבשר הכבר הרי הוא ככבר ואין נקבי' פוסל בו כ"כ הפ"מ (ועיין לקמן בסי' מ"א) ואחר לריאה ומתחיל מהקנ' שכנגד האונ' השמאלית שהוא למט' ממקום שחיטה (דלמעלה מהאונ' זו אין נקב בגרגרת פוסל) ושלישת נקיבתו במשהו:

צב **שאלה** קנה הלב שהוא שומן היורד בין שני ערוגו' הריא' ללב רגילים להיות בו נקבים קטנים והיינו רבותיהו. שם מבואר שאותן הנקבים הם פיות הסמפונות וכשר דלא נקרא נקבים וזה דווקא כשחלב טהור סותם הנקב דאל"ה צ"ע להכשיר ויש להטריף (פ"מ בש"ד אות כ"ב הניח בצ"ע):

פתיחה לה' בדיקות הריאה

כל פסולי דריאה הם מטעם נקובה או משום העומד לנקוב כנקוב דמי כדעת הטור ופוסקים ולא מטעם חסר. והנ"מ לרש"י ז"ל דאין סרכא בל"ג וכסדרן כשרה משום דסותם ה"ה כאן לענין תרתי לריעותא. ובחסר בגוף הריאה בין החתוכים ככ"ף כפופה ונסרה סביב המקום החסר רחוק קצת ממקום החסר ומדובק באונה הברת'. גם לשיטת רש"י ז"ל בג' בימין וד' בשמאל טריף. הניח בצ"ע לדעת רש"י ז"ל למה לא משני אפירכא דגמ' או שחסרה למאי קתני בחסר ממנין או מגוף. בדיקת הריא' אינה מה"ת אלא מדרכנן והולכין בספיקו לחקל ואפי' לשאר טריפות אי איתא לפנינו צריך לשאול אך בדיעבד אי נמצא טריפות אין צריך כפר' ובבדיקת ריאה אם אכל מבהמ' שלא נבדק' הריא' ונמצא טריף' וודאי בצריך כפרה. ועיין תשו' פנים מאירות ח"ם סי' מ"א ובח"ג מ"א ובח"ג סי' י"ט. תקנת חכמי' ז"ל דבדיקה היתה לבדוק מכל מיני טריפות הריא' כמ"ש התב"ש בסי' ל"ט כיון דנחתה להצריך בדיקת הריאה ה"ה אטום ומראה וכדומ' צריך לבדוק. ודלא כתב"ש בדעת בה"ג בסי' ל"ט כיון דנחתה להצריך בדיקת הריאה ה"ה אטום ומראה וכדומ' צריך לבדוק. ודלא כתב"ש בדעת בה"ג בסי' ל"ט ומסכים לתי' הפריש' על קושיות הט"ז וש"ך בסי' ל"ט. קרום שעלה מהמת מכה בריא' אינו קרום ככ"מ. ולאו דוקא וושט וריא' דלא כרא"ה בבדק הבית. ובזה יש ב' פרושים משום סופו ליסתר ומשום

פז **שאלה** גרגרת שנחסר ברחבו או ניקב' בעיגול נקב שיש בו חסרון. שם איכא חלוקי רעות בשיעורו (י"א הוא דעת הטור והמחבר דמשערין בבהמ' בנקב הגרגרת חסרון כאיסר. וי"א הוא דעת הרשב"א והסכימו אליו הט"ז והש"ך והפ"ח והכרו"פ דאין אנו בקיאים בשיעור איסר משערין ברוב רוחב חלל הקנ' דידו' בכל עוף ובהמ'. והתב"ש העל' ריש מקום לטעות בשיעור כאיסר לכן משערין ברוב רוחב חלל הקנ' דעוף כדעת רמ"א וסתמא משמע בעוף בינוני ואוויזין כיוצא בו מקרי עוף בינוני ומי שאינו בקי יטריף בכל ענין. והעלה לדינא כמו שיתבאר ולמעשה כמו שיתבאר. לדינא יש להורות כן אם ניקבה נקבים שיש בהם חסרון והחסרון הוא לאורך הקנה כזה $\circ$ כיון דרוב היקף הקנה קיים אלא שאם תמתח אותה $\circ$ לרחב' תהי' מרוב היקף הקנה מ'מ כאן ראין כל הנקב $\circ$ ברוחב אלא באורך וחלק האורך אינו מזיק כלל כ"א חלק הרוחב ולכן שעורו אם כד מעגלת לה הוי כאיסר טריף' מדינא וכן אם נקבו נקבים דקים שיש בהם חסרון והנקבים הם באמצע זה אצל זה בענין שאין מקיפין רוחב הקנה כזה $\circ$ מצטרפין לכאיסר ואם יש כאיסר עם השלם שביניהם $\circ$ אם אין בין נקב לנקב כמלא נקב טריפה אבל אם יש ביניהם יותר אין מה שביניהם מצטרף ואם הנקבים עומדים לרוחב הקנה כזה $\circ$ אע"פ שהם דקים כנקב הנפ' ואין בהם חסרון מצטרפין לרוב חלל' שהוא פחות מכאיסר. כל זה להלכ' אבל למעשה כיון שאין אנו בקיאים בשיעור כאיסר צריך להורות כן אם נקב' נקב עגול נקב שיש בו חסרון או שניקב' נקבים דקים שיש בו חסרון זה אצל זה ואין בין נקב לנקב כמלא נקב והנקבים הם באורך הגרגרת או באמצע הגרגרת בענין שאין מקיפין רוב הקנה או שניטל' ממנה רצוע' באורך הגרגרת בכלהון משערין השתא באם יכסה כל שטח רוב רוחב חלל הקנה או שניטל' ממנה רצוע' באורך הגרגרת בכלהון משערין השתא באם יכסה כל שטח רוב רוחב חלל הקנה רעיה בינוני טריפה וניקבה לחיוב דהיינו בהיקף הגרגרת דינא כנפסק ובנקבים שאין בהם חסרון מצטרפין לרוב חללה ואם אינו כמלא נקב בין נקב לנקב מצטרפין השלם שביניהם (כ"כ התב"ש) דלא כט"ז וש"ך דמקילין בנקבים שאין בהם חסרון דאפי' עומדין בהקף אין מצטרפין השלם שביניהם. וכל זה בבהמ' אבל בעוף אם הנקבים שאין בהם חסרון עומדים ברוחב הגרגרת דהיינו בהיקף משערין ברוב חללה אם אינו כמלא נקב בין נקב לנקב מצטרפין השלם (דכנפסק באין חסרון אין חילוק בין בהמה לעוף) אבל בנקב עגול או ארוך או נקבים רבים שיש בהם חסרון אין להכשיר אפילו אינו בשיעור רוב החלל אלא חותך מקום המנוקב ומשימו ע"פ חלל הקנה ואם אין בו רק כדי לחפות רביע חלל ומשהו בלא השלם שביניהם כשרה אבל אי איכא שני רביע ובי' משהות בנקבים בלא השלם שביניהם טריף' מספק (כ"ז העלה התב"ש. וכ' בס"ק ז' ולכן המורה שבא לשער שיעורים אלו צריך לדקדק ולהחמיר בשיעורים אלו עד שברור לו דליכא בבהמה שיעור הנזכר דהיינו רוב חלל דעוף בינוני בעוף ליכא רביע חלל דידו' ובי' משהות ובעוף גדול מאוזן ישער באוזן וכמ"ש. ובהפסד גדול אפשר דיש לצדד להקל):

פז **שאלה** אם נפחת' גרגרת כמו דלת שלא נוטל הפחת אלא זקוף ועומד כמו דלת ע"פ הארובה. שם מבואר דמשערין נ"כ באם חופה בין בבהמ' בין בעוף (כ"כ הש"ך ותב"ש) דלא כמחבר כדעתו בדלת סתם צריך שיהי' הפחת גדול כדי שיכנס ויצא בו האיסר שהוא יותר מכאיסר:

הם. שם מבואר רכל שיש היכר כגון שיש סדק

במקום שדרכ' להיות מפוצלת או מחמת סמפון דלכל אונא יש סמפון אחד ולזו יש שני סמפונות. או שיש בימין ב' אונות ואומא ובצד האומא שאצל האונות יש סימן שהוא ארוכה ועבה ואמצעית הי' כדרכ' או שהאונא הסמוכ' לאומא יש סימן שהיא ארוכ' ועבה (אבל בשאר אונות בין בימין בין בשמאל אין מועיל מה שהאונא א' צרה א' ארוך יותר מצד הב' להכשיר ע"ז ב"א סי"ז ותב"ש).

ובצד השני הדבוק' בה היא כשאר אונ' אמצעית אפי' אין אונא גדולה כשנים רק שיהי' לאמצע כט"ד ולסמוכ' לאומא כט"ד וקצת יותר (הגם רבאונות מפוצלות והם שווים כשר בהפ"מ מ"מ היכי דחסר ומצד היכר אתה בא להכשיר' צריך להיות בשלישי קצת יותר מט"ד כ"ב הל"ש) או שיש סימן באומא בצד סמיכת' לאונא שכןגדה (דאומא שבעד שמאל דרכה להיות קרוב' לצד הראש שהיא שם נכזה דהיינו קרובה לצד הראש מאומא השמאלית דרחב' הוא לפי שאין לה רק ב' אונות) כ' הב"א סי"ח דבהיכר הגבי' א"צ להיות ארוכ' מאומא האמצעית בהפ"מ. ולדעת הל"ש צריך להיות ג"כ ארוכה) כל אחד מהסימנים הנזכרים משלים להסרונ' (ולענין תר"ל אי מצטרף הפ"מ מסופק בסי' ל"ז והלב"ש בס"ק ק"ב מסיק דלא הוי ריעותא להצטרף עם בועה או שאר ריעות' חוץ עם יתרת מקמא וכ"ה הב"א בסעיף ס"ז) (וב' טעמים בת' השמ"ח אחר משום רבהיכרים הנ"ל נראה דלאו מתולד' היא כך רק דנסרכו להררי. טעם אחר דאין הדבר תלוי בהבדל רק שבפנים תהי הריא' סדור' שתוכל לכלוא הרוח בקרבה וכיון דיש היכר וודאי סדור' בפנים בראוי. ונ"מ במקומות דנהיגי כר"ת להחמיר באונ' הסרוב' לאומא ונהיגי להקל בהיכרים אלו דלטעם הא' הוי תרתי דסתרי ולטעם הב' אין לסתור מנהגם) היכי דמנהגם מבורר להתיר ע"י היכר ובמקומות שלא נתברר שמנהגו להתיר ע"י הכירים אלו שם כ' השמ"ח ראין להתיר כ"א בהיכר סדק (שהוא מגמ' ופוסקים ראשונים) כ"א בהפ"מ יש לסמוך על שאר היכרים. ובמדינות אלו נהגו להקל אפי' בלא הפ"מ. ואין להתיר בסימנים או אפי' במקום שנהגו ואפילו ע"י היכר סדק כ"א ע"י בקי ורגיל טובא בבדיקת הריאה ובהאספ' כולו טבחה דמתא. כי בקל יוכל לפגוע באיסור חסר' אונה שהוא דאורייתא (ע"כ לשון השמ"ח):

צו שאלה שיעור סדק כמה. שם דעת מחבר להכשיר בסדק בעלמא באורך ט"ד אף שאינו פרוד כלל רק

עמקו כל שהוא ורמא הוסיף להכשיר בהפ"מ אפי' אם אינו רק משהו באורך ומשהו ברוחב. והתב"ש ס"ק ח' ולב"ש ס"ק ז' העלו ראין להקל כ"א כשהסדק ארוך ברובו של מקום ר"ל רוב האונא הראוי להיות פרוד למעל' פי' מנכא או למטה פי' מקמא ורחבו ועומקו כ"ש ואם הסדק בשיפולו וסובב מלמעל' למט' כשיעור שאם הי' פרוד שם ממש הי' כל האונא כט"ד רואין כאלו הוא פרוד ומובדל שם וכשר דשיעור אונא כט"ד וכן אם יש סדק וארכו ועמקו כשיעור אורך ורוחב ט"ד אפילו בעיקרו או באמצעו אף דליכא רוב מקום שראוי להיות פרוד כשירה (וכ' הלב"ש דאם ליכא שום סדק אפי' כ"ש הוי וודאי טריפ' אבל אי איכא סדק בעלמא ואינו עמוק כט"ד אפי' אם הוא ארוך כט"ד או להפך דאינו מועיל מ"מ לא הוי אלא ספק טריפה וכ"כ בנאבד' בסדק כ"ש הוי רק ספק טריפה דרימא הי' ב' סמפונות ונ"מ לענין תערובות או לענין יב"ח רמהני בספק טריפ') והב"א כ' אין להקפיד כ"כ שיהי' הסדק

ומשום דלא הוי פתיסה מעיקרא. והנ"מ יתבאר בסי' ל"ג ובסי' ל"ד. ובקורקבן אם היינו יודעין כבירור שהצי עובו ניקב ונסתם ואח"כ ניקב הצי הב' י"ל דבשר ממ"ג לב' טעמים. אם מהט בריא' וסירכא תלוי' או אטום יש להטריף ולדידן ממ"ג טריפה דא"ב. ואם עוברת ע"י משמוש יש לצדד בה"מ. ריאה דאיגלד לאחינא סומקא ויש סירכא טריפ'. אך בלא"ה טריפה משום ב' לריעותא:

הלכות טריפות סימן לה

צו שאלה ריאה שנקבה. שם מבואר דהלל"מ דריא' שנקב' טריפ'. וכ' התב"ש וכן הסכים הפ"מ ותשו' ב"א סי' כ' רכל טריפות הריאה מטעם נקב הוא רקים לחכו"ל שאם הקט' באחת מהנך לקנות סופו לינקוב ונקוב דמי ולכן כל הטריפות שיתבארו כולם דאורי' הם (ומטעם זה כ' השמ"ח בסי' ל"ז רבועה על יתרת ברדי הוי תרתי לריעותא דשניהן מעידין על דבר אחר. והל"ש חולק עליהם ביזה דינים ולדעת הל"ש טריפות דיתרת לאו משום נקב כלל):

צו שאלה חסר או יתיר או חליף בריאה. שם מבואר הריאה היא שתי ערוגות ומערוג' דימין יפרדו ג' אונות ואומא אחת גדולה האונ' הסמוכ' לאומא נקראת ארוכ' ועבה שהיא גדול' ועבה שבאונות ואונה שאצל' נקראת אונא אמצעית וגם היא קטנ' שהיא קטנ' שבאונות ואונא שלישית שאצל' נקראת אונא העליונ' שבעד הימין שהיא עליונ' לצד הראש ולפעמים היא מתפצלת גפי שהיא מונחת במיצר החזה ודרכה להתפצל שם מרוחק הצלעות וגם יש לה אונא קטנה העומדת לפנים בין אורכ' ועבה לאומא ונקראת עינוניתא דוורדא (על שם קטנות' וקלישות') וגם נקראת גנב שמונה בכיס ומערוגה דשמאל' יפרדו שני אונות ואומא האונ' הסמוכה לאומא נקראת אונא משוב' כחץ' שהיא משוב' ואינה עבה ואונ' שאצל' נקראת אונ' עליונה של שמאל ואינ' ארוכה ועבה כהעליונ' שבימין וימין ושמאל היינו כשתולין הבהמ' בדגלי' ופניה כלפי הבורק ואז האומא וג' אונות שאצל' הם בצד הימין דהבורק שהוא ג"כ ימין הבהמ' והאומא וב' אונות הם בשמאל דהבורק ואם לקחה דריא' בחסר או יתיר או חלופ' טריפ':

צו שאלה חסר כיצור. שם מבואר דחסר אונא בין בימין בין בשמאל ולא נשאר כט"ד טריפ' אבל אם נשאר כט"ד כשר' ודווקא בשאר אונות אמרינן כן אבל אם ארוכ' ועבה נתקטנ' כך הוי חליף וטריפה דחזינן דאונא הסמוכ' לאומא היא אונה האמצעי ואונא האמצעי היא הסמוכ' לאומא ומ"מ בשניהם שווין כט"ד יש להכשיר בהפ"מ (כמו שיתבאר לקמן):

צו שאלה אם חסר אונא אחת מהאונות ואחת מן האונות גדולה במראה ובמשך כשיעור ב' אונות. שם כ' התב"ש דנרון כחסר אונא דלא כמהרי"ו ובהגהת הר"ן בשם רוקח כ' דנרונים כב':

צו שאלה חסר אחר מן האונות ובאחר מהם יש היכר ששנים

ורוחב פרק אמצעי של אגודל בינוני (מאן דמחמיר ביתרת ע"ג כצפורן של אגודל מקיל כאן בחסר אונא ונשאר רק כצפורן של אגודל ומאן דמקיל ביתרת מחמיר בחסר אונא. וכ' השמ"ח דאנן כב"מ שנוכר שיעור ט"ד יש לפסוק כסכרא חמור' שבשניהם ואין חילוק בין לכהמ' נסה לרעה וכן הסכים הגרע"א דלא כג"כ שכתב ראנן קי"ל כצפורן של אגודל בין לקולא בין לחומרא). וכ' הב"א ס"ד דאפי' כגדיים וטלאים אין להקל באונות פחותות מט"ד אם לא כמקומות דנוהגין להתיר כגדיים וטלאים בשנמצא באותו מקום רובם בלא חיתוך האונות אז יש להתיר גם כזה כשנמצא רובן של גדיים וטלאים בחתוכים כאלה הפחותים מט"ד:

הא שאלה אונא שפחותה מט"ד ויש בחור' בועה מעל"ע וחוט בשר מקיף באופן שאינה טריף' מחמת הכוע'. שם כת' הפ"מ דכשר' דהכוע' משלמת החסרון דהררא בריא ויהי' ט"ד והכל לפי ראות עיני החכם אם יהא ט"ד אחר שיתמעט הלח' ומוגלא ואם אין חוט בשר מקיף כ' הב"א סל"ג דיש להטריף אף במקומות דנוהגין להכשיר בועה בשפולי אף באין חוט בשר מקיף מ"מ באין שיעור להאונא טריפה:

הא שאלה חסר אונא אי וורדא משלמת. שם מבואר דאין וורדא (וכ' השמ"ח הטעם דביון שחסרה האונא ממקום הראוי הוי לי' חליף. ולכן אפי' נמצא יתרת בתואר אונא שלא בדרי דאונא בימין וחסר אחר מימין או נמצא בשמאל וחסר אחר בשמאל אינ' משלמת החסרון שבצדה מטעם חליף. ואין בן נראה דעת הגרע"א והגר"א. אבל הלכ"ש אוסר כשמ"ח) וה"ה אם נמצא אונא בסוף אומא אינה משלמת מטעם זה (ותו דבמקום זה יתיר אומא מקרי ולא אונא ועיין בסוף סימן ל"ה. ומ"מ בכל זה לא הוי רק ספק טריפה ומהני יב"ח. אם נראה שמתולדת' הוא חסר אונא):

הא שאלה אם חסרה אונא ויש במקום ההוא כעין הר וגבשושית. שם כת' השמ"ח דאין להתיר עי"ז דלאו אונא הוא וכריאה בעינן דליהוי ה' אונות וכ"ש אם במקום הראוי להיות אונא יש פיצול וגומא תחת' דאינו משלים:

הא שאלה אם אירע שבדקו אונא אחת ולא מצאו לה סמפון. שם מבואר דכשר. וריאה שחסר' והושרה ע"י היכרים ואירע דבדקוה ולא מצאו ב' סמפונות שתחלק לב' אונות השמ"ח כתב דאין להקל כ"א כהפ"מ ושעת הדחק (והנכנת שאול סי' ע"ה מתיר בפשיטות והל"ש סיים דהמיקל בפשיטות בלא הפ"מ ושעה"ד לא הפסיד):

הא שאלה יתיר כיצר. שם מבואר דאם יש אונא יתירה כגב הריאה ככ"מ שהוא בין בערוגה בין באונות בין באומות אם הוא לאחר נפיחה כט"ד טריף' (או משום יתר כנ"ד או משום דסופ' להתפרק ותהי' נקובה) ואם כשהיא נפוחה הוא פחותה מט"ד כשירה (כ"כ הל"ש סק"ז כתב"ש בשם הט"ז) ואפי' עומדת למעלה בראש הערוגה ששם סמוך מאוד לצלות ומתחכך טפי אפי' הרי בפחות מט"ד כשירה (כ"כ לב"ש שם). ועכ"פ ריעותא הוי להצטרף לתרתי לריעותא אף בפחות מט"ד (כ"כ הפ"מ במ"ז כאן בס"ק י"א והסכים בן הל"ש בס"ק כ"א) והב"א ס"ג מחלק בין סכרא דבוקה לתלוי' בפחות מצפורן אגודל. וב' עוד דאם ריעותא אחרת סמוך לה אע"פ שהריעותי ע"פ השטח הריאה סמוך ממש ליתרת אין לחוש (סנ"ד):

הי שאלה אם נמצא יתרת ובעה עלי' ובין הכל הוי כט"ד

הסרק עמוק כרוחב ט"ד רק אם הוא עמוק קצת באופן שימצא סדקים כאלו בריאה והוא המקום שראוי להיות מפוצל שם. וטוב להחמיר באין ה"מ אבל בה"מ ושעה"ד יש להקל אף שאין באורך הסרק כשיעור ט"ד ע"י בורק מומחה שיודע להבחין שזה הסרק אינו מן השריטות דרגילים להיות בריא' ב"א ס"ו. גם צריך בבדיקה אם נראה לעין שנדבקו יחד ונסרכו זה לזה דיש להטריף בסכרא מעיקר' ומתפשט למעל' מחצי' ואין הפרש בין סרוכ' לרבוך'. ב"א סכ"ח :

צט שאלה אי ליכא סרק כעין חיות רק הסרק נרא' כעין חסרון מבחוי ולא כשנים רבוקות. שם כ' השמ"ח דככה"ג אינו מועיל אלא דוקא כעין חיתוך אז מועיל להכשיר:

הא שאלה סרק אי מועיל להטריף ג"כ. שם מבואר דאין מועיל להטריף רק להכשיר ואפי' הי' בצד שמאל אונא אחת וג' סדקים כשרה. ולא אמרינן ממ"נ אם נחשוב סרק לאונא הוי חליף אלא דאין חוששים בסדקי' להטריף. ואם יש בימין ב' וסרק באחד ובשמאל ב' וג' סדקים לב"ע ג"כ כשר. כ"כ ב"א וברו"פ:

הא שאלה אי חוששין בסמפונות להטריף. הב"א בת' דגם בסמפונות אין חוששין להטריף כגון בשמאל ב' אונות ובכל אונא יש ב' סמפונות או באחת ג' סמפונות ואף שיש שם סדקים שנראה כזה שהם ארבע אין חוששין להם אך אם אין בשמאל רק אונא אחת וג' סדקים וגם יש ד' סמפונות במקום הראוי להיות סמפון יש להחמיר ולהטריף. ובמקום הפ"מ וצורך גדול יש להקל אף בכיה"ג. וסיים ונכון הוא שאם ימצא אונא אחת וד' סדקים בצד שמאל יש לו להחמיר ולברוק אחר הסמפונות' שאם נמצא ד' סמפונות יש להטריף (ועיין ב"א ס"ק כ"ג דדוקא לרוחב האונא אבל בעובי' אין חוששין לסרק כלל):

הא שאלה כל השיעורים והסימנים הנאמר בסימן זה היאך משערין. שם מבואר דמשערין בריא' כשהיא נפוח' ואפי' לא חסרה האונא רק שהיא קטנה מאוד שכשהיא נפוח' היא פחותה מט"ד הוי לי' כאלו חסרה וטריפה:

הא שאלה הי' בימין ב' אונות גדולות והנ' ניכר בהחיתוך ברי להכשיר על ידו והי' שם שינוי אחר שבצר שמאל הי' ג' אונות. שם מבואר דמעשה זו אסר רב אחאי ור"י פסק להתיר ורש"ל וב"ח וט"ז ושמ"ח סכ"ה אוסרים וש"ך בנקה"ב ופר"ח וכל"י מכשירין (ויש ב' טעמים כזה דטריף' אי דסרק אין יכול לפעול ב' פעולות להשלים החסר ולהשוות החליף. וזה דעת הט"ז דהוי תרתי לריעותא ולרש"ל אינה אלא חליף דאין מבזרר אותו מנין ובהימין מבזרר. ונ"מ אי יש בימין ג' וד' כשמאל וסרק בימין לרש"ל טריף' אבל לט"ז ודאי כשרה דלא הוי תרתי לריעותא דאין חסר בימין). וכ' הפ"מ לדינא אפי' ב' בימין וג' כשמאל וסרק בימין יש להכשיר ג"כ כהפ"מ כ"כ הפ"מ ולב"ש ואפי' יש עם הג' כשמאל ג"כ סרק. וכ' הלכ"ש דאם יש בימין ג' ובאחד מהן סרק ובשמאל ד' כשר אף בלי הפ"מ אבל אם כשמאל ד' ובימין ב' עם ב' סדקים אין להתיר אלא כהפ"מ והרג"מ מתיר בפי' אף בלי הפ"מ. והב"א כ' להטריף אבל במקומות שנהגו להכשיר כזה אין לסתור מנהגן. ואף אם יש בימין ב' אונות וב' סדקים ובשמאל ג' נפרדים ג"כ יש לאסור. ובכר נתבאר דרכו מתירין בכה"ג:

הא שאלה שיעור ט"ד. שם מבואר פלוגתא י"א ארכה ורחבה באורך ורוחב כצפורן אגודל בינוני וי"א באורך

וכשמניחין היר בנחת עליו היא הוזרת לעמוד ביטוח עם שאר האונות יש להכשיר (כבפיעול שיש תחתיו גומא):

קטו שאלה אם נמצא יתרת משורשת ברדי ומשפעת לקמא ולגבה ער שאין נודע נטייתה להיכן נוטה. שם מבואר דצריך לנפחה שיראה לאן היא נוטה ואם לא נפחה אסור מספק וב"ש אם עומדת מנבה או נוטה לגבה וקטנה מט"ר דטריפה בדרא נפחה. (וב' לב"ש רבכה"ג דעמדת היתרת וספק אי יש לה שיעור אונא אפי' יש בו כצפורן של אנורל ולא נודע אי יש בו כפרק אמצעי של אנורל מהני יב"ח אך ביתרת ברדי ומתעקמת לגבה ולא נודע אם הוא כט"ר לא מהני לבהמה יב"ח) אך לאם היא עומדת ברדי בלי נטי' לגבה יש לנפחה להזירות בעלמא ואם לא נפחה אין להחמיר דאין דרך האונא להתעקם ואין לחוש מן הסתם כן העלה התב"ש. ובנ"ר ביתרת משורשת ברדי ומשפעת לקמא ולגבה ער שאין נודע ולא נפחה דאסור מספק. החלב ממנה דקורם יב"ח ודאי מותר ומתוך יב"ח יש להקל ולהתיר ער ג' ימי קורם השחיטה כן העלה הלב"ש):

קטו שאלה נמצא על גבי הריאה מקום גבוה כהר רחב למטה ועב למעלה שאינה מתקצרת למעלה כאונא. שם מבואר דאין זה יתרת רק נבשושית וכשרה אבל אם למעלה חרה או למטה במקום שמתחלת לעלות נראה כעין סדק שהוא חר ככובע או שרחבה למעלה יותר מתחתיתה הוי יתרת דהיינו אם הוא מגבה כט"ר טריפה ומקמא דינו כשאר יתרת מקמא וקי"ל דאפי' ריעתא לא מקרי. וכתב בב"א אם קורם נפחה נראה כעין בליט' חרה למעלה או למטה ואחר הנפחה אין שם חירוד כשרה שאין משערין רק כשהיא נפחה וכן אם נמצא שם שני בליטות קטנות רחבים למטה ולמעלה אינם עבים כדי להטריף על ידם אלא שע"י הנפחה הן מתקרבות אחת אל אחת ומתאימות כאלו הוי' הכל בליטה אחת עגול' כשרה. אם אינה חרה למעלה או למטה אף שרחב' יותר למעלה מתחת' במקום שנהגו להקל אין לסתור מנהגו (ב"א סמ"ו):

קטו שאלה אם נמצא יתרת על גב אונ' עליונ' הימני הסמוכה לגרגרת. שם מבואר דאונא עליונה דרכה להתפצל שהיא מונחת במיצר החזה ע"כ כשר דתלינן שנתפצל מחמת הרוחק (ואפי' ריעותא לא הוי ב"א סי' כ"ו) ואפי' דהפיעול בתוך גומא כשר (רמ"א וי"פ) ודוקא בנמצא היתרת מחציו ולמעלה לצד חור האונא וגם חוץ לחריץ ההולך שם למעלה למט' באלכסון. אבל אם נמצא יתרת מגבה מחציו אבל פני' למטה מהחריץ לצד השורש טריפה דבמקומות זו אין רוחק (כ"ה דעת רש"י והסכים עמו הט"ו והתב"ש ותשו' והשיב משה חיו"ר סי' כ"ה). והילוק יש דאם היתרת נמצא מחציו ולמטה מחציו או הוי ודאי טריפה אבל בנמצא למעלה מחציו ולמטה מחציו או למט' מחציו ולמעלה מחציו הוי רק ספק טריפה. וב' הל"ש דהיכי דהוי ספק טריפ' מהני אם עברו יב"ח. אך באיכא עליו' עוד ריעותא לא מהני יב"ח ואפי' בפחות מט"ר והחלב מותר ער ג' ימים. ובמקום דביארנו דכשרה יתרת מגבה באונא עליונ' אי הוי ריעותא להצטרף לתר"ל הנה הל"ש מסתפק ביש בה כט"ר אי הוי ריעותא. אך בב"א מבואר דלא הוי ריעותא):

קטו שאלה אם חסר אונא אחת בימין ובאונא העליונה נמצאו בה פיצולים אם מצטרף להשלים.

מבואר באחרונים דאין מצטרף להשלים וטריפה מטעם חסר אונא. ואין כן דעת הכו"פ יב"א ס"ק מ"ב וס"ל דמצטרפין אם

כט"ר דהיינו הבועה משלמת. כ' בשמ"ח סעיף י"א בשם לב"ש דאם ניכר שבאשר ירפא הבועה ישאר כשר הריאה כט"ר טריפ' אבל אם ניכר שבאשר ירפא הבועה לא ישאר כט"ר נ"ל שאם בין הכל כאשר הוא עכשיו כפרק אמצעי של אנורל טריפה ואם הוא עכשיו קטן מזה השיעור המיקל בה"מ לא הפסיד. והל"ש בעצמו בסוס"י ל"ה חזר מזה והטריף בפ"מ משום תר"ל. והב"א בתשו' סימן ק"א העלה דאין חילוק בזה בין אם מלאה ליחה או מים זכים ובין שיש חוט כשר מקיף א' ולא הבועה בשפולי יתרת ואפי' שהבועה היא באמצע היתרת ונראית מעבר לעבר: קיא **שאלה** אם יש הרבה יתרת ברדי. שם מבואר דאפי' יש בכל צד יותר מה' איגית (כה"פ דלא כמהרש"ל

דלא מכשיר ביותר מעשרה) אפי' עומדים היתרים למטה מאומא בדרא דירה או שני אומות גדולות בצד אחד הכל אורחא הוא וכשרה. כ"כ התב"ש ובה"י דלא כמהרש"ל. ואפי' אם היתרת יש לו סמפון והעקרת העומדת למעלה מהאומה אין להם סמפון כשרה. והמחמיר באין הפ"מ תע"ב כ"א סל"ו. רק שלא יהא אונות בצד שמאל יותר מבצד ימין דכה"ג הלוי מקרי וטריפה: קיב **שאלה** אם נמצאת יתרת מקמא. שם מבואר פלוגתא דראשונים. ויש מקומות שנוהגין לאסור בכ"מ שעומדת כאילו עומדת מגבה אם הוא כט"ר (וכרעת רש"י ותוס' ודא"ש וטור) ובמרינות אלו המנהג להכשיר כל יתרת מקמא אפי' שעומדת בסוף שיפולי אומא (כרעת רמב"ם ורשב"א ורמ"א והרבה מאחרונים) וכתב השמ"ח דאין לשנות המנהג אבל במקום שאין מנהג עיקר להורות כסברא ראשונה להחמיר. וכתב בספר דמש"א דבבהמות נכרי יש להחמיר ברזיכא ביטול שמחת יו"ט וכדומה. ועכ"פ ריעותא הוי להצטרף לתר"ל כגון אם מצא סירכא מתוך ימ"ק ל"מ מיעור וגם בועה היוצאת אפי' מ"ו לירידן דמכשירין סמוכי במ"ו מ"מ הוי תר"ל:

קיד שאלה היתרת העומדת ברדי דאינא וכשנפחתין הריאה או היתרת נוטה לצד נכה. שם מבואר דטריפה אם בלועה כשיעור ט"ר (כ"כ התב"ש והגאון חת"ס חיו"ר סי' ל' דלא כנ"ב בשם הר"ש) פירוש אף שהיתרת משורשת ברדי רק שבסוף מתעקמת לגבה כט"ר טריפה (אך היכי דאיכא צד היתר או קולא דתערובות העלה הל"ש בס"ס ל"ה להקל בבועה דמ"ו מתוך יתרת מקמא וסירכ' תלו' או סירכא ממקום למקום מתוך י"מ ועוברת ע"י מעור כשר (נ"ב חיו"ר סי' י"א ול"ש ס"ס ל"ד וטיגרי מתוך ימ"ק ג"כ כשר (ל"ש שם). וב"ו דוקא ביש בימ"ק שיעור כפרק אמצעי של אנורל אבל בלא"ה לא הוי ריעותא כלל אפי' מכל ד') אבל אם אין כאן יתרת רק שאונא אחת משורשת במקומה כראוי אפי' העיקום בולט כט"ר כשר דדוקא יתרת דבלא"ה רעועה הוא וכי נוטה לגבה סופה להתפרק אבל כולו אונות הראוי לה לאו ריעי נינהו וכיון שמשורשת במקומה אין הנטי' מקלקלת ואפי' נתפצלה אונא אחת לשני' ברחב' ושורש אחד כעובי אצבע ד' נחשבות לאחד כמו שיתבאר אם אחת גבוה למעלה כשרה כיון שיש להם שורש אחד הו"ל אונא הראוי ומה שנבזה למעלה אינו מוסיף ואפי' ריעותא לא הוי להצטרף לתר"ל:

קיד שאלה אם יש בימין ד' אונות או בשמאל ג' אונות וא' מהן נוטה לגבה. כ' ב"א סמ"א או רואין אם אותה הנוטה לגבה היא כצורת שאר אונות ויש לה סמפון יש להכשיר (דחוינן דאותה האונה שנתעקמ' היא מחשבון האונות הראוי להיות ואין העיקום מטריף) וכן אם האונה היתירה נוט' לגבה ע"י נפחה

אם עומד באופן שנוכל לחשוב לאונא:

קט שאלה אם נמצא פיצול או יתרת מקמא באונא עליונה דימין למטה מחריץ. שם מבואר דדינא כבשאר אונות דפיצול טריפה ויתרו כשרה. אך דוקא שלא יהי' סמוך אצל גררת ממש דבכה"ג טריפה מטעם היתוך בגררת (כן מבואר שם בשמ"ח לפי מ"ש האחרונים בדבריו):

קכ שאלה אם נמצא יתרת או פיצול מקמא באונא עליונה דימין בהריץ גופא במקום שמסבב הגררת. הנובי' בסי' י"א העלה פיצול כשר (דהגררת מחזיקו) והל"ש הניחו בצ"ע ויתרת טריף (דמתחכך בגררת וכן משמע בב"י ובתב"ש. ובחפ"מ יש לסמוך ולהקל פ"מ ול"ש) ואם היתרת עומד על החוד ממש וע"י הנפיתה נרא' דהשורש נוטה מקמא (השורש ולא החוד) העלה הגאון חת"ס חיו"ד סי' ל"א להטריף (וזה צריך להבחין בעוד הריאה בבהמה במקום דוחקת):

קכא שאלה בנמצא באונא עליונה דשמאלית יתרת מקמא או פיצול מנבה או להיפוך. שם מבואר דבכל הדברים דינה כשאר אונות המבואר דיניהם:

קכב שאלה בנמצא אונא ע"ג הריאה וגומא מתחת. שם מבואר דנופחין ואם לאחר הנפיתה נופלת לתוך הגומא והוא שוה מבהוץ לשאר הריאה ממש בלי בולטת למעלה או כשירה (דהוי פיצול וכיון דגומא תחתיו אין עומד להתפרק) ואפי' אינה נכנסת לגמרי לתוך הגומא ע"י הנפיתה אלא כשמניחין היר בנחת יורד לתוך הגומא ואפי' כשמסירין היר היא חוזרת מיד לצאת מעט מהגומא ולא בכולה כשר' ואפי' ריעותא לא הוי להצטרף לתר"ל (וכן מבואר בל"ש. ובב"א סי' כ"ו נראה דהוי ריעותא) ואם אינו נכנס גם ע"י הנחת יד בנחת רק צריך להניח ביד חזקה לתוך הגומא טריף' ואם מחמת הנפיתה אינו נכנס כלל לתוך הגומא רק בהנחת יד בהנחת כשר בהפסד מרוב' (כן מבואר בב"א ס"ו):

קכג שאלה אם נמצא אונא ע"ג וגומא מתחת' ואינו' נכנסת לגמרי לתוך הגומא אחר הנפית' והנחת יד בנחת רק גבוה ובולטת למעלה כגון שרחב' מגומא וא"א לבא עד תחתית לגומא. שם מבואר דטריף' ואפי' הבליט' הוי כעין נבשושית ואפי' אין גובה הבליט' כט"ד רק דכל הפיצול הוא כט"ד (תב"ש ופ"מ דלא כט"ז):

קכד שאלה אם הפיצול קצר' מגומא אשר תחתיה. שם מבואר דבהפ"מ כשר אם לית בחסרון הנשאר בהגומא אחר שמונת הפיצול בתוכ' שיעור דהיינו כרביעית כמו שיתבאר בעז"ה בסי' ל"ו (נקה"כ ותב"ש פר"ח ופ"מ ולב"ש דלא ככט"ז ודעת הגרע"א נרא' כט"ז ולהטריף) ולענין ריעותא להצטרף לתר"ל מסופק הל"ש והעלה להתיר (סכ"ו):

קכה שאלה אם נמצא האונא ע"ג הריא' בתוך הגומא ומחמת הנפיתה בולט קצת למעלה וע"י לנחת' בנחת

חוזרת להיות שוה לבשר הריא'. מבואר באחרוני' דכשר: **קכו שאלה** אם נמצא הפיצול ע"ג הריא' מחובר למטה לצד השיפולי ופתוח לצד השררה. שם מבואר דחילוק

הוא כך אם בנפיתה הולכת לתוכה ומונחת בתוכה בלי הנחת יד שום אדם כשר אבל אם צריכין להניח יד בנחת ע"י אין לדון אלא לפי ראות מקום חיבור' והילוך הבהמ' אם בפגע' בצלעות דוחין הפיצול לגומא כשר ואם לאו טריפה ואם אי אפשר להבחין טריף' מספק ולא מהני יב"ח והחלב מותר עד ג' ימים קודם השחיטה' (לב"ש סק"ל ונראה דכל הני דבארנו משאל' קכ"ב בפיצול מנב' לא הוי ריעותא אפי' היכי דכשר דוקא בהפ"מ. ל"ש

(סכ"ז):

קכז שאלה נמצא פיצול מקמא. שם מבואר דאם יש בו כט"ד טריפה ואע"פ שמושרש יפה. ב"א סכ"ט ול"ש ס"ס ל"ח ובתשו' לב"א סי' ז' ח' ט' י' (אך דוקא בניכר שהוא פיצול ובספק אי זה הפיצול אין להקל רק בה"מ ובשעה"ד יחר. ב"א שם ועפ"מ) והפ"מ בש"ד ס"ס ל"ו הניח בצ"ע במושרש יפה להטריף. ועיין תשו' פ"ת סי' ל'. אבל אם אין בו כט"ד מותר במושרש יפה אף באין הפ"מ ובאין מושרש יפה צריך עכ"פ הפ"מ הלכך אם הוא כפרק אמצעי של אגודל הוי וראי טריף' וכצפורן של אגודל הוי ספק טריף' (כ"כ לב"ש ועכ"פ ריעותא מקרי אף באין בו כט"ד ס"ס כ"ח):

קכח שאלה בנמצא פיצול מקמא בתוך גומא. שם מבואר דטריף' אפי' אם אחר הנפיתה היא מונחת בגומא כתקנ' ושוה מבהוץ לשאר הריאה ואפי' השורש של הפיצול עב וחזק (כ"כ ב"א) ואפי' בפחות מט"ד יש להטריף באין הפ"מ ואפי' כשהופכין הריאה נשאר בגומא הפיצול. כ"כ התב"ש והגרע"א בגליון דלא כש"ך בס"ס ל"ז דנותן הטעם דפמ"ק מתוך גומא דנתפצל מגוף וכשהופכין נופל לגומא ויתפרק:

קכט שאלה נמצא פיצול מקמא הקצר מהגומא. שם העל' הל"ש ס"ס אות ט' דהוי ספק טריף' ואפי' יב"ח לא מהני והחלב מקורם יב"ח מותר בוראי ונטו' להתיר עד ג' ימים (הכרע' בין דעת הט"ז ותב"ש) וגם נראה נוטה דעת הגרע"א לאסור:

קל שאלה פיצול מקמא וארוך מגומא. שם העל' הל"ש דטריף' בהמה וגם החלב לעולם אסור. והב"א כ' דכ"ז דוקא היכי דנראה דפיצול זה הוא מגומא אלא שהוא רחב או ארוך מגומא אבל אם נראה שהיא יתרת בפ"ע כשר בהפ"מ אם אין בגומא שאצלה שיעור חסרון:

קלא שאלה אם נמצא יתרת נגד חריץ הוורדא. שם מבואר דלרדיון דמכשירין יתרת מקמא כשר אף בלא הפ"מ (ש"ך וש"פ) וכ' הב"א סס"ז דאם יש ליתרת תואר וורדא אף שנופל לתוך החריץ של הוורדא העומדת במקומ' וכתקונה טריפה:

קלב שאלה אונ' שנצפלה לשנים ברחב'. שם מבואר דלהטריף אין נחשבת אלא לאחת כגון של ג' אונות בצד שמאל ואונ' אחת נתפצלה ונשאר שורש א' בעובי אצבע ובצד ימין ג' דלא תימא דהוי חליף ראני' נחשבת הנתפצל' אלא לאחת. אבל היכא דיש בצד שמאל ב' אונות ובצד ימין ג"כ ב' אונות ואונ' אחת של ימין נתפצל' ונשאר כעובי אצבע לא גרע מהכשר סדק והוי כג' אונות וכשירה (שמ"ח)

קלג שאלה אונ' שנתפצלה בעובי'. שם מבואר דאם השורש אחד כעובי אצבע נחשבים לאחד דאין חילוק בנחלק בין ברוחב בין בעובי' ואפי' אם שורש אחד של הפיצולים נוטה לצד גבה כט"ד (כ"כ ב"א סס"ח) ואם אין להם שורש אחד או אם החצונה שורש' בולט לחוץ אפי' פחות מט"ד והפנימית שוה מקמא לשאר האונות שבצד טריף' (הפ"מ בש"ד ס"ס כ"ד והל"ש ס"ס ל"ד ואפי' החלב אוסר הל"ש לעולם) ואם החצונה עומדת בשוה והפנימית עומדת בולט הוי ספק טריף' (ל"ש שם דלא כשמ"ח וב"א דמכשירין) אלא דמ"מ אם עברו יב"ח כשיר' הבהמ'. ואם שניהם אינם בולטים וראי כשירה ואם שניהם בולטים זו לקמא ושנית לגבה טריפה (כ"כ השמ"ח. והל"ש ס"ס ל"ד העלה דאף יב"ח לא מהני והחלב ג"כ לעולם אסור) הב"א ג"כ העלה כל"ש

לצורתה וצורתה לחברתה. אבל אם שניהם שווים כגון ראונות דימין ורשמאל שוות בצור' יש להקל בהפ"מ (תב"ש ס"ק ל"ה מקיל אף בלא הפ"מ ואחרונים מקילים בהפ"מ לוקא):

קמ' שאלה אם אונ' אמצעית דימין גדולה מאונא הסמוכה לאומ'. שם מבואר דטריפה מצד חליף ואפילו בהפ"מ ורק מספק טריפה ול"מ יב"ח. וחלב עד ג' ימים מותר (ל"ש שם ובשוה בהפ"מ כשר):

קמ' שאלה אם אונ' העליונה שבצד שמאל גדולה מאונ' עליונה דימין שכנגד' או אומ' דימין גדולה מרשמאל. שם מבואר דטריפה מספק אפי' בהפ"מ ול"מ יב"ח והחלב עד ג' ימים מותר (ל"ש שם) ושווה כשר בהפ"מ:

קמ' שאלה אם אונות או אונ' למטה ואומות או אומ' למעלה. שם מבואר דטריפה אף בהפ"מ ול"מ יב"ח וגם החלב אסור לעולם (ל"ש שם ופ"מ וכו' מגליון הגרע"א לפי"מ שבארתי בהנהגות לפ"מ). והב"א ספ"א כתב דאף אם הוורדא עומדת בסוף כל האומות טריף. מיהו באונ' אחת למט' מקיל הל"ש וש"פ:

קמ' שאלה חסר מאונ' הסמוכה לאומא ונמצא אותה חתיכה באומא וכשנופחין אותה ממלא החסרון ושוה כראוי. שם מבואר דאם ע"י צירוף היא גדולה מאמצעות כשרה ודוקא שיש לה עם האומ' שורש אחר כעובי אצבע כ"פ תב"ש ויטמ"ח סעיף כ"ו וש"פ) והב"א סע"ט מתיר דוקא באם יש ג"כ היכר כאומ' ע"י סדק וכדומה שאותה האונ' החסרה מהאונ' הרבוק' היא:

קמ' שאלה היו בימין ד' אונות האונ' הסמוכה לצואר היתה בדרכה ואצלה אונא גדולה ואצלה קטנה סמוך לאומ'. שם מבואר דכך הי' מעש' דר"ש ולדינא כך העלה הל"ש שם ס"ק צ' דאם מקום הוורדא למעל' מאונ' הסמוכה לאומ' טריף לעולם ממ"נ וה"ה אם הייתה הוורדא עומדת בין אונ' ג' לדר' טריפה ממ"נ (דכשם כשהוורד' רחוקה מאונא ה"ג ה"ל שינתה מקומה ה"ג כשהיא רחוקה מהאומ' דצדיק להיות קרובה לשניהם כתבנית ש' דלא כפ"מ בש"ד סוף סימן זה). וכו' היכי שאין שום שינוי לגדירות' כגון שאין סמפון לא' מהן שזוהו סימן שהיא היתרה אם אחר מג' עליונים היא היתר' כשר. רק צריכים לראות שלא יהי' חליף דהיינו אם הראשונה או השני' היא היתרה צריך שהרביעית תהי' גדול' מג' ואם הג' היא היתרה צריך שתהי' הדר' גדולה מהב' אבל שתהי' הדר' גדולה מהג' אין ג"מ אבל אם הדר' היא היתרה טריף בכל ענין עכ"ל (ועיין במה שהבאתי בשם ב"א בשאלה):

קמ' שאלה אם אונא אצל האומ' דשמאל גדולה מאונ' שבשמאל או אונא אמצעית דימין גדולה מאונא עליונה דימין. שם מבואר דכשר (תב"ש ס"ק ל"ח וש"פ):

קמ' שאלה אם יש יתרת בדרי וצורת' כצורת אונ' של צד כנגד'. שם מבואר בפוסקים דכשר אף בלא הפ"מ. ואם אחת שכנגדה חולפה צורתה עם זאת היתרת אין להקל כ"א בהפ"מ. וכתב בב"א סעיף פ"ה דזה דוקא בספק אם זו שהחליף צורתה עם צד שכנגדה היא יתרת אבל אם ידוע שאותה שהחליף היא יתרת כגון

כל"ש אך דוקא דבולטים כט"ד אבל בפחות מט"ד יש להכשיר בהפ"מ. ועוד העלה דאם הפיצול שלצד קמא הוא נוסה כשיעור ט"ד והפיצול שלצד נבה הוא בולט לחוץ פחות מט"ד יש להכשיר.

ב"א סס"ח:

קמ' שאלה אונה שנתפצלה כעובי' ואין שורש אחר כעובי' אצבע אם משלים החסרון. שם הפ"מ בש"ד ססכ"ד הניח בצ"ע והל"ש ס"ק ל"ד העלה דאינו משלים:

קמ' שאלה אם ארוכה ועבה נתפצלה כעובי'. שם נתבאר דאם יש להם שורש אחר כע"א נחשבים לאחר (לכל ענינים לענין בלוטה לנכה וכן לצרפם שיהיו עבים מאונ' אמצעית לענין חליף) ואם אין להם שורש אחר צריך אחר מהן להיות עבה יותר מאונ' אמצעית ואם אינה עבה כ"א ע"י צירוף יש להתיר בהפ"מ (להוציא מירי חליף שמ"ח):

קמ' שאלה אם בימין ג' אונות או יותר ובשמאל יש יותר מבימין. שם מבואר דטריף' מטעם חליף דאין בשמאל להיות יותר מבימין רק אם שוה בשוה כשר (אפי' יותר מה' בכל צד כ"כ הגרע"א) כ"כ הרמ"א. וכ"פ השמ"ח. והפר"מ מטריף ג"כ. והל"ש העלה דהוי רק ספק טריף ומצטרף לס"ס. ומ"מ אם עברו יב"ח לא מהני לבהמ' כמשמע מתב"ש דחלב קודם יב"ח יש להתיר בהפ"מ ותוך יב"ח אין להקל. והפר"מ מכשיר ככולו ביתר בשמאל מימין):

קמ' שאלה אם הי' ג' בימין וד' בשמאל וא' בשמאל צמקה. שם הפ"מ בש"ד סק"ה העלה דטריפה ווראי. וכן הסכים הל"ש ס"ק י"ג, והוספה הל"ש דאם יש באותה אונא יצמקה שינוי עד שניכר שהיא היתרה כגון שאין לה סמפון או דניכר מצד קטנותה יש להכשיר. אך סיים דמסתפינא להקל וצ"ע לדינא שם בס"ק ט"ו. אבל באינו ניכר או אף בליכא בשמאל יותר מבימין ג"כ יש להטריף ודוקא בצמק' כולה או רוב'.

קמ' שאלה אם הי' שלשה בימין וג' בשמאל ועוד א' בשמאל בסוף שיפולי אומ'. שם מבואר דבהפ"מ דוקא יש להתיר אבל בלא הפ"מ אין להקל. (תב"ש וש"פ) וכ' הל"ש ריב"ח פשיט' רמהני:

קמ' שאלה אם הי' ד' אונות בשמאל וג' בימין ועוד אחר בימין סוף שיפולי אומ'. שם מבואר דאפי' בהפ"מ אין להקל (כ"כ השמ"ח וש"פ):

קמ' שאלה אם הי' ג' בימין וג' בשמאל ויתרת מקמ' משמאל או ב' בשמאל וב' ויתרת מקמ'. שם מבואר דעת התב"ש דאפי' בהפ"מ יש להחמיר והפ"מ מתיר בה"מ דוקא והל"ש סע"ק מ"ה כתב לרונ' בזה לוראי טריפה והב"א סע"א מטריף וסיום שאם נהגו להקל בג' מימין וג' בשמאל אין לסתור מנהגם:

קמ' שאלה אם נתחלפה צורת אונות דימין לרשמאל ורשמאל לדימין. שם מבואר דאפי' אם רק אחת דימין שחילפה עם אחת רשמאל הוי חליף וטריפה מספק אפי' בהפ"מ (רמ"א ותב"ש פ"מ ול"ש דלא כפר"ח. וכ' הל"ש ריב"ח לא מהני והחלב יש להכשיר עד ג' ימים) ודוקא אם נשתנה חברתה

כגון שאין לה סמפון וכדומה יש להקל אף בלא הפ"מ:
קנא שאלה אם נמצא יתרת מקמ' והחליף' צורת'. הל"ש ס"ק
 נ"ג העלה דטריפה מספק ויב"ח לא מהני אך
 החלב עד ג' ימים יש לסמוך ולהתיר. וב"א ס' פ"ה כתב המיקל
 בהפ"מ לא הפסיד:

קנב שאלה אי חליה דביארנו למעל' דלדין כשר אי הוי ריעותא
 להצטרף לתר"ל. הל"ש שם סק"א אות כ"ו
 העלה דלא הוי ריעותא (אך אפשר דלשיטתו בסי' ל"ה דחסר יתר
 חליה לאו משום לתא דנקב ולא הוי ריעותא. אבל לשיטת תב"ש
 ופר"מ ורעמי' י"ל דגם החליפים הוי ריעותא):

קננ שאלה אם חסר הוורדא או שיש לה ב' וורדות. שם מבואר
 דטריפה אם שווים. וכתב הל"ש שם בס"ק
 נ"ד ואפי' חיתה בהכמה הרב' שנים טריפ'. אך החלב של קודם
 יב"ח המקיל בב' וורדות לא הפסיד. ואם אחת קטנ' יש מקום
 להתיר בהפ"מ אף בהכח' אחר יב"ח (כ"כ ב"א ל"ש ס"ק נ"ד
 מאות ה' עד אות ח'). ושם"ח כ' דחסר וורדא במדינ' שאין שם
 מנהג ידוע ולא קבלו עליהו דברי האוסר יש להתיר. ויתיר וורדא
 בכל מקום יש לאסור. עכ"פ לעולם ריעותא מקרי אף היכי
 דמכשירין:

קנר שאלה אם אין לכוי או לשאר חיות השרה וורדא או שיש
 להם ב' וורדות. שם מבואר דדרבם להיות ב'
 וורדות ע"כ כשר בב' וורדות אבל חסר גם להם דין בהמה וכן
 לענין מראות ובוועות וסרכות וכדומ' דין בהמה יש להן. ובב"א
 ספ"ח העל' דאין להכשיר בנמצ' ב' רק אם הוא מקובל מרבו
 שזאת היא ממין החי' הנאכלת אע"פ שיש להם ב' וורדות או
 שיהי' הרבר ידוע ומפורסם שכן הוא. ואם הוא מסופק יש לאסור
 (שם"ח ודג"מ ואחרונים):

קנה שאלה אם נמצא וורדא היתר' בשמאל. וגם במה יודע אם
 יתרת וורדא הוא או אונ'. שם בש"ע חלוקי
 דעות ברין זה ברמ"א כ' סתם דנהגו להטריף תרי וורדות במדינות
 אלו. והעלה הט"ז דוקא כשהיתר' עומדת במקום הוורדא ממש
 שאין כעובי אצבע ביניהם אז טריפ' אבל שלא במקום הוורד' ממש
 אפי' בימין וכ"ש בשמאל כשר ואם אין להיתר' תואר וורד כלל
 אפי' עומדת במקום הוורדא ממש כשרה. והש"ך העלה דבמקום
 הוורד' ממש אף שיש לה תואר וורד קצת טריפ' ואם אינ' עומדת
 במקום הוורד' אז אם יש ליתרת תואר וורד ממש כהוית' וכצורת'
 אפי' היא עומדת בצד שמאל הוי יתרת וטריפ'. וכן אפי' אם
 אין לה תואר וורד ממש רק תואר קצת ויש לה כים בפני עצמ'
 טריפ' אבל אם דומה ממש לאונא אף דיש לה כים יש להכשיר
 כיון שאינה עומדת במקום הוורדא. והת"ש העלה לעיקר כך
 דאם אין ליתרת צורת וורדא כלל לעולם כשרה דיתרת אונא היא
 ואם יש בה קצת צורת וורדא אז אם היא עומדת מקמ' בין בימין
 בין בשמאל טריפ' ואם היא עומדת בדרי דאונא כשרה אפי' בצד
 ימין. וחילוק הוא דבימין בדרי דאונא כשרה אפי' בצד ימין.
 וחילוק הוא דבימין בדרי לת"ש הוי ריעותא והל"ש מתיר דלא
 הוי אלא ריעותא כ"ד. ובשמאל בדרי וורדאי לא הוי רק כ"ד.
 ודווקא כשיש לה רק תואר וורד קצת ואין לה כים אבל כשיש
 ליתרת כל תואר וורד (דהיינו דיש יתרת כדרי כתואר וורדא אבל
 בליכא יתרת רק דאחת מעיקר האונות יש לה תואר וורד אין לחוש)
 או שיש לה רק תואר וורד קצת ויש לה כים בפני עצמה אם היא
 כדרי בצד שמאל כשרה (וכ"כ הגרע"א בגליון שלו) אבל בצד ימין
 אפי' בדרי טריפה (הל"ש שם בס"ק ס"ו מאריך ומכבר דיש ג'

חלוקים בין הש"ך לת"ש ביש להיתרת סימן כ"ד מן וורדא כגון
 תואר וורדא קצת בלא כים אפי' בשמאל או בימין בשינוי מקום
 מלבד בדרי שלא הוי רק כ"ד כמו שנתבאר לעיל ל"ש דלהש"ך
 בשניהם כשר ולהתב"ש טריפ'. וכן ביש ליתרת צורת אונא
 לגמרי בשמאל בכים להש"ך כשר ולהת"ש טריפה ע"י כים)
 ולדינא העלה הל"ש שם דכאין הפ"מ יש לחוש לתב"ש ובהפ"מ
 אין להחמיר יותר מהש"ך ועוד כ' דבוורדא בשמאל המיקל להתיר
 בעברו יב"ח בהפ"מ לא הפסיד. וגם חולק אדין דתב"ש הנ"ל
 ביש ליתרת כל תואר וורדא או קצת תואר ויש לה כים בימין
 דאוסר אף בדרי והל"ש העלה דכשר אך במונח בכים מצריך
 להתיר בהפ"מ דווקא ומ"מ ריעותא מקרי להצטרף אף היכי
 דבארנו להכשיר ובב"א סצ"ו העלה דבדרי בימין יש להתיר בלא
 כים ובכים אסור. ובשמאל אף עם כים מותר. (ל"ש סק"ל ופ"מ
 במ"ז בסי' ל"ז בדרי תרתי לריעותא אות י):

קנו שאלה אם האונא העליונה של ימין נפרדת למעלה מהקנה
 יותר משל שמאל או דאונ' העליונה השמאלית
 יש לה חריץ ואונא העליונה הימנית אין לה חריץ. ב"א ספ"ג
 מכשיר אם לא במקום דנהגו להטריף ועם עור ריעותא מצטרפת:
קנו שאלה אם האונא הסמוכה לאומא של שמאל היא גדולה
 מאונא שאצלה הסמוכה לגרנת או אונא

האמצעית של ימין גדולה מהעליונה הסמוכה לגרנת כשר אם
 לא במקום שנהגו לאסור ועם ריעותא מצטרפת. ב"א ספ"ג:

קנה שאלה אם האונא האמצעית צמקה במקצה וכמו שהיא
 עתה גדולה כארוכה ועבה. הב"א בשו"ת
 בחיו"ז סימן מ"ו מטריף אבל אם הארוכה ועבה צמקה במקצה
 ועי"כ היא קטנה מאמצעית מכשיר (כיון דבכמותה היא גדולה
 מאמצעית ליכא חליף. ועיין בב"א סי' ל"ו ס"ק ע"ד):

קנט שאלה אם הוורדא שינתה מקומה. שם מבואר דטריפה
 אפי' לא שינתה רק פורתא ואפי' לא יצאתה
 מכל מקומה רק דניקתה קצת ממקומה אפי' נסונה לאחור קצת
 או הונכה למעלה או למטה טריפה (ומשערין השינוי מקום בוורדא
 לפי הסמפונות דהוורדא עומדת מקמא בימין כצורת ש' בסמפונות
 דלכל אונא יש סמפון והאונא ארוכה ועבה ואומא ועינוניתא
 דוורדא באים מסמפון א' ומחלק לשלשה כצורת ש' או סגול
 והסמפון דוורדא עומדת ממש בין שני סמפונות ואם שינתה
 מקומה רק פורתא אפשר להבין. כתב ב"א סצ"ז דאם שיראה
 בעיני הבורק ששינתה קצת יש להטריף ולא יסמוך על הסימן
 ש"ן או סגול. אך במקום דנהגו ימ"ק להתיר יש להתיר ג"כ
 שינת המקומה מעט בימין:

קס שאלה אם שינתה תואר וורדא או הפוכה. שם מבואר
 דהוורדא תוארה היא להיות עגולה וקלושה
 ועומדת למטה מאונות וחריץ יש לה סמוך לשורש שלה (והחריץ
 בא מגיד הכים שמונח על הוורדא) ועומדת כצורת ש' או סגול
 בסמפונות שלה והחריץ מכון כנגד החיתוך שבין אונא ארוכה
 ועבה לאומא ופני' כנגד הכליות וגבה נגד הלב ואם שינתה תואר
 הזה או שהחריץ במקום אחר זה נקרא וורדא הפוכה או שאין לה
 חריץ כלל או חסר ממנה קצת שגם זה בכלל שינתה תואר ובכל
 זה המנהג במדינות אלו להטריף אפי' בהפ"מ ואין לשנות דהכי
 נהוג אבל במקום דליכא מנהג אין לאסור בכל זה רק בשינוי
 מקום (כ"כ השמ"ח) והל"ש ס"ק ס"ו העלה בשם גדולים בהיפוך
 וורדא אם עברו יב"ח ובהפ"מ המיקל לא הפסיד ואם יש עלי'
 איזה ריעותא ל"מ יב"ח אבל בשינוי צורה וכ"ש בשינוי מקום

הלכות טריפות סימן לה

דעת

דוקא באין להתיכה הנמצאת כים בפ"ע אבל ביש לה בים בפ"ע טריפה (כ"ה התב"ש וכ"ג רעת הגרע"א ול"ש. והל"ש כת' דלענין יב"ה ולענין החלב דינו כחמר ויתר וורדא הנתבאר) והב"א מחמיר בנסות חוץ מגרום וטלאים. ובגריים וטלאים כל זמן שנקראים בלשון ארם גו"ט לעולם יש להכשיר בפשיטות אם לא ביש להתיכה כעלה של הדס ובבים כנ"ל ב"א סק"ג:

קסא **שאלה** אם חסר מקצת מן הוורדא וברקו באונ' או באומ' ונמצא ב' חתיכות הנמצאות אין להם כים בפ"ע יש להטריף (כ"ה התב"ש והגרע"א בגליון שלו). ול"ש כת' דלענין יב"ה וחלב דינו כחמר ויתר וורד'. מסתפקא לי אם אחד מב' החתיכות הנמצאות אין לה שיעור כציפורן אגורל אם להטריף ויש לעיין:

קסט **שאלה** אם נמצאת הוורד' נתקטן ולא נשאר רק השורש. שם מבואר דאם יש בשורש שיעור כפרק אמצעי של אגורל (ברמ"א כ' בעובי אצבע. אך התב"ש כ' לחומרא כפרק אמצעי ש"א) ויש בשורש תואר וורד' שלה שיש לה חריץ ומונח בכים ולא הפוך ולא שנת' מקומ' אע"פ שאין לה תואר וורד' בראשה דהיינו שחסר לגמרי העגול שכראשה כשרה (תב"ש ופ"מ):

קע **שאלה** אם נמצא לוורד' שני חריצין מזה א' ומה אחר. שם מבואר דיש להכשיר. אך בהפ"מ דווקא (כן נראה דעת הפ"מ ואחרונים) וכ"ש ביש שני ראשי חריצין בוורד' רכשרה גם בלא הפ"מ (פ"מ ובלי"ו וזב"ש דלא כמהר"ץ):

קעא **שאלה** אם נמצא ב' וורדות ויש להם שורש אח' כעובי אצבע ולכל אחד יש תואר וורד' בפ"ע. שם מבואר דכשרה ג"כ ואע"פ שיש בו סדק בשורש אותו עו"א הנשאר בגובה וברוחב כשירה (פ"מ בדעת רמ"א ושל"ך) ואפי' יש לשניהם תואר וורד' (כרו"פ) ואם אחד הפי' והשני אינו הפוך ויש להם ש"א כעו"א הולכין אחר היותר גדול' אם הגדולה הפוכ' טריפ' ואפי' בשניהם שווים וא' מהן הפוכה טריפ' (של"ך ברעת רמ"א) ואינו כשר רק אם הקטנה הפוכה היא וה"ה אם א' מהן שנתה תואר' רינה בזה כהפוכ' (של"ך) ואם אחת מהן שינת' מקומה דעת השמ"ח להחמיר אף כשהקטנה שינתה מקומ' (והב"א הניח דין זה בצ"ע והל"ש מתיר וה"ה אם שניהם שווים וא' מהם הפוכה או שינתה תוארה או שינתה מקומה רק שאותה המסולקת אין לה סמפון מיוחד מכשיר בכ"ז (הל"ש אף במקום דאוסרין ימ"ק) ואם שניהם שווים ויש להם ש"א כעו"א כתיקונם ותוארם במקומם הראוי או בין מונחי' בכים אחר בין מונחים בב' כיסים כשר ואם אחר יש לו כים והשני אין לו כים מכשיר הל"ש בהפ"מ דוקא. ואם הגדולה הפוכה או שינתה תוארה או מקומה דינו לענין יב"ה וחלב כמו דאם יש רק וורדא א' וש"ת או ש"מ או הפוכ' ואפי' בשניהם שווים ואחד מהן הפוך או ש"ת או ש"מ דינא הכי (ל"ש). ואין חילוק בין ביש להם ש"א בין באין להם ש"א בין ב"ו או ג"ו או ר' וורדות הכל דין אחד כנתבאר. (ל"ש) והב"א כ' דאם הקטנה הפוכ' ואינה מונחת בכים בה"מ יש להכשיר אבל אם הגדול' היא חוץ לכים או אפילו שווים אף בהפ"מ טריפ'. ב"א סעיף צ"ד:

קעב **שאלה** אם נמצא ב' וורדות ואין להם שורש אחד כע"א אך ע"י תואר נראים כאחת כנון דבכל אחד יש חצי תואר וורד'. שם מבואר דטריפה (תב"ש ופ"מ וב"א דלא כשל"ך בשם מחז"ב אך יב"ח מהני כן הכריע הל"ש). וכן אף אם הקטנה

אין להתיר כלל. אך החלב של קודם יב"ה יש להקל בין בהפוך ובשינוי צורה. ובשינוי מקום יעיין בתשו' ב"א סי' ל"ה ובבאר יעקב ובת' זכרון יוסף סי' ב' דג"כ נראה דנוט' להתיר בחריץ הפוך בהפ"מ אף הבהמ' בשל ישראל. וחלב מתיר עד ג' ימים. ובת"מ גם תוך ג' ימים. אבל הב"א בחריץ הפוך מתיר דוקא החלב אפילו בה"מ עד ג' ימים (ב"א מסי' קי"ח עד ק"כ) דלא כל"ש הנ"ל דאוסר החלב מתוך יב"ה. וכ"ש דלא כזכ"י וב"י הנ"ל):

קסא **שאלה** כמה שיעור הוורדא. שם מבואר רשיעור' כט"ד בין ברקה בין בנסה צריך להיות כט"ד (יש"ש ותב"ש ופ"מ מסכימים כן) וצריך שתהא קטנה מהאונ' הסמוכה לאומ' הימנית ואם היא גדולה כשאר אונות (חוץ מאונ' הימנית הסמוכה לאומה) כשר בה"מ (שמ"ח ול"ש) וברין זה ל"מ יב"ח לענין הבהמ'. והחלב מקודם יב"ח מותר (ל"ש). וכ"ז דווקא אם האונות כדרכן אבל נמצא אונ' קטנה מאור והוורדא הוא כדרכה וגדולה כמו האונ' שאצלה כשר (ל"ש):

קסב **שאלה** אם נמצאת הוורד' הפוכה וע"י הנפיחה מתהפכה עצמה וחוזרת לעמוד בתוך כים. שם מבואר דכשר:

קסג **שאלה** אם היתה הוורדא דבוק למטה בשורש שלה והית' הפוכה והפירד הרבוק בנחת או היתה רבוק' למעל' שלא במקום השורש או שהיתה דבוקה לאונא שאצלה ולא עמדה בכים שלה והית' הפוכה ואחר שמפירדין אותה ע"י מיעוך בנחת משם ונופחין הריאה ואחר הנפיח' עמר החריץ הוורדא כדרכה והסמפונ' עומדות כתבנית ש' און סגול ואחר שמניחין אותה בכים אינה חוזרת לצאת משם. הב"א העלה להכשיר:

קסד **שאלה** אם נמצא בתוך הכים חתיכ' ארוכ' שאין עלי' תואר וורד' וע"י נפיחה מתקמט בה כעין חריץ וכשמשימין בידים סביב אותה החתיכה יוצא הוורדא כדרכו וכצורתו. הב"א העלה להכשיר אע"פ שאחר שפוסקין למשמש ולממרם בה חוזרת לקרמות':

קסה **שאלה** אם נמצאת וורדא עם ב' כיסים. שם מבואר דאם שניהם בימין בין שהוורדא מונחת בשתייהן (תב"ש דלא כבית לחם בשם רמ"א) בין בזו ובין בזו ובין שאין' מנעת להב' כלל להיות מונח בתוכו טריפה אבל יב"ח מהני אף לבהמ'. אבל אם היתר כים הוא בשמאל' והכים ריק ואינו מונח יתרת בתוכו אז יש להכשיר ואפי' באין הפ"מ (כן העלה התב"ש ול"ש. אבל הש"ך ופ"מ מתירים לעולם ביתר כים הוורדא אבל כשאין לו ניד שפה לא הוי בכלל יתר כים רק דילדול בעלמא (בית לחם בשם רמ"א וכ"ה התב"ש והגרע"א בגליון שלו):

קסו **שאלה** אם נמצא וורדא ולהכים שלה אין ניד שפה לפיו. שם מבואר דאין להטריף מחמת שנאמר רהוי כחסרון כים אחר שמונת בתוך הכים כראוי (תב"ש שם והגרע"א בגליון שלו):

קסז **שאלה** אם חסר מקצת מן הוורדא. שם מבואר דיש לברוק באונות או באומות אם נמצא החתיכה החסיר' וע"י הציורף תהי' הוורד' כתקונה אפי' בשמאל' אם נמצא ג"כ יש להכשיר כ"כ הש"ך. והא רמכשרינן דוקא ריש בחלק אשר במקום הוורדא כציפורן ולא פחות ב"א סי' מ"ד (ואם נמצא חצי חתיכה בשמאל' כט"ד ונסרך הוי תר"ל פ"מ). ולענין ריעותא רינה כיתרת מקמ' רהוי ריעותא אם יש כפרק אמצעי של אגורל כנתבאר (ל"ש סי' ל"ה). והשבו"י ח"ב סו"ס ס' העל' ראין להתיר אלא בשעה"ד או בהפ"מ וכ"ו

קעו **שאלה** אם נמצא הריא' חלקה כולה ואין בה חתוכי דאונ' ויש סדק בכלהו רק באתת הרבוק' אין סדק דק אחד משאר הכידים. שם מבואר דכשרה כ"ה האחרונים:

קעו **שאלה** מגדלים וטלאים אם נמצא ריאה חלקה בלא חתוכי דאונ'. שם מבואר דכשרה בגדלים וטלאים אפי' אין היכר וסדק כלל ואין להכשיר כ"א כשיודע דהן תוך שלשים יום ללידתן ובשעת הדחק יש להתיר כל זמן שנקראים בלשון בני אדם גדיים וטלאי' בכ"מ כפי לשונו אפי' קצת אחר שלשים. כן העלה הב"א כש"ח. וכ' דמ"מ אין להקל אם עבר ה' חדשים משעת הליד' ואם אין יודע שעת הלידה יש להקל בה"מ ושעה"ד עד תמוז ויש מקומות עד אב והמחמיר תע"ב וכ"ו דוקא בגדלים וטלאים אבל לא בעגלים (שמ"ח). וכתב עוד השמ"ח דגדלים וטלאים יש מקומות שאין נוהגין כן רק מפדירין באצבע כל אונא מהברחה לראות אם הם פרודות ע"י עור לכל אחד והיכא דנהוג כן אין לשנות ואפי' במקום שאין המנהג המחמיר תע"ב. וכ' הב"א ס"ק ל"א דאין להקל כ"א אם הרוב גדיים וטלאים שבאותו פרק ובאותו מקום לא נמצא להם חתוכי אונות ומכ"ש אם כלם כך אבל אם גדיים וטלאים רובם חתוך אונות כדרכם ונמצאו קצת גו"ט בלא חיתוך אונות אין להקל כ"א כשנפרדים באצבע:

קאח **שאלה** אם קצת אונות נמצא נפרדו בגדלים או טלאים וקצתם לא נפרדו. שם כתב השמ"ח ופ"מ דאין להכשיר אפילו בקטנים מאד. וא"כ דעת הב"א ס"ק ל"ב. אך הוסיף הפ"מ וכ"ה הל"ש דאם בצד אחד יש סדקים ובצד השני אין סדקים דכשר (דאין סדק מועיל להטריף). וכן הסכים הב"א ס"ק ל"ב וכת' דה"ה בכל הסימנים שמועילין אין חילוק בין נסה לדקה:

קעט **שאלה** אם נמצא בגדלים הוורדא דבוקה לריאה וניכר ע"י סדק. שם השמ"ח מתיר בכה"ג בגדלים וב"א מטריף:

קפ **שאלה** האיך הדין בריאה דעוף. שם מבואר דעוף אין חיתוך האונות כבהמה ואין לו מנין ידוע אבל שאר טריפות הריאה הבאות מחמת נקובה וחסרה הריאה שייכים גם בעוף להטריף. והוסיף הפ"מ דגם מראות ובוועות וסרכות ושאר דברים האסורים בבהמה ה"ה בעוף. ואם נסרכה לצלעות מקום שהריאה דבוקה שם כך הוי רביתיהו וכשרה. אך אם נסרכה מחוץ למקום אחר אסור וכן הסכים הל"ש ואין צריך לבדוק אחר כל הנך טריפות (שמ"ח ופ"מ ול"ש):

קפב **שאלה** אימת הוי תר"ל. בסו' ל"ז מבואר דלא הוי תר"ל אלא בעומדין זעג"ז ואם הם סמוכין זו אצל זו בלי הפרש ביניהם מצטרפי נ"כ להיות תרתי לריעותא. ושיעור ההפרש ביניהם כתב הפ"מ בסו' ל"ז בדיני תר"ל דצריך להיות הפרש קש ביניהם (והב"א העלה לעת הצורך להקל בהפרש כב' שעדות). ול"ש השיג והעלה דאין שיעור דק שיהי' הפרש כ"כ עד שנראה באותו הפרש דהריאה בריאה לא הוי תר"ל וכשר. ואם ההפרש לקוי קצת אף על פי שאין עליו שום ריעותא טריפה וצריך להיות כל אחד מהשני ריעותות משם אחר (כגון בועה

הקטנה אין ה כים או שמונחים בכים אחר טריפה. ב"א ספ"ט: קעג **שאלה** כמה היא השיעור כעובי אצבע שנזכר בסימן זה. שם מבואר דהיינו אגודל בינוני (כ"כ הש"ך) ולא עוביו של אגודל רק רחב' ומקום הרחב שב' (כ"כ התב"ש) והגרע"א בג"ש (ובמשך השורש נ"כ די בהפ"מ כרוחב אגודל תב"ש) והב"א כתב דשיעור כעובי אצבע בוורד' לרבירי הש"ך והתב"ש אין הפרש בין אם השורש קצר כיתר בין אם השורש רחב ככריה ושני וורדות יוצאים ממנה בשניהם צריך שיהא נבהו של השורש כשיעור הרחב דאגודל במקום הרחב שבו קודם שיתחילו הפיצולים להתחלק. ומשך השורש של רחבו או של ארכו אם יש בו כשיעור רוחב ט"ד כשר ועובי השורש אין לו שיעור אלא כל שהוא עב כעובי הוורדא אע"פ שינו עב כרוחב אגודל די בכך ע"כ. והפ"מ בדעת התב"ש מפרש עד"מ אם כ"א מהוורדות רחבים ב' אצבעות בעינן שיהי' שלם בתחתיתו ב' אצבעות ובהפ"מ אם רק שלם בתחילתו כ"א אצבע וגם גובה כאצבע כשרה (דלא כב"א):

קעד **שאלה** אם נמצא ריאה שהיא חלקה ואין לה חתוכי דאונ'. שם מבואר דאם כל הריא' דבוקה לא מהני להכשיר בשאר היכרים רק ע"י היכר סדק הנתבאר לעיל. אבל אם ליכא רק ג' אונות דבוקות או ב' אונות ואומא או ד' דבוקות כב' אך לא חלקה כולה אז בלא הפ"מ או שעת הדחק גם כה"ג צריך היכר סדק אך בהפ"מ ושעה"ד די בשאר היכרים (שמ"ח מצריך הפ"מ משום דמלשון רש"ל בשם הב"ה ובמהרי"ו משמע דווקא באונא אחת דבוקה די שאר היכרים) והל"ש סיים אין בירי' להכריע בזה. והשמ"ח בשם בית להם כתב דבכי ה"ג יש לבדוק אם לא יחא כמעשה דריינוס הנתבאר בשאלה הסמוכה:

קעה **שאלה** ריאה שהיתה כחתיכת בשר אחד ולא הי' ניכר בה שום חילוק אונא או אומא ולקח מומחה אחד סכין חד ופשט בנחת ממנה קרום א' על פי כולה ואז ראו הריאה ככל שאר הריאות והבינו שקרום העליון הזה לא היתה שייכא לריאה רק נתקדם עלי' מחמת שמנינות וכדומה. שם מבואר דכך הוי מעשה ברינוס מובא בט"ז דהשירוה ואפי' עור זה דבוק או סרוך לרופן או לאיזה מקום ג"כ יש להכשיר ואפי' בלא מיעור ומשמוש (כ"ה השמ"ח ופ"מ כיון דאין הסרכא מריאה עצמה) (הב"א כ' מס"ק כ"ו עד ס"ק ל"ו דלדידן דמתירין סרכות ע"י קליפות מהריאה כמבואר בסו' ל"ט יש להכשיר גם בזה שהקרום נפשט בנחת מן הריאה אבל בלא"ה אין להכשיר. אם אחר שפשט הקרום לא נמצא חיתוך אונות גמורות רק סדקים המועילים להורות שיש כאן אונות ואומות יש להכשיר כיון שיש כאן לריאה ב' קרומים. ואם לאחר שהסירו המלבוש נמצא נסרך לגרגרת או לחזה או לשומן הלב אין להכשיר). וכתב התב"ש דלא מתכשרה אך ע"י נפיחה אחר הסרת הקרום וראו שאין בו משום טריפות (דבלא נפיחה דימא הויקרום זה קרום שעלה מחמת מכה). ואם לא נפחוה הפ"מ הניח בצ"ע אם הנפיח מעכב והל"ש העלה דאם לא נפחוה טריפה בהמ' מספק ואפי' יב"ח לא מהני והחלב אפשר להתיר עד ג' ימים ס"ק כ"ו העלה דאם נאבדה בשוגג אחר שהסירו הקרום קודם הנפיחה יש להקל בה"מ לצורך גדול ואם נאבדה קודם שפשט כל הקרום אע"פ שכבר פשט מקצתו ובעינינו ראה כי ריאה זו כתיקנה מ"מ יש להטריף ואין חילוק בכ"ז אם הבהמה שמינ' היא אם לא

(כגון דחצר סמפון או סי' בקטנות וכדומה) או מהני מיעוץ אפי' כג' סרכות. אך מ"מ בעי הפ"מ כיש כמה סרכות ואחד מהם דבוקה ליתרת זו. אך אם הותרת סרכה למקום אחר ל"מ מיעוץ (יעו"ש כל"ש):

קפט **שאלה** אם סרכה דבוקה יוצאת מתוך יתרת בדרי למטה מחציו ואיכא חלון או בין אונא לאומא בלא חלון. הל"ש שם העלה דבאין הפ"מ יש להצריך מיעוץ ובהפ"מ כשר בלי מיעוץ:

קצ **שאלה** יתרת מקמא שיצאה ממנ' סרכא או בוע' טיגרי. שם העלה הל"ש סו"ס ל"ה דאם הותרת פחות מכפרק אמצעי של אנודל אף אחר הנפיה' אף שהוא כצפורן של אנודל יש להכשיר. ואף אם יוצא מתוכ' סרכא דבוקה ג"כ כשר עי"מ (ל"ש וב"א). אך אם אחר הנפיה' היא כשיעור פרק אמצעי של אנודל או הדין כך דאם סרכא של"כ יצא' ממנה טריפ' ול"מ מיעוץ נסרכא תלוי' ועוברת על ידי מיעוץ ומשמוש או סרכא במקום למקום ועוברת ע"י מיעוץ יש להכשיר (ל"ש לדעת התב"ש ופ"מ בס' ל"ז ונוב"י סי' י"א). וטיגרי מתוך יתרת מקמא יש להכשיר ג"כ ובועה אם הם מוגלגל ודאי טריפה אך אם הם מים זכים אין להכשיר אפילו במקומות דמכשירין סמיכי במ"ז (כבס' ל"ז) כ"א שיש עוד צד להיתר כגון בתערובות וכדומה (ל"ש לדעת הט"ז ותב"ש בס' ל"ז בתלוי' במ"ז):

קצא **שאלה** אם יש בו יתרת מקמא ונסרכו להדרי. הפ"מ במ"ז ס"ק י"א וי"ט העלה דאם נסרכו למטה מחציו בלי חלון כשר'. אך בנסרכו למטה מחציו בחלון או למעלה מחציו בלא חלון טריפה. והא דכשרה בנסרכו למטה מחציו בלא חלון דוקא באסיפת בקיאים לראות שהוא במקום שאין הלב שוכב ודוחק. אבל בספק אם נדהק מהלב נראה להחמיר. והל"ש הניח בצ"ע אי מהני מיעוץ. והב"א מתיר עי"מ אם נסרכו זל"ז כסדרן וסרכא תלוי' ביותרת מקמא מטריף הפ"מ (עס' ל"ט) ומ"מ אם א' עומד קרוב לוורדא ונסרכו להדרי אף בכה"ג או ב' וורדות בשורש אחר ונסרכו להדרי טריפה בכה"ג (ל"ש). והב"א מתיר אף בעומד ימ"ק קרוב לוורד' ונסרכו זל"ז כסדרן ע"י מיעוץ:

קצב **שאלה** אם יתרת מקמא העומדת ביותרת בדרי. הל"ש שם בס"ק קי"א קי"ב קי"ג העלה להכשיר דהוי משם אחר. ואם נמצא ימ"ק וע"ג הותרת הלזו יש שם ג"כ כמין יותרת יש להכשיר בה"מ. אבל אם אין ע"ג הותרת הלזו רק גבשושית יש להתיר אף בלא הפ"מ (ב"א) ויתרת מנכה העומד ביותרת בדרי ודאי טריפה:

קצג **שאלה** יתרת מקמא שצמחה. שם מבואר בל"ש סק"ז דלדידן דמכשירין ביתרת מקמא כשר גם כזה בצמחה מקצתו ולא רובא (והפ"מ בס' ל"ז סק"ט) ובצמחה כולה או רובה טריף' (וסיים הל"ש מיהו במקום שיש עוד ספק כגון תערובות וכה"ג יש להקל אך בצמק' כולה או רובה):

קצד **שאלה** וורדא שצמחה רוב' בירי ארס. הנה הפ"מ בש"ד סי' ל"ז אות כ"ט נוטה להתיר ולבסוף העלה ואני אין אומר לא לאיסור ולא להיתר. אבל הל"ש העלה שם להתיר בהפ"מ וכל זה דוקא כשאר כט"ד בשורש שלה (בפ"מ שם מעשה שהי') ובספק אם בירי ארס או בירי' יש להתיר אף בלא ה"מ (ל"ש) ובלא נשאר כט"ד כשר בה"מ (ל"ש):

בועה וסרכא תלוי' יוצאת ממנה). אבל אם ישניהם משם אחר כגון שני בועות דסמיכי במים זכים לדידן דנהגו להקל מצד סמיכי כ"כ השמ"ח בס' ל"ז ס"ה או ב' מראו' כשרות הסמוכות זו לזו (ל"ש סי' ל"ח סק"א) לא הוי ב' לריעותא (כ"ה בס' ל"ז כה"פ). וגם צריך שישניהם מעירין עדות מכוונת או שיש כאן נקב או שסופו להתקלקל אבל אם אין עדותן מכוונת להעיר על טריפות אחר לא הוי תר"ל:

קפג **שאלה** ספק תרתי לריעותא. השמ"ח בס' ל"ז ס"ג מחמיר במספק וכ"נ מדברי הפ"מ והל"ש סי' ל"ה ס"ק י"א ובס"ס ל"ז העלה להקל ודוקא אספיקא דפלוגתא או ספק כדומה אבל אי נסתפק לו ברבר אז הוי ספק חסרון ידיעה לדידן ולא הוי ספק:

קפד **שאלה** איך מצטרפין ב' ריעותות להדרי. הל"ש בס' ל"ז העלה דיש ד' מיני ריעותות יש שנקראים ריעות' סתם (כגון סרכא תלוי' או בועה או יתרת מנכה פחות מט"ר או גבשושית מנכה כט"ד או מראה ארום' או קמט או גומא) ויש שנקראים ריעותא קצת או כל דהוא (כגון צמחה מקצת או טיגרא או מורס' או יתרת בדרי). ויש שאפי' ריעותא כ"ד לא הוי. ויש שנקראים ריעותא גמורה וגדול' כגון יתרת מקמא או סרכא של"כ) ודינם כך ריעותא גדולה אפי' עם ריעותא קצת הוי ב' לריעותא וריעותא סתם עם ריעותא כ"ד אינן מצטרפין וכ"ש כ"ד עם כ"ד דאינן מצטרפין ושאינו אפי' ריעות' כ"ד אפי' עם ריעותא גדולה אינו מצטרף:

קפה **שאלה** היאך הדין בהלב דכל תר"ל. הל"ש בס' ל"ז ס"ב בפנים העלה דתוך ג' ימים אסור ומקורם ג' ימים שרי:

קפו **שאלה** יתרת בדרי ראוני אי הוי ריעות' להצטרף לעור ריעותא שיהא תר"ל. הנה דעת תב"ש בס' ל"ז ס"ה והפ"מ שם במ"ז ס"ק ט' ובש"ד סימן ל"ה אות ה' דהוי ריעותא להצטרף עם עוד ריעותא (כגון בועה על יותרת בדרי או סרכא תלוי' או מראה כשיר' או שאר ריעות' על יתרת לדעת הפ"מ הוי תר"ל). והל"ש בס' ל"ה ס"ק צ"ב וצ"ג הכריע דיתרת לא הוי אפי' סתם ריעותא להצטרף לסתם ריעותא. אך ריעותא כ"ד מקרי דאם סרכא של"כ יש על יתרת בדרי (ופי' שידוע שהיא יתרת כגון דידוע ע"י שינוי) הנתבאר דטריפה ולא מהני מיעוץ. אך דוקא כשיתרת כשיעור פרק אמצעי של אנודל. היוצא ממנואבל בפחות מזה השיעור לא מקרי יתרת ומהני מיעוץ בכל סרכא היוצא ממנו (כ"כ ל"ש סו"ס ל"ה):

קפז **שאלה** יש ד' אונות בימין וכולם שווים בלי שום שינוי להכיר איזה היא היתרת ויש על האונות איזה בועות. לדעת הל"ש המבואר בשאל' הקודמ' (דבועה על יתרת בדרי כשר) לעולם כשר. אך לדעת הפ"מ ה"ל בשאלה הקודמת (דבועה על יתרת בדרי הוי תר"ל טריפה) היכי ראיכא ג' בועות על ג' אונות ואע"פ שבאונה הסמוכה לאומ' ליכא בועה טריפ' (הפ"מ בש"ד סי' ל"ה אות ה' במ"ז ס"ק ו' תר"ל בס' ל"ז):

קפח **שאלה** אם יש בימין ד' אונות כולם שווים בלי שום שינוי לגריעות' באחד ויש איזה סרכות של"כ על אותן האונות. שם העלה הל"ש ס"ק צ"ד דטריפה דוקא אם יש ג' סרכות של"כ דהיינו אונ' ראשונה לשני' ושני' לשלישית ושלישית לרביעית. אבל בסרכא א' או ב' כשר (עי"ש בל"ש באריכות הסברא). ואם יש שינוי לגריעותא באחד מהם דהיא היתרת

קצה שאלה אם נמצא נבשושית מנבה אם הוי ריעות' להצטרף לתר"ל. הפ"מ בסי' ל"ז בדיני תר"ל אות ב' העלה דהוי ריעותא. והל"ש שם ס"ק כ"ה הסכים עמו. אך דוקא אם הוא כצפורן אגודל הוי ריעותא אבל פחות מזה לא הוי ריעותא. וכ"כ הב"א סל"ח:

קצו שאלה אם נמצא נבשושית מקמא אי הוי ריעות' להצטרף. הנה הפ"מ בסי' ל"ז בדיני תר"ל אות ג' העל' רל אהוי ריעותא ואפי' יותר מפרק אגודל ולבסוף הניח בצ"ע לדינא. והל"ש והב"א הסכימו להתיר אך נבשושית מקמא באונא עליונה עם ריעותא עלי' הניח הל"ש בצ"ע לדינא (בסי' ל"ה ס"ק כ"ו):

קצז שאלה אם נמצא הוורדא שיש לה צור' משולשת או מרובע או פשוט' כאצבע אדם וכיוצא בזה מתמונה אחרת. הב"א העלה להטריף בס' צ"ח:

קצח שאלה בעגל שנמצא שהי' חסר כל העיגול והקולשית של הוורדא לא נשאר רק השורש של הוורדא וכל החריץ והי' לשורש ההוא תואר וורד כמו כל השרשים של הוורדות והשורש הי' גדול כט"ר היינו כפרק אמצעי של אגודל והחתיכ' החסרה הי' נמצאת באונות. תשו' הרי"מ בחלק יו"ד סי' א' האריך וסיים דלשניהם המתיר והאוסר יש להם על מל לסמוך. והב"א סק"ב מתיר (ועיין בשפת אמת שלו ס"ק כ"א). והגח"ס חיו"ד סי' ל"ב נראה ג"כ דנוטה להתיר אך העל' דהא דפליגו דוקא כשראש' כצורת אונא אבל אם שינת' צורתה באופן שאין רומה לאונא לכ"ע כשר:

קצט שאלה חסרון בוורדא שעי"ז אין תואר וורדא עלי'. הב"א ספ"ז העלה דאם עי"ז נשתנה תוארה לעולם טריפה בין שחסרון ככה כפופ' בין כה פשוטה ואע"פ שאין שם כדי אצבע אגודל. אבל באין שינוי תואר כשר ודינה כבשאר אונות (הנכתאר בסי' ל"ו בעזה"י) (ועיין בתובות הרי"ם חיו"ד סי' א'):

ר שאלה אם נתפצלה הוורדא בעובי' לשנים. הב"א סצ"ב העלה דצריך שיהא אורך השורש שלם בלי פיצול ברוחב אגודל ויהי' רבוק ע"פ כל רחבו. אבל מקצתו הרחב רבוק כשיעור אגודל ומקצתו פרוד אין נחשבים כאחת. ובה"מ יש להקל אם אין הרחב רבוק כולו רק ברוחב אגודל בלבד:

רא שאלה אם נמצא בתחלתן יוצאין כשני וורדות ואחר כך הם נתחברים כע"א ונעשו אחר. הב"א סצ"ג העל' להטריף דהוי שני וורדות ודוקא אם מתחלתן הם אחד בעובי אצבע או אע"פ שהם נפרדים אחר כך לגמרי כשר: **רב שאלה** נמצא הוורדא עם ב' כיסין ואין דבוקין זה בזה אלא שהן נפרדין בצד ימין או הן מחוברין קצת בתחלתן ולבסוף נפרדו ונעשו ב' כיסין. הב"א סק"ז העלה להקל בהפ"מ:

רג שאלה נמצא ג' אונות למטה מאומה בימין או בשמאל ב' למטה מאומה ולהם יש סמפון ואותן דלמעלה מאומא אין להן סמפון. הב"א סל"ו העל' להטריף מצד חליף. אבל באין למטה מאומ' בימין רק ב' או בשמאל א' לעולם כשר אף דהך דלמט' יש להו סמפון ודלמעלה אין להם סמפון:

רד שאלה נמצא מנין האונות בשלימות ואחת מהן הוא פחות מט"ר אחר הנפיתה ובאונ' שאצלה סדק. הב"א ס"ט העלה להכשיר (דזו הפחות' אמרינן רתלתלי בשר בעלמא) דהסדק מפרידו:

רה שאלה אומא או אונא עליונה שנחלקה בעובי' לשנים אע"פ שיש להם ש"א כעובי אצבע נופחין אותה אם יחד ואין ניכר כמה חסרון כשר אבל אם הי' מרוחקים קצת שעי"כ ניכר שנחסר שם מבשר הריאה והפיצול ההוא מניע באורך האומא או האונא כרוחב אגודל בינוני מן השפולי שיש לחוש שם לסמפונות טריפה. וכן אם נתכוונו כאחד למעל' ולמטה ויש חלון באמצע טריפה. ושיעור הריחוק זה מזה כל שניכר שהוא מחמת חסרון טריפה (ב"א סל"ו ספ"ט):

רו שאלה אם נמצא פיצול מקמא ויש לו כיס שמונח בו. הב"א סס"א העלה להטריף אף לרידן:

רז שאלה אם נתפצלה האונא בעובי' ונראה לעיין שאין זה יתרת רק פיצול מנוף הריאה. הב"א סי' ס"ב

ער ס"ו העלה ראע"פ שאין זה נומא מ"מ יש להטריף. ואם אין תחתיו לרידן מכשירין ודוקא בפיצול בעובי האונא או האומא נראה לעינים שהוא פיצול ויש לתלות שהיא יתרת כיון שאין נומא מקמא או אפי' אם נחלק קצת מהאונא לשנים בעובי' אלא שהחלק התחתון קצר מן העליון בכלל פיצול הוא. אבל אם נחלק מהאונא בעובי' וחלק התחתון יוצא ארוך מחלק העליון או אפי' שווין הן אין עשוי להתפרק וכשר. וכן אם נחלקה ונתפצל ברחבה מהאונא אע"פ שנרא' לעין שהוא פיצול אין חוששין לו שיתפרק וכשר. ואין חילוק בין שאר אונות לאונא ארוכ' ועבה ואפי' אם יש כיס על הפיצול יש להכשיר:

רח שאלה אם בחודה של אונא ארוכ' ועבה שיש בעובי' כרוחב שני אצבעות בכבש בינוני. אם נמצא במקום זה פיצול וגומא תחתיו. הב"א סס"ב העלה דכשר (ראין זה פיצול מקמא). וה"ה בשאר אונות בעובי החיתוך (תשו' הר הכרמל וב"א סע"ט):

רט שאלה נמצא ריאה שנגלד קרום העליון וריאה חלקה כולה בלא חתוכי דאוני רק סדקים לבד. ב"א סקמ"ז העלה להתיר:

רי שאלה אם כל הערוגה שבימין רבוקה ויש סדק במקום הראוי להיות אונא עליונה הסמוכ' לגרגרת ובשאר שטח הערוגה אין שם סדק רק שנמצא שם במקום שראוי להיות הארוכ' ועבה שיוצא קצת ארוך וגם הוא עב קצת ונשאר מצד"א כשיעור אומה ומצד השני עד הסדק כשיעור אונא אמצעי שם מבואר להכשיר בה"מ דוקא. ומכ"ש אם אין סדק במקום שראוי להיות אונא עליונה רק שניכר ע"י סמפון שראוי להיות דאין להקל כ"א בה"מ. ב"א סכ"א וכן העלו האחרונים:

ריא שאלה אם נראה כעין שרטוט כ"ש וגם למטה נראה כעין שרטוט כ"ש מכון נגד השרטוט שלמעלה. הב"א סעי' כ"ה העלה להטריף (דלא כמטה יוסף):

ריב שאלה בהמה שנטרפה מחמת שחלקה או שחסרה איזה אונא ולא הי' בה שום היכר להתיר. העלה

הב"א כל הנבינות והחלב להטריף מעולם. אבל אם יש סמפונות יש להתיר מה שנחלב קודם יב"ח משנשחט'. וכן אם זה מקרוב ילדה אז יש להתיר החלב שנחלב ממנה קודם שנעבער' ושיעור עיבורה הוא בבחמ' דקה ה' חדשים ובבהמ' גסה ט' חדשים. אע"פ כן אין להתיר אלא אם כן יש עכ"פ היכר סמפונות (ס"ק ל"א עד ל"ג):

ריג שאלה אם נמצא באונא עליונה הימנית על חודה ממש באותו צד שלצד הקנה בליטה קטנה פחות

בה נקב משהו ובריעבר אם לא נברק בנפיה' טריפה מספק (ט"ז סי' ל"ט ש"ך ותב"ש ופ"מ ולבוש וש"פ). אך בריקת פושרין אי מעכב בריעבר. לרעת התב"ש מעכב. והפ"מ הניח בצ"ע הבריקה פושרין. והל"ש מסיים דלכתחלה שומעין לתב"ש דצריך בריקת פושרין אבל בריעבר אינו מעכב אם נברק בנפיה' בלא פושרין כשרה. וכ"ה הב"א ס"ג ועכ"פ ריעותא הוי להצטרף לתר"ל:

רכא **שאלה** אם הושמו תחלה ריאה במים חמין או קרים אי מועיל אח"כ בריקת פושרין והל"ש ס"ק י"א סיים דאם הושמה במים חמין תו ל"מ בריקה. אך בקרים סיים דיש לעיין ואין להקל אלא אם יש עוד איזה צד קולא. והב"א ס"ג כתב דבין דנתן בחמין בין בקרי' אם אפשר לברוק שנית ע"י מים פושרים בורק שנית. ואם א"א לברוק שנית כגון שנסרע' הריאה או נאברה יש לסמוך בהפ"מ על בריקת הנפיה' שברק מתחלה בצונן ולא בצבצה (וכש"כ לרעת הב"א כנגד דמותר במקום הפסד בריעבר בלא פושרין):

רכב **שאלה** יש לקותא בכל עור העליון וקולפין ודאין שבתחתון אין שום לקותא. שם הל"ש סק"י העלה דבהפ"מ כשרה שנקלף העור חלקיו תחלה ויברוק אח"כ אי מכצבצא (כמו בנגלד):

רכג **שאלה** אם ניקב א' מקרומים ע"י קוץ או מחט. מל"ש נראה דמהני בריקה בריעבר בהפ"מ כשלא שהה ג' ימים. אבל הב"א ס"א העלה דל"מ בריק'. וכ"נ מפוסקים:

רכד **שאלה** אם ניקב קרום אחד מהקרומים ובשני קורט דם. הל"ש שם בהג"ה ס"א העלה להטריף:

רכה **שאלה** וורדא שניקבה או כים הוורדא שניקבה. שם העלה הל"ש בהג"ה ס"א דוורדא שניקבה טריפה ולא מהני הנגת הכים. אבל ניקב הכים כשירה ואפי' ריעותא לא הוי:

רכו **שאלה** נגלד פורתא או ניקב קרום אחד לבר בלי חסרון ונמצא בועד או שאר ריעותא במקום הנגלד. שם מבואר דטריפה (תב"ש והגרע"א וש"פ). ואפי' בועד דמים זכים נראה מח"ד בסי' ל"ו דטריפה. אך הל"ש והב"א ס"ו מחלקים דכנגלד פורתא לדין יש להקל בהפ"מ במ"ז. וכ"ה הפ"מ. אבל כנגלד כולו או רובו טריפה אף בבועה במ"ז:

רכז **שאלה** אם נגלד פורתא או ניקב קרום א' ונמצא על מקום הנקב מידי דלאו ריעותא רק דמעכב הבריק' (הנתבאר בנגלד) (כגון דאיכא סירכא מאונא לאונא למטה מחציו). שם מבואר פלוגתא דעת השמ"ח דטריפ' וכ"נ דעת הח"ד (מדנתן הטעם בבועה דא"א לברוק להכי טריפה ממילא ה"ה בכה"ג) והב"א העלה דכנגלד פורתא או ניקב אין להחמיר בסירכא למטה מחציו ואפי' אינה עוברת ע"י מו"מ או שנמצא שם טיגדא או מורסא ואפי' באין הפ"מ. וכנגלד כולו או רובו אם עוברת ע"י מו"מ כנחת וברק אח"כ ולא ביצבץ יש להכשיר:

רכח **שאלה** אם ממקום שנגלד או ניקב פורתא יוצא משם סירכא שלא כסדרן או סירכא תלויה. הפ"מ בסי' ל"ט (במ"ז ס"ק י"ח והגרע"א וב"א בסי' ל"ה) העלו בשל"כ להטריף וכ"נ מכה"פ. אך הגרע"א העלה להטריף גם בסירכא תלויה. והב"א העלה דאם עוברת ע"י מו"מ כנחת וברק ולא בצבץ דיש להכשיר:

שאלה

פחות מט"ד ולאחר הנפחה היתה שוה ממש לאונא רק שהסירכא יוצא מאותו בליטה לשומן החזה והסירכא עוברת ע"י מיעוק. בתשו' גבעת שאול סי' נ"י מובא בפ"ת העלה להתיר:

ריד **שאלה** אם נמצא הריאה חלקה לצד ימין ונמצא שם סדקים והאמצעית הנראית ע"י סדק היא גדולה מאדוכה ועבה אמנם ה' שם באמצע האונא האמצעית הנ"ל עוד סדק קטן פחות מכט"ד. הב"א בתשו' ח' יו"ד סי' י"ב העלה להכשיר: רטו **שאלה** עגל שנמצא בו פיצול מקמא כגומא וגם ה' הפיצול כתואר וורדא קצת. הב"א בתשו' סי' ל"ח העלה להטריף ואפילו מנכה כה"ג נוטה להטריף:

רטז **שאלה** אם יש יתרת בין אונא לאומא והיתר' קטנה מאדוכה ועבה ונגדולה כט"ד ועומדת בדרי דאונא. תשובת והשיב משה ח' יו"ד סי' כ"ד העלה להתיר בלי שום פקפוק דלא כאהל ישראל רמטריף. (ואפילו באינו ניכר תלינן דזה היא היתרת ולא הוי חליף היתרת. וע"כ כוונת השואל דמעשה ה' בהיתרת אונא היתה עומדת בין האומא לאדוכה ועבה ולא היתה מנעת עד למטה דהיינו ממש למקום הוורדא):

סימן לו

ריז **שאלה** ניקב קרום אחד מריאה. שם בסי' ל"ו מבואר דניקב זה בלא זה כשר. ולרעת הש"ך אפי' בריק' לא צריך. והתב"ש השיג והעלה דצריך להוציא הריאד ילנפחה ולשום במקום נקב דוק או פושרין לראות אם אינו מבצבץ כדי שיוודע כבידוד שלא ניקב הב'. ובריעבר יש להקל אפי' בלא נפחה כלל רק הוציא הריא' וראה היטב במראית עין ובמשמוש דניקב זה בלא זה כשר אבל בלא ראה רק במשמוש היר נראה לו כן פשיטא דיש לאסור כ"כ התב"ש. וראי' לחוד מהני (ל"ש לרעת התב"ש):

ריח **שאלה** אם ניקבו ב' הקרומים. שם מבואר דאפי' נקב משהו בלי חסרון ואפי' זה שלא כנגד זה טריפה (רמ"א וכה"פ). וכתב הב"א ס"ב דאפי' ניכר שנקב זה ה' בתולדה:

ריט **שאלה** אם ניקב ב' קרומים זה שלא כנגד זה משני דוחות. שם מבואר דעת הט"ז והפר"ח להקל היכא דאין הנקבים ברוח אחד. והש"ך בנה"כ אוסר ואפי' אם קרום א' נקוב באונא או באומא מנכה והקרום הב' מקמא באונא אחרת יש להטריף. וגם הגרע"א ופ"מ הסכימו כן. וכתב השמ"ח דאפי' נברקה הדיאה ולא יצא הרוח מנקב החיצון אין להכשיר והיכי דקרום אחר ניקב בערונה דימין וקרום שני בערונה דשמאל כשר אם לא מפקא זיקא (כ"כ התב"ש ופ"מ). וכתב הל"ש סק"ח רבי חזינן דמבצבץ הוי וראי טרפ' ואם חזינן דאינו מבצבץ הוי רק ספק טרפ'. ולענין החלב כתב הל"ש שם סק"ט להכשיר החלב. וכתב כלל דכל שנטרפ' מחמת נקב ולא התחיל עדיין להתרפאות החלב מותר. ואפילו דאינו שבלעה מחט ואחר כמה ימים מצא מחט זו בריא' או בשאר אברים במקום שהיא טריפה נקב מפולש ולא הוגלד פי המכה מותר החלב:

רכ **שאלה** נגלד העור העליון כולו או רובו. שם מבואר דכשרה ע"י בריקה דוקא דהיינו לכתחילה צריך שינפחנה תחלה כדאוי לראות ששלימה היא ועולה בנפיה' בכל המקומות ואח"כ ישימה בפושרין שיהא המים פושרין כחמימות הרוק בצאתו מפה או קצת קר מזה (תב"ש). וינפח בה כראוי בכפי שידע שאין

וכתב סדר הבדיקה דינפח הריאה ומשיבין עליה רוק או פושרין אם יתגרנד בידוע שהיא נקובה וטריפה. ואם לא יפשוט אח"כ הקרום עליון. ואם נראה שיש לה נקב בקרום התחתון יש לסמוך בזה לצורך גדול להתיר. אך מזהיר שצריך שיהא בודק מומחה ובקי להיות מכיר נקב תחתון דרך קרום העליון וגם להפריד העליון מבלי נגיעה בקרום התחתון. ויזהר לעשות כן בפני חכם מומחה שבעיר. ואם יש איזה ריעותא סמוך כגון בועה או נגלד אצל מקום האוושא או סרכא תלוי' במקום האוושא על מקום שהריאה משמעת קול אפי' אין ידוע מאיזה מקום משמעת קול טריפה משום תר"ס. אבל בועה במ"ז וטינרי או מורסא יש להכשיר:

רלז שאלה ריאה שמשמיע' קול פעם אחת כשנפחה אותה ונפחה אח"כ ואינה משמעת קול. שם העלה השמ"ח ס"ז דטריפה וכ"ה הפ"מ:

רלה שאלה אם נפחו הריאה בראשונה ולא השמיע קולה ואח"כ אידע שנפחה שנית והשמיע' קול. הב"א העל' להתיר ע"י בדיקה ומכ"ש אם חזרו ונפחה פעם שלישית ולא יספה עוד להשמיע קול שיש להתיר ע"י בדיקה (ובחפ"מ ובניכר מקום האוושא כנתבאר):

רלז שאלה אם הקול יוצא מהריאה בין אונא לאונא ויש שם סירכה למטה מחציו. הב"א העלה להטריף ואף בעוברת ע"י מו"מ. וכ"ה הפ"ת. והפ"מ במ"ז דיני תר"ל אות ג' מקיל בזה. ועיין בתשו' ברית אברהם חיו"ר ס"ח העלה גם כן להקל:

רלז שאלה אם שמו ריאה דמשמעת קול פעם אחת במים חמין או קרים. שם מבואר דאין לה בדיקה שוב אפי' בפושרין ואפי' היכי דא"צ בדיק' רק נפית' ושמו פ"א בחמין או צונן או בשאר משקים לא מהני תו נפיתה (ש"ך וט"ז ופ"מ וב"א):

רלח שאלה ניקבה הריאה ועלה בו קרום ונסתם: שם מבואר דלא הוי סתימה וטריפה (מחבר ש"ך וט"ז):

רלט שאלה בא זאב או כלב וכדומה מבעלי חיים ששיניהם חדים ועלולים לנקוב ונטל הריאה והחזירה והרי היא נקובה ומקורם לא נבדקה הריאה מן הנקבים. שם מבואר דכשירה: תולין שהוא נקב בשינין (דכל שנשחט' כראוי בחזקת היתר). ואפי' יש כמה נקבי' שלא במקום השניים מ"מ תולין (דאמרינן שנגלג הריאה בפיו במקום למקום) ואפי' החזירה לפנינו ואין נקב במקום שאוחז בשיניים ויש נקבים במקום אחר מ"מ תלינן בו (דאמרינן הואיל דעלול לנקוב. דעתה רפויים הם בפיו ומקורם זה אחז בכח יותר במקום הנקבים עד שנקב בשינין) ואין צריך לנקוב במקום אחר ולראות אם הנקבים דומים. ואם אירע שנקבו נקב אחר בריאה זו והעריכו נגד נקב הספק ולא היו הנקבים דומים זה לזה במראיתם שנראה מזה שאינו דומה שהנקב הראשון נעשה מחיים דעת הפר"ח ודג"מ להחמיר. אך הש"ך ותב"ש וש"ד העלו דאם יש לתלות בזמן (כגון שיש לומר שהנקב הראשון נעשה סמוך לשחיטה והשני נעשה כמו יום אח"כ דפשיטא דאין מראה הבשר והנקב הסמוך לשחיטה כמראה זמן רב. ובכן אם משמשו ידים בנקב הראשון) תולין השינוי בזה ואין צריך למשמש גם בשני לראות אם ידמו אח"כ. ואפי' אם אירע שמשמשו גם בשני אין להחמיר דתלינן שלא היו המשמשושים שוה. אבל ברלינא מירי למיתלי

רכט שאלה אם נגלד או ניקב פורתא וברק בצלעות כנגד מקום הנגלד ונמצא שם מכה בדופן או נשבר הצלע. הב"א שם העלה במכה בדופן להכשיר ובנשבר אף בחזר ונקשר ואין עוקץ בשבירה אם הנגלד מכוון כנגד השבר שנראה שמחמת השבר נגלד יש להטריף. ולכן מסיים דלכתחילה נכון להחמיר בנמצא גלד או נקב נגד הדופן לעיין בצלעות. ואם השבר אינו מכוון נגד הגלד ורחוק גם אחר בדיקת הנפיתה רק כאשר בדקו בנפיתה ראה כמין קרום על מקום הנגלד ומדגלא בפי השוחטים נקרא שלופרי"ג והתחיל לקלף הקרום בנחת ונמצא יפה אחר בדיקה רק במקום אחר פרק בחזקה ונעשה נקב בצפרינ'. מעשה זו בא אצל הב"א והי' הפ"מ ולכבוד יו"ט והתיר. תשובה ט"ו וביד אפרים שם:

רל שאלה נמצא בריאה איזה ריעותא הצריך בדיקה (כגון מראה וכדומה) שנמצא בה קורם נפיתה ואחר הנפיתה קצת יותר מדאי הלכה לה הריעותא ונקרע הקרום. שם מבואר דאם במקום הריעותא או סמוך לה נקרע יש להטריף (ש"ך תב"ש כר"ו פר"ח פ"מ ל"ש וש"פ). ואפי' הי' שם ריעותא שאינ' מטרת. ונפחה ונקרע במקום הריעותא או סמוך לה ממש טריף' רק החילוק בין ריעותא המטרפת לאינו מטרת. דאינ' מטרת רווקא כשעריין הריעותא עומדת בעת שנקרע. אבל אם הריעותא עברה ונקרע כשר אבל ריעותא המטריף אף כשחלפ' הריעותא בעת שנקרע טריפה. ולדעת הב"א משמע לעולם להכשיר כשעברה הריעותא בעוד שהי' נפוחה (כבוש). ואם נקרע במקום אחר שלא הי' שם ריעותא כלל. דעת הש"ך ופר"ח ופ"מ להכשיר כיון דנפחה יותר מדאי. ומ"מ ריעותא מקרי להצטרף. וכ"ז בנקרע ב' הקרומים אבל נקרע קרום אחר מהם מחמת הנפית' לעולם כשר (ל"ש). שיעור סמוך לריעותא. כתב הב"א באין הפ"מ רחוק כרוחב קש דק. ובריאה שצריך בדיקה להכשירו ונפחה כדרכה ועיינו בה שאינו מבצבץ ולא רפת' רוח הכורק ונפח בה עוד יותר מדאי עד שנקרע יש להתיר. ואפי' בסירכא של"כ יש להתיר בכה"ג בעוברת על ידי מו"מ:

רלא שאלה אם נמצא ריעותא בריאה כגון מראה וכיוצא בו ונפחו לריאה. והלכה הריעותא עי"ז ונשארת כך נפוחה שקשר פי הקנה ונקרע מעצמו. הב"א סט"ו העלה להלכה באין הפ"מ להטריף אף שנקרע שלא במקום הריעותא. ובהפ"מ יש להכשיר אף בנפית' כדרכה אם לא נקרע עד שקשר פי הקנה. וכ"ז דוקא כשנקרע תיכף סמוך מקשירת פי הקנה. אבל אם שהתה קצת אחר שקשר פי הקנה זמן מה נקרע אף באין ה"מ אין לחוש:

רלב שאלה אם נמצא מקום יובש או קמט ונפחו קצת יותר מדאי ונקרע סמוך ליובש או לקמט. שם מבואר דאף שאין נפרך בצפורן ואף שהלך הריעותא אחר הנפיתה טריפה. (ש"ך לדעת רמ"א ופר"ח כר"ו תב"ש פ"מ ל"ש והגרע"א וב"א: **רלג שאלה** ריאה שמשמעת קול. שם מבואר דצריך מדינא דגמרא בדיקה ובבדיקה דהאידינא אא"כ ואין לסמוך בהא אבדיקתנו לא מיבעיא כשאין יודעין המקום שיוצא הקול (ראו צריכין הריאה ליתן בפושרין וראי אא"כ אלא אפילו דיודעים המקום שיוצא הקול דא"צ לבדוק רק מקום אחר נמי לא בקיאין) (כ"כ הש"ך והשמ"ח). והל"ש ס"ק כ"ד העלה להתיר בהפ"מ עכ"פ לדין בבדיק' ביודעין היכא אוושא וסיים בצ"ע. והב"א מתיר בהפ"מ בניכר מקום דאוושא אף האידנא בבדיק'.

נקובה במקום שררכו למשמש בחזקה או להעביר סכין שם אע"ג דלא ברור שהיתה יד גוי במקום הנקב ממש ואפשר שמשמש סמוך לזה מ"מ תולין להקל ואומרים הנקב מוכיח על הידים לומר שכל אלה עשתה ירו. ונ"ל דלצורך דוקא יש לנהוג כן. (וכ"ה הל"ש סקל"ג וב"א סקמ"ג והפ"מ הניח בצ"ע):

רמג **שאלה** אם נמצא נקב בריאה שיש חלל בנקב כעין נקב שיש בו חסרון או אדום או שחור סביב הנקב אי תולין בנקב כהאי. שם מבואר דאין תולין בשום דבר אם אינו מרגיש הטבח בבירור שמידו נעשה. (אבל במרגיש בבירור כשר ולא חיישין שם במקום נקב ניקב. תב"ש. הגם דמדבריו משמע דדוקא בנקב פתוח. אבל הל"ש הקיף בכל הסימנים). ואדום דוקא שאדום סביבו בשטח רב וקשה קצת כעין אדמומית מכה נפוחה שבאדם. אבל אדום קצת במקום הנקב כן דרכו מחמת דם הריאה שנתעורר לצאת. ואין לנהוג כן כ"א מי שיש לו קבלה מרבו במראית עין דוקא כי היכא דלא לטעי כ"כ השמ"ח). וכן אם נמצא נקב שסביבו לבן וקשה או שיוצא ממנו כעין ליחה לבנה או מוגלא או מים (ב"א) ודאי מחיים נעשה. ואם אירע רע"י הנפחה מתלבן וחוזר למראה ריאה יש להכשיר. וכתב השמ"ח זה הכלל כל שרואה ענין לקותא או מתוכו או סביבו או בצלעות אין לתלות בשום דבר. דנקב שאחר שחיטה אין עושה שום לקותא. וע"כ צריך לעיין בכל נקב לבתחילה נגד מקום הנקב בצלעות שאם בצלעות אדום או שחור כמראה דם נצטרך או דנשבר הצלע אעפ"י שחור ונקשר ואין עוקץ וגם אינו נגד הנקב ממש רק סמוך לו (ב"א) מוכח ג"כ שמחיים נעשה ולקותא נגדו. וכן נקב שאינו משוך קצת רק עגול ג"כ אין תולין אם לא בזאב ושאר היות רשיניהם עגולים תולין אף בנקב עגול ואף משוך קצת ב"א סמ"א (שמ"ח ויש"פ. וכתב הגרע"א שם דבעוף אם שמט הגף בפנינו אחר שחיטה יש לתלות רמזה נקבה הריאה. ואם נמצא נקב ויש כמה לתלות ולא נתן לב לעיין אם חסר א' מהסימנים הצריכים להיות בנקבים של אח"ש ועתה אין הריאה לפנינו טריפה. אם לא דשמענו מפי הבורק דמצא נקב במקום שהיתה ירו ממששת שם והלך לו והריאה שאינה לפנינו יש להכשיר (ב"א):

רמג **שאלה** אם נמצאת הריאה נקובה באופן דתלינן (הנתבאר) אם הוי ריעותא להצטרף. שם העלה הט"ז והפר"ח והשמ"ח דאפי' אם נמצא הנקב כבוע' או בשאר ריעותא כגון בגבשושית או ביתרת שאלו לא הוי' כאן הנקב לא הוי' צריך בדיקה תלינן ולא הוי' תר"ץ (רנקב בדאיכ' למתלי לא הוי' ריעות' כלל. ואפי' במקומו ולא דמי העלה הפר"ח להכשיר וכ"ה תשו' מהרי"ט סי' ל"ז). אבל אם נמצא במקום הנקב סירכא או סמוך לו אפי' עוברת ע"י מו"מ. או נמצא במקום הנ"ל יבש או אטום או קמט וכדומה דצריך בדיקה במקום הריעותא במים פושרין טריפה דממ"נ מעכבת הבריקה. ואם הנקב במקום סירכא כסדרן או בסירכא תלוי' דעת השמ"ח ותב"ש דתלינן בלצורך גדול. והב"א העלה דאם עוברת ע"י מו"מ אף בלא צורך גדול יש להכשיר. והל"ש מתיר אף בלא עברה ובלא צו"ג. ואם יש סרכ' של"כ ועברה ע"י מו"מ אם נאבד' בלי בדיקה או שנקרע העור אח"ש קודם המיעוץ או אחר המיעוץ או שנקרע ע"י נפיחה יתרה באופן שא"א לברוק עור ברוק להשמ"ח כאן טריפ'. אך הפ"מ כאן וסי' ל"ט במ"ז סק"ו וי"ב ויש"ד סקל"ד וב"ש סי' ל"ט סקל"ח וכאן סקל"ד ותשוב' גבעת שאול סי' ל"ט מכשירים בהפ"מ וכ"כ הב"א שם סי' ל"ט):

שאלה

למיתלי בו השינוי אין להתיר. ודוקא שהנקב הב' נ"כ באותה הריאה או אפי' בריאה אחרת רק שהוא מכהמה כמותה אם שור שור אם שה אכל בענין אחר אין לאסור כלל (כיון דהריאות לא דמי גם נקביהם לא דמי שמ"ח ויש"פ). והב"א סמ"ב מקיל בהפ"מ אם הנקב הב' הוא בריאה אחרת אף שהוא של בהמה כמותה כל שהנקב האחד באונא והשני כאומא וזה הכלל כל דבר שתולין בו צריך לעיין בנקב אם אפשר להעשות ע"י אותו הדבר אם בזאב צריך שיהא הנקב דומה לשיני זאב וכן בתולין בסכין צריך להיות כדרך שאפשר להעשות בסכין וכן בכלם שתולין בו (בשמ"ח). מעשה שנמצא נקב ועור הריאה היו תלוי ע"ג הנקב כעין דלת והי' דעת המורה להקל מצד הסברא דמחיים ראוי שתהא העור כלה לגמרי מן הנקב ואע"ג דלא הוי' לו למתלי ע"פ הדרכים הנתבארים מ"מ רצה להכשיר והשיב דאין לסמוך ע"ז הכלל:

רמ **שאלה** אם נמצאת הריאה לפנינו נקובה וראינו שנתחדר זאב או כלב אצל הריאה ולא ראינו שנשטלה. שם מבואר דאין תולין בהם וטריפ' מספק. וכתב השמ" סי"ג וכ"ה הל"ש וב"א רהיכו דלא תלינן ולא אמרינן נעשה נקב אחר ונראה אם דומין כדי להכשיר ע"י וטריפה (דלא כש"ך בשם אפ"ר ראם יש עוד קצת צד להיות סמכין גם האידנא אהפ"י). וכתב הב"א דאף אם הנקבים שברואה דומים לנקבים הנעשים ע"י שיני הזאב או הכלב שנתחדר אין תולין בזה (והפ"מ מצדד להקל בתיחד בהקפה):

רמא **שאלה** בא נכרי ונטל הריאה והחזירה כשהיא נקובה. שם מבואר דאין לתלות בגוי אם לא נבדקה הריאה מסרכות אף בהפ"מ רק אם ירוע שנקבה העכו"ם רק דלא ידעינן כמה תלינן בו הנקבים (שמ"ח). אבל אם נבדקה הריאה בפנים ואין שם סרכות ואח"כ לקחה הגוי והחזירה נקובה כשר בכל גווני אפי' באינו ידוע ואפי' בלא הפ"מ ותלינן בגוי אפי' בבהמה גרולה רינא הכי (ל"ש) ולא תלינן אפי' בירוע שנקבה הגוי אלא בא' מג' דרכים או בהפ"מ או בגרי' וטלאים או שכבר נבדקה מסרכות ולא נבדק' מנקבים (רא"ה חיישין בגוי שיסיר הסירכא ואינו ניכר). משא"כ בזאב וכדומה (לכו"ש). ואם הגוי הוי' מתעסק עפ"י הישראל במלאכת הריאה להוציא' וכה"ג ונמצאו בידו הנקבים בשעה שעוסק בה יש להסתפק אם תלינן היכא שררכו למשמש בכח דתלינן במשמוש יד"ט כדרך שנתבאר (לש ס"ה וב"א סל"ג):

רמב **שאלה** אם נמצאת הריאה נקובה נגד מצד החזה. שם מבואר דאם יודע הטבח שהכניס ידו ומשמש במקום הנקב אז תלינן בנקוב' נגד מצד החזה דהיינו החוט שמנקרין מהחזה ולמעלה לצד השדרה (דהיינו במקום שהרופן עם הריאות דוחקים אהדרי והוא ברוחבה מהשרר' עד החוט שמנקרין מן החזה ולא עד בכלל. ואם הבהמה שמינה ושמינות יש על הצלעות מן החזה נדון כצלעות דמ"מ במקום הצר עומד ובאורכו מהתחלת הצלעות עד נגד סיום התוכי דאזני ששם מתחלת האומא. וכל מקומות אלו מקרי מקום צר ותלינן במשמוש ירא דטבחא ומשם כנגד האומא התחיל להתרחב). אבל בשאר מקום הריאה לא תלינן אא"כ יודע הטבח שהעביר ידו בכח במקום הנקב או העביר שם בסכין אפי' בלא כח או שתלש שם אז תלינן בטבח. וה"ה כאן אם אפשר לתלות תלינן אפי' בהרבה נקבים שהעביר ידו בכח וכדומה אעפ"י שאינו יודע בבירור שהיתה ידו במקום הנקב ממש רק שידוע שהיתה בשטח הזה תולין לומר שגם כאן הית' ידו בכח. ולא עוד אפי' הוציאה גוי ומצאוה

שני מיני תולעים או שכל הנקבים דומים זה לזה במשמוש וראי' או א"צ להמצא כ"כ תולעים כמספר הנקבים. והעיד שהי' שו"ב אצל גרולי צדיקי יסודי עולם. ולרוב פעמים הביא להראות את כל מיני תולעים וכ"א הי' משונה במראה וגודל ובנקבים ושבתוהו שזכה לבא על הדבר הזה) יש לתלות שגם אלו נעשו ע"י תולעים ונאבדו במשמוש ידא דטבחא (ש"ך ותב"ש). וכתב הב"ה דבכה"ג דוקא ביש ג' תולעים בג' נקבים. אבל אם לא נמצא רק בשני הנקבים יש להטריף. ואם בכל הנקבים יש תולעים אלא שהם רחוקים או עמוקים רק בנקב א' התולע מקצתו בתוך הנקב אפילו שזה נקב או שוליו מלאים הנקב אז תולין כל הנקבים בלאח"ש וכשירה (כ"א):

רמז שאלה אם נמצא נקב או נקבים ואין רואין תולעים בתוכה רק נמצאו תולעים אצלם. שם מבואר דמן הסתם אין להכשיר בנמצא אצלם בין סמוך בין מופלג (ראפשר דהנהו תולעים לא יצאו מריאה כלל ומעלמא אתי והנקבים לא מן תולעים הם. ולכן יש להכניס הריאה למקום חם כנון בקיץ נגר השמש ובהורף נגר חום התנור (ש"ך בשם ר"ג). ואם מתחמם ויוצא אפי' תולעת אחד כאלו מנקב אחד יש להכשיר אפי' אין מספר התולעים המונחים על הריא' כ"כ כמו הנקבים. ואם אין שם תולע יוצא טריפה (דמאן לימא לן דפירשו לאח"ש הא חזינן דהשתא לא פירשו לחום השמש וא"כ ע"כ אין טבען של תולעים אלו לפרוש לאח"ש ואפשר שמחיים פירשו או לא נעשו הנקבים אלו ע"י תולעים כלל ואף שנקובים המה והמה בתוך הנקבים נמי הדין כן דאמרינן אותן שלא פירשו נתקשו בתוך החור ואין יוצאין עכשיו ש"ך ותב"ש ופ"מ):

רמז שאלה אם נמצאו תולעים בחוץ ברחוק ממקום הנקבים ותולע בתוך הנקב עמוק מהנקב ומרא' התולע כאותן שבתוין. שם מבואר דכשר אפי' באין יוצא ע"י בריקת החום (דכיון דאיכא רומה להם בתוך הנקב תלינן בלאחר שחית'). וה"ה כשהתולעים רחוקים מהנקבים וחתכו הריאה ומצאו בתוכה תולעים והם דומים לאותן שמבחוץ ג"כ יש להכשיר (כ"ש ס"ק מ"א). וכ' התב"ש דמקומות שנהנו להכשיר בכל גווני בין בנמצא עמוק מן החור בין בנמצא על הריאה ברחוק מקום מהחור אין לסתור מנהגן. וכתב הלב"ש דמנהגא שלנו עכשיו במקומו' אלו כך הוא דכל שנמצא מורנא על הריאה אפילו מועטים מהנקבים ורחוקים מהנקבים מכשירים (וכהסכמת הש"ך). ואין כן דעת הכר"ו להתיר ברחוקים רק בסמוך. ודוקא כשהנקבים דומים לנקבי המורנ' והשוחטים בקיאים בזה וכל שאין רומה לנקבי המורנא יש להטריף. וכ"ו כשהתולעים על הריאה אבל אם לא נמצא על הריאה שום תולע אף שנמצא תולע עמוק תוך הנקבים אין אנו מתירין אלא ע"י בדיקת החום. (ורעת הכר"ו דבכה"ג בדיקת החום לא מהני). וכן כשלא נמצא כלל גם תוך הנקבים רק שבתוך הריאה יש תולעים אם יוצאים על ידי חום ועושים נקבים בריאה ויוצאין לחוץ בכל כה"ג אנו מכשירין:

רנ שאלה במקומות שמצוי למצוא תולעים בריאה ובדקו כמה פעמים ומצאו שיצאו תולעים ורחשו מן הנקבים. שם העלה הב"ה דאם נמצא התולע חי ויכול לרחוש אז אם אח"כ נמצאו תולעים בסתם על הריאה וידוע שמראיהן כמו הנמצאים הראשונים ויש נקבים בריאה כשירה בלא בדיקה (שתולין במצוי וזה הכלל כתב השמ"ח בסי' זה דכל היכי דא"צ בדיקה אם בדקו שהכניסו הריאה לתוך החום ולא יצאו מהתולעים התחובים

רמה שאלה בא זאב ונטל הריאה וכשהחזיר נמצא בה דלרולים רבים וסרכות תלויות. הב"ה שם סי"ו העלה להטריף (לפי שחושדין שהיו דבוקות לאיזו מקום שלא כסדרן וניתקו משם):

רמו שאלה אם גוי הקונה ריאה מישראל אחר שנבדק' מסרכות או שקנה בני מעים ונטלה והלך ואח"כ החזירה או שבא הישראל לביתו ורואה שיש בהם נקבים. הב"ה שם העלה דאין חוששין (דמי יודע איזה צורך שהי' לו לגוי לעשות נקב זה ועשה אותו כאדם העושה בשלו). אך אם הנכרי אומר שנקב זה הי' בשעה שקנה אותה והגוי נאמן בעיניו שאינו משקר יש לאסור. ואם כשהחזיר' הגוי אין שם נקב ולא סירכא ונפחו ועלה בנפיחה כהוגן כשר. אך אם הבהמה של נכרי ששוחט למכור אותו לישראל ונטל הריאה לביתו קודם בדיקה והחזיר' יש לחוש להחמיר אף בכה"ג וגם בטבח ישראל חשור יש לנהוג כן:

רמו שאלה אם נמצא מורנא בריאה שהיתה הריאה נקובה ע"י תולעת שיצא ממנה. שם מבואר דכשירה (מב' טעמים. טעם א' רחוקה דלאחר שחיתה פירשה מן הריאה כשהרגיש' שאפס חום הטבעי כמות הבהמה רחקה לצאת לחוץ לבקש חמיות. טעם ב' דבחיי הבהמה א"א לתולעת לנקוב מחמת טרדות הריא' שמרחפת תמיד בלי הפסק. ונ"מ בין הטעמים אי איכא תולעת שנקבה מבחוץ ובאה לתוך הריאה ונודע זה שנמצא תחובה בפיה לתוכה ושוליו' לחוץ דלטעם הא' אין להקל ולטעם הב' אין הילוק בין בא מבפנים לבא מבחוץ דלעול' לא נקבה בחייה מחמת רחיפת הריאה. תב"ש. וכתב התב"ש וכן הסכים הב"ה דטעם הראשון עיקר). ובמה יודע שנקב זה ע"י תולעת או לאו. יש שם מחלוקת (דעת מהרש"ל בשם בה"ג דוקא כשנמצא התולע בתוך הנקב או על הנקב. ודוקא בנמצא תולע בכל נקב ונקב או עליו ולא רחוק מהנקב אבל בלא"ה אין תולין במורנא. והב"ח החמיר עוד דבעינן שיהא התולע מקצתה בנקב ומקצתה חוץ לנקב דאל"ה אין תולין בלאחר שחיתה. ודעת מהר"ם לובלין וש"ך העלו להלכה דאם נמצאו התולעים לפנינו בין נמצאו בתוך הנקבים או בחוץ על הריא' יש להכשיר. ואין צריך דוקא שימצא כל כך תולעים כמספר הנקבים רתלינן שנאברו במשמוש ידא דטבחא. וכתב התב"ש דאין לסמוך להקל רק בדיעבי שיצא מהריאה דהיינו כשרואין אותו תחוב בנקב א"נ מכירים היו את התולעים אלו שדרכם לגרל בריאה שראו אותם כמה פעמים שיצאו מריאה לאחר שחיתה). והיוצא מדבריהם דאם יש נקב או נקבים ותולע בתוך הנקב בין שקצתו בפנים וקצתו בחוץ בין כולו בפנים רק שאינו יוצא מהנקב כלל כ"א פיו בשוה ממש לריאה מבחוץ בין כולו מבחוץ רק שוליו ע"פ הנקב כדרך יציאתו הכל מוהר (תב"ש). ואפי' אם נמצאו רק קצת נקבים בענין זה וקצת נקבים בלא תולעת כלל רק שהנקבים הם בדמיון אחד מהנקבים שנמצאו בהם תולעים (דבאהל יצחק מביא בשם מ"כ דג' מיני תולעים יש בריא' וכל אחד מהם משונה במראה וגודל וכ"א יש לו שם בפ"ע סקיינו ויתוש וארקתא וכל אחד מהם יש לו מקום מיוחד בפ"ע משונים זה מזה מקומו של זה אינו דומה למקומו של זה. ואם נתרמו שני נקבים בריאה וכל אחד ממין אחד דאינם דומין אין להכשיר כ"א בנמצ' התולעים בפנינו השתי מינים. ואם נמצא מין אחד טריפה. ואם השוחט אינו מבחין ואין יודע ההילוק בין הנקבים והתולעי' יטריף. דיש לחוש דתולעים אחרים היו ומחיים נקבו ונאברו אם לא שנמצאו לפנינו

למכור לגוי (משום אמה"ח ועובר משום לפ"ע):
שאלה רנר אם לא נמצא התולע בפי הנקב על ידי בדיקת חום
 אם לפתות הריאה ולקורע' אם ימצאו שם
 תולעים יותר ורוחשים. שם בלחח"פ מביא מ"כ שנופחין הריא.
 ואם מחמת הנפיחה יוצא תולעת ורוחש כשיר' ואם לא יצא או
 בורקין בקש שתוחבין הקש בנקב וקורעין הריא' עד מקום שמגיע
 הקש. ואם נמצא שם התולעת כשיר' וכך שמעתי מגדולי הוראה.
 והב"י חולק עליו:

שאלה רנה אם אין בקיארין בהקפה. שם מבואר רבזה"ו אין
 אנו בקיארין ואין לסמוך אהקפ' כלל להכשיר
 בכל ענין (רמ"א) ואפי' אי איכא עור צד להקל אין אנו בקיארין
 ואפי' למיכנה עשרה ולחקיק (רש"ל כנה"ג פר"ח תב"ש ובל"י
 דלא כש"ך בשם אפ"ר). וכתב הפ"מ דעכ"פ להחמיר סומכין
 אהקפה. וכ"נ מרבירי רמ"ר ועכ"פ נראה דרואה באותה בהמה
 מאונא לאוני' ומאומא לאומ' כדעת הי"א ברמ"א:

שאלה רנו ניקב אחר מסמפוני הריאה בפנים. שם מבואר דאם
 ניקב לחבירו דהיינו במקום שמתפצלים זה מזה
 ואין בשר ביניהם טריפה (רחבירו קשה ואין מגיע עליו). וכ"ש
 אם חבירו ג"כ ניקב כנגדו. אבל אם ניקב ברחוק מהפיצול לבשר
 הריא' כשיר' (מחבר וש"ך וש"פ דלא כב"ח) (שהבשר רק נכנס
 לתוך הנקב וסותמו) ודוקא אם יש בשר על הנקב. אבל אם אין
 בשר על הנקב רק עור שלם פרוש עליו' אע"פ שיש בצדו וכנגדו
 או שהבשר על הנקב לקוי (או רע כמו מים עכורים או מוגלא או
 מים סרוחים פ"מ) ל"ה סתימה וטריפה (ט"ז ותב"ש וש"פ ול"ש
 ס"ק מ"ו הניח דין זה בעור שלם בצ"ע). וכן אם נקוב להבועה
 אפי' במ"ז כבים בפ"ע או למינרי טריפה ואין חילוק בין אם הוא
 במקום עב טל הריאה או במקום הרק. אבל אם נמצא בועה
 אצל הסמפון רק מעבר השני של הסמפון יש שם נקב ושם הבשר
 בריא וסותם הנקב כשר (ב"א סעיף ס"ג וס"ד):

שאלה רנז ניקב אחר מסמפוני הריאה לבשר ונמצא מחט
 עדיין תחוב' בסמפון ובבשר. שם העלה הפ"מ
 להטריף והב"א מכשיר בהפ"מ וצו"ג אפילו אם המחט מגעת עד
 סמפון חבירו. אך אם מגעת לסמפון שאין עליו בשר רק קרום
 יש להטריף. וכן אם מונח קוץ או מחט על מקום הנקב ומפסיק
 בין הנקב לבשר טריפה (ב"א סס"ה וס"ו):

שאלה רנה ריאה שנשפכה כקיתון (שנימוח בשרה מכפנים
 והי' למים או נימס כדונג ומחמת זה נראה ג"כ
 חסר' מבשר הריאה רק שכשהוא בריא היא תפוח' הרב' ובשהיא
 נימוח אע"ג דלא חסר הוקטן שיעורו ונשאר חצי מקומו ריק ובאמת
 לא הוי נתרקן). שם מבואר רבין שנימוח כל בשרה שנשפך
 מראשה לסופה ומסופה לראשה וחצי' ריקנית (פרש"י) בין
 שנימוחה מקצת רק שהקרום קיים שלם ועולה בנפית' כראוי
 כשירה ואפי' שיש חסרון למעלה אחר הנפית' ל"ה תר"ל ובשר.
 כ"ה הל"ש והב"א שם. ובתר"ל מצריך הפ"מ. וכ"נ מפ"מ במ"ו
 ובאבר שיהיו הסמפונות קיימים שאם נמוח אפי' סמפון אחר טריף'
 והיאך אנו יודעין אם נימוחו הסמפונות נוקבין הריאה ושופכין
 אותה לתוך כלי מתכות (ויותר טוב ליקח קערה של ברזל או
 פארצילאן שהיא לבנה פ"מ ול"ש וש"פ). או כלי
 הרם המצופה באבר שהוא כהיר אם נראה בו כמו חוטין
 לבנים

התחובים בהנקבים לחוץ מ"מ ייש להכשיר). ובאם נמצ' התולע
 מת אין להקל (חוץ כשיש נקב או נקבים והתולע בתוך נקב
 שקצתו בפנים וקצתו בחוץ דאז אפי' הוא מת כשר. כ"א ס"ק
 ג"ט). ומנהג הכורקים כשמוצאים תולע' שאין יכול' לרחוש
 מחממים התולע כהכל פיהם. ואם יש בו רוח חיים הוא מתחיל
 לרחוש. וכן אם אחר הנפיחה היטב התולעים רוחשים מעצמם
 ויוצאים מנקבים על פי הריאה כותר ולפיכך אם נמצאו תולעים
 והם עמוקים מהחור יש לנהוג לנפות הריאה היטב שאפשר ע"י
 הנפית' ירחישו משם ותהי' מותרת (כ"כ הב"א):

שאלה רנא אם נמצא נקבים אדומות או שחורות ומורנ' בתוכם
 או נקבים כיוצא בהם (הנתבאר לעיל בזב
 דמראין נקב כזה נעשה מהיים ובתוכם מורנ'). שם מבואר
 פלוגתא בזה הנה התב"ש מביא בשם ז"ט דהכשירו בנקבים אדומות
 והל"ש ס"ק מ"ג חולק עליהם בנקבים אדומים (דאדרבה נקב
 המורנ' דוקא צריך להיות אדום ורך סביביו). אבל בשאר נקבים
 כגון נקב שחור או מכה נגד הנקב או סירכא במקום הנקב טריפה.
 (תב"ש ופ"מ וב"א והגרע"א וש"פ). וה"ה אם גדול ועגול או
 אדום וסביביו קשה דטריף'. אבל בנשבר הצלע נגדו כשר (ש"מ"ח
 וב"א וש"פ). והגרע"א מתיר בפתוח ועגול (בפ"מ כש"ר ס"ק
 י"ה הביא מעשה שבא לפניו ריאה מלא נקודות שחורות הרבה
 ואמר הכורק שכשיר' כי הם מחמת מורנ' והראה בחוש שהוא כן.
 ואני אומר דטריף' הוא מטעם דשחור הי' וסוים שם ראין לסמוך
 כלל על מה שאומרי' קצת בודקי' שהמה מכירים נקבי המורנ'
 בט"ע ומכשירין אפי' ליכא תולעת כלל) (דברים אלו נשאל
 מרשב"א וכן הביא הש"מ"ח ועיין בחשו' והשיב משה חיו"ר סי'
 ל"ה דהעלה לאסור ואפי' כשתתך הנקודות רחשו התולעים ונפסו
 אך מעצמן לא יצאו או לחוס האש רק אחר החתיכ' וסוים שם
 דהמור' להתיר מאכיל טריפות. ואם כבר נעשה מעשה יש לאסור
 הכלים וכ"נ בתשוב' הנחת"ס חיו"ר סי' מ"ה:

שאלה רנב נגלד קרום העליון שבריאה ושם בקרום התחתון
 במקום שנגלד יש נקבים מתולעי'. שם הב"א
 העלה דאפי' לא נגלד רק מקצת קרום העליון ואם נמצאו
 התולעים מקצתו חוץ לנקב יש להטריף. וה"ה בבועה ובה נקב
 ותולע יוצא ממנה שהוא טריף'. (וה"ה שאר ריעותא וכ"נ מרבירי
 תב"ש ופ"מ). והל"ש ס"ק מ"ר העלה דאם נמצאו נקבי המורנ'
 במקום שנקלף קצת ראם תולע מקצתו בנקב ומקצתו בחוץ ויש
 תולעים כמספר הנקבים כשר (דבכה"ג ל"ה ריעותא להצטרף).
 וה"ה אם נמצא מורנ' ככה"ג בבועה או בשאר ריעותא נמי כשיר'
 (דג"כ לא מצטרף). אבל אם אין התולע מקצתו בנקב ומקצתו
 חוץ לנקב או כ"כ תולעים כמספר הנקבים יש להטריף (דבכה"ג
 מורה רהוי תר"ל). וכ"נ בנגלד מקצת אבל בנגלד כולו או רובו
 כיון דצריך בדיק' ככה"ג אף דיעבר א"כ כל שיש נקב שם טריפה
 לב"ע דבכל מקום שצריך בדיקה דינו הכי). ואם יש סירכא
 תלוי' במקום נקב המורנ' יש להתיר לצורך גדול (ב"א ולדעת
 הל"ש בפשיטות כשר) ובסירכא כסידרן למטה מחציו אצל הנקב
 ויש שם תולעת מקצתו בנקב ומקצתו חוץ לנקב או יתרת בדרי
 או מקמא או מנבה פחות מט"ר או גבשושית ונמצא שם נקבים
 מחמת תולעים כשר:

שאלה רנג אם מצאו נ' תולעים אחר בדיקת החום היאך הרין
 בריאה. הב"א העלה דטריף' הריאה ואסור

רסא שאלה היאך משערין רביעית. שם כתב הב"א דכ"מ שזכר רביעית הלוג משערין אותו בכלי מרובעת שחללו מחזיק שני אצבעות על שני אצבעות ברום שני אצבעות וחצי אצבע וחומש אצבע והוא רביעית של תורה האמור בכ"מ. והאצבע שמשערין בה הוא האגודל של אדם בינוני ומודרין האגודל מרווח מעט ולא בצמצום והוא רוחב שבע שעורות בינוניות זו בצד זו בדוחק והוא באורך שני שעורות בריוח ונהניגן לשער כשיעור שמהזיק משני קליפות בצים מלאים כי הם שיעור אחד:

רסב שאלה וורדה שנשפכה בקיתון או נתרסק. הב"א העלה דרינה כריאה עצמה. ומ"מ על ידי בדיקה יש להקל אף באין הפ"מ (הואיל ויש מכשירין בוורדא):

רסג שאלה אם ריאה של עוף נשפכה בקיתון. הב"א שם העלה דטריפה ואין לה בדיק' (שאין אתנו יורע היאך תבנית סמפונות דעוף וגם דא"א להכירם אם נתקלקלו):

רסד שאלה ריאה שנשפכה בקיתון בכמה מקומות. הב"א שם העלה דצריך לברוק כל המקומות לראות אם לא נימוחו ואפי' ברק רובם רק השאיר אחד שלא ברק אפי' טריפה. וכתב עוד שם דיש להחמיר בכל חוטין הנמצאים ומראיהם נוטה ללובן (כמו שיתבאר בסי' ל"ח בעוה"י). ואם נמצאו שם חוטין רק שחורים או ירוקים או אדומים וכדומה. אם למראה עינים ישפוט שאין גנילות שימצא חוטין כאלה במחוי כשר הריאה יש להטריף (שקרוי הדבר דנתקלקלו הסמפונות וע"י הרקבון נשתנו למראה אחרת ונימוחו והמחמיר בזה בכל ענין תע"ב מספ"א עד פ"ו):

רסה שאלה ריאה שכשהיא נפוחה נראה בה חסרון מכחויז בעין נומא או פגם ובעור ובשר אין שום ריעות'

ניכרת בהם. שם מבואר דהמנהג במדינות אלו להטריף אם החסרון ברוחב הריאה בין כאומא בין כאונ' (התב"ש ול"ש שם מחמיר ברוחב כב' הפירושים בפ' מהרי"ו דריאה שחסרה אי פ'י' נכב הריאה כרמ"א או בשיפולי כמהר"ץ ככ"ף דהיינו החסרון מקיף הבשר השלם והוא החסרון כ"ף כפופה ב'. ודעת התב"ש להחמיר דשיעור החסרון אחר הנפיח' כשיצרה כל חללו מחזיק החלל שיעור אצבע אגודל בינוני וכמשמע מלשון ד"מ דלא כמשמע מלשון רמ"א להקל דבעינן כל מקום החסרון שיהי' עמוק כעובי אצבע אגודל. ואם בצד אחד עמוקה ובצד השני אינו עמוק כ"כ משמע דלא הוי חסרון). והל"ש ס"ק ס"ג וכן בשם חגורת שמואל ס"ק ל"א העלו להקל וכו' הב"א להקל בהפ"מ (כמשמע מלשון רמ"א). ואם במקצת אינו מרווח עד שיוכל להניח בו אגודל אחר הנפיחה (וכ"ה הב"א) אף על גב דעל ידי צירוף יהא השיעור מ"מ כשר. (דאמרינן כיון דהתחיל להתרפאות קצת גם כולו יתרפא). ואם החסרון ככ"ף פשוטה אפי' חסרון גדול כשר (רמ"א וט"ז וש"ך וש"פ. וע"ז כתב התב"ש דקבלה הוא. וכתב הגרע"א דאם יש מכה ברופן כנגדה טריפה אף בפשוטה). ואם יש חסרון מכפנים תחת העור וגם מכחויז בעין נומא. דעת התב"ש דאף רלא הוי רביעית הוי תר"ל (וכ"ה הנוב"י בסי' כ"ג במה"ת וכתב עוד דאפי' אם נתמלא ע"י נפיחה מכחויז כשאר מקום הריאה רק מכפנים נשאר חלל ריקן תחת העור טריפה ע"י סירכא אפי' תלוי' כ"ה

לבנים טריפה (שמחוי הסמפונות הוא ואם לאו כשר דמדלא נראים בכלי מסתמא הבשר לבר נימוח ש"ך). ואם לא נפחה או שלא נברקה כזכר טריפה. וגם הארנא בקיאי' בבדיקה זו בהפ"מ וצו"נ (רמ"א ותב"ש ופ"מ והגרע"א העלה בצלולים לסמוך אבדיקת סמפונות אפי' בלא הפ"מ). אך צריכין לדקדק בזה. ויש להכשיר נשפכה בקיתון בנימוח' כולה ונראית חסרה אפי' מחזיק החסרון יותר מרביעית. אבל בנימוח קצת מהריאה וחסרה יותר מרביעית טרפ' (רש"ל וש"ך ס"ק כ"א ותב"ש ופ"מ ול"ש ס"ק כ'). והב"א חולק עליהם ואוסר אף בנימוח' כולה אם לפי אומדן הדעת ה' שיעור החסרון יותר מרביעית הלוג. וכתב עוד דאם נשפך קצת מן הריאה עד שאין יכול לעמוד על שיעור לידע אם ה' החסרון מחזיק יותר מרביעית אם לאו אם ירוע שלא ה' מיחוי בסמפונות בתוך המקצ' כגון שנשפך לתוך איזה כלי וראה שאין שם חוטים לבנים יש להקל בהפ"מ. אבל אם ה' דעתו נוטה שחסר' יותר מרביעית וטרם שנתן לב לעיין ולשער נשפך קצתו ממנה יש להטריף. (ועוד כתב דאם קודם הנפיח' ה' נראה שחלל החסרון מחזיק יותר מרביעית וע"י שנפחה נתמלא החסרון קצת ואינו מחזיק כ"כ כשר ואף אם לא נתמלא החסרון כ"א ע"י שנפחה קצת יותר מדרך שנופחין שאר ריאות כשר אם לא נקרע הקרום מחמת הנפיחה (דכל עניני הריאה לאחר הנפיחה משערין ע"כ צריך צדדים להתיר בחסרון יותר מרביעית אף בנימוחה כולה מפני חומרת הב"א) ופשוט דאפי' בנווני דמכשירין בנשפכה בקיתון הנתבאר אם יש נקב ע"י משמשא יד"ט או מורנא או טינרא או מורסא או צמקה במקצת וכדומה דטריפה (רא"א לברוק והבדיקה מעכבת ל"ש וש"פ). וה"ה מחט זם נמצא דטריפה (דליכא מי שינין תב"ש). אבל אם נמצא בתוך הסמפון עצמו במקום שאפשר דלא נקבה כלל שום דבר דרך בליעתה באה לכאן כשר. וה"ה אם הסמפונות מכוסים בכשר כריא מהרי"א כראוי או אעפ"י שהמחט עצמה מונחת במקום שנתרוקן הבשר כשר (כ"ה הב"א מסס"ו עד פ'):

רנט שאלה אם נתרככה מכפנים בעין נימוחה אבל לא כ"כ כמים הנשפכים וא"א לשפכם ועולה בנפיחה בלי שום ריעות'. שם כתב השמ"ח דכשיר' בלא בדיקת הסמפונות דכל שלא נימוח כ"כ מסתמא עדיין לא הגיע לקלקול הסמפונות (כבר כתבנו בשאלה הקודמת דלא הוי ריעות' בשם ל"ש ופ"מ. ועיין תב"ש ס"ק מ"ה):

רס שאלה ריאה שנתרוקנה מכפנים ומכחויז הוא כשאר ריאה ומקום זה שוה לשאר ריא' ועולה בנפיחה כראוי. שם מבואר דכשירה בלא בדיקת הסמפונות אם החלל אינו מחזיק אחר הנפיחה יותר מרביעית הלוג בזה חולקין הפוסקים י"א דטריפה (הוא דעת ב"י ואוה"מ ורמ"א ולבו"ש ורש"ל וב"ה וש"ך ונקה"כ ובל"י וש"מ"ח ופ"מ). וי"א דכשירה (דעת ט"ז ופר"ח כשיטת רשב"א) וכ"ה בשער המים עכ"פ בהפ"מ. וכנה"ג בשם הרוקח והכר"ו ג"כ הסכימו להקל בהפ"מ. (והנחת"ס ת' ל"ה העלה דאם קרום שלח קיים בלי סדק וקמט או יש להכשיר בחסרון רביעית אבל אם החסרון מחזיק רביעית וגם יש שם קמט טריפה ואפי' בהפ"מ). והלב"ש סיים דאי איכא עוד איזה צד לקולא יש להקל. ואם נתרסק ב' מקומות או יותר ובכל מקום ליכא רביעית לא מצטרפי וכשר (תב"ש וש"פ):

ככ"ה פשוטה:

רסט **שאלה** אם נפגם שיפולי הריאה מעבר לעבר עד שנראה הפגם עגול ככ"ה כפופה. שם מבואר דאם יכולין להניח אגודל בינוני לתוך פגם אחר הנפיחה טריפה תב"ש. ולדעת הל"ש דוקא אם הוא מחמת חולי לקותא כנ"ל וכ"ה הב"א ומורדין צדו יתהו לרוחב אגודל שכיון שנכנס רוחב אגודל לאורך הפגם (ולפעמים הסמפונות מסתימין שם וחוששין שמא נחסר מעט הסמפונות ב"א) (ולחה"פ סק"כ מביא בשם הגאב"ד דק"ק סלאנימא יטכשעדין ככל אצבע אגודל לאורך והוא ד' אצבעות מן השיפולי בנסה וב' בדקה) (והל"ש סקט"ו השיג אתב"ש להכשיר בכה"ג דמסתמא היא מתחלת ברייתו דסמוך לשיפולי האומ' נמצא ע"פ הרוב כמו פגם וקמטים והם באים מחמת דחיקה כי האומא שם מונחת במיצר החזה ונרחקת משררה ומהכבד המונח עלי' כירוע ומחמת זה נעשה קמטים והבודקים קורים אותם העקלי"ך ולפעמים נעשים שם כמין כ"ה כפופה ורבייתיהו בהכי ולא הוי ריעות' ואפי' סירכא ממקום למקום או סירכא תלוי' יוצאת משם ואינה קצרה מכשר הריאה ל"ה תר"ל דג"כ רבותיהו דזה לא הוי רק ריעות' כ"ד אם לא דיש סירכא דבוקה של"כ דאז יש להטריף ול"מ מו"מ. וכ"כ הב"א במעשה שהי' בשיפולי אומא מקום קטן נפגם מעל"ע שנראים כמו קמטים והשוחטים רגילים לקרות זה בשם העקלי"ך והי' בצד ההעקלי"ך למעלה סירכא ממקום למקום גם בתחתיתו נמצא חריץ כמין מרוב קטן ואותן חריצים שכחים גם כן להמציא בריאה וגם נפל להם ספק על הסדכא אם היא קצרה מבשר הריאה ובדקו הסירכא אם תעבור על ידי מו"מ כמנהג ועבדה וברקו אח"כ בנפיח' ועלתה כהוגן העלה שם ובתשו' להכשיר אם תעבור ע"י מו"מ דתר"ל ל"ה דהיינו רבותיהו ומסתמא מתולדה. ומשום דיש ספק אם הית' קצר' מ"מ מהני מו"מ בנידון דידן. וכ"כ מהנחת"ס חיו"ר סי' ל"ה (ממיעוך לא דיבר שם רק סתמא להכשיר) וסיים ואני נמנע מכיוצא באלו אבל אינה מודה לאחרים לאיסור. ואם צד אחד ארוך מחבירו ה"ל ככ"ה פשוטה וכ"ש אם אינו עגול דק שהוא שוה עד למטה אין זה חסרון וכשר (דהוי רק כיתרת ברדי דאונא):

רע **שאלה** ריאה שנפחה ונמצא בה מקום אטום כל שהוא שאין הרוח נכנס בו ואינו עולה בנפיחה. שם העלו התב"ש ול"ש דבאיזה מקום (בין מסומכי' דריאה בין בקולשי' דלא כס' בית להם בשם מהר"ם) ואיזה צד שיהי' (דלא כפר"ח בשם ס' תמים דעים ראטום דוקא מעבר לעבר) ממשמשין בידים היטב מקום האטום אילו נפתחו הסמפונות גם יתנו מים פושרין לתוך הקנה (שיהיו חמים קצת שבבואם לתוך הריאה יהיו פושרין מצר קרות הריאה ולא יהא המים רותחין. ואפילו רותחין מכ"ש שהים"ב כתב הב"א דאין לתת לתוך הקנה ולא לתת הריאה לתוכם (ובדיעבד ע"י מים רותחין הניח הל"ש והב"א בצ"ע). אך בחמין הכשיר הל"ש גם אין להשהות הפושרין בתוכו רק ינענע הקנה או ימשמש הדבה במקום האטום וישפוך אולי יש דבר סותם ויצא עם המים. או יתן הריאה לתוך מים פושרין וינפח אחר כך (תב"ש). והל"ש העלה דמשהה בפושרין עד מעל"ע ואם נפתח האטום כישר ואם לא יועילו כל זה מביאין סכין וקורעין בנחת הקרום לבד ע"ג האטום (דלא כמהרש"ל דצריך לחתוך לתוך גוף האטום אלא חותך הקרום על גבי האטום). ואם נמצא שם באטום גופו ליחה (פ"מ ול"ש דדוקא בגוף האטום ולא מתוך הריאה רחוק

כ"ה הב"א). והל"ש ס"ק העלה להכשיר והניח בצ"ע. וכ"ה כפופה דוקא כשצר מעלה ומטה שווים אבל אם צד אחד ארוך מהשני ל' דינו ככ"ה פשוטה וכשר. וכתב הישמ"ח דאין לזוז ממנה כלל במדינות אלו וכ"ה הכר"ו להטריף וכ"ג מהגרע"א. והפ"מ כ' דמ"מ המיקל בהפ"מ אף ככ"ה כפופה לא הפסיד. וכתב הל"ש ס"ק ס"ו להכריע דבניכר שהוא מתחלת בריית' יש להתיר בהפ"מ בכל אופן אף בכפופה. אבל בקמטים שנעשה ע"י חולי יש לאסור בכפופה אף בהפ"מ. והב"א מטריף ככ"ה כפופה או מ"מ או סמ"ך אף בניכר שהוא מתחלת ברייתו אף בהפ"מ. (והביא טעם בשם מנלה עמוקות בפ' בלק על פסוק ויספוק את כפיו שמבאר טריפות דכ"ה כפופה על דרך הסוד). וה"ה בוורדא נמי הדין כן וחמור עוד שאין צריך אגודל (ב"א). ובמקום דאין מנהג העלו הט"ו ותב"ש ופ"מ ול"ש וכ"ה דיש להקל בהפ"מ בחסרון מבחין אפילו יותר מדביעית וכ"ש כל תמונה שיהי' בין ברוחב הריאה בין בשיפולי. וכ"ג בהגר"א. והנב"י במ"ב סי' י' מפסק ע"ז ונראה מדבריו לאסור ככ"ה כפופה בפשיטות. וכן העלה בפשיטות בסי' ה':

רסו **שאלה** אם חסר בריאה כתמונות אחרות כגון ל' או כיוצא בתמונות שאין ללמדם לא מכ"ה כפופה ולא מפשוטה. שם העלה התב"ש והפ"מ להחמיר באין הפ"מ ולהכשיר בהפ"מ. והל"ש העל' וכ"ה הב"א דבניכר שהוא מתחלת ברייתו אף באין הפ"מ המיקל לא הפסיד ודוקא כקמט שע"י ריעות' צריך הפ"מ ודוקא כשהחסרון כשיעור אגודל (הנתבאר לעיל בכ"ה כפופה). ובכל מקום אף חסרון מועט צריך נפיחה לראות שהעור קיים בלא נקב (היינו ע"י רוק ואם לא בדק ברוק רק בנפיחה מתירו ב"א). וצריך נמי שיהא עולה ונעתק קצת ממקומו (דאל"כ צריך בדיקה משום אטום) (תב"ש ברעת הש"ך ויש"פ). ואם לא נפחה דעת התב"ש להטריף. והל"ש העלה דבחסרון הניכר שהוא מבריתו יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ בדיעבד אם לא נבדק. אבל במקום שע"י חולי ולקותא יש לאסור אפילו בדיעבד כדברי הישמ"ח. והיכא דהנפיחה מעכב בדיעבד אם יש נקב לא תלינן בשום דבר (וכבר נתבאר בשאלה הקודמת דלדין איכא חלוקי דעות להכשיר כל החסרון בחינן):

רסו **שאלה** אם יש קמט בריאה כעין חריץ. שם מבואר דצריך נפיחה אפי' בדיעבד לראו' אם העור קיים ואינו אטומה כ"כ ש"ך וב"א ול"ש (והיכי דבנפיחה מעכב אם יש שם נקב אף דתלינן במשמוש יד"ט או בזאב או מורנא ובכה"ג טריפה. ויותר מזה אפילו ידוע שנעשה נקב זה אח"ש מ"מ טריפה דהוי כנאכר בלי נפיחה כיון דא"א למיבדק עתה כ"כ לב"ש) ובדיעבד אם לא נפחה דעת הישמ"ח דטריפה. והל"ש וב"א העלו דבחסרון הניכר שהוא מתחלת ברייתו יש להתיר בהפ"מ בדיעבד אם לא נבדק אבל בקמטים ע"י חולי ולקותא יש לאסור אפי' בדיעבד ובהפ"מ לא ביארו בפירוש מה דינו ונראה להחמיר. ולענין תר"ל יתבאר לקמן בסי' ל"ו ול"ט. והקיצור דבקמט ע"י חולי ושאר דיעותות יוצאים ממנה הוי תר"ל. ואם א"א להבחין אם ע"י חולי או בתולדה טריפה):

רסח **שאלה** אם יש חסרון באמצע הריאה והגומא עמוקה ויש לחוש שהיא מנעת עד מקום שהסמפונות מתפשטין שם בעובי בשר הריאה לפי אומדן הדעת ולפי גודל הבהמה. הב"א העלה להטריף בין אם החסרון כמין גומא או

שמסיר הכיס ברוק ברוק או בנוצה אם מבצבץ. אבל מוגל' כבועה וראי תולין וכשר. ואם הבועה אינה במקום האטום עצמו רק בצרו למעלה או למטה וסמוכה למקום האטום הוי תר"ל וטריפה:

רעו 'שאלה סרכא תלוי' או סרכא למטה מחציין מאונא לאומ' בלא חלון או מאונ' לאונא בחלון יוצאת מתוך האטום. שם העלה הב"א ראם ברוק ומצא מוגל' כשירה ואם לאו טריפה אבל של"כ אף במצא מוגל' יש להטריף ואפי' עברה ע"י מו"מ. וסרכא כסדרן בלא חלון כשר אם מכסה הסרכא כל מקום האטום ובלא"ה אין להכשיר אף בנברק ובצבץ (ב"א ועיין באה"ט בשם עולת יצחק להטריף. ועוד כ' הבאה"ט ובשם כה"ג להכשיר אטום בריאה ומכה ברופן וסירכא ממקום אטום למכה ובדוקין האטום אי בצבץ כשירה ואפילו נמצא מוגל' במקום האטום) ובתשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ה' מסכים להכשיר בסירכא אם אחר שעברה ברוק ולא בצבץ. אך במוגל' נוטה להחמיר דבמוגל' אין ראי' ממה רלא בצבץ:

רעו 'שאלה אם אונא שלימה או רובה אטומה ואינו עולה בנפיה'. שם העלה הל"ש והב"א דימשמשו בידים היטב וישפוך מים לתוכה אם לא יצאה המוגל' ע"י משמוש ומירוס אע"פ שיש בה מוגל' טריפה (דהוי כחסרה אונא). ואם בורקין אותה בקריעת הקרום ונותנין עליו רוק או נוצה ומבצבץ (כנתבאר) יש להכשיר בהפ"מ (ב"א ס"ק ל"ד) והתב"ש ול"ש מחמירין:

רעו 'שאלה ריאה שמשמשה קשה כעין. שם מבואר דאפי' הי' מראה כשאר ריאה אלא שכנוף הריאה הוא שנתקשה כעץ אפי' במשהו טריפה (דסופה לנקוב ש"מ"ח וש"פ):

רעו 'שאלה ריאה שהיא קלה כעץ שהיא קלה בטבע יותר משאר ריאו'. שם מבואר דטריפה (הט"ז השיג הדין זה רתולה הקלות בעץ הלא העץ באמת אינו קל. ורעת התב"ש כעץ כדרך שעושין עץ קצר ורק ומחמת יבשו קל הוא יותר מעץ אשר כן הוא הפירוש בריאה. והש"ך פירש רכעץ נרקב ופר"ח הקשה עליו. והעלה הל"ש דלא הוי רק ספק טריפה (וביש עוד ספק יש לדון בזה דין ס"ס ב"א):

רפ 'שאלה ריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דקל. שם מבואר דאע"פ שאינה קשה כעץ רק דכה במישושה אולם נתוסף בעובי של הריאה שקורין נישוואלין כצבתה ואפי' במקצת ממנו שצבתה וכ"ש כולה ואף אם אין אותו מקום אטום והרוח נכנס לשם ואין חילוק בין אם הוא ע"י חולי או דניכר שהוא מתולדה. שם מבואר דטריפה מספק (תב"ש וש"פ. אך כתב הל"ש דנופחין אותה. ואם מתגדלת ע"י הנפחה ממה שהי' קודם הנפחה כשירה):

רפא 'שאלה ריאה שנתמססה דהיינו כשמונחת היא שלימה וכשנופחין אותה נופלת חתיכות חתיכות. שם מבואר דטריפה (רכל בשר שהרופא גוררו הו"ל כניטל משום דלא בקיאיין בין בשר שרופא גוררו ללאו. מטריפין. כל שינוי שבריאה שדרכה להפסס חיישינן למסמוס וטריפה). ודוקא שקלקול זה הוא בקרומי הריאה אבל אם יש קרום על הסמפונות ואין ריעות' בקרומים כשירה (לב"ש). ומעשה בריאה אחת שנפחה ונפל ממנה חתיכות חתיכות ולא יצא הרוח וצוה המורה לנפוח בחוזק ער שנפלו

רחוק מאטום והוי ספק טריפה) או מוגל' או דם עכור או בשר נרקב כשרה. ואם אינו מוצא שם כלום יניח על האטום רוק או תבן או נוצה ונופח דרך הקנה אם יתגרנד קצת כשירה ואפי' כבר נחתכה הריאה אם יוכל לברוק ע"י שפופרת שיבצבץ במקום האטום כשיר) ואפי' האירנ' בקיאיין בבדיקה זו (פר"מ וש"פ). ואם לאו כיוון שנתקלקל כ"כ תנקוב גם העור מחמת הלכותא (בטעם אטום פליגי הראשונים. טעם רשב"א משום דאינו יכול להניף על הלב. והרמב"ם נתן טעם רהוי כניקב. ורש"י פי' רהוי לקות' וכ"ה הש"ך. ונ"מ בין הטעמים לענין תר"ל להטריף דלרשב"א אין להצטרפו לתר"ל). וכתב הפ"מ ראנו מחמירין ככל הפירושים. ואטום לא מקרי רק כשמראה העור דומה לשאר הריאה רק שאינו עולה בנפחה בין שקשה במשמוש ובין שאינו קשה דרך אטום להיות כן ונ"מ ראם הרגיש בריאה משמוש קשה כתב הל"ש והב"א דצריך לנפחה לראות אם היא אטומה במקום הזה ואם לא נפחה טריפה מספק ואם מראה העור כמראה מוגל' אינו אלא טיגרי או מורס' וכשר בלא בדיקה דוראי מחמת ליחה נאטמה ש"מ"ח וש"פ) וא"צ לראות אם יש תחתיו מוגל'. אבל אם קרע הקרום וברק וראה שאין שם מוגל' ואינו מבצבץ שם הל"ש ס"ק פ"א העלה להכשיר והב"א מטריף ואפי' אטום מעבר לעבר צריך להיות משני אבריו מראה מוגל' ואז כשר. אבל אם רק בצד אחד מראה מוגל' ולא בצד הב' יש להטריף כ"כ הל"ש. וריעות' הוי להצטרף אפי' כל הני דמכשרינן חוץ ממקום דבנפיה' עולה כראוי ע"י הבדיקה או ל"ה ריעות' (תב"ש ול"ש):

רעא 'שאלה אם נמצא אטום בריאה ובאטום נמצא חוט אדום נמשך מעט. שם מבואר דעת מהר"ץ להטריף ופר"ח ותב"ש השיגו והעלו להקל בבדיקה ופ"מ וב"א מכשירים בהפ"מ רוקא. והל"ש ס"ק ע"ח כתב דבהפ"מ יש לסמוך אמכשירין שינקוב החוט ויברוק. ואם נמצא באטום חוט לבן כתב מהר"ץ ותב"ש דינקוב החוט ויברוק בנפיה'. וכתב הב"א דדוקא אם נמצא שם מוגל' לכינה אז הוא כשר (שמחמת זה נאטמ'). אבל אם לא נמצא שם מוגל' כלל לא מהני בדיק' אחרת (שמראה לבן הוא ממראות הפסולות וטריפה):

רעב 'שאלה אם יש נקב במקום האטום ע"י משמוש יד הטבח וכדומה. שם העלה הל"ש ס"ק ע"ט דאם הקרומים כבר ניקבו כשר אם מבצבץ. אבל אם גם בשר הריאה ניקב אף שנעשה הנקב ודאי אח"ש טריפה. ואם מוצא ליחה אם למעלה סמוך לקרומים כשר (ואם מצא בעומק הבשר דינו נתבאר לעיל רלא מהני) מיהו אם האטום רחב אזי אם ניקב במקום אחד ממנו ואף דאין שם ליחה כלל עדיין יש תקנה שיקרע הקרומים במקומות אחרים מהאטום וכאשר יבצבץ שם כשירה:

רעג 'שאלה אם נמצא אטום כ"ש בוורדא. שם העלה הב"א ריש לה דין שאר הריאה (שנתבאר):

רעד 'שאלה אם נמצא אטום ביותרת בדרי או ביותר' מקמא. שם העלה הב"א דטריפה. ולדעת הל"ש בדרי כשר. אך אם נמצא מוגל' או עלה בנפיה' כנ"ל כשר (דלא הוי ריעות' בכה"נ):

רעה 'שאלה אם נמצא בועה במקום האטום. שם העלה הב"א רבועה מלאה רוח טריפה ובועה במ"ז יש להחמיר באין ה"מ ובה"מ יש להקל אם ה"מ הם בכיס ואחר

אם יש כעין גומא בריאה ובשר שבתוכו הוא מקמט כעין חרוצים
הוי קמט אף שאין בו מתמונות הללו. ונ"מ דצריך בדיקה אם
אינו יבש או אם לא נקרע הקרום סמוך להקמט ויהי' נעתק ועולה
קצת. דאל"כ יש לחוש לאטום:

רפה **שאלה** ריאה יצמקה (שנעשה כמו פירות צמוקי) ועדיין
לא הגיע להיות יבשה ואינו מרגיש בה יבשות.
יש מבואר דאם מחמת בני אדם שהפחירוה כגון ששחט אחרת
לפניה וכדומה טריף ודאי ואין מועיל בדיק' (שכך קבלו חכמי'
ז"ל שבידי אדם לא הרדא בריא דכתיב ומוראכם וחתכם על כל
הית הארץ ואינה מתרפאת ע"י אדם. תב"ש. ואפי' ששחטה
לשעה קלה אח"כ טריף' מספק דבידי אדם מתקלקלה וא"כ בבריק'
תב"ש ורב"ש). ואם בידי שמים שפחה מקול רעם או ראתה
זקיק וכיוצא בזה הרד' בריא וכשיר' בלא בדיקה. ומפני דמספק'
לן שמא גם ע"י אדם נרתעת לכן אין להבשיר כ"א ע"י בדיקה ואנו
אין לנו לסמוך על בדיקתנו אם בא בידי אדם אם לא כי א"כ
לבוין ישהי' כל מעל"ע בערך פושרין ולא יותר (ונכון להוציא
הריאה מן המים מעט קודם שיכלה המעל"ע דא"א לצמצם) לא
קרי' ולא המין. ואם אירע דברק בפושרין והרד' בריא בשעה
א' או שתים גם האירנא אנו בקיאים (רמ"א ועי' בש"ך והעיקר
כתי' הראשון כ"ה התב"ש ול"ש). ואין להבשיר שום צמיקת
הריא' ע"י בדיקה כ"א כשניכר לנו בלא"ה שבא לה ע"י שמים
כגון שנודע ששמעה קול רעם ונבהל' ונרתעה לאחוריו' (תב"ש)
כדרך בהמות הנבהלות ולא ראינו סיבה אחרת אע"ג ריש לחוש
שמא אירע לה ע"י אדם בלא ראות מ"מ הואיל ורגלים לרבר
סמכין על הבריק'. (מיהו ודאי היבא דברקו' ולא תורה לברית'
לכ"ע טריפה ב"א) (רמ"א לשיטת הר"ן והרשב"א וש"מ"ח ופ"מ
וש"פ). ובכה"ג אם נאבד' ולא ברקא יש להקל עכ"פ בהפ"מ
(הפ"מ מתיר אפי' בלא הפ"מ. והב"א כתב דבמקום דנהנו להקל
אף בלא הפ"מ אין למחות. אך הל"ש סיים דבהפ"מ דוקא ואם
עוד ספיקא שרי אף בלא הפ"מ כגון בבריא ע"י קרים או בתוך
מעל"ע יש להקל). ודוקא כששחטה יום או יומים אחר זה.
אבל ישחט' לשעה קלה אחר שהיא פחרה בידי שמים (הנתבאר)
אין סומכין על הבריק' (ראין סבר' שזמן מועט כזה צמקה הריא'
בידי שמים). ומ"מ אם נרתעה בידי שמים ואחר יום או יומים
נרתעה גם בידי אדם ושחטה מיר ונמצא צמק' הריא' טריף'
(ולא אמרי' מסתמא לאו לשעה קלה נצמק' כ"א מכבר בידי שמים
ותתכשר ע"י בדיקה דאין לסמוך בזה להקל ש"מ"ח וש"פ). וכ"ז
דוקא שצמק' כל הריאה או רובה. אבל אם מקצתה כך כשירה
בלא בדיקה (ט"ז וש"ך תב"ש וש"פ דלא כב"ח. והל"ש העלה
דאפילו ריעות' ל"ה במקצתה. והב"א סימן קע"ד
מצריך בנפיתה אם אין שם נקב במקום
הזה. ואם יש עוד ריעות' כגון בועה וסרכא תלו' הוי תר"ל.
אבל אם הורה ע"י פושרין ומשמוש אין מצטרפת עם ריעות'. (שם)
וכיצד בורקין צמקה מניחין הריאה לתוך כלי שבו מים (דוקא
מים לא שאר משקין ב"א) פושרין ותהי' שם מעל"ע רצופים
וצריך שכל המעל"ע יהיו פושרין (ודקדוקי כלים לא מתניא בגמרא'
ופוסקים ונתינת קרים בקיץ כ"א דכי יעשה בענין זה ודאי שנשארו
המים פושרין כל מעל"ע הא נתנן בכלים אחרים או
לא נתן קרים בקיץ יש לחוש שיחממו ביותר בקיץ או בחורף
יקר

שנפלו כל חתיכות בשר ההם וראו קרום הרש על הריאה והיתה
ובכה"ג יש להבשיר):

רפב **שאלה** ריאה שיבשה. שם מבואר דאפי' משהו מבחזין
טריפה ולא מהני שום בדיקה ואיזה יבש
כשנפרך בצפורן או בין האצבעות ונעשה פתיתים (ב"א) הוי ודאי
טריפה (מחבר ט"ז וש"ך ויש"פ. וכתב הל"ש דוראי טריפה כנפרך)
ואנו אין בקיאים בזה ולכך מיעדין להוכרא. כשמשרטט בצפורן
על הריאה ונראה השרטוט בתוכה (ואפי' רק בקרומים ולא בבשר
ב"א) ה"ל ג"כ יבש וטריפה מספק (תב"ש ול"ש ופ"מ כאן ובס'י
מ"א והגרע"א כאן וש"פ) אם אינו חוזר לקדמותו. אבל אם חוזר
לקדמותו לאט אע"ג ראינו חוזר לאלתר בהסרת צפורן כ"א בהמשך
קצת לא ה"ל יבש. אבל אם חוזר ע"י משמוש ידים או נפיתה
יתירה אפי' לאלתר ה"ל יבש וטריפה מספק (תב"ש וש"פ. והב"א
מבשיר בניקב ומצא דם) (ואם יש חשש יבש או קמט ונפחה ונקרע
הקרום אצל המקום היבש טריפה ואפי' נפחה יותר מדאי ונקרע
טריפה (ב"א). וכבר נתבאר מדינים אלו). ואם יבש מבפנים
והקרומים מבחוץ יפים כשר (ל"ש אבל הב"א כתב שאם מרגיש
שיש בבשר הריאה יבש אע"פ שהקרומים לחים ולא נתיבשו
או יבדוק אם לא נתיבש מהבשר שיעור שאם ינטל משם יהי' החלל
מחזיק יותר מרביעית דאז טריפה) ואין חילוק ביבש בין מדאי'
מראה ריאה למראה מוגל' ואפי' יש מוגל' או ליחה תחת היובש
ל"מ ואם אינו עולה בנפיתה במקום זה מחמת היבשות אע"פ שלא
הגיע היבשות לגדר נפרך בצפורן טריפה כרין אטום. ואם
כשפורעין הקרום ומניחין שם רוק או תבן כו' או נמצא שם מוגל'
כשר (הכ"ז). אבל באונא שלימה או רובה אינו מועיל כמש"ל.
ואם אינו יבש כ"כ וכשמשרטט בצפורנו חוזר אלא שאם נתקוב
אין מוצא דם כשר. ואם נמצא שם ג"כ באותו מקום סירכ' תלו'
או שאר ריעות' וכיוצא בו טריפה. אבל אם יש מקום יובש כזה
בין אונ' לאונ' למטה מחציין ויש שם סירכ' כשר כיון שאינו יבש
ממש וסירכ' שם לא מקרי ריעות'. אבל אם יבש שם עד שנפרך
בצפורן אע"פ שיש שם סרכא כזה המכסה על כל מקום היובש מ"מ
טריפה ואם אין נראה השרטוט אפי' בקרומים כשר אלא רמ"מ
אף בכה"ג צריך לראות אם עולה בנפית' במקום היבש דאל"כ
הוי אטום (כ"ז כתב הב"א מס'י קמ"ד ער קמ"ח וק"ג עד קנ"ב):

רפג **שאלה** אם יבש כ"ש בוורדא. שם העלה הב"א דכשמשרטט
בצפורן ואינו חוזר טריף'. אבל בכים שלה אין
להטריף כ"א ביבש כולה או רובה דכנטול' דמי (וניטל' הכים
טריפה). אבל אם יבש רק בקצתו כשר:

רפר **שאלה** אם נמצא קמט על הריאה שהיא כמו גומא והקרום
שבתוכו הוא כאין חריצין. שם מבואר דיש
לחוש ליבש וצריך' נפיתה ואפי' יש על הקמט מראה אדום או
שחור קצת או לבן קצת כל שאינו טריפה מחמת המרא' לא אמרינן
דתר"ל הוא שכן דרכו של קמט להיות אדום או לבן או אובך
(ש"מ"ח סל"ז ס"ה בשם מהר"ן). וכתב עוד דרכים בורקים טעו
בזה וסבורים דדוקא צריך להיות בתמונות הללו דאל"ה לא מקרי
קמט. אבל טעות הוא בידם דלא נאמרו סימנים אלו אלא לאשמעינן
דל"ה ב' לריעות' דרכו של קמט להיות מתמונות הללו. אבל
אם תמונות אלו עומדים על הגומא הוי ב' לריעות'. אבל באמת

אך לכתחלה יש לשמוע לדברי התב"ש שלא לשהות מעל"ע כלל בכה"ג. והב"א העלה כתב"ש אך כ' דאם כשקורעין הקרום ונותנין שם תבן או רוק הוא מבצבץ יש להקל בהפ"מ. אבל בנמצא שם מוגל' יש לאסור ואפי' אם חותכין הסמפונות נמצא שם מוגל' בתוכן נמי יש לאסור:

רפז שאלה אם צמקה כל הריא' או רובה וראינו שנרתעה ע"י שאר בריות כגון שאנת ארי וקול שחל. שם מבואר דיש לסמוך אבריק' להכשיר בהפ"מ רוקא (דעת הרשב"א וטור. וכתב ב"י רכ"מ דעת רי"ף ור"מ ורא"ש דבירי כל הבריות כשירה). וסיום הב"י דבעי בריקה אם ראינו שנרתעת פ"א בירי שמים (ב"א) ואא"כ בביריק' וטריפה מספק דק אם חזר בשעה אחת או שתים ע"י פושרין (כנתבאר לעיל). וכתב דאם הופחדה ע"י אדם בלא ידעה מאין באה לה כגון ירה בקנה המשימיע קול גדול ולא ראת' כמי יצא וכרומה בכל אלו הוי בירי אדם. וכן יש להחמיר אפי' אם אירע לה ע"י חולי רק שאדם גרם לה חולי זה כגון שהלעיט' דבר הגורם לה החולי הוי בירי אדם וטריפ' מספק (ל"ש). ואם מעצמה גילד בה חולי המפחיד' בלי סיבה אמרינן דמסתמא מזה בא הצימוק והוי מידי שמים וסמכינן אבדיקה הנתבאר לעיל (שמ"ח וש"פ):

רפח שאלה אם צמקה הוורדא רובה ונשאר כט"ד בשורש שלה. שם העל' בל"ש (והפ"מ שם מפקפק) להתיר בהפס"מ אף אם ראינו שאירע לה בירי אדם (מטעם ס"ס). אבל אם לא נשאר כט"ד אז אם ידוע שנעשה בירי אדם יש להטריף אף בהפ"מ ואם ספק אם נעשה בירי אדם או בירי שמים יש להתיר אף אם לא נשאר כט"ד ג"כ בה"מ. ואם נשאר כט"ד יש להתיר אף בלא הפ"מ:

רפט שאלה ריאה שנחתכה ונמצא מחט באחת החתיכות. שם מבואר דבין המחט דקה כעין שלנו בין עבה אפי' ראש אחד עב כגרעין של תמרה והקופא (הוא צד העב) לצד הסמפון והדק לצד חלל הגוף טריפה. דמחט חיישינן שמא נקב' קרומי הריאה וחזרה לאחורה וכ"ש אם צד העב לחלל והדק לסמפון חיישינן שבאה המחט דרך הוושט כדרך כל הנבלעים ומשם לרקין ונקבה ויצאה ובאה לתוך הריאה דרך חודה ונקבה הקרומים (תב"ש וש"פ). אך כ"ז ביש למחט עוקץ. אבל אם הוא כולו כגרעין תמרה דלית לה עוקץ לינקב אפי' בחתיכ' כשירה (פר"ח ושמ"ח סל"ט וב"א וכ"נ מפ"מ בסי' מ"ב שיתבאר לקמן בדיון אבן):

רצ שאלה אם עדיין הריאה שלימה ובמשמוש הרגישו בה המחט. שם מבואר דנופחין אותה ורואין אם אינה מוציאה רוח בשום מקום (א"כ לא נקבה הקרומים ובודאי דרך הקנה נכנסה) וכשירה בין שהמחט דקה בין שהיא עבה ואפי' קופא לבר (לצד חלל הגוף) דלא מחזיקין ריעות' בדלא חזינן ומ"מ לכתחלה יש לפתוח הריאה להרגיש בה מחט ולראות מקומה אם אינה תחובה באיזה סמפון לחבירו ובריעבד אם לא עשה כך יש להכשיר (שמ"ח וש"פ). וכתב ב"א דיש לראות לכתחלה אם הכשר שתחת הסמפון שהמחט יוצאה דרך שם הוא בריא

יקררו יותר מראי ויצא מגדר פושרין מן הסתם הא אם נתן דעתו שיהיו פושרין תמיד ומצאן כן לא קפדינן אמנא). ואין צריך שתהא פי הקנה לחוץ אלא אפילו יבואו המים לתוכה אינו מזיק אם עי"ז תחזור להיות כשאר כל ריאות ודאי בירי שמים הוא וכשיר' (והריאה טריפ' מטעם כבוש תב"ש והפ"מ מפקפק. אך הל"ש והב"א מתמה עליו והעל' באין ס' במים נגר הריאה טריפה כמבואר בסי' ס"ט). ואם עדיין נשאר בה קצת צימוק אפי' נתרכך ממה שהי' טריפ'. (שמ"ח והל"ש וב"א ואפי' לא חזרה כולה רק רובה ואפי' דלא צמקה רק רובא וע"י הבריק' חוזר מקצתה ועם הצירוף עם הטוב שנשאר מקודם יש כאן רוב כשר). וצריך שתחזור כאלו' ולא ע"י מיעוד ומשמוש (דאם לא בדקה כלל רק דע"י מיעוד ומשמוש הבריא הוי רק ספק טריפ' והב"א סקכ"ו מכשיר בכה"ג אף בלא הפ"מ). אבל אם נכדק בפושרין כל מעל"ע ולא הבריק' ואח"כ בדק ע"י מו"מ והבריא הוי ודאי טריפה ל"ש והב"א מקיל בהפ"מ אף בכה"ג. אך זאת לא ביארו אם בתוך מעל"ע הפושרין לא מעלה ולא מוריד מ"מ הרי דעבר' ג"כ ע"י מיעוד ומשמוש ושניהם ספיקות וצ"ע. ואם באה במים חמים או קרים זמן מה ועדיין לא נבדק' בפושרין כמבואר טריפה. (וכתב ב"א דענין צמקה שהיא מתיבש קצת מהלחלוטית שבו ועי"ז היא קשה קצת במשמושו ומתקטן שעורו ומתכווץ ומתקטט כעין דבר שקורין פארגליווערט ואין הפרש בין עדיין יש בה קצת לחלוטית או לא ואם תנקב אין מוציאה דם ואינה עולה בנפיחה וגם בחיי' היתה כן ובטלה ממלאכת' ומ"מ אין זה רומה לאטום. אבל מ"מ כשמשרטט בצפורן הוא חוזר מעצמו רק שע"י שנתייבש הלחלוטית נצטמקה ונתקטנה ופני' כווצו ובשניהם יש לרדן בדיון צמקה לקולא ולחומר):

רפו שאלה אונא או אומ' שלימה דצמקה. שם מבואר דאע"ג דשאר הריאה לא צמק' טריפה וה"ה רוב האונא או האומ'. לרעת השמ"ח והגרע"א בתשו' חיו"ד סי' ו' טריפות דצמק' משום דאיני' יכולה להניף על הלב וכחסרה דמי. והפ"מ כתב הטעם שסופו לנקב ומטעם זה מטריף הפ"מ. והב"א ס"ק ע"ג והגר"מ בתשו' חיו"ד סי' ו' יתרת שצמק' מצד תר"ל. ולטעם הל"ש כשר אך ריעות' כ"ד מקרי צמק'. ואם יש ריעות' גדולה על צמקה במקצת טריפה ועי"ל בסי' ל"ה). ואם נשאר במיעוט שלא צמק' שיעור כט"ד זה לא מהני רק דככה"ג יש לסמוך אבריק' (שמ"ח והגח"ס ופ"מ ול"ש וב"א) דמכניסין בפושרין וממרים בה גם נותן פושרין לתוך הקנה ושופך ואם אח"כ חזרה לקדמות' כשיר' ואם לאו טריפה (מספק דרוב פוסקים חולקים אבה"ג ל"ש והגר"מ בתשו' חיו"ד סי' ו'). והגרע"א סותם דלא מהני שיעור כט"ד. ואין חילוק בין ראינו שהופחד' בירי אדם או בירי שמים (ב"ה השמ"ח ול"ש). וכתב השמ"ח בדיון זה לא מהני שיקרע הקרום וימצא מוגל' או ישום דוק במקום הקרע (דלא דמי לאטום משום דבאונ' אחת צריכה שתהא יכול' להניף על הלב וכיון שלא יצאת ע"י פושרין ומשמוש גם בחיי' לא היתה יכולה לצאת ובטילה ממלאכת'. וכתב הל"ש עי"ז דל"ה רק ספק טריפ'. והב"א מקיל בהפ"מ בשאינו מבצבץ בהנחת הרוק. וכתב עוד השמ"ח דל"מ שתשר' מעל"ע בפושרין כיון דעדיין לא שלט הקלקול כ"כ אם איתא דתיהדר לאלתר הו"ל למיהדר. והל"ש העלה דאם שהה מעל"ע וחזרה לבריית' יש להתיר בהפ"מ עכ"פ.

רצו שאלה אם נמצא אבן בריאה. הפ"מ בסי' מ"ב בש"ד סקי"ר העל' להכשיר (מכ"ש דכן הוא דעת הש"מ"ח ופד"ח וב"א) ממה שבארנו לעיל משמם במחט שאין לה עוקין. ופשיטא דגם להפ"מ בנמצא אבן בתמונת מחט שיש לה עוקין דרינה כבמחט:

רצו שאלה אם נמצא באונא נקב מפולש מעבר לעבר ונקרם העור בתוכו. בנז"ל מה"ת חיו"ד סי' י"ט העל' להטריף וברכריו משמע ראם יש לתלות דבתולדה היא יש להקל. ועיין בט"ז סק"ב ובנה"כ בסי' מ"ג רפליגי בזה הסבר. והפ"מ בט"ז שם הסכים לאסור אף בתולדה אף בהפ"מ. אך בשיפולי יש להקל בהפ"מ אם ניקב מעבר לעבר כה"ג. והגרע"א כאן מציין וט"ז ונה"כ שם. משמע ג"כ דנוטה לאסור באמצע הריאה:

רצו שאלה יתרת בדרי ראונות וכשיעור ט"ד וצמק' כולה או רובת. שם העל' הפ"מ והגר"מ חיו"ד סי' ו' והב"א ס"ק ע"ג להטריף. (ולדעת הל"ש כבר כתבתי לעיל דכשר אם ניקב שהיא היתרת וכ"ש אם עומדת מקמא או במקום המטריף ועי"ל בסי' ל"ה בחליף וצמקה וכאן בצמק' הוורדא בשם הפ"מ ול"ש). ומה נראה דכ"ש דיתרת הוורדא בט"ד והיתרת צמקה דטריף. ואח"כ ראיתי שכ"נ מפורש בתשו' הגר"מ חיו"ד סי' ו'.

רצו שאלה בשעה שהרבה בני אדם באים אל השוחט או חוזים עופות בידיהם ועומדים סביב בכרי שיגמור שחיטת עופות של זה יתחיל בשלו ובפרט בערב ויה"כ בשחיטת הכפרות. הב"א בתשו' חיו"ד סי' כ"ו כתב דאין נכון (כי יש בזה צב"ח וגם חשש צימוק). ואף שאין להחמיר להצריך בדיקה. אך לכתחלה יש לזהר בין בעופות בין בבהמות. וכ"ז כששוחטין זא"ז מיד. אך מה שנוהגין שהשוחט קרוא אצל ב"ב לשחוט על סעורת חתונה או מילה וקובעים מקום לשחיטתו אצל כלוב מלא עופות ולקחתן מהם לשחוט ומשאירין בכלוב כמה עופות שאין שחיטתן אלא אחר כמה ימים בזה אף בדיעבד יש מקום להצריך בדיקה דבכה"ג יש חששא ביותר):

ש שאלה אם יש נקב בריאה בבשר שניכר שהוא מחמת חולי ומבחוץ קורט רם. תשו' הגהת"ס חיו"ד סי' מ"ב העלה לאיסור (כמו במחט). אך אין צורך לברוק אחר קורט דם בנקב (משא"כ במחט הנתבאר):

ש שאלה הי' הביאו לפני המורה ריאה מאילים וראה בה כתמים אדומים הרבה מאד ונקורות אדומות הרבה מאד וצוה לברוק הריאה בנפית' ואחר הבדיקה היתה מבצבץ וטרפה ואח"כ הביאו עוד כמה וכמה וכולם היו בזה האופן ורובם בצבצו על ידי בדיקה הנ"ל והקצבים אומרים שמקדמת דנא בכמה שנים נהגו היתר באילים כאלו. והנה הראו להמורה על הריאו' ההמה כמה תולעים הניכרים שהן מאותן תולעים שבכבד השכית שיהי' התלעי הכבד שלהם. תשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ד העל' דאם המצא ימצא נקב במקום נקורות אדומות או כתם אדום אין לתלות בשום דבר וטריפה. (דבכה"ג אין לתלות במורנא). אמנם אם נמצא נקב במקום מראה ריאה ממש יש להתיר אם יש תולעים על הריאה גם כן אף על פי שניכרים שהם מתולעי הכבד שבאו לכאן:

בריא לקוי כגון שנישפכה או נמוקה או בועה נגד המחט טריפה אפי' עולה בנפית' והאירנא אין סומכין על הנפית' שא"כ בשום דבר ואין אנו דנין דין שלימי' כ"א בהפ"מ (דמ"א בשם ב"י ומהר"א בהגהות ש"ד דלא כאו"ה ומהר"י ותב"ט) ובעוף אין להקל כלל בבדיק' אף בהפ"מ (פ"מ בסי' נ"ג בט"ז סק"ה והגר"א"ע כאן) והיכא דאפשר יש להחמיר לברוק הריא' בפושטין (כנתבאר לעיל בנגלד). ודוקא ביודעים שיש מחט קודם שנחתכה אבל אם נמצאת בחתוכה וקודם שנחתכה נפחזה אין לסמוך אנפית' זו אפי' בהפ"מ (דחיישינן שמא לא דקדקו יפה תב"ש):

רצו שאלה אם נמצא קורט רם מבחוץ נגד המחט שבתוך הריאה. שם מבואר דאפילו סמוך קצת למקום שכנגד המחט וכ"ש כנגד המחט ממש אפי' בשלימה וברוקה טריפה (תב"ש וש"פ). והפד"ח מחמיר אפי' בכל אותו צד דהק"ד מוכיח דמחט נקבה ואפי' אם לא נמצא ק"ד מבחוץ על קרום הריא' רק מבפנים יש להטריף אך א"צ לברוק אח"כ (ב"א). וכתחלה צריך לראות אחר זה אבל בדיעבד אם הודח' הריאה קודם שרא' אם יש ק"ד כשירה הואיל שנפחזה כרינו (פ"מ והגהת"ס חיו"ד סי' מ"ב). ואם נקבה המחט את הריאה לחוץ ועריין תחובה כך ואין ק"ד סביבה מבחוץ אין אומדין בוראי אח"כ דהק"ד ועבר' דמחיים צריך להיות ק"ד ראין מרמין בטרופות דרילמא טבע הריאה אינו כך (תב"ש וש"פ). ואם נמצא נגד המחט סירכא תלוי' או בועה או מראה כשירה בין מראה אורם או אחד משאר המראות הכשירות אע"פ שהריא' שלימה ועולה בנפית' טריפה. ואם המראה הכשיר' חוזרת אחר הנפית' למראה ריאה כשר בהפ"מ כאלו אין כאן ריעות' אחרת כלל (ב"א):

רצו שאלה ריאה שנימוקה מבפנים ונמצא בה מחט. שם מבואר דטריפה אפי' נמצאת בבשר מ"מ הרי נקבה מהסמפונות בכניסתה לבשר וכיון שאין בשר מגין עליו טריף' (ועי"ל בשאלה דניקב אחר מסמפונות):

רצו שאלה מחט שנמצא בסמפון הגדול שבריאה. שם מבואר דבין שלימי' בין תתוכה בין קטניתא בין אלימתא בין קופא לגו בין קופא לבר כשר' בלא בדיקה דמקום זה רחב הוא ודרך הקנה באה ולא נקבה כלום. וכתב הב"א סקפ"ד דה"ה אם נמצאת המחט בסמפון קטן שיש ררך ישר לבא לשם מן הסמפון הגדול מבלי שיצטרך לנקוב שום דבר יש להכשיר כמו בסמפון הגדול ודינו אחר:

רצו שאלה היאך הדין בחלב מצמקה ואטום ויבש וכרומה. שם העל' הל"ש ראין לאסור החלב למפרע והחלב מותר רק בחסד ויתר ונגלד. והב"א כתב דבראינו דבהמה הופחד' בי"א ונרתעה ואח"כ נמצא רצמקה הריא' יש לאסור החלב והנבינות מיום שראינו שהופחד' עד עתה. אבל אם עברו יותר מיב"ח מיום שהופחד' עד עתה יש להכשיר כל החלב והנבינות עד שעת שחיטה:

רצו שאלה נמצא מחט תוך הריאה וק"ד אין על הריאה רק בדופן נגדו יש שם אדמומית או מכה. שם העל' הב"א להכשיר בנפית' בהפ"מ. ואם נמצא חלודה על הריאה מבחוץ נגד המחט דינו כק"ד:

שהגיע לבשר שהרופא גוררו הוי ודאי טריפה (ואפי' במ"ז) ואף אם לא הגיע כ"כ כיון דאא"כ ברופא גוררו טריפה מספק ובין כך ובין כך החלב אין אסור למפרע (ל"ש):

שז **שאלה** נמצא בריאה בועה הנקלפת ממקומה והריאה נשארת שלימה תחתיה (ונקרא שלחופית). שם מבואר בפ"מ ובש"פ דטריפ'. והעלה הל"ש דוודאי טריפה הוא והחלב אסור עד שלשה ימים למפרע (אך רווקא במוגלא אבל לא במ"ז. ב"א):

שח **שאלה** אם נמצא גרב או שחין על בועה או על טיגרי. שם העלה השמ"ח רעל הבועה טריפה ועל טיגרי יש להטריף מספק (וב"ה ש"פ) ואם יש על הריאה כמו נמורין ונקודות יש לבדוק אחר הנקבים והי' מעשה שנמצא בעין נמורין ונקודות וקנחו ביד ומצאו שהיתה מלאה נקבים קטנים והטריפה (תב"ש בשם עולת יצחק):

שט **שאלה** נמצא בועה יחידית עומדת במקום מהריאה שסמוכה לשררה. שם מבואר דכשרה ואפי' היא כט"ד ולא אמרינן כיון שנרחקת שם סופו להתפרק אלא ררבה להכפף ולכנס לפנים ואפי' כט"ד ועומדת ע"ג הריאה כשירה פר"ח ופר"מ ול"ש). וכת' השמ"ח ראם נראה לעינים שאין ממנה כלום בתוך הריאה רק כולה בחוץ כאלו רק רבוקה לריאה (כיון שאין לה מקום להכפף כלל לתוכה) יש לאסור בכל מקום שעומדת ע"ג הריאה (דסופ' להתפרק בצלעות וכ"ה הפר"ח) ודעת הפר"מ ול"ש דדוקא כט"ד ומנבא יש להטריף בכיה"ג. והב"א החמיר בזה אף שהבליטה פחתה מט"ד ואינה חרה כלל ואפי' בועה זו עומדת מקמא (דסופ' להתפרק) וה"ה במ"ז אבל אם עלה עלי' מראה ריא' הל"ש נוטה להכשיר והניח בצ"ע ואם הבועה באונא עליונ' בחצי לצד השורש מנבא יש להטריף אפי' במ"ז ומקמא אם אי אפשר להקלה יש להטריף אם לא דנהגו להקל בה"מ (ב"א):

שי **שאלה** סירכא תלוי' היוצאת מהבועה. שם מבואר דטריפה (מטעם תר"ל) ואם אולא ע"י מעוך ומשמוש יש להכשיר בהפ"מ והמחמיר אף בהפ"מ תע"ב (ט"ז שמ"ח וב"א דלא כבל"י ופ"מ) והפר"ח ול"ש ג"כ מתירין בה"מ והנוב"י מכשיר בסימן י"ב ומשמע אפי' באין ה"מ. וכן אם ניקב עור העליון מהבועה טריפה (שמ"ח והגרע"א ויש"פ) וכן סירכא יוצאת מבועה ונסרכא לרופן ואולת ע"י מיעוך טריפה אפי' במקום שנהגו להכשיר ריאה הסרוכה לרופן (ש"ך ופ"מ והגרע"א ול"ש) ואם אינה יוצאה מתוך הבועה ממש רק סמוך לה אז אף באין הפרש ואפי' בועה דמוגלא אם עוברת ע"י מו"מ יש להקל אף בלא ה"מ (ב"א בשם תשו' הר המור חמ"ד סי' ט'):

שיא **שאלה** סירכא היוצאת מטיגרי ודבוקה למקום אחר. שם מבואר (אע"ג דאנו נוהגין למעך ולמשמש בסרכות) דל"מ מיעוך ומשמוש וכ"ש אם יוצא מבועה בכה"ג שהוא טריפה (פ"מ ול"ש והגרע"א) ואפי' סרובה לרופן (כמבואר בשאלה הקודמת) והב"א כתב דבה"מ יש להתיר ע"י מו"מ וצ"ע:

שיב **שאלה** ספק תר"ל אי להחמיר או להקל. שם מבואר (רמרינן סירכא תלוי' מבועה למדו להטריף בב"מ שני לקותות להצטרפם) וכל שלא יהי' ברור בירינו להקל (כגון דאינו יודע להכריע איזו ריעות' גמור' ואיזה ריעות' כ"ד) יש להחמיר בב' לקותות מספיקא (כדי דלא לפגוע באיסור דאורייתא כ"ה השמ"ח. אך

שב **שאלה** בצמקה אונ' וחוזר ע"י מירוס ומשמוש אם מצטרף לריעות' רסירכא עוברת ע"י מיעוך. שם העלה הל"ש רמצטרף וכ"ה הגרי"מ בתשו' סי' ו' דריעות' כ"ד מקרי וה"ה בצמקה ריאה מקצתה או אפי' כולה או רובה באופן דכשר (כגון רהדר' בריא ע"י הבריק' הנתבאר). וסיים הל"ש סוס"י ל"ז וז"ל וסירכא מאונא לאונ' למטה מחציון בחלון ובין אונ' לאומ' בלי חלון צריך מיעוך. ואף בהפ"מ לא משתריא בלי מיעוך וב"ז אין חילוק בין אם שני ראשי הסירכ' יוצאים מהצימוק ובין שבצד אחד מהסירכא יש צימוק ובצד השני ליכא צימוק עכ"ל: **שג** **שאלה** בריאה שהי' סירכא יוצאת רק מקצת מתוך צמקה במקצת והסירכא עבר' ע"י מו"מ. תשו' והשיב משה חיו"ד סי' כ' נראה דהתיר (והפ"מ מפקפק):

שד **שאלה** בריאה שהי' סרכות העוברות ע"י מו"מ ונפחתו לבורק' ולפי דברי הבורק נפחתו בחוזק ולא בצבצה ואח"כ נמצא בה נקב במקום אחר אי יש לתלות הנקב בנפיחה בחוזק. תשוב' והשיב משה חיו"ד סי' כ"ז העל' לאיסור (דנקרע בשעת הנפיחה הפי' רוקא כשחזינו רנקרע מחמת הנפיחה):

סימן לו

שה **שאלה** ריאה שנמצאה בה בועות. שם מבואר דאפי' הם גרולים מאד מלאים רוח (זה הנקרא כנדי) או מים זכים (זה הנקראים צמחים הגר"א) או ליחא קשה שנמשכת כרבש וכיוצא בה בין רכה בין קשה. או שיש בתוך הבועה ליחה יבשה וקש' אפי' כאבן (הם טיגרי) כשיר' ואין צריך לבדוק הסמפונות שתחתיה' (כדעת רשב"א רבועות הגדילים בין עור לבשר לא חיישינן לנימוח הסמפונות דלא כרמב"ם מחבר ויש"פ) ואפי' יש בה דם כשירה (תב"ש מט"ז ס"ס ל"ח). ואפילו הם גדולים בעומק הבשר כ"כ עד שנוגעת בסמפונות כשיר' (תב"ש ול"ש). והמנהג במדינות אלו להכשיר אפי' יש בהם מים עכורים וסרוחים ומלוחים (או מים המרים ושיעור לדבר אימתי הם נקראים עכורים כ"ז שאין ראוינן לשתיית אדם מחמת זה רק ע"י הדחק ב"א). או ליחה סרוח' (רמ"א ויש"ך ויש"פ). ואין לזוז מהמנהג אבל במקום שאין מנהג יש להטריף בועה במים עכורים או סרוחים או מלוחים וצריך לפתוח הבועה ולבדוק אח"ז (תב"ש ויש"פ). ואפי' ראה שצלולים צריך לבדוק אם מתוקים. ואם היו הרב' צריך לפתוח כולם ואין סומכין על הדוב. ואם מצאם כולם צלולים וטעים רובם ומצאם מתוקים די בכך ב"א). ועכ"פ אפי' במקום מנהג ריעותא מקרי. בועה מוגלא ובועה ממ"ז במקומות שמכשירין בסמיכי וטיגרי או מורס' ומלא' רוח ריעותא ב"ד מקרי. וכתב הב"א דבמקומות שמחמירין אף אם אין הבועה בולטת לחוץ רק כמורס' שהוא שוה לשאר הריא' ונמצא שם מים עכורים וסרוחים יש להחמיר באין ה"מ. אך אם נאבד' קורם שברס' אם הם צלולים או עכורים יש להכשיר בה"מ או בשעת הדחק. אבל אם ראה שהמים צלולים רק לא הספיק לבדוק אם מתוקים הם עד שנאבד' יש להקל בכל ענין. ובמקום שנהגו להחמיר בעכורים וסרוחים יש להטריף גם אם נמצא רם בכוע'. וכן אם המים אינם עבים ועכורים רק מראיתם כמראה רבש:

שו **שאלה** בועה ישינה היינו שנתמסמם ביד הבורק. שם מבואר דבל"י ופ"מ ול"ש ויש"פ סברו דכל

ישראלים זה מזו ולא ננעי כלל כשרה אע"ג דליכא הפרש בשורשם (ב' שערות תכ"ש ולדעת הל"ש בשיטות הרשב"א ור"ן אפי' אין הפרש כלל בשורשם. וכן התב"ש העלה כן בהפ"מ דיש לסמוך ע"ז אפי' באין הפרש כלום בשורשם. ועוד נ"מ בכונה וטינוי דלרש"י ור"מ כשרה ולרשב"א לדעת הט"ז ופר"ח טריפה ולנה"כ גם לרשב"א כשרה. גם נ"מ במ"ז ומלאות רוח לרש"י ור"מ ז"ל טריפה לדעת הפר"ח ופ"מ והגם דלדירן אין נ"מ מ"מ לספיקא יש נ"מ) ואין להכשיר כ"א ברלא נגעו למעלה אהררי ויש הפרש בשורשם שיעור הנזכר ובהפ"מ יש להתיר אם למטה יש הפרש כראוי ולמעלה נגעו אהררי (הב"א ולב"ש העלה כן אך תלוי בראות המורה שאם רחוקים מאוד שיש לחוש שמא כבר ניקב ע"י דחקתן ועלה קרום ונסתם יש להטריף (ובת' הל"ש דבאין הפרש בשורשם לנמרי וגם למעלה נגעו אהררי ווראי טריפה הוא ואם למטה אין הפרש ולמעלה לא נגעו הוי ספק טריפה ואם למטה יש הפרש רק כחוט שער אחד ואף שלמעלה נגעו אהררי אינו נ"כ רק ספק טריפה וכל היכא דאסור בועה דסמיכי בין בווראי בין בספק החלב אסור למפרע ג' ימים וצריך שיהא אותו ההפרש רב' בועות דסמיכי שיהי' לו מראה ריאה ולא מרא' מוגלא או מראה אחרת אפי' מהכשירות דכל שנשתנה בין הבועות נראה דהכל לקותא היא ט"ז וש"ך ופר"ח ותב"ש ול"ש וש"פ. ובסמיכי ועלה עליהם מראה ריאה או עלה מראה ריאה על אחד מהן הל"ש מפקפק והב"א מתיר. אך אם רחוקים בשורשם בב' חוטי שערות ולמעלה ננעי אהררי יש להכשיר ביש מראה ריאה ואם מחמת דקותו אי אפשר למיסק על מראיתו ואפי' אם ניכר שאין מראה טריפה בווראי רק אין ניכר אם הוא מראה ריאה טריפה. ואם יש מראה מוגלא אף כשפתחו חזר ההפרש למראה ריאה טריפה (ל"ש). וכ"ש אם יש טינוי או מורסא בין ב' בועות דוראי טריפה כ"כ שמ"ח וש"פ) ואפי' היכי דנתבאר בסמיכי להכשיר מ"מ ריעותא הוי. ואם יוצא סרכא תלוי' מאחת מהנך ב' בועות או אצל אחת מהן או שאר ריעותא טריפ'. וכ' הב"א כועי דסמיכי אף אם ההפרש הוא יותר משיעור קש אינו מועיל בשאין שם מרא' ריאה וביש מרא' ריאה על ההפרש או אע"פ שאין ניכר ההפרש כשיעור כשרה. ועוד העלה דבהפרש ב' שערות יש לבדוק הריאה בנפיתה ולשום דוק או פושרין שם אולי יבצבץ אבל אם יש שם רוחב קש רינו כשאר ריאות במקומות דאין מצריכין נפיתה לריאות כשיש בה בועות כשירה גם זו בלא בדוקה:

שיטת שאלה תרי בועי דסמיכי של מים זכים או בשיפולי או מעבר לעבר שם. מבואר דתלוי' במנהג המקומות יש מקומות שמטריפין מ"ז (כמוגלא בכל ענינים בסמיכי ובשפולי ומעבר לעבר. דעת המחבר ורש"ל ור"מ בשם רוב פוסקים) ויש מקומות דמקילין במ"ז (לענין סמיכי ושיפולי (תב"ש) חוץ מעבר לעבר דעת רשב"ם וריב"ש ומרדכי ורמ"א וש"ך) ויש מקומות שמכשירין במ"ז (אפי' במעל"ע דעת הט"ז ותב"ש בשם מהר"ש העיר דבקרמא נהנין להקל בכלה במ"ז ובג"ב העיר דבפראג נהנין להקל בכלהו והע"י העיר דבק"ק לובלין נהנין להחמיר) ואנן כיון דאיכא חלוקי דנינים וחלוקי מנהגים אין להכשיר מ"ז אלא במקום שיש מנהג מבורר דירעו דנהנין הכי והיכי דמנהג לאסור באין הפ"מ ולהתיר בהפ"מ וראי יש להתיר בה"מ ובמקום שאין מנהג ידוע אם הוא בה"מ ושעה"ד יחד או יש להכשיר (ש"ך ולב"ש דלא כט"ז וכו"ו והשמ"ח דאוסרין באין מנהג ידוע אפי' בהפ"מ ומשוה מלאות רוח למ"ז. והפר"ח העל')

אך הל"ש העלה דדוקא בספק חסרון הכמה לאו ספק הוא (ראלו חכם יותר ממנו יכריע אי הוי ריעותא) אבל בספקא דפלוגתא וברומה כשר בתר"ל וכ"נ דעת הפ"מ:

שיטת שאלה סירכא תלוי' יוצאת מהבועה רמ"ז. שם מבואר (דעת הש"ך וב"ח) דבמקומות דמכשירין מ"ז בסמוכי גם זה מכשירין. וכ' הכרו"פ דהכל לפי הענין יש למורה להורות. והפ"מ חוכך להחמיר (דעת הט"ז וב"י לאסור בתלוי' ממ"ז דהוי תר"ל. אך במתלבן הכונה במ"ז תחת סירכא יש להכשיר אף בהמת גוי. וכ' שמ"ח וב"א דבמקום שאין מנהג ידוע יש להחמיר ואפי' בין אונא לאונא למטה מחציו) ודבוקה ממ"ז הוי תר"ל. אך במתלבן הכונה במ"ז תחת סירכא יש להכשיר אף בהמת גוי. וכ' שמ"ח וב"א דבמקום שאין מנהג ידוע יש להחמיר ואפי' בין אונא לאונא למטה מחציו) ודבוקה ממ"ז הוי תר"ל (דגמ"ד הגרע"א וב"א והל"ש. ונראה דל"מ מיעוד כבועה מ"ז או מלאה רוח דיוצאה ממנה סרכא דבוקה) ובמקום דמכשירין סמיכי דמ"ז ה"ה שאר ריעותא שעל הכונה ממ"ז כגון נבשושית וכה"ג יש להכשיר (חוץ כנגלד רובו וב"ז לדעת הש"ך ורעמי' הנ"ל):

שיטת שאלה בועה גדולה כמו אנו שנימצא כאונא האמצעית ע"ג כנגד הצלעות והיא כוללת לחוץ ואין לה דיבוק כריא' אלא השורש ממנה ה' דבוקה בה והשאר הוא בחוץ. תשו' ש"א סנ"ה והפר"ח והב"י ולהח"פ וש"פ להטריף:

שיטת שאלה בועה העומדת במקום שאר ריעותא (כגון כנגבשושית או במקום רמשמיע קול או שהבועה בעצמה משמעת קול. שם מבואר דטריפה (רמ"א): שטו **שאלה** היאך הדין בהחלב של כל תר"ל. שם העלה הל"ש דאסור עד ג' ימים למפרע:

שיטת שאלה בועה שיש בה מוגלא ומראית הכונה כמראית עיין או כמראית צב שקורין קרייטשטין או כשאר מראות עכורות ואין המראה קבוע בקרום הריאה עצמה רק מחמת מראה הליחה שבתוכה וכשמוציאין הליחה או מראה הקרום כשאר קרום הריאה. שם העלה הב"א להקל אם אין הליח' סרוחה אף במקומות שנוהגין להחמיר במים עכורים: **שיטת שאלה** אם יש בריאה ב' בועות שיש בהן מוגלא סמוכות זו לזו. שם מבואר דטריפה (ואפי' הם קטנות

מאד כ"א) בין דננעי אהררי למעלה וגם אין ההפרש בשורשם לנמרי ובין דלמטה בשורשם אין הפרש רק דלמעלה לא נגעו בין דלמטה יש הפרש כראוי ולמעלה נגעו אהררי טריפה (פר"ח ותב"ש ולב"ש וש"פ להחמיר ככל הפירושים בב' בועות דסמיכי דלפרש"י והרא"ה הטעם שאין סמוכות אלא מחמת נקב שהיתה בריאה והעלה את הבועות אלו והר"מ פ' שהדבר קרוב שיש ביניהם נקבים ואין להן דרך בדיקה והרשב"א ור"ץ ורי"ו פ' הטעם מפני שכשסמוכים זה לזה מתוך שדוחקת זו סופו לסתור אחד מהם והעומד לנקוב כנקוב דמי והג"מ דלפרש"י והרא"ה אם רהוקי' זה מזה אחר הנפיתה בשורשם אע"ג דהולכות ומתרחבות עד שנוגעות זו לזו למעלה לא מקרי סמוכות וכשירה. ושיעור הרחקת שורשם הוא כרוחב קש דק שם עפ"י מהרי"ו ותב"ש וש"פ) ובהפ"מ יש לסמוך עכ"פ בב' חוטי שערות (תב"ש) ומשערין בקש דק שיוכל למצוא דהיינו בעינולי סמוך לשיבולת (ב"א) ולפרשב"א ור"ן אפי' רחוקים בשורשם יותר משיעור הנזכר כיון שלמעלה הולכות ומתרחבות עד שנוגעות זו לזו טריפה ואם הולכות ומתקצרות עד

מוגלָא או איזה מראה שיהי' אינו אלא טיגרי (שמ"ח וב"א דלא כבלי):

שכב שאלה בועה וטיגרי הסמוכות זו לזו ונגעי אהרדי בראשם אחר הנפיתח. שם מבואר דיש להטריף אפי' במקומות דנהיגי היתר כבועי דסמיכי במ"ז (דהכא נרע טפי דטיגרי מחמת קושייתה מנסבת הבוע') ולכן אפי' הבוע' במ"ז ובשורשם רחוקים זה מזה טריפה אבל אי לא נגעי להרדי אע"פ שאין הפרש בשורשם כ"א כחוט השערה (ואפי' אין לו מראה ריאה רק מראה מוגלָא כשר' ב"א) (כמ"ש לעיל ע"פ רי"ו דלרשב"א אע"ג דלא נגעו אהרדי בראשם מ"מ בעינן בשורשם כחוט השער. וכתב התכ"ש דבהפ"מ יש לסמוך אסתומת לשון הרשב"א ור"ן דמישמע דלא בעי בשורשם כלום אפי' בב' בועות דסמוכות דר"ל דר"ו גופי' לא בעי כחוט כ"א בין ב' בועי דדרכן להתרחק נמא ל' ופשוטא ל' משא"כ בטיגרי העומדת במקום) ואפי' הבוע' מלא' מוגלָא יש להכשיר. ולפ"ז יש להכשיר בה"מ אפי' אין בשורשם הפסק כלל רק דמשפיעין והולכים עד שלא נגעו משורש ואילך להרדי כלל (שמ"ח ופ"ח ופ"ט) ומ"מ אפי' היכי דלא נגעו אהרדי בראשם דמכשירין הוי ריעותא ואפי' במ"ז בין שיש עוד ריעותא בין שהריעותא סמוך להבועה ובין סמוך לטיגרי הוי תר"ל (ל"ש והגרע"א):

שכב שאלה שני בועות עם מוגלָא זו כנגד זו בין ב' אונות. שם מבואר דכשירה אע"ג דנגעי אהרדי (לא חיישינן שאחת תפרוק חברתה כיון דאפשר להם ליפרד אין דוחקת זא"ז (רמ"א והש"ך ופר"ח והתב"ש ופ"ט) ואפי' למט' מחציין בין ב' אונות דשוככות זו על זו אפי"ה כשירה ואפי' בוע' ממוגלָא נגד בועה דמ"ז ג"כ כשר (ל"ש פ"מ) ולענין ריעותא ב' בועות זל"ז בחיתוכי דאונות ל"ה דינה רק כבוע' יחידית (הנתבאר כלהו במקומם ל"ש):

שכב שאלה בועה נגד טיגרי בין ב' אונות. שם מבואר דטריף' ואפי' אינם מכוונים ממש זה כנגד זה (דמ"מ לפעמים פוגעים זה אל זה והקשה מקלל' את הרך ומנסב' שמ"ח. והל"ש העל' בהפ"מ להכשיר באין מכוונים והב"א העל' דאם אחר הנפיתח הבועה אינה סמוכה לטיגרי ורחוק כרחק קש' יש להכשיר במקום הפ"מ בין למעלה מחציין בין למטה מחציין (דכל שאין כרוך או עכ"פ קרוב לוודאי שינסב אין להטריף) וה"ה בוע' ממ"ז כנגד הטיגרי טריף'. ואם עלה על הבוע' מרא' ריא' כשר (ל"ש) וטיגרי נגד מלא' רוח טריפה וטיגרי נגד נכשושית כשירה (ב"א):

שכה שאלה טיגרי נגד טיגרי או נגד מורסא בין ב' אונות. שם מבואר דכשירה לעולם (שמ"ח ופ"ט):

שכו שאלה בועה אחת ונראית כשתים שיש כמין סדק בתוכ'. שם מבואר דנוקבין אותה באחד מצידי' אם המוגלָא יוצא משתייהן דרך אותה הנקב אחת היא וכשירה ואם אין שופכות זו לזו שתים הן וטריפה ואע"פ שאם נופחין באחד עולה גם השני או נותנין מים באחד ובא המים לב' לא מהני (כיון דאין מוגלָא יוצא מאחד להבירו נרא' דב' בועות הן רק דנקובי להרדי ולא דמי למר' בס' מ"ב) ואם לא בדק כן טריף' ואם יש לכל אח' כים בפני עצמ' טריפה (שך בשם רש"י ומהרי"ל) אפילו במ"ז במקומות שמקילין (רכיון שב' כיסים הם וראי הם ב' בועות ונקבו זה לתוך זה ולהכי שפכי אהרדי וכו' שנקב' טריף') ואפי' לא שפכי אהרדי כיון דמחבורת להרדי

העל' דבמ"ז אם למטה קרובים ולמעל' מרוחקין לקותא הוא ובמלאות רוח יש להקל אף בלא ה"מ) ובמדינות אלו נוהגין להכשיר במ"ז ובמקום דנוהגין להכשיר בועי דסמיכי במ"ז לא הוי רק ריעותא כ"ד במקום הפ"מ (כגון סירכא תלוי' יוצאת מבועה מ"ז או שאר ריעותא היוצאת ממנ' כגון נכשושית כשר חוץ מנגלד רובו) ואם יש שם סירכא דבוקה לא מהני מיעוץ אבל במקום שאוסרין סמיכי ככל בועה נחשבין ריעותא (דעת הש"ך ובנה"כ להכשיר סירכא תלוי' היוצאת מבוע' במ"ז במקומות דמכשירין והט"ז אוסר והפ"מ חוכך להחמיר והדגול מרבבה מחמיר והל"ש העל' דבהפ"מ יש לסמוך כמ"ש ודבוק' אפי' כסדרן טריף' הגרע"א) מיהו כ"ז דוקא כשברק וראה הסימנים של מ"ז אבל אם לא ברק אע"פ שטעם המים וראה שהם מ"ז נחשב עכ"פ ריעותא אף בהפ"מ והחלב ככ"ז אינו אסור למפרע כלום אף בלא הפ"מ (ל"ש) ובועות מלאות רוח דינם כבמ"ז כמו שיתבאר) וכ"ז דוקא בסמיכי דנגיע' אבל במדובקים ממש טריף' (ל"ש וב"א). וכ' הב"א בועה מעל"ע במ"ז. אף דתלוי' במנהג מ"מ אף במקומות דמנהג להכשיר יש להחמיר לישפוך הבוע' לתוך קער' לבנ' לעיין בה אם יש חוטים לבנים (ע"ל בס' ל"ו) ובדיעבד אם לא עשה כן כשר:

שכ שאלה אימת הוי מים זכים. שם מבואר דצריך שיהא מונח בתוך כים והכים לבן מכפנים ונקלף מהריא' וכשמנקבין אות' אין הריח יוצא. כן פי' התב"ש דעת הש"ך בשם בדיוקת אחרונים דככה"נ א"צ תו טעמי' ובדיק' לדעת התב"ש ול"ש ודעת הש"ך דצריך לבדוק גם שיהא המים זכים וצלולים ומתוקים לאפוקי מלוחים או סרוחים או מרים. וצריך לבדוק אחר כ"ז (וכשבדק לא ינקוב הבועות בסכין שממלח המים רק ינקוב בקוץ וכן לא יתנם בידו לטעום בלשונו שהיד ממררת אותם אלא יתנם בכלי) ואם לא בדק כלל טריף' ואם בדק ורא' שאין בו סימנים אע"פ שטעם ורא' שהם מ"ז ונאבד ולא בדק בסמינים (לדעת התב"ש טריפה והל"ש מכשיר אך ריעותא עכ"פ מקרי) והבדיקה דמ"ז לא יהא באצבעו ולא בסכין כי היד והברזל ממרתן ומלחחין ולא יהיו מתוקין אלא ינקוב בקוץ ויסקל' בכלי (פר"ח ופ"מ). ומ"מ אם בדק בסכין או ביד ומצא אח"כ שהם מרים או מלוחים אין תולין לומר שזה גרמ' אלא כיון שמצאנו אותם מלוחים או סרוחים טריפה (ב"א):

שכא שאלה תרי טיגרי דסמיכי להרדי. שם מבואר (דכל שהליחה קשה ואין בה לחות כלל הוי טיגרי) ובסמיכי ושיפולי אינם אוסרים (כה"פ) ובמעל"ע (דעת הרמ"א להטריף והש"ך והט"ז ושמ"ח מכשירין) במקום הפסד קצת או לעת הצורך פשיטא דיש להקל (ב"א) ומ"מ אם יש על הטיגרי הנ"ל סירכא תלוי' הוי ב' לריעותא לדעת הפ"מ בשם פר"ח ופ"ח והגרע"א העלה כן ג"כ בטיגרי דסמיכי. והל"ש העל' דלא הוי רק ריעותא כ"ד ובשיפולי ג"כ ל"ה ריעותא ובמעל"ע הוי ריעותא. אך טיגרי שלא בדק אם יש בה טיפת ליח' ויש עליה או סמוך לה עוד ריעותא ונאבדה ולא בדק או במקומות דמכשירין סמיכי יש להכשיר' אף באין ה"מ אם רא' עכ"פ במשמוש היד שהוא טיגרי אבל במקומות שאוסרין סמיכי במ"ז הו"ל תר"ל וטריף' (ל"ש לדעת החב"ש סק"כ) אך אם קרעה במזיד אסור לדידי' כדיון המבטל במזיד איסור דרבנן. וכתב הל"ש דב' טיגרי ומדובקים מקצתם למעלה זה לזה יש להטריף (שם ס"ק ס"ב) ודורא כנגיעה לבד מכשירין אבל במדובקים ממש טריף' (ל"ש וב"א). ובטיגרי אין חילוק אי מראה הליחה הקשה שבתוכו מרא'

בשיפולי (דכעין) שיהא החוט מתחתיתה ולא באמצע בליטתה מנב' או מקמא משום דמה יועיל חוט בשר ההולך באמצע שטח הבוע' הרי אף אם אין התחלת הבוע' רק ממקום החוט ההוא ג"כ טריפה (ל"ש) ואם ליכא בשר מקיף אחר הנפיח' ימשמשו בריא' מצד פנים לצד כוע' וינפחו ואם אח"כ מקיף חוט בשר כשר (רמ"א ותב"ש ופ"ת וב"א ותשוב' מהרי"ט ח"ב סי"א). ופשוט הוא אצל הבורקים כשהם נופחים לאיז' צורך שיהי' פעמים שצריכים למשמש בה היטב עד שתעלה וכל שלא משמש בה היטב אינו עול' כהונן ולכן אם שנים אומרים שנפחו ולא הי' היקף בשר ושנים אומרים שהם נפחו או נפחו לפניהם והי' היקף בשר תליין באותן האחרונים שהיו כחן יפה יותר וכשר. ט"ז שמ"ח פ"מ ואפי' ריעותא ל"ה ל"ש) (ואם היו מתחילים שני בורקים ואח"כ כא בורק אחד ואומר שנפח בכח ומשמש עד שנעשה חוט בשר מקיף אל יסמכו על בינתם לבד לקרוע הבוע' אלא יביאו הריא' לפני חכמי העיר ויבחנו דבריהם ואם לא עשו כן וקרעו הבוע' במתכוין ואמרו כשירה היא יש להכשיר בדיעבד וראוי לנעור בהם. ב"א) ואפי' אם כל זה לא הועיל ובא אחר אחריהם ומשמש בבקיות יותר וע"י כוחו יפה שנפח' בבקיות ונעשה היקף בשר ובאין חוט בשר מקיף והיא מליאה רוח או מ"ז אפי' במקומות רמכשירין סמיכי במ"ז הוי ריעותא (ל"ש) והיכי דנעשה חוט בשר מקיף ע"י משמוש צריך שיהי' נשאר במקומו גם אחר שיסלק הבורק את ידו דאל"כ אלא חזר' בועה' לאיתני' עד סוף השיפולי טריפ' ובחוט המקיף ע"י נפיחה אינו כן ואפי' אם חזר' אחר הנפיח' כשר' (ב"א). וב' הפ"מ סי' ל"ט ס"ס ל"ב והב"א שם דכשמוצא בוע' בשיפולי וצריך נפיח' תיכף יביא הריא' אל המור' לנפח' דע"י שהי' תוכל' להתייבש ולא יהי' חוט בשר מקיף. וכן בכל שאר ספיקות יברוק מיד. ואם הי' מקיף קודם הנפיח' ונשתה' זמן ואח"כ כשנפח' אינו מקיף יש להקל בה"מ אם יש לתלות במשך הזמן (ב"א):

של שאלה בוע' בשיפולי ואין חוט בשר מקיף וע"י המשמוש נתרקנה הבועה והי' חוט בשר מקיף. שם העל' הפ"מ לאסור. והב"א כתב דדוקא אם משמשו כמה פעמים בבוע' ולא עלתה בידם שיהי' חוט בשר מקיף ואח"כ משמשו עוד וע"י המשמוש זה נתרקנה ונראה חוט בשר מקיף אז היא טריפ' אבל אם גם אחר שנתרקנה הבועה לא הי' עדיין חוט ושוב חזרו למשמש ונמצא שהוא מקיף כשר:

שלא שאלה חוט בשר מקיף בבוע' בשיפולי (הנתבאר) איך יהא מרא' החוט בשר. שם מבואר דאע"פ שאין לו מרא' ריא' כשר (יש"ש וט"ז ופר"ח וש"פ דלא כרמ"א) ובכלבד שלא יהי' מרא' פסול' (תב"ש) אך כל כשפותחין הבוע' ויוצא המוגלא חוזר החוט ההוא למרא' ריא' יש להכשיר אפי' במרא' פסול' (לב"ש. ובמרא' כשיר' אף שלא חזר למרא' הריא' כשר) ואם א"א לעמוד על מראיתו מחמת דקות החוט יש להכשיר (שמ"ח ול"ש וב"א) אך עכ"פ צריך שיהי' הבשר בריא (ב"א וש"פ) דאם אין יכול לעמוד על הבשר אם בריא שם או הליח' נמשכת שם ובא' עד כאן וקשה לעמוד עליו יש להחמיר :

שלב שאלה אם נמצא בוע' בשיפולי הריא' ולא הפסיקו לנופחה ולראות אם חוט בשר מקיף עד שנחתכה ואין באפשר לברוק עוד. שם מבואר דאם קודם הנפיח' ראו שהי' חוט בשר מקיף (אע"ג דהכל משערין אחר הנפיחת דאם אחר הנפיחה אינו

להרדי ודאי ניקבו וסירכא סותמתן ואפי' במ"ז במקום שמקילין ייש להטריף (תב"ש ול"ש) וצריך לברוק לבתחילה ג"כ אחר הכיסין ואם יש להם ב' כיסים טריפ' אך בדיעבד אם לא ברק אחר הכיסין רק דברק ושפכי אהרדי כשיר'. אך אם ראה שיש כיס אחר ולא ברק אי שפכי טריפה מספק (שמ"ח ופ"מ וב"א ול"ש וש"פ). וב' כיסים אפילו מרוחקים זה מזה ולא ברק אם שפכי אהרדי הוי ודאי טריפה ודאי אף במ"ז ואפי' כיס א' להם (ל"ש והפ"מ וב"א מכשירין כה"ג ובפרט בהפ"מ) והיכי דנתבאר דכשיר' בוע' במתחוי כתרתי לענין תר"ל ל"ה ריעותא ודינה כבוע' יחידית (הנתבאר במקומם) ואם אין כל הליחה יוצאת דרך הנקב וברק ומצא כיס א' לבועה זו רק שיש שם מסך המכריל כמין קרום באמצע כיס הבועה שהוא חוצץ ומפסיק בין הליחות ולכך אינו יכול' לצאת דרך הנקב דינה כתר' דסמיכי אבל אם אין הקרום מפסיק כנ"ל אלא שיש שם מקום חלול ונקוב ממוגלא אחר לחברת' שהמוגלא יוצאת דרך שם או אף שהמוגלא לא יכול' לצאת דרך הנקב שבמסך המכריל מ"מ כשנוקבין אחר מהנ' ושופכין בה מים מתמלא' גם חברת' או כשנופחין אחת עולה גם חברת' עמה יש לסמוך בה"מ ושעה"ד להתיר אם יברוק שאין שם רק כיס א' אבל אם לא ברק טריפה כיון שאין המוגלא יוצאת דרך הנקב (ב"א ול"ש) :

שכו שאלה טיגרי אחת ומתחוי' כתרתי שיש בו סרק. הל"ש שם העלה להטריף (כמו בבועה דמתחוי' כב' דטריפה מספק אף במ"ז אי לא ברק אי שפכי ה"ה כאן כיון דא"א למיברקי' אי שפכי שנתקשה חיישינן מספק שמא שנים היו ונתרכקו. וסיים שם אף שכל זה הוא דבר חדש ולא נמצא במחברים מ"מ נ"ל כך והרוצה להתיר עליו הראי'):

שכח שאלה ב' בועות שהם רחוקים כשיעור ההפרש למט' (דהיינו ב' שערות או רוחב קש לכל מר כדאית לי') ולמט' ניקבו הכיסין וע"י שפכי. שם מבואר דכשר (דנקב מבפנים אין פוסל ואף דאי שפכי דרך מעל' טריפ' רווראי ניקבו הבועות עם עור הריאה מעליהם והו"ל ריאה שניקבה וטריפה מ"מ א"צ בריקה. כ"ה הל"ש והב"א דאפי' בשפכי להרדי למט' כשר. אך) סיים הל"ש סקמ"ב דאם חזינן דשפכי צריך לברוק אי לא שפכי דרך מעלה:

שכט שאלה בוע' בשיפולי הריא' (במקום הקצוות והחידורים שבה שהבועה עומדת על שטח הריא' ומנעת עד חידור'). שם מבואר דטריפ' אם אין חוט בשר מקיף' מכל צד (ושני טעמים יש בזה טעם הא' דתוס' משום דסופו להתפרק במקום זה מחמת שאין לה חיזוק מצד זה שהמוגלא מכביר' שם וטעם השני כיון שהוא בשפולי נראית בשני מקומות על שטח ועל השיפול בועי דסמיכי וכל שכן אם דמי לב' בועי דסמיכי על"ש ס"ק צ'. ומ"מ בבוע' קטנה העומדת על רוחב השיפול לבד עד שאין נראית כלל כשמביטין בשטח הריא' מקמא ומנב' יש להכשיר לטעם זה ומ"מ לטעם הראשון אין להקל אם הבוע' עומדת על השטח ומנעת עד למט' ונראית גם על השיפול ואינו בולט מקו' הבועה מיתר המקומות השיפול ולכן כשיש בתחתית הבוע' חוט בשר הריא' מקיף עדיין לא הניע אל השיפול וכשיר' אלא) אפי' אם הבוע' בולטת בשיפול הריא' מיתר מקומות השיפול דאז רחוק במציאות שיהי' בתחתית הבוע' חוט בשר הריא' מ"מ אי איתרמי שנמצא שם חוט בשר הריאה ג"כ כשר (לכל הטעמים הנתבאר ל"ש ס"ק צ"ג) ובעינן שיקיף חוט בשר למה שנראה מהבועה

סמוך להידור (דשם יש סמפונות אבל לעולם אם הבועה רק הוא בחדר האונא ולא עברה כל העב דין שיפולי יש לה) ובמקום דנתבאר להכשיר דינה כבועה יחידית. ובו' מעל"ע במים זכים תלוי במנהג המקומות ואפי' באותן מקומות דמכשרי מ"ו דסמיכי מ"מ הוי ריעותא (ל"ש). וכתב השמ"ח סכ"ה נ"ל דמקומות שנהגו להכשיר במעל"ע אפי' במקום סמפונות ושפכי להרדי אין לסתור מנהגן (ובמדינות אלו נוהגין לבדוק ולהטריף בשפכי להרדי):

שלו **שאלה** אם לא ברק בוע' (שעומדת במקום הסמפונות) אי שפכי להרדי אי לא. שם העלה השמ"ח סכ"ה להטריף והל"ש סק"ר העלה דדוקא היכי שמכוון ממש משני צדדים לפי ראות עיני המור' עד שיש רגלים לרבר דחרא הוא אבל כל שאין כ"כ רגלים לרבר אין לאסור מספיקא. מיהו אם קרעו כמזיר בלי בדיק' אסור לרדי' (כבוע' בשיפולי הנתבאר לעיל):

שלו **שאלה** בועה שהוא תחת הוורדא במקום הרק ויש שם סמפון (כי העינוניתא יש לה ג' שמות ענול' וקלישות' ונקראת וורדא למטה בחריץ מקרי חריץ הוורדא ושורש' מקרי שורש הוורדא ושם הכולל שלה מקרי עינוניתא על שם קטנותה שהיא קטנה מכל האונות ואם יש בועה תחת הוורדא למטה בקלישתה ויש שם סמפון ברק העינוניתא הנ"ל ההולך עד אמצעיתה שתחת הוורדא). שם מבואר דטריפ'. ברמ"א כתוב סתמא בועה שהוא תחת הוורדא במקום הרק ויש שם סמפון טריפה. ומחרי"ו כתוב בלשונו סמפונות והוכיח התב"ש דדעת מהרי"ו להטריף בכל הוורדא במקום הרק בועה מעל"ע כמו במקום העב כיון שיש שם סמפונות הרבה מכל האונות ואם יש בועה תחת הוורדא במקום הרק בועה מעל"ע כמו במקום העב כיון שיש שם סמפונות הרבה משא"כ בריא' במקום דליכא סמפונות הרבה מכל האונות ואם יש בועה תחת הוורדא במקום הרק בועה מעל"ע כמו במקום העב כיון שיש שם סמפונות הרבה משא"כ בריא' במקום דליכא סמפונות הרבה. ומה שכתב הרמ"א סמפון לשון יחיד לאו דווקא. אך באמת משמ"ח גופי' סכ"ח ומלשון הרמ"א במקום הרק ומלשון מהרי"ו מכלהו אין משמע להטריף כ"א במקום הרק אצל החריץ דניכר מעבר לעבר והוי לי' כבמקום העב בשאר הריאה והל"ש סיים דהמיקל בה"מ אין לגזור בו וכן העלה להתיר ס' חגורת שמואל בה"מ וכן אם העינוניתא עומדת על הבועה וניכרת מעל"ע טריפ' ואם על הטינרי או על המורסא כשר (שמ"ח וש"פ) ובמקומות שבוורדא הסמוכים לשיפולי ששם הם דקין אף אם נמצא שם איזה סמפון אין לחוש ואע"פ שהבועה נראית שם מעל"ע כאם אינה בשיפולי ממש דיש שם חוט בשר מקיף אבל באין שם חוט בשר מקיף טריפה אע"פ שאין שם סמפון (ב"א):

שלו **שאלה** בועה בכיס הוורדא. שם מבואר דכשר בין בשיפולי בין מעל"ע (שמ"ח וה"ה בסמיכי בכיס הוורדא כשר (רלא גרע מניקב הכיס ל"ש) וכתב שם הל"ש דבועה מעל"ע במקום שהוא טריפה אינה אלא ספק טריפה רהא יש מקומות שאוכלין אותה וגם האוסרין אותה אינו רק מספק שמא נתקלקל הסמפון לכן אינו אלא ספק טריפ'. ונ"מ לענין תערובות והחלב בבוועה מעל"ע אין לאסור כלל למפרע:

שלו **שאלה** כל בועה בשיפולי אם חוט בשר מקיף אותה (באופן דנתבאר רכשר מצד שיפולי) ומתפשטת הבועה תוך הריאה למעלה יותר משיעור (הנזכר ד' אצבעות רוחב אנורל בגסה וב' בדקה). שם מבואר דצריך לראות בכל בועה בשיפולי אפי' בחוט בשר מקיף אם אינה מתפשטת למעלה ואם מתפשטת

אינו מקיף לא מהני מה שמקיף כשאינה נפוח' מ"מ כיון דלא נפחוה אמרינן מסתמא כמו שהיא מוקפת קודם נפוח' אלו נפחוה כך היתה מוקפת וכשירה. ואם קודם הנפחה לא ראו כלל אם חוט בשר מקיף השמ"ח מביא יש מכשירין וסיום דלצורך גדול יש לסמוך עליהם. וכתב הפ"מ בשם מהרשד"ם דאם לא ראו ונאכר' כשיר' (מטעם ס"ס) וכן העלה הל"ש. והגרע"א העלה דבאונ' ודאי יש להכשיר בנאכר ובאומא ג"כ יש מקום להקל בה"מ ומ"מ אם קרעו במזיד לבוע' הוי כמבטל איסור ררבנן דאסור לרדי' (פ"מ ול"ש וכ"א). וכתב הפ"מ שם ולפ"ו בוע' בשיפולי שנתערב' אח"כ בבהמות אחרות ירא' לכאור' לצדד להיתר אף שנורע הספק הא' קודם התערובות מ"מ למעש' חלילה לעשות כן. ומ"מ לא הוי רק ספק טריפה והחלב אסור עד ג' ימים למפרע אבל בלא נורע התערובות יש להתיר אפי' בלא הפ"מ. ועיין בס' ק"י. וגם מל"ש נרא' דהעלה כן. ובכל מה שבארנו להתיר בה"מ אם יש מלא' רוח או מ"ו במקומות דמכשירין סמיכי במ"ו ל"ה ריעותא:

שלו **שאלה** איזה מקומות בכלל שיפולי ריאה. שם מבואר דכל מקום שיש חירור בין באונות בין באומות ואפילו למעלה במקום שהריאה דבוקה לשדרה נגד חיתוך האונות נקרא שיפולי שהריאה שם חדה אבל נגד האומות דשם הריאה רחב' לא הוי שיפולי כן הוא המנהג (וכתב השמ"ח ריש מקומות נהגו שאין מטריפין כ"א בתחתיות האונות או האומות או בשאר צדדים אבל בחתוכים שבין אונ' לאונ' או לאומא מכשירין. ובמקומות שאין המנהג מבואר יש להקל באותן מקומות. והל"א כת' דאין להקל כ"א בהאונא השוכבת ע"ג חברת' למעל' היינו בחודים שעל גבה) אבל אם הבוע' בהאונ' השוכבת תחת חברתה היינו חודים שבתחתית' אין להקל רק אם עומדת למטה לצד שורש ועיקר אבל לא לצד סופן ולצד סופן גם בין החתיכות ליכא חיזוק ומ"מ באם הוא באונא שע"ג חברתה הנ"ל אף בשיפולי החתוך אשר שם יש להקל:

שלו **שאלה** בועה בשיפולי קטנ' מאנורל. שם מבואר דאפילו אינה גדול' באנורל דין בועה בשיפולי יש לה (הנתבאר כבר. כ"כ התב"ש דלא כב"ח שמיסל בקטנ' וכ"ה הל"ש):

שלו **שאלה** בועה הנמצא בריאה וניכרת בעבר השני. שם מבואר דאם עומדת הבועה במקום הסמפונות דהיינו במקום העב של הריאה והוא ד' אצבעות בגסה רוחב אנורל וב' ברק' משיפולי (רמ"א ותב"ש וש"פ דלא כט"ו דכתב שיעור ב' אצבעות ומ"מ לפעמים אפי' בבהמ' גסה יש לה אונות קטנות מאד אז היא לפי ראות המור' או נוקבין אותה באחד מצדי' אם שופכת להרדי מצד השני אחת הוא וטריפ' וכאן א"א לבדוק ככסי' ל"ו שישפוך לתוך כלי (דכיון שהבוע' עומדת במקום הסמפונות חיישין שהבוע' קלקל' בצדדים איזה סמפון שא"א בשפיכה תב"ש) ואם צד הב' עומד במילואו שתיים הן וכשירה אפי' מלאים מוגלא או מים עכורים וסרוחים ואם עומדת הבוע' במקום הרק אז אפי' הוא מעל"ע כשר' (רבמקום הרק אין הריעותא גדול' כ"כ שניחוש לסמפונות שאינם מסובכים כ"כ בהרדי ואפי' חזינן ריש סמפונות במקום הרק חזי' לשיעורים הנזכר לעיל בגסה וברק' לא חיישין לסמפונות כ"כ התב"ש כמהרי"ק ול"ח רלא כמהרי"ו. והא דסמוך לשיפולי כשיר' בועה מעל"ע היינו דוקא סוף האונות והאומות ממש ששם הוא דקה ואין לחוש לסמפונות אבל למעל' במקום העב אם יש שם בועה דרך כל העב האונא מעל"ע טריפ' אפי'

רין סמיכי יש לה (ש"ך ופ"מ והגרע"א) ואם בצד אחר בועה שכוללת קצת ומצד הב' שוה לבשר הריאה כמורסא הו"ל בועה מעל"ע עד שתהיו ב' עבריו שוים לבשר הריאה ואז אע"פ שיש מרא' מוגלגל לעור שעליו אינו אלא מורסא וכשר (אבל אם כשהבוע' ניכרת מעבר השני אע"ג דאינו נכזה שם מבשר הריאה ואינו בולט כלל כיון רמצד אחר ממנה בולט לחוץ אין לומר על בוע' אחת רשפני חצי בועה וחצי מורסא כולה חדא בועה הוא והרי ניכרת הבועה מעבר הב' (תכ"ש ופ"מ) ואם נמצא בשני טיגרות רסמיכי טיפות מ"ז ריגס כסמיכי במ"ז. ונ"ל שאם נוגעין זה בזה למעלה יש להטריף באין הפ"מ (כ"א):

שמה שאלה בוע' ומורסא רסמיכי או בוע' מוגלגל עם בועה רמ"ז רסמיכי. שם העלה הפ"מ ול"ש רכשר לכ"ע בבוע' ומורסא רסמיכי ומוגלגל עם מ"ז רעת השמ"ח להחמיר אם לא לצו"ג והפ"מ ואם לא נוגעין למעל' יש להתיר לצו"ג. והל"ש האריך וסיים לריגס רגס נוגעין למעלה בין שיש בשורשם הפרש קטן או יותר או אפי' אין הפרש כשער' כשר בה"מ ואם לא נגעו למעל' אף שבשורשם סמוכים ממש בלי הפרש כשערה ביניהם כשר אף בלא הפ"מ:

שמו שאלה בועה על גבשושית מנב' כצפורן אגורל או טיגרי או מורסא על הגבשושית. שם מבואר רבוע' על הגבשושית הוי תר"ל ודוקא מנבא אבל מקמא אינו ריעותא אבל אם עור הבוע' משתנית אחר הנפיחה ומשמוש יר על הבועה למראה ריא' לא מקרי בועה ודוקא מרא' ריאה נמורה שנראה מזה שגם יש בשר קצת תחת העור דאז אע"פ שערין נכזה משאר הריאה אינו כ"א גבשושית ולא בועה על הגבשושית וכשירה רהוי משם אחר. וטיגרי או מורסא על גבשושית כשר (רכללל הוא בוע' ממוגלגל הוי ריעותא סתם בועה דמ"ז במקומות רמכשירין בה"מ הוי ריעותא כ"ד טיגרי הוי ריעותא כ"ד וכן מורסא ומלא' רוח הוי ריעותא כ"ד) (שמ"ח ול"ש והגרע"א). וה"ה אם אין שם בוע' כלל רק גבשושית בתולר' ועל הגבשושית יש עוד גבשושית

או ב' גבשושית זא"ז יש להתיר ג"כ (ב"א):

שמו שאלה בועה שמתלבנית למט' ע"י הנפיחה ולמעלה אינה מתלבנת. שם מבואר רכשירה אם אין ריעותא אחרת אצלה או עליו' (דאף רמתלבנת הצי"מ"מ ל"ה רק כבוע' אחת ל"ש):

שמה שאלה בוע' שיש אצל' ריעותא אחרת כנון סירב' תלוי' או קמט וכרומה רהוי תר"ל וחצי התחתון מהבוע' חוזרת למרא' ריאה ע"י נפיחה. שם העל' הל"ש רהוי תר"ל רלא הוי הפסק:

שמט שאלה בוע' שחוזרת ע"י הנפיחה למרא' ריאה ממש שדומ' מראיתה למראית כל בשר הריא' ויש עליו' סירב' תלוי' או שאר ריעותא. שם העלה הל"ש ראע"פ שהבוע' עדיין נכזה מבשר הריא' ל"ה רק ריעותא כ"ר ואינה מצטרפת:

שנ שאלה קמט בריא' כאופן רכשר אי הוי ריעותא להצטרף. שם השמ"ח כתב בפשיטות רהוי ריעותא להצטרף אפי' בקמט כ"ש וכ"ר הפ"מ לדעת רמא. והל"ש העל' ראם ניכר שהוא ע"י חולי ולקותא הוי ריעותא אבל אם ניכר שנעש' כך מתחילת ברייתא ל"ה ריעותא ולא מצטרף וזלת אם יש בוע' על אותו הקמט שהוא טריפה מטעם סמיכי ואם א"א להבחין אם הוא מתולדה או על ירי חולי יש להתמיר (אף דכריש ס' ל"ה העל')

רעת הט"ז דאם מתפשטת הבוע' תוך הריאה עד יותר משיעור הנ"ל משיפולי טריפה (ולרירי' שיעור הוא ב' אצבעות). והתכ"ש העלה דאם מתפשטת ונראית מב' צרדים טריפ' משום מעבר לעבר אבל אם אינה ניכרת מעבר הב' אע"פ שהיא במקום הסמפונות כשירה. ואם יש בועה במקום סמפונות וכשנגרו מעבר הב' הוא למטה במקום סמפונות יש להכשיר (דכיון שבמקום הסמפונות צר הב' קיים ואינה ניכרת כ"א מתחת למקום הסמפונות מה מפסיד זה למקום הסמפונות):

שם שאלה היאך הרין בבועות המלאות רוח. שם מבואר רדיגס כמלאות מ"ז (רעת הב"ח והש"ך בהחלט להכשיר במלאות רוח. והתכ"ש העלה רגס מלאות רוח בכלל בועה היא) ובמקום שמכשירין מ"ז יש להכשיר גם מלאות רוח ולא במקום אחר ואפי' במקום שנוהגין להכשיר במ"ז בסמיכי אם באחד מוגלגל ובאחד מ"ז אין להכשיר כ"א בהפסד מרובה כמו שנתבאר לרעת הל"ש. ואם באחד מוגלגל וא' מלאה רוח כשר אף באין הפ"מ (ל"ש):

שמה שאלה אם יש בועה מעבר לעבר וע"י נפיחה ומשמוש עולה מצד אחד עור ובשר קצת ואין הבוע'

ניכרת שם כלל ואפי' היכר מורסא אין שם. שם העל' התכ"ש דהו"ל כבועה מצד אחד ובשר אכן אם הבועה ניכרת מעבר הב' שכוללת לחוץ לא מהני מה שנתכסה ויש לה מרא' ריאה רמ"מ נכזה הוא מבשר הריאה ודוקא אם שוה מצד א' ומראה ריא' אז יש להכשיר ולא בענין אחר (תכ"ש ופ"מ ול"ש). וכתב הל"ש כסכ"ז דאם מצד אחד בועה ומצד השני טיגרי נמי טריפה מיהו יכול להתוך כל הריאה ולראות אם יש איזה הפרש והבדל בין הבועה ובין הטיגרי בפנים בריאה כי א"א בזה לבדוק אי שפכי אהדרי כי הטיגרי קשה ואם יש הבדל ביניהם כשר:

שמב שאלה בועות הגרולות לפעמים שאין המים שבתוכם ממלאים כל הבועה ונשפכים כקטון הנה והנה בתוך הבועה ויש ריקן בתוכה יותר מרביעית. הל"ש ס"ק ק"י שם העלה דכשר לרעת הש"ך ותכ"ש

שמן שאלה טיגרי ומורסא (רנתבאר לעיל להכשיר בסמיכי) אפי' אם יש הרבה כן על הריאה. שם מבואר

דכשיר' וה"ה במ"ז למכשירים סמיכי רק צריך לבדוק כל אחר בין במ"ז (הנתבאר לעיל בריקתו) בין בטיגרי. (הנתבאר בריקתה) ואין לסמוך אבדיקת הרוב אפי' בריעבר (דכך רכבן שלא להתקלקל בפעם אחת ואין ראי' ממה שברק על הנשאר תכ"ש רלא כמהר"ץ) והל"ש העלה דדוקא במ"ז אפי' בריעבר צריך בריקת כולהו אבל בטיגרי להתחלה צריך לבדוק כולהו אבל בריעבר היכא דברק הרוב ולא מצא בהו טיפת ליהה והמיעוט לא ברק יש להכשיר בריעבר:

שמר שאלה מורסות שבריאה (דהיינו צמחים כמו בועות רק שכשנאשר נופחין הריאה אינה בולטת לחוץ כלל

כ"א שוה לבשר הריאה) רסמיכי להררי או בשיפולי או מעל"ע. שם מבואר רבין שיש עליו' מרא' ריאה בין מראה מוגלגל (ש"ך ומהרש"ל ותכ"ש ופ"מ רלא כמ"ק וז"ש דדוקא במרא' ריאה ולא מראה מוגלגל) אינו אוסר בסמכות (רלאו בועות ננהו וגם אין דוחקות זה את זה ולא בשיפולי ולא מעל"ע ואפי' אם מורסות הללו מלאים מוגלגל כשר (שמ"ח) וכל שאין נכזה מבשר הריא' אף שיש רבובן בתוכו כשיר' כל שלא קיימת במקום הסמפונות וכל שנכזה אף באין רבובן אוסר בסמיכי ואפי' נכזה פחות מט"ד

ונעקרת הריא' או שנאכדה כשר. ומהל"ש נראה להכשיר בכל ענין דאין הטיגרי ריעותא:

שנר **שאלה** אם יש קמט בריאה וכנגדו בדופן יש שם מכה או שנראה נשבר הצלע וחזר ונתרפא. שם העלה הב"א דלא הוי תר"ל:

שנה **שאלה** ריאה שהי' תלוי' ממנ' רירין ודלדולין ושלחופית היתה תלוי' ברירין (או בוע' במ"ו באותן רירין).

תשו' פ"י סי' י"ג והב"א סי' ל"ט סק"י וכיר אפרים כאן העלו להתיר (אם לא שהכפתור גדול ועב מלא לונמא מתוך אותן רירין):

שנו **שאלה** בוע' בולטת בין אונא לאומא או שהוא בין אונא לאונא למטה מחציו וסרכא עם חלון ולא נתכס'

הבועה והמים שבתוך הבוע' היו מלוחים והסרכא עברה ע"י מיעוד כראוי ונבדקה בפושרין ולא בצבצ'. הב"א בדיני תר"ל ס"ו ובתשו' ח"ש בכת"י העלה להתיר בהפ"מ וצו"ג דווקא אם אין הבוע' מ"ו או אפי' מ"ו במקומות דאוסרין בתלוי' אפי' ממ"ו אבל במקום הפסד קצת:

שנו **שאלה** ריאה שנסרכ' לכיס והסירכא היתה מלא' דם עד שבמקום הסירכא לכיס נתמלא כל סביבו אות'

מרא' דם (והב"א גורס כל סביבותיו מראה דם). שם בט"ו העל' להטריף (וכ"ה ש"פ) והב"א בתשו' חיו"ד סי' י"ט כתוב בזה

וה"ה בסירכא תלוי' מלאה דם טריף אפי' אם אחר שמסירין הסירכא וקנחו את דם שעל הריא' אחר המיעוד נמצא תחתיו שלם

ויפה ובורקין אותה ואין מבצבצ' אפי' טריף גמ' כה"מ ושע"ה ד' וכתב והמתירה בר נדוי והכלים אסורים ואפי' לא חזר ויצא דם

אחר הקינוח טריף ואפי' בלא סירכא אם נמצא טפות דמים על הריא' וכשמקנחין חוזרין ויוצאין ד' טיפי דמים על הריא' אין

ספק שהיא טריף אע"פ שבורקין במקום הזה ואין מבצבצ'. והוא דבר פשוט בכל תפוצות ישראל לאסור כשמוציאין הריא' שהיא

מוציא' דם וק"ו אם יש סירכא ג"כ. אך אם לא השגיחו מיד על הריאה ונמצא דם עלי' ויש לתלות במשמוש ידים או יש מקום

להכשיר (וכ"כ בתשו' סי' א' ובהג"ה בתשו' כ"ד סיים דצריך לעיין בקרומי הריא' אם נשאר ב' קרומים כדרכן דאל"כ יש

להחמיר. ועב"ל ש"סמ"ג דנראה גם כן כדן זה):

שנה **שאלה** נמצא באונא עליונ' סירכא תלוי' אדומה קצת וכשמיעכו אותה מעל הריאה יוצא דם על הריא'

ויש הפסד הרב' וואת מצוי הוא בבהמות (והשוחטים אמרו שבוודאי קרוב להם שהסירכא דבוק' מבפנים רק מחמת שהמקום

צר ורחוק והסירכא דקה מאוד היא מתנתקת ממקום חיבור' ונשארת תלוי'. בא מעשה זו לפני הגרז"מ וצוה להביא לפניו

הריא' קודם מיעוד (והבין בריא' שלפי הסירכא עומדת שם על מקום שהסמפון הוא סמוך לקרום ממש והקרום דק הוא מאד

ומחמת חלישת הקרום נעשה בו נקב דק ע"י חטיפ' ע"י שחוטפין הסירכא דקה משם יוצא הדם) וצוה לחתוך כל האונא העליונ'

והניח אותה בספל של מים פושרין והי' ממעך בה ומשמש בנחת כרי לרככה הרבה והי' עוסק בזה כמו רבע שעה ואח"כ הוציא'

משם וצוה להכורס ומומח' שימעך לא כמנהגו בחטוף' וחפזון רק במתינות הרבה ומחמת הריכוך הלכה משם בקלות ולא נשאר

שום רושם ולא יצא הדם ממנה כלל ואח"כ נפחו את האונא עליונ' דרך הסמפון שלה ונבדק' בפושרין כראוי ולא בצבצ'ה

כלל והכשיר'. ואם אין בקי לנפוח האונא העליונ' לכד כראוי אין להם לחתוך רק יניחו כל הריאה בכלי גדול מלא מים בענין

שיהי'

העל' כדעת הפ"מ דספק תר"ל כשר מ"מ כיון דכאן בקמט אדרב' הפר"מ והתב"ש ויתר קצת מאחרונים כתבו דקמט לעולם ריעותא הוה ע"כ יש להחמיר בספיקא) ובמוגלא אסור אף בה"מ ובמ"ו שרי בהפ"מ לדעת הב"א ול"ש (והפ"מ אסור אף במ"ו). וזה דוקא בעומדת על הקמט אבל בסמוך לו אע"פ שאין הפרש ביניהם כב' חוטי שערות יש להקל בכדיק' אך לא במוגלא דצריך הפרש ב' שערות ובמלא רוח שרי בלא ה"מ ואם עולה על הבוע' מראה ריאה כשירה (ל"ש). וסרכא של"כ מתוך קמט הניכר שהוא בתולדה טריפה:

שנא **שאלה** בועה העומדת על החריץ (אונא העליונה של ימין או על חריץ הוורדא) או אקמט (בשאר מקום

הריא'). שם מבואר דטריף' ולא מיבעי' אם הוא במקום שאין ראוי' להיות חריץ או קמט (לדעת הש"ך ופ"מ אפי' אם ניכר

דנעשה מתחילת ברייתא) ונעש' כן ע"י חולי (לדעת הל"ש) פשיטא דטריף' אלא אפי' הבוע' הוא על החריץ אונא עליונ' דימין או

אחריו הוורדא מ"מ טריף' (משום דהבוע' טבעה להגבי' עור הריאה ולהתפשט וכאן טבע העור להקמיט ולירבק בבשר וכשתרצה הבוע'

להתפשט תקרע העור. ושמ"ח סט"ו והב"א מתיר ככה"ג בבוע' דמ"ו שיש לה כים בפ"ע ונקלפת מע"ג הריא' והריא' תחתיו יפה.

אך במקום שאין ראוי להיות חריץ גם ככה"ג טריף' והל"ש מכשיר בה"מ במ"ו בכל ענין דלא הוי ריעותא ואם אינ' ממש אחריו

אונא עליונ' או דוורדא רק סמוך לו ויש הפרש כחוט השער' בינו לחריץ במראה ריא' יש להקל (כדמקלינן בבוע' בשיפולי)

ודווקא שעומדת באונא עליונה דימין מחציו למט' לצד השורש אבל מחציו ולמעל' אפי' רחוקה מחריץ יש להטריף אפי' במ"ו

(משום דשם מתחככת) ובהפ"מ אין להחמיר גם בהא אפי' במוגלא ובלבד שיהי' הפסד כחוט השער' בינו לחריץ (שמ"ח ותב"ש)

והגרע"א ול"ש מכשירי' אף בלא הפרש ומ"מ ריעותא מקרי ובועה במקום חריץ הוי עכ"פ ריעותא. ובמקומות

ואפי' בבוע' מלאה רוח. וכן במקום שמתחכך בגרגרת הוי ריעותא ריש פלוגתא ביתרת (הנתבאר לעיל בסי' ל"ה בלמעלה מחציו

לצד הראש ולמט' מחריץ) ומכשירין בועה שם אף באין הפ"מ אם שם בוע' במ"ו ל"ה ריעותא בהפ"מ ובמלא רוח אף באין

הפ"מ (ל"ש):

שנב **שאלה** אם נראה מבחוץ ב' בועות דסמיכי ואחר הבדיקה מצאנו שב' הבועות כים אחד להם רק ששני

ראשי הכים נכפפים כלפי מעלה וגם המוגל' נכפפת ובולטים בעור הריא' וע"י הנקב בצד אחד של הבועה תוכל כל הליחה לצאת

שהרי כולה בתוך כים אחד הוא. הב"א שם סל"ג העלה להכשיר בה"מ (כיון שבכים א' הוא) ובמקום שאין ה"מ יש להטריף

(כיון שנרא' מבחוץ כשני בועות):

שנג **שאלה** סירכא יוצאת מטיגרי או מתוך מורסא ודבוק' באותה אונא עצמה ממקום למקום. שם העלה

הב"א ס"כ בתר"ל דאם הסירכא עוברת ע"י מו"מ ובדק ברוק או בפושרין במקום הסירכא ולא בצבצ' יש להתיר אף בלא הפסד.

ונכון לנהוג שאחר שנפח הריא' לראות שאין שם חשש ודיעותא אחרת יחתוך חתך קטן רחוק קצת מהטיגרי באופן שיהי' יכול

ליקח דרך שם הטיגרי מתחת הקרומים והקרומים שעל הטיגרי שם אם מבצבצ' שם שאז הבדיק' יפה היא (שאל"כ יש לחוש

שהטיגרי גורם שלא יבצבצ') ואז א"א לעשות כן או שלא עשו

דקל וראה שמראיהן שוה ממש ולא הוי חסרון חכמה אבל למי שאינו בקי אינו נחשב לספק והו"ל כוודאי שמ"ח ול"ש וב"א. וספק חסרון חכמה דדיינינן כוודאי היינו לחומרא אבל אם ע"י שדנין לוודאי נמשך קולא לא דיינינן לי' לוודאי. ל"ש :

שם שאלה מה היא בכלל בישראל. שם מבואר דיש בשר שנוט' לאודם (תב"ש בשם פי' המשניות לרמב"ם ובגמ' בכורות משמע דבשר עגל אדום הוא) ויש שנוטה לירוק (נע"ל כגון שמינ' או כחושה ביותר או זקני') וצריך שיבחין שלא יהא המרא' נוטה לשום מין בשר חי (תב"ש) וכן אם דומה למראה ויינקסי"ל (שקורין קערשי"ן) שנמדר בישולם אז בכלל מרא' בשר היא (תב"ש). וכתב הב"א דיש ב' סימנים להרגיש המרא' בפנים. א' אותו המקום הוא קר. ב' אותו המקום הוא אינו חלק כשאר ריא' אלא מסתבך. ג' אותו המקום הוא משונה וקשה קצת משאר בשר הריא'. ד' על הרוב נמצא אותו המקום נפוח יותר משאר בשר הריא'. ובמקומות שאין נוהגין להוציא הריאה צריך לזהר בעת הכנסת ידו שיכוין דעתו לזה וכשמרגיש הסימנים אלו צריך להוציא הריאה ולבודקה במראית העין אחר המראות. ובמקומות שנוהגין להוציא הריאה מתוך הבהמ' אחר בדיקת פנים ולברוק במראית עין אין לו לסמוך על שלא הרגיש אחד מהסימנים אלו בפנים וצריך לברוק הריא' בחזי' ממראות ואין לסמוך על סימנים אלו. ואם בשעת בדיקת פנים הרגיש בסימנים אלו ונתעצל ולא ברק במזיד אחר זה לראות אם יש שם איזה מראה יש להחמיר ולהטריף. אך אם נאכדה הריאה כשונג קודם שהספיק לברוק אחר המראות יש להקל (דאיכא ס"ס ב"א). ואם במשמוש דומה לבשר (דהיינו קצת קישוי משמוש וכדומה ולא הי' במקום זה שום מראה אודם) יש להכשיר (לדעת הפר"ח רווקא בשעה"ד יש להכשיר אך בדיקה בעי בקצת קישוי משום אטום) אך ריעותא עכ"פ מקרי (ל"ש):

שם שאלה מה הוא בכלל שחור. שם מבואר דשחור כקורט דיו יבש טריפה (ולא כעליונה של דיו רק כממשות הדיו אשר הוא בשולי הכלי שתחתיתו שחור מאד שהשחירות יורד למטה) אבל אם נוטה קצת לשחור יש להכשיר (ומשום שא"א בקיאים היאך שחוריות דיו שלהם) ובהפ"מ כל שאינו שחור כזפת לא מקרי שחור וכשירה ובדליכא הפ"מ יחמיר יותר (ומ"מ אם אינו כזפת ממש אין להקל דילמא העין משקר ונרמה שאינו שחור כזפת וא"א לצמצם אבל אם מעמיד זפת בצדו וראה להדיא שלא הגיע עדיין לשחוריותו של זפת יש להקל בה"מ (תב"ש). וכתב הב"א דאם אין המראה שחור או לבן ממש אלא כמראה בנר לבן שנפל עליו אבק שהוכחה לבנותו אין להטריף מטעם מראה שחור רק מטעם לבן ולכן אם יש ספק עוד אשר ספק כזה כשר בלבן גם כזה כשר הכל כמו בלבן כן בזה:

שם שאלה מה היא בכלל לבן. שם מבואר דבין שהוא כבקעת עץ בין שהוא כלובן ביצה (ויש שפי' כלובן ביצה אחר בישולה אינה כ"א זהרורית בעלמא ש"ך ויש שפירשו כקרום הקש' שבביצ' כר"ו והפר"ח פי' כקרום ביצה. וכתב התב"ש וב"א והגהת"ס חיו"ד סי' ל"ד דלדין אין נ"מ כיון דנמרא אמרו סתמא לבנ' כבקעת עץ ואנן אין יודעים באיזה עץ שיעור לבן) אנו מטריפין וכל אשר לבן בו יש להסריף וכתב ל"ש דאינו רק ספק טריפה ונראה דכלבן יעמיד בצירי בקעת עץ אם דומה ממש הוי ודאי טריפה ואם

אינו

שיהי' המים צפים על מקום הסירכא וימישמשו שם בנחת הרבה זמן מה שלפי אומר הדעת נתרבה הריאה. וטוב שלא יסירנ' משם ע"י מיעוך עד שיוציאנ' מהמים ואם תעל' בידם שתסיר הסירכא מכל וכל ולא יצא דם ויברוק אח"כ בפושרין כנפיה' ולא יבצבץ יש להכשיר. ואין לעשות כזה ב"א שוחט מומחה וירא ה' מרבים ובהקבץ כל הבקאים ברבר (הן בענין הפושרין לא חם ולא קר וגם לענין בדיקת הנפיה').

שם שאלה בהמה שמצאו בה סירכא סמוך לבוע' וכאשר הביאו הריא' לפני הכורה' לא הי' עוד הסירכא שם והתנצלו השוחטים שכשאר נפחו הריאה נמוס' הריאה מעצמה והנה שוחט א' וקצב אמרו שהסירכא היתה סמוך להבוע' אך הי' יותר מרחב קש מפריד בין סירכא להבועא ושוחט א' אומר שהסירכא היתה יוצאת מהבוע' והית' שם סמוך לבוע' מרא' דיאה ולמרא' עין גם הבוע' עצמה הי' לה מרא' ריאה כי חציו של הבוע' הי' מכוס' כמרא' הריא' ועכ"פ היתה גבוה מהריא' אף לאחר הכיסוי. תשו' הר המור חיו"ד סי' ט' העל' להכשיר ועי' בשאל' שלאחר זה בשם הנחת"ס א"נ כן) ובדבריו שם מבואר דאם נתכסה רק מקצת הבוע' והסירכא יוצא מאותו מקום המתכס' כשר: **שם שאלה** סירכא תלויה היוצאת מהבוע' שנתכסתה מכשר הריא' ורק שהי' גבוה' מכשר הריאה או סירכא תלויה היוצאת מנכשושית הנחת"ס בתשו' חיו"ד סי' ל"ו העל' להתיר (וב"נ בשמ"ח סי' ל"ז וסי' ל"ט וב"ב"ש שם ובב"א בתר"ל שלו ופ"מ שם בסי' ל"ז):

סימן לח

שם שאלה ריאה שנשתנ' מראית' הרגיל בה. שם מבואר דיש מראות שאם נתהפכ' לאותן מראות היא טריפה ואפי' במשהו (תב"ש והגר"א דלא כראב"ד דבעי כלו דוקא ודלא כר"ת דבעי רוב') (וסימן של מראות הפסולות אל תאכלו ממנו מבש"ל. ר"ת מוריק"א בשר"א שחור"ר לב"ן. שמ"ח. ומהרי"ו נתן סימן ר"ם כבב"ל ר"ת דיו מוריק"א כשות"א בשר"א ביצ"ה לוב"ן ביצה. והב"א נתן סימן עשרון תעשה לכב"ש ר"ת לב"ן כרכו"ם בשר"ר שחור"ר):

שם שאלה מה הוא בכלל מוריקא. שם מבואר דמוריקא היא מין כרכום שצבעו נוטה לירוק (הנקרא נע"ל) בין שהוא ירוק כחלמון ביצה (ואפי' קודם שנתבשלה ש"ך וב"א רלא כבב"י) או כשעור' או כאתרוג או כזהב או כעין הורקת פנים של חולי (הנקרא געלזוכ"ט והפ"ח מיקל' בנעלזוכ"ט) או ככשותא (שקורין האפי"ן תב"ש העל' כן בביאור כשותא והפר"ח האריך בכמ' פירושים והכרי'ו פי' דהוא מה שקורין נעלזי"ך ונוטה ג"כ לשחוריות) זה הכלל כל הנוט' למראה ירוק (נע"ל) אפי' במקצת יש לאסור וצריך המור' לעיין בזה שלא יהא רוב' לנע"ל (ש"ך תב"ש ופ"מ. וב' הל"ש דהוי ודאי טריפה) וכתב הב"א דה"ה כעין שערות קטנות ודקות הגדלים ככשותא כשהן קטנים מראיהן נע"ל וטריפה:

שם שאלה הי' מרא' הריא' כמרא' חריות של דקל שהוא נוטה קצת למראה בשר וקצת למראה ירוק (נע"ל). שם העל' השמ"ח דהוי ספק טריפ' ונ"מ לענין ס"ס דזה היא ספיא דדינא. ודוקא אם בקי ויודע שהעמיד' אצל חריות של

סי' י' להתיר שאר מראות (הגאון ב"א והגהות"ם כתבו דהנוב"י עצמו חזר בו וראוי הוא לחזור בו) וגם התב"ש מטריף והכריע הל"ש בהפ"מ להתיר ובאין ה"מ להחמיר. והב"א מחלק דבגרא"ה טריפה אף בה"מ שנוטה ללובן וברוי"ן כשר אף בלא ה"מ דאף שנוטה לשחור מ"מ לא הניע לזפת. ובמראות אחרות שלא הוזכרו לא להכשיר ולא לפסול יש להקל בה"מ. ועכ"פ ריעות' גדולה היא שאפי' בהצטרף אל' ריעותא כ"ר טריפה (ל"ש). וכתב השמ"ח דלא יורה שום בודק בשום מראה רק יבוא לפני חכם מורה הורא' ויעיינו כולם במתון וזלת מראה שכבר הורגל בהם הבודק ועלו בידו כמה פעמים להיתר עפ"י מורה או יוכל לברוק בעצמו ולהורות ובלבד שירדקדק ויעיין היטב אם אין בה שום נט'. וכתב הל"ש דמראה ברוי"ן או גרא"ה ושאר המראות כיוצא בהו אם חזרו למראה המותר יש להכשיר אפי' בלא הפסד כלל לכתחלה ודינו כמראה כשירה והמיקל בה"מ שלא לדנו לריעותא אין מוחין בידו:

שענ' שאלה בכל מראות האסורות (שנתבאר) אם אחר הנפיחה חזרה למראה ריאה. שם מבואר (דכל אלו המראות האסורות אין עושין בהן מעשה עד שינפחו הריאה וירמסו בידים כדי שתעלה היטב בנפיחה. וגם אולי יש איזה ליחה על העור שזה מראיתה). ואם אחר הנפיחה חזרה למראה הריא' כשיר'. ואפי' אם אח"כ כשנחה מנפיחתה חזרת למראה אסורה וכ"ז שהיא נפוחה אין בה מראה האסורה כשירה (תב"ש ושל"פ). ואי לא נפחוה טריפה. וכתב הל"ש דטריפה וראי'. ואם אין בה מראה או שיש בה מראה המותר ונפחה וחזר' למראה האסור טריף' (תב"ש ושל"פ) אם נפחוה כדרכ' הא נפחוה יותר מדאי אמרינן דבחי' לא היתה נפוחה כ"כ אם לא כמ"ש הש"ך בס' ל"ו שהיא טריפה מכה מ"נ וה"ה כאן פ"מ ול"ש. וכבר כתבנו לעיל בשם ב"א להקל בנפחוה יותר מדאי. (אך דוקא משמע בלשוננו וטעמו דבמרא' לבן הוא דיש להקל). וכתב הל"ש דאם חזרת למראה ריאה עכ"פ ריעותא כ"ר מקרי ומצטרפת לריעותא גדולה. ואם מראות הפסולות חזרו למראה ברוי"ן או גרא"ה טריפה (דברוי"ן או גרא"ה הוי ריעותא גדולה ומצטרפת לתר"ל). ומב"א משמע דאפילו חזרה למראה המותר טריפה אפי' בהפ"מ). וכתב הב"א דהיבא דריאה לבנה כצמר נפן וגם הכבד לבנה כצמר נפן אז אין מועיל החזר'. ואם הכבד נפוחה ואינה לבינה יש להכשיר. ועוד כתב דאם נמצא הכבד נפוחה ולבינה כצמר נפן אע"פ שהריאה כתיקונה אין להקל כ"א בה"מ. אבל אם לא בדק הריאה במראית העין יש להחמיר להטריף. ואם נמצא הכבד נפוחה אע"פ שאינה לבינה יש ליזהר עכ"פ לברוק הריאה בין בבחמ' בין בעוף אם היא לבינה ואם לא בדק כשיר'. ועוד כתב דאם נמצא להריאה מראה הנוטה ללובן אלא שלא הניע למרא' לובן ביצה ולקרום שלה ויש עוד ספק בדבר אחר כגון שנתערבו וכדומה יש להקל. ועוד כתב דאם שחור ולא כדיו ממש ואחר הנפיחה חזר למראה אדומה יש להקל אף באין ה"מ בצורך קצת אם לא במכה בדופן כנגדה דממ"נ טריפה:

שעד' שאלה ה' בריאה אדמומית ויש בה מכה בדופן כנגד'. שם מבואר דטריפה היא אפילו אדמומית כל' שהוא. וכ' הל"ש ופ"מ דל"ה רק ספק טריפה. ברובה של ריאה יש להכשיר בלצורך גדול כממראה פסולה (ט"ז ושל"פ רא"ש וטור ורמ"א ותב"ש וכדו' וב"א) וה"ה

אינו רומה ל"ה רק ספק טריפה. וכתב הב"א דאם נפחוה להריא' יותר מדרך הנפחים ונמצא בה מראה לבן ממראות הנזכרים יש להכשיר (שאנו תולין לומר שאלו היתה נפוח' כדרכה כמו שהית' בחי' לא הי' בה מראה זו רק כשאר מראות הריא' ב"א):

שסו' שאלה איזה שינוי מראות הכשירות בריאה. שם מבואר ריש מראות שאפי' נשתנה כולה לאותה מראה או בכמ' מקומות ואפי' יש בה הרבה מראות משונות זו מזו וכולם ממראות הכשירות הרי זו כשירה (פ"מ וב"א ותב"ש ול"ש דלא ככרו"פ דאדומה וירוקה בהרא דריאה טריפה. ואם שינוי מראות הללו סמוכים ותכופין זל"ז כשר בה"מ תב"ש ופ"מ וב"א. אך אם עוד ריעותא מצטרפת כה"פ) וסימן למראות הכשירות ארע"ך (ר"ת ארו"ם ריק"ע עשבים כוחל"א. ובמהרי"ו נתן סימן כאי"ל תאכלנה ר"ת ככר"א אדומ"ה ידוק"ה לאזו"ר. הב"א נותן סימן אוכלין כ"ל ארבע"ר ר"ת כחול"ל לאזו"ר אוד"ם ריק"ע בלוי"א עשבי"ם) וכל המראות הכשירות שנתבארו אפי' אין משתנים כלל ע"י נפיחה כשר (תב"ש ול"ש וב"פ דלא כמהרי"ן וז"ט) אך מ"מ צריך נפיחה דשמא יחזרו למראה פסולה אחר הנפיחה ואם לא נפחוה יש להכשיר בה"מ (תב"ש):

שסח' שאלה כיצד מראה אדום. שם מבואר דאפי' באדומה ביותר וה"ה מראה כבד הוי בכלל אדום וכל מראה אדום יש להכשיר (אם ליכא מכה בדופן כנגדה. עי"ל בס' ל"ט מה בכלל מכה בדופן) ולא יהא נוטה לנע"ל ולא למראה בשר (כנתבאר שם"ח ושל"פ). וכתב התב"ש דאדום אפי' נכנס לבשר הריאה כשר (דלא כב"ל בשם דמש"א) וכ"ה הל"ש בשם אחרונים וכ"ה הב"א והוסף דאפי' כשקולפין הקדומים מן הבשר מראיהן נשאר כאשר בתחל' ברמות אדום יש להכשיר וצריך הבורק לעיין בצלעות ובשאר מקומות נגד האדמומית שבריאה אם אין מכה בדופן נגדה דהיינו בצלעות ובטרפש ובכבד ואפילו באדום כ"ש. ואם לא בדק וא"א לברוק עוד כשר אף שכל הריא' אדומה. ואם הריאה אדומה בתכלית האדום יש להחמיר באין הפ"מ אם לא בדק (ב"א בשם שם"ח ועו"פ). והל"ש מכשיר בפשיטות:

שסט' שאלה מה היא מראה ריקע. שם מבואר דהוא מראה ידוק (כרתי שקורין בלא"ה) (תב"ש בשם תוס' ורא"ש) ולא דוקא בדומה ככרתי שהיא רומה לרקיע אלא אפי' כטחול שהוא ג"כ בלא"ה כשרה :

שע' שאלה מה היא עשבים. שם מבואר דהוא כל מין ירוק גרי"ן וכל מין ירקות זה יש להכשיר (כה"פ) :

שע"א שאלה מה היא מראה כוחל"א. שם מבואר דהוא צבוע לאזו"ר ויש שקורין אינד"ך (שם"ח דלא כמהרי"ו דפי כוחל"א צבוע בלא"ה) ומראה לאזו"ר לאו דוקא על הבגדים שצובעים ממנו מיירי אלא אפי' על גוף הצבע והוא שחור הרבה נמי כשר ונכלל בכלל כוחל"א בין שהוא כהצבע עצמה ובין כנצבע ממנה יש להכשיר (שם"ח). וכתב הב"א דצבע לאזו"ר עצמה נוטה לשחוריות:

שע"ב שאלה אם יש מראות אחרות בריאה שאינם נכללים לא בפסולים ולא בכשרים כגון מראה ברוי"ן או גרא"ה וכדומה. שם מבואר דעת רש"ל וט"ז ופ"מ ונוב"י מ"ק

שקלפו קרום העליון ונמצא בתחתון מרא' פסולה ובעליון לא ניכר המראה דינו כמו אם יש בעליון לכד מראה פסולה ל"ש. ואם שלטה המרא' בתחתון כולו או רובו יש להחמיר אף בהפ"מ ב"א. ואם אין התחתון כמראית' רק כמראה כשירה יש לאסור אף בצורך גדול תב"ש ול"ש. ובלא צו"ג אף אם המראה רק על צד חוץ של קרום העליון יש להטריף. וכתב הב"א דראוי שאין לשום חכם להורות במראות כריאה בליילה לפי שלאור הנר אינו יכול להבחין בין מראה המותר למראה האסור. וכתב הב"א דאם העליון ארום והקרום התחתון גרי"ן טריפה ולהיפך כשר. ועוד כתב דאם מראה האסורה בשני הקרומים אלא שאין מעבר לעבר כי בצד הב' של הקרומים לא נשתנה מראיהן והם כמראה שרגילין להיות יש לאסור אף לצו"ג:

שעו שאלה אם יש מראה טריפה על גבי הבוע' או שמוגלא תחת המראה או שער שחור שפעמים הבהמ' בולעת שער ובא לה להריאה עד הקרום. שם מבואר דיש לפתוח הבוע' ולהוציא המוגל' מהבוע' או מתחת המרא' או השער אם חזרו הקרומים למראה ריאה כשר. הר"ן בשם הרא"ה לעולם אפי' בלא נשתנ' הקרומים אחר הסרת המוגלא יש להכשיר. אך התב"ש העל' דאין להכשיר ב"א בחזרו ונשתנ' למראה הריא' וכ"ה הל"ש ופ"מ. (ואין חילוק בין מרא' א' להרב' מראות פסולות תחת מוגלא ב"א). וכתב הל"ש דה"ה במראה טריפה אצל הבוע' דינא הכי וכן ה"ה אם אחר חורקת המוגלא אינה חוזרת למראה הריא' רק למראה כשיר' דינא הכי וכ"ה הב"א ואם חזר למראה ברוי"ן או גרא"ה ומכ"ש אם מתחל' לא הי' רק מראות אלו אין לאסור ומ"מ ריעות' הוי להצטרף לתר"ל. אך בחזר למראה ארום' או אם מתחלה נמצא ארום' ומוגלא תחת' ואין המראה הולכת מהקרומים כלל יש להטריף דהוי האדום כמכה בדופן נגד מראה אדומה הנתבאר (ב"א). ואם חזר למרא' ריאה כשר אף במכה בדופן כנגדה ואם לא בדק טריפה (ל"ש). ואם לא הלכ' אח"כ מהקרומים יש להטריף. (וכתב השמ"ח ואפי' אין מראה המוגלא או השער כמרא' שהיתה בקרומים כגון שזה שחור וזה לבן מ"מ הואיל ואנו רואין שאין עתה אחר הוצאת מוגלא מראה פסולו בקרום אמרינן שכך היתה מראית המוגל' או השער דרך הקרומים ובקרום אין ריעות' וכשיר'). ואם לא בדק כנזכר דעת השמ"ח להטריף והפ"מ חוכך להתיר והניח בצ"ע (כגון בנאבד'). והל"ש העלה דהמיקל בהפ"מ לא הפסיד אך דוקא על בועה וטיגרי או יש להקל בדיעבד בה"מ אבל לא כשמראה אצל הבועה כ"ב ל"ש. והב"א מיקל גם באצל בועה בה"מ. וכתב עור השמ"ח דאע"ג דאם פתח והוציא המוגלא אי אפשר לנפוח ולראות אם עברה המרא' מ"מ כיון דמקמי הכי הי' בה מראה גם קודם נפיחה ועכשיו כשהוציאו המוגלא הלכ' לה רגלים לרבר רלאו מראה העור הוי. ולכן אם גם קודם לא הי' לה מראה כ"א כשנפוחה לא מהני לה בריק' (הנזכרת שאני אומר אלו הי' אפשר לנפחה אחר שהוציאו המוגלא הי' נשאר בעור המראה כבתחלה והא צריך נפיח' אח"כ לראות אחר הנפיח' אם עברה המראה). והל"ש מקיל בה"מ (כיון דא"א למבדקי') וכן בטיגרי שהוא קשה ולפעמים א"א כלל להוציא המוגלא וישארו הקרומים שלימים וא"א כלל בבדיקה אין להחמיר בה"מ ודוקא במראה פסול' על הבועה או טיגרי. אבל אצל הבועה או אצל הטיגרי אין להכשיר בכה"ג אף בה"מ. (וכבר נתבאר לעיל כן בשם

וה"ה אם האדימה מחמת מכה שבטרפ' או מכל איזה מקום שהיא כנגדה בל"י וב"א. וצריך לבדוק בדופן כנגדה אם יש אדמומית כריאה (אך בדיעבד אם לא בדק כבר נתבאר לעיל). ואם נפוחה לריאה וחזרה למראה ריאה כשר. וכתב ב"א דאין להכשיר כי אם במתלבן כל האדמומית שכנגד מקום המכה בדופן ב"א. (תב"ש ול"ש ולא כהר"ן וב"ח ודמש"א והסכים הל"ש כתב"ש והעלה ראפי' ריעותא ל"ה ודעת הב"א דהוי ריעותא). ואם לא חזרה למראה ריאה רק למראה אחר מהמראות המותרות יש להקל (תב"ש). והפ"מ והל"ש העלו דצריך הפ"מ להקל וסיים הל"ש דהמיקל בלא הפ"מ לא הפסיד ומ"מ הוי ריעותא וכ"ה הב"א (ואם חוזרת למראה ברוי' וגר"א וכדומה פשוט דטריפה). ואם גם מתחלה נגד מכה שבדופן ליכא אדמומית ב"א אחד משאר מראות המותרות' יש להכשיר אף בלא ה"מ (שמ"ח והל"ש רמכה בדופן וכן נשבר הצלע אין אוסר רק באדום ולא בשאר מראות המותרות או בשאר ריעותא שבריאה וכן סירבא תלוי' אין אוסר רק ביוצא מאדום וכ"ה הגבעת שאלו סי' פ"ו להכשיר כל ריעותא נגד נשבר הצלע). וכתב השמ"ח ראי ליכא מכה בדופן רק שנודע שהוכת' בדופן ומסתבר דמזה בא האדמומית כריאה יש להטריף. (וכתב הל"ש דזה תלוי' בראות עיני המורה אם הוי ההכא' גדולה שאיני שתהי' הריא' נלקה על ידו וגם הי' נראה שהניע כח ההכאה עד הריאה אבל בלא"ה לא חיישינן). וכתב ב"א דרין מכה בדופן אפי' בבשר שבין הצלעות נגד אדמומית ואפי' חיתה המכה כל שמקומה ניכר וידוע שיש שם צלקת. וכן אם נשבר הצלע ונקשר ה"ז כמכה. וכן אם נמצא שם בהרות שחורות בדופן טריף או אפי' חיתה המכה ולא נשאר רק רושם מן המכה ומ"מ אם חוזר ומתלבן ע"י נפיחה אפי' רק למראה המותר כשר ל"ש. (ולדעת ב"א בהפ"מ):

שעו שאלה אם יש כריאה כמו נקודות אדומות. שם מבואר דצריך לבדוק אחר נקבים במקום האדמומית ואם לא בדק טריפה (שמ"ח). וכתב הל"ש דמ"מ במקומות דשכיחי נקודות אדומות ובדקו כמה פעמים ולא מצאו נקבים אע"ג דמ"מ ראוי לבדוק תמיד מ"מ אי איתרטי בשוגג ולא בדק יש להכשיר (ובנמצא מורנא בתוך הנקודות האלו (נתבאר לעיל בסי' ל"ו):

שעו שאלה אם נמצא מראה מהאסורות (הנתבאר) רק מלמעלה ע"ג הריאה ולא נכנס המראה תוך הקרומים או נכנס רק בקרום אחר. שם מבואר (דעת הט"ו להטריף אפי' אם לא נכנס לתוך הקרומים כלום רק מראית' מלמעלה. והפר"ח חולק והעלה רבעי ליכנס המראה לתוך ב' הקרומים וכ"ה התב"ש. וכתב הב"א דאם המראה האסור' שלטה בקרום העליון כולו או רובו ואפי' שתחתון כמרא' הראוי לה יש להחמיר אף בצ"ג אם לא היכא דבדק וקלף כל קרום עליון וראה שאין שם שינוי מראה בתחתון וגם יבדוק בנפיחה בפושרין ואפי' אם לא נשתנה רק מקצת בקרום העליון בזה יש לנהוג לקלף קרום העליון באותו מקום ולבדקה תחתיו בנפיח' ובפושרין ואז יש להכשיר לצורך גדול ב"א. אבל הל"ש מתיר בין ככולו בין במקצתו כצו"ג. וה"ה באדום נגד מכה בדופן דינו הכי עיין בשאלה הקודמת. ומ"מ ריעותא הוי להצטרף לתר"ל. אך אם חוזרת ע"י נפיחה למראה המותר אפי' ריעותא ל"ה וה"ה אם אירע

במכה בדופן. ולכן הבהמה טריפה מצד המראה ולא מהני יב"ח מעת שהוכתה בדופן. ויש להקל בהחלוב אין אסור למפרע אף אם הוכתה בדופן תוך יב"ח (רמצינו למתלי דהמראה פסולה נעשה רגע קודם השחיטה):

שפר שאלה מראה כשירה שנתבאר לעיל אי הוי ריעות' שג' דעת התב"ש דהוי ריעות' ומצטרף לתר"ל. והנוב"י מה"ק סימן י' העלה ביש עור ריעותא על מראה כשירה דכשר דמראה כשירה לא הוי לטותא כלל חוץ במראה אדום דבזה גם הנוב"י מורה דמצטרף לריעותא. והל"ש מסיק לדינא דהוי ריעותא. אך סיים דהמיקל בה"מ כדעת הנוב"י לא הפסיד ומ"מ עם ריעותא גדולה מצטרפת גם לרעת הנוב"י. ואם יש סירכא דבוקה של"כ מתוך מראה כשירה טריפה ולא מהני מו"מ אפי' בה"מ. ואע"ג דהמרא' אינו רק מצד א' מהסרכא וסרכא דבוקה מתוך מראה כשירה בין אונא לאונא למטה מחציון ויש חלון או בין אונא לאונא בלי חלון אפי' בה"מ אין להתיר בלי מיעור. ומראה אדום גם לנוב"י מקרי ריעותא ואפי' אינו נכנס לבשר ומצטרף (ל"ש). ואם יוצא ממנו סירכא תלוי' או שאר ריעותא מצטרפת וטריפה אע"פ שאין מכה בדופן. ואם המראה האדומה חוזר ומתלבן ע"י הנפיחה למראה ריאה (רמהני נגד מכה בדופן) מ"מ להצטרף וריאותא דעת התב"ש דהוי ריעותא ומצטרפת. ודעת הל"ש דבכה"ג ל"ה ריעותא (כמ"ש לעיל) ואפי' אם אין הריעות' על המראה ממש רק סמוך לו ממש טריפה לדעת התב"ש:

שפח שאלה מראה כשירה על יתרת בדרי דאונא. שם מבואר דכשר אפי' אודם על יתרת בדרי אם אין מכה בדופן כנגדה אך מראה כשיר' על יתרת מקמא אם הוא כפרק אמצעי של אגודל אחר הנפיח' יש להטריף אפי' בה"מ ואם פחות מפאש"א כשר' (ועיין לעיל בס' ל"ה ל"ש). ואם נאכר ולא בדקו אם מתלבנת ע"י נפיחה יש להכשיר גם כן בה"מ. וכן היכא שהיתרת אין לה סמפון יש להכשיר גם כן (ל"ש): שפח שאלה מראה חריות של דקל שנמצא הריאה נפוחה ומתגדלת אחר הנפיחה (דמבואר לעיל בס' ל"ה להכשיר) אי הוי ריעותא. שם העלה הל"ש דהוי ריעותא גדולה ומצטרף עם רכ"ד (ל"ש):

שפח שאלה מראה טריפה אצל הבועה או טיגרי או מוגלא ובהורקת המוגלא חוזרת למראה הריאה היאך הדין אי הוי ריעותא להצטרף. שם העלה הל"ש דדין מקום מראה זה כדין בועה עצמה לענין צירוף עם ריעותא אהרת (והיכא דחזרה המראה פסולה שאצל הבועה ע"י הורקת המוגלא למראה ברוי"ן ודומיהן טריפה) ואם מתחלה לא ה' רק מראית גר"א או ברוי"ן יש להכשיר בהפ"מ עכ"פ רק דכל מקום המראה הוי ריעותא לענין אם יש ע"י סירכא תלוי' וכה"ג ואם חזרה המראה פסולה שאצל הבועה וכדומה בהורקת המוגלא למראה כשר יש להטריף באין ה"מ. ואם היא בועה כמ"ו במקומות שמכשירין סמיכי כמ"ו יש להכשיר אף באין ה"מ מ"מ ריעותא הוי המראה ההוא שאם עומדת ע"י סירכא תלוי' וכה"ג הוי תר"ל. ואם מתחלה לא ה' שם רק מראה כשיר' אז אין הדין המראה ההוא לענין ריעותא רק דבכר שסמוכה א"י:

שאלה

בשם ל"ש וב"א בדין כזה). ואם ניכר מבחוץ שמראה זו מראה מוגלא הוא ולא בעור בין בבועה בין בטיגרי א"צ בדיקה (שמ"ח). והב"א כתב דלכתחלה צריך בדיקה אם לא שהוא מומחה ובקי שאינו מראה העור והגיל בעבודה זו. ואם אינו יכול לשער ולא ברק יש לאסור:

שעה שאלה אם יש בועה תחת מראה פסולה ויש לה כים בפ"ע וקלף הקרומים שבדיאה ומצא שהכים של הבועה יש עליו מראה פסול'. הב"א שם העלה להכשיר (מאחר דבקרומים עצמם של הריאה אין שם מראה פסולה):

שעכ שאלה מראה כשירה (הנתבאר) ע"ג בועה או טיגרי ולא הלכה המראה אחר שהוציא המוגלא. שם מבואר דכשירה ראמרין המראה והבוע' אחת הוא ומחמת המוגלא בא לה מראה כשירה ולא הוי תר"ל. שמ"ח):

שפ שאלה אם יש מראה טריפה על קרומי הריאה שלא במקום בועה ומוגלא רק במקום בשר ובשקלפו לקרומים אז הלכה המראה מהקרומים. שם העלה התב"ש לאסור (אע"ג דנראה דהמראה מן בשר הריאה באה שהיתה נראה כך בין הקרומים ולא הוי כ"א חסרון מבפנים מ"מ קי"ל לחכמינו ז"ל דלקותא הוא). והל"ש סיים דאינו אומר בזה לא איסור ולא היתר. והב"א העלה בה"מ להתיר:

שפח שאלה אם נפחו להריאה לראות המראה ונמצא שאינה עומדת במקום אחד רק זה ממקום למקום. שם העלה השמ"ח להכשיר (דאמרין דלאו לקותא היא רק יש איזה מוגלא תחתיהם שמראית' כך ואותה המוגלא זה ממקום למקום וכ"ה הב"א. וכתב דלפעמים אירע מראה אדומה וסירכא תלוי' ע"י וכשבורק ממרס ביד המרא' זה ממקום למקום כשירה. וצריך להבחין על זה שלא יטריף בחנם):

שפח שאלה היאך הדין בריאות של חיות ועופות לענין המראות (שנתבאר לעיל). שם מבואר דכל דיני מראות נוהגין גם בחיות ועופות רק שאין צריך לבדוק בעוף אחריהם. אבל בבהמה וחי' כשבורק הריאה תוך הבהמה אם הוא מומחה הוא מרגיש ע"י משמוש אם יש בה מראה שמקום המראה משתנה משאר מקום הריאה לחום או לקור או אינ' חלקה כמו שאר הריאה ואז מוציא הריאה לראות (וכ"כ לעיל בשם הב"א בזה חלוקי דינים). וכתב הל"ש מיהו שכיח בעופות צדורות דם ונראה אדום או שחור והוא בא מבית השחיטה ואין זה צריך אפי' בדיקה כי ניכר הוא למי שהוא בקי בתרגומים וכשר כשהוא מכיר היטב בזה שאינו רק מחמת צדורות דם מבית השחיטה:

ישפח שאלה בכל הטריפות מצד מראות הנתבארו היאך הדין בחלוב. שם העלה הל"ש דבכל הטריפות מצד מראה אין החלוב אסור למפרע כלל רק באודם בריאה ויש מכה בדופן כנגדה דמטרפי' עד ג' ימים. ואם ניכר שהוא מכה ושינה שאינו יודעין מתי נעשה יש לאסור החלוב עד יב"ח. (וכ"מ בפ"כ ר"ס ל"ט במ"ז). אבל אם יודעין העת שהוכתה או שנשבר הצלע והוא תוך יב"ח פשוט דאין לאסור רק עד אותו העת. ואם הוכת' בדופן קודם יב"ח גם הבהמ' נוטה דעתו להתיר ומסופק ביה אד החלוב מתיר בפשיטות. ואם נשבר קודם יב"ח ונתרפא קודם יב"ח ויש אודם בריאה גם הבהמה כשירה בפשיטות. וכ"ז באודם אבל שאר מראות פסולות אף שיש מכה בדופן לא תליין

אף שיש מכה בדופן אם צריך בדיקה בריאה במקום אדמומית. שם העיד הב"א דיש מקומות שמתירין ומ"מ יש להצריך בדיקה ולמשמוש בבשר הריאה במקום האדמומית. ואם הוא נחתך או נופל תתיכות טריפה. ואם לא בדק אחר זה יש להכשיר במקומות אלו בה"מ. וסיום אבל במדינות אלו נוהגין להטריף כשיש מכה בדופן אף אם הבשר שלם ובריא ככל שאר ריאות הבריות כל שהמכה נגר אדמומית שבריאה (כנתבאר לעיל):

שצנ שאלה לפעמים יש על הריאה קליפות כמו נתק נראין כפי אדם מצורע ועשויין כקליפת השום ובצללים (פ"מ). שם מכואר דקולפין הקליפות ממנה ואם תחתיה נמצאת הריאה שלמה כשר וצריך לנפח' דהא עכ"פ ריעותא הוי לענין נפיתה כמו מראה. תב"ש ופ"מ. ומשמע דאפי' בדיעבד אם לא נפחה אסור. אך הפר"ח מתיר בדיעבד אך בהפ"מ דוקא (ודוקא אם קלפה מהריאה וראה שבשר שלם ויפה תחתיו. אבל אם לא קלפה אף בדיעבד אסור) ואפי' יש סרכא מקליפה לקליפה כשר. גם נמצאות לפעמים על הריאות מעל בשר שומות שקורין ווארצליין צריך ג"כ קליפה ואפי' בדיעבד אסור אם לא קלפה. ואם קלף ויצא דם מריאה טריפה. ואם א"א לו לקלף בנחת רק ע"י מיעוץ בכת קלפה מעל הריאה יראה לי שכזה מעכב הנפיתה אפילו בה"מ. ואם לא בדק בנפיתה אסור (ב"א). וממ"נ צריך נפיתה אך דאינו מעכב בדיעבד (תב"ש ופ"מ והל"ש וב"א). וכתב התב"ש דווארצליין אם הם משורשים בבשר הריאה צריך לבדוק אם יש סח' מוגל'א כבועה או טיגרי רק אם נראה לעיניו. דכמו בשר הוא צריך קליפה דוקא ונפיתה כמו בנתק. (וכתב הב"א דאם א"א לקולפם מהריאה דרך מיעוץ והוצרך לקולפם מהריאה דרך פדיקה בחזק יד אין מועיל נפיתה וטריפה ולענין תר"ל עי"ל בסוף סי' ל"ט):

שפט שאלה אודות ריאות של כבשים שנמצא עליהם בעין זהרורית בעלמא מראה רובן ותחוב בתוך בשר הריאה בעומק ושם נתלבן יותר ויותר עד שמגיע לבשר יפה. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ל"ד העלה לקלף העור ולראות אם ישאר אח"כ בלבנותו כי יש לתלות שהמכה היא בפנים הבשר וע"י הבשר נראה זהרירותו בעור וחסרון מבפנים לא שמי' חסרון וכשר:

שפט שאלה ריאה שנחתכה ונמצא בתתיכה אחת ממנה מראה פסולה. שם העלה הב"א דאם נשתתה זמן מה אח"כ שיש לתלות שלפעמים מחמת שליטת האויר בריאה יגרום שיפול בריאה מראה זו יש להתיר. ואם אירע שנפחו ההתיכה ועלתה כהוגן ולא חורה המראה פסולה כשירה והכל לפי ראות עיני המור' לפי שנחתכה ולפי המקום שהיתה מונחת יסם בריאה שהי' נקי בלי שום צבע. וכן אם נתעסקו ומשמשו הריאה זו בידים מלוכלכים יש להקל ולתלות אף אם אין עוד ספק לפי שתולין במצוי:

שצנ שאלה אם נמצא מראה כשירה על הנכשושית. שם הפ"מ מסופק ומהלכהכשיר ילדעת הנוב"י ול"ש נראה להכשיר ג"כ אך דעת השמ"ח וב"א לאסור (אך טיגרי או מורסא על גבשושית כשר):

שצא שאלה מראה כשרה אצל בועה וכדומה ואינה הולכת אחר הסרת המוגל'א מן הבועה יש לה מראה ריאה ממש. שם העלה הב"א דהוי תר"ל (דאין תולין המראה שאצל הבועה בהמוגל'א):

שצב שאלה באותן מקומות שנוהגין להכשיר מראה אדומה

פתיחה לסימן לח

אמרינן סופו ליסתר היינו היכא שאין לו חיזוק במקום אחר. וממילא שיטת רש"י דקרום שעלה מחמת מכה אינה קרום דל"ה סתימה דמיעוקרא וסופו ליסתר. הפי' הב' ברש"י הוא הרא"ש והרא"ה דטריפות דנקבה הריאה הלמ"מ דאין רגילות להעלות קרום ואם עולה קרום מחמת מכה הוא וסופו ליסתר משא"כ כסידרן דרך להעלות רפואה טובה הלכך אי נסרכה הרי העלה רפואה ואם לאו שמא הן מאותן הנקבים שאין להן רפואה. הפי' הג' נלמד מ"ה ל"ה וכ"כ יש לפרש שיטת רש"י דאונא חביתה סותם אלא דחיישינן פן פ"א לא יסתמנה. וכשסרכ' אין מתפרקין. הפי' הד' ברש"י הוא פי' הר"ן דרמיה בריאה הסמוכה לדופן ולא מקרום לבד אלא אונא חביתה סותמת. ולפי"ז דוקא סמוכים ולא סרוכים. (ודעת בעל העיטור שמביא ב"י הוא דעה חמישית דלא כב"י דרוצה להעמיס פירושו בדברי רש"י). ונ"מ דלתוס' אליבא דרש"י אפשר מגב לגב או מחיתוך או למעלה מחציין כשיר' ולהנך ג' פירושים טריפה. והנה להר"ן דוקא סמוך זא"ו ממש הא סרוך בסירכא ארוכה טריפה ולהנך ג' פירושים כשירה. ולשיטת רש"י

כל היכא דאיכא טירחא א"צ לברורי אף בחזקה והיכא דליכא טירחא אף בדוב או ס"ס צריך לברורי ומש"ה בבדיקת ח"י טריפות הוה טורח גדול וסמכין ארובא ולא אמרינן סמוך מדרבנן אלא היכא דנולד מקום הספק והיכי דהמיעוט הוא ע"י מעשה ומש"ה לא בדקינן וושט או קנה דלא אמדינן סמוך. ובריאה צריך לבדוק מדרבנן ופוזין נדר יישכנו נחש. ואין לאכול קודם שיבדוק הטריפות. ומהו אם לא בדק מיד ויש לתלות הנקב לאחר שחיטה אם במשמיד"ט יש לתלות א"צ להקיה ולראות ובשאר טריפות מגיפין. ובועה עשוי להשתנות אין מקיפין. בריא: צריך לבדוק. לאו דוקא בטריפות דסרכות אלא אפי' מטריפות דבועות ומראה ואטום וחסר ויתור וחליף וצורות אונות סדקין וגומות ב' בועות וטיגריא נגד בועה צריך לבדוק אחריהן חוץ אחר הנקבים ואפי' בגדיים וטלאים. הגם דמהר"ם נראה דרק מנהגא הוא מ"מ הוי כאיסור דרבנן. ואם זרק במזיד הוי כמבטל איסור דרבנן. בטעם איסור הסירכות איכא ג' שיטות. הא' רש"י. הב' הרשב"א. הג' הראב"ד. ובשיטת רש"י יש ד' פי'. א' פי' תוס' בדעת רש"י דשל"כ טריפה מטעם סופו ליסתר וכי

הריאה דמותר בהפסד גדול או כגדיים וטלאים דמותר בדיעבד משא"כ באיבדה במזיד אסור אפי' בה"מ יבגדיים וטלאים כדון ביטול במזיד איסור דרבנן פ"מ). וגם הכלים שנתבשל בהם אסורים למי שהבשר אסור ולאחרים גם הבשר מותר אלא שאסור למכור בדמי כשרה רק בדמי טריפה כמו שמוכר לנכרי. ודוקא בשוחט למכור הבשר קנסין. אבל השוחט לעצמו לאכילה ואיבד

הריאה במזיד אזי אף רלעצמו ולמי שנתבטל בשבילו אסור כ מותר למכרו לאחרים אפי' בדמי כשירה (כפר"ח בס' צ"ט דלא כש"ך ואפי' הכר"ו מודה כאן באיבד הריאה וכן הפ"ת מיקל לגמרי מוכא בפ"מ כ"ה הל"ש כאן). וכ"ז דוקא בלא נבדקה מהסירות אבל אם נבדקה מסירות רק שלא נבדקה משאר טריפות או כגדיים וטלאים ואיבד הריאה במזיד אע"ג דראוי לאסור לו הבשר ש"א יעשה כך תמיד מ"מ הכלים שנתבשל בהם מותרים (הל"ש כ"ה וכ"מ מב"א ס"ג) ודין החלב אם איבד הריאה כדי לאכול הבשר החלב מותר גם לו (דלענין החלב אינו מתכוין). אבל אם איבד גם כדי לאכול החלב אסור גם החלב לדידי' (ל"ש). ואם אין לו חלב רק מה שנחלב קודם ג' ימים יכול לכתחלה להשליך הריאה ולמכור לנכרי הבשר ולאכול החלב (דבסידרא אין אוסר החלב רק עד ג' ימים ולטריפות הבא מן הבטן לא חיישין. אכן אם אחר שזרקו הריאה נמצא בצלעות מכה רבה שנסרכה הריאה בצלעות דניכר שהיא מכה ישינה אסור החלב מספק עד יב"ח (פמ ול"ט). אכן הכלים שנשתמשו בהן החלב מן קודם ג' ימים אם אינו ב"י שנמצא המכה כשרים (ל"ט):

שצה שאלה באיזה אופן הא הבדיקה בריאה. שם מבואר דהיינו שיכנים הבדוק ידו לפנים בנחת וימשמש

בכל חלקי הריאה במתון וישוב הדעת (ויבדוק בעודה שוכבת על הארץ ולא בתלייתה ולא טוב עושין כשמוזמנין לתלותה לוקחים למטה ומנענעים אותה קודם בדיקה ב"א) וכשיכנים ידו יחתוך בנחת לפתוה הטרפש ויטה לצד הצלעות (ולא יותר מכרי כניסת ידו כדי שלא יחתוך שם איזה סירכא. ויש חותכין נקב קטן רק להכניר אצבעו ולבדוק סביב ואח"כ מרחיב הנקב שמ"ח. וכתב ב"א ויש שנהגו בבדיקה לקרוע תחלה החזה והוא מנהג רע) וירגיש אם אין בה חסר או חליה או סרכות ושאר טריפות התלוים בריאה דלכתחלה צריך בדיקה אחר שאר טריפות ג"כ ולא דוקא מסירות. אך נ"מ בדיעבד כמו שיתבאר תב"ש ופ"מ בפתיחה לסימן ל"ט. וכתב השמ"ח דבדק זה צריך שיהא מומחה ובקי ל"מ דצריך שיהא בקי בכל ריני בדיקות הריאה אלא אפילו צריך שיהי' בקי ביד ובההרגשה ויורע כל צורת הריאה ומקומה ודרך הנחתה בתוך הכע"ח. וכשבורקה בפנים ומרגיש שאין בה טריפות מדינא א"צ יותר (דבריקת פנים שמה בדיקה). אך יש מקומות (וכן אנו נוהגין) להוציא אח"כ הריאה ולנפוח אותה (מרדכי בשם בה"ג מוכא בב"י ורמ"א) והיכא דנהוג כן אין לשנות. ובאותן מקומות אם לא נפח במזיד (כמו שנתבאר לעיל תב"ש וב"א) ואפילו במקומות דלא נהוג לנפוח מ"מ יש להוציא

רש"י הנ"ל ב' בועות סמיכו או מראה ויובש וכדומה וסרכי מחיתוך לחיתוך כשירה דלו יש נקב בפועל כיון דסביך וסריך לשיטת רש"י כשירה וסירכא תלוי' אפשר דאסור ובדיקה צריך אף בכסידרן דדימא לא סתמ' כל הנקב. השיטה הב' הוא שיטת תוס' ורשב"א דסירכא יש בלא נקב אלא של"כ תתפרק וכל העומד לנקוב כנקוב וכסידרן לא תתפרק. ולפ"ז תרי בועי ומראה בחיתוכים וסריך ומגב לגב טריפה וסירכא תלוי' כשר ובכסידרן א"צ בדיקה. השיטה הג' הוא שיטת הראב"ד והוזכרה בתו' דשל"כ וראי מחמת נקב ובכסידרן משום ששוככות זע"ז ודוחקות באה שם הסירכא בלא נקב. ולפ"ז אין צריך לבדוק אם יש שם נקב וגם אם נמצא נקב בפועל טריפה. סירכא של"כ הוי ודאי טריפה בין מחיתוך לגב בין מגב לגב. ואם נסרכה הריאה למקום אחר לא לריאה עצמה ג"כ ודאי טריפה ולא ספק. חוץ אותם הנוכחים מסעיה י"ח ואילך כש"ע דא"א נוהגין להתיר זהו ספק סירכא ומותר החלב תוך ג' ימים. וה"ה סירכא כפולה ורכוקה אח"כ מינה ובה שיתבאר בפנים דהוי רק ספק טריפה ומותר החלב תוך ג' ימים. גם לשיטת תוס' לא גרע סירכא מהוגלד פי המכה ואמרינן דקודם ג' ימים הוא. יש להסתפק לשיטת תוס' דסירכא מטעם עומד לנקוב אי מתחילין היב"ח משעה שנסרכה של"כ א"ד כ"ד חודש בעינן דאמרינן תוך יב"ח ודאי סופו להתפרק ומשם ואילך אין יכול לחיות עוד יב"ח. וזאת עיקר דאפילו למאן דתופס חומרת התוס' חולין י"א דאם נמצא טריפה אוסרין למפרע ומיהו קודם יב"ח שרינן דל"ה חי יב"ח:

הלכות טריפות סימן ל"ט

שצר שאלה אי צריך לבדוק אחר שום טריפות מן הסתם או דאין צריך לבדוק חוץ מע' טריפות הריאה. שם מבואר דאין צריך לבדוק אחר שום טריפות מן הסתם (ש"ך ופ"מ ותב"ש וש"פ אע"ג דחזוין האידנא דלפעמים מצויים הטריפות יותר מהכשרות. הוא משום ספיקות וחומרות אבל מעיקר הדין רוב כשרים תב"ש) רק אי חזוין ריעותא שיש לחוש על ידו לאיזה טריפות צריך לבדוק אחר אותו טריפות חוץ מן טריפות הריאה הואיל והוא מיעוט המצוי גזרו חז"ל לבדוק אחר כל טריפות שבה בכל מין בהמה וחי' בין זקנים בין ילדים (חוץ בעוף) ואפי' היונקים (מדפליגי ביונקים בנאבדה הרי דצריך בדיקה ואפי' אותן הנדירים ביער והובא לביתו ב"א) וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיק' ישכנו נחש (מחבר והסכימו הש"ך ופר"ח ותב"ש ופ"מ דאיכא שם איסור דרבנן על הבשר כשאר איסור דרבנן ולא אמרינן דליכא רק חובת גברא ונ"מ דאי איכא שם איסור על הבשר הרי נאסרו הכלים להעובר). ואם עבר במזיד כדי לאכול בלא בדיקה דין הבשר כאיסור שמתבטל במזיד דאסור למבטל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבטל בשבילו (שמ"ח אף שיתבאר בסמוך בנאבדה

אבל אחר שנתו אע"פ שהם קטנים ורכים ונקראים גרי וטלה אין להקל. לכן באותן מקומות שנוהגין למעך אחר ה' חרשים יש להחמיר בנאכרה). וכתב הפ"מ והל"ש ס"ק י"ד וב"א דאם לפעמים באיזה גליל שכיחי טובא איזה מין טריפות בבחמות עד שכמעט הרוב נטרפו ועכ"פ מחצה על מחצה כאשר אנו רואים לפעמים שנודמן כך לאיזה סיבה או טריפה בנאכרה אפי' בהפ"מ (כיון דליכא תו רוב כשירות) ואפי' בגרי' וטלאים אם שכיחי בהו בן נמי דינא הכי:

שצט שאלה אם בדיק מסרכות ולא בדיק משאר טריפות כגון שאותו שהכנים ידו אינו בקי בהלכות טריפות רק יודע להרגיש שאין שם סירכ' ואח"כ נאכרה הריאה. שם מבואר דאפי' בהמ' גדולה יש להכשיר אפי' בלא ה"מ (ש"ך ופ"מ ותב"ש וש"פ). וכתב הל"ש דאם שכיחי איזה טריפות לפעמים בבחמ' כגון שהוכחה בגלגולתה מכה רבה רשכית נתרצין עצם והגלגולת (ב"א) בין בעוף (כגון בדיקת הוושט מאוונות) אם לא בדיק אפי' בדיעבד אסור ואפי' בשאר אברים דא"צ בדיק אף לכתחלה מ"מ אם שכיחי איזה טריפות אם לא בדיק אף בדיעבד אסור (כ"ה הל"ש ופ"מ וב"א). וכתב הב"א דאם נמצא סירכא בריאה של עוף אם הסירכא לצלעות כשר אבל לצד חלל העוף טריפה. ולפעמים נמצא על הריאה של אוונות שנראות כאלו יש בה סירכא אבל אינה סירכא שדרך להמצא אין להתיר בזה רק עפ"י בקי שיאמר שזה דרך גדולם:

שצט שאלה אם נטלה גוי או ישראל שאינו בקי קודם בדיקה ותחזירה והרי היא שלימה בלי שום ריעותא. שם מבואר דצריך לנפחה אפילו במקומות שנוהגין לברוק רק בפנים הכא חיישינן דרילמ' קודם שנטלה הגוי הוי מרגיש בסירכות אי ה' בודק רק דעתה ניתקו כבר וצריך לברוק דאולי ירגישו איזה מקום מניתק או נקב. ואם אין מרגישין בה כולם כשירה אפילו בלא ה"מ (כיון דשלימה לפנינו ודאי לא ה' שם סירכא תב"ש). ולכתחלה יש לברקה אחר הנפיחה בפושדן. ואם לא נפחוה כלל אין להכשיר כ"א בה"מ. (דהאי נופחין שכתב הש"ע בשם הרמב"ם רק לכתחלה קאמר הט"ו מחמיר כדעת הב"ה. לכן אין להכשיר כ"א בה"מ תב"ש). או בגריים וטלאים וחיות וכיוצא. ואם במזיד לא נפח דינו כלא בדיק במזיד (כנתבאר לעיל). וכן העלה הב"א ותשו' פרי תבואה סי' ט"ז ותשו' עה"ג סי' כ' דבה"מ ושעת הרחק יש להקל ולסמוך אבדיקתנו (כתב"ש דלא כט"ו):

שאלה תרי אונות דסריכי להרדי. שם מבואר דאם נסרכו שלא כסדרן לא מיבעי' שנסרכה אונא ראשונה מאחר מכל המקומות לשלישית כל מקום שבה דוראי טריפה אלא אפי' נסרכה אונא לאונא שאצלה בין בימין בין בשמאל מנב זו לגב חברתה או מנב זו לחרורה של זו או לחתוכה (דהיינו מקום שמחות'י' זו מזו) וכ"ש לשיפולי (דהיינו סוף החיתוך מקום שמתפרדים קצת זו מזו ע"י הנפיחה). או שנסרך משיפול זו לחברתה שבצירה לאחר מהמקומות שבה או מקמא אונא לחברתה לאיזה מקום שבה כ"ז מקרי שלא כסדרן וטריפה. אבל אם נסרכו שתי אונות הסמוכות להרדי בחיתוך שביניהם (דהיינו מחיתוך לחיתוך שאצלה) הוי כסדרן וכשירה. ואם עומד כסדרן במקום החיתוך

להוציא הריאה אחר הבדיקת פנים כדי לבודקה במראית עין כי ישמא יש שם מראה פסולה או איזה נקב או סירכא תלויה היוצא מן ריעותא אחרת או שאר ריעותא מה שאין יכול להרגיש כשהריאה בפנים הבהמה. (וכתב השמ"ח ס"ב ויש גדולים שגורו חרם על הבורקים שבמקומם על זה ולא יסמוך על בדיקת פנים לחור כ"א בודק שהורגל היטב מכמה שנים בקהלה שהבדיקה שכיח בה יום יום וכן ראיתי נוהגין) ואפילו במקום שנוהגין לסמוך אבדיקת פנים מ"מ כשמרגיש בפנים איזה ריעותא קצת צריך להוציא הריא' לראות בה ואם עדיין הריעות' במקומה עומדת צריך לנפחה ולברוק (תב"ש לרעת הי"ך). וכתב השמ"ח ס"ה דבמקומות שנהגו לנפוח כל ריאה אם בדיקה בפנים ונמצאת שלימה ונאכרה קודם נפיחה יש להתיר אף בלא הפסד מרובה (כיון דבר"מ הביא ואע"ג דנהגו לנפוח הריאה מ"מ אי נאכרה הריאה בלא נפיחה בשירה אלמא דקים ל' דהבי קבילו עליהו לנהוג בן לכתחלה ולא בדיעבד). וכתב ב"א דכמו שהרבה יראת שמים צריך לבדיקת הסכין בן צריך להיות בבדיקת הריאה והבודק צריך שיסיר ויבטל מלבו כל מחשבות זרות שהם לא מענין הבדיקה ויתנהל לאט במתן וייושב הרעת לחפש בכל מחבואי ריאה):

שצט שאלה נאכרה הריאה קודם בדיקה באונס או בשוגג. שם מבואר דאין להתיר הבהמ' (רעת הפ"ה) להתיר אך השמ"ח חולק והעלה דחכמים ז"ל עשאוהו לספק טריפה). ובעל נפש יחמיר לעצמו אפילו בהפסד גדול. אך לאחרים יש להתיר בהפסד גדול (בה"ג ור"י הלוי וריב"ן וס' התרומות ובמדרכי ויש"ש רעתם לאסור. אך רמ"א ואחריו הסכים התב"ש להתיר לאחרים במקום הפ"ג). וכתב הל"ש דבנאכרה הריאה (דמחמירין בלא ה"מ) אם יש לו חלב מבהמה זו תוך ג' ימים יש להתיר וכ"ה הכר"ו וכ"ג רעת הפ"מ (דלא כב"ח). וכתב ב"א דאם הבהמה ה' בה איזה חיש וריעותא מחיים כגון שיעול שקורין (הוסט ב"א). או שנמצא בצלעות מכה רבה וכדומה שזה סימן שנסרכה יש לאסור הבהמה אם נאכרה הריאה בלא בדיקה אף בה"מ וגם החלב ואפי' בחיי הבהמה אין לאכול החלב שזו החולי מראין שנסרכה ריאה שלהם ואף בזה יש להקל בכלים שנתבשל בהם החלב אחר מעל"ע. ועוד כתב דחשו"ק שמסרו להם לברוק הריאה אע"פ שהם מומחים בבדיקה ואין הריאה לפנינו דינו כנאכר' במזיד. ואם מסרו להם בשוגג או מעצמן חלבו וברקו דינו כנאכר' בשוגג או באונס:

שצט שאלה נאכרה הריאה קודם בדיקה בגריים וטלאים וחיות. שם מבואר דאצלם רק לכתחלה נזרו בדיקה כמו בשאר כהמות מ"מ בדיעבד בשוגג או באונס יש להתיר אפי' בלא הפסד (דבהם לא שכיחי כ"כ סירכות לכן לא נזרו בדיעבד שמ"ח). וכל זמן שנקראים בלשון בני אדם גרי וטלה יש להן דין זה (אע"ג דלעיל בסו' ל"ה נתבאר דאין להקל כ"א תוך ל' הכא לענין בדיקה מקילין ש"ך ותב"ש). ובעל נפש יחיש לעצמו אפי' בגריים וטלאים אבל לא יורה בן לאחרים. וטלאים הגדולים בבתיים גדולים להיות הריאה סרוכה לרופן. ולכן אם נאכרה הריאה לא יתיר כ"א אחר העיון בצלעות אם לא נמצא שם סירכא. וענלים רכים שעדיין יונקין שדי אמן דינם בגריים וטלאים. אבל אם הם גם אוכלים לא דעל הרוב הסירכות באים ממאכלים שאין יפה להם. (הש"ך מסופק והשמ"ח ועו"פ הכריעו והב"א העלה דדוקא בתוך שנתו

וראשה אחד כחצי החיתוך שכנגדה. שם מבואר דבכסדרן אפי' יש חלון ואפילו יש הרבה סירכות כסדרן וביניהם כמה חלונות (תב"ש דלא כיש רמפסקים בזה) או שהולכת באלכסון כשיר' (דכל כסדרן אין עשוי להתפרק). ואם הולכת באלכסון וקצר' עד שהבשר מקמט תחת' (תב"ש הוציא בן מדברי הש"ך בסירכא כפול'). או שעל ידי הסירכא אין הריאה מונחת כסדר כגון זו לפניו וזו לאחור יש לאסור (תב"ש ופ"ת וב"א). וכתב הב"א דאם אזלה הסירכא ע"י מיעוץ ומשמוש יש להתיר בין אם נתפשט הקמט אחר הסרת הסירכא בין לא נתפשט הקמט שעדיין מקמט אחר שעברה הסירכא יש להכשיר (ולא דמי לסירכא ממקום למקום דטריפה בכה"ג אם לא נתפשט הקמט לגמרי דמקום למקום אין מנין על הנקב ואם הבשר מקמט הוי ב' לריעותא משא"כ הכא דלמטה מחציו אין שום ריעותא דהא יש לה הגנה):

תג שאלה שתי אונות זו אצל זו אחת ארוכה ואחת קצרה באיזו אונא משעדין החצי כסדרן. שם מבואר דמורדין החציו בקצרה ואפילו אם רבוקה הסירכא בקצרה למטה מחציו ובארוכה ג"כ למטה מחציו (לא אמרינן זיל הכא והוי לוי' מחציו ולפנים דהולכת באלכסון רק מורדין החצי בקטנה תב"ש). ואם הסירכא בכסדרן מחציו ולפנים רק שסמוכה לחודה וכשנפחין הריאה נראה מקום הסירכא מחמת שהיא פרודה שם קצת ומתרחקת מחברתה (יש לחוש לדעת האוסרין בזה ובכלל חור הוי ר"ן לשיטת רש"י ושיטת הראב"ד). והש"ך והפר"ח מקילין אך התב"ש העל' דיש לחוש לדעת האוסרין ואין להקל כ"א במקום שידוע המנהג מקדם להקל בבידור אז אין לסתור מנהגו. והל"ש העל' להקל כדעת הש"ך אלא אם כן בידוע שיש במקום זה מנהג לאסור. וכתב ב"א דאם הסירכא נמצא האונא ויש ספק אם למעלה מחציו הוא הסירכא אם למטה מחציו יש להתיר בין אם יש חלון ובין אם אין חלון כגון שיוצאת מעיקרי האונות עד אמצע האונות ויש ספק אם עולה קצת למעלה. ומכל מקום יש לבדוק הריאה בנפיתה ולשום רוק על מקום הסירכא לראות אם אינו מבצבץ:

תד שאלה סירכא בכסדרן ומאותה סירכא יוצא סירכא תלוי' שלא נדבקה לשום מקום או דבוקה לסירכא עצמה. שם מבואר דזה הנקרא סירכא כפולה וכשר לדירן בלא מו"מ. ואם דבוקה למקום אחר אפילו באחת מאונות אלו רק שלא מחציו תתוכן ולפנים טריפה (לדעת הט"ז ופר"ח ותב"ש דלא כש"ך והל"ש סקנ"א העל' כש"ך בה"מ להתיר אף בלא מו"מ). ומ"מ מהני כאן מיעוץ ומשמוש (דכשניטל הכל ע"י מו"מ ירא' דדרך הפשטת ליחה הוא ולתב"ש בהפסד ולדעת הל"ש ומ"ע ש"ג ע"ג אפי' בלא הפסד). ואם הראשונ' שבין החתיכות לא עברה ע"י המשמוש רק הסירכא כפולה עברה ע"י משמוש דעת התב"ש ומ"ע שם להטריף. אך הב"א העלה דהמקיל בהפ"מ לא הפסיד. (וסירכא כפול' בכסדרן אפילו ריעותא ל"ה להצטרף לתר"ל ל"ש). וכתב הב"א דצריך בזה לנפוח הריאה לראות שמא תעלה הסירכא בנפיתה או שתהי' הבשר מקמט תחת הסירכא ואח"כ ישים רוק או פושרין בכל מקום דבוקות הסירכות לראות שמא מבצבץ שם. ואם ע"י הנפיתה נראה שמקמט בשר הריאה דינו כדיון סירכא ממקום למקום ומקמט שיתבאר:

תה שאלה סירכא בכסדרן וארוכה עד שבנפיתה יוצאת מבין החתוכים לצד הגב. שם מבואר דעת השמ"ח ומ"ע

החיתוך ונפדרו האונות עד שנראה מקום הסירכא דעת הש"ך ופר"ח להכשיר וכ"ה הל"ש אם לא דיש מנהג לאסור וכ"ה הב"א. והתב"ש כתב דבאין מנהג ראוי לאסור ואם חוזר ומתכס' יפה כשנפחין כשר (ב"א). אבל אם נסרכה למעלה מחציו לצד שיפולי אפי' מחיתוך לחיתוך העל' השמ"ח וב"א סימן ו' לאסור כרמ"א וש"ך ופ"מ דלא כהר"ן ובדיקות אחרונים (ובטעמי טריפות סירכא נחלקי הראשונים שיטת רש"י ורא"ש לשיטת רש"י ור"ן לשיטת רש"י ושיטת תוספ' ושיטת הראב"ד ואנו מחמירין בדברי כולם). ומנהג מדינות אלו להכשיר בכסדרן אפילו בלא בדיקה (ש"ך וכן נוהגין דלא חשבינן זה לריעותא אפי' לשיטת רש"י ז"ל שמ"ח) והכי דלא נהיג כגון בעיר חדש' וכה"ג יש להניח מקום זה בפושרין ולנפוח לראות אם מבצבץ אך א"צ להפסיד הסירכא מתחלה אם לא שהוא בין אונא לאונא דאז צריך להסיר הסירכא קודם בדיקה ובדיעבד כשר אם לא בדק בפושרין ב"א. אך דוקא כנסרך למטה מחציו לצד עיקר של האונות. אבל אם נסרכה למעלה מחציו צריך בדיקה אם לא במקום דנהגו בבידור להקל בלא בדיקה פ"מ ותב"ש. (והב"א העל' להקל בה"מ אף שאין מנהג מבורר להקל והוא שאין חלון והוא כמלא אצבע משיפולי בדקה וב' אצבעות כגס' אם לא שיש מנהג מבורר להחמיר) מ"מ אפי' בכסדרן בעי נפית' לראות היטב מקום עמית הסירכא שמא לאו כסדרן הוא ואפי' בדיעבד יש לאסור בדלא נפח' כלל (דגרע מנאכדה הריא' די"ל שלא הוי' סירכא אבל כאן כיון דחזוין סירכא איכא למיחש לאיסור. מ"מ אם לא נפח רק נתכוין להשגיח היטב אם הוא ממש כסדרן ונאכדה והוא בקי ואומר ברי לוי שהי' כסדרן ממש יש להכשיר ל"ש וב"א סכ"ו). ואפי' במקומות אלו שאין צריך בדיקה אם אירע דבדק ונמצא נקוב טריפה (כשיטת תוס' והראב"ד ואף לשיטת רש"י ראוי להטריף). וכן אם לא בצבצ' כשהסירכא בה ואירע שהסירו ממנה הסירכא ובצבצ' במקום שהי' הסירכא טריפה (כשיטת תוס' וראב"ד אף לשיטת רש"י ראוי להכשיר והל"ש מפסק בזה). ודוקא שנטלה בנחת (כגון שחתך הסירכא בסכין סמוך לבשר ל"ש). וכ"ש היכא שהסירכא עוברת על ידי מו"מ ונמצא שמבצבץ תחת' (אבל אם פרקוהו בכה כגוונא שיש לתלות שנעשה הנקב עתה מחמת הפריקה ואין היכר דנקב מחיים הוא יש להכשיר (שמ"ח). וכתב ב"א דאף בלא צורך גדול יש להכשיר. ואם עבר' הסירכא על ידי מיעוץ ונמצא תחתיו נקב ויש לתלותו ביד הטבח וכה"ג יש להקל. (ועי"ל בסוף סי' ל"ו מ"ש בשם תשו' השיב משה). ודוקא במיעוץ ע"י גלגול בין האצבעות אבל מיעוץ על ידי קליפת הצפורן אין להקל. (ואם נמצא נקב בקרומי הריא' אף בין החתיכה טריפה ב"א):

תא שאלה אם נפחה לריאה שיש בה סירכא כסדרן ועלתה גם הסירכא בנפיתה. שם מבואר דפשוט הוא להטריף (ואפי' לשיטת רש"י). ודעת השמ"ח דצריך לברוק אח"ז (והב"א העלה דא"צ). וכתב הב"א דה"ה אם נמצא דם בתוך הסירכא אע"פ שהוא כסדרן יש להטריף ואינו מועיל מיעוץ בזה ואפילו אם אחר שחתכין הסירכא משתנית מראית הסירכא ונהפכ' ללבן טריפה דרדאי נקובה היא (עי"ל בסוף סימן ל"ו מש"כ בשם ב"א):

תב שאלה נמצא סירכא בכסדרן עם חלון או דסרכא כסדרן הולכת באלכסון כגון ראשה האחד בעיקר

ומ"ע ש"ג ע"נ לאסור והל"ש והב"א העלו דבמקום הפ"מ או במקום שיש שם עור איזה צד היתר יש להקל. ואם הסירכא ארוכה ומתכפלת ומונחת מעצמה בתוך החתוכים או יוצאת מקמא אע"פ שמתוך שהיא ארוכה אפשר להוציא הכפל להניח לצד הגב כשר (תב"ש ו"פ). והב"א סיים המחמיר גם בזה במקום שאין ה"מ כשהסירכא ארוכה יותר מטפח תע"ב:

תו שאלה אם יש כעין קרום יוצא מעיקר החתוכים ודבק בחתוכים. שם מבואר דכשירה אפילו למעלה מחציו (מחבר וט"ז ו"ש"ך) ואם נסרך הקרום עד השיפולי דהיינו שנסרך על החור השיפולי. דעת השמ"ח להתיר ככהאי גוונ' דער השיפולי ועד בכלל (וכ"ה לדעת הט"ז ו"ש"ך והפ"מ מפסק בזה). והל"ש העלה דרוקא עד השיפולי (ולא עד בכלל) הוא ריש להקל. וכ"ה הב"א אם לא הוי רמנהג להקל גם בזה. ואם יוצא סירכא תלוי' מקרום זה או דבוקה להקרום עצמה כשר ואפילו למעלה מחציו. אך דרוקא עד השיפולי ולא עד בכלל לדעת הל"ש (ולדעת השמ"ח אפילו בשיפולי נופי'). ואם דבוקה לאותה אונא שלא בחיתוך אם עברה רק הסירכא על ידי מו"מ כשר (כאן בקרום גם השמ"ח מורה דלא בעי שעברו שניהם כבסירכא כפול' הנ"ל וכ"ש להל"ש דכשר דההרום אין דיעותא כלל ואפילו מיעור לא צריך בקרום משא"כ בסירכא כסדרן אם יוצא מינה ובה דצריך למעך אך מבין החתוכים שמ"ח. ואם לא עברה דעת השמ"ח להטריף. ולדעת הל"ש בסירכא כפול' כ"ש כאן כשר) ודוקא בליכא שום חלון באותו קרום. אבל אם יש בה חלון אינה אלא סירכא. ואם הוא למעלה מחצי' צריכה מיעור (ככל סירכות שלא כסדרן) וביש בועה אסור בין למעלה בין למטה מחציין משום תר"ל (ש"ך ופ"מ). ואם ניכר שאינ' קרום שאינה חלקה ואין שוה בכל מקום או עב ביותר (הב"י ו"ש"ך לא חילקו בין עב לרק אך ש"פ מחלקין בין עב לרק) זה ניכר שנעשה מהיר כשאר סירכא אין לדון בו כ"א כדון סירכא (ואינה כשירה כ"א בכסדרן היינו למטה מחציין ודבר זה תלוי' בראות עיני החכם המורה והכל כשהוא נפוחה משערינ' תב"ש וב"א). וכתב הב"א שאם יש עליו תבנית קרום אלא שהוא עב קצת אם אינו מתפשט למעלה מחצי' וניכר לבקיאם בדקותו ובתבניתו שהוא קרום ויוצא ממנו קרום שרבוט לאות' אונא עצמה שלא בחיתוך אפילו אינ' עוברת ע"י מו"מ יש להכשיר. אך בדבוק לדופן אם אינה עוברת ע"י מו"מ יש להחמיר באין ה"מ ב"א. ואם אינו מתפשט עד סוף החיתוך ועדיין נשאר כאצבע מסוף שיפול החיתוך עד הסירכא דעתו ריש להכשיר ובאינו שוה בכל מקום גם הפ"מ דן אותו הקרום לסירכא (כגון שבמקום א' עב ובמקום אחר רק) ואם יש בועה יש לעיין. ונראה לצדד להקל בקרום:

תו שאלה אם יש כעין קרום יוצא מעיקר החתוכים ודבק בחתוכים. שם מבואר דכשירה אפילו למעלה מחציו (מחבר וט"ז ו"ש"ך) ואם נסרך הקרום עד השיפולי דהיינו שנסרך על החור השיפולי. דעת השמ"ח להתיר ככהאי גוונ' דער השיפולי ועד בכלל (וכ"ה לדעת הט"ז ו"ש"ך והפ"מ מפסק בזה). והל"ש העלה דרוקא עד השיפולי (ולא עד בכלל) הוא ריש להקל. וכ"ה הב"א אם לא הוי רמנהג להקל גם בזה. ואם יוצא סירכא תלוי' מקרום זה או דבוקה להקרום עצמה כשר ואפילו למעלה מחציו. אך דרוקא עד השיפולי ולא עד בכלל לדעת הל"ש (ולדעת השמ"ח אפילו בשיפולי נופי'). ואם דבוקה לאותה אונא שלא בחיתוך אם עברה רק הסירכא על ידי מו"מ כשר (כאן בקרום גם השמ"ח מורה דלא בעי שעברו שניהם כבסירכא כפול' הנ"ל וכ"ש להל"ש דכשר דההרום אין דיעותא כלל ואפילו מיעור לא צריך בקרום משא"כ בסירכא כסדרן אם יוצא מינה ובה דצריך למעך אך מבין החתוכים שמ"ח. ואם לא עברה דעת השמ"ח להטריף. ולדעת הל"ש בסירכא כפול' כ"ש כאן כשר) ודוקא בליכא שום חלון באותו קרום. אבל אם יש בה חלון אינה אלא סירכא. ואם הוא למעלה מחצי' צריכה מיעור (ככל סירכות שלא כסדרן) וביש בועה אסור בין למעלה בין למטה מחציין משום תר"ל (ש"ך ופ"מ). ואם ניכר שאינ' קרום שאינה חלקה ואין שוה בכל מקום או עב ביותר (הב"י ו"ש"ך לא חילקו בין עב לרק אך ש"פ מחלקין בין עב לרק) זה ניכר שנעשה מהיר כשאר סירכא אין לדון בו כ"א כדון סירכא (ואינה כשירה כ"א בכסדרן היינו למטה מחציין ודבר זה תלוי' בראות עיני החכם המורה והכל כשהוא נפוחה משערינ' תב"ש וב"א). וכתב הב"א שאם יש עליו תבנית קרום אלא שהוא עב קצת אם אינו מתפשט למעלה מחצי' וניכר לבקיאם בדקותו ובתבניתו שהוא קרום ויוצא ממנו קרום שרבוט לאות' אונא עצמה שלא בחיתוך אפילו אינ' עוברת ע"י מו"מ יש להכשיר. אך בדבוק לדופן אם אינה עוברת ע"י מו"מ יש להחמיר באין ה"מ ב"א. ואם אינו מתפשט עד סוף החיתוך ועדיין נשאר כאצבע מסוף שיפול החיתוך עד הסירכא דעתו ריש להכשיר ובאינו שוה בכל מקום גם הפ"מ דן אותו הקרום לסירכא (כגון שבמקום א' עב ובמקום אחר רק) ואם יש בועה יש לעיין. ונראה לצדד להקל בקרום:

תו שאלה אם יש כעין קרום יוצא מעיקר החתוכים ודבק בחתוכים. שם מבואר דכשירה אפילו למעלה מחציו (מחבר וט"ז ו"ש"ך) ואם נסרך הקרום עד השיפולי דהיינו שנסרך על החור השיפולי. דעת השמ"ח להתיר ככהאי גוונ' דער השיפולי ועד בכלל (וכ"ה לדעת הט"ז ו"ש"ך והפ"מ מפסק בזה). והל"ש העלה דרוקא עד השיפולי (ולא עד בכלל) הוא ריש להקל. וכ"ה הב"א אם לא הוי רמנהג להקל גם בזה. ואם יוצא סירכא תלוי' מקרום זה או דבוקה להקרום עצמה כשר ואפילו למעלה מחציו. אך דרוקא עד השיפולי ולא עד בכלל לדעת הל"ש (ולדעת השמ"ח אפילו בשיפולי נופי'). ואם דבוקה לאותה אונא שלא בחיתוך אם עברה רק הסירכא על ידי מו"מ כשר (כאן בקרום גם השמ"ח מורה דלא בעי שעברו שניהם כבסירכא כפול' הנ"ל וכ"ש להל"ש דכשר דההרום אין דיעותא כלל ואפילו מיעור לא צריך בקרום משא"כ בסירכא כסדרן אם יוצא מינה ובה דצריך למעך אך מבין החתוכים שמ"ח. ואם לא עברה דעת השמ"ח להטריף. ולדעת הל"ש בסירכא כפול' כ"ש כאן כשר) ודוקא בליכא שום חלון באותו קרום. אבל אם יש בה חלון אינה אלא סירכא. ואם הוא למעלה מחצי' צריכה מיעור (ככל סירכות שלא כסדרן) וביש בועה אסור בין למעלה בין למטה מחציין משום תר"ל (ש"ך ופ"מ). ואם ניכר שאינ' קרום שאינה חלקה ואין שוה בכל מקום או עב ביותר (הב"י ו"ש"ך לא חילקו בין עב לרק אך ש"פ מחלקין בין עב לרק) זה ניכר שנעשה מהיר כשאר סירכא אין לדון בו כ"א כדון סירכא (ואינה כשירה כ"א בכסדרן היינו למטה מחציין ודבר זה תלוי' בראות עיני החכם המורה והכל כשהוא נפוחה משערינ' תב"ש וב"א). וכתב הב"א שאם יש עליו תבנית קרום אלא שהוא עב קצת אם אינו מתפשט למעלה מחצי' וניכר לבקיאם בדקותו ובתבניתו שהוא קרום ויוצא ממנו קרום שרבוט לאות' אונא עצמה שלא בחיתוך אפילו אינ' עוברת ע"י מו"מ יש להכשיר. אך בדבוק לדופן אם אינה עוברת ע"י מו"מ יש להחמיר באין ה"מ ב"א. ואם אינו מתפשט עד סוף החיתוך ועדיין נשאר כאצבע מסוף שיפול החיתוך עד הסירכא דעתו ריש להכשיר ובאינו שוה בכל מקום גם הפ"מ דן אותו הקרום לסירכא (כגון שבמקום א' עב ובמקום אחר רק) ואם יש בועה יש לעיין. ונראה לצדד להקל בקרום:

תו שאלה קרום הנמצא מריאה לדופן. שם מבואר דאין מקרי קרום כ"א מחיתוך לחיתוך אבל במקום אחר כגון מריא' לדופן וכיוצא בו אפילו מחור לחור אעפ"י שהוא כתבנית קרום אינו אלא סירכא. ואם הוא יוצא מעיקר החיתוך והולך בסמוך לחור במקום מנולה קצת יש להקל (ל"מ לדעת הל"ש דמתיר גם בסירכא כה"ג אלא אם התב"ש מיל' כאן בקרום. והל"ש כתב דבסירכא כה"ג הוי עכ"פ דיעותא ובקרום אפי' דיעותא לא הוי):

תו שאלה קרום או סירכא הדבוקים בין החתוכים וגם החור. לשיטת רש"י ובין לשיטת תוס' תב"ש ול"ש:

תו שאלה וורדא שנסרכה לאיזה מקום שבריא. שם מבואר דוורדא לכל מקום שתסרך טריפה ואפילו נסרכה לכיס שלה ואפילו כולה נדבקת בו (ל"א דרבותיהו בהני דפעמים הרבה בחיי יוצאת מהכיס ותתרפס) אבל מהני בה מיעור ומשמוש ויברקנה בנפיתה בפושדן ואם שלימה היא כשירה. ואם לא ברקה כן טריפה (דעת השמ"ח דיפרידה בנחת מהכיס ויברקנה בנפיתה. והל"ש העלה דאין לסמוך בדבוקה כולה להפרידה רק מיעור ומשמוש מהני וכ"ה הב"א דבעי מו"מ ובריקת פושדן אם מבצבץ ודבוקה אם אירע דהפרידה ונמצא בו נקב טריפה). ואם אינה סרוכה לכיס ולא דבוקה רק שאינה יכולה לצאת מכיסה מחמת דוחק השמ"ח בשם דמש"א הניח בצ"ע. והב"א העלה דלעת הצורך פותחין אותה ע"י חיתוך לראות שלא תהי' נסרכת בכיסה ויש להקל ולהכשיר כיון שאין הריעותא בעצמות' של הוורדא כלל (ובוורדות דמריאות שקורין בופילאקסען שיש להן שני וורדות (ע"ל בסי' ל"ה) אם נסרכו זל"ו כשר אם עוברת ע"י מו"מ ב"א):

תו שאלה אם יש ב' וורדות בשורש אחד כעובי אצבע והם סרוכים להדדי זו לזו. שם מבואר דטריפה כיון שהכל דוחקן זה ע"י יותר מראי עשויות להתפרק. ודעת השמ"ח בשם ז"ט ראפי' מו"מ לא מהני. והל"ש (בסי' ל"ה סק"ב) הניח בצ"ע. והב"א העלה דאם נסרכו בכסדרן שהם מתאימות זו לזו אם הסירכא עוברת על ידי מיעור יש להתיר. אבל אם יש סירכות בוורדות אלו מחיתוך וורדא זו לגב וורדא זו הבודקים בקיאים שוורדא זו חלוקה לב' מלידה ומבטן ויש להם או מגב לגב יש להטריף ולא מהני מיעור. אמנם אם נראה לעין שורש א' יש להקל ע"י מו"מ בה"מ ב"א. וכן אם יש חסרון מקצת מן הוורדא ונמצא החתיכה החסרה כאונא או כאומא באופן דכשר או אם יש סירכא מן הוורדא לחתיכה הדבוקה באומא או באונא טריפה ואין מועיל מו"מ (ל"ש וב"א). ואם הוורדא נדבקת למטה בשורש שלה עם הכיס שלה כשירה (וריעותא הוי להצטרף ל"ש). דהכי רבותיהו שנדבקת בשורשה מצד הגב לכיס ושיעורם עד מקום נגד שכלה החרץ וא"צ בדיקה (אבל למעלה מזה לאו רבותיהו וצריכי בדיקה ודוקא ע"י דיבוק אבל ע"י סירכא אי יש חלון או אפי' אין חלון אלא עוד המדבק אותו אל הכיס אין זה דבק טוב וטריפה. וגם צריך לדקדק אם אין הדבוק מחמת איזה מכה הוא שאז ודאי טריפה. והב"א בתשו' סוף סי' נ' העלה דהיכי דאיכא ספיא ואינו ברור שהוא השורש לכך אז יש להחמיר ואין להכשיר רק בכירור שלא נדבק רק השורש. ובסי' ע' העלה דיש להקל בדבוק זה מתחלת מקום חבור' עד המקום שמתחיל להתעגל ולהתלבש בצורת הוורדא (שער מקום ההוא חל שם שירש וורדא):

לסמוך על הבודקים):

טו שאלה אם נמצא לפני הריאה מבחוץ מקום שהם סמוכים לשומן הדבוק בשררה ויורד בין שתי הערוגות ואותו מקום בריאה דבוק לאותו שומן. שם מבואר דכשירה אם דבוק כל האורך מהתחלת הריאה עד הפירור שבין האונות והאומות או כל אורך מהתחלת הפירור שבין האונות והאומות עד סוף האונות וליכא חלון בדיבוק שיכול להכניס אפי' מחט (דאי לאו הכי סרכא הוא) ורוחב הדיבוק יש להכשיר אע"פ שאין כל מה שכנגד השומן דבוק אפי' פרוד רוחב של צד חוץ. אבל אם צד חוץ דבוק ופנים פרוד אפי' משהו טריפה. וה"ה אם רק אומא אחת דבוקה לשומן כדינה מראשה עד סופה או אע"פ שגם עוקץ האומא דבוק כשר (ב"א) ואע"פ כדוקה ונפיתה בפושרין יש להצריך. ואם אומא אחת דבוקה כדינה ואומא שבצד הב' פרודה לגמרי או באונות שבצד אחד דבוקים ובצד השני פרודים כשר (שם"ח) ומכ"מ ריעותא הוי להצטרף:

טז שאלה אם נגזות האומות ואונות דבוקים ממש בשררה. שם מבואר דאם אין שם חלון משהו יש להכשיר ודוקא ב' נגזות של האומות וכל הנגזות. ובמקומות שמנהג מבואר להם להכשיר אפילו רק נגזות האומות דהיינו מהשלמת האונות עד סוף האומא דבוק בלי חלון אין לסתור מנהגן. (אבל לא באומא אחת תב"ש ופ"מ וב"א) ואם מנהגם ידוע להכשיר אף בנגזת יחידה אין לסתור מנהגן ב"א. ובה"מ יש להקל אפי' אם צד החוץ של הרוחב פרוד אבל בהיפך אין להקל (תב"ש וב"א) ודוקא בדיבוק ולא בסירכא המחברם. (וכתב התב"ש דנגזות האומות והאונות הם הנקרא נגזות אחרי האונות מקום שרובצות על השררה) וריעותא הוי להצטרף (והיכי דמנהגן להתיר אף בנגזות אומא אחת דבוקה יש להצטרף בדוקה ונפיתה בפושרין

תז שאלה האומות למעלה במקום שהם דבוקים אל הערוגה סמוך לחצר הכבר דצריכי שיהיו נפרדים לשם כעובי אצבע אגודל זו מזו וגם נפרדים מן הקנה ושומן שיוור מבין שתי הערוגות ודבוקה שם בלי פרוד כעובי אצבע או דבוקה לשיפולי האומות לחצר הכבר אע"פ שהיא דבוקה לשם בלא חלון. יש מהרי"ו העלה דצריך להיות נפרדים כעובי אצבע וכן כמה ספרי בודקים כתבו דנהגו כך. והב"א מכשיר אפי' בפרוד כ"ש וגם מו"מ נראה מב"א דמהני (וריעותא הוי להצטרף):

תיח שאלה אומא הדבוקה לשומן הלב אי מותר להכשירה ע"י נענוע אם מתנחשת. שם מבואר דיש מקומות שנהגו לנענע ג' פעמים אם מתנחשת מחמת נענוע מכשירין. אבל אנו מטריפין במדינות אלו (שם"ח). וכתב הרמ"א דכל אלו הדבוקים אין להכשירם כ"א ע"י שאלת חכם ומורה הוראה ואין ללמוד מדבוקות אלו לריאה הדבוקה למקום אחר. וכן יש להחמיר בכל ספקן וכל אלו הדבוקים ריעותא עכ"פ הם להצטרף לשאר ריעותא (ל"ש):

תיט שאלה סירכא היוצא מהריאה בכ"מ שהיא והיא תלויה שאינה דבוקה לשום מקום. שם מבואר דסירכא תלויה כשרה אפילו אינה עוברת ע"י מו"מ היינו שמשמש וראה שאינה

תיב שאלה יתות מקמא שנסרכה להוורדא בכסדרן. שם מבואר דטריפה אפי' בנסרכה בכסדרן (שעומדת בצד הוורדא ונסרכה בכסדרן לוורדא ולפי הנראה משמ"ח ול"ש ל"מ מו"מ ג"כ אבל לדעת הב"א יש להתיר ע"י מו"מ ועי' לעיל סי' ל"ה שאלה קצ"א מ"ש. ובשלא כסדרן פשיטא דל"מ). ואם נסרכו שני יתרת מקמא להדרי בכסדרן ג"כ דינה בנסרכה לוורדא. אך הל"ש מקיל בזה קצת לראות במקום שאין הלב שוכב ודוחק. ויתרת ברדי שנסרכה בכסדרן רין אונא יש לה וכשירה בלא בדוקה ואם נסרכה שלא כסדרן ל"מ מו"מ (ועי' בס' ל"ה):

תיג שאלה אם נסרכה האונה או האומא לגרגרת או לשמנינות הלב או לכיסו או לטרפש הכבר או לטרפש הוורדא שהוא סוף טרפש הלב או לרחם או לסמפון היורד בין ב' הערוגות או לקנה הלב או לשמנינות הסמפונות. שם מבואר דאפילו סרכה לאחד מהמקומות הללו בלי שום פילוש טריפה (והכלל כל מקום שתסרך הריאה או שתדבק טריפה דהכל מקרי שלא כסדרן). ובמדינות אלו נהגו למשמש ולמעך הכל (שם"ח):

תיד שאלה האונות העליונות הסמוכות לגרגרת אם אחת מהן או שתיהן דבוקות לגרגרת במקום סמיכתן. שם העלה השם"ח דאם אינם דבוקים ממש כ"א ענין סירכא או עור ביניהם המדביקים אע"ג וליכא חלון ואדוקה בחזק מעיקרא לסופה והסירכא קצרה עד שאין הפרש בין האונא לגרגרת כ"א מעט מזער משהו בעלמא אפי' טריפה (דבעינן דבוקים ממש בתולדה ולא ע"י דבר אחר המדביקים). ואם הם דבוקים בדבוק גמור כשר (תב"ש ולא כע"י דנסתפק באונא השמאלית הדבוקה וגם דלא כיש בודקים דקא כששני אונות העליונות דבוקות). אצבע קטנה לתוך החלון (תב"ש בביאור דברי מרדכי). ובסופו ודוקא בדבוקים מעיקר עד סופו ואין חלון גדול כ"כ שיכול להכניס אפי' פרוד קצת כדרך חיתוך. אך מ"מ פחות מרוחב אצבע קטנה שם"ח. אך יש מקומות דנהגין להקל בסופו אפי' חיתוך גדול והיכי דנהגו נהגו) ובלבד שלא יהא חלון (דאם הוא חלון גדול כ"כ אמרינן דסירכא היא) ורוחב דיבוק האונא הדבוקה לגרגרת אין להקל כ"א שהפרוד בצדדים פחות מרוחב אצבע קטנה שאז הוי רק היכר חיתוך. אבל כשיש בצד אחד כאצבע קטנה וכ"ש שמהודק בצדדי הרוחב ובאמצע פרוד אפי' בכ"ש טריפה דאין זה דבוק טוב אלא סירכא. וכתב הב"א דאפי' כשהפירור בצדדים פחות מרוחב אצבע קטנה מ"מ צריך לבדוק בנפיתה ולהניח אונא זו בפושרין ולברוק אם מבצבץ ואין חילוק בין דבוקה כולה בכל אורך הגרגרת או במקצתה לבד (ומ"מ ריעותא הוי להצטרף). וכתב הב"א דבאונא עליונה הימנית יש בה שני חודין אחת פונה למעלה ואחת למטה לפני הריאה. ואם היא דבוקה בעובי' להגרגרת מאות' החוד של צד פנים עד כרוחב אצבע קטנה סמוך להחוד הפונה לצד גב הריאה יש להכשיר. אבל יותר מרוחב אצבע אין להכשיר. אבל אם להיפך הוא שהחוד הפונה לצד גב הוא דבוק והפונה לצד פנים הוא נפרד אפי' אין בפירור הזה כרוחב אצבע יש להטריף בלא ה"מ. ואם ב' החודים שבעובי האונא דבוקים מזה ומזה ובאמצעי הוא פרוד אפי' כ"ש טריפה. ועוד כתב דכן אם דבוק מקצת מהגב וגם הנגזת טריפה. ואם נפרד ביד בנחת מהשררה כשר ע"י בדוקה דפושרין. (ופ"מ) כתב דבכל אלו הדברים צריך עיונא ואסיפת חכמים להכשיר ואין

נסרכ' למכה שבדופן. ודעת השמ"ח דלא מהני מיעוץ לא בנסרכה למכה שבדופן ולא תלו' נגד מכה שבדופן. והל"ש העלה דבין נסרכה למכה שבדופן בין תלו' נגד מכה שבדופן יש להקל במיעוץ אם לא במקום דמנהגם מבורר לאסור במיעוץ. וב"ה דעת ב"א ונבעת שאול סי' נ"ז. ואם ליכא מכה גמורה אלא שינוי לגרועות כגון בהרות שחורות וכדומה אי הוי במכה. והנה דעת הש"ך סק"ל בדעת הרמ"א נראה דבהרות שחורות לא הוי סימן מכה כמו בסרכה למכה שבדופן. והתב"ש העלה דרובא בנסרכה למכה שבדופן בהרות שחורות לא הוי מכה להקל. אבל בתלו' נגדה הוי מכה (והפ"מ וב"ה הל"ש להקל בה"מ דבהרות שחורות לא הוי סימן מכה). וגם יש לנפחה ולראות בה היטב במקומות אחרים כריאה שאין שם ריעותא במקום הריאה הנרא' שמשם נתקה או שאר ריעותא ובריעבר אם לא נפחה ולא ברק במקומות כנגדה כשורה. ורובא בסתמא אבל אי אירע רמיעך ומשמש בהתול' ולא עברה כיון דדרך הפשטת ליחה לעבור ע"י מו"מ ולא עברה הרי זו ריעותא ואוסר בריעבר כ"א כשנפחה וגם ראה במקומות כנגדה ולא נמצא ריעותא או מכה. והמחמיר לכורקה גם בפושטין לכתחלה כשיש בה ריעותא זו תע"ב (וב"ה מ"ע ש"נ ע"ג).

תכ"א שאלה סירכא שהיא תלויה ובסופה כעין כפתור ונראה כעין בועה מלאה מוגלגל. שם מבואר דבין בשיפולי ובין בשאר מקום שבריא דאם הסירכא דקה והכפתור קטן עד שיש לתלותו בהפשטת ליחה בעלמא יש לנפח הריאה אם אין הסירכא עולה בנפחת כשר (ב"ה התב"ש כרעת הש"ך ופר"ח דלא בט"ו רהביא מעשה זו בשם מ"ב והעלה לאיסור מטעם בועה בשיפולי) ואי לא נפחה טריפה מספק (תב"ש ופ"מ דגרע מסירכא תלו' רמשריגן בריעבר אם לא נפחה) ואם הסירכ' עבה אף שהכפתור קטן או אם הסירכא דקה והכפתור גדול ועב בועה תלויה היא וטריפה (פר"ח) ולהשמ"ח ומ"ע שם צריך דוקא להיות הסירכא עבה ובפתורה גדול. ואם סירכא דקה ובפתור קטן כ"ע מודים דאינו כ"א הפשטת ליחה (תב"ש ופ"מ וב"א). וב"א דיש מי שכתב לידע אם הוא סירכא או רילרול יש להניח הריאה במים פושטין ואם ינתק מאל' זהו רילרול ואם לא סירכא הוא וטריפה. ונ"ל שאין לסמוך ע"ז כלל באם היתה דבוקה של"כ להקל עפ"ז אם לא בעוברת עי"מ וכאשר היא תלויה אע"פ שלא נתמעכה ביד וגם לא נמוחה בפושטין אפ"ה כשר ואפי' אם אין הכורק לפנינו כל שהניחה בחזקת כשירה והלך לו אין משגיחין בסמינים אלו להטריף בשביל זה:

תכב שאלה סירכא ממקום למקום שיוצא מערוגה ונרבעת באותה ערוגה (בערוגה במקום השלם למעלה ממקום היתוך האונות יש שם סירכא ממקום למקום ראש א' נגד האונא אחת וראש הב' נגד אונא הב'). שם מבואר רביש כמו מאונא עצמה וה"ה יוצאת סירכא מאונא ונמשכת למעלה ראשה השנית בערוגה נגד האונה עצמה או מאונא לערוג' שיוצאה האונא ממנה ה"ל הכל כמאונה לאונ' עצמה (הנכתבאר בשאלה הקורמת). אבל כשנמשכה מהאונא באלכסון עד שראשה הב' היא בערוגה נגד אונא אחת או כנגד האונא הו"ל ישא כסדרן (לא מבעי' אם אלכסון הסירכא עובר על היתוך שבין האונות אלא אפילו

שאינה עוברת (ל"ש). ואפילו כמה סרכות תלויות בה ואפילו סמוכות ואין הפרש ב' יערות ביניהם כשירה (תב"ש וב"א ול"ש דלא כמהר"י). ועוד כתב רשעמים נמצא כריאה בסוף במקום שיפולי דלרולים בעין סירכא ומראה ארום כמו כשר (וזה נקרא דלרולי כשר) גם זה כשר וררבו להיות בשיפולי הריאה. אבל אם הוא באמצע הריאה אפי' כמראה הרילרול אינו אלא סירכא תלו' (ונ"מ דרילרול א"צ בריקה) וב"ה הל"ש להתיר ואפילו הוא במין קרום רחב מונה על הריאה שנקלף מן הריאה דלא כתב"ש דתולה בפלוגתא דמינה ובה. והב"א כתב דין קרום רחב הנקלף מהריאה והיא תלויה הנתבאר לעיל יש בזה להקל ולהחמיר שאם הקרום נקלף כולו בלי דלרול יש לבדוק מקום ההוא ע"י נפיתה ברק או בפושטין וכשר. ואם אין יכול לקלף כולו ובמקום אחד היא מסתככת שם בחזקת וריאה נשארה תלויה שם אין זה רומה לשאר סירכא תלויה. ויש לאסור אם הקרום הוא פרום על שתי האונות או על אונא ואומא וכיוצא בזה שאם דנין אותה כסירכא הרי הוא ילא כסדרן. אבל אם אין הקרום רק על מקום אחד באונא או באומא אחת אפילו אם נידון הקרום הזה כסירכא כיון שלא נקלף כולו מ"מ אינו רק סירכא ממקום למקום באותו אונא או אומא עצמה ודינה דצריך לכתחלה להסיר הסירכא משם ולברוק בפושטין ואם אח"כ מבצבין טריפה. ומ"מ אם לא ברק כלל יש לאסור באין ה"מ וכן המנהג. ומ"מ פשוט שא"צ בזה עיון כריאה ובצלעות כלל רק לראות שאינה עולה שם בנפחת הריאה ולא יקמוט הבשר שתחתיו. ואם הסירכא תלו' מתנפחת ע"י נפחת הריאה טריפה. (ובן הרין בסירכא למטה מחציין אפי' בלא חלון אם מתנפחת). וכן אם יש דם בתוך הסירכא טריפה ואפי' אם אחר שחזקתין הסירכא משתנית מראית הסירכא ונהפכה ללובן טריפה (ב"א) ואפי' מו"מ לא מהני בכל אלה. ואם יש על סירכא תלויה שעולה בנפחת מראה ריאה אע"י שעולה בנפחת כיון שברקנו אותה ואינה מבצבין דנין אותה כחלק מהריאה. ואם הוא פחות מט"ר או שעומדת במקום שהיתרת כשר בו (כמבואר בס' ל"ה) גם זה כשר ויש לה רין השלמה ורנן יתרת כפי המקום אשר ישנה שם (פ"ת וב"א). אך דוקא שיברקנה אם ימצא בתוכה מבפנים תלתלי כשר קצת. אבל אם אין שם כשר כלל רק קרום לבר אין זה מועיל מה שיש על הקרום מראה ריאה. ואין לסמוך בזה להכשיר רק מומחה וחכם גדול בהוראה שיוורע להבחין שאין זה סירכא (ב"א):

תכג שאלה סירכא תלו' אם צריך בריקה והאיד היא הבריקה. שם מבואר דעת התב"ש ופ"מ והגר"א רא"צ בריקת מים פושטין או רוק רק עינא בעלמא כריאה אם לא נתקה מאיזה מקום ונפיתה אם לא תעלה הסירכ' בנפיתה ואם לא נפחה כשר (פ"מ). ודעת הט"ו בשם הרמ"א דגם בתלויה צריך בריק' כמו בסירכא דבוקה (אך התב"ש השיג). וכן צריך לעיון ברופן בצלעות או בשאר מקומות שכןגד הסירכא שלא יהי' שם ריעותא ואם יש ריעותא ברופן נגד התלויה שבריא שגדאה שמשם ניתקא הסירכ' מצד הב' דינה כרין דבוקה לאותו מקום ומהני מיעוץ ומשמוש לרידן (ב"ה הל"ש לדעת השמ"ח) ובן אם יש מכה ברופן כנגדה אמרינן מסתמא נפרקה ממנה ודינה כרין

התב"ש מד"מ דמהני מו"מ. והל"ש השיג עליו וכתב מיהו אם נוהגין באיזה מקומות להפריד הרבס בנחת ואחר הפירור רואין כעין קרום פרוש בריאה על מקום שהי' רבוס ואומרים שהיא סירכא וממעכין אותו הקרום וע"י זה מתירין יש להם לעשות כמנהגן. אבל אם לא נמצאת שם קרום כלל אין להקל כלל) בין בריאה בין בוורדא כל שנפרד בנחת ע"י מו"מ. (וכתב השמ"ח דיש מי שכתב שהבודק יכניס ידו בזריזות בלא רפיון ידים. וכל שניתק ע"י אינה סירכא כלל. אבל אין לנהוג כן אלא צריך להכניס ידו בנחת ולהוליכה בנחת בין הריאה להצלעות ושאר מקומות. כללא דמלתא אין לך סירכא המטרפת שלא נהגו בה קולא זו (רמיעוך הנתבאר) כ"א היכא דאיכא תר"ס). ונהגו אפילו שלא במקום הפסד ואפי' בכהמות גוי ואין למחות בידם ובמקום דלא ידעינן מנהגא אין להרות כן (שמ"ח):

תכו שאלה אם נפסק בהכנסת יד הבודק בנחת לברוק ולא נודע מקומו אי'. שם מבואר דלא הצריכו למעך ולמשמש רק סירכא אבל כה"ג אמרינן דלא הי' כ"א ריר בעלמא (שמ"ח והוא דברי כלבו בשם תשו' הנאונים. ואם לפי דעת הבודק ניתקה משם לגמרי עד שלא ניכר אי' ונאבדה הריאה וכדומה דא"א עור לידע אם נסתלק הסירכא לגמרי אי לא אפ"ה כשר. כ"א). ואם נפסק והוציאו הריאה ונמצא ראש אחד בריאה או במקום אחר כיון שהרגיש שהיתה מחוברת אע"פ שנפסקה מחמת ידו לא יצאה עדיין מכלל סירכא. דדוקא בשלא הי' בו כח להתחזק אפילו באחת מקצוותי' או דוקא הו"ל ריר בעלמא. וצריך לבודקה בנפיתח. ואין לנהוג קולא זו כ"א בכהמות ישראל ובבודק כשר וירא את ד' מרבים שיש לסמוך עליו שלא הכניס בכח (שמ"ח ו"ש"פ). ועוד כתב השמ"ח דאפילו הוציא הריאה ומצא בה סירכא במקום שמטריף מכנים אצבעו מתחתית ומגביה קצת אם נפסקה מחמת הנבחה כל שהוא ריר בעלמא וכשר (דהואיל ונפסק ע"י תנועה קלה לא מיבעי' דלא נודע אי' מקומו אלא אפי' דנפסק רק באמצע ונשארו ראשיהם מחוברים כשר (תב"ש). ויש שכתבו שקבלה בידים רחגבה' זו היא שלא יונבה כלל מהריאה על ידו ואם הונבה קצת מהריאה בהגבהת הסירכא אין זו קלה ולא מהני להכשיר (ואם אירע בסירכא זו שניתקה באמצע ע"י הגבהה ומיעך ומשמש בצד הנשאר מריאה ולא עברה אין להקל בנסרכה למקום אחר אם לא בנסרכה לשומן הלב ב"א). וסברא נכונה היא. וכ"ז דוקא בכהמת ישראל וע"י בודק כשר וירא את ד' מרבים (שמ"ח). וכ"ז הנתבאר בשאלה זו יש להקל בזה אפילו במקומות שאין מקילין במיעוך ודוקא בכהמת ישראל ובודק י"ש (ל"ש). והב"א כתב דלפי מנהגינו שאנו מתירין כל שהסירכא עוברת ע"מ יש להתיר בזה כה"ג בפושרין ואם ניתקה באמצע או צריך לברוק הסירכא שנשארה תלוי' בהריאה ע"מ. אבל חלק הסירכא שנשארה תלוי' ברופן אע"פ שאינו עוברת ע"מ אין חוששין. ואין חילוק בכ"ז בבין סרוכה לרופן או לשומן וכדומה:

תכח שאלה אם ניתק הסירכא ע"י נפיתח. שם מבואר דיש להקל אך דעת הש"ך דדוקא במקום דנוהגין להקל למעך ולמשמש גם זה נוהגין להקל. והתב"ש העלה דאפי' במקומות דאין

אפילו אם אלכסונה נמשך למעלה מהחיתוך ואין הסירכא עוברת כלל על החיתוך אפ"ה כל שראשה אחר למטה מחיתוך וראשה השני נגרר לאונא אחרת הו"ל שלא כסדרן תב"ש):

תכנ שאלה אם אונא אחת עומדת בערוגה לפני משאר אונות עד שהיתוכה במקום שראוי להיות מחובר ויש סירכא מערוג' לאותו אונא עובר על אותו חיתוך או אינו עובר אלא יוצאה סירכ' מאותה אונא ונמשכת למעלה. שם מבואר דהוי כמו מאונא לאונא אחרת (שמ"ח ו"ש"פ):

תכר שאלה אם האונות רבוקים יחד ומתכשרים ע"י היכר סרק וכדומה (עיי' כסימן ל"ה). ויש סירכא מאונא למקום שראוי להיות אונא אחרת. שם מבואר דריינינן ל' כפירור והוי סירכא שלא כסידרן (תב"ש בשם תשו' מהריט"ו). וכ"ש בגדיים וטלאים (עיי' בס' דכשר בלא היכר) אם יש סירכא מאונא למקום שראוי להיות אונא אחרת דהוי שלא כסדרן (שהרי דרכן להפרד אח"כ):

תכה שאלה סירכא מינה ובה מאונא או מאומא עצמה (דמבואר לעיל דצריך נפיתח אפילו במקומות דמכשירין) ונפחתה ורואין שהסירכא קצרה מבשר הריאה עד שהבשר תחת' מקמט. שם מבואר דטריפה (רמ"א ו"ש"ך ופ"ת ותב"ש ופ"מ ונוב"י ול"ש. ויש ג' טעמים טעם אטום וטעם סופו להתפרק ומטעם תר"ס). לא מיבעי' אם הסירכא סירכא ולא אזלא ע"י מו"מ ומתפשט הקמט דודאי טריפה אלא אפילו שעדיין מקמט אחר שהסירכא סירכא מ"מ טריפה. וב"ז אם הסירכא סירכא ולא אזלה ע"י מו"מ. אבל אם הסירכא סירכא ואזל' על ידי מו"מ אם נתפשט הקמט לגמרי כשירה (להפ"מ כהפ"מ ולהל"ש אפי' בלא הפסד דאין להטריף לכל הג' טעמים). אבל אם לא נתפשט הקמט לגמרי אחר שמיעך הסירכא דעת התב"ש וב"א להטריף והנוב"י מ"ק סי' י"ב מכשיר וה"ה תשו' חת"ס חיו"ד סי' ל"ו וסוים דהמיקל לא הפסיד והמחמיר תע"ב. והל"ש העלה ג"כ כדעת התב"ש וב"א אלא דמחלק דאם יש ספק שמא הקמט בא ע"י חולי (וכ"ש אם ניכר דמתים נעשה) אז היא טריפה. אבל אם יש בקיארין המכירין שהקמט היא מתולדה כשר אפי' בלא מיעוך. ואם יש להסתפק בו אם הי' מבריתו או אח"כ אז אפי' אם שני ראשי הסירכות רחוקים מן הקמט טריפה (תב"ש ולב"ש) והפ"מ בש"ד ס"ק ס"ח הביא שבא מעשה זו לפניו סירכא מקמט וב' ראשי' רחוקים מקמט והטריף (ועי' ל"ו סי' ל"ו מש"כ שם בקמט ל"ש לשיטתו וב"א לשיטתו ובדין זה צ"ע):

תכו שאלה מה הוא ענין המיעוך. שם מבואר דמדינא דנמ' סירכא של"כ טריפה. וראו חז"ל שרוב בהמות בזמנינו סרוכות המה ואין העולם יכולים לעמוד בה מפני הפסד וצו"ג לסעודת שבת ויו"ט או שאר סעודת מצוה הקילו לנו במדינות אלו למעך בהם ולמשמש בסירכות (רמ"א וכתב אע"ג דהיא קולא גדול כבר נהגו כל בני מדינות אלו ואין למחות בידם מאחר שיש להם על מה שיסמוכו ומ"מ צריך להיות הבודק ירא אלקים שיוודע ליוהר ולמעך בנחת שלא ינתק בכח ח"ו) ולברוק בנפיתח וכפושרין בכל סירכות בין דקה ובין עבה (ובדבוקה דעת

ברופן או שהי' דבוקות בריאה ואח"כ נעקרו יש להחזיר. וכ"כ הב"י (דאוקמינן להשוטט בחזקתו):

שאלה אותן מקומות שנהנין ששוחטין בהמות אצל גוי למוכרן לישראל איך ינהוג השו"ב בבדיקה. שם מבואר דיש לזהר שלא להניחן אצל גוי בין שחיטה לבדיקה בלא שומר ובריעבר אין לחוש (לשמא נתק הגוי סירכות). אבל אם הגילים הגוים בכך אסור אפילו ברעבר (ש"ך וש"פ). ובזמן הזה הגילים בכך (כמו שאירע כך כמה פעמים שבדק הניח סירכות של"כ והטבח הניח ידו דרך ביה"ש כרי להעביר הוושט סביב והניח ידו ער הריאה והטריפות). ולכן צריך הבורק להיות נזהר בזה מליכך ולהניח בהמה אצל הגוי בין שחיטה לבדיקה. וכתב שמ"ח בשם רמ"א דאפי' בטבח ישראל יש לחוש לכתחלה כן אם יש עליו אפילו רק חששא קצת. והנרע"א שם העלה דאפי' אם אין הגילים בכך מ"מ אם נמצא סירכא תלוי' טריפה. וכתב בשב"י ח"ג סי' ס"א וב"א סי' קפ"ב דבמקום שהגוים הקצנים תוחבים יריהם אח"ש וסוחטין הדם לנפוח הבשר יש לנפוח כל הריאות שלהם ואם אפשר לתקן הרבר ע"י שררה יתקן מה דאפשר: **שאלה** בקצת מקומות דנהגו שאחר שהפשיט את הבהמה תופס בקנה ומושיך אותו למעלה בכח וכן לצדדים והסירכות אפשר להתנתקות בתנועה זו. שם כתב השמ"ח וש"פ דצריך שיעש' באופן שיהי' ברור שהסירכות לא מתנתקות בתנועה זו (וא"א בקיאות בנענוע ואין לעשות כן כ"א במקום שנהגו):

שאלה ריאה שנמצא עליו כמו חלב ביסוי (לפעמים נמצא על הריאה עוד לבן כמו חלב ולפעמים נמצא כמו עור אדום והכל בכלל בשר בלוי ט"ו). שם מבואר דקולפין אותו מעליו ואם הריאה תחתיו שלם ויפה בשר. ומיחו צריך לברוק הריאה בנפיחה ובריעבר לא מעכבת הנפיחה בה"מ כ"א ול"ש בשם הפ"מ (רמ"א ורעת ט"ו ופר"ח וכו' וס' חגורת שמואל בסי' זה ברעת רמ"א דבשר בלוי אפי' ריעות' לא הוי אם בשר תחתיו שלם ויפה. והתב"ש דיוק מלשון רמ"א דהוי ריעותא וכי איכא עוד ריעותא הוי תר"ל וכ"ה הב"א. והל"ש העלה דבשר בלוי לא מקרי ריעותא וסוים דבבשר בלוי ומעשה דריינוס המחמיר אפילו בה"מ להורות דמצטרף לתר"ל אין מוחזקין אותו והמיקל בה"מ אין מוחזקין בירו ע"כ צריך לראות שאין שום ריעותא תחתיו). וכתב הב"א אם קלפו הבשר בלוי ויש סירכא מן הבשר בלוי אל הריאה יש לאסור במקום שאין ה"מ דאפילו אי תלינן שהסירכא בא מחמת בשר בלוי מ"מ הסירכא מעכבת בדיקת הנפיחה. ובהפ"מ יש לחתוך הסירכא בנחת בסכין חד ולברוק אח"כ בנפיחה ובפושטין ואם הוא שלם ויפה ואינו מבצבץ כשיר. ואם נאבר ולא קלף אסור (ל"ש וב"א). ואם ברקו למראית עין שהיא שלימה ויפה ולא ברקוה בנפיחה יש להכשיר בה"מ. ודוקא אם נקלף הבשר בלוי בנחת אבל אם הוצרך לקולפו בחזק יד בצפורן אין להכשיר אפי' בה"מ אם לא ברק בנפיחה (ב"א). כל זה אם הסירכא לא אול' ע"י מיעוך אבל אם הסירכא עוברת ע"י מיעוך זה מורה שאינו רק הפשטת ליחה מצד הבשר בלוי בלבד וכשר אפי' בלא ה"מ:

שאלה לפעמים נמצא בבהמ' שמינה ביותר שראשי האונות מובלעים בשומן מרוב חלב. שם מבואר דצריך להפריד

דאין מקילין במו"מ בכה"ג. הל"ש כתב דבמקומות דנהנין לאסור כל הסירכות אפי' ניתקות בקל או ע"י נפירות הריאה מנהגם הוא ואין להקל להם. והב"א כתב דאף לדין דממעכין אין להקל בנתיקה ע"י נפית' כ"א בנפית' כדרכה. אבל אם נפחות יותר מדרכה קצת וניתקה הסירכא ע"י אסור (דרומה למיעוך בחזקה):

שאלה בורק שהוציא ידו ואמר טריפה ואח"כ הכניס אחר את ידו ולא מצא טריפות. שם מבואר דטריפה ואפי' לדין (דנהנין דאם מוצא סירכא במקום המטריף אינו מחליטה בטריפה רק מוציא הריאה לברוק במו"מ מ"מ כיון דאמר הבורק סתם טריפה תלינן שהרגיש שניתקה בכח או השני נתקה בהכנסת ידו בכח ולא הרגיש (מחבר וט"ו וש"ך תב"ש ופ"מ וש"פ). וכ"ש אי איכא בועה או שאר ריעות' הכשירה דחיישינן שמא הרגיש שם סירכא והטריפה בלא מו"מ (משום תר"ל תב"ש). ודוקא כשבדק הראשון אמר טריפה והלך לו אבל אם הוא עתה לפנינו ואמר שטריפה שמצא בה חסר וכדומה ועכשיו רואין שאינו בן אז אם יש לתלות שטעה ברבר שראוי לטעות בו קצת בני אדם יש להכשיר בנותן אמתלא המקובלת. אבל ברבר שאינו מצוי לטעות לא מהימן (תב"ש) להוציאה מהזקת טריפה שהטריפה בסתם:

שאלה בורק שהכניס ידו בריאה ואמר טריפה ואח"כ נתבאר שלא נפתח הטרפש ולא נגע עריון בריאה ופתחו וברקו הריאה ולא נמצא שם שום טריפות. שם מבואר דכשר אבל אם אמר סתם טריפה חיישינן שמא נקב הרגיש בטרפש עצמה ואפילו אמר הבורק האחרון אני חפשתי בטרפש ולא מצאתי נקב חיישינן דאיכא הרגיש נקב קטן והבורק הב' לא שם על לבו כ"כ ואפי' אם הבורק הראשון אומר עתה טעיתי סבור הייתי שנפתח הטרפש והריאה כולה דבוקה ורוצה להכשירה ע"י זה אינו נאמן באמתלא גרוע כזו (מחבר וי"פ תב"ש):

שאלה הקונה ריאה ואמר שמצא בה סירכא במקום שהיא טריפה והמוכר אומר במקום שהיא כשירה. שם מבואר דכשר. וכן אם שני בורקים המכחישינן זה את זה זה אומר כסדרן היתה סרוכה וזה אומר דשלא כסדרן היתה סרוכה וכן כל כיוצא בזה דהואיל ובאו שנים בבת אחת מעמידין אותה בחזקת היתר (לרעת דש"ל וב"ח אין להתיר בכה"ג כ"א בה"מ או בגדים וטלאים כנאברה ריאה. ורעת ט"ו וש"ך ופר"ח ותב"ש בסתימות רמ"א להתיר אפילו כלא ה"מ). ואם האוסר בא תחלה והחזיקה באיסור ואח"כ בא המכחיש טריפה. (וכן להיפוך כשר ט"ו ופ"מ דלא כש"ך בסי' קכ"ז ס"ק י"ד) דוקא שגם האחר המכחישו הוא ג"כ ממונה על הבדיקה ויש לו נאמנות כמו הראשון תשו' שיבת ציון סי' כ"ג וכ"ה):

שאלה מי שקנה צד כביש ונמצא בין הצלעות סירכות תלויות שלא במקום הצד דהיינו ממיצר החזה ולמטה. שם מבואר דכשר (דמעמידים הטבח בחזקת כשרות ומסתמא תלויות היו ולא מחוברות לריאה אא"כ היו איזה אומדנות מוכיחות לזה (שמ"ח). וכ"כ הפ"מ בסרכות שנמצאו תלויות ברופן הבהמה ולא נודע אם הי' בכך מתחלה תלויות

יונה וכל מה שהוא יותר מזה הוי ה"מ. וכתב הב"א רבן משערינ לפי הזמן שאם יש דוחק לצבור בבשר וגם יש הפסד ברב אעפ"י שאין ה"מ מ"מ מצטרפין ליהיות נחשב ה"מ. (ובב"ה כתב דהפ"מ היינו זהב וחצי פוליש. וכתב ב"א דקרוי לשיעור זה שמעתי בשם מוח"ז הנאון מוהר"ש ז"ל ועיקר דהכל לפי ראות המורה ולפי המקום והזמן). וכתב השמ"ח רכל היכא שנתבאר שאין להקל בבהמת גוי אפי' מגיע לישראל ריוח מזה כגון שנוטל שכר מכשרות (שנוטל כרכשות מכשרות) או מגיע לו הפסד קצת (כגון במקומות שנוטלין גיבעל"ע מכשרות ולא מטרפות) אין להקל (וכ"ד פר"ח וכ"נ רעת הפר"מ ול"ש אך הפ"מ סיים דהכל לפי ראות עיני המורה אפילו היכי דלהשוות יש לו חוק קבוע לשחוט דבר קצוב בכל שבוע ראפשר שיפסיד עי"ז מ"מ אי אפשר לרונן בבהמות ישראל). אבל כשצריך לבשר כגון בע"ש או לשאר צורך גדול דינו בבהמות ישראל. וכתב ב"א דברב"ר שיש בו מחלוקת בין הפוסקים יכול המורה לסמוך לפעמים בשעת הדחק וה"מ על המיסקל. אך יש בזה כמה חלוקים וכמו שנתבאר ביו"ד סי' רמ"ב:

שאלה תמג בהמה שנטרפה ע"י סירכא של"כ וכה"ג עם עוד ריעותא דהו"ל תר"ל אי הוי ודאי טריפה או ספק והיאך הדין בחלב. רעת הפ"מ בפתיחה לס' ל"ט דבסירכא של"כ מנב לגב הוי ודאי ומחיתוך לגב יש לעיין. ולענין רינא העלה דודאי הוא. ואם נסרכת הריאה למקום אחר הוי ספק. והל"ש חולק דבמקום הפסד גדול כולו הוי ספיקי וכן אפילו ה' שם עוד ריעותא תחת הסירכא אינה רק ספק טריפה. אבל בלא הפ"ג או דלפי ראות עיני המורה הבקי יש נקב תחת הסירכא הוי ודאי טריפה ונ"מ לענין תערובות והחלב דעת הפ"מ שם דבספק סירכא יש להתיר החלב תוך ג' ימים. והל"ש חולק עליו דאפילו בספק אין להתיר תוך ג' ימים ובקורם ג' ימים אף בוראי סירכא אין לאסור זולת בדבוקה למכה בדופן או תלוי' נגד מכה בדופן ולא אזלה במיעוץ דמטרפינן אזי אם ניכר שהיא מכה ושינה אסור החלב עד יב"ח ואם ראו שנשבר הצלע תוך י"ב חודש או שהוכתה בדופן תוך י"ב חודש ויש לתלות דמאותו הכא' באה המכה אין אסור החלב רק עד אותו העת:

שאלה תמר סירכא שלא כסדרן הצריכ' מיעוץ אי מצטרפת לריעותא. שם מבואר דריעותא גדולה היא ומצטרפת עם רכ"ד (שמ"ח ול"ש):

שאלה תמה סירכא תלוי' אי הוי ריעותא להצטרף. שם העלה הל"ש וכ"נ מדברי השמ"ח דהוי ריעותא להצטרף. וכן סירכא ממקום למקום באותה אונא או אומא עצמה (ל"ש). ואם אזלא ע"י מו"מ ל"ה שום ריעותא:

שאלה תמו סירכא שנפסקא בהכנסת יד הבדוק בנחת לבדוק ולא נודע מקומו אי' זה או כהנכה כ"ש אי הוי ריעותא. שם מבואר דל"ה רק רכ"ד (ל"ש):

שאלה תמו דלרולים המצוים בשיפולי הריאה אי מקרי ריעותא. שם מבואר דל"ה ריעותא (ל"ש):

שאלה תמח סירכא בכסדרן (בין אונא לאונא מחיתוך לחיתוך למטה

להפריד השומן מהאונות עד שלא ישאיר דלדולי שומן בריאה (וזה מעכב אף בריעבר) ואח"כ יבדוק בנפחה ואז כשר. (ולכל הדברים הנתבאר בשאלה הקודמת לענין בשר בלוי כן הדין בזה. ל"ש):

שאלה תלז ריאה ראסיק בה גילרי גילרי ררמי למצורע ונראה כמו גרב (שקורין דארע גרינר) ופעמים נראה כילפת והטבחים קוראין אותה (פראנצווי"ן). שם מבואר דצריך לקלף אותה ולנפחה כמו בנתק. ואם הריאה תחתיו שלם ויפה כשר. אך רוקא בגרב לא יהא קשה כ"כ שיוכל לנקוב הריאה וילפת דינו בבשר בלוי ובכולן אין צריכין פושרין (ל"ש). (וכבר כתבתי מב"א דאם יש שם סירכא צריך בדיקות פושרין):

שאלה תלח לפעמים נמצא על הריאהמלא ליחות שקורין שליפר"ק או שוי"ם (כמו שוי"ם של שכר). שם מבואר דצריך בדיקת נקבים אפי' בריעבר היינו קליפה ונפחה ובמים פושרין (שמ"ח ול"ש). ואף אם ברק וראה שאין שם נקבים הוי ריעות' להצטרף לתר"ל (ל"ש):

שאלה תלט ריאה שנמצא עליו עצם דק ארוך קצת דבוק בעורה לרחבה ומסתמא נפרד מן הצלעות. שם מבואר דאע"פ שמפרידין אותו ממנה ונמצאת הריאה שלימ' טריפה ראנן לא סמכינן אבדיקתינו היכא דצריך בדיקה מרינא (דין זה בט"ו וט"ז ומהר"ם ז"ל אסרו והפר"ח ותשו' מקום שמואל סי' ט' חולקין והתירו. והתב"ש ותשו' שבו"י ח"ב סי' ס' העלה דלצורך גדול יש לסמוך אנפחה בפושרין אחר שמפרידין וזה דוקא ביש לתלות שמצלע הוא בא אבל אם ניכר שממקום אחר הוא בא כמו עצם של דגים יש להטריף (פ"מ). אבל עצם הבא מכה גדול הריאה רהיינו שהוא רך כמו החסחום שקורין קנארפי"ל כשר ודינו כשאר בשר בלוי לקלף עצם מהריאה ולראות אם תחתיו שלם ויפה וכשר (תב"ש). וכתב הב"א דאם עור העליון נקלף עמו יש להטריף וכ"ש אם נמצא מונת בריאה בין קרום לקרום (דיש ריעות' לפנינו שניקב קרום אחר על ידי העצם ויש לחוש עוד לקרום הב' דטריף). והל"ש תלה הדבר בראות עיני המורה:

שאלה תמ לפעמים נמצא על הריאה כמו שלחופית ויש בו מים ואף שקולפין אותו מן הריאה והריאה שלמה ס' זבח שמואל העלה להטריף:

שאלה תמא אם הבשר בלוי היא העומדת על יתרת בדרי. שם העלה הב"א דאם הוצרך לקלפו בחוזק טריפה. אך אם הבשר בלוי נקלף בנחת אז יתרת בדרי כשר (ב"א ול"ש). וביתרת מקמא אם הבשר בלוי על יותמ"ק צ"ע (ב"א):

שאלה תמב אימת הוי הפ"מ. שם מבואר דהיכא דבעי' ה"מ אין להקל אע"פ שהוא בשעת הדחק שהצבור אין להם בשר כ"א בדוחק אין להקל מחמת זה אם לא שהוזכר בפירוש להקל בזה. וענין הפסד כתב הלח"פ בשם נח"ש דאם הוא הפסד יותר משתות הקדן הוי ה"מ אפילו בעשיר ופחות מזה אין להקל כ"א בשעת הדחק וע"ש. ובעני כבד של תרנגולת ושל

איות חרין ביניהם מהתחלת יציאתן ומכ"ש אב יוצאת ממש שנים מחיתוך אחת דבוקה בכסדרן והאחת תלויה אוי אם הבועה או שאר ריעותא תחת התלויה או אצלה הוי תר"ל וטריפה. אבל אם הבועה או שאר ריעותא עומדים סמוך להדבוקה מצד זה והדבוקה מפסקת בין הריעותא ובין התלויה כשר בבועה בה"מ ובשאר ריעותות אפי' בלא ה"מ ויכ"ו דוקא בין האונות בלי חלון אבל בחלון או בין אונא לאומא אפילו בלא חלון הוי ריעותא להצטרף בנתבאר):

תנן שאלה סירכא כסדרן וסמוך לה יוצא סירכא שלא כסדרן. שם מבואר דאפי' כסדרן מאונא לאונא למטה מחציין בלי חלון טריפה לכ"ע ולא מהני אם הסירכא של"כ יוצאת ע"י מיעוך (ט"ז ופ"מ סל"א ול"ש). ואם עברו שניהם ע"י מיעוך העלה הל"ש להכשיר:

תנן שאלה אם סירכא של"כ יוצאת מקרום הוצא מעיקר החוכים ודבק בחתוכים. שם מבואר דאם עבר' הסירכא ע"י מיעוך כשר (דהקרום ל"ה ריעותא אפי' דבק בחתוכים עד השיפולי לדעת התב"ש עד בכלל ולדעת הל"ש לא עד בכלל בנתבאר לעיל). ואפילו יש תחת הקרום הנ"ל (אפילו למעלה מחציין ואפי' כאומא) בועה או שאר ריעותא וה"ה אם יוצא סירכא תלויה מהקרום כשר אם לא דניכר שהתלויה יוצא נהחיתוך אם יש תחתיה או אצלה סמוך בועה או שאר ריעותא הוי תר"ל וטריפה (ל"ה):

תנן שאלה אם נסתפק בסירכא אם הוא כנב או בחיתוך האונא הנתבאר לעיל להכשיר אי מצטרף לריעותא. שם העלה הל"ש דמצטרף ואם יש עוד ריעותא כגון בועה או איות ריעותא הוי תר"ל וטריפה :

תנן שאלה סירכא מתוך הקמט או מתוך גומא ולא אולה ע"י מיעוך או דבוקה ואול' ע"י מיעוך. שם העלה השמ"ח דטריפה (וכ"ה הל"ש) בדבוקה אפי' קמט הבא מתולד' (אפי' לדעת הל"ש תלויה מתוך הקמט אם הקמט מתולדה ואול' ע"י מיעוך כשר אפי' באין ה"מ יאפי' בלי מיעוך יש להכשיר בה"מ. ואם קמט הבא מחמת חולי באול' ע"י מיעוך כשר בה"מ דוקא (ל"ה). אבל סירכא דבוקה ובין אונא לאונא למטה מחציין בלי חלון מתוך הקמט או גומא כשר (אם ניכר שהקמט זה בא מתולד' לדעת הל"ש). אבל אם יש חלון או בין אונא לאומא בלי חלון ואין חילוק אם שני ראשי הסירכות יוצאים מקמט או שאין קמט רק בצד אחד אפי' בלא חלון צריך מיעוך דוקא. ואם ניכר שהוא בא ע"י לקותא דין הקמט כבוע' והוי תר"ל (ל"ה) וכספק אם בא מתולד' או ע"י חולי עי"ל בסו"ל לדעת הל"ש יש להחמיר:

תנן שאלה סירכא תלויה מבע' דלא אולה על ידי מיעוך או דבוקה מבעה. שם מבואר דיש לנפוח ולמשמש אם עי"ו עולה בשר הריאה ומכסה הבועה שאינה ניכרת כשר ול"ה תר"ל דהו"ל יוצא מבשר ולא מבעה (ובנתבאר מבשר דעת השמ"ח דדוקא דבוקה צריכה מיעוך ולא תלויה). והל"ש העלה דגם בתלויה צריכה מיעוך. אך החילוק בין תלויה לדבוקה דסירכא דבוקה צריכה מים פושרין כדינא וס"ת אין צריכה פושרין כ"א עינא בעלמא ועוד חילוק דבוקה מבעה שנתבאר אחר הנפוחה צריך

למטה מחציין בלי חלון) אי מקרי ריעותא. שם מבואר דלא מקרי ריעותא ואפי' בועה וסירכא יוצא ממנה בין אונא לאונא למטה מחציין ודבוקה לחיתוך שאצלה בלי חלון כשר אפילו לא אולה ע"י מיעוך (בה"מ בלא חלון כ"ה הט"ז בסו"ל ויכ"ו) כאן והפ"ח אוסר והפ"מ סיים דיש לעיין. והל"ש העלה דבאין ה"מ יש להחמיר אך בה"מ בלא חלון יש להקל). אבל אם יש חלון או דבוקה מתוך הבועה למטה מחציין בין אונא לאומא אפי' בלא חלון (כיון דכבר נתבאר דיש אוסרין הו"ל תר"ל ולא מהני מיעוך (שמ"ח וי"פ). ואם סירכא תלויה יוצאה מבעה במקומות הללו מחיתוך לחיתוך טריפה ומהני מיעוך (שמ"ח ול"ש):

תמט שאלה אם יש בועה גדולה בחיתוך ואצלה יוצא סירכא ולא על הבועה והבועה אינה מנחת להגיע לצדדים להדדי במקום סירכא. שם מבואר דאפי' דלויכא חלון טריפה (תכ"ט). אך אם הסירכא אולה ע"י מיעוך דעת התב"ש להכשיר. והל"ש העלה דלא מהני מיעוך אם אין הפרש בין הבועה והסירכא והניח בצ"ע:

תנן שאלה סירכא הוצא מטיגר' למטה מחציין בין אונא לאונא ודבוקה לחיתוך שאצלה. שם מבואר דאי אול' ע"י מיעוך יש להכשיר בין דאיכא חלון בין דלויכא חלון ואי לא אול' ע"י מיעוך יש להכשיר בלא חלון בה"מ ובחלון טריפה. ויוצא מטיגרי בין אונא ואומא למטה מחציין ודבוקה לחיתוך שאצלה בדלויכא חלון ואולה ע"י מיעוך יש להכשיר בה"מ. אבל אי איכא חלון אפי' אול' ע"י מיעוך או בדלויכא חלון ולא אול' ע"י מיעוך טריפה (שמ"ח בשם ט"ז). ובחפסר גדול יש להקל גם בזה (ל"ה):

תנן שאלה אם למטה מחציין בין אונא לאונא יש ב' בועות והפרש קבץ ביניה' רק שסרובות להדדי. שם כתב השמ"ח סמ"ד דאפי' ב'א פילוש ולא חלון טריפה. וכתב הל"ש דזה פשיט' דאם הבועות נסרכו להדדי דטריפה רק בונתו שנסרכה אונא לאונא מבעה שבאונא זו לבועה שבאונא שכנגדה למטה מחציין והסירכות מכסות אותן הבועות וסותמתן דטריפה (אף דבכה"ג בבועה אחת כשר בה"מ) והשיג עליו דאין נכול בזה או א' או שנים או יותר אלא תלויה במראית עין כגון סירכא כסדרן יוצא מתוך שחין אכעבועות הרבה (שאינה טריפה מצד הבועה שאינן סמוכות) אם לפי ראות עיני הבקי יש להם כח לעשות עוד הריאה מחולחל ורק יש להטריף אפילו בה"מ. אבל אם לפי ראות עיני הבקי אין להם כח לעשות המקום ההוא מחולחל ורק דינו כמו בועה יחידית (הנתבאר בהפ"מ להכשיר במיעוך):

תנן שאלה סירכא כפולה (הנתבאר לעיל) אי הוי ריעותא להצטרף. שם מבואר דלא מקרי ריעותא שיצטרף לשאר ריעותא. ולכן אפילו סירכא תלויה הוצאת מתוך סירכא דבוקה בכסדרן והדבוקה יוצאת מבעה מ"מ כשירה. (כל שהדבוקה עצמה אינה ריעותא דהיינו למטה מחציין מאונא לאונא בלא חלון) לדעת התב"ש בהפ"מ ולדעת הל"ש אפי' בלא ה"מ. (ואם הדבוקה בכסדרן יוצאת משאר ריעותא שאינה בולטת כשר אפי' בלא ה"מ). מיהו אם יש היכר שיוצאה התלויה מחיתוך (כגון שרחבה ביציאתה מהחיתוך כהיטנים שנפרדו אהל"כ או שיש

הרבה (שם"ח וכו') בלקוטים ש"ת מהרב והל"ש נותן טעם במשמוש הרבה לפי שאין יכולים למעך בפנים והם צריכים להוציא הריאה ואז הריר מתקשה ולכן יש היתר למשמש הרבה בנחת) עד שתהא כקורי עכביש (שפינועבם) עד שנימח גוף הסירכא בין האצבעותיו סמוך לריאה. (ואם נסרכה למקום אחר בריאה לא מהני אם בראש אחר ניתקה ע"י גלגול וצריך למעך גם בראש הב' פר"ח). ואח"כ יכול לקלוף מהריא' שלא ישאיר שום דלדול מהסירכא בריאה רכל שלא הלכה מכל וכל יראה דסירכ' גמורה היא. ועוד רתו איך יכול לברוק ע"י פושרין והלא סירכא סותמת. וכתב הפ"מ במ"ז סק"ז ורע שראיתי שוחטי זמנינו נוהגין קולא זו שנוטלין הסירכא בצרפני' וקולפין מהריאה. ולדעת סומכין על הקולא ששמיין רוק ופושרין. וכבר ידוע מ"ש הט"ז דמאכילין טריפות לישראל ועכ"פ זה נראה לי דאם ניתקה גוף הסירכ' ע"י מיעוך (פי' הל"ש ניתקה באמצעה) יכול לקלוף מגוף הריאה שלא ישאיר דלדול ולשום רוק. והל"ש חולק וכתב דזה ליתא דלדברי הרב פ"מ יומשך קולא גדול' דאם נתמעכה באמצעות' ונקרעה או נאברה כשיר' הבחמ' כיון דא"צ הסרת הדלדולים רק מחמת הבריקה דפושרין והיא עצמה אם נאברה בלא בריקת פושרין כשר בה"מ וזה אינו רכל שלא ניתקה רק באמצע עריין עומדת בחזקת סירכא והלילה לנו שיקלוף רק שתסתלק הסירכ' מעצמה מהריאה ע"י הגלגול באצבעות. ואם לא תסתלק מעל גבי הריאה ע"י גלגול האצבעות יטרפוה. וכשנסתלק על ידי גלגול יברוק בפושרין כה יעשה בשני צרי הסירכא. ואם הסירכא רבוקה מריאה אל שאר מקומות שאין נקב פוסל בו אין צריך למעך רק בצדה הרבוק לריאה. ואם אחר שנסתלק כל עובי הסירכא רעל הריאה ע"י משמוש נשאר עור דלדולים כעין קרומי' או חוטין להלאה משטח עובי הסירכ' א"צ למשמש בהם ולקולפם וא"צ להשגיח רק שבמקום שטח עובי הסירכא ישאר נקי בלי שום דלדול ואם אירע שקלף אותן הקרומים ואח"כ בצבץ שם להלאה משטח עובי הסירכא אין לאסור. וטוב יותר שלא לקלוף כלל את הקרומים להלאה משטח עובי הסירכא משיקלוף ויצטרך להכשיר אף שירא' שמבצבץ. אכן אם יש מנהג באיזה מקומות לקלוף אותן הקרומים ולהטריף אם מבצבץ בכל השטח ההוא מנהגא הוא ואין לשנות מנהגם. אבל במקום דליכא מנהג יש להקל כאמור. (וכ"ה תשו' חת"ס חיו"ד סי' ל"ט מרי"ף ביצה המובא בש"ך שם סקל"ב). והב"א המליץ בעד השוחטים הנוהגים לקלוף הסירכא וכתב וז"ל כבר נתבאר דמיעוך ומשמוש שנהגו בה צריך להיות בנחת ובגלגול בין האצבעות אבל לא בחול ולא בכח. אך בהרבה מקומות נוהגין הבורקין שממשמשים בסירכא ומותחין אותה בקרום ואח"כ אוזו בצפרניו ומושך וקולף אותו והולך עד שלא נשאר ממנה כלום על הריאה ואז בורקין בנפיתח ושמיין רוק או פושרין על מקום הריאה שהסירכא הי' שם ואם אינו מבצבץ מכשירין אותם. ואם נשאר שום דלדול בריאה שאי אפשר לקולפו אם לא בחוזה יר מטרפין אותו וע"פ רוב מבצבץ ע"י כך. והמנהג הזה נתפשט ברורות שלפנינו בין הבורקים ואע"פ שאין רוח חכמים נוחה הימנו לא מצאו אנשי חיל יריהם לבטל המנהג ואמרו הנח להם לישראל לסמוך על דברי הנאון המפורסם מהור"ר סענדר שאמר שהמנהג כן ויש להם על מה שיסמוכו לפי שכיון שהוא נקלף מעל פני הריאה

צריך שיהי' שוה לבשר הריאה. אבל אם היא עריין גבוה ל"מ מיעוך דהוי תר"ל מצד סירכ' מתוך גבשושית או רבוקה מתוך מורסא. אבל תלוי' מבועה שנתכסה אע"ג שעריין גבוה (שם"ח סמ"ח סי' זה ופ"מ ול"ש בסי' ל"ז והנחת"ס בתשו' סי' ל"ו) וה"ה תלוי' ממורסא אע"ג דל"ל מרא' ריאה רק מראה מוגלגל יש להכשיר (ל"ש ויש"פ כשם"ח):

תנח שאלה אם נרבקת הוורד' למטה בשורש שלה עם הכיס (דנתבאר להכשיר) אי הוי ריעות' להצטרף. שם מבואר דריעות' הוי להצטרף לשאר ריעותא (ל"ש):

תנט שאלה נתקים (פי' כשקולפין הקליפות ממנה וריאה שלימ') אי הוי ריעות'. שם העלה הל"ש דל"ה ריעות' בהפסד קצת ובווארצלין ל"ה ריעות' ופראנצוזין' דינו כנתק ואם הם לחים (כילפת) דינו כבשר בלוי (הנתבאר):

תם שאלה היאך הוא סדר משמוש ומיעוך וכיצד נוהגין עפ"י רת ודין אשר הקילו לנו חז"ל. שם מבואר דלכתחלה צריך הבורק למהר בבדיקת פנים כשהולך עם היר בכל חלקי הריאה ימשמש בנחת וכשירגיש שם סירכא אפי' דקה כחוט השערה או רבוקה ממש בלא חוט בצלעות או בשומן וכדומה (מחבר ושם"ח) במקום שיש לחוש שינתק הסירכ' כשיוציא הריא' חוצה יפירד הסירכ' בפנים עם מעט מן המקום שרבוק' בו כרי שיכיר בין סרוכה לתלוי' (ובנענוע אין אנו בקיאים ט"ז וש"ך ושם"ח ופ"מ ול"ש). אך הב"א כתב דאם נמצא הרבה סירכות ובמעט הנכה באצבע כ"ש. ושיעור כ"ש היינו שיגבי' הסירכא בלתי שיגבי' האבר וע"י נענוע כ"ש נפסקו כמה מהם יש להכשיר אף במקום דלא נהגו ע"י מ"מ יש לברוק הריאה בנפית' בפושרין וא"צ להניח כל הריאה בפושרין רק במקום הסירכא ואחר שהוציא הריאה חוצה צריך הבורק לעיין בעיון גדול מאיזה ענין באה הסירכא (ריש מהם באים ע"י לחלוחית הריא' ולפעמים נשאר תלוי' ולפעמים רבוקה למקום אחר ונדרמה כמו בשר ולפעמים כמו עור רק ואין שום חוט נראה בתוכו וסירכא כי האי הולכת במשמוש היר וכשר. וכ"כ הש"ך דסירכ' גמורה שאינו ריר בעלמא אם ימעך אדם כל היום בין האצבעות היא הולכת ומתחזקת וראוי להזהר שלא ימעכו בחזקה. ועל המנהג שנהגו בהיתר מיעוך כתב הב"א ברוך שבחר בהם וברבר' דמושג בחוש ובשכל דסירכא כי האי לאו סירכא היא אלא ריר בעלמא. ויש מהם שנראו בתוך הסירכא כמו חוטין לבנים ולפעמים כמו חוטי שערות וקשם כגידין זו וזוהי סירכ' גמורה היא שבא מחמה נקב ואסור ל"עך בהם). וכן צריך הבורק לעיין שלא יהי' הסירכא על שייב ריעותא בעולם אפי' על ריעותא כל דהו דאם לא כן יי' גרתי לריעותא (דמיעוך ומשמוש קולא גדולה ומצטרפת ל"ה ריעותא כ"ד) ואחר שראה הבורק שיכול להכיר הכיר' יצוה הבורק לנפות הריאה והאי נפיתח אייה מ"בב"ה. (ותשו' ב"א סי' כ"ד ובג"ש העלה דנפיר' יי' אין גורד כלל) רמ"מ אחר שהסירו הסירכ' בורקים המפי' הסירכא בנפיתח (תב"ש). ואח"כ יראה להתפשט בין אצבעותיו (שלא יגלגל בין אצבעותיו דמחמת הגלגול מתחזקת הסירכא ולבסוף מתנתקת) עד שתהא כעור רק וימשמש בו אפילו

וערין לא נתקש'. והפ"מ העלה בדריעבר אם נאבד' בלי בריקת פושרין כשר בה"מ. וכ"ה בלקוטים שו"ת מרב) וכ"ה הל"ש בדנאברה קורם בריקה כשר בה"מ וכ"ה מב"א דהתיר בה"מ וצו"ג בדריעבר אם נאבדה קורם בריקה הפושרין באם אומר הבורק ברי לי שנוהגתי לעשות המיעור בנחת הרבה כדינו. (אך היכי דנוהגין ע"י קליפת הצפורן למעך הסירכא לכ"ע יש לאסור בדנאברה קורם בריקה בריקה נפחה ופושרין. ב"א). וכתב ב"א בג"ש בדמקומות בין הספרדים שמהנהגם להכשיר בסירכא לרופן או בסירכא של"ב לחתוך בסירכא ולברוק בנפחה יש למחות בידם ואם לא ישמעו אסור לאכול משהיטתן וברייתן. והשל"ד קרוש צוה לבניו שלא יקנו מכשר בהמה שימכרו סירכא י"א בסדרן ורומיהן. וב' וכן נוהגין אנשי מעשה במדינה אלו עד היום והיוב על הבורק להניד להם איזה בהמה שנתכשרה ע"י המיעור או כפשוטו. והפ"מ כתב בש"ד סקל"ז כי שהוא בעל נפש לא יאכל משום סירכא כ"א בסדרו למטה מחציון יש להקל לבעל נפש וגם זאת לצורך שבת או יו"ט. וכתב הל"ש דרואק בלמטה מחציו בחלון דבלא חלון גם בחול אין קפידא דעיקר בריקה דק למעלה מחציו. וסיום הל"ש וכל זהירות אלו דק לפי מעשיו של אדם ומי שהוא איש בריא ומתרחק לגמרי מסירכ' קרוש יאמר לו. והכר"ו כתב ואשרי מי שלא אוכל ממיעור סירכ' ויערב ויבוישם. וכתב בש"ע דעצה טובה להשקות הבהמה סמוך לשחיטת' דכל שלא השקתה היא מלאה סירכות. והש"מ בשם לבוש כתב להשקות צוננים שהסירכא מחמת חמימות כא. וכתב הפ"מ דעור עצה טובה כשאירע איזה סירכ' בריאה יש לפסוק מיד ולמעך בעורה חם ולא להמתין כמה שעות כי אז תתקשה הסירכא ולא תעבור ע"י מו"מ וגם בועה בשיפולה לאחר שנתייבש א"א להעלות חוש כשר מקיף:

תסא שאלה היכא ראוהו הסרכא במיעוט ונמצא תחתיה נגלד קרום עליון או ניקב קרום העליון. שם העלה הפ"מ דהור' במעשה זו לאיסור וכ"ה הל"ש ס"ק ק"נ. וכ' הל"ש דה"ה אפי' נגלד קרום העליון או ניקב קרום העליון ע"י מיעור הסירכא שניכר להבורק שלא הי' הנקב או הנגלד ההיא מתחילה אלא שהסרכא הדביקה אלו את הקרום העליון ובעבורה מהריאה עבר עמה מעט מהקרום עליון ונעשה נקב או נגלד טריפה (וכ"ש אם נקלפה עם המיעור ב' קרומי הריאה דכל ההיתר דמיעור הוא דהמיעור יראה לנו דרך הפשטת ליחה וריר בעלמא היא וכיון דנקלפה עמה הקרום העליון או ב' קרומי הרי חזינו דלא עביר מיעור כדון שלא מיעך בנחת) (ועי"ל מ"ש בסוס"י ל"ו בשם תשו' השיב משה) וכתבו האחרונים דצריך לברוק בחצר הככר אם אין שם נקב ואם יש שם נקב אפי' משהו טריפה ונתנו סימן זה דהחצר הככר להיות מתוח וכשחותך בו יוצא רוח ומשמיע קול ואל"כ הוא זה הוא סימן שיש נקב בחצר הככר וצריך בדיקה דווקא אם אין שם נקב ואם לא ברק יש לענשו:

תסב שאלה היאך הדין בניתק הסרכות בגדים וטלאים. שם מבואר דבגדים וטלאים וכן בענלים רכים שמתוך ילדותן אפי' סרכא נמורה שלא בסדרן אינה חזקה ומתנתקת ע"י מיעור לכן המנהג שלא למעך בהם ולהטריף כל סרכות גדיים וטלאים וענלים רכים ולא למעך (רמ"א כתב ריש סבלה

הריאה זה האות כי לא קלטה הסירכ' קרום הריאה רק מחמת הליחות שמבחוץ התחיל להתקדם כמו מלבוש על הריאה וכמעשה דרינוס בסו' ל"ה. וכל שנקלף בנחת הרי שאין הסירכא שורש בקרום הריאה ובחיון בא ונדבק לשם וכשר. אבל אם נשאר איזה דלדול א"כ שורשה פתוח אל הריאה וטריפה ע"כ. ועוד כתב אחרי שכארנו כי כל הוא שהקילו עתה בענין הסרת הסירכ' ע"י קליפת הצפורן מ"מ עכ"פ אין להקל כ"א כשהסירכא היא מן הריאה לרופן אבל לא בנסרכ' לשאר מקומות ואפי' נסרכה למקום שאין הנקב פוסל בהם ואצ"ל אם נסרכת מאונא לאונא או לאונא או לשאר מקומות של"כ דאין ראוי' לנהוג היתר זה כ"א בהפ"ט ואפי' במקומות שמקילין בקליפ' מ"מ אם אינה נקלפת רק שהסירכ' היא כמין חוט והוא יכול לנתקו ולהביאו אצלו אף על פי שלא יאשר ממנו כלום בריאה מ"מ אסורה כיון שהחוט ע"י הגבה' כ"ש לא במהר' ונתק ומאד מאד יש לזהר בענין הנפיה' והברי' בפושרין בעת נפחת הריאה היותר ראוי וברור שלא יפול לב אדם להסתפק בה. ועיקר גרול דברר שלא יבא בעל השור ויעמוד על שורו בעת נפחת הריאה. כי אפי' אם הוא אדם שיש בו יראת שמים הוא כהול על ממנו ויצרו תקפו להיות מתהפך בתהבולות למעט בעסק הברי' כדי שיצא בהיתר. ואצ"ל אלו הקצבים אשר לא אמונ' בממנום חביב כו' מגופם ונשמתם וכפירות שאנו לטרה. ואם הבורק או הנופה מעיין היטב לעמוד על בוריו הוא מדבר אתו קשות ומחוי' לי' בישות. ואצ"ל אם הוא מעצמו הנופה שמכוער הדבר. ועל הרוב הם נכנסין לה שתויי יין ואתכשר במשקין רבית מטבחיא. ואם ירצה זה להיות שליט ברוח לבלוא את הרוח מה יועילו פושרין אלו כי אף אם יהי' נקב כמלא מקרח ושטף עליו מים לא יבצבץ ע"כ. הרי דהפ"מ הקיל בדנאברה כמו שהשיג הל"ש ולריריו קולא. וכ"ה בלקוטים שו"ת מרב) דא"צ לקלף הקרומים להלאה משטח עובי הסירכ'. ולכ"א חומרא וצריך לקלף מכל וכל מעל הריאה. ולהתחלה יש לעשות כחומרת כולם. ועיין בתשו' שבו"י ח"ד סי' מ"ח דמצדד ג"כ למצוא היתר למנהג הבורקים המסירים סירכ' בקליפת הצפורן. ועיין לעיל בסוף סי' ל"ו מ"ש תשו' השיב משה תשו' ח"צ סי' י"ח מאחר שהסירכ' מכל וכל כדינו. וריאה יתחתית' שלם בלי חסרון (דלא יהא גומא יאנה תחתית' דמורה על נקב) אע"פ כן צריך נפחה ומים פ' שרין (ט"ז) דהבריקה דפושרין היא לחומרא אחר שבערה ע"י זו"מ לישות אם מכבדין. ויצוה לנפוח הריאה היטב כדי שתעל' היטב כי שום חסרון במקום שהיה' הסירכא שם ויזהר שיקה מים בפה ישי' חם כרוק הפה (כ"כ הש"מ"ח). יש להזהר הבורקים דיקפרו אמאי דיהא פושרין וראיתי נוטלים הבורקים המים לתוך פיהם חידם הכדיק' כדי שיפשירו. ואם נתן בצוננים אם אפשר לברוק שנית בפושרין יברוק. ואם נקרעה וכדומה יש להתיר במקום הפסד. ואם נתן בחמין טריפה ול"מ תו בריקת פושרין (ב"א) ואחר כך כשיתן המים לבהינת הבצבוי' לא ישפוך ע"ג הריאה על מקום מדרון דהמים נזלחין מעל גבי הנקב ולא נשאר מאומ' ואינו יכול לבוא לתכלית החסרון רק יניח הבורק ירו תחת הריאה במקום שהיתה הסירכא שם ומגביה קצת הריאה או יסמוך בצדו כדי שישארו המים עומדים במקום הנקב ואז יכול לברוק כראוי והבריקה זו כתב הט"ז בשם הב"ח דרק חומרא הוא ולא חיוב. והש"מ העלה דחיוב הוא (דחישא איכא שמא לא נזהר למשמש בנחת כ"כ או שמא מזמן קרוב נעשה הסירכא

סימן מ"א:

תסח שאלה אם נדבא עולה מן האונא לרופן שבצר האומא. שם
נזכר דטריפה. ואם סרכא עולה מהאונא
לרופן שכנגד האונא ולרופן שכנגד האומא אולינן בתר רובא.
וכן אם סריא יוצאת משיפולי אונא ומתפשטת על גב האונא
וסריבו. ופן אם רוב הסרכא הוא מנג האונא כשר ואם לאו
נזכר פד. וכן אם האומא והאונא נסרכו בסרכא אחת לרופן אם רוב
הסרכא מהאונא כשר ואם רובה מהאומא טריפה אם אין מכה
ברופן (ואפי' כשיש רוב בסרכא בצדדין שמתפשט מחוץ למכה
אך ליכא רוב במקום אחד העל' המהרי"ט ח"ב סי' ט' ותשוב'
מבי"ט דיש להקל ולדין רממעכין אין נ"מ) וכן אונא הסרכוב'
בסרכא אחת לחוה ולרופן אולינן בתר רובא וכן אומא הסרכוב'
בסרכא אחת לרופן שיש בו מכה והסרכא במכה וחוצה לה אם
רובה במכ' כשר ואם לאו טריפה וכן אם נסרכה האומא בסרכא
אחת לטרפיש ולמכה שבדופן אם רובה במכה שבדופן כשר ואם
לאו טריפה. (כ"ז הוא לשון הפוסקים דכל הנך מכשירין לילך אחד
הרוב וכתבו האחרונים דאם א"א לעמוד עליו היכן הוא הרוב
או שהוא מחצה על מחצה טריפה) וכבר נתבאר בשם השמ"ח
דכ"ז נזהגין במדינות אלו אפי' נתקו במיעוץ להטריף ושאר
פוסקים חולקים אף בנסרכ' למכה ברופן דמהני מיעוץ ע"כ ברוב
נסרכ' למכ' ברופן ובכל הנך גוונא מהני מיעוץ לדין ובפרט בה"מ
ובלא מיעוץ לא משתריא (ויש לעיין):

תסח שאלה אם האומא סרכוב' לרופן. שם מבואר דאם יש
מכה ברופן כשר וא"צ בדיקה ואם אין מכה
ברופן טריפה ולא מהני לה בדיקה. ומכה זו שאמרו היינו שיש
ברופן כעין נגע אבל אם יש בהרות שחורות בלבר אינו סימן מכה
ממש ואם נשבר הצלע אע"פ שחור ונקשר קרינן בי' שפיר מכה.
ובכר נתבאר דלדעת השמ"ח המנהג להחמיר אף במיעוץ אך שאר
פוסקים הנ"ל חולקים ומתירים לדין דנוהגים למעך אף בכה"ג
מותר ובפרט בה"מ. היכי דנשבר הצלע וחזר ונקשר והסרכא
להלא' ממנו תשוב' מהרי"ט ח"ב סי' ט' העל' דחליף' להקל בזה.
והיכי דאין מנהג כגון בעיר חדש' דעת הב"א לאסור למעך.
והנחת"ס בתשו' סימן מ"א העל' דבבהמת ישראל' דאיכא ה"מ
יש להתיר למעך:

תסח שאלה שני ראשי הסרכות יוצאים מחיתוך למטה מחציו
ובוע' תחת אחת מהם או תחת שניהם וראשי
הסרכות רבוקים זה בזה מחיתוך שכנגדו ואין ניכר שם ראשי
הסרכות. הל"ש שם ס"ק כ"א האריך וסיום להכשיר והביאו
בקונטרס האחרון במפתח הכללים של דיני תר"ל סי' י"ז:

תסח שאלה אם שחט השוחט והלך ואין כאן מי שיכדוק ואם
ימתין עד שיבוא בודק יתקלקל הבשר ויהי'
לו ה"מ אי מותר לאכול. שם העלה הכר"ו דמותר דהוי כנאכר'.
ודוקא אם לפי דאות עיני המורה נראה שהי' להשוחט סבה ידוע'
דאל"ה הו"ל כאיבד' במויד וכן בדליכא דיעותא דוקא (עי"ל בסי'
א' דרוב מצויין אצל שחיט' מומחין הן ה"ה לעניין בריק' לכן אם
בא א' שאין מכירין אותו ושחט וברק והלך לו וא"א לבדוקו אם
מומח' הוא הבחמ' מותרת אף באין ה"מ ואם הריאה לפנינו
צריך לבדקה לכתחילה כשראינו שהוציא הריאה וברקה ואמר
כשרה

קבלה בזה להטריף וכן נזהגין) אבל בכסדרן דכשר בגדולים בלא
בדיקה גם בגדיים וטלאים ועגלים רכים כשר (פ"מ ותשו' הר
הכרמל חיו"ד סי' א' וב"א בנ"ש שם ובתשו' סי' ט') ואימת
נקרא גדי וטלה לענין זה. שם מבואר דיש מנהגי מקומות. יש
נהגו לקרוא לגולרים מר"ה עד הג' השבועות ויש נהגו עד ט"ו באב
ויש עד ר"ה. ובמקום דלא ידע מנהגם יש לפסוק כ"ז שקרוי גדי
וטלה בלשון אדם. ולענין עגלים הרכים הש"ך בשם הב"ח העלה
דלא נקרא עגל הרך לענין מיעוץ אא"כ שהוא תוך שנתו ויונק
אבל אינו יונק לא מקרי דך. והפר"ח השיג והעלה דאי הוי תוך
שנתו אע"פ שאינו יונק או לאחר שנתו רק שהוא יונק עגל רך
מקרי ואין ממעכין. והתב"ש העלה לדינא (בדעת רמ"א) דדין
עגלים הרכים כדין גדי וטלה דתלוי במנהגי המקומות כ"ז שנקראים
בלשון בנ"א (הנ"ל והסכימו אליו ש"פ) והב"א סתם דלאחר
שנה אינו בכלל גדי וטלה וכ"נ בתשו' נבעת שאול סי' נ"ח.
ובמקום שאסור למעך ה"ה אם נפסק בהגהת אצבע לא מהני
(אף דקיל יותר ממיעוץ שם בתשו' נבעת שאול) ומ"מ אם רבוקים
החתוכים זה לזה אפי' ביותר מחצי' ואפי' השיפולים הם רבוקים
יחד יש להקל כל שנפרדו ע"י הולכת אצבע בנחת ביניהם. ויראה
לי שאין להקל כ"א כשנרדקו האונות יחד מראשן ועד סופן אבל
אם לא נרדקו מראש ועד סוף רק שנרדקו למעלה מחציון או
השיפולים לכד ולמטה מחציון פתוח כמו חלון אין להקל בגדיים
וטלאים ועגלים ע"י פירוד בנחת (ב"א):

תסח שאלה דיאה שניסכה במקום חתוך האונות כנגד האונא
כנגד הרופן ורופן סותמתה בסרכא בבשר שנין
הצלעות או בבשר ובצעם. שם מבואר דכשר (טור ומחבר ש"ך
ופ"מ דסותמת במקום צר) ואם היא סרכוב' לעצם לברו טריפה
(טור ומחבר ש"ך וש"פ דלא תלינן ברופן אלא א"כ יש שם מכה
ברופן) וכן הדין בכל השלם שכנגד האונות למעלה עד הערוגה
כשר מפני שהמקום צר ונרחקת לרופן והוא סותמו ונקרא דופן
עד החוט שמנקרים החוה ומשם ואילך נקרא חוה ואם נסרכה שם
טריפה (מחבר וש"פ) וסתם מוצר החוה מחוץ עד ר' צלעות ולא
עד בכלל ולא יותר אא"כ שיתברר לעין שעדיין הוא כנגד האונא
ולא כנגד האומה. ולא מהני הרגשה זו לידע המקום כ"א כשהבהמה
תלוי' שאז מתרווחת בארכה כל צרכה ואז כל מה שכנגד האונות
כמו שהם הולכים באלכסון כך נגדם ברופן באלכסון מגין וחוי'
מהאלכסון אינו מגין (שמ"ח וב"א ס"ק כ"ה) ואם נסרכה ע"ג חוט
שבחוה דינו כאלו נסרכה בחוה וטריפה אך אם הבהמה שמינה
והשמנונית תולה מן החוה על הרופן ונסרך שם כשר (כ"י).
וכבר נתבאר שנוהגין להקל בכל סרכות שבעולם המטרפת למעך
ולברוק אח"כ אם עולה בנפיחה (אם לא במקום דאיכא תר"ל
דמ"א ושמ"ח וש"פ) וכל שאינו ניתקת ע"י מו"מ כל מקום שתסרך
מריא' לרופן לדין טריפה בכל מקום שהוא. ודוקא כנגד האונות
הוא רמכשרינן לעיל אבל כנגד האומות טריפה. והא רמכשרינן
דוקא כשכנגד הרופן הנקב אבל אם ניסכה מבפנים או אפי'
בשיפולי הריא' וסירכא יוצאת משם לרופן טריפה. וכבר נתבאר
בשם שמ"ח דהמנהג במדינות אלו להטריף כל סרכא מריאה לרופן
ואפי' נסרכה גב האונא לרופן ויש מכה ברופן נזהגין להטריף
ואפי' ניתקו ע"י מיעוץ ומשמוש נזהגין להטריף במכה. אך
חולקין על' הפ"ב: בעת שאול ול"ש וב"א והעלו דבמקום רמנהג
למעך אף בכה"ג י"ז להתיר ובפרט בה"מ וכ"ה הנחת"ס חיו"ד

החלב למקום אחר וטריפה. חלב וחלון ופילוש תחתיו הוי של"כ וטריפה:

תעו **שאלה** סרכא תלו' יוצא מחיתוך אונא או אומא ויש איזה ריעותא בחיתוך אונא שכנגדה נגר מקום הסרכא שנראה שהסרכא נתק' משם ואין כאן מקום לתלות שנתרפה אח"ש ע"י הכנסת יד הטבח וכדומה. שם העלה ב"א להטריף ואין חילוק בין הכורסא כחזק למקום החזק ובין הכורסא שנתק' ע"י הכנסת יד הכורסא דבוקה לשם בין כך ובין כך יש להטריף. (וכן הדין בכל מקום דנמצא סימן ברופן או כשאר מקומות בסרכא תלו') וכן הדין אם יש סרכא תלו' בחיתוך וכנגדה בחיתוך חברת' יש ג"כ סרכא תלו' והם מתאימות באופן שנראה שדבוקה היתה מחיתוך לחיתוך ונפרק' ונתחלק' בחי' הכהמה לשנים טריפה ומ"מ לכתחילה א"צ לברוק בחיתוך שכנגד הסרכא תלו' היוצאה מחיתוך:

תער **שאלה** אם יש סרק בריאה ויש באוה סרק סרכא וכשנפחין הריאה נעשה אותה סרכא שבסרק כמו מחיתוך לחיתוך. בסי' ל"ו סק"ה העלה הב"א להכשיר ככה"ג אף לפי מנהג קצת מקומות להטריף בסרכא ממקום למקום אבל לפי מנהג דירן שמתירין ממקום למקום או כשהסרק ניכר שהיא בתולד' וגם אין עוד בו שום ריעותא יש להקל אף אם לא נעשה הסרכא שנתוך הסרק כמו מחיתוך לחיתוך כ"א מחיתוך לגב ג"כ כשר. וכתב כאן עוד דאם יש סרק בריאה ונתוך הסרק סרכא ממקום למקום וכשנפחין נרבק הסרק היטב או שנעשה אותו סרק ואותו סרכא כמו סרכא מחיתוך לחיתוך יש להכשיר ואם עולה מחיתוך לגב כאותה אונא במדינות אלו שנוהגין היתר בסרכא ממקום למקום יש להתיר בה"מ כשאינה עוברת עי"מ וכתבו אחרונים דבמשלם האונות ולמעלה עד הגג לפעמים נמצא סרק ודרך להמצא סרכא מחירוד לחירוד יש להכשיר:

תעה **שאלה** אונא עליו' הימנית שררכה להתפצל (עי"ל בסי' ל"ה) אם נמצא שם סרכא מפיצול לפיצול וכשנפחין אותה נראה כמחיתוך לחיתוך. שם העלה הב"א להטריף ומו"מ מהני. ואם נתפצל א' משאר אונות לשנים ויש שם סרכא ונרא' שהיא כמחיתוך לחיתוך יש להכשיר ואם יש להם שורש אחד כעו"א יש להכשיר אע"פ שיש שם חלון הוא למטה מחציון ואם הוא למעלה מחציון ואצ"ל אם הוא מחיתוך פיצול זה לגב פיצול אחר או מגב לגב יש להטריף בלי מיעוד:

תעו **שאלה** קמט בריא' וחוט רק יוצא מצד זה לצד זה והשוחטים קורין (צוהאפי"ל) והחוט הזה הי' גרוע מקורי עכביש (שפינועפ"ש) ואין לו אחיזה בקרום הריאה והיתה עוברת עי"מ כ"ש כי במשמוש חיד עליו מיד היתה מתרפקת. תשוב' ב"א סי' ט' העלה להכשיר (ראין זה נכנס בגדר סרכא כלל וכשר אף בקמט ע"י חולי):

תעו **שאלה** אם מנין האונות הוא כמו שראוי להיות ויש היכר סרק בצד האונות וסרכא ממקום למקום עובר על אותו סרק. שם העלה הב"א להכשיר (ראין חוששין בסדקים להטריף עיי"ל בסי' ל"ה) ואם נמצא יתרת כררי ראונא וסרכא יוצא

מן

כשירה היא והלך לו אבל אם שתק והלך לו אין להתיר כ"א בה"מ) וכתב ב"א אם נמצא ככהמה איזה חיש וריעותא שצריך בדיקה ובא א' שאין מכירין אותו ואמר שהוא בקי בבדיקה וברק ואמר כשרה הוא סומכין עליו ומתירין את הבהמה. ואם היא ריעותא תלו' בהוראה ובקיאיות בהלכות בדיקה אם עדיין הוא לפנינו או שאפשר להשיגו בקל ולברוק אותו אם יודע הבדיקות צריך לברוקו ואם הלך לו וא"א להשיגו כ"א בטורח גדול אין להקל כ"א בה"מ. ועתה במדינות אלו שהמנהג ליטול קבלה ומכלערה אסור לשחוט אנו אומרים שמן הסתם לא יחציף לשלוח יד במלאכת הריאה אם לא שיש לו קבלה. והכורסא את הריאה א"צ שיברק:

תסה **שאלה** מחט הי' תחוב' בין החתוכים חציו' כאונא זו וחציו' בחברתה והי' סרכא מכסה כל הנקב. שאלה זו מובא בפ"ת לאסור והפ"מ העל' דאפי' הי' המחט רק בחיתוך אחר ולא הי' החוד לחוץ רק שזה לחיתוך והסרכא הי' מכס' הנקב ונסרכ' לאונא חברת' יש ג"כ לאסור:

תסט **שאלה** לפעמים נמצא בגדיים וטלאים הוורדא ע"ג גירין ויש בה קרום למטה כלפי האומא. שם העלה השמ"ת ראין לאותו קרום דין סרכא אבל אם יהי' אותו הקרום לצד הראש יש לו דין סרכא ולפעמים היא מחוברת באותן גירין ואינה בכיס ונראה שצריך שיהא מקום חיבורה שהוא אצל האונא שתהא מחוברת באותן גירין ושיהא אותו חיבור מקום גירולה ואינה דבוקה שאם היתה דבוקה טריפה ותלו' במדאית העין אם היא דבוקה או מקום גירולה. ואין לנהוג כן כ"א במקומות דירעין שרגילין גדיים וטלאים בהכי ומכירין בט"ע יפה שמ"ת. והב"א כתב דאף במדינות אלו אם אירע כך בגדיים וטלאים יש להקל לעת הצורך כל שהוא ניכר בט"ע יפה שזה דרך גדול:

תע **שאלה** כיס הוורדא שנסרך לשומן. שם מכואר רכשר וה"ה אם נסרך לשאר דברים שאין הנקב פוסל בהם כשר (שמ"ת). וכתב הפ"מ ולפ"ו אם יש נקב בפועל בכיס הוורדא כשר ג"כ וכן דעת הב"א):

תעא **שאלה** ב' אונות סרוכות זו לזו א' ארוכה וא' קצרה ובקצרה היא למטה מחציו' דיר' ובארוכה למטה מחציו' דיר' יוצאת מטיגרי ועברה מחר צד ע"י מו"מ ובמקום הטיגרי לא עבר' ע"י מיעוד. שם העל' הפ"מ כמ"ו ס"ק י"ח דמהני עכ"פ מיעוד דהיינו אם עברה מב' ראשי' מצד הטיגרא ומצד הב' ע"י קליפ' עכ"פ ואף דא"א למרבקי' כנפיתה כבר כתבנו ראין מעכב. ובנידון דירן כיון דלא עבר' בצד הטיגרי טריפה (ומב"א ול"ש ותשו' השיב משה נראה דבקליפה קשה להתיר היכי דא"א למרבקי' וב"כ לעיל מזה וצ"ע):

תעב **שאלה** אם נמצא ריאה כפולה. שם כתבו האחרונים דאם מתחלת בדייתו כשר ואם לאו טריפה ומנא ירעינן זה אם יש חלל תחת' טריפה ואם לאו יורעים אנו שמתחלת בדייתו היא ואם כפול מתחלת בדיית' ומשם יוצא הסרכא לזולת' כשרה ע"י נפיתה במים שאינ' בא' רק מחמת הסרכא ואם חלב לוי בריא' טריפה דמוכחא מילתא שהיתה סרכא סרוכה בזה

פני משך העלה להכשיר והפר"ח בסי' מ' חולק והתב"ש בסי' נ' סיים להניח שאין להתיר כ"א בה"מ או בשעה"ד. ויש עוד להוסיף שצריך בדיקה בכל המקומות שהיו נוגעים שם המים אלו אם אין להם ריעותא המטריפס וגם הריאה צריך נפיקה (משום יובש כי הוא מצוי במקום שיש מים בחלל הגוף בין מים זכים בין מים עכורים. ב"א) וכל בדיקות אלו מעכבים אפי' בריעבר והמיקל לצורך שבת או יו"ט או בשעה"ד אפי' ברליכא ה"מ לא הפסיד והמחמיר לעצמו תע"ב. וכ"ה הפ"מ בסי' מ' (אך מדברין הב"ח נראה דסכנה איכא בנמצא מים בחלל הגוף. וכבר כתב הט"ז בסי' קט"ו דאסור לאכול מחולי המסוכן):

תפס שאלה אם נמצא סרכא של"כ בחי' או בעוף. שם העלה הב"א דאם גרולה היא מותר למעכה אע"פ שהיא מאותן חיות שאין סרכות מצויות בה אבל אם לפי ראות עיני המורה עדיין היא רכה בגרלה וטבעה ואפשר שגם סרכא נמורה תנתק מחמת רכותה אין להכשיר ע"י מו"מ ואם נמצא סרכא בעוף במקום המטריף אין המיעוד מועיל בהם:

תפס שאלה אי יש לו בהמה מסוכנת ומצוי אצלו שוחט שיוודע לשחוט אבל אין בקי בבדיקת הריאה אם נתיר לו לשחוט ולאכול בלא בדיקה משום הפסד ממון דאם תמתין תמות ותסרח הבשר. שם בגליון הגרע"א והפ"מ במ"ז סי' תצ"ח סק"ד ובאו"ח הניחו בצ"ע:

תפס שאלה טבח שהכניס ידו למעי בהמה להוציא הריאה וע"י משמוש במקום דחוק תלש קצת עור הריאה ולאחר שהוציא הריאה ראו שהי' על אותו העור שתלש סרכא רבוקה ועברה הסרכא ע"י מיעוד מהחתיכה הנ"ל אך א"א לברוק. תשו' גבעת שאול סי' מ"ט העלה להתיר בה"מ (ועי"ל סי' ל"ו מ"ש בשם תשו' השיב משה דג"כ נראה כן ועיין בב"א שם סל"א רכ"ג ושבו"י ח"ב סי' ס' כתב ג"כ כדבריהם):

תפס שאלה אם האונא אמצעית גרולה מארובה ועבה וסרכא רבוקה יוצאה ממנה לשומן הלב ועברה עימו"מ. תשו' הר הכרמל סי' ב' העלה דבמקום שאין מנהג להטריף חליף כזה גם בכה"ג בסרכא יוצאת יש להכשיר בה"מ והב"א ב"א בנ"ש העלה דאף במקומות אלו יש להטריף בין דסרכא יוצאת מאונא אמצעית בין דיוצאת מאו"ע:

תפס שאלה פרה שנשחטה ונמצא בה סרכא שאוסרים ההלב עד ג"י הנך ג' ימים אי חשבינן מעל"ע. תשו' ב"א סי' ט"ז העלה דחשבינן מעל"ע:

תפס שאלה חלב שנחלבה מבהמה שנטרפה ע"י סרכא עם בועה וגם הי' קמט בריאה והחלב שנחלבה יום א' לפני השחיטה נתערב בתוך חלב שנחלב מארבע רהמות כשרות ונשתמש מחלב התערובות הנ"ל בכלים שונים. תשו' ב"א חיו"ד סי' כ"ג העלה דלכתחילה אין להורות היתר וכפי"ט שאין בזה לפי הנראה הפ"מ והחלב ימכר לגוי והכלים שאפשר להנעילם ינעיל ואם יש ה"מ מחמת הכלים שא"א להנעילם ושימשו בהם בחמין של כ"ר עכ"פ ישהה אותם מעל"ע ואם כבר יצא בהיתר יש לסמוך על

מן הערוגה משטח השלם שכנגד האונא לשטח השלם כנגד היתרת יש להתיר בה"מ וצו"ג אם ידוע לנו שזו הוא היתרת (כגון שאין לה סמפון או שתוארה משונה מחברותי') ואם הסרכא יוצא מנבה של אונא זו לגב אונא שאצל' למעל' מחיתוך האונות במקום השלם שאין דרך חיתוך האונות להניע שם יש להכשיר בה"מ אבל אם חיתוך האונות קצר וקטן וכלה שלא כדרכו ועי"ז השלם למעל' בערוגה יותר רחב וגדול מכדרכו צ"ע אם להתיר (עי"ש בראש אפרים סקל"ד):

תעס שאלה בגליל דשכיח שם הרבה שנמצא שם בשר בלוי בריאה ובשקולפין נמצא הריאה שם שלם רק שמויע טיפי רמים כחורו של מחט ובשקנחין אותה הזיעה הוא חוזר ומויע עוד ובודקין שם בפושרין ואינו מבצבץ. שם העל' הל"ש סק"ג באריכות וסיים (כיון שרואים שאין מבצבץ וראי אין שם נקב). ונלע"ד לעשות שאלה להרופאים המומחים בניתוח ובטבעיים ואם יאמרו שאפשר להיות כך שזויעו הריא' כנ"ל בלי שום נקב תלינן במצוי וכשר אכן אם יאמרו הרופאים שרבר זה מהנמנע שיהא בדרך זיעה אלא דרך נקבים קטנים יוצא אין להקל באיסור דאורייתא (ועי"ל בסי' ל"ו בשם ב"א דנרא' ג"כ להקל ברין זה בשאלה כדומ' לזה). אך בפ"ת שם מביא בשם תשו' ב"א חיו"ד סי' י"ט שהשיג עליו ואוסר בכה"ג דתחת הבשר בלוי נמצא שמויעין טיפין קטנים כו' כנ"ל והעל' לאיסור (וכעת אין ת"י תשו' ב"א):

תעס שאלה לפעמים מוצאין מקום בריאה שנשתנ' הקרום ונרא' שהוא עב יותר משאר קרום ונרא' בו כמו גידין וקמטים (והשוחטים קורין אותו צלקת) ויש לו מראה ריאה ובשקולפין אותו מן הריאה נשאר עדיין עור העליון הריאה שלם ויפה ולפעמים בשקולפין נמצא תחתיו נקבים שממנו יוצא הקרום העב הזה ולפעמים אף קודם שקולפין ניכר בריאה שיש תחת העור כמו גומא. שם העלה הב"א דאם אין רואין שום ריעותא בריא' תחת הקרום א"צ בדיקה להסיר הקרומים אמנם אם נראה מבחזין קודם שקלף שיש כמו גומות שהוא ספק שמא מחמת נקב בא טריפה ולא מהני בדיקה (אך אם שכיח ומצוי למצוא תחת קרום כזה נקלף צריך להסיר הקרומים לראות אם אינו נקלף וצריך לראות היטב על קרומי הריאה. ב"א שער או"ה ס"ט):

תפס שאלה לפעמים נמצא תחת קרומי הריאה קשה כעצם דך ומראיתו ניכר מלמעלה ובחא יש מקום חשש שנרבק שם העצם וניקב וקדם עלי' עור מלמעלה. שם הלחה"פ בשם ע"י העלה להכשיר אפי' כשהוא תוך הבשר והל"ש כתב דהכל לפי ראות עיני המורה. וכתב הב"א דאם העצם אינו רבוק בריאה רק שנמצא בחלל הגוף יש להטריף (ואפי' אם לפי אומדן הרעת לא בא עצם זה ממקום אחר רק נפרד מהצלעות מ"מ שמא ניקב כמו מחט בחלל הגוף):

תפס שאלה מעשה שבדקו בהמה א' ובקרעם הטרפש להכניס היד לבדוק קפץ עליהם קילוח גדול מים עכורים והוצרכו לשפוך המים מהבהמה דרך ישר תחלה עד שיצאו כל המים ואחר כך בדקו הריאה ומצאו טובה ובריאה. הנה תשו'

לו עוד חללים קטנים סביבם ואם ניקב לאחד מהקטנים התב"ש הניה בצ"ע להטריף והפ"מ מביאו). ואם ניקב לאחר מן הצדדים שהם קטנים מן האמצעי טריפה וראי (ש"ע ט"ז וש"ך תכ"ש כר"ו פ"מ) ולא מבעי' סתימת חלב הטרפ"ש דל"ה סתימה אלא אפילו אם שומן חלב עצמו סותם לא מהני בכהמה (הר"ם ובה"ג בש"ע ועכ"פ ספיקא הוי ולא וראי פ"מ) ובעוף מהני סתימת שומן חלב (כר"ו ופ"מ):

תצנ שאלה אם ניקב חלב ולא הגיע לחלל. שם מבואר דאם מחמת חולי כשרה (ואפי' נקב מפולש מצד לצד בבשר ולא הגיע לחלל. פ"מ בדעת ש"ך והגרע"א) ואם בקוץ או במחט טריפה אע"פ שלא הגיע לחלל. (ואם הוא ספק טריפה מספק ש"ע ושאר פוסקים סי' נ"א):

תצנ שאלה נמצא מחט בלב. שם מבואר דאע"פ שאינו ניכר בחוץ ובין שקופה לגאו ובין שקופה לבר טריפה וכו"ש אם נמצא בטרפשא רלבא שהוא וודאי טריפה מיהו אם לא נמצא רק בסמפון הגדול שבלב וקופה (צד העבה) לתתאי אם ראש המהט כנרעין של תמרה כשר ואם לאו טריפה (ש"ע ש"ך ופ"מ דצריך תרתי לטיבותא שיהא כשר דהיינו דוקא בסמפונא רבא וקופה לצד חלב חלב אבל בלא"ה טריפה):

תצנ שאלה אם נמצא עצם בלב. שם דעת הט"ז לאסור (אם לא בצבי דרכו הוא בכך דלא כב"ח דמתיר גם בשאר בע"ח) והפ"ח העלה להתיר רוקא במין שוורים חזקים דיש להם עצם מרוב גדול חוזק הגוף וכו"ש בצבי (ומביא כן מ"ס' יש"ש) והלכה"פ מתיר בשאר בע"ח (אם נראה דלא מעלמא אתי) והתב"ש ופ"מ העלו להלכ' דאם ניכר שעצם זה בא מעלמא כגון שיש לו עוקצין וחדודים טריפה כמו במחט אבל אם כל צדדיו נסים יש להכשיר שאין כח בעצם זה לנקוב אפי' מונח בתוך החלל ואם הוא שחור או אדום וניכר שכך נברא יש להכשיר בכל הבהמות אף שיש לו עוקצין ואם הוא לבן וחד אין להתיר אפילו בצבי וכו"ש שאר בהמות. והתח"ס חיו"ד סימן מ"ג העלה להתיר בנ"ד במקום הפ"מ מאד (כגון שהעוקצים קטנים והעצם רחב ואיננו חד). ואם המור' מסתפק אם הוא דם הנקרש או עצם יטילנו לפושרים מעל"ע או יותר ואם נימוח קצת כשר ואם לאו אין להכשיר. והב"א כג"ש בשם שכו"י ח"ג סי' מ"ד כתב דעצם הנמצא בלב השור אין בו חשש איסור שדבר מצוי היא בשורים:

תצנ שאלה ניטל חלב. שם מבואר דבין ניטל ביד בין מחמת חולי טריפה וה"ה אם יש לו ב' לבבות טריפה (כה"פ ברעת ש"ע) וחלב ומזק הגדול שיוצא מן חלב לריאה שניקב לחלל במשהו טריפה. (וכבר כתבתי בסי' ל"ד דדוקא אותן נקבים שאינם רבותיהו ואין להם סתימה עיי"ש):

תצנ שאלה מעשה בדיבה אחת שפתחה תרנגולת להוציא הבני מעיים והתול עומד אצלה ואמרה הריבה שלא מצאה לב בתרנגולת ובעלת התרנגולת אמרה דקרוכ לוודאי הושלך חלב לארץ והחתול אכלו

על מ"ש בפ"מ סימן פ"א להתיר בה"מ בלא נורעו. ותשו' השיב משה חיו"ר סימן ל"ג העלה בנתערבו הכלים שיטמו בהם החלב מבמה שנטרפה ע"י סרכא דאם נראה בחוץ שהוא נקב והעלה הסרכא ע"ג אז הכלי חרס שנתערבו ברוב בטלה אחר מעל"ע והכלים שאין ידוע אם נשתמשו בהם החלב וראי יש להתירן אחר מעל"ע אבל אלו הכלים שנשתמשו מאותו החלב בודאי אסורין הן עד עולם אף אם נתבטל קודם החלב ברוב. ובסתם סרכא שאינו נראה דבא מנקב אז אם נתבטל החלב קודם ברוב יש להתיר כל הכלים אחר מעל"ע ואם נשתמש בעיני' הכלים שעבר עליהם מעל"ע מעת השתמשות באותו החלב קודם שנבדקה הבהמ' ונודע האיסור נ"כ יש להתירן (בספק אחר הנ"ל) בה"מ. ולענין הכלים אם הן מרובין הוי הפ"מ (והגרע"א בתשו' סי' מ"ג העלה דע"י מרובין ל"ה הפ"מ) אבל אם לא ה' אז עדיין מעל"ע רק שאח"כ עברה עליהם מעל"ע אינו מועיל (דהוי ספק דאורייתא בעת שנודע ולא מהני מה שאח"כ ע"י גילגול בא לידי דרבנן) ולענין הג"י אם בעינן מע"ל הניח בספיקא. אך נראה ג"כ דעתו נוטה דבעינן ג"י מעל"ע וכו"נ מתשו' עטח"כ חיו"ר סי' ד' דבעינן מעל"ע שלמים לפי סברתו שם:

תפח שאלה בודק הכנים ידו לפנים והרגיש סרכא בדופן ופרק אותה לצד הדופן על סמך שיבדקנה במיעוץ כנהוג ואח"כ הכנים הארביטער את ידו והוציא הריאה וחפשו אחר הסרכא ולא מצאו וברקו בפושרין כל שטח האונא במקום ההוא ולא בצבץ כלל והי' הפ"מ וכבוד שבת. תשו' ב"א חיו"ד סי' י"ח העלה להכשיר (דהכא שכבר נחתכה מצ"א אם היתה סרכא נמורה לא היתה עוברת ע"י הכנסת ידו שהרי אינה מעכבת על ידו וה"ל כסרכא שעברה ע"י מו"מ):

תפט שאלה שוחט ששחט וברק והכשיר ד' עגלים ובעגל שברק ראשון נמצא אחריו סרכא ע"י בודק אחר וכאשר שאל את פי השוחט הורה ששגגה הי' בידו שלא הרגיש בסרכא. לה"ק שם מבואר בשם צ"צ סי' ע"ג דהעלה להטריף שאר העגלים שברק אח"כ ובתשו' עה"ג סי' כ"ג צורד להקל:

תצנ שאלה היכי דמקילין בה"מ כגון ב' בועות דסמיכי במ"ז אם שחט ב' או ג' בהמות והי' בכולם תרי בועי דסמיכי במ"ז ובענין דחדא בהמה ל"ה הפ"מ רק ב' וג' הוי הפ"מ אי הוי זה הפ"מ. הגרע"א בתשו' חיו"ר סי' מ"ג העלה דל"ה הפ"מ ע"י שיש ג' וכן בכלים ע"י שיש מרובין ל"ה הפ"מ (וכבר הכאנו לעיל בשם תשו' השיב משה דלא העלה כן ועיין תשו' מהר"ל ב"ח סי' קכ"א ועי"ל בסי' צ"ד מש"כ שם):

סימן מ

תצנ שאלה ניקב חלב. בסי' מ' מבואר דחלב יש לו ג' חללים חלל גדול (הוא חלל אמצע) ושנים מצדדיו (ויש

תצט **שאלה** אם נמצא לב חתוך מלמעלה למטה ונמצא מחט מונח על בשר הלב ולא ראו תיכף בשעת פתיחה ויש להסתפק שמא אחר שנפתח נפל שם שהנשים המשמשות ה' מחטין בבגדיהן. שם הב"א בג"ש בשם תשוב' אור נעלם כתב להתיר אך אם החור של מחט תהוב קצת רק שראה שהמחט הית' מאיר' ונקי' וגם אין רושם הבשר שהמחט אוכלת שם התיר המחבר אור נעלם והב"א הניח בצ"ע להתיר בכה"ג. ואם בעל האווזות מכר לבעה"ב ומשרתת של בעה"ב אמר' שמצאה כן והמוכר חושש שנעשה במתכוין להכעיס בכה"ג אין להחמיר ואם המשרתת אומרת שמצאה בענין שהוא אסור מ"מ אסור לבעה"ב הוה ולשאר אדם דמהימנא להו ע"ש בב"א:

סימן מא

תק **שאלה** ניטל הכבד. בסימן מ"א מבואר דטריפ' (מחמת עצמו וה"ה באותן מינים שאין להם מרה ג"כ טריפה תב"ש עפ"מ) אם לא נשתירו ג' זיתים כזית הא' במקום מרה (כחצי ביצה להומרא דהיינו בניטל הכבד ולא נשאר כ"א הזיתים לבד. אבל כשכבד קיימת רק ניטלו הזיתים לבד אפשר דיש להחמיר דזית שלישי ביצה כר"ו) והב' כזית במקום שרבו' תחת הכליות (עפ"מ) והג' כזית במקום דביקותו ביותרת הכבד כל אחר שלם במקומו אבל אם ה' מתלקט (שכזית הראוי להיות אינו במקום אחר רק שהוא קצת כאן וקצת כאן) או כרצועה (וכדומה לתמונות אלו תב"ש) או מרורד (שהזית הוא רק ואינו עב כראוי) טריפ' (ש"ע ט"ו ו"ש"ך ופר"ח ותב"ש וכו' ופ"מ). ואם ניטלו הג' זיתים ושאר הכבד קיים או אפילו כזית במקום מרה לחוד או ניטלו הני ב' זיתים במקום שרבו' בכליות וביותרת הכבד הוי ודאי טריפ' אמנם אם ניטל אחד מהם או במקום שרבו' בכליות או במקום שרבו' ביותרת הכבד הוי ספק טריפה עפ"מ. ודעת ונגרע"א דגם ניטל כזית במקום מרה לא הוי רק ספק טריפ'. (וכן במקום חיותא לחוד) ומתלקט או כרצוע' הוא ג"כ טריפ' מספק וא"כ אם כזית א' מאלו הוא מרורד יש ס"ס (כר"ו) ואין חילוק בשיעור דג' זיתים אלו בין בבהמה דקה בין בבהמה גסה בשור הנדול ובעוף משערין לפי גדלו וקטנו (דבעוף לפעמים אין בכל הכבד שיעור כזית ומ"מ המור' ישים יראת ד' על לבו נגד פניו שלא יהי' לבו גס בהוראה להקל בשיעורא זוטא כ"א בקצת פחות מכזית ובתרנגולת או קטנים מהם לפי קטנם תב"ש. וכתב הב"י בשם ש"י דבעוף יש להתיר אם נשארו רק מקום המרה ומקום הרביקות בלב ובבהמה דווקא צריך ג' זיתים) ובהפסד גדול ושכיח' היוקא יש להתיר אף בבהמ' אם לא נשתיר כזית במקום שהיא דבוק' בכליות (בל"י עפ"מ). כברא דאווזא שנחלקת לב' חלקים חלק גדול מחבירו ואם חלק העב קיים לית כאן בית מיוחד ואם חלק העב נחסר וחלק הדק נשאר יש לעיין אי נשאר מחלק

אכלו. תשובת חכ"צ סי' ע"ד הכשיר וסיים אפי' נפתח התרנגולת בעדים כשרים נמי כשר (כי א"א לשום ברי' לחיות בלי לב) והכר"ו צעק ככרוכיא על הוראה זו והעלה מה שפסק החכ"צ דהתיר התרנגולת מטעם דתלינן בחתול כי נפל לארץ והחתול אכלתו זה יפה הורה כי תמיד תלינן בדבר השכיח אבל להיות חסר בלי לב ולהיות בריא' זה לא שכיח לכך תלינן בחתול. אבל מ"ש אפי' נפתח התרנגולת בעדים אינם נאמנים לומר שלא נמצא לב ונאכל התרנגולת בלי לב. ח"ו להתיר טריפות וספק נבילות (וכתב הנה ברור דלפעמים נימס הלב רק יש אבר אחר אשר למראית עין אין דומה למראה הלב רק יש לו בעצמותו חללים וכדומה כמו לב אוי שם משכן הרוח חיוני ויכול להיות הן חי' הן עוף אלא בבהמה ווראי מורגש ובעוף הוא קטן בתכלית הקטנות ויחשב רק כחתיכת בשר קטן אשר נמצא כזה הרבה בפתיחת עוף. וזה הוא לנו ע"י חקירת הרופאים עפ"י יסודות חכמות הרפואות והנתוח וע"כ איך ס"ד להתיר ניטל הלב. אולי ה' נמצא בו כזה ולית דמשנית ב'. וסיים דבריהם אמת וברוך שבחר בהם ובמשנתם ע"כ) והב"י מתיר במעשה זו בהפסד מרובה. עמפ"מ א"א ח"א סי' ק"ג ובפ"מ וב"א דנראה ג"כ ראם יש לתלות וודאי תולין ואוקי אחזקה אבל אם בבירור לא ה' לב יש לאסור. ועי' שאלת יעב"ץ סי' קכ"א בשם אביו הגאון ראפילו אתי סהרי ומסהרי דלא ה' לב בוודאי סהרי שקרי נינהו שלא נתנו על לבם להשגיח על זה וכמלתא דלא רמי'. אבל אם מתחילת פתיחת תרנגולת נתן לבו ע"ו להשגיח אם ימצא לב אפי' אחד נאמן לאסור:

תצו **שאלה** נמצא שומן הלב דבוק בלב מאד ואדוק הרבה בכח וחתך בסכין השומן מן הלב במקום שהי' דבוק ולא דאה מבחוץ שום ריעותא ואח"כ חתך במקום שהי' דבוק עד החלל וראה בעובי הלב ק"ד. שם מבואר בש"ע להטריף (בשם ראבי') וש"ך ב' מהרש"ל ופר"ת חולקים ומכשירים אף בק"ד (מאחר שלא הגיע המכה עד לחלל). אך דווקא (כוונת הש"ע) דטפרישא דלבא דבוק ובכה"ג הוא דטריפה וכ"נ מתב"ש. והעלה להלכה דדוקא אם נמצא שם על הלב ריעותא מבחוץ וגם בעובי הלב ק"ד אז הוא טריפה אבל אם אין הלכותא ניכרת רק במקום שהיתה דבוקה לשומן הטרפש ולפנים אין ניכר שום ריעותא נרא' לכ"ע להכשיר (ועפ"מ) ואצ"ל אם נמצא בעובי הלב ונתפשט עד לחלל שהוא טריפה אבל אם נמצא דם בחלל הלב דעת הש"ך דדם בחלל לא מעלה ולא מוריד (דבשל לב יש דם בחלל) והפ"מ הניחו בצ"ע והעלה בשם האחרונים דבחלל הלב נמי יש להכיר ולאו דווקא ק"ד אלא ה"ה רושם המכה ונצטר ואף בפנים יוכל להבחין ואין להקל וכ"ד הפר"ח ות' חוט השני ועו"פ):

תצו **שאלה** נמצא לפעמים מים בתוך כים הלב והלב שלם בלא ריעותא. הפ"מ בשם הריק"ש הכשיר וכו"ה הפ"מ בבהמה אבל בעוף אין להתיר כ"א בהפ"מ ואחר הבדיקה בכל האיברים (עי"ל סי' ל"ט):

שם מבואר דבין שבא לפנינו שלם בין שבא בתוך בין שצד העב של המחט לצד חלל הבהמה וצד הדק לצד הסמפון ובין שצד הדק לצד חלל הבהמה וצד העב שלו לצד הסמפון הכל טריפה דלדינא מחמירין בשני הפירושים כפי' רש"י ומחבר (דרוקא בקופא לצד חלל הבהמה טריפה) וכפי' הרשב"א להיפוך ט"ז ויש"ך ותב"ש ובר"ו ופ"מ. וסיים דמ"מ לדינא איכא נ"מ דאם מונחת בעובי הכבד וקופא לצד חלל הבהמה' הוי ודאי טריפה דודאי דרך הוושט בא כשיטת דש"י ואם הקוף' לצד הקנה הוי רק ספק טריפה ואם צד הדק יצא לחלל הגוף דעת הט"ז לאסור ולדינא עכ"פ טריפה מספק אמנם מחט בחלל הגוף הוי ודאי טריפה וא"כ אם העור שלם מבחוץ הוי ודאי טריפה משא"כ מחט בטרפשא דכבדא ע"ל סי' ז' דהוי רק ספק טריפה. ועוד שיש לו זקק ונמצא מחט בחלל הגוף אף דהעור שלם מבחוץ הוי רק ספק טריפה (פ"מ):

תקט **שאלה** אם ניקב טרפש הכבד נקב מפולש מצד הכבד. שם מבואר דטריפה וכל סתימה מהני לה אפילו ע"ה קרוב מחמת מכה (ואפילו ע"י סירכא פ"מ דלא ככנה"ג ואם נברא כך בנקב נוב"י מ"ת סי' י"ב מכשיר) וחלב טמא דעת הט"ז דסותם ג"כ והתב"ש חוכך להחמיר. וכתב הפ"מ לכן נ"ל דאין להקל ב"א אם החלב טמא נדבק ונסרך בנקב בסרכא ע"י ליחה אבל בדליכא סרכא אע"ג שהחלב עצמו סותם אין להתיר:

תקי **שאלה** אם נסרך טרפש הכבד לבית הכסות. שם כתב הרמ"א דיש לברוק בכרס שבדאי יש שם קוץ או מחט שניקב' ועי"ז באה הסרכא זו וראיתי מעשה והכי נהוג (וכ"ש בנסרך להמסס דטריפה) ודעת מוהר"ם ות' חוט השני ותורת יקותיאל ושי"י (בדעת הרמ"א) דלא מבעי' היכא דנמצא יתר או קוץ תחוב או אפי' בפרש דוודאי טריפה אלא אפילו לא נמצא בפרש שום יתר יש להטריף ודעת הצ"צ ובר"ו (בדעת רמ"א) דרין סרכא זו אם נמצא תחוב ופי המחט כנגד הסרכא טריפה אף דלא ניקב מעבר לעבר (ותולדת יצחק סי' ג' מתיר ככה"ג בהפ"מ והכר"ו סיים אם איכא כמה צדדים יש להכשיר אבל אם נמצא תחוב רק שפי המחט אינו כנגד הסרכא וכ"ש מונח על הפרש יש להכשיר (ורין הסרכא כק"ד) ודעת הנוב"י נרא' דהיכא שנמצא תחוב במקום הדק של ביה"כ סמוך להסרכא אף שפי המחט אינו כנגד הסרכא טריף' (וכתב באר יעקב ונוב"י דה"ה אם נמצא נקוב ולא ניקב מעבר לעבר אם הסרכא היא כנגד מחט דינו כמחט או שיש שבי"ל מהמחט ככה"ג הוי כתחוב וטריפה אף בהפ"מ וביוש הפ"מ עם שעה"ד ביחד יש להתישב. וכתב הנוב"י מ"ק סי' ט' דאם נמצא מחט מונח בפרש ויש מנהג להטריף אין להתיר כ"א בהפ"מ ואם לא נמצא שום מחט בפרש כשיר' אפילו בלא הפ"מ ובדיקה (הנתבאר) מעכבת ואם אירע שלא בדק מכרס טריפה אפילו בהפ"מ והיינו דוקא במקום שא"א עוד לברוק כגון שהשליכו הכרס ותתכו' ומלחהו והדיחהו ואז אף שאשה אומרת ברי לי שלא הי' מחט ג"כ טריף' (אבל מ"מ בדיק' מהני לה נוב"י מ"ק סי' ט'). ומ"ת סי' כ"ב ותשו' פמ"א ח"ב סי' קכ"ט והב"א בנ"ש) וה"ה אם א"א לברוק כל חדרי הבטן יש להטריף כ"א. והב"א בנ"ש ובקונטרס התשובות סי' ל"מ"ד העלה בסרכא מטרפש לכבד ונמצא מחט דאם תחוב' בדופני המסס וביה"כ לאורכן והיא טמונ' כולה בתוך עובי הדופן יש להטריף אף אם אין סרכא כנגדה והיכא שאינה

מחלק העב מקום המרה ומקום הכליות ומחלק הדק יש במקום הטרפש' כשרה (מ"ב והפ"מ הביאו):

תקא **שאלה** יבש הכבד. שם מבואר דאסיב"ש עד שנפרך בציפורן שאם משרטט בציפורנו על הבשר הכבד ונראה השירטוט בתוכו טריפה אא"כ נשתתרו ג' זיתים אלו שלא נתייבשו ואם יבשו אפילו אחד מג' זיתים אלו (או שאר קילקול אע"פ שהב' זיתים אחרים אם כל הכבד קיימת) טריפה (תב"ש והגרע"א והפ"מ סיים דלענין דינא יש לעיין ביבש זית אחד ונ"מ ביבש מקום הכליות דאיכא צד להקל יותר תולדות יצחק סי' ב' העל' ג"כ להקל ככה"ג). וכתב הפ"ח דנפרך אסור מדינא דגמ' ובשרטוט הוא מחמת חומרא שא"א בקיאות ולפי"ז בשירטוט בין בכבד בין בריא' ספיקא הוי ולא ודאי ומיהו בריא' סגי אם השירטוט ניכר בקרום ובכבד דווקא בבשר ולא בקרום פ"מ:

תקב **שאלה** נימק הכבד (שהרם יוצא מבשר הכבד שנימוק והי' לרם). שם מבואר דטריפה ואם נשתתרו ב' זיתים דעת הרמ"א להטריף והט"ז ויש"ך ותב"ש ותשו' פמ"א ח"א סי' א' ותשו' מ"ב סי' כ"א ופ"מ וב"א העלו להכשיר בנשתתרו ב' זיתים שלמים (וזל"ת אם נפלה ממקום גבוה ונשתנה צורת הכבד טריפה אף בג' זיתים קיימים ע"ל סי' נ"ח פ"מ) ובאווזות המלעיטין מצוי חולי דנימוק הכבד סיים הפמ"א דבעל נפש וב"ת יחמיר לעצמו ולא לאחרים כשנשתתרו ב' זיתים שלמים:

תקג **שאלה** כבד שקשה כאבן. שם מבואר דטריפה ואפילו נתקשה כזית אחד מהם (רמ"א והש"ך בשם א"ר מיקל בהפ"מ וצו"ג ותב"ש השיג עליו והעלה להחמיר) ומיהו אם אינו קשה כ"כ ולא נשתנה מראית הכבד ללובן כשרה (תב"ש ופ"מ):

תקד **שאלה** כבד שהוא נפוח' ועבה ונרקב. שם מבואר דצריך לעיין לראות המראה של הכבד אם לבנה כצמר נפן טריפה ואם אדומה כשרה (או"ה ואו"מ ותב"ש ופ"מ כתב דהמורה צריך לזהר בשינוי בשר הכבד ונשתנה המראה):

תקה **שאלה** כבד של אווזה לעוט' והי' בצד התחתון המונח על הוושט וקורקבן והרקין כמין כיס של בשר ומחפ' בעור הכבד והי' גבוה וקשה קצת מבשר הכבד וקער הכיס ומצא בתוכו שיבולת שועל' שלימים וגם מרוקבים ומעוכלים וגם חול' כעין הנמצא בקורקבן. שם הפ"ח בשם ש"א העל' להטריף (עשבו"י סי' נ"א):

תקו **שאלה** התלעי' הכבד. שם מבואר דאפילו גם הזיתים אלו נחמרו ע"י נקבי התולעים כשיר' אם כל הכבד שלימה במקומה רק התלעי' אבל אם ניטל הכבד כולה ולא נשאר כ"א זיתים אלו צריך דווקא שיהיו ג' זיתים אלו שלימים בלי נקב התולעים. (תב"ש ופ"מ ועו"פ בדעת הש"ע דלא כט"ז ות"ח):

תקז **שאלה** נעקר הכבד במקומות הרב' ומעור' בטרפשיהן כאן מעט וכאן מעט. שם מבואר דכשירה אם הזיתים אלו לא נעקרו ממקומן (ש"ע וש"פ):

תקח **שאלה** מחט שנמצא בכבד וראשה העב כגרעין של תמר'.

דעתו לרעת הפר"ח להתיר וסיים בצ"ע (וכ' התב"ש ומיהו אי לא הוי המעשה כמ"ש שם דק אידע דנתחב רק אפס קצתו ובחיצון של כבד ואין שם שום חלוד' במחט ולא שום ריעותא בחתיכ' כנון חלודה או שינוי מרא' או אורם צרור יש להכשיר אפי' האוכלים בהפ"מ וכיוצא. וכ"נ דעת הל"ש סי' כ"ב ותשו' טור האבן סי' י"ז):

שאלה איש אחד שקנה חתיכת כבד מהטבח והניחו בביתו ואחר ב' או ג' שעות מצא מסמר תחוב בסימפון אחד שבו וצר העב מהמסמר הי' לצד חלל הבהמ' וחורו לצד הראש של הבהמ' והביאו האיש הקונה ההוא לטבח והשיב הטבח שאינו יודע דק שקצת תימה ביינו אם הי' מתחלה איך לא הרגישו ואותו המסמר לא הי' בו חלודה ושאלתי להקונ' ההוא אם מצוים בביתו מסמרים כאלו ואמר שיש לו למכור מסמרים ודמות מסמר זה ממש כמותם. הל"ש בח"ד ליו"ד ס"ק הורה בשאלה זו דבהמ' בשר וראובן הקונה אסור לאכול ממנה ואותה חתיכת הכבד אסור לכל אדם:

תקיד **שאלה** תרנגולת שהי' לה כבד גדול וגם כפליים ויותר מהראוי. שאילת יעב"ץ ח"ב סי' נ"ח העלה להכשיר דלא כמור' אחד להטריף מובא בב"א :

תקיד **שאלה** תרנגול הגם שמן מאד שהי' לו כבד מלא צמחים לבנים קשים מחוץ ומפני' אך בשר הכבד כולו הי' כטבע מרא' שאר כבדים. שאילת יעב"ץ סי' נ"ט ח"ב העל' להכשיר. וכן הב"א בג"ש מביא בשם מח"ב בשם מהר"ם זכות להכשיר בכה"ג וכתב שכן הסכים מהר"ש אבוהב. אך מ"מ גור ארי' הלוי מסתפק בטיורי במקום מרא וחיותא. עוד כתב שם הב"א בשם סולת למנחה ומח"ב דתרנגולת אינדי"ק מצוי להיות כמו אבנים קטנים ולבנים תוך הכבד ומרה ואומרים שבא להם ע"י שמתרגזים מאוד והכשיר:

תקב **שאלה** חצר הכבד שהי' בו נקב עגול ושפה סביב הנקב בעור העליון שהיא לצד הריאה גם הבשר שבין שני העורות נחדה ג"כ בעיגול כמו העור וניכר שנעשה מחיים ובעור התחתון של צד הכבד לא הי' חסרון כזה דק שהי' נקרע לבמה קרע' והשוחט אומר שהי' דבוק עור התחתון לזרם ותלש משם בחוזק והנקב הזה הי' שלא לצד הכבד. תשו' גבעת שאול סימן צ' העלה להתיר:

סימן ב

תקבא **שאלה** אם נקבה המרה. בסימן מ"ב מבואר דטריפה (והיכא דאפשר לתלות בסכין או בידא דטבחא תלינן ש"ך ויש"פ) ואם נקבה כנגד הכבד והכבד סותמתה כשרה ואם נקבה הכבד ג"כ כנגדה אפי' עלתה בו סתימ' (ש"ך ותב"ש ועו"פ):

תקכב **שאלה** מרה שהיתה יוצאת מבין הצלעות וסרוכה שם. שם מבואר פלוגתא. דעת היש"ש ותה"ד וישל"ה דף ע"ד בשם תשו' משפטי שמואל ופר"ח (עי"ל סי' ל"ז דסרכא פוסק בשאר אברים ואפילו נסרכו לדופן לא תלינן בדופן וכ"ה השמ"ח

שאינה תקועה דק מונחת לאורכה בין קמטי ההמסס ואין חור המחט מול הדופן ויש סרכא מבחוץ במקום שכלה פי המחט קשה להתיר אם לא בהפ"מ וגם שעה"ד דוקא. וכן כשרואין שהבשר בטרפש הכבד במקום הסרכא הוא מקולקל כעין מכה נרא' להקל דתולין קלקל' במקולקל. ודעת הנחת"ס חיו"ד סי' מ"ה דאם נמצא תחוב אפי' שלא כנגד הסרכא לית דין ולית דין להכשיר. אך בתחוב דק בפרידל"ך שבביה"ב או בנמצא דק על הפרש קרוב הדבר להחמיר אך במקומות שנהנו לאכלם עפ"י פסק רבנים שלפני לא הי' בבחי' למנוע. ופה מנהג פשוט להטריף בכל ענין אך פ"א הי' קודם פסח שנטרפו הרב' בהמות והי' נחוץ לבשר על יו"ט ובפרט שלא יקחו משחומי חוץ התרתי לשוחטים שלא יעיניו ויבדקו על הפרש ויעלימו עיניהם וקבלו השוחטים עליהם בחרם שבמקום אחר אל יקילו בזה :

תקיא **שאלה** אם נמצא נקב בחצר הכבד במקום דמשמשא ידא דטבחא. שם מבואר דכשר ואם נמצא סביבה חוטין לבנים כמו חלב טריפה (דמוכה נקב ישן הוא ודעת הט"ז דאין הבודק צריך לברוק בחצה"כ והמחמיר תע"ב):

תקיב **שאלה** נמצא מחט בטרפש וטמונה בבשר. שם מבואר דהוי ספק טריפה (ש"ע) ואם אינה טמונה בבשר ל"ה ספק טריפה אלא ודאי טריפה (וכ"נ מש"פ): **תקינ** **שאלה** מעשה בריאה של עגל שבדקה טרפשא דכברא ולא הי' בשר לחצר הכבד כלל דק ב' עורות והבשר שהי' ביניהם נחסר כולו. שם הב"א ב' חנכ"י סי' ל"ט העלה להטריף ותשו' שבו"י סי' ס"ג השיג דכל שאין רואין שום ריעותא ורקבון בקרומים אין כאן שום חשש איסור ואולי תלמיד טועה כתבו:

תקיד **שאלה** אם נמצא מחט בסמפון הגדול שבכבד (וה"ה בסמפון הגדול שבריאה). שם מבואר דבשירה ואין חילוק בין מחט נסה לקטניתא (תב"ש בדעת ש"ע וכ"ה הפ"מ ולא דוקא נמצאת ה"ה נתחב' קצת ולא מעל"ע ג"כ פ"מ):

תקטו **שאלה** נמצאו ב' כבדים בבהמה או בעוף. שם מבואר דטריפה (דכל יתר כנטול דמי והוי לי' כחסר הכבד והיא שיטת רש"י) ודוקא כשכ"א עומד בפ"ע וכן אפי' כשבדקין זה בזה אלא שהשני' דבוקה במקום מרה וחיותא דראשונה (דטריפה לדעת הרמב"ן דיתר כנטול עם המקום שהוא דבוק שם והו"ל חסר כוית במקום מרה או חיותא) ואין להכשיר יתרת הכבד כ"א כשדבוק' לכבד שלא במקום מרה או חיותא דראשונה (דאז אינו אלא תלתלי כבד ובשירה ט"ז ויש"פ ופ"מ ועו"פ ועתשו' נוב"י סוס"י ה' דהאריך והחמיר אף בהפ"מ בב' כבדים מובא בב"א בג"ש):

תקטז **שאלה** אם נמצא בחתיכת כבד רבהמה בשעת אכילה מחט שראשה אחד עגולה מעט והם אותן שרגליין הנשים להשתמש בהם לצעפים ולשאר בגדיהם והמחט הית' טמונ' ותחובה כולה תוך החתיכה ולא הי' סביבה קרישת דם. הצ"צ סי' ק"ז צידד להקל וכ"ד הנחת"ס חיו"ד סי' מ"ג להקל ותב"ש ופר"ח ופ"מ והל"ש העלו לאיסור. ולענין הכלים דעת הפר"ח להתיר אחד מעל"ע והתב"ש חולק על הפר"ח ואוסר והפ"מ נוט'

תקנו **שאלה** אם נמצא מרה א' ונראית כשתים. שם מכבד דנוקבין אותה ואם שופכת זו לזו כשר (ראחת הוא) ואם לאו טריף. ואם נקבה ולא הי' שופכת זו לזו ואח"כ נפחו' ועלתה גם חברתה בנפיתה זו או שהטילו מים באחת מהן וע"י כך נתמלאת גם חברתה מים כשרה (ש"ע ש"ך וש"פ). ואע"פ שהן שתי מרות גמורות רק שבמקום דיבוקן בכבר כמו רוחב אצבע הי' כאחת כשר אפילו לא שפכו אהרדי וה"ה אם מתחילתן הן שנים ובסוף הן מתערבות ונעשית אחת כשר (ש"ע וש"פ). ואם כשהיו רוצים לבדוק אי שפכי להרדי ונפלו לארץ ובא חתול ואכלו. הב"א בשם מח"ב וז"י העלו להכשיר:

תקנה **שאלה** היו שתי מרות בכבר אחת הנה ואחת הנה וסמפון אחד שופך מרה לשניהן וכשארם זוקף האחר חוזרת הליחה למקום שהסמפון מחלק מרה ושופך לשניהן אבל כשהן שוכבות כדרך שהן עומדות בחיי הבהמ' אין שופכין זל"ו. שם העלה הפ"מ דאין להכשיר כ"א בבהמת ישראל והפ"מ (ברעת ש"ע). והב"א העלה (בשם מח"ב) דאפי' אינה בהמה ישראל ויש צורך שנת ויו"ט או סעו"מ יש להקל. ועוד כ' דה"ה אם נפרדות זו מזו ומקום חבורן א' וכשמנביה הצד הא' שופך אל הב' דרך חבורן אפי' מחוברים בפחות מאצבע יש להקל אך דוקא כהפ"מ ושעה"ד (עתב"ש ופר"ח):

תקנה **שאלה** נמצא בכבד של עגל שהי' לו מרה כדינו אלא שהי' לבנה ביותר לא כדרך המרה שדרכ' להיות ירוקה. המעשה זו בא לפני בעל פ"מ וצוה לקרוע המרה ולבדוק אם אין שם איזה ריעות'. וכשברדקו יצאו מים זכים צלולים ומתוקים ולא הי' כלל טעם מר והטריף (וכ"ד הב"א שם בשם מח"ב) וסיום ומ"מ אינה טריף בכה"ג רק מספק:

תקל **שאלה** מעשה שנשחטו כמה כבשים וקצתם נמכרו ואח"כ נמצא בכבר אחד מהם ב' מרות ואין ידוע מאיזה מהם ונקבו אחד מהם ולא נשפכה אל השני' ולא בדקו בהפיכת מרה כלפי מעלה לראות אם היו רבוקין זל"ו מלמעל' במקום חבורן וזאת ידעו שיוצאים הני ב' מרות ממקום אחד. מעשה זו מובא בבב"י והתיר (מכח ס"ס עפ"מ):

תקלא **שאלה** מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד. שם מבואר דאי שפכי להרדי כשר ואם לאו טריפה (רבכבר ליכא פסול בסמפונות ש"ך ברעת ש"ע וש"פ):

תקלב **שאלה** ע"ד אותו מין עופות שאין להם מרה כלל כמו תורים ובני יונה ואין לאוסר' כיון שכל המין כך (ש"ע). ומי שבא לפני עוף שאינו מכיר מינו ולא נמצא לו מרה אין אומרים ודאי כל מינו אין להם מרה אלא אמרין מסתמא יש לו מרה עד שיוודע שמין זה ממינים שאין להם מרה כלל (רמ"א) וכתב הכר"ו דנהוג ע"מא בעופות דאם לא נמצא מרה בכבר לטעום בלשונו. ובאמת יש לחפש אצל טחול של עוף וסמוך לו ימצא על הרוב המרה קטנה עד למאד ובחנם מטריפין תרנגולות הרבה. וראיתי באחרונים דהמציאו היתר בבדיקת בני מעיים כי לפעמים ימצא בב"מ מרה או עכ"פ ירגיש טעם מר בב"מ. והצבי אין לו מרה בכבר אבל יש לו למטה סמוך לזנבו. וכתב הש"ך דמשמע בשערים

השם"ח סימן ל"ט) היכא דנקב משהו אומי' גם סרכא טריפה ודעת ב"י ורמ"א וט"ו וש"ך (עיי"ל סי' ט"ו) וצ"ע כ' ט' וש"פ כולם מכשירין סרכא בשאר אברים (ובנ"י יור' שלם יש להכשיר בדעת הצ"ח וכ"ה הפר"ח) (אף דאיסר סרכא בשאר אברים ואם נוקב העור גם הצ"ח לא מתיר בכאן כשהמראה או שאר אברים סרוכים ויש להחמיר פ"מ) ומ"מ לכתחילה יש לבדוק גם בשאר אברים אם אין שם נקב או קוין או מהט ובדיעבד אם לא בדק אין לאסור (משא"כ בטרפס הכבד אם נסרכה להמסס או ביה"כ בדריק' מעכבת אפי' בדיעבד פ"מ סימן מ"א וכאן):

תקנה **שאלה** נטלה המר' ביד אי שנבראת חסרה המר'. שם מבואר דטריפה. ואם בא לפנינו חסרה המר' ולא ידענו מה הי' לה ונרא' לעין שנבראת כך שאין שם רושם מרה קורע הכבד שתי וערב במקום שראוי להיות מר' ויטעום בלשונו אם יטעום טעם מר כשר (ולא די בטעימ' בעלמא בלא קריע') תב"ש ופ"מ עפר"ה ובר"ו והב"א העלה להתיר בדיעבד בלא קריע' ואם לאו יצאנו בנחלים אם יש בו טעם מר כשר ואם לאו טריפה דהו"ל חסר מר' ואם יש בו טעם בכני מעיים כשר ש"י וב"א ואפילו בבהמ' מהני טעימת הכבד (פ"מ בשם הריק"ש) ומט"ו משמע דדוקא בלשון מותר ללחוך אבל בפיו אסור לטעום עיין שם בש"ך וט"ו ובר"ו ופ"מ בטעם היתר טעימה וצריך להעביר הדם מעל הכבד במקום שלוחך משום איסור דם פ"מ בשם מ"י והב"א בשם מח"ב דלא כבאר יעקב וזכרון יוסף. ואם ניכר שהיתה מרה וניטלה אח"כ (כגון שאינה שלימה) אפילו נמצא טעם מר. לדעת הרבה פוסקים לא מהני טעימ' (והב"א בשם מח"ב מיקל גם בכה"ג וכו' גם אנן בקיאים (ש"ע וש"פ) ואם ליכא טעם מר בב"מ ובכבד לא הי' טעם מר יש להטריף ולכתחילה יש לעשות נפית' ובדיעבד מותר. ב"א:

תקנה **שאלה** אם טעמו מקום המר' והי' מר ואח"כ טעמוהו ולא נמצא מרידות. שם הפר"ח בשם הריק"ש וכ"ה הפ"מ דכשר (רתולין לומר שבלע הכבד את המרידות וכ"ה הב"א ולא מטעם הפ"מ. ואם יש מר' כדינ' וטעמו לכבד ויש בו מרידות הפר"ח ופ"מ וב"א העלו להכשיר ואם מרה מתוקה וטעמו הכבד והי' מר יש להכשיר (ב"א) ואם אכלו הכבד ולא טעמו טעם מר ושוב נזכרו ובקשו המרה ולא נמצאת יש להטריף (דבר משה וב"א):

תקנה **שאלה** אם נאבד הכבד קודם שיטעום אם יש בה טעם מר. שם מבואר דעת התב"ש וש"י ובר"ו וכ"ה הפ"מ להטריף ודעת כנה"ג ועה"ג ותשו' זכרון יוסף מובנים בלאה"פ ובב"י ובא"ה להכשיר (ועפ"מ) והב"א העלה דבגלילות שעופות הנמצאי' בלא מרה על הרוב מוצאים טעם מר בכבד יש להכשיר בנאבד (וכ"כ המחבר):

תקנו **שאלה** אם נמצא שני מרות. שם מבואר דטריפה (ש"ע וש"פ) אך אם יוצא כמין כים קטן אצל המרה וטעמו ולא הי' טעם מר יש להכשיר דלאו ב' מרות הן אלא בוע' (פר"ח בשם הריק"ש וכ"ג דעת פ"מ) ואם בא' הי' טעם מר. ובא' לא הי' טעם מר רק קודם שנפתחו טעמו מבחוץ במקום מרה השני' והי' שם טעם מר ג"כ יש להטריף (ברית אברהם בשם כתר כהונה סימן ש"א):

בשערים ראילים אין להם מרה כלל. ובדמ"א כתב דרומא אילה נקבה אין לה מרה כלל ובאיל זכר יש לו בזנב. (ובש"ש כתב דבין צבי ובין איל יש להם מרה בזנבם ויש ב"ח שיש להם מרה בבטן וקצת מהם שיש להם באזנם. ויונה ומין השליו וצפור דרור יש להם מרה במעיים. ואם נמצא בתור או בן יונה או בצבי אצל הכבד כשאר מינים כשר (ב"א בשם מחבר). ואם נמצא בתור ובן יונה ונקבה. דעת תפארת למשה להכשיר (בניקב הוורדא בסי' ל"ה). והמח"ב מפקפק בזה מובא בב"א. ואם לא נמצא מרה בצבי בזנבו אם מהני טעימה. במקומה דעת חגורת שמואל ומח"ב וב"א דל"מ טעימה רק אצל הזנב או אוזן. ומ"י מסתפק בזה:

תקלג **שאלה** באותן מינים שאין להם מרה (הנתבארו) ואם ניטל הכבד מאותו המין. שם המ"י העלה דרדוק לשער כזית במקום שראוי להיות המרה במינים אחרים (עפ"מ). והגרע"א בג"ש סי' מ"א העלה דמהני נשתייר רק כזית במקום חיותא וכ"נ מרו"פ שם ותב"ש ופ"מ וב"א דבכזית במקום חיותא וראי די:

תקלד **שאלה** גרעין שנמצא במרה. שם מבואר דאם הי' כמו גרעינה של תמרה שאין ראש' חד כשר. ואם ראשה חד כגרעינה של זית טריפה וכ"ש אם נמצא מחט או קוץ במרה דטריפה. ואין חילוק בין קופא לבד או לגו. (רש"ל וב"ח ולבוש ול"ח וש"ך ורמש"א וכנה"ג בל"י ופ"מ דלא כפר"ח דמכשיר כנמצא בחלל ודוקא בתחוב מטריף:

תקלד **שאלה** גרעין שנמצא במרה. שם מבואר דאם הי' כמו גרעינה של תמרה שאין ראש' חד כשר. ואם ראשה חד כגרעינה של זית טריפה וכ"ש אם נמצא מחט או קוץ במרה דטריפה. ואין חילוק בין קופא לבד או לגו. (רש"ל וב"ח ולבוש ול"ח וש"ך ורמש"א וכנה"ג בל"י ופ"מ דלא כפר"ח דמכשיר כנמצא בחלל ודוקא בתחוב מטריף:

תקלה **שאלה** אם נמצא אבן במרה. שם העלה הפ"מ דכשר. (וכן כבבא או בריא' אין לחוש כאבן דא"א לנקוב וה"ה כגרעין של תמרה. ואם גם האבן בצורת מחט או קוץ מחודד פשוט דמטריף עיין לעיל סימן מ'.

תקלו **שאלה** פרה שנשחטה ונמצאת חסרה מרה ונטרפה היאך הדין בחלב שלה. הל"ש בח"ד ליו"ד ס"ח העלה דהחלב מן קורם יב"ח עד ג' ימים קודם שחיטה אסור מספק. וכל הכלים שנשתמש בהן אותה החלב אם בעת שנמצאת חסירה מרה עדיין הכלים בני יומן אסורים לעולם. אבל אם אז כבר אינם ב"י מותרים הכלים אפילו שלא במקום הפסד כלל. אבל החלב מן תוך ג' ימים אסור בתורת ודאי והכלים שנשתמשו מחלב זה אסורים אפי' אינם ב"י בעת שנמצאה חסרה המרה. וכן הדין בבצים מתרנגולת שאין לה מרה רק מה שמותר בבהמה קודם י"ב חודש מותר בעוף לפעמים גם תוך יב"ח (כגון אי הדר' וטענה תוך יב"ח אז הבצים מטעינה ראשונה מותרים ומטעינה שני' אסורים מספק עד ג' ימים ומה שבתוך ג' ימים אסורים בתורת ודאי). וכ"ז בחסירה מרה אבל אם נמצאת יתר מרה אז החלב אפי' מן קורם י"ב חודש והבצים מכמה טעינות אסורות מספק עד ג' ימים ומתוך ג' ימים אסורים ודאי ולענין הכלים דינם שוה (כנתבאר בחסר). והב"א בג"ש בתשו' סימן ל"ו העלה בשם בית דוד דאם לא טעמו טעם מר בכבד הבצים שהטילו קודם שחיטה שריא (כרדעין שהי' מרה וניטלה דו"ל דהשתא ניטלה המרה). אבל הבצים הנמצאים תוך העוף אפי' גמורות אסורות וכ"ה המח"ב ותשו' חב"י אוסר כל הבצים שנוקרו. וגם אם נתערבו

תקלז **שאלה** אי נשים נאמנות לברוק ע"י טעימת הכבד. תשוב' חב"י סי' פ"ו העלה דאין נאמנות והב"א בשם מח"ב (כרעת מהרש"ל) ודב"ש סי' שצ"ג והגאון מוהר"ח ב"ר בצלאל בס' ויכוח מים חיים העלו דנאמנות:

תקלח **שאלה** כבד שהי' מעוך וכתות קצת ולא נמצא מרה בטעימת הכבד וטעמו הקורקבן והי' מר. שם הגרע"א והב"א בשם תשוב' כנה"ג ותשו' בני חיי' העל' להכשיר. (ועוד כתב שם דאם הפיריו הב"מ מהכבד והשליכו אותם ואח"כ לא נמצא מרה בהכבד כשיר' דתלינן דנשאר' עם במ"ע. וכ"ה שבוי' סי' ס"ו. ועוד כתב שם דכהפ"מ יש להחיד בטעימת כבד אף במרירות מעט ובכני מעיים צ"ע ובקורקבן נ"ל דפשיטא דל"מ מרירות מעט בהפ"מ):

סימן מג

תקלט **שאלה** ניטל הטחול. בסי' מ"ג מבואר דניטל הטחול כולו כשר (ש"ע וש"פ). ואם ניטל כל סומכיה עד קולשית טריפה מספק:

תקמ **שאלה** ניקב הטחול. שם מבואר (דהטחול ראשו א' עב והשני רק כבריית הלשון) ואם ניקב בראש העב נקב מפולש טריפה ואי ניקב נקב שאינו מפולש ונשאר תחתיו מטחול עצמו כעובי דינר זהב (דבעינן דוקא סתימה מבשר הטחול ולא מבשר אחר גם הקרום שעליו אינו מצטרף. כ"ה דו"פ עי' נה"כ ופ"מ בדעת שו"ע) כשר פחות מכן הוי כמפולש וטרפ' ואם ניקב הרק כשיר' (ש"ע וש"פ). וכתב הגרע"א בשם הפלתי דבניטל ע"י חולי אינו כשר אא"כ שהחולי הקטינה עד שתיטלה לגמרי אבל אם ניטל בחולי שנימוק' טריפה:

תקמא **שאלה** נקדע הטחול או נחתך או נימוק או לקחה בשינוי בשר. שם מבואר דדינו כניקבה וטריפה אם היא בראש העב ולא נשאר כעובי ד"ו מבשר שלם. אבל נחתך או נקדע או נימוק וכדומה במקום הרק כשר (ונחתך כל העובי' הוי טריפה מספק. ואם נחתך מקצת עובי מסופק התב"ש עפ"מ. ואם כל הטחול לקוי אפילו רקבון או מסמום ממש פשיטא דטריפה ול"א דהוי כניטל כולו (תב"ש וב"א וכו"ו דלא כתו"ח עפ"מ):

תקמב **שאלה** היאך משעדינן אותן עובי דינר זהב. שם מבואר דמצד ספק משעדינן שהיא קצת פחות מחצי עוביו (תב"ש ופ"מ בדעת הט"ז וש"ך) של אותו הטחול (שך ותב"ש ופ"מ וב"א ועו"פ דלא כפר"ח דרדעי דחתי עובי של טחול מעגל מספיק אפי' בשור הגדול וחליה להקל בזה) ובחלק העב של אותו מקום (דבחלק העב נופא מקומות מקומות יש דאם ניקב במקום עוביו ממש למשל אם עב שם טפח בעינן כשיעור חצי טפח ובצדדיו דאין בעוביו אלא חצי טפח די אם לא נשאר אלא דביעי טפח הכל לפי המקום כר"ו ופ"מ ודו"פ):

תקמג **שאלה** איזה מקום הוא חלק העב מטחול. שם מבואר פלוגתא

תקנא שאלה אם נמצא נקב בטחול של עוף (רענול כענבה ואינו דומה לשל בהמה ואין מגיע לבני מעיים). שם דעת המחבר ראין הנקב פוסל בטחול של עוף. והש"ך כתב בשם כמה פוסקים להטריף וכ"ר הפר"ח ורש"ל וט"ז וש"ך (וכר"ו ופ"מ העלו) דבעל נפש יחוש לעצמו ומיקל לאחרים. וכתב הפ"מ דמ"מ ניטל טחול כולו וכן שני טחולין בעוף כשר אף לבעל נפש. וכ"נ מב"א. ומ"מ לקוי כולה בין בעוף בין בבמה' ל"ה בניטל כולו (תב"ש ופ"מ נתבאר):

תקנא שאלה באיזה גליל נמצאים עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כך ובכל פעם נמצא הנקב במקום א' ואומרים קצת אנשים שכן ררכן של רוב עגלים. (שם העלה הט"ז ותשוב' מעיל צדקה סימן י"ז ותשו' פ"י סי' ט"ו ותשו' משיבת נפש חיו"ר סימן כ"ז להכשיר. והנה"כ ופ"ח ותשו' חב"י סי' מ"ג ועה"ג סי' ק"ב וע"י ומנן אברהם חולקים אט"ז והעלו להטריף. ותשו' שבוי' ח"ב סי' ס"ה דעתם נוטה לאיסור. אך סיימו רמי שנוהג להקל יש לו על מי לסמוך (עיין לה"פ). והכר"ו כתב דאם אינו תמיד על מקום אחר וראי טריפה. אבל אם הם תמיד על ע"מ מקום אחר מעולם לא התרתי בזה רק אני מניח להורות איש אשר אין לבו נוקפו ובמקום שאין איש יוכל לסמוך בה"מ אט"ז וסייעתו. והתב"ש העלה דאם ברור שבאותו גליל רוב עגלים כן הוא ואנו רואים שיתר עגלים שלא נשחטו רובם קיימים ופרים ורבים בדרך כל הארץ אין לאסור. וסיים ומיהו צריך לזוהר דיהא בירור נמור דרובייהו הכי איתנייהו והנשארם מתגדלים כשאר בהמות ופרים ורבים (וכ"כ הכר"ו). ופ"מ העל' להלכה ג"כ בדירוע דרוב המין כך יש להכשיר. וכ"ז בעגלים אבל בשור ופרה וכרומה נראה מכל הפוסקים להחמיר. ואם אירע מעשה כזו שלא במקום העב ממש תשו' פמ"א ח"ב סי' ק"א ונוכ"י סי' י"ז מצדדים להקל והכ"א בשם מח"ב דחו דבריהם. ובה"מ יש להקל לעולם כל שיש צד הוכחה קצת דהיינו רבותייהו אף אם יש צד להיפוך (עכ"א בג"ש):

תקנא שאלה טחול שיש בו כוונה גדולה מלאה אבן וחול רק ומגולה למעלה ואין שם למט' עובי דינר זהב. שם הכ"א העלה בשם מח"ב דכתב בשם דמ"א ובית לחם יהורא דף קי"ד להכשיר והוא הניח בצ"ע:

תקנא שאלה אם נבראת בטחול שאינה עבה בסומכ' כדינר זהב. התפארת למשה ומח"ב העלו להכשיר (דלא נדע מנבראת בלא טחול). והתב"ש ופר"ח מקילין בהפ"מ. וסולת למנחה בשם תורת האשם כתב להתיר בלא פקפוק. ודעת כ"א נראה להקל בה"מ (דלא ככר"ו דצידר להחמיר):

תקנא שאלה אוזא שנשחטה והוציא הוושט לבדקו כנהוג ולמחר הוציא הכני מעיים ובכללם הכבד גם כן והניחו על המערכת ולאחר שעה בשלשחו הכבד לשרות במים מצאו עלי' נגיד מוזהב כחצי לבנה קטנה לא נודע מאין באו לשם ולא נראה שום דושים במקום כי הי' מונח עלי' ונקלט ממנה ולא ניכר שום חלודה על הזהב ולא שום מכה בהכבד או בשום אבר. תשו' חת"ס חיו"ר סי' מ"ו העלה להתיר:

שאלה

פלוגתא. י"א שכל מה שדבוק לכרס קרוי עב ולא יותר (ש"ע). וי"א דבחלק העב יש שם בצדדיו וכראשו דקות והכל נכלל בשם עב. ואם ניקב בכל מקום שם ולא נשאר כעור"ו טריפה (ט"ז) של"ה ול"ח והנאון בעל עוללות אפרים) ובהפ"מ יש להקל (פר"ח ותב"ש ופ"מ) והכר"ו כתב אם בא לפני הטחול ניקב בצדדיו שבחלק העב ולא ניקב מעל"ע ונשאר למטה בתכלית הדקות וקלישות עד שאין ספק שאין בו כעובי ר"ו אנו מטריפים דהא קרוי עב במקום הזה אבל אם יש בו שיעור דינר זהב רק דאנן לא בקיין בשיעור עובי ר"ו ומחמירין עד חצי עוביו (כנתבאר בזה) אם הוא בצדדיו שבחלק העב אני מכשיר כה"ג:

תקמא שאלה אם נחתך הקולשית מטחול וסמוך לחתך זה ניקב הסומכא ואין בין נקב זה למקום החתך כ"א משהו ותחת נקב הסומכ' יש שיעור כעור"ו. שם העלה התב"ש להכשיר (עפ"מ):

תקמא שאלה אם נקבו ב' צדדי הטחול הצד שהוא דבוק לכרס וצד שכנגדו זה כנגד זה ובאמצע נשאר כשר הטחול כעובי דינר. שם העלה התב"ש ומח"ב וב"א להכשיר. וכן אם ניקב בסומכ' זה שלא כנגד זה (כגון שבצד זה ניקב ונשאר כעובי דינר זהב וניקב בצד שכנגדו ונשאר כעור"ו ואלו הי' זה כנגד זה הי' מפולש) ג"כ כשר (תב"ש עפ"מ):

תקמו שאלה אם נמצא מים בטחול או לקוי מבפנים. שם (פלוגתא בין הפוסקים ולהלכה כאין הפ"מ) אם הכשר סביביו ש"ם כעור"ו כשר ואפי' במים עכורין וסרוחין ואם לאו טריפה (ט"ז וש"ך מ"י תב"ש בל"י פ"מ דלא כפר"ח וכו"ר"פ) ובהפ"מ יש צד להקל (מי מובא בבב"י מיקל בהפ"מ וכ"ר ח"א כלל י"ח דין ד' והפ"מ סיים ואני אין אומר לא איסור ולא היתר בהפ"מ וצ"ע). וכ' השבוי' ח"ג סי' מ"ג טחול שנפוח באמצעות' ובחוצו משני צדדים אין ריעותא יש להכשיר ומכ"ש אם בצידוה שני הצדדים יש כעובי דינר זהב כשר. מובא בב"א :

תקמו שאלה אם נמצא מחט בטחול. שם מבואר דטריפה בין קופא לגו ובין קופא לכר (כ"הפ בדעת ש"ע):

תקמא שאלה בהמה שיש לה שני טחולין. שם מבואר דאם אין נוגעין זה בזה כשר ואם הם דבוקים זל"ז בצד העב יש להטריף (באין הפ"מ רמ"א וש"ך וט"ז מחמיר אף בהפ"מ ודוקא אם הוי דיתיר טחול בצורת טחול הא לא"ה כשר פ"מ). והל"ש בח"ד ליו"ר סי' סק"ג העלה דאפילו אין נוגעין זה בזה אין להכשיר כ"א בהפ"מ:

תקמא שאלה בהמה שנמצא לה שני טחולין שאין נוגעין זה בזה ואין היכר איזה היתירה (כי שניהם שווין) ואחת מהם ניקב בסומכ'. שם העלה הפ"מ (בדעת הצ"צ דטריפה וראי) וכ"ה הל"ש בח"ד סקמ"ד. אכן אם יש איזה סימן מובהק וניכר איזהו היתירה וניקב אותה היתירה כשירה (פ"מ ול"ש שם) ודוקא שאינם דבוקים זל"ז אבל אם הם דבוקים אפי' בקולשית אף שניכר איזה היתירה טריפה לכ"ע (מספק ואפי' סימן מובהק ל"מ. ל"ש שם):

סימן מד

תקנה **שאלה** ניטלו הכליות. כסי' מ"ד מבואר דניטלו הכליות כשר. לפיכך אם נבראת בכולי' אחת או ניטלו ביד כב"א כשירה (דצריך להיות ב' כליות). וכן אם נבראת בג' כליות כשירה. ואם נמצאו דבוקין זל"ז עד שאם ינטל כל מקום הדבוק לא ישאר כפול וענבה יש להטריף באין הפ"מ דיתר בנטול הוא ומקומו (כדעת הרמב"ן. פ"מ). ואם ניטלה ע"י חולי כיון שהקטינה לפחות מכשיעור כבר נאסרה ואיך תחזור להכשירה כשנמרו להנטל ולכלות. ולפ"ז צריך לברוק אם הכים שלהם מלא חלב ניכר שמתחלת ברייתו היתה וכשר. אבל אם נמצא שם חלל ומקום ריק טריפה דלא כרש"י (ש"ע ופוסקים). ובדין זה אסור החלב עד יב"ח קורם שחיטתה (ש"ס כח"ד ס"ז). ואם לא הספיקו לברוק את הכים עד שנאכר תשו' חו"י סי"ג העלה להטריף מספק:

תקנו **שאלה** כוליא שהקטינה. שם מבואר דאם תקטן כבהמה דקה כפול ופול ככלל טריפה (ש"ע ורו"פ). והש"ך כתב דיש כמה פוסקים דפול וענבה בכלל כשירה) ובגמ' אם כענבה (ענבי גפן המצויין עבשו ואם נשאר כמו אחד מהן כשר ט"ו) ודוקא שהקטינה מחמת חולי אבל אם הי' קטנה בתולדת' כשר והיכא ידעינן אי הוי מחמת חולי או לא. אי חזינן שהקרום שלה כוונ' בידוע שמחמת חולי הוא ואם אינו כוונ' אלא שעשו כמדת כוליא מוכחא מילתא שמתחלת ברייתה היא כך וכשר (ש"ע וש"פ):

תקנו **שאלה** כוליא שהקטינה ולא הספיקה לברוקה אם הי' כענבה ונאכרה. שם העלה הפ"מ להכשיר מס"ס:

תקנה **שאלה** אם נמצא ג' כליות או יותר והקטינו היתרות ונשארו שתיים כהלכתן שלא הקטינו. שם מבואר דאם אין סימן מובהק שהיא היתר' טריפה (דהיינו שכולן עומדים כשורה ואין סימן אחד שהיא יתירה (ש"ס). ומ"מ אם נמצא בה מוגלא ולא הגיע למקום חריץ י"ל דהוי ס"ס הגרע"א). ואם יש סימן מובהק שהיא היתירה (וסימן מובהק שאינו עומדת כלל כשורה במקום הראוי לכליות כ"כ הש"ך. והל"ש כתב דה"ה אע"פ שעומד כשורה דס' שאין לו כלל צורת כוליא הוי ג"כ סימן מובהק ועי' פ"מ ועיין לעיל סי' מ"ג). דעת הרש"ל וט"ו להכשיר והש"ך הניח בצ"ע והפר"ח והתב"ש אוסרין והל"ש סיים ג"כ להטריף (ועפ"מ). ואם היתרה דבוק' אפי' יש שם סימן מובהק שהיא היתרה טריפה (ש"ס) ופ"מ עיין לעיל סי' מ"ג וב"ש סימן מובהק הנתבאר להכשיר אין חילוק בין הקטינה לנתמסמסה ובכה"ג בכל גווני כשר ל"ש):

תקנו **שאלה** בהמה שנשחטה ומצאו שניקב' הכוליא או נחתכה כנחת. שם מבואר דאם נחתכה לשנים אפילו כנחת טריפה. ואם לא נחתכה לב' או אפי' נחתכה עד מקום חריץ כשר ונחסר' ה"ה כנקב ט"ו וש"ך ופר"ח ועו"פ. דלא כרש"ל ותשו' ש"ר סי' ל"ה דמחמירין. וכ"ו כנחתכה כנחת אבל אם נחתכה במכת חרב (שמכה ככת) אפי' לא נבקעה לשנים טריפה והוא שיגיע עד החריץ דוקא והבשר אינו בריא (כה"פ בדעת ש"ע). ואם הגיע עד הלובן ואין חסרון והבשר בריא וטוב ולא יש כ"א הנקב יש להכשיר בה"מ. וכן אם לא הגיע הנקב עד

הלובן ולא יש חסרון והבשר יש בו דיעותא וגם הריעותא אינו בלובן יש להכשיר. ואם אינו יכול להתברר שהוא מכת חרב ואין שום ריעותא בבשר אם אין חסרון אף אם הגיע עד הלובן יש להכשיר (ב"א בשם מח"ב). וניקבה דוקא ע"י מחט אבל על ידי חולי אין להקל. בא"ה בשם או"ה ותשו' תולדת יצחק דלא כבאר אברהם דמיקל גם בנקב ע"י חולי:

תקס **שאלה** אם לקתה הכוליא (פי' נתמסמסה שנעשה בשרה כבשר המת שהבאיש אחר ימים שאם תאחזו במקצתו יתמסמס ויפול) אם נמצאת ככוליא ליתא אעפ"י שאינה סרוח' או שנמצא בה מים עכורים או סרוכים. שם מבואר בש"ע דטריפה. והוא שיגיע עד הלובן (הוא חריץ העובר כאמצע הכוליא ועל"י חלב ולמט' הימנה מעורה בגידין כר"ו). ושם פלוגתא בדין זה בין הפוסקים דעת הט"ז וש"ך (כדעת המחבר) דבעינן שיהי' הלכותא בלובן גופי' (האל"ה אף שאין הפסס בין הליקוי ללובן כשר). ודעת הרש"ל מובא בט"ז וכן העלה הפ"מ ותולדת יצחק סי' ט' דאם אין הכוונה בולטת לחוץ או אינו טריפה אא"כ מגיע ללובן גופי'. אבל אם הכוונה בולטת לחוץ אע"פ שאינו מגיע ללובן טריפ'. והתב"ש ותשו' פנ"י סי' ק"ה וב"א העלו דכל שנמצא בכולי' מוגל' או מים עכורים וכדומה אפילו משהו ואינו בולטת כלל אפילו בלא כוונה יש להטריף אפי' לא הגיע למקום חריץ. והכר"ו העלה דבלקתה הכוליא גופי' אם נתפשט הלכותא רק במקצת מקום לובן טריפה משא"כ בלקותא בלובן לכד בעינן רוב מהלובן. והפר"ח ופמ"א העלו כדעת הש"ע דצריך שיגיע המוגלא ללובן שבה (וב"ה ס' באר אברהם):

תקסא **שאלה** אם נמצאת ככוליא מלאה מים ומראית' דע. שם מבואר דאע"פ שלא היו עבים וסרוחים אלא מראיתם כמרא' כרכום (זאפרין) או דבש אסורה והכי נהוג (רמ"א כדעת כדעת מי שאוסר במחבר וש"פ). ואם נמצא בה מים זכים אפי' הגיע ללובן שבה ולא נשאר רק מקצת מהלובן שלם כשר (פ"מ כדעת ש"ע). ואפי' אם נמצא מ"ז בשלחופית קטנה כשר (רמ"א ש"פ). ותשו' חו"י סי' י"ב כתב דבמדהא הדבש דוקא אם בודאי הגיע למקום חריץ יש לאסור. אבל אם הי' ספק אם הגיע למקום חריץ יש להתיר:

תקסב **שאלה** אם נמצא דם ככוליא. שם מבואר בש"ע דדינו כמים זכים. והעלה התב"ש דמ"מ אם גם הלובן נהפך לדם טריפה (ועפ"מ וכל הדברים האוסרים בכוליא אם לא הית' הלכותא אלא בלובן לכד (ברובו או כולו) ושאר הכוליא בריא' טריפה ש"ע וש"פ):

תקסג **שאלה** אם נאכר הכוליא ולא ברק כמוגלא אם הגיע ללובן (הנתבאר). תשו' הרש"ד חיו"ד סי' ל"ה העלה להטריף. (והכר"ו מחלק דאם לקתה הכוליא ונאכר' ולא ידעינן אי נתפשט הלכות' במקום לובן טריפה. אבל אם אין לקותא רק בלובן צריך בירור שהי' שם לקותא ומספיקא לא מטרפינן והנחת בצ"ע). ואם יש ב' עדים מעידים שהכוליא הית' בריא' וב' עדים מכחישים ואמרו שהי' בה מוגלא אוקי תרי לכהדי תרי והבהמה כשירה. ומיהו אם כולם אומרים שהי' מוגלא אלא שב' אומרים הגיע ללובן וב' אומרים שלא הגיע הוי ודאי טריפה. אבל הכלים מותרים אחר מעל"ע (תשו' הרש"ד"ס שם). והפ"מ השיג וסיים דאין להתיר הכלים אחר מעל"ע:

שאלה

סימן מה

תקעא **שאלה** בהמה שניטל האם שלה (האם שהולד מונח בה) כסי' מ"ה מבואר דכשירה (ש"ע וש"פ):

תקעב **שאלה** אם ניקב האם בבהמ' או נימק האם. שם בדמ"א פלוגתא יש מבשירין ויש מטריפין ויש להחמיר אם לא בהפ"מ בין בניקב בין בנימק (דמ"א וט"ז ועו"פ דלא כש"ך דמכשיר דוקא בניקב):

תקעג **שאלה** אם נמצא ב' מעיים בבהמה. שם מבואר דבהפסד קצת ולצורך יש להכשיר (וכה"כ לדעת דמ"א):

תקעד **שאלה** אם נימק הולד במעי'. שם מבואר דעת דמ"א וכנה"ג ותב"ש וב"א בשם תשו' פרי האדמה דף מ"ד להטריף הבהמ'. והכר"ו העלה דדוקא אם ניטל האם ג"כ אז טריפה אבל אם דחם הבהמה שלם לית כאן חשש כלל וכשר:

תקעה **שאלה** אם ניטל האם בעוף (הנקרא מטריפת שהיא אם האפרוחים שהבצים מונחים בה). שם מבואר דעת המחבר דכשר והש"ך בשם ד"ח כתב דטריפה מספק והב"ח והתב"ש אוסרין באין הפ"מ (ועפ"מ). ואם נמצא בעוף ב' מעיים נראה מדברי הפ"מ להתיר אף באין יעפ"מ. ואם ניקב או נימק האם טריפה בניקב ע"י חולין. ודוקא אם ניקבו המעיים שהשלל מונח בתוכו אז טריפה. אבל לא השלל הוא האשכול שהבצים מונחים בתוכו (פ"מ):

תקעו **שאלה** אם נימקים הבצים בשלל שלו (שקורין גשוואלענ"ע בצים). שם דעת האו"מ להטריף וס' אמונת שמואל סי' ח' ופר"ח העלו להכשיר. ופמ"א ובה"י ופ"מ כתבו להכשיר בהפ"מ. (בצים הנקראים המנהג לעת הצורך וע"ש להתיר. פ"מ):

תקעז **שאלה** ניטלה שלחופית שמי רגלים נקוים לתוכה (כיס השתן). שם מבואר דטריפה (דמ"א כתב והכי נהוג להטריף אפילו בניקב. וכתב התב"ש יש לאסור אפי' במקום דלא נודע המנהג). והב"ח בתשו' סי' קנ"ו כתב דניקב כיס השתן טריפה דוקא בבהמה אבל לא בעוף. וכ"נ מפר"ח וכ"ה הב"א (דלא בנוב"י במ"ת סי' ק"ה דמחמיר גם בעוף). (והב"י בשם ש"י כתב דיש להם מים בבטנם שיש לחוש שיבא ג"כ לידי חולי וואסערזוכ"ט. וכן התרנגולים שרגליהם נפוחה אפילו בעצם התחתון שיש לחוש שיבא לידי חולי ושומר נפשו ירחק מהם):

תקעט **שאלה** שוורים המשתנים דם. שם מבואר דיש לברוק בשלחופית ואם לא ניקבה מותרים באכילה (לחח"פ). וכתב הב"י דאם נמצא עוד ריעותא בריאה דיינינן לי' כתרתי לריעותא. וכ' הפר"מ דכדיעבד אם לא ברק בשלחופית כגון נאבר אפשר להקל בהפ"מ:

תקפ **שאלה** בהמה שבחיי' הי' מטפפת מי רגלי' תמיד ושוב נשחטה והי' מים בחלל הגוף. תשוב' נוב"י מ"ת סי' ק"ה העלה דאין להטריף מהמת טיפפות השתן דק מחמת שנמצא מים בחלל הגוף וצריך בדיקה זו לעיין בכל אבר וגם הריאה צריך

תקסד **שאלה** נמצא בכוליא אבנים. שם מבואר דאפילו אם נמצאו במקום החריץ כשר מ"ז וש"ך דלא כרש"ל וב"ח. ודוקא כשהכוליא שלימה בלי ריעותא ובלי חסרון אבל כשנראה ריעות' בכוליא אע"פ שאין בה כדי להטריף מ"מ בכה"ג אין להתיר כ"א בשלא הניעו האבנים עד מקום החריץ. (עיי"ש שהאריך דשני מיני אבנים יש שידוע לב"א שבא מחמת שתי' שאינה נקי מאבנים וצוררות והם מתאספים בתוך גיד הערוה והי' לאבנים ומשם ילכו לתוך הכוליא ואין שום לקות הכוליא כלל. וכאשר באו מן החוץ להכוליא כן ילכו משם לגיד הערוה. ולכן אם נמצא בלובן כשר. ויש מיני אבנים הנולדים בכוליות ממכות שיש שם ולקות' הוא עיי"ש):

תקסה **שאלה** אם יש לובן בכוליא. שם מבואר דטריפה. וכתב הרש"ל אע"ג דאינו פוסל עד שיגיע ללובן (שהוא מקום חריץ ובמה ניכר שלקותא הוא שהרי בלא"ה לבן הוא) י"ל כיון דא"א למיקם עלה דמילתא טריפה מספק. והפ"מ כתב עליו מיהו לפעמים אפשר להכיר גם בלובן בכה"ג ודאי טריף וכ"ה לדעת התב"ש (ולדעת הט"ז הנתבאר לעיל דשינוי מרא' א"צ שיגיע עד הלובן ודאי אפשר להכיר). וכתב הפר"ח בלובן שבכוליא יש עליו קרום דק מלמעלה. ופעמים נמצא אותו הקרום שחור ונרא' כדיוטא ותחת אותו הקרום מוצאין הלובן לבן כשאר כוליא וכשירה. ובירושלים איכא מעשה כיה"ג בכל יום ונהגו להקל. מובא בב"י ועפ"מ:

תקסו **שאלה** כוליא שהאדימה כולה או מקצתה. שם מבואר דכשרה (ש"ע). ודוקא אם דק הכוליא האדימ' ולא הלובן. אבל לובן שבכוליא שהאדים טריפה (תב"ש עו"פ):

תקסז **שאלה** שינוי מראה אי פוסל בכוליא. שם מבואר דשינוי מראה פוסל בה (דעת הת"ח דמראה נע"ל דנוטה לאדמומית כשר וגרי"ן ובלא"ה טריפה. וט"ז וש"ך העלו דנע"ל טריפה וגרי"ן ובלא"ה כשירה. ופר"ח ממריף בכל גוונא חוץ ממראה אדומה. והב"ש בשם מח"ב כ' דכוליא שנשתנה מראיתה נהגו בשלוקי לשלוקה אם חזרה למראיתה כשירה ואין שינוי מראה פוסל אא"כ הגיע עד החריץ. ואם ישראל אומר שראה בהרת שחור' בכוליא ולקחה הגוי יש להכשיר מטעם ס"ס):

תקסח **שאלה** אי יש טריפות בכוליות של עוף. שם מבואר דאין טריפות בכוליא של עוף (דאינן נקראין כוליות כ"א גוש בשר בעלמא. ומה"ט כתב הט"ז דהתיר הר"ש תרנגולת שנפחה כוליתה כביצת תרנגולת ושחורה כדיו):

תקסט **שאלה** נמצא בבהמה כוליא אחת גדולה מאד וכוליא שני' נתקטנה מאד ולא היו יכולין לעמוד על הברירה אם נעשה כן מתחלת ברייתה או לא. תשו' שב"י ח"ב סי' ס"ב השיב להכשיר והסכימו עמו גדולי הוראה ויצא בהיתר (מובא בב"א):

תקע **שאלה** נמצא כוליא מלאה מים זכים מלוחים. תשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ז העלו להתיר:

ריעות' כגון שנמצא תפור שם או תרנגול מסורס (אפילו בלא תפירה) ונמצא המעיים בין עור לבשר טריפה. (רמ"א). דחיישין שיצאו ונתהפכו בשעת הסירוס. תב"ש ופ"מ. וה"ה אם נמצאו המעיים דבוקים לעור שיש לחוש לחיתוך הסירוס וטריפה לדעת ל"מ ובר"ו וב"נ מפ"מ. ודעת הש"ך ופר"ח וב"א להכשיר בכה"ג. וב"ה שבו"י ה"ב סי' ס"ח והכנה"ג כתב בשם החכם מהר"י דאסר תרנגולים מסורסים (משום חשש נקיבת המעיים והיפוך הבנ"מ). והכנה"ג השיג עליו (וכ' דהוי ס"ס). והפ"מ כתב עליו דהוי ס"ס מש"א. ומ"מ העולם אינם נזהרים כזה דאחר שהוא אומן בקי אין חוששין וא"צ להמתין יב"ח מעת הסירוס:

תקפה שאלה תרנגולת שיצאו מעי' דרך הנקבין והוחזרו. כנה"ג ופ"מ בשם הרש"ל העלו להטריף.

תקפו שאלה ניקבו הדקין. שם מבואר דטריפה ואפילו ליחה (הגלד העשוי כצמר מכפנים ואפילו דבוקה בהן בחוזק שאין יכול להוציאה אלא ע"י הדחק) אינו סותר ואפי' אם עלה בו קרום ונסתם אינו קרום (ש"ך ופ"מ). ואם חלב טהור סותר כשר דכל חלב טהור סותר חוץ משומן חלב (וכ"ש קרום שעל חלב). וחלב שעל גבי הכרכשתא אע"פ שהם טהורים אינם סותרין וה"ה בשר סותר לנקב ואינו סותר אלא באותו אבר שהשומן (והבשר רעת הט"ז והפר"ח דאפילו מאבר אחר סותר הבשר והש"ך ועו"פ חולקים דגם בשר אינו סותר דק מאותו אבר עפ"מ. ומ"מ אם ניקב הוושט סמוך לראש ששם דבוק בבשר טריפה ואין הבשר סותר (נוב"י סי' ט') וכן מעי היוצא מן הקיבה אקשתא כמו ג' אצבעות והי' מכוסה באותו שע"ג מעי אינו סותר) דבוק בו בתולדתו. אבל אם סותר נקב של אבר אחר ל"מ סתימה וטריפה (רמ"א ויש"פ). וחלב טהור דסותר העל' הש"ך דאפילו עודנו המחט תחוב שם הוי סתימה וב"ה אחרונים) והכר"ו הניחו בצ"ע. והפ"מ כתב מיהו אם שומן סביב המחט ובראשו נגד פי המחט אין שומן אע"פ שיש בשר עליו טריפה לכ"ע (דמראין הדברים דקרום נחמת מכה הוא עי' סי' מ"ט מ"ש בשם תב"ש ופ"מ וב"ע):

תקפו שאלה הרדא דכנתא והמעיים (שסובבים כמין פ' כפולה לשומן שלהם) שניקב אחד לחבירו. שם מבואר דכשר שחבירו מגין עליו ואצ"ל אם ניקב לכנתא (הוא השומן שעל הדקין או כבד לבן המונח על הדקין) דסותר (ש"ע ויש"פ). חלב חי' שכנגדה אסור בבהמה אינו סותר והעוף כל שומן שלו סותר. ש"ע ויש"ך ופ"מ דלא כרש"ל דמפקפק על סתימה זו דעוף:

תקפה שאלה מחט שנמצא בדקין. שם מבואר דטריפה (ש"ע דחיישין שמא יש בהיקפו נקב משהו דמתוך שהולכין בהיקף וקרומן דך חיישין שמא אוכלין ומשקין דחקהו. ש"ך. ואפילו למעלה בהתחלת הדקין שעריין אינו הולכין בהיקף אפ"ה אסור הגרע"א בשם רמ"א וכנה"ג. וט"ז ויש"ך וע"פ העלו דאם נמצא מחט מונח בדקין ולא תחוב אפילו במקצת יש להכשיר כהפ"מ. אבל אם נמצא נתחבה קצת או נמצא קורט דם מבחוץ (דק"ד מכפנים אין להחמיר פ"מ) אפילו אינו תחוב יש להטריף אפילו כהפ"מ (ול"ד ק"ד אלא י' נצטר הדם. אבל האדים הבשר לבד אינו מזיק. פ"מ):

תקפט שאלה חלחולת שהיא מעי אחרון אם ניקב במשהו. שם

צריך בריקה פושרין ע"כ קשה להקל ואפי' בהפ"מ טוב להחמיר עי"ל סי' מ' ולקמן סי' נ':

סימן מו

תקפא שאלה היא צורת הבני מעיים בבהמה ובעוף כאשר המה מונחים בבהמה הוושט הוא מחובר לכרס (פאנ"י) וסוף הכרס הוא בית הכוסות (שעשוי בפנים כמין חדרים חדרים ככוסות) ומחובר להמסס האצטומכא ובל"א סידור שעשוי כעין דפין. וסביב לחיבורן כשמברילין אותן יש דופן לזה ודופן לזה ובאמצע שופכים זל"ז ומאכל נכנס מבה"כ להמסס והמסס מחובר לקיבה (והקיבה עשויה כקשת וחלב שעלי' מקרי חלב שעל הקשת וחלב טמא הוא ובפנים לעגול קרוא יתר וחלב משם מקרי חלב שעל היתר ובני א"י נזהגין בו היתר ואנו נזהגין בו איסור (עמ"ל סי' מ"ח וסי' ס"ד) ומחובר לדקין (המונחים סביב אהררי דכנתא) והדקין לסניא ריבי (כצורת פ' כפולה וחתום בראשו ובאמצע הוא מחובר לדקין ורעי הולכת מדקין דרך סניא ריבי להרדא דכנתא) וסוף הוא מעי האחרון שהוא בלא עיקום היא קרוי' חלחולת (כרכשתא ובל"א טאבח"ש שוה בלא עיקום) ודבק בין הירכיים ומשם יוצא הרעי לחוץ ובעופות הוושט הוא מחובר לזפק (שקורין בל"א גראפ"ה) וזפק לקורקבן (ובין הזפק לקורקבן יש מעי קטן המחובר יחד) ואוואז שאין לה זפק הוושט מחובר לקורקבן וקורקבן לדקין (במקום שמחובר הוושט לקורקבן מאותו מקום גופי' יוצא קנה מהדקין ואח"כ מסבבין כצורת פ' כפולה. וכן בעופות שיש להם זפק דק אחד מחובר מזפק לקורקבן ובאותו מקום יוצאים שאר הדקין מקורקבן) וסוף מהדקין מחובר בפי הטבעת ויוצא הרעי לחוץ (וסמוך לסוף בעופות יוצאים ממנה ב' דקין מזה אחד ומזה אחד ומונחים אצל הרקין משני צדדים וראשם סתום ונקראים טריף גידערי"ם והם כמו סניא ריבי בבהמה. ולפעמים נמצא הריעי בהם קשה כאבן ואין לו יציאה משם. אם הדק יש לו מראה שאר דקים כשיר'. אבל אם אדומה כמראה דם יש לגרור מלמעלה אם הדק הוא כמראה שאר מעיים כשירה ואם לאו טריפה וכ"ש כשרד זה כמו נקב טריפה. אחרונים):

תקפב שאלה יצאו הדקין לחוץ והחזרו מאליהן. שם מבואר דכשירה אם הוחזרו מאליהן ואם החזירן אם יודע בודאי שלא נהפכו כשר (ש"ך ברעת ש"ע). אבל מסתמא חיישין דנתהפכו (דכיון דלא אסיק אדעתו לדקדק בזה מסתמא נתהפכו וכה"ג):

תקפג שאלה אם לא יצאו הדקין לחוץ ונמצאו מהופכין. שם מבואר פלוגתא. הש"ך כתב בשם כמה פוסקים דכשר דתרתו בעינן יצאו ונתהפכו. וכנה"ג ופר"ח ותב"ש העלו להטריף (עפ"מ):

תקפד שאלה אם נמצאו המעיים בין עור לבשר. שם מבואר דאם נמצא תפור שם יש לחוש שיצאו ונתהפכו וטריפה. אבל אם לא נמצא שם שום תפירה ולא ניכר שם שנקרע ולא ניכר שם שום ריעותא מחיים (שהלכה בטוב קורם שחיטה דליכא חשש ריסוק אברים) כשר (שם). אבל אם יש שם עוד

העלה הפ"מ להטריף והב"א בתשו' סי' י"ז כתב בדקין של בהמה שנמצא בועות קטנות מכפנים וקלפו השומן שעליו ולא הי' נראה שום ריעותא רק הבשר שלם ויפה יש להכשיר:

תקצ' שאלה הדרא דכנתא שדרכה להיות עגולה ונמצא בהמה אחת שלא הי' עגולה רק בדרך עולה ויורד ולמראית עין נראה שהריעי והפרש שבתוכה נשפך והולך מא' לחבירו. תשו' הר הכרמל ה' יו"ד סי' י"ט העלה להטריף ואף אם כבר הי' י"ב חודש אין להתיר (וה"ה אם נהפכו מכפנים מכמות שהי' ונסבכין כך ונסרכין בגוף העוף או בעורה בקרום חזק גם כן יש להטריף לכ"ע):

תקצ' שאלה בדקו במקום א' כמה בהמות ונמצא נקב בב"מ סמוך ליציאתו מן הקיבה והוא הולך בשיפוע והטבחים אמרו שרוב הבהמות כך הם והוא בא מסמפוני הכבר. תשו' מ"ת סי' כ"א כתב דפשיטא שהוא הוורד ההולך מבני מעיים לכבר ודרך הוורד זה זורקת הכבר מרה (עפ"י חכמת הרופאים) ולכן כשיש לתלות שניתק הוורד הזה בשעת נטיילת הכבר כשר. אבל אם ודאי ניתק מחיים יש לאסור ואין שום חיוב לחפש ולברוק אחר נקב זה כלל:

תקצ' שאלה חלחולת שנמצא בה רקבון בכל הקיפ' כשיעור ג' או ד' אצבעות בקצה הסמוך לפי הטבעת והשואל נסתפק דטעם חלחולת שניקבה דכשירה מפני סתימת ירכיים. ואמנם אין דבוקה בכל מקום רק בצד הסמוך לשררה אבל בצד השני הסמוך לשלפוחית אינה נברקת כלל וכן בפרה היא מובדלת מאם שהיא בית רחם. העלה הב"א בתשו' סי' כ"ו ובנ"ש שם דאף בצד הסמוכה לשלפוחית ג"כ בכלל ירכיים מעמידין אותה:

סימן מז

תקצ' שאלה בהמה ועוף שנמצא בהם שתי מעיים. בסי' מ"ז פלוגתא בין הפוסקים בש"ע (דעת הר"מ כפי' הב' של רש"י ושיטת הרא"ש וטור ורשב"א כפי' א' דרש"י וכ"ה הרמ"א. ולדירון למעשה העלו דאם נמצא דק תלוי' מדקין כענף מן הבר או בהפ"מ אין להכשיר כ"א בתחלה כשיוצא מהקיבה להם אורך אצבע אחד שלם ואין ניכר שם כלל שהם שנים והרק היתר הזה אין בארכו כי אם אצבע או הוא כשר (כחפ"מ) ובאין הפ"מ אין להכשיר כ"א בכה"ג דמתחלה הם אחד באורך אצבע בראש הקיבה מקום שהדקין יוצאין משם (קורם שיתחיל המעי ליפרד) ולבסוף ג"כ כלן באורך אצבע (למטה לאחר שנתחבר עם שאר הדקין). וכל אורכו של יתר רק אצבע או הוא כשר ולא בע"א (תב"ש ופר"ח ופ"מ בדעת ט"ז וש"ך וש"פ). ובעוף אם נמצא דק היוצא מן הדקין ותלוי' אם בתחלה כשיוצא מקורקבן הם אחד רק כרוחב אצבע שלם ואינו ניכר כלל שהם שנים או שהם מתחלה באורך אצבע וניכר שהם שנים (דבבהמ' כה"ג טריפה כנתבאר) והיתר הזה אין בארכו כ"א אצבע או הוא כשר בהפ"מ דוקא. ואם מתחלה הם אחד באורך אצבע ואין ניכר שהם שנים וכל אורכו של יתר הוא רק אורך אצבע כשר אפילו באין הפ"מ

שם מבואר דטריפה אם ניקב לחלל הבטן (ושלא במקום דבוק בירכיים ואפי', לא לחלל הבטן. בל"י בדעת ש"ע ועו"פ) אבל אם ניקב במקום שהוא דבוק בין הירכיים כשר בהפ"מ (אם לא הניקב רזבא דהיינו שניטל רצועה באורך ב' אצבעות ומשהו וברוחב הרצועה משהו או הוי רוב ארכו וכן ברוחב הר' אצבעות אם ינטל ברוחב רוב הרוחב ומשהו באורך הוי רוב רחבו וטריפה. כן הכריע הפ"מ בדעת הש"ך בשם מהרש"ל בדעת ש"ע דאפי' ניטל כל מקום הדבוק בין הירכיים כשר ובלבד שישאיר ממנו כמו ד' אצבעות בשר הגדול ובדקה גדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו. ואם ניקב באותן ד' אצבעות י"א במשהו ויש מכשירים עד שינטל רוב רחבו. והכריע הפ"מ והש"ך להלכה כנתבאר עט"ז ופר"ח ותב"ש שהאריכו בזה. ולדעת הפר"ח אם ניקב כסוף חלל הגוף בין מקום הדבוק בין חלל הגוף גם שם פוסל במשהו עתש"ו ב"א סי' כ"ו ועפ"מ:

תקצ' שאלה אם סירכא יוצאת מהדקין או מאחר משאר אברים שנקיבתן במשהו ונסרכה לדופן או למקום אחר. שם מבואר דיש להכשיר כבדק' (ב"י ורמ"א וב"ח וט"ז זש"ך וצ"צ ועו"פ ופ"מ). ואם לא בדק אין לאסור. משא"כ בטרפש הכבר אם נסרכה להמסס או לביה"כ דמעכב בדיעבד הבדיקה פ"מ עי' לעיל בסי' מ"ב ובסי' מ"ה דלא כתה"ד ופר"ח ותב"ש ויש"ש דאוסרים סירכא בשאר אברים חוץ מטחול ולב (תב"ש) :

תקצ' שאלה אם נמצא בועות בדקין. שם מבואר דצריך לראות אם הבשר שלם ובריא תחת הבועה ואפי' אם יש מוגל בתוך הבועה אך הבשר שלם אין בכך כלום (משא"כ אם הבשר דע ט"ז ורש"ל) ואם לאו טריפה. ויש לברוק ע"י קש או נוצה. ולפעמים נמצא בועות הרבה וע"י נסתמו המעיים וא"א להטיל הריעי אז היא טריפה (רמ"א וש"פ). וכ' הפ"מ בבר אווזות שכיחי בועות הרבה והנה בועות אלו מנהגן לפותחם ולהפכם בפנים ולראות אם הבשר שלם כשר. אמנם בימות הקיץ שמוזנות בר אווזות מתולעים שבמים ונמצאו כמה תולעים ראשיהם תחובים תוך הדקין במקצת ורגליהם שנגד אותן תולעים יש בחוץ בועה או יבלת (ווארצלי"ן) זה מוכח שקרום עלה מחמת מכה והי' נקב מעל"ע וכן נברק כמה פעמים ונמצא כן. ומה שנוהגין העולם להשליך הדקין בלי בדיק' לא נכון הוא ומצוי הוא ושומר נפשו ירחק מהן (והפי דבריו נראה רל"מ כבדיקות איזה בועות רק צריך לברוק כולם. ובר' תשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ט לאסור בלא בדיקה וכ"ד נוב"י סי' ל"ב ותיו"ג ומח"ב וכ"ה הב"א בבועות הרבה תכופות. אבל בלא"ה בדיעבד אם לא בדק כשר דלא כתשו' הר הכרמל דמכשיר לעולם בלא בדיק' בדיעבד. ודוקא בבועות שיש בהם ליחות. אבל בלא"ה א"צ בדיקה אפילו לכתחלה. והב"א בתשו' סי' י"ז ובג"ש שם העלה רא"צ לפתחם רק להפכם מעבר השני ולראות בעין יפה אם הבשר שלם ויפה. וגם א"צ לנפוח הדקין ומ"מ אם הבועות הם מב' צדדים פשיטא דצריך לפותחם ולברוק יפה (ותשו' חת"ס חיו"ד סי' מ"ט העלה דבדיעבד אם לא בדק הבשר אסור וגם התערובות חד בחד והכלים אחר שהיו מעל"ע):

תקצ' שאלה דקין שהי' בועות שחורות מכפנים ומבחוץ ג"כ מראה שחור על הדקין וגררתו הבועה מכפנים היטב שלא נשאר שום ליחה והמראה עדיין לא זוה מבחוץ. שם

כלל כ"א בריאה וקורקבן ועפ"מ. ותולעים שנמצאו בכרס כשר דמן הפרש גדלים או זבהמ' אוכלם וא"צ בדיקה אם יש נקב בכרס פ"מ):

שאלה תרב בשר החופה את רוב הכרס (והוא המקום מן הבטן שאם נקרע יצא הכרס הפנימי הוא קרום מן החזה ועד הירכיים עובר על כל החלל והכרס פאנצ"א מיעוטו נחבא בצלעות החזה ורובן תחת אותו הקרום) אם נקרע בשר זה ואין בקרע חסרון רק נקרע לשנים. שם מבואר דטריפה אע"פ שלא הגיע קרע זה לכרס עד שראית אל כיון שנקרע רוב עובי הבשר הזה מבחוץ טריפה (ש"ע) ובהפ"מ יש להקל אם לא נקרע מפולש מעל"ע (שך וט"ז בשם רש"ל מקילין אפילו בלא הפ"מ אך סיים הט"ז מ"מ אין להקל כיון דקבעו בש"ע להלכה. והפ"ח והתב"ש ופ"מ העלו להקל בהפ"מ) וכמה שיעור הקרע הזה בין בארכו בין ברחבו אורך טפח (ש"ך) ובבהמה קטנה ונקרע רוב אורך או רוחב הבשר החופ' את הכרס אע"פ שאין באורך הקרע טפח טריפה הואיל ונקרע רובה ואם נקרע פחות משיעור זה אפילו נקב מפולש כשר אם ניקב ע"י חולי (ש"ע וש"פ):

שאלה תרג אם נקרע הבשר החופ' את רוב הכרס בעיגול או באורך ויש בו חסרון (או ניטל ממקומו). שם מבואר דשיעורו כסלע (שהוא שליש טפח) ואם הי' יותר מכסלע שאם ימתה קרע זה יעמוד על טפח טריפה. ושיעור חכמים כדי שיכניס בו ג' גרעיני תמרה זו בצד זו כדוחק דהיינו אם יש בה אוכל הנשאר סבכות' כשאוכלים אותה או בריוח כשאין עליהם שום אוכל ש"ע וש"פ. ואם נתמסמס בשר עד שרופא גוררו דינו כניטל. מחבר. וכתב הרמ"א ואנן אא"ב ברופא גוררו ולכן כל שנשתנה מראית הבשר דינו כניטל. וכתבו הפוסקים דצריך להיות שינוי נמור (עיי"ל סי' נ') ואם בהמה קטנה שנקרע מהבשר בחסרון אז אם באופן שחוט המקיף יהי' רובה טריפה כ"ה הפ"ח ופ"מ ועו"פ (דבקטנה שיערו ברוב). והל"ש בח"ד ס"כ כ' דבהמה קטנה בנקרע אם רוחב החסרון שליש מערך רוב בשר ההוא בבהמ' ההוא בהפ"מ יש להקל כרעת התשב"ץ וכו"ו ובאין הפ"מ יש להטריף. וסיים דלדינא יש להחמיר כפר"ח ופ"מ (הנ"ל):

שאלה תרר אם נקרע בשר החופה את רוב הכרס ע"י קוץ. שם מבואר דטריפה אפילו בכ"ש (דחיישין שמה ניקב אחד מאברים הפנימים ואא"ב לברוק עיי"ל סי' נ"א) ובטן שנקרע או ניטל טריפה דוקא בבהמה אבל בעוף כשר דאין לעוף כרס ואפילו דין בשר החופה רוב הכרס ל"ש בעוף (ט"ז וב"ח פ"מ וצ"צ סימן ע"ו באוואז שהי' נחלק לשנים והעור שלם והכשיר דהבבילי"ג במקום כרס חיצוני ול"ש בי' טריפות צ"צ) ודווקא בניכר שהוא ע"י חולי אבל אם נקרע ע"י קוץ או מחט אין חילוק בין עוף לבהמה וטריפה דאא"ב לברוק בכל המעיים (כה"פ עיי"ל סי' נ"א):

שאלה תרה מחט שנמצא בחלל הקיבה או הכרס. שם מבואר דדינו כנתבאר בבית הכוסות נ"מ דמכשירין כבה"כ (משא"כ בהמסס) ה"ה הכא (ש"ע וש"פ):

שאלה תרו בהמה שנחתה חבירתה בקרן במקום הכרס החיצונה וניכר

הפ"מ (ובבהמה כה"ג צריך הפ"מ דוקא) ואם מתחלה הם כאחד ובסוף הם נתערבים ובאים כאחד אפילו שהיתרת הוא בארכו יותר מאצבעו (דבהמה טריפה כה"ג) כשר ואפילו במשהו (שלם) ולמעלה ולמטה יש לסמוך להכשיר בעוף הגרע"א (עפ"מ ועו"פ). וכתב הרמ"א וכל הא דאמרינן ביותרת תלוי' להכשיר היינו דיתרת סתום בראשו. אבל אם הוא פתוח בראשו טריפה (דהריעי נופל לגוף ועוד דהוי נקיבת הרקין) וכ"ז בנמצא חד יתרת אבל ב' יתרת טריפה (תב"ש ופ"מ) וכתב הפ"ח רכ"ז אידי במעי שיש בו ריעי אבל אם אין בו ריעי אע"פ שהוא חלל אינו אלא ריר בעלמא ולפעמים מסתבך במעיים ונראה כמעי יתר:

שאלה תקצו מעי היוצא מבה"כ להמסס. שם מבואר דכשר ש"ע עט"ז וש"פ) והיוצא מבה"כ לכרס טריפה כה"פ):

שאלה תקצו אם נמצא בבהמה תרי סני' דיבי. שם מבואר דטריפה אם לא שפכו להרדי (ואי שפכו להרדי כשר) ואין חילוק בין קרובים או רחוקים (כנה"ג בשם מהר"מ ופ"מ). והל"ש בח"ד סק"ס העלה דאם היתרת עומד במקום שראוי להיות אבר ודאי אין חילוק בין קרובים לרחוקים ואם אינו עומד במקום האבר ובכה"ג בהפ"מ כשר ובאין הפ"מ אסור ובעופות רבותיהו להיות תרי סני' דיבי וכשר עיי"ל סי' מ"ו. ואם נמצא באוואז כמו מעי יתר בדקין יש לאסור אם לא שהשומן מכסה. שבו"י מובא כב"א:

סימן מז

שאלה תקצט קיבה שניקבה. בס' מ"ח מבואר דטריפה ואין לך דבר שסותם שכל חלב שעלי' אסור חוץ חלב שעל היתר דאיכא בי' פלוגתא (ובני בב' נוהגין בו איסור ומ"מ סותם מדינא ט"ז). ולדידן דאא"ב איזה מקרי יתר הנית הפ"מ (בדעת התב"ש) בצ"ע אם אותו החלב סותם:

שאלה תר נמצא יתר או מחט תחוב בסוף הקיבה של בהמה והקיבה לא נקבה מעל"ע אלא שיבלת קשה עומדת על הקיבה נגר אותו המקום שמחט תחוב מכפנים. בבב"י בשם ש"א הביא להתיר לפי שהיבלת הי' מכוסה בחלב שעל היתר והגם שנמצא בחלב כתם שחור במקום שהי' רכוק להיבלת מ"מ הי' עליו ג"כ חלב עב ולא ראה מבחוץ שום רושם וא"כ אין זה ק"ר מבחוץ ולא ניקב מעל"ע והכשיר. וכתב הפ"מ ומינה שמעינן דאי לאו שומן הוי יבלת סימן דניקב מעל"ע וכן כל כיוצא בזה ריש הוכחה דניקב מעל"ע טריפה:

שאלה תרא כרס שניקבה. שם מבואר דטריפה אף שניקבה במקום שהתחול רבוס בו אינו סותם ט"ז) ואין לו דבר שיסתום אותו שהרי חלב שעליו אסור (ש"ע) ואם מועיל בנקיבת הכרס בדיקה אחר תולעים (דעת או"ה ור"מ וט"ז וש"ך) להכשיר ע"י בדיקה כמו בריאה לעיל בס' ל"ו. ודעת הב"ח ודרישה ותב"ש להטריף (דבשאר אברים אין להכשיר ע"י תולעים

מיקל בהפ"מ בכה"ג אם ידע שלא חי' ניקב מעל"ע (וכ"ה ר"פ) ואם חי' מחט תחובה ולא הספיק לברוק אם ניקב מעל"ע ונאבד או ניטלה המחט ולא נודע מקומו וכה"ג באופן שא"ל לברוק עוד טריפה אפילו בהפ"מ בדלא בדק כלל מבחוץ (אע"ג שהרגיש דמחט לא עברה כ"א קצת מבפנים (תב"ש פר"ח דלא כש"ך דמתיר בהפ"מ עפ"מ. והגרע"א מצד עכ"פ בהפ"מ להקל בכה"ג אם בדק שלא חי' ק"ד מבחוץ:

תרי **שאלה** אם נמצא על המחט חלודה. שם מבואר דדינ' כנמצא עליו ק"ד (ש"ע) ואם נמצא חלודה מבחוץ נגד המחט אפי' ניקב מצד אחד טריפה כאילו נמצאת שם ק"ד רמ"א וב"ח וכו"ה ופר"ח (והש"ך בשם רש"ל מכשיר דבנימצא חלוד ל"מ ולא מוריד) ופשוט דאם נאבדה המחט קודם שנבדקה אם עלתה חלודה דכשר בניקב מצא (והשבו"י ח"ב סי' ס"ד הורה להקל בזה בהפ"מ או לכבוד שבת):

תריא **שאלה** אם עבר המחט מעל"ע ועורנו תחוב בו ולא נמצא עליו ק"ד או סביב המחט. שם מבואר דעת המחבר להכשיר (ד"ל שאחר שחיתה דחק ועבר) ודעת הרמ"א להטריף מאחר שניקב מב' צדדים והכי נהוג (דאא"ב לברוק כל אורך המחט וסמוך לו וכ"ה ר"פ ומ"מ אינה אלא ספק טריפה פ"מ):

תריב **שאלה** קטן שמצא מחט תחוב בכרס. שם מבואר דיש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חריף לידע ולכוון בדברים אלו (וה"ה בשאר אברים ש"ע ש"ד וש"פ):

תריג **שאלה** בעובדא ששחט שוחט דמתא אצל קצב גוי ג' בהמות והקצב מכר הבני מעיים לגוי א' בעל אושפיוזא אה"כ בא יהודי לשתות שכר ורא' שבעל אושפיוזא הוציא מן ההמסס מסמר א' וראה שניקב מעל"ע ושאל היהודי ממי קנית הבני מעיים הללו והשיב מהקצב הירוע ולא נודע אם חי' במקום ששפכו אהרדי והקצב הגוי שדרכו לסמן בהמות איוזה שוחט תחלה, אומר שזה שמכר לגוי הוא מבחמה ראשונה. תשו' נוב"י מ"ת סי' כ' העלה דיש לאסור הראשונה ולהתיר האחרות (והב"א מביא):

תריד **שאלה** גוי שהי' מתעסק בהוצאת הפרש מן הבהמה ובא לישראל ואמר לו ראה מסמר זה של ברזל שמצאתי תחוב בכרס הבהמה והראה לו המקום שהי' תחוב בכרס בענין שלא היתה הבהמה טריפה אם חי' כך. דעת מהר"ם לובלין לאסור דאין סומכין עליו להתיר והט"ו חולק ופסק להכשיר. אבל אם אמר הגוי שמצא' תחוב לאורך המסמר בתוך הקמטים של ההמסס באופן שאין חוד של מחט מול עובי הדופן אין לאסור כ"ה הט"ו. והנקה"כ ופר"ח השיגו דכיון דעדיין עוסק בהוצאת הפרש דמסתמא מצאו ולא מהימן הגוי שלא מצאו במקום המטריף. והפ"מ הניח לענין דינא בצ"ע. וכ"ז כשבא ישראל בעוד שעוסק בהוצאת הפרש ומצא מסמר בידו אבל אם כבר יצא הכרס בהיתר גם מהר"ם לובלין מודה דכשר ומעשה חי' באשת גוי שדחצה אצל הנגר חתיכת כרס שקורין הוי"ב ובאה ואמרה שמצאה תחובה עם חוט אחד של פשתן וראיתי המחט היתה מלוטשת כעין חרשה וחוט חי' חרש והתירתי פ"מ (והאשת הגוי לא היתה משרתת אצל הטבח). וכ"נ מלב"ש בח"ד סכ"א במעשה באשה אחת שקנתה

אצל

וניכר שניקב הבשר שעל הכרס החיצוני' והעור שלם. הבל"י בשם בי"ע כתב דאם ידוע שניקב הבשר אורך טפה טריפה מחיים והלכ' אסור ואם א"י אם הנקב אורך טפה החלב מותר ואם לא נמצא אחר שחיטתו קרע כשיעור אורך טפה מ"מ יש לברוק באברים הפנימיים. ולפי דעת הב"ח אם העור קיים וידוע שהיא מנחות הבהמות כשר. וכתב בדמי"א וכן ראיתי לפסוק הלכ' למעשה' ואני אחריהם וכ"ה בב"א בסימן נ"א בג"ש ועיין תשו' צ"צ סימן ט' שכתב נ"כ להתיר. וכתב הבל"י ודווקא כשנשאר קצת בשר לצד העור אע"פ שהיא מפולש אבל בשלא נשאר שום בשר אע"פ שהעור קיים אני נוהג להטריף אפילו במשהו:

תרו **שאלה** המסס ובה"כ שנקבו. שם מבואר דאם נקב במקום חיבורן ממש (שאינ' להם אלא עור אחד מפסיק באמצע ל"מ אם ניקב מקצת הדופן דוודאי כשר אלא אפילו ניקב כ' להדופן נקב מפולש זל"ז כשר ג"כ (דבלא"ה שופכין זל"ז) ואם ניקבו יטלא במקום חיבורן ממש רק במקום שיש לזה עור כפ"ע ולזה עור כפ"ע אף שהם דבוקין טריפה אם שומן מפריד ביניהם אבל אם במקום שאין שומן מפריד ביניהם בין ניקב אחד מהם בין ניקב זל"ז מפולש מעל"ע כשר (פר"מ בשם הב"ח והפר"ח מכשיר סתמא אפילו יטלא במקום חיבורן ממש) ואם ניקבו בשאר צדדים שאינם דבוקים יחד אם הנקב מפולש מעל"ע טריפה לכ"ע ואם אינו מפולש דעת המחבר דכשר בין בהמסס (דאין לו אלא עור א' ודק) בין בבית"כ שמקצתו עב ויש לו ב' עורות ומקצתו רק ואין לו אלא עור א'). ודעת הרמ"א דבהמסס טריפה (אם שעכ"פ ק"ד מבפנים וכ"ש אם יש ק"ד מבחוץ. ש"ך. ונסרבה ממש דינו כק"ד. בא"ה בשם צ"צ ותשו' שבו"י סי' ס"ד ותשו' חוט השני סי' ס"ט) ובבית"כ במקום העב דוקא (ש"ך) כשר והכי נהוג אם לא במקום הפ"מ יש לסמוך אמכשירין אפילו בהמסס (רמ"א וש"ך ובל"י ופר"ח מכשיר אפילו בלא הפ"מ עפ"מ. ואם יש סירכא שם אם במקום העב צריך להיות ממש כנגד פי המחט ובמקום הדק אף בלא"ה אין להקל תשו' נוב"י סי' ס"ט) וכ"ז בניכר שהנקב בא ע"י חילי כשר אפילו בלא הפ"מ בין בהמסס בין בבית"כ ט"ו וש"ך עפ"מ) והגרע"א העלה דבהמסס וכן בכה"כ במקום הדק תחוב מצד אחד ויש ק"ד בפנים כשר רק כה"מ ואם לא נמצא ק"ד כלל כשר בלא ה"מ. ובהורה מבפנים וא"ל לברוק וברק מבחוץ ולא מצא ק"ד צ"ע:

תרה **שאלה** אם נמצא באחד מהם (בהמסס או בבית"כ פ"מ) מחט או קוץ תחוב' ולא ניקב מעל"ע. שם מבואר דהפוכין אותו ובודקין אותו מבחוץ אם נמצא עליו ק"ד בחוץ נגד פי המחט ממש (אבל ק"ד סביב המחט כשר בתחוב' מצד אחד ש"ך עפ"מ) טריפה ואם לא נמצא ק"ד נגד פי המחט בבית"כ כשר אפילו לא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניקב מסקנת הפוסקים. ובהמסס הש"ך כתב דדעת הרמ"א להטריף באין הפ"מ והוא מצדד להטריף אפי' בהפ"מ. והפ"מ מצדד להקל בהפ"מ:

תרט **שאלה** אם מלחו או הדיחו קודם הבדיקה או שנאבד ולא בדק מבחוץ אם חי' עליו ק"ד (שניטל המחט ולא נודע מקום המחט וידע ברור שלא ניקב מעל"ע רק א"י אם חי' ק"ד נגד פי המחט). שם מבואר דעת המחבר להטריף והרמ"א

וש"ך כר"ו ועו"פ דלא בט"ו דמחמיר) (פ"מ ודווקא אם הספק הוא שא"א להתכבד לכל העולם אבל אם אפשר להתכבד רק שאין החכם בקי לראות זה הוי חסרון ידע' ול"ה ספק וטריפה) ודווקא בספק השקול שאין העור לפנינו ולא ידענו אי הוה שלם אבל אם העור לפנינו ונקוב ל"ה ס"ס דטפי יש לתלות בקוץ מבמחט וכן הדין בלב ועובי בית הכוסות (שניקב בצד אחד מצד חוץ בשר עי"ל סי' ל"ג ולקמן סי' נ"א):

תרכ **שאלה** אם יש נקב מכפנים בבשר הקורקבן. שם מבואר דצריך בדיקה אם לא ניקב מעל"ע (כין שניקב מחמת חולי בין מחמת קוץ או מחט או שאר ריעותא מבחוץ כנגד הנקב (עי"ל סי' מ"ו ומ"ח):

תרכא **שאלה** אם ניקב הקורקבן ושומן שעליו סותמו. שם מבואר דבשר (אם הנקב בלי מחט אבל אם המחט עומד על עמרו ונוקב תמיד קשה להקל וכ"ר תשוב' תולדת יצחק סי' ו') וכן בעופות מפוטמים שהשומן אינו בתולדה שאם תכחש יוסר משם אינו הגנה אף דיש זה השומן הרב' על הנקב תשו' ב"ע והתב"ש ג"כ מחמיר בזה והש"ך ובר"ו ורנ"מ ופ"מ והגרע"א סי' מ"ו בשם תשו' ש"א סי' ס"ב ומנ"י מפקקים בזה עיין סי' מ"ו בשם תשו' ש"א סי' ס"ב ומנ"י מפקקים בזה עיין סי' מ"ו ודעתם להקל. ומיהו אם השומן סביב המחט מכל צד לבר ולא על חודה יש להטריף (תשו' ב"ע תכ"ש פ"מ וש"פ) ובתב"ש שאם לא ניקבו כל שני העורות אע"פ שלא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניקב שכשר (ש"ך וש"פ):

תרכב **שאלה** אם נמצא מחט תחוב בקורקבן מבפנים. שם מבואר דאם לא ניקב כולו רק שיש ק"ר מבחוץ וברומ' (עי"ל בסי' מ"ח בהמסס ובכיה"כ) ואם ניקב כולו ואין שם ק"ר לא מבפנים ולא מבחוץ טריף אפילו בהפ"מ (וכן המנהג. פ"מ דלא בש"ך ופר"ח וב"ג מתב"ש ותשו' תולדת יצחק סי' ה'):

תרכג **שאלה** מחט שנמצאת בקורקבן וכולה נבלעת בעובי בשרו ונשאר חצי אצבע מצד הכיס גם מצד חוץ נשאר שלא היתה המחט אוכלת ולא הי' ניכר שום נקב. שם פלוגתא דעת המחבר דתולין להקל וצריך בדיקה אחר ק"ר מבחוץ אם לא בהפ"מ מותר בלא בדיקה (ש"ך) ודעת הרמ"א להחמיר אף בכיה"ג אם לא בהפ"מ אבל אם מלחו או הריחו ולא ברק אסור אפילו בהפ"מ (ט"ו וש"פ עי"ל סימן מ"ח. תולעים הנמצאים בקורקבן עי"ל סי' מ"ח דיש פלוגתא ובצדדים יש להקל):

תרכד **שאלה** בקורקבן שכל העור הפנימי והכיס נרקב לגמרי. תשוב' נוב"י מ"ס סימן י"ח העלה להבשיר וב"א מביאו):

תרכה **שאלה** אם נמצא מחט תחוב בקורקבן התרנגולת מבחוץ והמחט היתה יוצאת לחוץ הרבה. תשובת הרדב"ז הטריף העוף ואם נתערב זה העוף בשאר עופות ולא ניכר וברקו התרנגולת ומצא בחוץ דושם שחור באחד מהם ובשאר העופות לא הי' שום דושם והתיר השאר. והפר"ח מפקק בזה והתב"ש סיים דאין לדין אלא מה שענינו רואות. ועוד מעשה שהי' מצא מחט בקורקבן האוואז ועבר חצי אצבע מעל"ע ובשעת מליחה והרחת ושיטה לא ניכר כלל ולא הרגיש כלל במחט כ"א

אצל הטבח כרס וקצת רקין ואחר ב' או ג' שעות חזרה להטבח ומחט בידה ואמרה לו זאת מצאתי בכרס הזה שראתה מבחוץ מקום קשה במקצת כמו אגוז וחתכה מקום ההוא בסכין וראתה שתחוב בה מחט אבל לא ראתה שום שינוי מראה במקום ההוא אדרבא הי' שוה לכל הכרס רק שהי' קשה במשקל והי' הפ"מ כרבר והור' הל"ש דבהמ' בשיר' (מכמה טעמים) והאש' אסור' לאכול ממנו' והכרס והרקין אסודין לכל אדם ובדינים אלו היכי דנאמן הגוי או מסל"ת אסור לרירי' ש"ך וט"ו (סימן קכ"ב) באיזה צד פינה הקופא. היש"ש העל' בשם הג"ה ש"ר להטריף בכיה"כ (וברקין בכיה"ג להבשיר) וכ"ר הט"ו וש"ך בסי' מ"ו ותכ"ש כאן. ופר"ח ותשו' צ"צ ותו"צ להקל בהפ"מ. והשבולי ח"כ סע"ר העל' להקל בהפ"מ אם לא ניקב מעל"ע וגם לא הי' ק"ר מבחוץ או יכלת או נסרך ממש (ראי לא נסרך ממש אין להחמיר) אבל אם יש ק"ר או נסרך יש להטריף ובהפ"מ יש לסמוך אצ"צ ופר"ח (מובא ככ"א):

תרטו **שאלה** מחט או קוץ שנמצא בהמסס ובכיה"כ בחלל ולא נתחב בהם כלל. שם מבואר דבשר בכל ענין ומ"י והגרע"א וש"פ:

תרטו **שאלה** אם נמצא מחט ברופן הכיה"כ ולא ניקבו אלא באורך הרופן היתה תחובה ומכפני' באופן שאין יכולין להבחין וא"צ שום בדיקה (רמ"א) לראות אחר ק"ר מבחוץ (כיון דלא נסרך) הא נמצא ק"ר מבחוץ טריפה (ט"ו וש"ך ברעת רמ"א) והצ"צ ופר"ח ונור"ת ונור"ב מ"ס סי' ט' ודגמ"ר ובר"ו ברעת רמ"א תולקין והעלו דנמצא ולא תחוב אף שיש ק"ר מבחוץ בשר (וא"צ בדיקה אם יש נקב מפולש) והפ"מ העלה דנמצא ולא תחוב הוא גרוע מתחוב (ברעת הט"ו וש"ך) וסיים דבהפ"מ יש להתיר וב"ה התב"ש בהפ"מ להקל בתחוב וק"ר בחוץ שלא כנגד המחט):

תריו **שאלה** במקום דשכיחי מאוד בכחמות הגדילים במדינה למצוא בעין מחטין בכרס כי השפחות הנותנות מספוא לבהמות יש להן בראשן מחטין הרבה וכאשר באו אל קרבנה נעשי' בקוץ. העלה הפ"ח במקום שיש בלא"ה צדדים להקל ומי שרעתו רחבה אבל אם אין צדדים בלא"ה ואין הפ"מ ח"ו להקל כל דהו וצע"ג:

סימן מט

תריח **שאלה** הקורקבן שניקב קרום א' (דלקורקבן יש ב' עורות א' בפנים ולבן וכל הכשר כולו הוא עור הב' וארום. ובאוואז אין לה קליפה פנימיות בפ"ע רק שאחר שגורדין ומקלפין בסכין נשאר עור לבן וחלק וקשה קצת ואח"כ בשר ארום ובתרנגולת יש כמין כיס בפנים ידקות קצת ואח"כ לבן פ"מ) בסי' מ"ט מבואר דאם ניקב זה בלא זה וה"ה ניטל או נרקב זבל"ו נוב"י סי' מ"ח אפילו עור החיצון בשר אם ניקב ע"י חולי (ראי ניקב מחמת קוץ או מחט טריף) ואם ניקבו שניהם זה כנגד זה טריפה אפילו ע"י חולי ואם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשר (ש"ך ועו"פ) ומ"מ צריך שלא יהיו הנקבים סמוכים כ"כ שלא יהי' מפולש (תב"ש עפ"מ):

תריט **שאלה** אם הוא ספק אם ניקב הקורקבן ע"י חולי או קוץ או מחט. שם מבואר דבשר (משום ס"ס ש"ע

וחצי השני של מחט הוי' תחוב בפנימיות הקורקבן נגד מקום תחיבת החיצון אך העור הפנימי וגם חצי עובי החיצון עד קרוב למקום חצי המחט החיצונה הוי' שלם ויפה אך למעלה ממקום תחיבת המחט החיצונה הוי' קצת שבייל שנראה שמישם ירדה המחט למטה ויצא' לחוץ ולא הוי' שום רושם ק"ד או חלורה סביב מקום המחט. ובאה זאת השאלה סמוך ליו"ט ולצורך אורחים וכבר הורה המורה להתיר וכבר נתבשל. תשו' חת"ס חיו"ר סימן נ"א העלה דבכה"ג בנ"ד ל"צ למהדר עובדא אבל בלא"ה נראה דיש לאסור:

תרכ"ב **שאלה** מעשה שמלחו יחד י"א ענגלישי הענער וג' ענטין ואח"כ בשלו הקורקבין ונמצא בא' ב' נקבים ורם צרור נקב בהם באופן שאין לספק באחר שחיטה והנקבים מגיעים פנימה אבל חלק החיצון נחתך ואין לידע אם הוי' מגיע לחוץ. תשו' נוב"י סימן ל"ג הור' למכור א' מהם לגוי והאחרים התיר לבשל בכ' קדרות:

סימן נ

תרכ"ג **שאלה** כל הנקבים הפוסלים אי ייש לתלות תלינן או לא תלינן. בסיומן נ' מבואר דאם יש לתלות בטבח או בזאב שנטלן והחזירן תולין בהם ואם אין דבר לתלות בו וספק אם ניקב מחיים או לא טריפה (ואין אנו בקיאים בזה"ו בהקפ' לקולא ואין אנו סומכין לנקוב נקב אצלו לרמות זה לזה. דמ"א ויש"פ דלא כמחבר. אבל להתמיר כגון שמצא נקב בריאה או בבנ"מ ואח"כ הקיף הבורק ולא אירמי הנקבים ובלא הקפה הוי' מקום לתלות בטבח או בזאב עי"ל סימן ל"ו מ"מ כיון דלא דמי טריפה):

תרכ"ד **שאלה** כל מקום שאין יכולין לתלות שנעשה הנקב אחר שחיטה ולא בדקוהו או שאין יכולין לבדוק שנאבד (וכדומה). שם מבואר ברמ"א דהרי היא כספק טריפה ואוסרין אותה ול"א נשחטה הותר' אלא בדבר שנוכל לומר שנעש' ריעותא לאחר שהיטה דלא יצאתה מחזקת' מחיים (רמ"א). ומהר"ם לובלין חולק וכו"ה תשו' אמונת שמואל על רמ"א דאף בנולד ריעותא מחיים יש להקל והש"ך הכריע בהפ"מ להקל כמהר"ם (והגר"א מוילנא באיזה מקומות נוטה כמהר"ם) (והגר"א מוילנא באיזה מקומות נוטה כמהר"ם לובלין) והנוב"י מחלק דהיכא רידעינן ודאי נולד ריעותא מחיים (כגון שהי' מים במוח וקודם שבדקו ריעותא נחתך הגלגולת וא"י אם המוח מקיפו וכן בוקא דאטמא דלא הספיק לבדוק אם איכל ניב' וכן נשבר העצם במקום המטריף ולא בדק אם עו"ב חופין דנאבד קודם הבדיקה וכה"ג) אזלינן לחומרא ובספק אם נולד מחיים (כגון שנמצא שבורת עצם וא"י אימת נעשה אי מחיים או לאחר מיתה דאיכא למתלי בתרומיהו ואין הוכח' לתלות יותר מחיים מבלאחר שחיטה יש להקל (ובלציר גדול נראה דעתו להקל לעולם) וכו"ה הכר"ו בדעת רמ"א. והתב"ש האריך בלמה מקומות והעלה (דלדעת תוס' בדאיכא חזק' ברורה כגון ספק כלבא ספק שונא דכשנולדה וראי לא דרוסה היתה או מוקמינן אחזק' אבל חזק' דאתי מכה רובא כיון דאיתרע אין להתיר כ"א כשהיתר שכיח טפי מהאיסור ודעת ר"י בדאיכא ריעותא אסור' עולם אפי' באיכא חזק' ברור' וכל שהטריף ווראי רק שאין יודעים אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה מן הסתם

כ"א אחר הביטול והשיב דלמעשה יש להתמיר והפר"ח מיקל והתשב"ץ החמיר והפ"מ נוטה דעתו להקל וסוים דלמעשה צ"ע (והכללים ממ"נ יש להתיר אחר מעל"ע):

תרכ"ו **שאלה** קורקבן שהי' מחט מובלע בבשר אלא שבפנים הוי' מעין שבייל עד שליש עובי' ואח"כ לא ניכר שום שבייל עד מקום המחט וממקום שבייל המחט הוי' שבייל לבן עד סמוך לחוץ והבשר הוי' בריא בחוץ. הפ"מ העלה להכשיר אף בלא הפ"מ (כיון שהשבייל מתחיל מבפנים):

תרכ"ז **שאלה** בקערה שהי' בה תרנגולת חתוכה לאבריו ובקורקבן הוי' תחוב בה מחט ולא הוי' ניכר אם נקב המחט שני העורות החיצון והפנימי או החיצון לחוד ואם הוי' נקב החיצון לחוד הוי' ג"כ טריפה אך הספק הוא אם ניקב מעל"ע ולא ניכר מחמת שנתבשל. העלה הבה"י דאין להכשיר בכה"ג בהפ"מ. ואם לא תחוב רק מונח וליכא ק"ד או חלוד' כשר (עט"ז ופ"מ יצ"ע):

תרכ"ח **שאלה** תינוק שהרניש בפיו בשעת אכיל' שיש מחט בקורקבן וצעה וראו במקום נשיכת השן בקורקבן יצא המחט מי"ם. יש העלה הט"ז להטריף כל התערובות (וכן הרין בכל ענין שיש ספק אי ניקב הקורקבן גם מצד חוץ וא"א לבדוקו כגון שנאבד או שנחתך באופן שא"א לבדוקו או שנטאבד או שנחתך באופן שא"א לבדוקו ייש לאסור מספק עיין בשאלה הקודמת מ"ש בשם בה"י). וכתב הפ"מ דאם יש שבייל או ק"ד בפנים וראי כשר אפילו באין הפ"מ ואם יש ק"ד או שבייל מבחוץ הוי' רק ספק טריפה אבל אם יש שבייל או ק"ד מבפנים ונקב יש מבחוץ הניה בצ"ע אי הוי ווראי טריפה או ספק (ונ"מ בנתערב באחרות קודם שנודע הספק או במלוח' שנמלח עם בשר אחר עסי' ק"ה וק"ו). ועוד כ' הפ"מ דאוזא ובר אוזא שאין להם זפק צריך המורה ליוהר בקוץ או מחט שתחוב עד היכן מגיע הוושט רבכל מקום שיש לו ב' עורות הוא וושט ונקיבתו במשהו אפילו מצד אחד ולאחר שכלו הב' עורות או דינו כקורקבן (ותשו' יטב"י ח"ב סי' ס"ד ותשו' תולדת יצחק סי' ה' העלו להקל בשאלה זו לעת צורך לכבוד שבת וכדומה והב"א מביא):

תרכ"ט **שאלה** בר אוזא נמלח' עם בשר הרבה ונמצא בה מחט בחלל הגוף ולא הוי' ס' נגדה ותרנגולת ג"כ נמלחה עם בשר הרבה בפ"ע ומצא מחט בחלל הגוף ולא הוי' ס' נגדה והי' הפ"מ וס"מ אם להתיר שניהם או לאסור שניהם או לאסור הבשר שנמלח עם בר אוזא ולהתיר הבשר שנמלח עם התרנגולת. שם העלה הפ"מ דבתרנגולת דיש לה זפק א"כ הוי' ס"ס יש להכשיר שאר הבשר ובבר אוזא שאין להם זפק ל"ה ס"ס ירדה תרנגולת עצמה היא ווראי טריפה עי"ל סי' נ"א וכו"ה תשו' השיב משה חיו"ר סי' ל"ב ועי"ל סימן ק"ה ותשו' נוב"י סימן כ"ו דוחה ס"ס זו) וקליפ' צריך אף לאחר ביטול

תרכ"י **שאלה** מחט שנמצא בקורקבן ויינו נקוב לא מבפנים ולא לחוץ אלא שהי' יותר קרוב לצד חוץ מבפנים ושום ריעותא בשום צד אינו נראה. תשו' מעיל צדקה סימן י"ג העלה להקל (דאין שום ריעותא בזה שנמצא קרוב יותר לצד חוץ ותשו' תולדת יצחק סימן ד' העלה דאם נכנס יותר לצד חוץ מצד הפנים יש להטריף אפילו בהפ"מ):

תרכ"י **שאלה** קורקבן של אוזא שנתחב בעורו החיצון חצי מהכ

ספק השקול) והתב"ש עו"פ העלו להכשיר בכה"ג בהפ"מ (פ"מ). ואם העור לפנינו אם העור שלם כשר בהפ"מ (דטפי יש לתלות בחולי) ואם העור נקוב לא מהני ס"ס (דשכיח דבא מקוץ עתב"ש ופ"מ ופר"ח) ובעו"פ שיש לו זפק אף אם נמצא מחט בחלל הגוף ועור שלם ל"ה רק ספק טריפה ומיהו אף אם הזפק נקוב ומוציא מחט בחלל הגוף אין להכשיר ואף אם המחט תחובה בזפק ויצאה לחוץ יש להטריף (פ"מ בסימן מ"ט וכאן):

שאלה אם ניקב בקוץ לפנינו ונשחטה הבהמה ונמצא הקוץ תחוב לפנינו מדופן הבהמה לאחר מהאבריים הנזכרים לב ועובי ביה"כ וקורקבן ולא לבית חללו. שם מבואר דכשר (ש"ע ופ"מ). אך דוקא בשחטו מיד אבל באישתהי אין להקל באין ידוע שנעשה עתה (כ"א לצורך גרול ואחר עיון רב ע"י כודק מומחה מרבים תב"ש ופ"מ) ותשו' שב יעקב סימן כ"ה העלה דבמקום הפ"מ יש להקל בקנה רחב ע"י בדוקה באישתהי וכ"ה בס' פתח הבית סי' י"א:

תרמ **שאלה** אם הקוץ או המחט לא ניקבו לחלל וטמון בבשר. שם מבואר דאפילו כולו טמון בבשר (בירך שהוא עב כרי לכסות כל המחט ועוד) ואפי' קופא לצד פנים כשר בבהמה (ש"ך דעת הש"ע) אבל בעו"פ יש להחמיר בקופא לצד פנים (ש"ך) ונה"כ וב"ח ופר"ח דלא כט"ז והפ"מ לא מכריע ונוטה לט"ז ושבו"י סימן ס"ז פוסק כט"ז כ"כ בעו"פ בייתי כמו אוזנים ותרנגולים שמתחככים תוך אשפתות אבל לא עוף אשר תעוף בשמים וכ"ה מח"ב וב"א דלא כבלח"י. ומיהו במחט קלושתא כעין שלנו אפילו בעו"פ ודאי יש להתיר אפילו טמונה כולה בבשר פ"מ ותשו' יד אליהו סימן ס' ובקנה שהוא עב מקוץ או מחט כשר לעולם בבדיקה (באבריים שנקיבתן במשחו) אם שחטו מיד (כנתבאר):

תרמא **שאלה** הלעיטה דבר שנוקב בני מעיים (כגון קורט של חלית יש פוסקים אחרונים אומרים שהיא קאו"י וברא"ם הביא שהיא בע"ז ורש"י פי' שהיא לזר"א וכיוצא בזה. שם מבואר דטריפה (ואפי' שנשחטה מיד כשאללה. פר"ח). ובעשב שקורין כאל"ך בערבי ואם הבהמה אכל אותם עשבים ונמצא בבהמה בבנ"מ בהרות אדומות ולפעמים מתים הבהמות מזה דעת המבי"ט וש"ך הביאו להקל דלא ככ"מ דמחמיר כבסורט של חלית והתב"ש כ' וכן דעת הפ"מ דאותם הבהמות אם הם מעל"ע הוי כבשר שהרופא גוררו ואא"ב. והב"א כ' לבדוק ולגרור הרושם ואם נשאר עוד מעור שלם יש להקל בהפ"מ. א"כ יש לאסר בכבשים לפעמים שגרל בהם מין שחין שרגילין למות בהם בכמה קהלות נזרו בחרמות שלא לקנותם עד שפסקה המכה רש"ל ושי"י ועו"פ דלא כט"ז. והפ"מ כתב דשמעתי שיש מין חולי בכבשים שהכבד שלהן לקוי ונהפך ללובן וכשצולין אותן נופל מהם תילחי תילחי וגם מתות מהן יש לאסור:

תרמב **שאלה** מעשה הי' כ"פ שנמצא באוזנות בשומן הסמוך לבנ"מ נוצות ארוכות הרבה. שם הט"ז בשם הב"ח (וכ"נ דעת שבו"י ח"ב סי' ס"ה) העלה להכשיר שהנוצות תכופות עומדות זא"ז ובכל נוצה יש קנה קטן כמו שהוא בנוצות האוזנות מבהוץ (דמהוך שנתרבה שמנם לא הי' בכח הטבע להוציא גידול הנוצות לחוץ וגדלו בפנים וכמה פוסקים חולקים לאסור אבל אם הם מקולפים בתוך החלל או יש אבעבועות שבהם הנוצות מלא מוגלא כ"ע מורים דטריפה תשו' פנ"מ ח"ג סימן י"ד ותשו' חב"י

הסתם לא מיקרי ספק השקול דיותר יש לתלות במחיים (ואין להורות בזה כ"א לצורך גרול עם עיון היטיב וע"פ המחמירין ועפ"מ ופר"ח) והבית יעקב סי' צ"ה העלה דכל היכא דשכיח ריעותא מחיים בעינן דוקא שיהא רגלים לדבר שנעשה אחר שחיטה כגון לתלות בטבח וכה"ג וכן במקום שכיח להתיר יותר לכ"ע כשר אבל בדבר לא שכיח איסור אפי' אין רגלים לדבר יש להקל:

תרלח **שאלה** כל אבר דניקב במשהו טריפה הנתבאר אי נטלו היאך הדין. שם מבואר דאם נטל כולו בין שניטל בחולי או ביד טריפה (חזין מטחול) וכן באם היא פלוגתא עיי"ל סימן מ"ה. וכל מקום שניטל טריפה אם נכרא חסר דעת המחבר להחמיר ודעת הרמ"א והכר"ו להכשיר בהפ"מ והתב"ש והפר"ח ופ"מ העלו להחמיר:

תרלז **שאלה** כל אבר הנתבאר דחסר טריפה אם יש יותר אבר שיש שני אברים. שם מבואר דטריפה דכל יתר כניטול דמי (ודעת רש"י ורמב"ם דיתר כניטול דמי והו"ל חסר אבר). ודעת הרמב"ן דיתר כניטול הוא עם המקום שדבוק בו ואם דבוק למקום שהנקב פוסל בו טריפה רהוי כנקב. ולהלכה העלה הרמ"א לחוש לכל הפירושים באין הפ"מ ובחפ"מ יש להקל וכ"ה הש"ך ול"ש דלא כט"ז בס' נ"ה דמחמיר (עפ"מ ועיי"ל סי' מ"ב מ"ג):

תרלז **שאלה** כל אבר שנקב פוסל או חסרון או נטילה הנתבאר היאך הדין בנסמסמס. שם מבואר דטריפה כל שנשתנית בשר ממראיתו (ט"ז) וצריך להיות שינוי גמור וניכר קצת רקבון אבל בשינוי מראה במקצת ודאי אין לחוש. גם צריך להיות השינוי מעל"ע דאל"כ אינו מטריף מסמסה כזו (כר"י) ותשו' נוב"י סי' י"ג העלה דשינוי מראה לחוד לא מטריפין אם ליכא לקותא ג"כ בבשר אמנם אם הי' לקוי בבשר אף שלא שלט מעל"ע רק המראה לחוד שלט מעל"ע טריפה (ובכל שינוי מראה צריך לבדוק בבשר אם אינו לקוי:

סימן נא

תרלח **שאלה** קוץ או מחט שניקב לחלל הבהמה. בס' נ"א מבואר דטריפה ל"מ היכא דנמצא קוץ או מחט בחלל הגוף ואינו ניכר שום ריעותא בעור ובשר דוודאי טריפה אלא אפילו עור והבשר נקוב וידוע שבא מבחיץ דרך הציר ואפילו עדיין תחוב שם טריפה מספק פ"מ ול"מ בדוקה (דמקומות רבים יש ושמא ניקבה א' מהאברים הפנימים תב"ש בדעת ש"ע) וה"ה בכל האברים שאם ניקב מצד אחד מצד חוץ דכשר דוקא ע"י חולי אבל מחמת מחט או קוץ טריפה ואם הוא ספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ או מחט כשר (מטעם ס"ס ספק ע"י קוץ או ע"י חולי ושמא לא ניקב מאברים הפנימים עיי"ל סימן מ"ט ואפי' אם העור שלם ונמצא נקב מצד חוץ באחד מאברים והלכ ועובי ביה"כ וקורקבן דנקיבתן בצד א' מצד חוץ כשר דמכשירין (משום ס"ס הנ"ל) וכ"ש שיש להכשיר ע"י ס"ס בניקב ג"כ העור עד החלל והבשר וספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ (עפ"מ בפ"י דעת הרמ"א ע"פ דעת הט"ז ועיקר כפי' הב"י) ודוקא בספק השקול שאין העור לפנינו ולא ידענו אי הוי שלם או לא ולא נמצא שום מחט בחלל הגוף (והפר"ח מפסק מלהתיר באין העור לפנינו דל"ה

חב"י ושאלת יעב"ץ וב"א) והכל לפי ראות המורה:

תרמנ **שאלה** אם נמצא באווא שני ענולים של עופרת (שקורין שריו"ט) תשו' שם יעקב סי' כ"ה העלה דדינא כסוין או מחט אך אם הם גדולים כמו קטניות יש להקל בהפ"מ ע"י בריקת אברים שנקיבתן במשהו. ותשו' נוב"י מ"ת כתב דבריקה קשה הוא ויש להחמיר אף בהפ"מ עי"ל סי' מ"ח. ותשו' חת"ס סימן נ"ב ונ"ג נוטה לאסור עד אחר יב"ח (משום חמירת בני מעיים) ובשאלה הבא לפנינו כבר הבשר נאכל והורה להקל הכלים כשב יעקב :

תרמנ **שאלה** בבהמות שיש להם חולי בטחול ותרופת' היא שאומן הבקי מנקר במחט מן הרופן עד הטחול וינקוב עור החיצון אם שרי הבהמה. תשו' תפארת צבי חיו"ד סי' ס"ט העלה דאם חותך האומן הנכרי בהמות ישראל אין להקל משום שלא ידקק לשמור מהעשות נקב באיברים הפנימיים אבל בבהמת נכרי (ר"ל בבהמת עצמו) בודקין הטחול כשירה ואחר יב"ח ודאי כשר ומיהו לכתחילה אין להשהות. ותשו' שב יעקב סי' כ"ה כתב ע"ד מה שרופאים תוחבים באיסטרמענ"ט תוך חלל הבהמה על הטחול לרפואה והמה אומרים אשר לא יעשו שום נקב מיד כשנוגע על הטחול מכת החרדה מורעזת בכל אברי' וזה רפואתה והאריך בזה לצדד להתיר הבהמה והחלב וסוים דאין לסמוך ע"ז להתיר מסבא רנפשי' אם לא נמצא בפוסק מפורסם בפי' :

תרמנ **שאלה** בחתיכת לינרן שמאלץ של אוו שנימצא תוך השומן כשיעור אגוז ובתוכו כמין מוגלא ונראין כמין חוטין או שערות מנוצות ובתוכו עצם קטן ובראשו אחד חר ובראשו אחד כד ורחב וכפוף קצת ומששתי בעצם הזה וניכר לי קרוב לוודאי שהוא עצם שבסוף הצלעות של אווזות. הב"א בשם אור נעלם סי' ט"ז העלה להתיר משום ס"ס :

סימן נב

תרמנ **שאלה** עוף שנפל לאור ונחמרו בני מעיו ונשתנו הלב וקורקבן שדרכן להיות אדומים והוריקו ככרתי (גע"ל) טריפה אפילו במשהו מהם שנשתנו ואפילו לא הגיע לחלל הלב או הקורקבן טריפה אבל אם הוסיפו בארומיות כשר (ש"ך וש"פ) וכן המעיים שדרכן להיות מריקין והאדימו טריפה אפי' במשהו ולא הגיע לחלל. ואם הוסיפו בירקות כשר (ש"ך וש"פ) והכבד אין השינוי אוסר בו אא"כ נשתנה נגר המעיים (דהיינו הוריק בראש הרק של הכבד) אפי' מצד חוץ כנגד מקום חיבור הכבד בטרפשא חוט ארוך אף שלא הגיע מעל"ע סופו להוריק כולו ונחלשה הכבד פ"מ בדעת ש"ך. וכן אם הוריק כנגד המרה (ל"מ אם הוריק במקום שדבוק' הכבד דטריפה אלא אפי' אם הוריק מכבד חוץ ארוך כנגד המרה מצד חוץ כל שאילו ינטל אותו החלק לא ישאר כוית בצירוף המקום חליתת טריפה. פ"מ בדעת הש"ך) וכן כנגד כל מקום חיותה ג"כ דינא הכי כל שינטל מקום הירקות לא ישאר כוית במקום חיותה טריפה (וה"ה לב אם הוריק הלב למטה מחללה אינה טריפה אבל כשהוריק כ"ש נגר חללו טריפה דסופו להוריק בעובי עד החלל פ"מ. וכתב התב"ש וכו' הפ"מ דאם נשתנה במראה אחרת חוץ מירוק וארום כשר (וכתב עור התב"ש והפ"מ) בשם רע"ב) רעוף המים דרכן להיות

הלב והכבד יקורקבן להוריק גרין ואם האדים טריפה ובעופות הנמצאים אצלנו כגון תרנגולים ובנ"י ותורים ועוף אינדי"ק והם עופות היבשה הלב והכבד והקורקבן דרכן להיות אדומים ובאווזות פלונתא באיזה הם נכללים והכריעו ברע"ב דמעופות היבשה הם (כ"א לענין שקרום מוח שלהם רך הוא בעופות המים עי"ל סי' ל'). ולכן בעופות אלו שיש לחוש שהם עופות המים ומכללם גם כבר אווזות כשנפלו לאור לא נקיל בהם כ"א כשיעריך אבריהם לנגד אבר העוף אחר ממין זה וכשנשתנו יטרוף (ורוואק בנשתנו בירוק ארום אבל לא בשאר מראות כנתבאר):

תרמנ **שאלה** מעשה כבד שהי' ירוק ושלסוהו וחורה למראה אורם מבחין ובפנים הי' שינוי. שם העלה הפ"ח להכשיר (דו"ל שמחמת חולי הוריק) וכ"ה הפ"מ ושאלת יעב"ץ ה"ב סי' ק"ע העלה דרוואק בלא ידענו דנפלה לאור אז מהני שליקה (וכ"נ מפר"ח ותב"ש ופ"מ):

תרמנ **שאלה** אם מצא אשה כבד ירוק ולא ידעה אם הי' נוטה לאיסור נם לא ידעה אם הוריק במקום הפוסל ונאבד הכבד. שם העלה הפ"ח והב"ל להחמיר (דלא כריק"ש) והפ"מ העלה להקל (כיון דלא ראינו שנפלה לאור ואפילו בלא הפ"מ):

תרמנ **שאלה** אם נפל עוף למים דותחין או דינו כנפל לאור בנשתנו. שם העלה הפ"מ דרינה כנפלה לאור וצריכה בריקה ותשו' חת"ס סי' נ"ד לא העלה כן דלדעתו לא מטריף במים דותחין משום חמירת במ"ע רק ע"י אור דוקא (בדבר שאלתו על השוורים שנתפטמו בפסולת י"ש חמין):

תרמנ **שאלה** אם נשתנה הריאה שהוריקה (עי"ל סימן ל"ח) מחמת נפילה לאור. שם דעת המחבר להכשיר וכ"נ דעת הגר"א והש"ך ופר"ח מחמירין באין הפ"מ והתב"ש והכנה"ג וב"ל"י וכ"נ מפ"מ להטריף אף בהפ"מ (בין בבהמה ובין בעוף) ומיהו בעוף אין צריך בדיקות הריאה (והב"ח סי' ל"ח מכשיר בה"מ אחר הנפחה ובריעבר אפילו בלא נפיתה) ורוואק במראה ירוק גרין או בל"א אבל במראה אדומה ע"י נפילה לאור כשר בהפ"מ אם אין קמט וכווין במקום מראה אדומה (תב"ש סימן ל"ח):

תרמנ **שאלה** טחול שהוריק. שם מבואר דאם הוריק בסומכי' רק משהו ולא הוריק מעל"ע לנשאר כעובי דינר זהב. דעת הט"ז להכשיר (עד שהוריק בסומכי' ברוחב משהו ובעומק כולו עד שלא נשתיר עובי ד"ז בלי ירקות) והתב"ש והפ"מ מחמירין אף בכה"ג ורוואק בבהמה אבל בעוף לא נרע מניקב הטחול דרו"פ מכשירין (עי"ל סימן מ"ג פ"מ):

תרמנ **שאלה** אם נפלה לאור ונשתנו במראה הפוסלת (הנתבאר) ושלסו לחזרן למראיהן שדרכן להיות. שם מבואר בש"ע דאם חזרו למראיהן ע"י שליקה מועטת כשר אבל כשהזרו ע"י שליקה מרובה לא מהני להתיר והתב"ש (בדעת הש"ך) העלה דאין אא"ב איזה שליקה מועטת ואיזה שליקה מרובה לכן יש להטריף לדירן בכל גווני (שליקה פחות מכישול כ"נ מרו"פ):

תרמנ **שאלה** נמצא שינוי באחר מאברים (הנתבאר) ואין ידוע לננו שנפלה לאור. שם מבואר דעת המחבר להטריף ודעת הרמ"א להכשיר וכ"ה הט"ז (ואפילו באין הפ"מ) והש"ך

והש"ך מכריע בהפ"מ דווקא להקל (והפ"מ העלה גם בדעת רמ"א להקל דווקא בהפ"מ או לצורך בעוה אבל בבהמה אף באין הפ"מ יש להקל):

תרנר שאלה נפלה לאור ואין ידוע אם נחמדו בני מעי'. שם מבואר דצריכין בדיקה אם לא נשתנו אברים וצריכי שליפה (עג"א) ואם אחד ששלק נשתנה אחד מאברי' טריפה (עתב"ש ופ"מ) ואי ליכא קמן דליבדוקי' אסורה (אם שהתה מעט באור כרי שיתחמם ט"ז ברעת ש"ע. והש"ך ברעת ש"ע כתב דאם חציים וכ"ש רובם לפנינו ויפיו והשאר נאברו אז הבדיקה אין מעכבת חוץ מריאה. ואם אנו בקיאים בבדיקה דעת הש"ך דא"ב בבדיקה והתב"ש העלה דאנו בקיאים בבדיקה ומסיום דבריו משמע דווקא בהפ"מ). והפ"מ העלה דבהמה עכ"פ יש לסמוך אפילו באין הפ"מ. אבל אם א"י שנפלה לאור ואירע ששלקו (דכאן לכתחילה א"צ שליפה כיון דא"י שנפלה לאור. פ"מ ברעת הש"ך) ונשתנו כשר (ש"ע ופ"פ):

תרנה שאלה אי ירקות פוסל בכבד של עוף בייתי שיש במינו מבכרי. שם מדובר בכבד אינו פוסל ירקות אם לא נודע שנפלה לאור (שכל המרכיבי' כבדן ירוק ככרתי ואפילו באין הפ"מ ודווקא בכבד אבל אם נודע שנפלה לאור אין לחלק (ט"ז ותב"ש ועו"פ. ונ"מ לפ"ז בין עוף בייתי לשאר עופות לענין הפ"מ עתב"ש):

תרנו שאלה טריפות שינוי אברים (הנתבאר) אי שייך גם בבהמה. שם פלוגתא דעת המחבר דבהמה אין שינוי אברים פוסל אפילו ידענו שנפלה לאור (עפ"מ) ודעת הרמ"א לאסור גם בבהמה בידוע שנפלה לאור (וכ' והכי נהוג. והש"ך כ' ברעת הרמ"א דווקא באין הפ"מ אסור בידוע שנפלה לאור עפ"מ אבל באינו יודע כשירה בבהמה אף באין הפ"מ ובעוה אינו כשר דק בהפ"מ. ש"ך תב"ש ופ"מ ופ"פ):

תרנו שאלה בכבד שנמצא ירוק ככרתי והי' ניכר שנשפך לתוכה המרה שלא היתה המר' מלאה כדרכה. שם הב"א בשם מח"ב העלה לאיסור רלא כיש מורים שהכשירו:

סימן נג

תרנח שאלה נשמטו ידי הבהמה מעיקרם (הרגלים שלפנים לצד הראש) או שנשתברו או נחתכו לגמרי. בסי' נ"ג בש"ע מבואר דעת המחבר דבהמה גופא כשר אבל העצם הנשבר עצמו עם מעט למעלה מן השבירה (צריך לתחוך הכשר למעלה מן השבירה ולא העצם ואם הכשר נפרד לגמרי א"צ כלל כל"י ופ"מ דלא כנה"י דמחמיר להשליך כל האבר) אסור כשנשבר אם אין עור וכשר חופין את רובו. ודעת הרמ"א להטריף גם הבהמה אם נשמט או נשבר סמוך לגוף (כגודל) ורואין שנצרך הדם מעבר לצלעות (שעברה המכה תוך הגוף) אבל כ"ז שאין רואין שנצרך הדם אין לחוש וא"צ בדיקה וכ"ה הכרו"פ. ודעת

ש"ר וב"ח ותשב"ץ להחמיר בשמיטת או שבורת יד בגוף אפילו לא נצרך הדם מעבר לצלעות וכ"נ דעת הש"ך (והגרע"א והרש"ל מחמיר דוקא בנשבר אבל לא בנשמט). והפ"ח כתב דבהמת גוי יש לאסור נשמט ונשבר ונחתך אבל לא בבהמת ישראל. והל"ש (סי' ז' ח' ט' י' י"א) העלה באין רואין שעברה המכה מעבר לצלעות דאם נשבר אחד מהן תוך הגוף ממש הבוכנא דהיינו שנשבר תוך אסיתא לשנים אם השבירה נעשית כבר קודם השמיטה אפי' בהפ"מ טריפה אפילו לא ראינו שום ריעותא אחרת (דהיינו שלא נצרך הדם מעבר הצלעות בפנים לצד חלל הבהמה ואם נעשית השבירה או השמיטה ושחטוה מיד כשר בהפ"מ) אבל היכא שלא נשבר הבוכנא לשנים אלא שיצא הבוכנא כולה מתוך האסיתא אל החוץ סיים דהמיקל בה"מ לא הפסיד ואם שחטוה מיד אחרי השבירה או שמוטה א"צ ה"מ ואם נשמטה יד הבהמה (שניזון הבוכנא במקומו בתוך האסיתא ולא יצא לגמרי מחורו) או שנשבר היד סמוך לגוף בהפ"מ כשר ובאין הפ"מ אסור אם נעשה כבר קודם השמיטה אבל אם נעשה שבורה או שמוטה ושחטוה מיד כשר אף בלא הפ"מ. ואם נמצא כך ולא ידענו אי נעשה מחיים או לאחר שחיטה כשר בכל הנך ג' גוונא. אך אם יש דיעותא בצלעות כגון נצרך הדם במקום המכה שחור או צדורת דם או איזה רושם במקום המכה ל"ה ספק כלל ותלינן וראי דמחיים נעשה ולא מקרי ספק אלא כשאין שם רושם במקום המכה כלל. וכ"מ דאיכא למתלי במירי שנעשה מחיים ואפי' אי איכא נמי מירי למתלי באחר שחיטה דינא כאילו וודאי נעשה מחיים (והכרו"פ לא כתב כן). ובכל ג' דינים המבוארים אי בדיק בהניכים ודאה שלא נתעכלו כשר אף באף הפסד מרובה וכן בנאבד ולא נברק כשר אף באין הפ"מ ומ"מ יש חילוק דברין א' בנשבר הבוכנא תוך אסיתא אין להתיר בבדיקת ניכין אלא כשבודק היתדות ורואה שלא נתעכלו או שנאבד ולא נברקו כלל אבל אם רואה שהיתדות נתעכלו אף שרואה שהגיד הדק לא נתעכל וגם לא נפסק אפ"ה טריפה אבל בשני דינים אחרים דהיינו שהבוכנא שלם דק שיצא כולו מחורו וכ"ש שרק ניזון ממקומו ולא יצא מחורו אזי אפילו אם רואה שנתעכלו היתדות והגיד הדק לא נתעכל אף שנפסק וכן אף א פראה שהיתדות נתעכלו ולא בדיק הגיד הדק ונאבד כשר אף אם ראה שהיתדות נתעכלו ולא בדיק הגיד הדק ונאבד כשר ברקה וכל שנשבר רחוק משיעור זה מהגוף כשר אפילו באין הפ"מ אפילו נחתך לגמרי (שיעור זה היינו לבד מהבוכנא) היכא דראו השבר ונאבד ולא נמדד אם הי' תוך שיעור זה אי לא כשר בלא הפ"מ אפילו ראינו דאיעכל ניכא והיכא דנשבר סמוך לגוף וחזר ונקשר שאשוי' כשר אף באין הפ"מ אבל אם נקשר שבר על שבר יחריו ירובקו אינו מותר אלא בה"מ ואם רואין שעברה המכ' לצד פנים כגון שנצרך הדם בצלעות לצד חלל הבהמה טריפה אפילו בה"מ ובה"מ מתבשר ע"י בדיקת הריאה (שינויחנה כולה לתוך מים פושרין וינפת היטיב עד שיעלה נפיחה ולא יבצבץ וכשר) (אם לא שהה הדבר ושחטו מיד אחר השמיטה והשבירה. אבל בלא"ה לא מהני בדיקת הריאה אם נשמט או נשבר סמוך לגוף אבל בנשבר רחוק מגוף אפי' רואין שנצרך הדם כשר וא"צ בדיקה בריאה כלל) ולענין זה שיעור סמוך לגוף הוא עד חצי העצם הראשון המחובר לגוף אבל למטה מחצי עצם אם נשבר אפילו נצרך הדם בצלעות כשר (והחלב של אותה הבהמה וה"ה ביצה הכל"י בשם שבו' סימן ל"ג העלה להתיר. ועפ"מ):

שאלה

השבר יש להכשיר בהפ"מ ואם חתך הגוף תיכף אחר שנשבר תוך אגורל או אם נשבר ביר השוחט קורם גמד השחיטה והאנפיים היו קטורים או תפוסים ביר השוחט אפילו יש עוקץ בהשכירה כשר (פ"מ) כל שאין רם נצדר בצלעות. אבל שיהיו יב"ח או הטלת בצים לאחר כ"א יום מעת השכירה לא מהני אם השבר רחוק אגורל רק שאח"כ קפץ שבר החיצון ע"ג הפנימי ועי"כ הוא תוך אגורל כשר ואפילו יש בו עוקץ (ואם נשבר רחוק מן הגוף שהאבר עצמו אע"ג ננוהגין לחתוך האבר ולהשליכו מ"מ אם נמלח או נצלה או נתבשלה עם אותו האבר אין לאסור אפי' ליכא ס' וב"ש היכי דאין ריעותא בעור ובשר וחור ונקשר אלא שלא נקשר שאשוי"י דמותר התבשיל ש"ך ועו"פ ועי"ל סימן נ"ה וס"ב):

תרכס שאלה גף העוף שנשבר כאלכסון והעוקץ מהאבר המחובר לגוף הי' כאצבע אגורל אבל מן האמצעית השבר וב"ש מן העוקץ עצם החיצונה לא הי' כשיעור אצבע אגורל אך שהעוקץ החיצונה היתה לצד הראש ולא לצד הגוף מקום ששוכבת בריאה ואלו היו מורדין מן הגוף ממקום הריאה ער עוקץ השבר של צד הראש הי' רחוק מהשיעור. שם הב"י אסור והשכו"י בתשו' סי' ס"ו הכשיר במעשה זו. וברין זה כנשבר כאלכסון רבו הריעות ונראה מש"ך וב"י ופ"מ ועו"פ ראם השבר רחוק מן הגוף ואין בו עוקץ אף שהשבר כאלכסון כקולמס ויש קצת מן השבר בתוך אגורל כשרה אבל אם יש עוקץ אע"ג רעיקר השבר הוי יותר מאגורל דהיינו מאמצעית השבר כנשבר כאלכסון מ"מ כיון דהעוקץ נכנס בתוך אגורל טריפה. ואם השבר הוא בשוה ונתחברו השברים וע"ז אף שנכנס העצם החיצון בתוך האגורל יש להכשיר (ועיין בשאלה הקורמת בשם הלבושי שרר). והכר"ו כתב ראם השכירה הוא כאלכסון יש למרוד האצבע אגורל מן האמצע השכירה. וסתם אצבע הוא מן ארם בינוני (ואם לא עיין קורם הכישול ואחר זה הרגיש בשכירה וא"א להבחין השיעור אם יש עור צר להתיר יש להקל כר"ו ועו"פ):

תרסג שאלה אם נשבר הגוף סמוך לחבורו בגוף לפנינו. שם העלו הפוסקים רישבור תיכף הגוף לגמדי ובהכי כשירה אבל בשמוט' ליכא תקנתא וטריפה זולת כשהי' יב"ח או בילרה וה"ה כ"א יום. ובנשבר ליכא תקנה יב"ח (פ"ה פ"מ ל"ש):

תרסד שאלה נשמוט אנפי' של עוף. שם מבואר דאפילו נשמוט אחד מהם מעיקרו חוששין שמא ניקבה הריאה וצריך לנפחה לברקה אם היא שלימה כשרה ואם לאו טריפה (ש"ע) ולירידן רא"ב בבדיקה יפה (בנשבר וכ"ש בנשמוט ט"ז וש"ך ופ"מ מחמיר בריאה של עוף אף לפי ש"ך בסיומן ל"ו דמצרר להכשיר בהפ"מ מ"מ בעוף) אסור אף בהפ"מ (פ"מ וע"ל סי' ל"ו). ואימת הוי נשמוט אנפי'. רוב המפרשים הסכימו דהיינו פרק המחובר לגוף (דהיינו הבוכנא אסיתא). אבל הפ"ח והב"י ועו"פ הסכימו דאין לחוש אלא א"כ נשמוט עצם אחד המחובר עם הגוף וראשו נוגע בריאה ממש ורומה לסבינים (עי"ל סימן ל"ב) ויש לסמוך ע"ז בהפ"מ (ואף באותן עצמות דווקא שמוטה אבל אם נשברו כשרים לכ"ע כנה"ג) והכר"ו מפרש כרוב המפרשים דהוא פרק המחובר לגוף אבל צריך להיות עכ"פ פסיקת ניבים (כתשב"ץ מובא בש"ך) וסוים ולכן לעת הצורך אם לא עיכל ניב' יש לצרר להקל וכ"ה בס' ח"א כלל כ"ג ס"ג:

שאלה

תרנט שאלה כהמה שיש לה נ' ידים. שם מבואר רכשר (ש"ע וש"פ) וכן חסר יד או חסר ב' ידים כשר (ש"ש פ"ה):

תרס שאלה עוף אם נמצא גף יתר או חסר. שם העלה הט"ז בשם הב"ח רכשר וכ"ה הל"ש. והפ"מ בחסר מודה רכשר וביתר גף הניח בצ"ע ובשם כנה"ג הביא מעשה שבא לפנינו עוף חסירת גף ולא היו יכולין להכיר אם בתולרה הי' כך או ניטל ביר וצוה למכר' לגוי אפילו רהבוכנא הי' קיום פ"מ. והל"ש כנה"ג אם הבוכנא הי' קיום מכשיר בפשיטות ואם לא הי' הבוכנא קיום אסור:

תרסא שאלה אם נמצא בעוף נחתכו או נשברו אנפי'. שם מבואר דעת המחבר דאפילו אם נשברו סמוך לחיבורו לגוף (אם הבוכנא באסיתא קיום ראל"כ הוי כנשמוט ונ"מ אף לירידן בא"י אם נשבר מחיים רבנשמוט יש להחמיר פ"מ בדעת הש"ך) כשר אם אין עוקץ בשבר עצם החיצון (שם הי' בו עוקץ תברק הריאה ובנשבר צלע א' בעוף כנגד הריאה עי"ל סי' נ"ר). ויש אוסרין אם נשבר סמוך לגוף (רמ"א) וכתרפא יפה שבר אל שבר י"י אפשר לצרר להקל באין עוקץ או שהבוכנא קיום ומצריך לכרוק בצלעות שלא יהיו' שם שום ריעותא (ש"ך בשם רש"י) והפ"מ בשם מ"י כתב דלרעת הצורך יש להקל והכר"ו מתיר ג"כ וסוים ומ"מ ח"ו לסמוך ע"ז להלכ' למעשה להתיר והפ"מ סוים ואני אין אומר לא איסור ולא היתר וכ"כ הגרע"א להחמיר והמנהג הפשוט שנהגו לשער כרוחב אגורל אפילו בצמצום (וישיערו שבע שעורות בריווח מלכר מה שהיא כבוכנא באיסותא דאין מצטרף ש"ך ברעת רמ"א) ותשו' ש"י נ"ש סימן ס"ג מכריע כשמורדין מן הבוכנא יש למרוד באצבע משוחק מרווח ואם מורדין ממקום חיבור בגוף יש למרוד באצבע מצומצם. והמנהג שלנו אם יש רוחב אגורל אפילו בצמצום ממקום השבר לגוף כשר ודווקא ער הגוף ולא ער ראש הפרק הנתחב בגוף (ואם נשבר כאלכסון יתבאר לקמן) ובעוף קטן שאין בכל העצם שלו שיעור אגורל משערין בחצי עצם לגוף טריפה וביתר מחצי עצם לגוף כשר (עבל"י ופ"מ) אם לא שרואה שנצטרר הרם מעבר לצלעות אבל אין חוששין לזה ומכשירין מסתמא וא"צ בדיקה בצלעות אפילו אם יש עוקץ בשכירה מאחר שרחוק מן הגוף (אך ביש עוקץ מ"מ צריך להשליך אותו אבר המרולרל אם אין עו"ב חופין את רובו אבל אם אין רוחב אגורל בין מקום השכירה לגוף אז הוא טריפה בכל ענין ולא מהני בריקת הריאה ראל"כ בבדיקה בכל מקום ראיכא ריעותא (והכי נהוג כן הוא רעת הרמ"א וכ"כ הב"י בשם גדולי בעלי הוראה) והט"ז מכריע רביש עוקץ חייב לעיין בצלעות. והפ"מ (וב"ג מש"ך ול"ש) והגרע"א העל' דפסקן של דברים כך הוא רסמוך לגוף תוך אגורל אף שאין עוקץ ואין ריעותא ואף רנתרפא יפה שאש"י טריפה רחוק אגורל ואין עוקץ א"צ לעיין בצלעות והמהמיר תע"ב הא רחוק יותר ולא יחמיר. והל"ש העל' ברינים אלו רגף עוף שנשבר תוך שיעור אגורל מהגוף לבר הבוכנא אפילו חזר ונתרפא היטיב ואין רם נצדר בצלעות או חתך הגוף תיכף אחר שנשבר תוך האגורל או אם נשבר ביר השוחט קורם גמד השחיטה טריפה ואם השבר רחוק אגורל אפילו מצומצם כשר ואם נמצא רם נצדר מעבר לצלעות אפילו השבר בסוף עצם זה המחובר לגוף טריפה. נשבר הגוף אפילו תוך האגורל ונקשר שאש"י ואין עוקץ בהשבר ולא נצדר רב בצלעות ולא נשתנה מראית הבשר שעל

מהדורא קמא סי' נ"ה חולק ומיקל גם בנשמת גם באין הפסד מדובה. וכתב הט"ו אפילו נשברה סמוך לגוף אם יודע בוודאי שהעוף הובא לפניו שלם לשחוט והשוחט מרגיש באצבעותיו שבשעת שחיטה נשבר גפו מחמת הפירכוס כשר אבל בנשמת הגף מעיקרו לא מהני כה"ג והגרע"א בשם הב"ח מטריף אף בנשבר בכה"נ:

תראע שאלה עוף שהי' לו מכה עקומה תחת הכנף כנגד הריאה ושמו נוצה על המכה ונפחו דרך הגרגרת בקש דק ולא יצא הרוח. שם מבואר דימלא מקום המכה מים וינפח בקש דרך הגרגרת אם יבצבצו המים טריפה (ש"ע) וגם אנן בקיאינן בבדיקה זו (ט"ז וש"ך פ"מ ובל"י דלא כת"ח וכו"ו דמחמירין לדירן):

תראע שאלה תרנגולת שלא הי' לה בשני אנפי' רק פרק אחד

סמוך לגוף וגם אותו הפרק לא הי' בגוף אחד רק בחצי האורך הראוי להיות. תשו' חב"י סימן נ"ג העלה להכשיר. ועוד כתב שם דאם אירע בעוף דחסר גף א' מתחילת ברייתו והכשיר. ועוד כתב שהראו לו כבש שנברא חסר בגליו הפרק התחתון רק במקום הפרק הי' חתיכה קטנה במקום הפרק (ר"ל מחובר לעצם האמצעי וקבוע ב' פרסות והי' הולך עליו כעל רגלים גמורים והכשיר וכו"ו הביא הב"א בג"ש):

תרעב שאלה בעוף שהיתה השדרה שלו עקומה וכפולה הנקרא קורקבאד"ו. תשו' מטה יוסף דף ל"ח העלה בשם מו"ח להכשיר שהרבה פעמים נמצא כן בעופות ושמתחלת ברייתם גדלים כן. וכתב הוא דקודם זה בא מעשה לידו והורה זקן אחד בורק טוב לפרק החוליות כולם חוליא בתר חוליא בנחת לראות אם חוט השדרה קיים ועשו כן ולא הי' ריעותא והכשירו. והב"א בשם מח"ב כת' דא"צ לבדיקה זו וכשר (עיי"ל סימן ל"ב):

תרעג שאלה ע"ד האווזות הפטומות שמדרך המוכרי' לתחוב במחט כמה פעמים תחת הכנף כדי להצבות מקומו שירא' עבה מחמת שומן אם יש לחוש לכל האווזים משום ניקב' הריא'. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ק"ע העלה דהאווזא הניכרת שנעשה בה כן צריכ' בדיק' בלי ספק לכ"ע ואפילו אם יאמר המוכר ברי לי שלא נגעתי בריאה דבריו לא מעלין ולא מורדין לענין זה. ע"כ כל אווזות ישראינו או אנו מכירים בסמינים שנתחב לה מחט אסור' בלא בדיקה וכיון שאא"ב בבדיקה תיאסר. אמנם למיחש מסתמא להכי לא נראה כלל (דאווזא זו עומדת בחזקת היתר מכה רובא) ואפי' לילך לתוך ביתם או מקום שעומדים ביומא דשוקא דהו"ל קבוע וידעינן בוודאי שיש ביניהם מי שעושה כן מ"מ מותר ליקח בסתם אם אינו יודע בוודאי שזאת האווזא נתחבה (עיי"ש בחת"ס שהאריך בר"ז) ומ"מ אם הוא מיעוטא דשכיח שם כל בעל נפש יחוש ויברוק עכ"פ כמו כמכה תחת הכנף ויכול לסמוך על בקיאותו בענין זה אבל בלא בדיקה לא יאכל היכא דשכיחא:

סימן נד

תרעד שאלה אם אירע איזה שבירה בצלעות או כחוליות. בסימן נ"ד מבואר דלבהמה יש לה שמונה עשר חוליות

בנבה

תרסח שאלה נמצא הגף שבור וא"י אם קודם שחיטה נשבר או אח"כ (בעניין אם הי' ידוע שהי' מחיים הי' טריפה כגון שיש עוקץ בשבירה ואין הריאה לפנינו או למי שאין בקי בבדיקה ט"ז וש"ך עפ"ח פ"מ והגר"א). שם מבואר פלוגתא דעת המחבר דטריפה ודעת הרמ"א להכשיר בנשבר סמוך לגוף ואין עוקץ ולא השחיר פי המכ' וכ"ה הש"ך ועוד פוסקים (היינו כשלא הרכיב זע"ז קודם שחיטה אבל אם הרכיב כנהוג בכח אסור דמסתמא קודם שחיטה נעשה וכן להיפוך אם רואה שבורה ולא נצרך הדם כלל מסתמא אח"ש נשבר כר"ו) והרש"ל והכר"ו מחמירין אף בנשבר. ואם רואה שום ריעותא בצלעות או בריאה לא תלינן אס"ס ואפילו בדיקה לא מהני (ש"ך וש"פ) וכן כ"מ היכי דאיכא למתלי באיסור טפי מבחיתר תלינן לחומרא. והל"ש העל' גף העוף שנמצא שבור תוך אגודל ואין עוקץ בשבורה ולא נודע אי נעשה מחיים או אח"ש כשר אפילו באין הפ"מ מלבד כיש ריעותא בצלע דטריפה. כלל גדול בכל דיני שבירת עצמות אם ידוע שהי' סמוך לשחיטה שלם ואח"כ נמצא שבור ואין במקום השבורה שום רושם כשר. ודווקא בנשבר אבל בנשמת אין להכשיר בשום אופן (ל"ש טה"ע סימן ט'):

תרסו שאלה הני אווזות שמוליכין לשוחט דמעקמין אנפי' להשים אותם תחת רגלי האווזות מקושרים רגליהם דמצוי הוא שנשבר הגף מחיים. וכן כתרנגולים שהשוחטים מעקמים אנפיהם כשעה שאוחזים לשחוט מצוי הוא שבשעת התחלת שחיטה כשהעוף מפרכסת נשבר אנפיה ונמצא אח"ש שבר סמוך לגוף. שם העלה הש"ך לאיסור והפ"ח והפ"מ העלו דכשר דבה"ג לא נתקוב הריאה וכ"נ מב"א (וב"ש כשירוע לשוחט שבוודאי הי' שלם כשעה שהעוף הובא לפניו רק בשעת שחיטה נשבר מכה הפירכוס דכשיר. ודווקא בנשבר אבל בנשמת הגף מעיקרו ודאי חיישינן לאיסור. ט"ז ועו"פ) והגרע"א בשם הב"ח מטריף גם בנשבר בכה"נ:

תרסז שאלה כהמ' או עוף שנשבר א' מהאברים במקום שעושה אותה טריפה דהוא והאבר אסורים או שנשבר אבר במקום שאין עושה אותה טריפה דהאבר לכד אסור אם מותר למכרו לגוי הבהמה או העוף מחיים או לאחר שחיטה עם האבר המדולדל שבה (רגזים מזהירים על אבר מהחי). שם העלה הש"ך והפ"מ והל"ש ועו"פ דאין ליתן לב"ג (ועמ"י סימן קמ"ב ועפ"ח ובי"ע סימן ז' ומ"ב סוסי ג' ונש סימן מ"ט וצ"צ סי' ק' וק"ה וט"ז סי' י"ז):

תרסח שאלה כעצם גף העוף שהי' נשבר ולא הספיק לראותו אם יש אגודל עד שנפל העצם ונאבר והי' צורך שכת. שם מבואר דעובדא זו בא לפני בעל הפ"מ והתיר (משום ס"ס גם הי' שאשי"ו וראה שאין עוקץ) והכלים התיר לאחר מעל"ע (וב"נ מל"ש בטה"ע סימן ט') כיון שיש תקנה בשהי'.

תרסט שאלה אם נמצא גף שמוט ולא ידעינן אי קודם שחיטה או לאחר שחיטה. שם מבואר דיש לאסור (דמ"א וש"ך מיקל בהפ"מ) וכ"כ הל"ש בסו"ט' דהמיקל בהפ"מ לא הפסיד (ובלכד שלא יהי' ריעותא בצלעות) ואם יש לתלות כמה השכיר' או השמיט' כגון שדרסו על הגוף אח"ש או פירכס ונלחץ אל הקיר או הולך בכח על אבן וכיוצא בו תולין בו (ט"ז וש"ך) ודווקא דרסה בו' או בכותל הא זרק לארץ בכח לא תלינן בו (פ"מ) והנוב"י

לרוב אם נעקרו מהאסיתא וב"ש אם הקטנות לכד נעקרו דכשר ע"ש ופ"מ בדרע ש"ע וש"פ) וכת' הל"ש (טה"ע סי"ב) דנעקרו דאסידנ היינו אפילו לא יצא לגמרי רק ניוונו במקימן הוך האסיתא מיהו אם נשתברו או נעקרו פחות מרוב ונקשרה השבירה שאש"י או שהעיקר' חזרה לכמות שהי' ואח"כ נשתברו אי נעקרו עוד מהן והשלימו לרוב כשר :

תרעו שאלה נעקר מהצלעות גדולות צלע וחצי חוליא עמה. שם מבואר דטריפה ש"ע וש"פ). ובנעקר מהצלעות קטנות צלע וחצי חוליא עמה דעת הט"ז וש"ך וב"י (בשם מהרש"ל והט"ז ואו"ה) ללהטריף ובה"מ יש להכשיר (פרה ובר"ו) וכתב הפ"מ דחצי חיליא היינו החוד שהבוכנא תקועה בו ומ"ש חצי חוליא לאו ד"ל חצי חוליא ממש אלא כל שאסיתא ניטל אף שהכשר קיים טריפה. והל"ש (טה"ע סי"ב) כתב דאם נעקרה אחת מאלו הצלעות הגדולות עם האסיתא דהיינו שנשברה האסיתא לשנים אם השכר במחצית החיליא ה"ז ודאי טריפה ודוקא אם רואין שניזון הצלע תוך אסיתא אבל בלא"ה הוי רק ספק טריפה ואם השכר רק במקצת החוליא או אם רואין שניזון הצלע תוך האסיתא הוי ספק טריפה ובלא"ה כשר. נעקרה צלע וקצת חוליא מימין יצלע וק"ח משמאל זכ"ו אע"פ שאמצעות החוליא קיים ה"ז נבילה ודוקא אם רואין שניזון ב' הצלעות תוך האסיתא אבל בלא"ה הוי רק ספק נבילה וספק טריפה. ואם נעקרה א' מאלו הצלעות עם חצי חוליא ורואין שניזון הצלע תוך האסיתא יש לאסור. ובהפ"מ אפי' נעקרה לגמרי מהאסיתא כשר ואם רק נעקרה עם קצת חוליא יש להכשיר אף באין ה"מ. אם נעקרה צלע מאלו וקצת חיליא מימין וצלע וקצת חוליא משמאל ה"ז ודאי טריפה וספק נבילה. ודוקא אם רואין שניזון הצלעות תוך האסיתא אבל בלא"ה הוי רק ספק טריפה ואינו אפילו ספק נבילה:

תרעו שאלה בהמה שנכרדא חסרה מתחלת ברייתה רוב צלעותי' אי חסרה חוליא או צלע וק"ח וכה"ג. שם מבואר דכשירה (רמ"א) ודעת הט"ז ותשו' נוב"י חיד"י סי' ה' נראה להכשיר אף באין הפ"מ. אך הש"ך ופ"מ וכנה"ג וב"י ול"ש (וה"א כלל כ"ג סי' י"א) כולם הסכימו דאין להכשיר כ"א בהפ"מ (דלא כפר"ח דהעלה להטריף בין בחסר ובין ביתיר חוליא אפי' בהפ"מ) (ובחסר חוליא א' בעוף במפרקת וכדומה מסופק הפ"מ. ומל"ש נראה דדינו כבהמה וצריך ה"מ) :

תרעה שאלה אם יתר החוליא אחת. שם מבואר דאפילו החוליא היתרה עם ב' צלעות כגון שנמצא י"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח כשר (רמ"א) (ואפילו נמצא צלעות יתדות על רובן נמי כשר לכד צלע יתירה שמניחין לצד אחוריים יש למנוע מלאכלה מפני שקרובה לחלב הבכיות. ד"מ וש"ך וב"כ הט"ז. והפ"מ כת' ואפילו רוצה לגמר צלע היתירה העליונה צ"ע אי מהני (וב"נ מכה"ג ובר"ז וב"י) וכן אם נמצא בצד אחד ט"ו צלעות ובצד אחד כתיקנו כשר (רמ"א) ובכ"ז כשר אפילו באין הפ"מ (פ"מ בדרע ט"ז וש"ך) דלא כפר"ח דמחמיר אפילו בהפ"מ ותשו' נוב"י שם העלה להקל במקום הפ"מ דדוקא:

תרעט שאלה אם נעקרה חוליא אחת בולה. שם מבואר דאפילו מאותן שאין בהם צלעית טריפה (ש"ע) ואפי' הוא למטה במקום שאין פסיקת חוט

בנבה מן מקום כלות המפרקת עד סופה וכך סידרן החוליא ראשונה הסמוכה למפרקת תקועים בה שני צלעות (צלע א' מימין וצלע א' משמאל) ותקוע הצלע תוך החוליא כבוכנא באסיתא ושני צלעות הללו נקראים חזה (ואינם ממנין הצלעות ולא נקראת שדרה עש"ך ובר"ו ול"ש ופ"מ) ואחר חוליא זו יש עוד אחד עשר חוליות אשר בהם תקועים כ"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח (דהיינו י"א מימין וי"א משמאל) ואלו הצלעות הם ג"כ תחובים תוך החוליא מזה ומזה כבוכנא באסיתא ואחר חוליות הללו יש עוד שלשה חוליות אשר בהם תקועים ששה צלעות שאין בהן מוח ג' מימין וג' משמאל ותקועים תוך החוליא כבוכנא באסיתא ואלה הם הנקראים צלעות קטנות. ואחר חוליות הללו יש עוד שלשה חוליות אשר אין בהם שום צלעות תחובין ואלה הם הנקראים בש"ס) שילחי כפלי הרי בין הכל י"ח חוליות (ש"ך ועו"פ והפ"מ הניחו בצ"ע דו"ט חוליות איכא והל"ש מתמה עליו והעל' כש"ך דו"ח חוליות איכא כנתבאר) ואם נשברו רובן של כ"ב הגדולות מחציון ולמעלה כלפי היסוד' בין ששה מצד זה וששה מצד זה או י"א מצד זה ואחר מצד השני טריפה (ש"ע וש"פ) ואם נשברו מיעוטן כגון עשר' או י"א בין שעור' ובשר' קיים או שאינו קיים כשר (ונשתברו הצלעות הקטנות כשר ש"ע וש"פ) ואפילו אם אותן ב' הצלעות הקטנות הנתחכות עם החזה שנקראים חזה ג"כ נשברו דעמהן הוי רוב כשר (פ"מ ול"ש) בין שהשכר כלפי פנים או כלפי חוץ כשר במיעוטן. וכיש עוקץ והוא נוטה לפנים דעת הב"ח נרא' להטריף אפי' כבהמה ואפילו כשחזרו ונקשרו השברים אם רואים שהי' שם עוקץ (אבל בספק אם הי' שם עוקץ כשר) והש"ך הניחו בצ"ע ונוטה להכשיר והט"ז חולק בפ' ומתיר בנשבר מיעוט צלעות והבר"ו ופ"ח כתבו דבהמה הכל לפי עין המורה איך הי' העוקץ ולאן נוטה. ובעוף ודאי יש להחמיר ומכ"ש בצלע שע"ג הריאה. והבל"י בשם בה"י כתב דבעוף אם יש עוקץ אף שלא כנגד הריאה טריפה ובספק אם הי' עוקץ כשר ובבהמה אף ביש עוקץ כשר. והפ"מ כתב דלדינא בהפ"מ ולצורך שבת או יו"ט המוקל אף בצלע עוף אף שיש לו עוקץ אין לגעור בו ודוקא כשאין לו בשר עליו אבל כשהבשר שלם וודאי בשר והל"ש (טה"ע סי"ג) כתב דמנין החוליות והצלעות של עוף אין ידועות וכל צלעותי' הן בלי מוח ולכן דין א' לכולן שמצטרפות לרוב צלעות נעקרו ובנשתברו מחציון ולמעלה כלפי היסוד' ויש בהן כל הטריפות הנתבאר בצלעות הגדולות (וב"כ הפ"מ). יתר עליהן עוף דאם יש עוקץ בהשבירה יניקב השבר שעליו ויצא לפנים אל תוך החלל אפילו נשברה רק צלע אחת והיא מחציו' ולמטה כלפי הקרקע טריף' ומ"מ המוקל בהפ"מ ולצו"ש לא הפסיד אך צריך לעיין שלא יהי' השכר נגד הריאה (והוא כדעת הפ"מ). ובעצם שקורין בייל"ג שנשבר אפילו אם יש עוקץ בהשבירה כשר יכ"ש בנתעקם העצם כנה"ג ופ"מ כאן ובסי' מ"ח ובסי' מ"ז. והל"ש סיים דמ"מ הכל לפי ראות המורה:

תרעה שאלה אם נעקרו הצלעות מחוליא. שם דעת הש"ע דנעקרו מהחוליא והחוליא קיימת הוי כאילו נשתברו וצריך רוב. והש"ך פוסק באין הפ"מ להטריף בנעקרה צלע א' אבל בהפ"מ צריך רוב (דלא כב"ח ובר"ו דפוסקין כבה"ג להטריף אף בה"מ) והפ"ח כתב דאפילו בהפסד מועט יש להקל. והפ"מ כת' (וב"כ הא"ח כלל כ"ג סימן י"ב) כדעת הש"ך להתיר בהפ"מ דדוקא. אך דדוקא בגדולה אבל בנעקרה צלע מעיקרה בהצלעות קטנות לב"ע כשר (יאותן הצלעות קטנות אין מצטרפות

חוט השדרה פוסל שם (רמ"א ו"ש"פ) ואפילו נשאר תלוי סביב החוט והחוט קיים ה"ז טריפה ונבילה ווראי (ל"ש טה"ע סי"ב) ואם נעקרה אחת מהחוליות הנקראים שלהי כפלי אפילו נשארה ע"ד תלוי סביב החוט והחוט קיים ה"ז ווראי טריפה אבל נבילה לא הוי אפילו אם נפסק החוט ואפילו אם נעקרו כל הג' חוליות (ל"ש שם) :

תרפ שאלה אם נשברה השדרה ולא נפסק חוט השדרה דמבואר בס' ל"ב וכאן בש"ע) רכשר אך צריך בדיקת החוט ולדין טריפה. אך בהלכה הילוך יפה יש לסמך בבהמה אבדיקה אבל לא בעוף (ועיי"ל סימן ל"ב לרינא מה דבארנו) אי יש נ"מ באיזה מקום השדרה הוא השבר. שם העלה הל"ש (בטה"ע סי"ב ע"פ דעת הש"ע) דבין השבר באמצע חוליה או שהוא בין חוליה לחוליה ואפילו ת"א במקום צלעות הגדולות כשר רק שצריך לבדוק החוט:

תרפא שאלה נשבר עצם התחתון כרגל התחתון או נחתך בה. בסימן נ"ה מבואר (דע דשלשה פרקים יש ברגל התחתון תחילת הרגל נקרא בבהמה ארכובא סמוך לו בסיה מחוברת עם העצם השוק כבוכנא באסיתא ואותו עצם השוק הוא ארוך הרבה מעצם הקולית וראש עצם זה במקום שמחובר לארכובה עשוי כמין מרוב שקוע באמצע בהברל אחר ושם מתחילין הצה"ג והולכין למעלה (כמו שיתבאר בס' נ"ו) ולמעלה בצד השני בראשו עשוי כמין כפתור עב וס' כמה חטוטרות ואינו שקוע ורובו בעצם הקולית ועצם הקולית במקום שהוא מחבר על השוק עשוי נ"כ כמין מרוב שקוע באמצע כמו עצם השוק הנזכר רק הוא קצר הרבה מהשוק ולמעלה סמוך לגוף הוא ג"כ עשוי כמו כפתור אלא שהוא קטן מכפתור השוק הנ"ל ובראשו יש לו כשלשה חטוטרות קטנים ומחובר לגוף בניבים כבוכנא באסיתא ב"י בשם מהרש"ק) דבפרק התחתון הנקרא ארכוב' ככל מקום שיחתוך בה או נשבר עצם התחתון כשר (ש"ע רמ"א ו"ש"פ):

תרפב שאלה עצם המחובר לגוף הנקרא קולית אם יחתוך בה. שם מבואר דבכ"מ שיחתוך בה טריפה (ש"ע ו"ש"פ):

תרפג שאלה בעצם האמצעי אם נחתך. שם מבואר בש"ע פלוגתא י"א דאם נחתך שלא במקום צומת הגידין כשרה ו"אם נחתך במקום צומת הגידין טריפה. ולדעתם אם נשבר העצם במקום צומת הגידין ויצא לחוץ ואין עוד ובשר חופין את רובו ובדק בצומת הגידין ונמצאו קיימים כשרה. וי"א דבעצם האמצעי בכ"מ שנחתך אפי' שלא במקום צומת הגידין טריפה. ולדעתם אם נשבר העצם במקום צומת הגידים ויצא לחוץ ואין עו"כ חופין את רובו אע"פ שבדק ונמצאו קיימים טריפה. וכתב הרמ"א ונהגו ככל אשכנז יצרפת כסברא אחרונה ואין לשנות. לכן ככל מקום שנחתך מן הערקום ולמעלה (הוא עצם קטן שמשחקין בו התינוקות שקורין משי"ך בל"א וטשי"ך זה הוא מפסיק בין הארכובה התחתונה ובין השוק). וכן אם נחתך בתוך הפרק במקום שמחובר עצם הקולית עם השוק טריפה (ש"ע ו"ש"פ). וכן אם נחתך בתוך הפרק שבין ארכובה הנמכרת עם הראש לשוק בסוף הערקום בין הערקום ובין השוק טריפה (כדעה האחרונה הנתבאר. ש"ע ו"ש"פ):

תרפד שאלה אם נחתך במשי"ך. שם מבואר דעת הט"ז ובר"ו להכשיר וכ"ש אם נחתך בין המשי"ך ובין הארכובה התחתונה כשר (דרוקא אם נחתך בין המשי"ך ובין השוק הוא דאסור). ודעת הש"ך בשם כמה פוסקים דבמשי"ך עצמו טריפה. אם נשבר או נחתך ואפי' נתרפא שאשי"י טריפה (ולא בדיק בצה"ג אבל בדיקה בצה"ג מהני עיין בל"י ופ"מ) משום חשש צה"ג (עש"ך כאן ובס' נ"ו) ואפי' למטה ממשי"ך בין המשי"ך ובין הארכובה התחתונה נמי טריפה (דהמשי"ך שייך למעלה לשוק כה"י). ודעת הפ"ח דבמשי"ך עצמו אם נחתך כבהמ' טריפה (משום שבירת עצם) אם אין עו"כ חופין את רובו (ומחמת פסיקת צה"ג לשם אין לחוש). אבל אם נחתך בין המשי"ך ובין פרק התחתון יש להכשיר ובעוף (שאיין לו זה הערקום) אם נחתך בין פרק התחתון לפרק אמצעי יש להטריף בפשיטות. ואין חילוק בין עו"כ ח"ר או לא (מצד חשש צה"ג) דלא כתשו' אמונת שמואל סי' ל"ט דהקיל. וכ"ה הפ"מ והגר"א העלה ג"כ בש"ך ופ"ח. והל"ש כתב בהמה שנשבר ערקומ' שבין השוק לארכובה בין לא נקשר כלל ובין נקשר שאש"י אם העו"כ כדיוו והגידין הפנימים והחיצונים מסוף הערקום של צד השוק ולמעלה בעצם השוק כמו ב' או ג' אצבעות שלמים כשר. ערקום שנשטמ מהארכוב' התחתונה או אפי' נשטמ לגמרי בחיבורה לארכובה או ארכובה עצמה שנשברה כשר:

תרפה שאלה מעשה בעגל שנולד וידיו שהם רגלי הראשונים היו עקומים ובפופים והוא מה שחותרין מן הפרסות כשמשפטיין הבהמה ונקראת ארכובה הנמכרת עם הראש וכשהי' שוכב הי' שוכל את ידיו והיו שוכבים זע"ז כרוכים ובהליכתו הי' הולך על ברכיו ורגליו האחרונים הי' העגל הולך עליהם פשוטה כדרך כל הארץ רק א' מהנה שהלך עליו הי' כפוף על מלפיו ושאר אבריו מן הערקום ולמעלה כרגליו הראשונים הי' אבריו שונים ומישרים כשאר בע"ח ובארכובה העקומה הנ"ל לא הי' בהם שום היכר שביד' ולא חסרון רק מום הנ"ל שלא הי' יכול לפשוט את הארכובית שהי' הולך על ברכיו שנברא כך ונתגדל כך. שם העלה הלח"פ ובל"י להיתר והפ"מ כתב בפשיטות הוא להיתר בידים והעלה דאם אתרמי כרגליו האחרונים כה"ג לא ירענא איסור ברור ומ"מ אין אני מתירו מחמת חשש צה"ג):

תרפו שאלה עצם הקולית שניתק ממקומו במקום חיבורו בנוף והיינו כוקא דאטמא דיש מוכתי'. שם מבואר דטריפה בין בבהמה ובין בעוף (ש"ע ו"ש"פ). ודעת המחבר דרוקא טריפה כנרקבו (ואפי' לא נפסקה לגמרי עדיין וקיימים רק נתעכל') היתרות שבעצם הכף שיוצאת על העצם ואוחזת אותו (וכן אם נתעכל גיד שבראשו שמחובר בחור וקטן הוא מאד טריפה מספק ובנתעכלו שניהם ודאי טריפה ואם שניהם לא נתעכלו וא' מהם רק נפסק כשר בה"מ (פר"ח ופ"מ ול"ש והגרע"א) אבל נפסק שלא מחמת עיקול כשר. וכתב רמ"א וכן אם לא נתעכלו רק מיעוטן ורובן קיים כשר מדינא. אך י"א דא"א בקיאות בעיכול ניבי לכן יש לאסור כל שמיטת ירך שמא איעכול ניבי' וסיים רמ"א וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ אבל במקום הפ"מ שרי דוקא

בלי נקב ורבוקים להעצם בכל דיני חיפוי טריפה. ובה"מ יש להכשיר בלי בריקה בניבים כל שעור לבר שלם בלי נקב ואין לקותא בעו"ב ושינוי מראה בבשר ואף שאין בי דיני חיפוי או שחיפוי כראוי. ואף שיש נקב בעו"ב נקשר רמכשירין היינו שנקשר בחזק עד שא"א לפרקו ביד ואז אפי' השבר באלכסון ולא נקשתי השברים מכוון זא"ז ונשאר עוקצין (והיכא שהותר בסעי' נם האבר מותר) וקולית שנשבר רחוק מהגוף ולא נקשר אפילו עו"ב שלם ורבוקים לעצם בכל דיני חיפוי טריפה. ובהפ"מ יש להכשיר אם עו"ב שלם בלי נקב ואף שאין בי חיפוי כל שאין לקותא או שינוי מראה בבשר. ואם נקשר שעשוי"י יש להכשיר בכח"נ אף באין ה"מ ואם נקשר שאשי"י בין שהעור לברו נקוב ובין שיש נקב בעו"ב כשר כל שעוב"ח בכל דיני חיפוי ואין לקיתא בבשר. ואם העור שלם אפי' יש נקב לקותא בבשר ואין שם שום חיפוי כשר כל שנשבר באופן דמטריף בי' אפילו נקשר שאשי"י ואפילו חי י"ב חידש טריפה:

תרפט שאלה אם לא נשמת הירך ואיעכל ניבי'. שם מבואר דעת הרמ"א וכ"ה הכר"ו ותב"ש ופ"מ וס' עמודי כסף רכשר והפ"ח מטריף. אמנם אם נשמת הירך מתחלת ברייתה כשר לכע"ז מלבד דהל"ש דן גם זה לספק טריפה. וכ' הבל"י רהעירו לפנינו כמה מנקרין בשוורים שעושה בהן מלאכ' ראין לחי ניבין דע"י עבודת הפרך נפסקים הניבים ויש להתיר רק אם נמצא בו ריעותא שהיתה צולעת בחי' ובצר השני יש ניבים וה"ה שאר ריעותא כגון דם או משורטט על הבוכנא מצד שצולע ולא בצד השני טריפה. (ובחמה הצולעת וניכר בחי' שהסיכנא מתגרנד תוך אסיתא ואחר כך שכ למקומו ושחטוהו א"צ בדיקה. לש. אם ניטל הירך טריפה אע"ג דלא איעכל ניבי כה"פ):

תרצ' שאלה קולית שנשמת ממקומה ואין עוב"ח וקורם השחיט' הי' שלם. שם מביאר דטריפה מספק (אף רבשעה מועטת ל"ח לעיכול מ"מ טריפה רשמה קורם השחיטה הי' נחתך). וכן בין הטשי"ך ובין השוק ובעוף בין תחתון לשוק אם אין עוב"ח או שיצא פ"א אסור (משום חתיכת רגל כמו נשבר). ואף רבכהמה ועוף הנם (שקורין אינדיק) רבקיין בצוה"ג אפ"ה טריפה בנחתך וכאמור (ואם עו"ב שלם דאז ליכא כ"א ריעותא רצוה"ג או בכהמה (ואינדיק) אפשר להכשיר בבדיקה בנשמת וחזר ונתחבר פ"מ) וכ"ה הל"ש דטריפה ובה"מ יש צד להכשיר ע"י בדיקות הניבים לראות שלא נפסקו ולא נתעכל. והכר"ו מסכים בנשמת סמוך לשחיטה וכ' לכן בנשמת יש תיכף לשוחטו והמ"י מצדד לאסור והפ"מ הניח בצ"ע וכ"נ מפ"ח לאסור. ואם מצא שמוט' יא"י אם לאח"ש או קורם גמר שחיטה אם ידועה שלא היתה שמוטה בשעה שהובא ואף שרואה שנפסק נראה להתיר (עש"ך ופ"מ). והגרע"א מתיר בהפ"מ אף בספק אם הית' שמוט' קורם שחיטה. והל"ש בטה"ע כ' דקולית שנשמת מחיבורו לגמרי דהיינו שנשבר הבוכנא כולו מאסיתא אפי' לא איעכל ניבי ואפי' עו"ב שלם בלי שום נקב ורבוקים להעצם בכל דיני חיפוי טריפה ואפילו הוחזר למקומו מעצמו או בידי אדם ונתרפא לגמרי. בהמה שנבראת בבוכנא חיצ' לאסיתא הוי ספק טריפה. וכתב עור הל"ש דקולית שנשמת מהגוף ביד השוחט סמוך לשחיטה בורקין אחר שתי

דוקא בלאנפסק ולא ניעכל. אבל אם רואה שנפסק יאינו בקי בנתעכלו יש לאסור אף בהפ"מ (ש"ך ופ"ח ברעת הרמ"א וכ"ש לרעת הט"ז דנראה מדבריו דנפסקו לגמרי טריפה אף בלא עיכול מדינא דלא כש"ע). ולדידן דאא"ב הלכה בשמיטת ירך טריפה אפי' ברלא איעכל ניבי. ורעת מהרש"ל ופ"ח וכו"ל דמ"מ בעינן שנפסקו ניבי הא לא"ה כשר. וא"כ דעת הב"ח וש"ך ובה"י ובל"י ועו"פ אלא דלדידן אף בלא נפסק טריפה (עתשו' נוב"י חיו"ך סי' י"ז) שנשאל אם לסמוך על רש"ל ופר"ח בלא איפסק ניבי לסמוך על בקיאות שלנו שלא נתעכלו והשיב לרעתי דבהפ"מ גם הרמ"א מורה בזה) ואין חולקין בין בכהמה בין בעוף ברין שמיטת ירך. והל"ש בטה"ע ס"א כתוב בקולית שנשמת ממקומו מתוך האסיתא ולא יצא ממנה טריפה. ובהפ"מ יש להכשיר ע"י בדיקות הניבים לראות שלא נפסקו ולא נתעכלו ודוקא אם הבשר שסביב הנשמת שלם כראוי יא"ה שעו"ב נקובים נגר הנשמת אבל בלא"ה טריפה ואפי' אם הבוכנא רבוקה היטב באסיתא רק שנפרד קצת מעובי הבוכנא יש בו כל דיני נשמת. וכן כתב רמ"ש"א וכה"נ ובל"י. עור כתב רמ"ש"א להכיר אם נשמת אם יש חיבור ושריטות בקיכנא וראי שפ' וע"י חיבור הוא :

תרפו שאלה אם לא שפ עצם הקולית מדוכתי' רק העצם שהבוקא ראטמא מונה בתוכו דהיינו אסיתא נשבר חצי' דהיינו מצד אחר הוא עצם והחצי' השני נשבר ולא נמצא בו רק בשר לבר ילא הי' בו עצם. תשו' בית יעקב סי' צ"ד העלה להטריף

תרפה שאלה אם נשבר עצם הקולית סמוך לגוף. שם מבואר ברמ"א דבנשבר (ולא יצא לחוץ רביצא לחוץ בלא"ה טריפה כמו שיתבאר עט"ז) סמוך לגוף אע"פ שחזר ונקשר היטב שא"ש יחר ירובקו טריפה (שמה איעכל ניבי) עי' בתשו' בתי כהונה סי' י"א שהעלה דהרמ"א מירי ברלא ידע אי שפ אי לא אבל אם נשבר סמוך לגוף וחזין דלא שפ יש להקל אפילו בוודאי איפסיס (ומיהו אי חזין דשפ וגם מצינו שבר סמוך לגוף אפי' אי לא איפסיס לא בבוקא ולא במקום השבר אפ"ה יש לאסור) ומשערין ד' אצבעות בנסה וב' בדקה ובעוף הנחיל לפי גרלו וקטן לפי קטנו (רמ"א) חוץ מבוכנא התחוב באסיתא ל"ש ועו"א. וכתב הרנ"מ דרוחב אצבע כינוני אפי' בעוף נחיל שנקרא אינדיקס ואוואז אבל בתרנגול ותרנגולת לא בעינן רוחב אצבע וסני בשני שלישי אצבע ובתרנגולת קטנה הוא לפי קטנות'. והפ"מ סיים ובעוף משערין באצבע רחב גודל כן נוהגין ובה"מ יש להכשיר בנשבר סמוך לגוף אף שנפסק אלא דלא נתעכלו (רמ"א פ"ח פ"מ וש"פ) ואפילו בלא בדיקה תשו' נוב"י סי' כ' חיו"ך ולב"ש בפתיחה לה' טה"עותגרע"א והל"ש כתב דאם נשבר סמוך לגוף ולא נקשר כלל אפי' הניבים שלמים ויגם העו"ב שלם בלי נקב ועוב"ח טריפה. מיהו בה"מ וסעו"מ וכדומה יש להתיר כל שרוא' שלא נתעכלו ולא נפסקו ניבים ועו"ב שלם בלי נקב ואין בבשר שים לקותא ושינוי מראה ואף שאין בהשאר דיני חיפויין והבר"ו והגרע"א הניחו בצ"ע. ימה שהכשרנו בסעי' ז' צריך להשליך האבר עד הפרק. ואם נקשר שבר על שי"י דינו כלא נקשר הנתבאר רק דמה דצריך לעיל ה"מ וסמ"צ כשר כאן בהפ"מ לבר ואם נפסקו הניבים ולא נתעכלו כשר בה"מ. ובקולית שנשבר סמוך לגוף וחזר ונקשר שאשי"י אפילו הניבים שלמים ועו"ב שלם

שתי מיני הניבים ואם לא נתעכלו אפילו שא' מהן נפסק כשר אפי' באין הפ"מ ובלבד שיהי' כדין הניבים והחיפוי (כנתבאר) בנשמת. ואם לא ברק ונאכרה טריפה אפי' כה"מ דלא כפ"ה. וקולית שנשמת מחיבורו לגמרי דהיינו שנשברה הבוכנא כולה מתוך האסיתא ביד השוחט סמוך לשחיטה הדין כנתבאר בנשמת מחיבור לגמרי. וקולית שנשבר סמוך לגוף ביד השוחט סמוך לשחיטה אם הוא הפ"מ יש לברוק בניבים ואם לא נתעכלו אעפ"י שנפסקו כשר. ובלבד שיהי' העו"כ כדינו הנתבאר בנשבר סמוך לגוף. וקולית שנמצא שמוט לאחר שחיטה ולא ידעינן אם נעשה זמן רב קודם שחיטה או אח"ש. אם הוא הפ"מ יש לברוק בניבים ואם לא נתעכלו היתרות אעפ"י שנפסקו ב' מיני הניבים כשר. ובלבד שיהי' העו"כ כדינו (הנתבאר בקולית הנשמת מחיבור ואם לא ברק יש להכשיר כאן כהפ"מ). וקולית שנמצא לאח"ש שמוט לגמרי דהיינו שנשבר' הבוכנא כולה מתוך האסיתא ולא ידעינן אימת נעשה הדין (כנתבאר בקולית הנשמת מחיבורו לגמרי). וקולית שנמצא לאח"ש שבור' סמוך לגוף ולא ידעינן אימת נעשה אם הוא הפ"מ וגם ס"מ יש לברוק בניבים ואם לא נתעכלו היתרות אעפ"י שנפסק ב' מיני הניבים כשר. ובלבד שיהי' עו"כ שלם בלי נקב ויהי' בו כל דיני חיפוי (הנתבאר). וקולית שנמצא לאח"ש שבור' רחוק מהניף ולא ידעינן אימת נעשה הדין אפי' יש נקב בעו"כ וליכא חיפוי כשר כהפ"מ. קולית שנמצא לאח"ש שמוט ושבור לגמרי מעדקום או הערקום מהשוק ולא ידעינן אימת נעשה הדין כמבואר (בקולית שנשמת ככה"ג). שוק שנמצא לאח"ש שבור במקום צ"ה ולא ידעינן אימת נעשה הדין (כנתבאר בשוק שנשבר במקום צוה"ג). רק דמקילין כאן לשער ברחוק אגודל בעוף קטן וב"א בגודל מתחתית השוק. שוק שנמצא לאח"ש שמוט מהערקים בבחמה או שמוט מהגלג"ד בעוף ולא ידעינן אימת נעשה הדין כנתבאר (בשוק שנשמת ככה"ג) ומ"מ אם אין עוב"ח וצוה"ג שלמים יש להכשיר כאן בבחמה. ואינדוי"ק כהפ"מ ובאווזא כהפ"מ וס"מ. וערקום שבין השוק לארכובה התחתונה של בחמה הנמצא שבור לאח"ש ילא ידעינן אימת נעשה דינו כנתבאר (בערקום הנשבר כה"ג). ומ"מ כהפ"מ יש להכשיר כאן אף אם רק צוה"ג החיצונים שלמים ואין שום חיפוי. וככ"ז איירי באין דבר לתלות לא במחיים ולא לאח"ש. אבל אי איכא מירי לתלות בלאח"ש כשר בכל גוונא. ואי איכא מירי לתלות במחיים וגם בלאח"ש אפי' יש מקום לתלות טפי בלאח"ש טריפה. קולית שנמצא לאח"ש שמוט מהגוף וידעינן שהי' שלם בשעה שהובא לשחוט אלא דלא ידעינן אי נשמת קודם או אח"ש בודקין ב' מיני הניבים ואם לא נתעכלו אעפ"י שנפסקו כשר ובלבד שיהי' העו"כ כדינו. יכהפ"מ אפילו דק היתרות לא נתעכלו ויש נקב בעו"כ וליכא חיפוי כשר. קולית שנמצא לאח"ש שמוט לגמרי מגוף וידעינן שהי' שלם בשעה שהובא לשחוט אלא דלא נודע אי נשמת קודם שחיטה או אח"ש דיני כנתבאר (בקולית שנשמת לגמרי מחיבורו) קולית שנמצא לאח"ש שבור סמוך לגוף וידעינן דהי' שלם בשעה שהובא לשחוט אלא דלא נודע אי נשמת קודם שחיטה או לאח"ש אם תיא הפ"מ בודקין בניבים. ואם לא נתעכלו היתרות אעפ"י שנפסקו ב' מיני הניבים כשר ובלבד שיהי' העו"כ שלם בלי נקב ויהי' בו כל דיני חיפוי:

תרצא **שאלה** ראש עצם הקולית המחובר לשוק שניתק ממקומו. שם מסיאר דעת המחבר דאפי' איעכול ניבי כשר ודעת הרמ"א רוקא כשעו"ח א"ר וכ"ה הבל"י ובה"י וכנה"ג והש"ך ופ"ח הניחו בצ"ע דעת הרמ"א (דרוקא בנשבר איכא חילוק בין עו"כ חא"ר אבל בנשמת אין חילוק וה"ה אם נשמת פרק התחתון מעצם הקולית ואין עוב"ח א"ר אעפ"י שהצו"ג קיימים ואין בהם ריעותא אעפ"י טריפה בה"י עפ"מ). וכ"ה הל"ש בטע"ה ס"א וכתב דקולית שנשמת מערקום או הערקום משוק אם עוב"ח או הכשר לבר שלם בלי נקב אפילו נפסקו ונתעכלו הניבים או לא נשמת כזה שהוא מבריתו כשר אם נשמת כך וצולעת והי' נקב בעו"כ ולא הי' חיפוי כדיני וחזר ונתרפא טריפה. עוד העלה הל"ש דקולית שנשמת לגמרי מערקום או ערקום מהשוק דהיינו שנשבר הבוכנא כולה מאסיתא דינו כנתבאר בקולית הנשבר רחוק מהגוף ולא נקשר ואם הוחזר למקומה ואפי' בידי אדם ונתרפא דינו כנקשר שם. עצם שנשבר בשתי מקומות ושבר א' נקשר שאשי"י אין זה מועיל להשבר השני שלא נקשר. ומ"מ קולי' שנשבר' סמוך לחיבורו לערקום התחתון ונקשר כשר. (הרינים הנוהגין בנשבר הקולית רחוק מהניף הנתבאר נוהגים גם בנשבר השוק למעלה מצוה"ג ובערקום שבין הקוליא והשוק כמה שמתירין בדי"ו רין האבר כדין אבר הנשבר). ושוק שנשמת בבחמה מערקום ובעוף שאין לי ערקום מהגלג"ד שהוא הארכוב' ויש בו דיני חיפוי (הנתבאר) וגם גידין הפנימים והחיצונים שלמים כשר מלבד באווזא רואין להתיר אלא כהפ"מ. ומלבד בעוף הדק אם נשמת לגמרי אפילו עו"כ שלם טריפה. ואין בדיקת צוה"ג מיעיל אפי' בבחמה ואפי' כהפ"מ. ואם הוחזר למקומו ואפי' בידי אדם ונתרפא מצלעתי' דינו כנקשר שאשי"י שאם עו"כ כדינו והגידין הפנימים והחיצוני' שלמים כשר בבחמה. ואינדוי"ק באין הפ"מ ובאווזא כהפ"מ ובעוף הדק אין מועיל שום בדיקה. בחמה שנשבר ערקומה שבין השוק לארכוב' בין לא נקשר כלל ובין נקשר שאשי"י אם העו"כ כדינו והגידין הפנימים והחיצונים מסוף הערקום של צד השוק ולמעלה בעצם השוק כמו ב' או ג' אצבעות שלמים כשר. ערקום שנשמת מארכובה התחתונה או אפילו נשבר לגמרי בחיבורה לארכובה או ארכובה עצמה שנשברה כשר:

תרצב **שאלה** בחמה שיש לה ג' רגלים. שם מבואר דטריפה וחיא שיהי' זה היתר מראש עצם התחתון ולמעלה (ש"ע) וכן בערקום טריפה ש"ך ועו"פ). ורוקא שזה היתרות יש לה תואר רגל ועומדת במקום הרגלים (אבל בלא"ה לא מקרי יתרת ול"ה רק דלדול ויכשר. רמ"א ויש"פ). ומיהו אם הרגל היתר המטריף אינו מניע לארץ ואינו הולך עליו או שהוא למטה מחובר לפרסה אעפ"י שיש לו צורת רגל ממש (אינו אלא דלדול כשר) וכשר (כר"י פ"ח ובל"י ויש"פ). וכן אם נמצא ברגל מחובר אצבע או א' יותר והי' בו עצם וצפורן או עלתה שם יבלת כהעצם וכן כל כיוצא בו יש להכשיר (פ"ח ובל"י עפ"מ). ואם זה היתר בין הערקים (הנקרא עשי"ך) לתחתון וכ"ש בארכוב' התחתונה עצמה כשר להט"ז ויש"ך (והוא כדעת רמ"א בשם המרדכי שיתרת רגל העומדת לצד הזנב כשר ולא כפ"ח דאוסר בכל זה פ"מ):

שאלה

כתשו' ב"ע סי' ס"ח ותשו' נוב"י ותשו' זבח שמואל סי' ע' ס"ט מורה שכבר בכל הארצות אלו נתפשט להתיר ואף להאשכנזים הדדים פה בענין עצם הקולית שנשבר ועי"כ אותו מכל צדדיו ודלא כרמ"א. וענוב"י מ"ת סי' כ"ג ואעתיק תשו' ב"ע בשאלה תרנגולת שנמלחה ונתבשלה עם עור בשר ובשעת אכילת התרנגולת מצא שעצם הקולית שלה נשבר וחזר ונקשר יחי' מונח רק שבר עשוי ולא שאשוי"י אסור התרנגולת והבשר וביצתה והכלים יש להכשיר בהנעלה וכלי חרס רא"א בהנעלה מותרין אחר מעל"ע. וכ"ה תשו' נוב"י שם ותשו' הב"ח סי' קל"ט רעתו נוטה להקל אפי' העור עצמו. אך מחמת המנהג מסיק לאסור אותו העור אך לא שאר הבשר שנמלח עמו אע"פ שאין ס' נגד העור ותשו' לה"ק העלה ג"כ בכה"ג להתיר וסיום דהמחמיר יחמיר לעצמי אבל לא לאחרים וכ"ש היבא דאיכא הפ"מ או לצורך שבת ויו"ט והמחמיר יחמיר רק אותה קררה שנתבשל בה העור. אבל שאר בשר שנמלח עמו אע"פ שאין ס' נגד העור אין להחמיר כל עיקר. אבל בשאשוי"י כשר לכ"ע לחה"פ ועיי"ל סי' נ"ג (ובסי' ס"ב). ואם לא נשאר כלל אלא שראו מיד שנעשה הבשר שהעיר שלם הי' מכל צד צריך ג"כ הפ"מ (פמ"א שם דלא כחכם אחר שרצה להכשיר לכ"ע בלא הפסד אפילו בלא נקשר כלל כיון שראו תיכף השבירה והי' עור שלם) וכ"ה הכ"א. (וכתב הב"א בשם תשו' פ"י דאבר המדולדל שנתבשל עם העור או עם אבר הבהמה אסור תעורבתי: מדרבנן ונ"מ לענין ספיא):

שאלה נשבר העצם במקום שעושה אותה טריפה ואינו יוצא לחוץ שלא שלט בו אויר העלים (כגון נשבר העצם לחלל הגוף ופנים אע"פ שיצא מן הכשר לגמרי מ"מ אין האויר שולט בו). שם מבואר דכשר. ולפ"ז כהמה או עוף הבא לפנינו בעוף שהי' שבר העצם לח יהורה רבינו מגן אברהם הלכה למעשה להכשיר ומ"מ בעצם הקולית העור צריך בדיקה שלא יהי' שום ריעותא נגד השבר בדקין והיבא דחוינן שעוקץ העצם ניקב עור הפרישה שבין הירך והגוף אפשר שניקב ג"כ הדקין. ואם לא ניקב עור הפרישה אפי' יש עוקץ חר בשבר העצם ליכא למיחש למירי (מהריק"ש):

שאלה הא דמכשרינן בעו"ב חא"ר באיזה איפן הוי חופה א"ר. שם מבואר דדוקא כשרוב החיפוי מן הבשר ואין המועט של עור מצטרף עמו. אבל אם החצי מן העור יחצי מן הבשר לא. ודוקא בבהמה אבל בעוף (כגון שעורו רך) מצטרף עם הבשר ובמחצה בשר ומחצה עור כשר (ש"ע). אבל עור לבדו אינו מצוי אפי' בעוף (ש"ך) אם יצא לחוץ. אבל אם העור שלם ומקיף אותו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל יש להכשיר אע"פ שאין ריב בשר ואפי' בבהמה (לחה"פ בש רוב פוסקים וכן עיקר עי' בשאלה הקודמת). ויש מי שכו' שיש מקום שעור לבדו מצוי אפילו בבהמה והיא במקום הסמוך ממש לארכובה (לפי שאין שם לעולם בשר אלא עור לבד רבוק עם העצם). ובשאר מקומות שדרך להיות שם בשר אם לא הי' שם בשר אלא עור בלבד והי' רירין בין העור והעצם י"א שמציל (ש"ע) ויש לסמוך עליהם (ל"ש). גידין שסופן להקשות אינם מצילים וכל הגידין מיקרי יסופן להקשות (ש"ע ורמ"א ויש"פ):

שאלה

תרצו **שאלה** אם נבראת בהמה חסר רגל אחד. שם מבואר דטריפה (גמ' מובא ברמ"א ויש"פ) וה"ה כנחתך

וכל שבנחתך טריפה או ספק טריפה ה"ה בנבראת:

תרצו **שאלה** בכל מקום (הנתבאר) שאם יחתך שם הרגל טריפה הא"ך הדין אם לא נחתך אלא נשבר. שם מבואר דעת המחבר דה"ה (אפי' לא נחתך אלא) נשבר ויוצא לחוץ (ששלט בי האויר) אם אין עוב"ח רוב עוביו ורוב הקיפו (רלפעמים אין העצם עגול ממש אלא רחב מצ"א ומיצר והולך מצד השני וכשהוא מיצר מעט אז הוי רוב עוביו טפי מרוב הקיפי וכשימצר הרבה כן תתרבה ההיקף וכך בודקין אותו ימתח האבר כמו שהי' ניקב וא"ז ויראה אם עוב"ח א"ר ט"ז. והש"ך כ' ולפי שנוהגין להטריף הכל כדעת רמ"א וגם הוא דבר שאינו מצוי קצרותי בזה וכמה דינים כיוצא בזה בסימן זה) טריפה ואם עוב"ח רוב עוביו ורוב הקיפו כשר אפי' האבר עצמו מדינא (ש"ך). אבל נוהגין להטליף אף בספק יצא לחוץ וגדולה מזו אפי' אין ריעותא נוהגין להטליף רק בחזר ונקשר ושוככין וע"ז ולעני בר"ת אין להטליף (פ"מ). ואם נפל קצת מהעצם אם יש כעו"ב לחפית השבר אף אם לא נפל העצם כשר. אבל אם אין בו כרי לחפיתו עתה טריפה. ואם נשבר עצם במקומו שאינו נטרף אם נחתך אם אין עו"ב חא"ר הבהמה מותרת והאבר אסור מדרבנן ומ"מ לגמיע חלבה מותר. וכן בתרנגולת הביצה מותרת תשו' ב"ע ושב"י ח"א סי' נ"ג. ואם יש ספיא כ' הש"ך דשרי אפילו לכתחלה להושיטו לב"ג וכ"ה תשו' אמונת שמואל סי' י"ד. (והפ"מ כתב דמ"מ נכון דבהפסד מועט כזה שלא ליתן לב"ג והכר"ו כתב רבעיף וראי יש להקל). וצריך לחתוך גם מעט מהמותר כשחותך האבר האסור (כרי שלא יתן טעם. הגר"א. וכתב הבה"י רמהש"ך ופוסקים משמע דאין להחמיר יותר רק מעט מהשבורה אבל עכשיו נוהג כל מורה הוראה לחתוך כל האבר של השבירה ער הפרק. והפ"מ כתב דברב"ר מועט יש להטליף כל האבר אבל כשהוא רבר חשוב אין להטליף כל האבר). וכ' הרמ"א דצריך לחתכו קודם שימלחנו עם הבהמה או העור (ואם נמלח או נצלח או נתבשל עם אותו האבר עיי"ל סי' נ"ג). ויש מחמירין ואיסורין בנשבר ונחתך במקום שעושין אותה טריפה אף אם אין עו"ב חא"ר אם נודע שהשבירה יצאה פעם אחת מחיים (עפ"ח ופ"מ). ומוזה נתפשט המנהג באלו המדינות להטריף כל שבירה כעצם במקום שאם נחתך טריפה. ואף אם עו"ב מקיפין אותו מכל צדדיו ואין בו נקב כלל מ"מ המנהג להטריף כי אין בסיאים בחיפוי בשר רמ"א. (והט"ז הניח הרמ"א בצ"ע וגם הפ"ח הסכים להיתר גמור בעו"ב שלם מכל צד אין בו נקב כלל עפ"מ). ואין לשנות אם לא במקום הפ"מ ולפי דאות עיני המורה יש להקל להורות כהלכה באין ריעותא בעור הא יש נקב אף בהפ"מ יש להטריף פ"מ והגרע"א. ולדעת הש"ך משמע דבהפ"מ יש להורות כמחבר דאם יש חיפוי רוב עוביו ורוב הקיפו כשר אף שיש נקב קטן. ודוקא אם לא חזר ונקשר אבל אם חזר ונקשר (אפילו לא נקשר שאשוי"י רק שיכבים וע"ז כשעו"ב שלם ואין ניכר ריעותא כלל ש"ך בדעת רמ"א) וכ"ה תשו' פמ"א ח"ב סי' ק"ט דלא בט"ז נוהגין להכשיר (רמ"א) אפילו בלה"מ (שך וכו"ו). אבל בקולית כה"ג אין להקל אם לא בהפ"מ וס"מ דדוקא בעצם אמצעי יש להקל פמ"א שם דלא כתשו' חכ"ץ סי' נ"ח ופר"ח וב"א בג"ש. ומכ"ש שלא לאסור התערובות (כל"י בשם כנה"ג וב"ח וחב"צ) דלא

תרצו **שאלה** לא הי' הבשר החופה את ריבו (במקום הנתבאר להכשיר ע"י חיפוי) במקום אחד אלא מתלקט

מעט כאן ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום אחד אלא שהוא מרודד (וגרע טפי ממתלקט שהוא דק). או נקלף מעל העצם (וגרע ממרודד שהיא עכ"פ דבוק בעצם). או שניטל שלישותו התחתון (וגרע מנקלף ששם לא ניטל כלום). או ניקב או נסדק (וגרע טפי מניטל שלישותו כיוון שהעור שמנין עליו ניקב במפולש לאורך ט"ו) אם מצילין בכה"ג. שם מבואר דאינם מצילין וכן אם נתמסם הבשר החופ' ונעשה כעין בשר שהרופא גוררו. ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מציל (רמ"א). וכאן אפשר בנשתנה מראה לחור אף בלא נלקה נמי טריפה. ול"ד למאי דמבואר בסי' מ"ג ומ"ח ונ'. פ"מ ועיי"ש) אפי' בהפ"מ ואפילו דהור ונקשר ואין ריעותא טריפה ברין זה (ש"ך בדעת רמ"א). ואפשר נמי בנקשר שאשי"י דבעינן עו"ב חא"ר דאם נשתנה טריפה (פ"מ):

תרצח **שאלה** נקדר הבשר בסכין מעל השבר כעין טבעת בעיגול רוב היקפו מכוסה אי הוי חפוי (במקום דנתבאר

להכשיר ע"י חיפוי). שם מבואר דכשר והוא שיהי' הבשר דבוק בעצם סביב הקדירה (ש"ע וש"פ):

תרצט **שאלה** אם נשבר העצם במקום שעושה אותה טריפה וחזר ונקשר ואין ידוע אם יצא רובו אם לאו. שם מבואר דכשר (לדעת הש"ך והגרע"א) דוקא כשעו"ב חא"ר. ודעתת הפ"כ וכו"ו אפילו באין עכשיו חופין א"ר נמי כשר. ודעת המחבר דכשר דוקא בשחזר למקומו הראשון ונתחבר שע"ש יחרי' ידובקו ואפילו אם הוא עדיין עב במקום השבר וניכר עדיין שנשברה (רמ"א ונראה דמסכים לדעת הרמ"א דדוקא בשאשי"י. אבל אם לא חזר למקומו הראשון אלא שני שברי העצם שוכבים זע"ז זה נמשך למעלה וזה נמשך למטה טריפה). ומהר"א ואחרונים חולקין על זה ומכשירין אפי' בשעשוי"י. ודעת הב"ח לסמוך עליהם בהפ"מ וכ"ה הב"י. והכר"ו כ' דאפילו אינו כ"כ במקומו הראשון כל שאינו עוקץ בולט ומשוך לצד למקומו ראשון קרינן ל'. ואם הי' השבירה כקולמס בשיפוע ונתדבקו השברים באותו השיפוע אבל לא נתכוונו ממש כמו שהי' בתחלה רק עוקץ זה נמשך קצתו למעלה וזה נמשך למטה כשר (אפילו למהר"ק ט"ו). וכן המנהג להכשיר כזה רק דבודקין ע"י מחט דאם עובר' המחט משבר על שבר מקרי יחד ידובקו מיהו אם נדבקו באופן שהמחט אינה יכולה לעבור כגון דזה נמשך הרבה למעלה וזה נמשך הרבה למטה לא מקרי י"י (כנה"ג). (וכ"ז מירי שלא במקום צוה"ג אבל במקום צוה"ג יתבאר בסי' נ"ו רמ"א):

תש **שאלה** אחד קנה בהמה והיתה הולכת ביושר ולא ניכר שום ריעותא ואח"כ באו שנים ואמרו שהם לא היו רוצים לקנות בהמה זו מחמת שהיתה צולעת ומכירין הבהמה בט"ע אך המוכר אמר להם שהיתה צולעת לפי שהירך נפל מהקערה שקורין שוסל"י אבל עכשיו לא היתה צולעת כלל. תשו' שבו"י פסק להתיר ול"ח לאיעכול ניבי אכן אם נודע לבטל הבהמה זה הריעותא ושמע מהמורה שצריך בדיקה ועבר ולא בדקו ראוי לקנסו. ועיין תשו' חו"י סי' קמ"ח דהורה בנידון כזה לאיסור

(והב"א והב"י הביאו עפ"מ). וכתב עוד שם השכו"י דבהמה שנתקלה ברנלי' אחרונים ונעשית חגרת ברנלה אחת שצריך בדיקה באותו רגל (כיון דאיכא ריעותא לפנינו שהיא חגרת ונתקלה). ובענין בהמה שירכה אחת נבות מחברתה והיא אינה צולעת כלל והולכת היולך ישר העלה הנחת"ס חיו"ר סי' נ"ז דאין כאן מקום ספק לטריפות כלל ואפי' בדיקה א"צ:

תשא **שאלה** אם נמצא שבור (ויצא רוב עצם לחוץ ואין עו"ב חא"ר פ"ח) וא"י אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה. שם מבואר דאם במקום המכה שחור בידוע שנעשה מחיים (ואפי' שרצצה או דרסה אין תולין כי כנה"ג ודבמש"א). ואם אין יכולים לעמוד עליו (שלא הושחר פי המכה ויש ספק שמא נעשה מחיים והבריא ט"ו) אם יש לתלות באיזה דבר כמו שדרסה או שרצצה וכיוצא בו תילין להקל ואפי' ברנלי הבהמה (שנסות ועבים הם) תולין בו (ל"ח ורמש"א והב"ח דלא כאו"ה דסובר דדוקא בעוף תולין עפ"מ). ואם אין במה לתלות אסורה מספק (ש"ע יש"פ). והגרע"א הניח בצ"ע להקל בהפ"מ מטעם ס"ס ומ"מ אם הוא מהקולית ולמט' לכאורה יש לדון ולהקל וסיים ועכ"פ בספק אם יצא לחוץ ובפרט בעו"ב שלם יש להקל אף באהפ"מ. ודע דגם להעוף יש ג' פרקים קולית וירך יעצם הג' שיש בו קשקשים הוא נגר ארכובה בבהמה (עש"ך ופ"מ). בטרופות העצמות אימת מהני שיהיו. העלה הל"ש דבב"ל מה שהטרפנו בקולית שנשטמ מהנוף מחמת ניבים (ואפי' בספק עיכול) יכ"ש באיעכולו ונפסקו ניבי ולא נשטמ שהטרפנו לא מהני בהו שהי' עד שתלך או עד שיעבור עלי' יב"ח ואפי' חיתה כ"פ יב"ח ל"מ. אבל במה שהטרפנו שם מחמת שאין עוב"ח לזה מהני לירה או יב"ח. ובמה שהטרפנו בקולית שנשבר סמך לנוף מחמת הניבים לא מהני יב"ח מלבד בראו בנתעכלו היתרת דאם חי אח"כ י"ב חודש אפי' ראו אח"ש שגם ניד הדק נתעכל כשר. וכן במה שהטרפנו שם מחמת שלא הי' עו"ב שלם אין מועיל י"ב חודש מלבד בשינוי מראה בבשר דאם חי' אחר שראו המראה יב"ח כשר. במה שהטרפנו שם בנקשר שאשי"י מחמת הניבים ל"מ מה שחי אחר הקישר יב"ח מלבד בראה שנתעכלו וחי אח"כ יב"ח דמהני. אבל במה שהטרפנו שם מחמת שנתנלה השבירה ולא הי' חיפוי מהני מה שחי יב"ח אחר הקשירה ולא הי' חיפוי דל"מ מה שחי יב"ח אחר הקשירה. וכן בנקשר שאשי"י בקולית שנשבר סמוך לנוף ורחוק לנוף שם הדין לענין טריפות שמחמת הניבי' כנוכר אבל במה שמטריפין שם מחמת שנתנלה השבירה ילא הי' חיפוי לא מהני יב"ח אא"כ יודע שנתנלה השבירה ולא הי' חיפוי אחר הקשירה ומאז חי י"ב חודש. ובמה שהטרפנו שם מחמת נקב שהי' בעור או בבשר מהני מה שחי יב"ח אחר הקשירה מלבד בראינו שיצא השבר לחוץ דל"מ יב"ח שאחר הקשירה. במה שהטרפנו בקולית שנשטמ מהשוק מהני יב"ח. ובמה שהטרפנו בקולית שיצא לגמרי מערקום או הערקום מהנוף או שנשבר הערקום שבין הקולית והשוק וכן כנבאר חסר רגל ל"מ יב"ח. אבל במה שמטריפין שם בנקשר שאשי"י ובנקשר שעשוי"י מהני מה שחי יב"ח אחר הקשירה וא"צ בדיקה בצוה"ג. במה שהטרפנו שם בשיק שנשטמ מהערקום מהני יב"ח וא"צ בדיקה בצוה"ג. אבל במה שמטריפין שם בשוק שנשבר מהערקום ל"מ יב"ח מלבד בנתרפא דמהני י"ב חודש וא"צ

סימן נו

תשה שאלה אם נטלו צוה"ג (מקום שהגידין נקשרין יחד) אי שלא נטלו לגמרי רק נפסקו כאמצע החוט. שם מבואר דבין נטלו לגמרי בין נפסקו טריפה אע"פ שכל העצם קיים (ש"ע ושו"פ ודע דבבהמה צומת גידין הם שלשה א' עב ושנים דקים העב מונח על שנים הדקין והוא אותו שמפרידין כשתליין הבהמה ברגלי' והשנים הם הרבוקים כבשר והעצם ומקומם בעצם האמצעי הנקרא שי"ך בסופן מבחוץ במקום שהזנב נופל עליו. ויש כיוצא בו כאלו ממש גם מבפנים לצד חלל הגוף נגר אותן גידין החיצונים בעצמן. ויש גירים אחרים שנכלעים כאלו ואינם בכלל צוה"ג על"ש). ואם נבראת חסר צוה"ג כשר בה"מ (פ"מ). ואם לא נטלי לגמרי רק שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מהעצם עד למעלה. דעת ט"ו וש"ך ופר"ח דטריפה (כשיטת ראב"ד). וגם הפ"מ סיים ולדינא אין להקל וצ"ע דלא כב"י דמכשיר ככה"ג אם עריין יונקים מהגוף. אבל נחתכו למעלה מחצי עצם גם הב"י מודה דטריפה). והפ"ת העלה להקל בנתקפלו (כב"י). והכר"י כתב ואם המקום שנתקפלו הוא עריין קיים ויכול לחזור למקומו ויהי מחובר כשר:

תשו שאלה איזהו הם צוה"ג. שם פלוגתא בש"ע י"א דצוה"ג הם בבהמה בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו. ויש מי שאומר שהם כלפי פנים לצד חלל הבהמה. וכן הרמ"א ויש להחמיר כשתי הסברות אבל הסברא ראשונה הוא עיקר. ולענין דינא יש להחמיר כשתי הסברות (ד"מ וב"ח ומהרש"ל ש"ך ופ"ח) (ורלא כלבוש שכתב שנתפשט המנהג בארצות האלי כסברא א' ולא כסברא ב'). ודעת הפ"מ נוטה לאסור אפילו נפסקו הפנימים אפילו בהפ"מ (וכן העלה הל"ש דבניטל או נפסקו הפנימים הוי ספק טריפה). ודוקא אם לא נשאר מהן ארבעה שלישים שלמים (מ"ב שלישים) שיש בכלל צוה"ג. אבל בלא"ה כשירה ואפשר בספק אם בחיים נפסקו או לאח"ש דבחיצינים טריפה. (והל"ש העלה כד"ז דאם הפסיקה באופן דוראי טריפה הוא בזה ספק טריפה. ואם באופן דהוי ספק טריפה יש להבשיר בזה בהפ"מ) בבהמה ובעוף אף באין הפ"מ. אבל אם אידע כה"ג בפנימים יש לעשות ס"ס וכשר (פ"מ) והל"ש מיקל בה"מ דוקא בין בבהמה בין בעוף. והס"י כתב דנ"מ דהיא דיש עור צד להתיר יש לסמוך אסברא א' (יר"ל כגון יש ספק בפנימים ריש להקל מטעם ס"ס). ודע דגם בעוף העיקר צוה"ג הם מבחוץ ולא לצד פנים (דלא כבה"י דכתב דהמנהג אליבא דכ"ע דבעוף צוה"ג הם מבפנים ולא קיי"ל כן) ונ"מ בעוף גדול כמו אינדי"ק וכד"מ שבקיאין אנו לברוק צריך להחמיר ככל הפירושים ולברוק מבחוץ ומכפנים והם יותר מנ"ל בתרומיהו וצריך המורה ליוהר (פ"מ) וגם תשו' מעיל צדקה סי' י"ז חולק אבה"י והעלה דכל שיש רקבון בעיף במקום צוה"ג הן מצד חלל העוף או ככל צדדי הרגל לאסור אפי' במקום הפ"מ וכבוד שבת. והתחלת צוה"ג למעלה מהערקום והוא עצם קטן שמחבר השוק לארכוב' הנמכרת עם הראש. ועצם זה הוא שמשקין בו התיניקות שקורין קונ"י (ובל"א טשי"ך וכן מהרי"ל ובל"י ופ"מ דר' שמות יש לו ערקום ארכוב' קונ"י טשי"ך) ולמעלה ממנו מתחברי וצימחים גידים אלו ועולים ומתפשטים כשוק עד שמתרככים וחוזרים כעין בשר (ש"ע). ובעוף יש ג"כ חיצונים יפנימים ושיעור התחלתן היא נ"כ

וא"צ בדיקה בצוה"ג. במה שמטריפין שם בערקום שנשבר ל"מ יב"ח לא לענין חשש צוה"ג ולא לענין חשש השבירה. אבל במה שמטריפין שם בנקשר שאש"י מהני יב"ח בין לענין ציה"ג שא"צ בדיקה. ובין לענין השבירה דאפי' רואה בסוף יב"ח דליכא חיפוי כשר. בצוה"ג הפנימים באופן שהטרפנו מהני יב"ח. אבל צוה"ג החיצונים שנפסקו באופן שהטרפנו כווראי שם ל"מ יב"ח. ובמה שהטרפנו שם מספק מהני יב"ח. ואם הי' נראה ריעיתא על הבשר שבמקום צוה"ג הנתבאר ונתרפא וחי' אח"כ י"ב חורש א"צ בדיקה. במה שהטרפנו בנשמת יד מחמת הניבים ל"מ יב"ח מלבד כרוא' שנתעכלו היתרות ראם חי' אח"כ שגם ניר הדק נתעכל אפ"ה כשר. ובמה שהטרפנו שם מחשש נקיבת הריאה או אם נשבר תוך הגוף או סמוך לגוף עד חצי עצם ל"מ יב"ח. אבל בנשמת אפי' יצא לגמרי מאסיתא מהני יב"ח. ובמה שהטרפנו שם בגוף העוף שנשמת או שנשבר כבר נתבאר במקומו כסי' נ"ג ולענין אבר הנשבר ונשמת (עי' כסי' ס"ב):

תשב שאלה פרה חולבת והיא צולעת באחת מרגלי' וברקה באיתו רגל אם לא ירגישו איזה שבר ואמרו שאין מהנישים שום שבר רק שיש מקום נפוח מבחוץ בעצם הקולית הסמוך לגוף וכווראי בא מחמת הכאה וגם האשה שמכרה הפרה אמרה שהבהמות הכו אותה ואח"ז התחילה להיות צילעת אם חלבה מותר. תשו' נבעת שאול סי' ו' העלה להתיר במקום הפ"מ:

תשג שאלה ע"ד עוף שנשבר בעצם הקולית סמוך לגוף ונקשר ינמלח עם עור שני עופות יחד כי לא ירגישו כשבר עד אחר המליחה והדחה. תשו' נוב"י סי' כ' חיו"ד העלה דאם נמלח עם מינו ויש דוב נגדו יש להתיר מה שנמלח עמו בקליפה אפי' הוא שמן ואם נתבשל אח"כ בלא קליפה בדיעבד אינו אסור וטוב לקלפי אחר הבישול אם נקל לקולפו. וכ"ה בתשו' שמש צדקה חיו"ד סי' נ' והסכים עמו הגמרה"י באסאן ועוד כמה גדולים. (עפ"ת):

תשר שאלה מעשה בתרנגולת אחת שנשבר עצם האמצעי מהרגל במקום גוף השבר היא מעט יותר אב' אנורלין מהתחלת העצם ונקשרו העצמות וע"ז קשר יפה ובהקשרים ירד החלק מחצי העצם העליון למטה עד שנכנס מעט לתוך שיעור האנורל התחתון והמעט שירד לתוך השיעור לא הי' מקשה כניף העצם ולא מראה עצם לו אך הי' כמו חסחוס שקורין קנארפיל ונכפף כאנמון לכל צד שירצה לכפפו ואם מדרו ריחב אנורל מהתחלת העצם התחתון עם הבוכנא עד החסחוס הנ"ל ולא עד ככלל הי' אנורל מרווח. וגם אם כפפנו החסחוס הנ"ל אל הצד והתחלנו למדיר מעצם העליון ממש עד הבוכנא ולא הבוכנא ככלל מצאנו ג"כ אנורל מרווח. אך אם מדרו ממקום כלות החסחוס עד המקום הבוכנא ולא הבוכנא ככלל רק הרווח שביני ביני לא הי' רק אנורל מצומצם ביותר. ואם מדרו הביני ביני לא באנורל אך באצבע הי' אצבע בשופי. היאך דין התרנגולת מותרת היא או אסורה. גם ברקנו העור ובשר בכל צד ולא נראה שום דיעותא. תשו' ע"ת חלק יורה דעה העלה באריכות להתיר בה"מ ובה"ג (וכ"מ בפ"מ סימן נ"ו) וכתב שם ועוד שלצורך פורעי סעודתם בפונדק אין בכלל לכבוד אורחים:

תשי **שאלה** רין צוה"ג בעוף ומקומן. שם מבואר דבעוף הם בעצם האמצעי כמו בבהמה והם י"ו ואם נפסק רובו של אחד מהם טריפה (ש"ע ו"פ). יסי' מקום שכלים צוה"ג בעוף כסימנים בבהמה דקה (ש"ע). ומי שבקי לשער יוכל לשער בכל עוף לפי גדלו ולפי קטנו כל זמן שהם קשים הוי צוה"ג.

ובמקום שמתרככים ל"ה צוה"ג. ימי שאינו בקי לשער ישער כרוחב אצבע (אגודל ש"ב) בעוף ממקום שמתחילין (רמ"א ש"ך כר"ו). והט"ז בשם רש"ל כ' דלכל הפחות ב' אצבעות בעוף.

והפ"מ סיים דלכבוד שבת או י"ט יש להקל שיעור אצבע (ובבהמה כבר נתבאר שיעורו לעיל). ולעולם בין בעוף קטן מאד (כגון יונה וכדומה שרוחב אצבע הוא יותר מחצי אבר כר"י) ובין בבהמה גסה וגדולה אין צוה"ג למעלה מחצי עצם האמצעי (ש"ך ובר"ו ברעת רמ"א). ובעוף הגדול כמו תרנגול שחצי אבר שלה הוא יותר מרוחב אצבע כ' הכר"ו דרי באצבע והוא כרעת ש"ך וכן הוא דעת תשו' ב"ח החדשים סי' י"ז שאין לשיר רק בחצי עצם. ול"ש בפתיח' למע"ה מסיק ג"כ שאין לזוז מדברי ט"ז וש"ך זולת ביש עור צר היתר. וכ"ה הגרע"א כש"ך והפ"מ (והוא כרעת ט"ז ורש"ל) סיים ומ"מ בעוף גדול יש לשער שיעור ב"א לחומרא. וכתב הרמ"א ואנו אין בקיאות בבדיקות צוה"ג של עוף משום דקשה לברוק (כיון דציה"ג של עוף הן הרבה ט"ו. אבל בבהמ' שגירי' גדולים ואינם רק שלשה יוכל לברוק אותם מי שבקי בבדיקה כל שאין ריעותא גדולה (כגון נשבר העצם) (עש"ך פ"מ). ולכן בכל מקום דאיכא מכה במקו' ציה"ג אפי' רק נפוח ונצטר הרם מאחר שהי' צריך בדיקה ואא"ב בעוף וטריפ' (רמ"א). וכ' הט"ז (בשם רש"ל וב"ח) דהכל לפי הנפוח. וצריך המורה קודם שיטריף לחתוך הנפוח ולענין בו אם יש בו רקבון ונפוח ויש לחוש לנפסק חוט אחד מהחוטין או יש להטריף. אבל בלא רקבון אפי' שנשתנה מראה כמו שקורין בל"א בל"ה או ברוי"ן או נע"ל יכה"ג דאין שום לקותא ולא נפוח מכשירין לגמרי (וכ"נ מלבוש שכתב דצריך להיות רוקא נצטר הרם הרבה ער כמעט שאין הגידין ניכרין מפני הרם. אבל בצורות דם מועט למה נטרה ברליכא שום ריעותא בגידין). וכ"כ הפ"מ בזה ראסור להפסיד ממונ' ישראל בחנם. (והב"א כתב בשם שב"י דאין לסמוך על בדיקת צוה"ג רק כמ"ש הפוסקים בנפוח ונצטר הרם יראה אם אין שם רקבון וריעותא בל"ה. אבל לא לסמוך על בדיקת צוה"ג ממש ומ"מ אף בשינוי מראה לחוד טוב להחמיר ולענין ע"י שיחתוך ויראה אם יש הרבה דם או רקבון בעוף טריפה. יבבהמה אפי' יש רקבון ונמוח מי שיכול לברוק יברוק ד"מ ובל"י עפ"מ). ואם יש שם חתך במקום צוה"ג יש להטריף וכ"ש כשלא הולכת בטוב ובין שהנפוח הוא לצד פנים לעולם חיישינן (עח"א סט"ו). והכר"ו כ' אבל על הרוב נזרמן שקושירין בכח הרגלים ינראה רושם הקשירה ירוק סביב. ואם נחתך העור וקצת בשר ושוב אין ניכר כשר (וכ"ה במטה יוסף סוף ר' ל"ח והב"א הביאו) וכתב ברמ"א כל זה בסתם עופות. אבל באינדיק"ק ראיתי כמה פעמים שיש בו ט"ו חוטם ואינם גידים רק עצמות ממש וכל אדם יוכל לראות אותם בחוש ובעין. וכ' הפ"מ ראווזא ה"ה באינדיק"ק ובה"מ יש לסמוך אבדיק' בשניהם וצריך זהירות עכ"פ.

עור

1

למעלה מהארכובה התחתונה כי אין בעוף ערקום והגלי"ד שבין השוק לארכובה שם מתחילין צוה"ג בעוף החיצונים ובפנימים ושעירם למעלה בעוף הגם כמו אינדיק"ק ואווזא וכדומה שני אגודלין ובעוף הדק כמו התרנגולת ודומיהן אגודל א' מלכד הבוכנא ל"ש). וכל שנפסקו למעלה מזה השיעור כשר בלא בדיקה אם רק עוב"ח ע"ש. וכתב הל"ש דצריך לבריק בצוה"ג בצד החוץ של עצם מקום שהזנב נופל עליו וגם בפנים העצם כלפי חלל הגוף בין בבהמה ובין בעוף ואם רק נתקלקל במקום אחד טריפה:

תשו **שאלה** נפסקו או ניטלו כנגד הערקום. שם מביאר דכשירה (ש"ע) ורוקא כגון רנחתך לפנינו רק כנגד הערקום (רליכא חשש רצוה"ג מלמעלה) אבל היכא דנשבר הערקום ואיכא חששא רצוה"ג טריפה. (רא"א בקיאות בבדיקת צוה"ג ואפילי' נתרפא שאשוי' לא מהני. ב"ח וש"ך ברעת שע"ר דלא כמהרש"ל דמכשיר כה"ג). והט"ז כ' (ברעת שע"ר) דרוקא בנחתך הארכוב' בין הטשי"ך לשוק או טריפה ששם ודאי יש צוה"ג ולרירי' בטשי"ך כל שנתרפא שאשוי' כשירה לכ"ע ודע דהצו"ג בבהמה הם בין הטשי"ך לשוק. ואם נחתך בין שוק לאותו עצם טרפ' (יכבר נתבאר בס' נ"ה רבעוף בין ארכוב' לשוק הווין צוה"ג ואין להקל דבעוף ליכא טשי"ך כלל. פ"מ):

תשה **שאלה** כמה שיעור ארכן רצוה"ג ממקום שמתחילי' להיות צומתים ער שמתפשטי' בכשר בבהמ' גסה. שם מבואר פלוגתא בש"ע י"א דבהמה גסה ארכן י"ו אצבעות (וכ"ה הפ"מ ברעת הש"ך להלכה כדעה זו). ויש מי שאימר שהוא שיעור ר' אצבעות. ובבהמה דקה לא נתנו חכמים שיעור אלא במראה ובמישוש שכל זמן שהם לבנים קשים ועבים יש להם רין צוה"ג אבל כשהם מתחילין להתרכך או שהם קטנים ודקים אין להם רין צומת הגידין. ובמקום שאין לבנים כ"כ אלא לבנים קצת ימזהירין כעין זכוכית לא הוי צומת הגידין. ויש גידין אחרים שנבלעים באלו בזכרות או בנקבות ואותם אינם בכלל צומת הגידין (ש"ע וש"פ):

תשו **שאלה** נחתך גיד העב לבדי בבהמה (רכבר נתבאר דבהמה צוה"ג נ' אחד עב וב' דקים). שם מבואר דעת המחבר (וכ"נ דעת רמ"א) דאם נחתך העב לברו כשר שהרי נשארו שנים ואם נחתכו הב' הרקים ג"כ כשר שהרי העב גדול משניהם והרי לא ניטל כל הצומת אלא מיעוטו אם לא נחתך רובו של כל א' מהם דאז טריפה. יהש"ך (בשם ש"פ והוא דעת סמ"ג וסמ"ק וסה"ת כשיטת רש"י) כ' רבבהמה נמי טריפה כשנפסקו אפילו לרוב אחד מהן ודאוי להחמיר באיסור ראוריתא. וכ"כ הפ"מ (דבשל תורה הולכין אחר המחמיר) והכר"ו כ' דהרבה פוסקים מחמירין בין ניטל רוב מנין או בנין. ויש להחמיר (ובה"מ ועור צדדים מצדדים האחרונים להקל). וכ' הפר"ח דאם הכו בהמה בגיד הנשה שלה בחץ יש לחוש לפסיקת ציה"ג וצריך בדיקה. והל"ש כתב דצוה"ג החיצונים של בהמה שנטלו או נפסקו תוך שיעורן או שרק נפסקו כל שיעור ארכן ה"ו ודאי טריפה. ורוקא אם הפיסק ברוב שלשתן או בכל העב וברוב של א' מהרקין והקיפול הוא בעב ובא' מהרקין אבל בל"ה אינו רק ספק טריפה. ואם יש פיסוק בכלן רק שנשאר שלישי מכל א' שלם או שנפסקו כל העב ושלישי מכל א' מהרקין או שנפסקו כל העב וב' שלישים של דק א' והרק הב' נשאר כילו שלם או שנפסקו ב' הרקין ושלישי מהעב כשר:

דאם שהה יב"ח לאחר החיתוך מהני ולכך יחתוך ותהי' מהני ולא בע"א). וכ' הכל"י נשבר השוק למעלה מחצי עצם ונקשר זע"ז ועצם העליין יורד למטה תוך אצבע לצוה"ג אף שאין עוקץ טריפה וכ"כ הכנה"ג באוואז שנשבר ונקשרו זע"ז ועצם התחתון הי' ב' אצבעות אבל עצם העליין הי' יורד למטה כשיעור אצבע ורוב אחר הכשירו. אבל הרב"ז מסיק וכו' הפ"מ אמנם אין בירי לאסור בה"מ יצורך שבת או יו"ט. ש"ד. ודע דעוף אין לו טשיו"ך ובגלילי מקום שמתחיל השוק יש עיגול כבוכנא ובאמצע יש פגם שאין העצם שוה שם (גם יש ריעה שצוה"ג בפנים) וברקתי וראיתי קצת נקשרים למטה מהבוכנא. ונ"ל דאין למרדור שיעור אצבע אלא אחר שכלה הבוכנא ההוא. ודבר זה אף שלא מצאתי מ"מ נ"ל כך (פ"מ). ואינו שאשי"י כי עוקץ חר יוצא וזה נמצא אחר האכילה אף שאינו ידוע אם נשתנה מראית הבשר אם לא יש להתיר משום ס"ס (תשי' נוב"י סי' ק"א והב"א הביאו):

תשיב שאלה מעשה בא לירי בעוף שנשבר השוק ב' אצבעות מצוה"ג ונקשר כמעט שאינו ניכר. אמנם ברקתי וראיתי כי עצם העליין הי' יורד לתוך חלל התחתון עד ארכוב' והי' ספק רבילדותו נעשה ושמא הי' השבר פחות מאגודל ואח"כ נתגרל התחתון ועלה למעלה וטריפה אי' להיפוך שמא העליין גרל אח"כ למטה וכשר והי' ה"מ. שם הפ"מ כ' רבמעשה זו הכשיר וסוים ומ"מ הכל לפי ראות עיני המורה דאם רואה שהעליין בריא והתחתון יש בו רקבין לרירן שאא"כ בצוה"ג של עוף טריפה בכה"ג מספק (הנתבאר) ואין לסמוך להקל:

סימן נו

תשיב שאלה היאך הוא הדין דרוסה. בסימן נ"ז מבואר (דלא כל חי' ועוף שוה בדרוסתן אלא מעלות מעלות הן הארי יש לו דריסה אפי' בנסה בין בבהמה בין בחיה). ובכל מקום רחוישינן לוראי דריסה אסור למוכרה לגוי (שמא ימכרנו לישאל). ודרוסה היא שמי שיש לו ארס מכה בצפרניו ומטיל ארס ושורף בו (ט"ז) וכל חיות ועופות טהורים אין להם ארס ואין דריסין) ואם ניטלו הצפורניים אין מטיל ארס בניטל כל הציפורן הא ניטל עד הבשר מטיל ארס (רמ"ש בש"ע הלשון ותוחב בצפרנו הוא לא ודוקא. פ"מ). ובכל הדורסים ל"מ אם באים להציל הנדרס מהדורס דאז ודאי מטיל ארס (דחמתו בערה) אלא אפילו אין באים להצילו ג"כ מטיל ארס (ש"ע וש"פ. יבאותן שאין להם דריסה אף במצילין מהם אין דורסין. ש"ך ופ"מ):

תשיב שאלה זאב באיזה מין הוא דורס. שם מבואר דעת המחבר (וכ"ה הט"ז) דאין לו דריסה בבהמה גסה ואפילו בקטנה שבהם דהיינו עגלים. (ודעת הב"ח וש"ך דזאב יש לו דריסה אפילו בבהמה גסה. וכן המנהג לאסור באכילה בבהמה גסה באין הפ"מ. ודעת הש"ך ופ"מ דבהפסד קצת יש להקל). ומיהו מותר למכרו לגוי כשהוא חי. (ובעגלים יש להחמיר באכילה אף בהפ"מ. והב"א בשם תשו' הב"ח סי' ל"ט מיסל למכרה לגוי). אבל ברקות כגון כבשים אפי' גרילים שבהם יש לו דריסה ואסור למכרו לגוי כשהוא חי. (וכ' הכל"י דאם אחר השחיטה נודע שהי' נדרסת מואב אין לאסור בבהמות ישראל. אבל עכ"פ אסור לקנית מגוי. עפ"מ):

שאלה

עוד כתב בשם רמ"א ריש מין עוף ישקורין קארפאטו"א שאין לו צוה"ג. וכ' הוא ומ"מ אין לסמוך ע"ז ולהתיר על שאמרי' ראותו המין אין לו צוה"ג אם לא שבא בקבלה מפי חכמים מומחים. ואם נקשר במקום צוה"ג טריפה כמי בשאר עופות. והל"ש כ' רבעוף יש ג"כ צוה"ג חיצונים והפנימים בעצם השוק יש בכללם יותר מט"ז. ואם נפסק רוב של א' מהפנים תוך ב"א מתחתית השוק באינרי"ק ואוואז תוך אגידל א' בתרנגולת טריפה מספק. אם נקפל א' מצוה"ג הפנימים של עוף ער חצי עצם דינו כבהמה. ואם רק נקפל עד ב' א' בעוף הגס ואצבע ברק אז אם נפסק למעלה ובסוף הקיפול מיר ה"ז ספק טריפה. אבל אם נפסק למעלה ובסוף הקיפול מיר ה"ז ספק טריפה. אבל אם נפסק מתחתית השיק או שנפסק למעלה רק שנשאר מקום רבוק בין הקיפול לפיסקו כשר. ואם יש ריעותא במקום צוה"ג הפנימים כגון נפוח ונצטר הרם וכה"ג צריך לחתוך בבשר ולברוק. ואם יש בו רקבון בעוף הרק טריפה. אבל בבהמה ועוף גם בודקין צוה"ג ובשר ואם נפסק אחר מצוה"ג החיצונים של עוף למעלה משיעור אצבע ברק וב"א בנס הוי ספק טריפה. אבל אם נפסק אגודל ברק וב"א בנס או שנפפל כל אורך גודל ברק וב"א בנס הוי וראי טריפה. ואם נמצא במקום צוה"ג החיצונים נפוח או מעט צדורת דם צריך לחתוך תוך עומק הבשר. ואם נמצא בשר נרקב או צדורת דם הרבה אי' בעוף הרק טריפה ובאוואז כשר ע"י בריקת צוה"ג בהפ"מ ובבהמ' ואינריק אף באין הפ"מ. אבל אם הי' מבחוץ רק שינוי מראה או רושם יסרק או חתך בבהמה בעור עם קצת בשר וניכר שנעשה ע"י שקשרו הרגלים בכח א"צ לברוק הבשר. והל"ש העלה שוק שנשבר במקום צוה"ג והוא מחצי עצם השוק ולמטה ולא נקשר אפי' העו"ב שלם בלי נקב טריפה בין בבהמה בין בעוף ימ"מ בבהמה גדולה שלפעמים יהי' חצי השוק יותר מט"ז אצבעותיו אין להטריף אלא עד ט"ז אצבעות מתחתית השוק. אם נשבר באלכסון מצד חוץ כלפי חזנב אל צד פנים ובצד חוץ השבר למעלה מחצי עצם ובצד פנים הוא אצבע מתחתית השוק בעוף קטן או ב"א בעוף גדול כשר. שיק שנשבר במקום צוה"ג ונקשר שאשי"י ועוב"ח בודקין בצוה"ג ואם הם שלמים בשר בין בבהמה ובין באינרי"ק. אבל באוואז אין לסמוך אבריקות צוה"ג אלא בהפ"מ. ובעיף הרק בתרנגול לא מהני בריקה כלל. ושוק שנשבר במקום צוה"ג בבהמה שהוא מחצי עצם או מט"ז אצבעות ולמטה ונקשר שעשי"י ועו"ב שלם וגם הנדירן הפנימים והחיצונים שלמים כשר. ואינרי"ק שנשבר למטה מחצי עצם רק שהוא למעלה מב"א בירק החיצונים ודיו וה"ה באוואז בהפ"מ אבל בעוף הרק טריפה:

תשיב שאלה נשבר העצם במקום צוה"ג ונקשר ונתרפא יפה. שם מבואר פלוגתא בש"ע יש מתירין אם לא נשתנה מראית הבשר שעל השבר ויש אוסרין עד שיברוק צוה"ג. וכ' רמ"א וכן עיקר לרירן דא"כ בברייתא העוף טריפה. ובבהמה אם עדיין שביר יש לאסור גם בבהמה אבל אם נשבר וחזר ונתרפא בקיאות אנו בבהמה (ש"ך). ודוקא כשנקשר שבר אל שי"י אבל כשעשי"י צ"ע אם להתיר הבהמה (פ"מ). וכ' עור דנשבר במקום צוה"ג לא מהני שהיית יב"ח בבהמה או כ"א יום בעוף מיום השבירה (רחוישינן בכל שעה שמא עתה נתקלקל). ומיהו אם חזר ונקשר היטב אח"כ מהני שהי' יב"ח יב"א יום בעוף מיום שנקשר (וכן בנחתך בתוך הערקום לט"ז דמתיר עיי"ל סי' נ"ה.

שנפל עליו דרך מקרה ונתחב בצפורנו (או הדורס הי' ישן והכה בהמה שלא מדעת ל"ה דריסה ש"ך ויש"פ). ואין דריסה אלא מחיים של דורס ונדרס. אבל אם ראינו שנפץ צפורנו בנדרס שער שלא היציא צפורנו מת הדורס או חתכו ידיו או נשחט הנדרס ה"ז כשר דבשעת נטילה מטיל ארס. (ואם בשעת יציאת נפש שמת הדורס ידיו אין לו כח באותו שעה להטיל ארס. ואם התחיל למושך קצת צפורן והומת טריפה דמהתחלת ממשכה דורס פר"ח ופ"מ). אבל אם בא לפנינו וצפירן תחובה בו מחי' או מעוף הדורס חוששין שמא דרס וחזר ודרס (לפיכך אלו הצורים בעופות הדורסים אפילו שחטו להנדרס קורם שהסיר צפירנו אסור שכן דרך שמכה בו כמה פעמים עד שיצורנו ואפי' ראינו שלא דרס אותו קורם חיישין להחמיר. ואם מצופה צפורניו בכסף או בזהב וכדומה אין לו דריסה אם לא ניקב א' מאברים דאז לא גרע מקוץ (עפ"מ בשם בה"י וצל"ד):

תשכב שאלה אי חוששין לספק דרוסה. שם מבואר דחוששין אם ראי שנכנס ארי בין השוורים. וכן הוא (וכדומה) שנכנס בין הדקות ושאר הדורסים שנתבאר למעלה כגון עוף הדורס או חולר' או ברדלס וכן מחי' הדורסת אם נכנס לכלוב מלא עופות או ללול של תרנגולים כולם אסורים דחוששין שמא דרסו. אבל חצר המוקף גדר ומחיצה לגבי עוף הוי מקום רחב ול"ח לדרוסה אא"כ בכלוב. ואפילו לפנינו עוף הנדרסת מ"מ א"ח על השאר (פ"מ ברעת ש"ע דלא כרמ"ש"א דמחמיר בעוף הנדרסת אפי' בריר ילא בעי כלוב אלא דוקא בחי' הנדרסת צריך כלוב. וכשאין הדיר מקור' גם הרמ"ש"א מודה דצריך כלוב פ"מ). והוא שיהא הוא שותק והם מתרעדים וצועקים אם הוא במקום צר שאינו לברית מפניו ואפילו חצר שמוקף גדר ומחיצה מקרי מקום צר בבהמות (ודוקא בקעה שאינה מוקפת גדר ומחיצה ומ"מ בנכנס לחצר רחב המוקף) ובמקום רחב שאין מוקף גדר אפי' נמצא אחד מהן דרוסה אין חוששין לאינך ש"ך ויש"פ. ורמ"ש"א בשם גדליים כ' דאם חצר רחב (חלל פנוי מכל בנין והכל חדר אחד תשו' מאיר נתיבים סי' נ"ג דכלא"ה יש לאסור) כחצר המשכן מאה אמות על חמשים אפי' מוקף גדר מקרי מקום רחב (עי' ט"ז ופ"מ וב"א). ואם הוא שיתק והם שותקים או הוא מקרקר (וצועק) והם צועקים אין חוששין לדרוסה (ש"ע ויש"פ ובכה"ג אם אירע שראינו קצת אורם בעור הפנימי של וושט צ"ע הגרע"א). ואם נמצא דחתך ראשו של אחד מהן (או הרגו ומתה בפניו דיקא צ"ע ופ"מ ותשו' גבעת שאול סי' ז') ולא ראינו שדרס עוד אחרים אפי' הוא שותק והם מקרקרין לא חיישין לאינך השאר (דנת רוגזי'). אבל אם פצע או הרג או דרס אחרים (אפי' דלא ידעין שדרס אחרים אחר שהרג) אסיר כל מה שבדיר (ש"ע ויש"פ). וכן אם הדרוסה היא בכלוב דע"י טורח משיגים אז אף כחתך ראש של אחד מהן והרגו ל"א נח רוגזי':

תשכג שאלה אם הי' ב' זאבים ומצאו ב' כבשים הרוגים. תשו' צ"צ סי' ק"ה העלה להתיר השאר וכ"מ מפ"מ ובכ' זאבים וכבש אחד הרוג כולם אסורים (פ"מ):

תשכד שאלה אם באי' ג' זאבים וסבכו עדר של בהמות דקות בשדה אי הוי כמקום צר וחישישין לכולהו. שם העלה הבל"י להחמיר דהוי כמקום צר. והפ"מ חולק עליו דאפי' כמה זאבים בשדה ל"ה רק מקום רחב:

שאלה

תשמו **שאלה** מעשה בנוי שמכר פרה לישראל והי' בה חבלה כגופה ושאלו אותו ואמר שהזאב פגע בה יותר משלש שנים אם רשאי הישראל לקנות הפרה לעצמו או לא. שם העלה הפ"מ דאם לא אמר לי' הגוי מיד יכיל לקנות וה"ה אם כבר לקחה והגוי אינו רוצה לחזור ויש הפ"מ יש לסמוך להקל. והב"א בשם תשו' הב"ח סי' י"ח דעתו נוטה דאין נאמן גוי מסל"ת לאמר שזאב נכנס לעדר:

תשמו **שאלה** חתול וגמ' ישועל באיזה מין דורסי'. שם מבואר דאפי' כבשבים כל שהם גדולים אין להם דריסה. אבל יש להם דריסה בגדיים וטלאים וכ"ש בכל העופות (ש"ע ויש"פ ומ"מ לא כל החתולים דורסים דיש חתולים המצויים שיראים מאד ליגע רק דמין חתול הוא דירס):

תשיו **שאלה** חולדה באיזה מין דורס. שם מבואר דאין להם דריסה אפילו בגדיים וטלאים וכ"ש בבהמה. אבל יש לי' דריסה בכל העופות אפילו כנסה מהם. (וה"ה טחור"ו או מארדי"ר יש לו ג"כ דין חולדה. פ"מ ע"ש בש"ע):

תשיח **שאלה** כלב אי הוי דורס. שם מבואר דאין לכלב דריסה כלל אפילו בעופות (וכ"ש בשאר בע"ח). ומיהו אם ניקב עד החלל לא גרע מקוץ (הנתבאר בסי' נ"א להטריף ש"ע ויש"פ). ומיהו אם מקום השן רחב כמו קנה רחב אנו בקיאים לכרוק (פ"מ עיי"ל סי' נ"א):

תשיט **שאלה** שאר חיות טמאות אי דורסים. שם מבואר דכל שאינה גדולה מזאב אין לה דריסה בנדרסה שבדקה כגון כבשים ועוזים (ואפילו גדול מזאב ט"ז). אבל יש לו דריסה בגדיים וטלאים וכ"ש בעופות ואם הוא גדול מהזאב (כגון דוב ונמר) יש לו דריסה אפילו בבהמה נסה (ט"ז ברעת רמ"א ויש"פ. ומיהו ספק דרוסה מדוב ונמר אין להתיר באכילה מחמת ס"ס פ"מ). ומיהו לגוי מותר למוכרו בהפ"מ. אבל בדקות אסור למוכרו לגוי (פ"מ). ואם הוא גדול מארי הרי הוא כארי ויש לו דריסה בכל (ש"ע ויש"פ):

תשכ **שאלה** עופות באיזה מין יש להם דריסה. שם מבואר דכל העופות (חוץ מן הנץ שפארבע"ר והגס אלגאסטע"ר) אין להם דריסה אפילו בגדיים וטלאים (וכ"ש בבהמה) והנץ הגס יש להם דריסה בגדיים וטלאים אם נקב בצפורנו לבית החלל דוקא שאז מטיל ארס (ואפי' בצפורן רחב אא"כ לכרוק כיון דמטעם דריסה הוא עט"ו ופ"מ). והנץ יש לו דריסה אפילו בעוף גדול ממנו וכלבר שיהא מן הדק (כתורים ובנ"י אפי' הגדולים שבהם) אבל לא בגדולים הימנה (כגון תרנגולת ואווזות וכיוצא אם לא הגיע לחלל). והאווזים כל שהם קטנים יש לו דריסה בהם אפילו לא הגיע לבית החלל (ש"ך ויש"פ). ושאר עופות הדורסים יש להם דריסה בעוף שכמותם. אבל לא בעוף שהוא גדול מהם והגס. (וכן נשר וכדומה) יש לו דריסה בכל העופות (ש"ע ויש"פ):

תשכא **שאלה** באיזה אופן הם דורסים. שם מבואר דאין דריסה אלא ביד ובצפורן אבל לא ברגל ובחי' ובעוף ברגל ולא כאנפיים. (וה"ה שן אין בו דריס' ומ"מ לא גרע מקוץ פ"מ). ואין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא מדעתו כגון

רק אם נשכו בשיניהם הוי כקוף וצריך בריקה באברים הפנימים ובכל מקום שנקב פוסל במשהו כגון אם יש נקב בראש מקים הגלגולת או בצואר ממול העורה צריך לברוק בגלגולת אם שלם וכריא. וכ"ה תשו' חת"ס חיי"ד סי' נ"ח ונ"ט ואסור להשהותו יב"ח משום תקלה:

תשל' שאלה היבא דלא ירעינן אי שתק או צוח וגם לאינהו אי צעקו או שתקו. שם דעת המחבר רבבה"ג לא חיישינן לרדיסה ורעת הרמ"א לחוש לאסור בכה"ג (ועכ"פ מיתר למכרו לגוי ש"ך וש"פ). וחומרא בעלמא הוא ובהפ"מ מותר (אף באכילה פ"מ). ואם אירע שראינו קצת אורם בעור הפנימי של וושט יש להחמיר אף בהפ"מ (עפ"מ סי' ל"ג מ"ו סק"ח):

תשל' שאלה כשבא לפנינו בע"ח מבעבע דם ולא ירענו כמה נעשה אם על ידי חי' הרורסת או ע"י כלב או ע"י קוף דלא ראינו נכנס ארי או זאב וכדומה. שם מבואר רבבה"ג אם יש לפנינו כלב וארי וקוף מתירין (ע"י ס"ס) ואין חוששין לרדיסה. ואם אינם לפנינו תולין כמצוי ואם שניהם איני מצוי תולין ביותר מצוי (ש"ע וש"פ עפ"מ):

תשל' שאלה ארי שנכנס בין השוורים והשוורים היו במקום רחב (דהיינו בכקעה שאינ' מוקף) ונמצא צפורן בגבה של אחד מהן. שם מבואר דאין חוששין כה"ג לרדיסה (אלא תלינן רבכותל נתחבך) ואפי' אותו השור מותר (ט"ז ופ"מ דלא כב"י. וכתב הכל"י דאם הרג בהמה א' ובשני' מצא בגבו צפורן יש לאסור אות' בהמה שהצפורן בגבו אף במקום רחב יב"נ מצ"צ ופד"ח עפ"מ). ואם היו השוורים במקום צר בחצר המוקף גדר ונמצא צפורן של ארי תלוי אז אפילו אם הצפורן לחה חיששין לה אפילו אם היא והם שותקים (רק בצפורן לחה הוי רק ספק דרוסה. ואם לא נודע עד לאחר התערובית אז מתירין בהפ"מ וכיבשה ורדאי דרוס' צ"ע להתיר בהפ"מ אף בלא נודע פ"מ). ואפילו לכל השוורים שבדיר חוששין אם הוא במקום צר וב"ש אם מקום צפירן או כל הצפורנים שמוטו' מגבו רחוששין לכלהו אם הוא מקום צר (והוא ורדאי דרוס') פ"מ בדעת ש"ע וש"ך וש"פ):

תשל' שאלה מעשה באיש אחד שקנה מאה וחמשים צאן כרי לשחטם אחד אחד והמה רועים בשדה ונער קטן של גוי נוהגם יבשבת בין הערכים חי' הגשם רב על הארץ וחביאם הקטן הנ"ל להעיר להחצר שלהם שהוא אורך חמשים אמה ורחבו ארבעים אמה ובאותו חצר עמדו ג' סוסים והרועה קטן לן ג"כ שם ובכיקר נמצא צאן אחד מתה ואלי' תלושה והיתה מונחת אצל מעמר הסוסים ועור צאן אחד תלוש' אלי' שלה ומבעבע דם ושאלו לרועה קטן אי ראה או ידע מזה ואמר א"י מאומה ושאלוהי אם שמע קול צעקה בלילה או אם חי' שם זאב ואמר שהי' ישן וא"י והאנשים הבקיאין אומרים כי א"א שהי' שם זאב מכמה טעמים והי' הפסד רב בדבר. הל"ש בח"ד סכ"ד העלה להתיר כל הצאן מלבד זו שנתלש האלי' ולא מלאני לבי להתיר וצריך לדקדק היטב בכה"ג:

תשל' שאלה אי אנו סומכין בזה"ז אבריה מדריסה. שם מבואר דעת המחבר דאם ברקה ואינו מוצא בה רושם

תשכה **שאלה** זאב א' שנכנס בלילה לחצר גדול המוקף מחיצה סביב והי' שם כבשים וצאן ושהי' הפתח פתוח והסולם מוצב ארצה נבוח אמה והצאן יכולין לקפוץ מע"ג סולם ובחצי הלילה שמעו הרועים שהכלבים צועקים והכבשים מקשקשים בוינים וראו שקפץ הזאב ויצא לחוץ ומצאו כבש אחד דרוס. תשו' צ"צ סי' ק"ה העלה להתיר לשאר הכבשים (כל שמוקף החצר וגם הכבשים יכולים לרלג ולצאת) מ"מ לכתחלה אסורים לקנו' ולאכול עד סוף יב"ח ודוקא שהכבש הדרוס שמצאו עריון הי' חי אבל אם מצא הרונ מיד שהקול נשמע אין לחוש עוד לשאר הכבשים:

תשכו שאלה אווזות שהיו בחצר ונכנס ביניהם שועל ופצע לאחד מהן. תשו' הב"ח סימן קכ"ז הורה להתיר חוץ מאותו שפצע וכן בתרנגולים שהיו בכלוב ונשמע בלילה קול צעק' ביניהם וכשהלכו לראות נמצא תרנגולת אחת שנרדק מן הכלוב והשאר רצו והלכו לכאן ולכאן ואחר מהן תחב ראשו בין הנקבים ואומרים שהי' ע"י ברדלס והתיר בתשו' סימן קמ"ז וכן בתרנגולי' שהיו עומדים בחדר על הכלינסות כמקום נבוח ושני תרנגולים קטנים היו קשורים זה בזה למטה מהם בקרקע באופן שלא היו יכולים לעלות ולמחר נמצאו אחד שנאכל כולו והשני נקטע ראשו בתשו' סי' קמ"ח התיר אותם שהיו בכלונסות (עפ"מ):

תשכו שאלה מעשה בחצר רחב מאד שהיו בו ארבעים פרות וה' מאות צאן ובאו לתוכן כמה זאבים והומתו ונפצעו מהן יותר מט"ו צאן. תשו' מהר"ם לובלין הביא מעשה זו לאסור כולו (ואותן הצאן והפרות היו של שר וישראל קנה ממנו החלב ואשת הגוי עושה הנבינות ישרי ליקח הנבינות דכבר נתבטלו כיר גוי כיון הרבה צאן ופרות היו שם וב"נ מפ"מ רמסכים לדבריו):

תשכה שאלה איך נוהגין בחתולים הנכנסים כלול של תרנגולים. שם מבואר דסומכין עכשיו על שהחתולים שלנו בני תרבות הם עם העופות אע"פ שהיא שותק והן מקרקרין אין חוששין וב"ש כשהוא שותק והם שותקים ראין חוששין בשלא ראינו שהכהו (ש"ע). ורעת הב"ח דכל שהכה אפי' בלא רדיפה אפי' בשניהם שותקים דעת הב"ח לאסור ובהוא שותק והם מקרקרין אפי' בלא הכאה. והט"ז חולק דבעינן רוקא דרף והכה אף בהוא שותק והן מקרקרין דהכאה בלא רדיפה לאו כלום הוא ואף בהכאה ורדיפה והיא שותק והן מקרקרין עכ"פ מותר למכרו לגוי. והש"ך העלה דכל שהכה אפי' בלא רדיפה חוששין אך מותר למכרו לגוי ובהכאה ורדיפה אף לגוי אסור למכרו וה"ה בחתילין העולין על הכלוב ומכניסין יריהם אסור ומכרן לגוי. וכ"נ מפ"מ. וסיום לא ידענא על מה סומכין העולם דכמה פעמים מכה דרך רדיפה וזה ודאי אסור אף למכרו. והכר"ו העלה דלאותו עוף שהכהו חיישינן בהכאה גרידא אבל שאר עופות שכלול בהכא' גרידא אין חוששין אא"כ רחוינן רודף ומכה. וכתב הכל"י בשם כה"י דאנשי מעשה אינן מניחם חתולין בביתם. וכ"נ מהגרע"א. רק בעופות הגדולים יש לנהוג היתר. וכתב הכל"י בשם דמ"א דבעוף הרק (ציפרים קטנים) יש להם דריסה רעיוני רואות דהוא כן והפ"מ הניחו בצ"ע:

תשכט שאלה מיני עכברים גדולים (ראטע"ן) אי יש להם דריסה. תשו' נוב"י מ"ת סכ"ז העלה ראין להם דריסה

ופ"מ ומסו"ח וביו"ד סי' פ"ד):

שאלה אוזא חבר במקום שאין אוכלין אותן ובא עליהם הדורס שאסורים ג"כ משום ספק דרוס' אי מותר למכור לגוי. תשו' שכו"י ח"א סי' נ"ה העלה דמותר למכרה בעודה חי' והב"א הביאו:

תשמ' שאלה דורס שנכנס לדיר ונמצא צפורן תחי' בא' מהן ועוברה בצד' וא"י אם עד שלא נדרסה ילדה והולד מותר או לאחר שנדרסה ילדה וגם הולד בחשש דרוסה. תשו' שכו"י ח"א סי' נ"ד העלה לאיסור:

תשמא שאלה מעשה בחצר רחב שהיו בו ארבעה מאות וחמשים צאן ובא אחד וקפץ מעל המחיצה לתוך החצר ושני ערלים היו אצל החצר וחטף אחת מן הצאן והרגו תיכף שחלטו ואח"כ הכריחו אותו הערלים כן ספרו הערלים מסל"ת וכן הוי כי רק אחד נמצא מת בחצר ובשאר הצאן לא נראה שום תסלה והיוס. תשו' השיב משה חיו"ד סי' ל' העלה דכולן מותרין:

תשמכ שאלה ע"ד הרוב שנכנס לחצר מלאה צאן והרגישו בו וכמעט רביעית שעה נכנסו אחריו ומצאו בפיו טלה פצוע מה רין הנשארים (אם זה דומה להרג א' מהן או לא). (תשו' הר המיר חיו"ד סי' י' האריך ומצדד להתיר למוכר לגוי או לשהותם יב"ח ורק שנים אחרונים יהיו אסורין להך היתירא ועוד דבלא"ה לא ימלט שילכו לאיבוד שנים ושלישה מהן בתוך זמן השתוי וי"ל דאיסורא או"ל (ויש ג"כ היתירא דרב ובנ"ד א"צ לאכול הנשארם תרתי תרתי). ותשו' חת"ס חיו"ד סי' נ"ז העלה בשאל' אורות רועה גוי ששמע בליל' נפילת זאב מן ההר אל תוך עדרו המוקף מחיצות והיי' בו כמאתים וששים צאן וכשבא להציל ברועים ומקלות ברח הזאב ובכריחתו נפל בלעו מפיו דהיינו טלה א' מן הצאן והוא פציע וקרוע וחי אח"ז כמו שעה ומחצה ומת אח"כ ונשאל מה רין הנותרים אם נחוש לכולן והשיב דהנשארם מותרים רק שנים אחרונים ישהה יב"ח או עד עובר והולדה. והמחמיר על עצמי למוכרו לגוי השנים האחרונים הנ"ל תי"ב:

תשמנ שאלה זאב שנכנס בעדר של רועה שהי' רועה מאתים צאן של שר אחר וחמשים של יהודי וראו כן ב' יהודים שהיו בעיר כשקפץ הזאב על אחד והצילו הרועה וגרש הזאב מן העדר יטרם שנורע ליהודי בעל הצאן מעדותן של הישראלים לקח א' מהצאן לשחיטה כי הוא טבח ושחט לנכרים והראה לו הרועה איך הצאן נחבל קצת בראשו ואמר שאירע לו כן מעש' הזאב והצילו הוא מיר הזאב והראה לו היהודי עור שאר רישמים כיוצא בזה בשאר הנוף וא"ל אלו הרושמים מעקיצת קוצים שביער אבל זה שבראש הוא מהזאב. ושוב זמן מה אח"ז באו ב' הישראלים וספרו לבעל הצאן כנ"ל והם אמרו שמיר שלחו לו אגרת על ככה אלא שלא הגיע לירו. ושאל על הצאן הנותרות. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס' העלה כיון שאחר נשחט כולם מותרים שנים שנים. וטוב להחליף חמשים שלו עם נכרי אחד אם אפשר בלי ה"מ (ויער אפי' מסובך באילנות הו"ל כמקום רחב עיי"ש): **תשמד שאלה** בהמה של ספק טריפה שהשכינ' ישראל לגוי על יב"ח

רושם (בכל החלל שלו מירך ער קדקוד) אפילו לודאי דריסה (הנתבאר) יש לה היתר. ובה"ז דליכא למיקם אבדיקה ואין סומכין על בדיקתנו יש לה היתר בשיהוי יב"ח. (וכן בנפילה ושבירה דצריך בדיקה. ובשנת העיבור צריך י"ג חודש עפ"מ דלא כפר"ח). ובנקבה שתתעבר ותלד (וולד של קיימא אם לא תתעבר גם בנקבה מהני יב"ח ש"ך וש"פ. ובזכר אי ודאי שהוליד אי מהני. כד"ו מסופק ינראה דל"מ עפ"מ ועי' תשו' מים חיים מפר"ח). ובעוף אם גמרה להטיל כל ביצים (גמורות) של טעינה ראשונה ושהתה כ"א יום שלמים ואח"כ חזרה להטיל ביצים כשר. (וכן ספק טריפה שלא הטילה מעולם בעינן כ"א יום שלמים לאחר זמן הטריפות בספק ההוא ואז אם מטייל' ביצים כשר פ"מ). ואם רבים הם הנדרסים אסור להשהותם יב"ח כדי שלא יבא לירי תסל' (מחבר). ודעת הרמ"א להחמיר דכל שצריכין להשהותו יב"ח (אף באחר עומד בספק וכ"ש כשהם רבים) חיישינן לתסל' ואין למוכרו חי לגוי ואלא ימתינו קורם וכן המנהג במדינו אל'. (ובעופות דא"צ להשהות כ"א יום לא חיישינן לתסל' ואף כשהם רבים הנדרסים (ש"ך). מיהו נכין להחמיר גם בעוף בה"י עפ"מ). ובדיעבד שרי כשחיו יב"ח בספיא (אבל כ"מ שהיא ודאי טריפה כגון ברדוסה שהאדימה בפנים וכדומה טריפה ולא מהני שיהוי יב"ח (פ"מ בדעת רמ"א וש"פ). ודוקא בעופות השכיחים כגון תרנגולות ושאר עופות אבל באווזות חבר שקורין (ווילדיגענ"ז) דעת שכו"י דאם משהה אותם עד שיוולד לה שני ביצים יצא' מדין ספק דרוס' ומותרת במקום שאוכלים אותם ע"פ מסורת והכר"ו סוף סי' פ"ב חולק עליו:

תשל' שאלה אם נתערב הדריסה באחרת. שם הב"י בשם כנה"ג העל' להתיר אחרות בבריקה אף בודאי דרוסה ואף בזה"ז (דא"ב). והפ"מ הניחו בצ"ע (ובשיהוי י"ב חודש בבמה ובעוף כדי טעינה הנתבאר יש לסמוך בנתערב:

תשלז שאלה אימת מותר למכור טריפה אי ספק טריפה לגוי. שם כ' הרמ"א דהא דדרוס' וספק דרוסה דאסור למכור לגוי היינו דוקא בטריפות שאינו ידוע אבל טריפות הידוע וניכר לכל (ואפילו אינו ניכר אלא לאחר מיתה שאילת יעב"ץ ח"א סי' ע"ב) מותר. וכן אפי' ספק טריפות. ויש מכשירין טריפות ההוא אע"ג קי"ל לאסרו מ"מ מותר למכרו לגוי (מטעם ס"ס וכן בטריפות שמדינא כשר כגון זאב כגסה ורוב בבהמה וכה"ג ג"כ מותר המכור לגוי. אבל בטריפות אחרות שיש בהן פלוגתא דרבוותא היכא דאין צרדים להקל או במקום דאין רוב הפוסקים מתירין אין לעשות ס"ס בידים ש"ך ופ"מ):

תשלז שאלה פרה שבאתה מן השרה ונקרע עור צוארה וגם העור כנגד המעיים ואמרו שניכר להם שהיא מן הזאב ואחר קצת ימים ילדה והניס הולד איזה שבועות. הל"ש בח"ר סכ"ה הורה דפרה אסורה לכ"ע ומשפט הפרה זו למכרה לגוי שימיתנה תיכף והולד יש להתיר עכ"פ בספק (עי"ל סי' ע"ט):

תשלח שאלה זאב שנכנס לדיר שיש בו הרבה כבשים ונמצא חמשה נדרסים. שם דעת הט"ז ונקה"כ דכל העדר מותר. ותשו' מקום שמואל סי' ס"ד חולק ואוסר כל העדר דכבר הוחזקו בנדרסים וכ"ה בשאילת יעב"ץ ח"א סי' כ'. והב"א חולק עליהם והעלה כט"ז ונקה"כ (עכסי' תס"ז באו"ח במג"א

לארץ ד' טפחים הוי י' טפחים. והכר"ו מחמיר אף בבוד עמוס' רק ה' טפחים דמכריסה לארץ ג"כ היא ה"ט. ואם הפילה אחרים ידעה שרוצים להפילה ומתאמצת (ולא הוי' הנפילה בב"א) דעת הט"ו וש"ך ופר"ח ועו"פ דדינה כנפלה מעצמה ובעיני י' טפחים (בלית לה מירי למיסרד). והכר"ו השיג עלי' והעלה להטריף אפי' בפחות מי"ט. ואם הפילה אחרים שלא מדעתה או אפי' ידעה בכך אלא שהפילה בב"א או קשר כל רגליה חוששין אפי' בפחות מי' טפחים (שםא נתרסקו אבריה ש"ע וש"פ):

תשנא **שאלה** קפצ' מדעתה. שם מבואר דאפילו שאנו רואים שאינה יכולה לילך ל"ש קפצ' מחלון שבכותל או מארובה שבאמצע הגג אין חוששין לה לפיכך אם הניח' למעלה ובאו ומצאוה למטה אין חוששין לה (ש"ע יש"פ):

תשנב **שאלה** נגבים שגנבו בהמה מדיר והשליכוה מעבר לגדר שהיא גבוה מאד. שם מבואר דאין חוששין לריסוק אברים מפני שהם מכוונים להפילה על מתני' כדי שתוכל לרוץ לפנייהם. לכן בשעה שמחזירין אותה מחמת תשו' מותר' מפני שמכוונים להפילה בענין שלא יפסידוה. אבל אם לא החזירוה אלא מחמת יראה חוששין לה (ש"ע יש"פ):

תשנב **שאלה** זכרים המנחמים זה את זה ונפלו חוששין להם אפי' בפחות מי"ט (ש"ע וש"פ):

תשנב **שאלה** שור שהרביצוהו לשחיטה ונפל נפילה גדולה בעת שמפילין אותו שם מבואר דאם לא קשרו כל רגליו כשהפילוהו אין חוששין לו מפני שנועץ צפרניו ומתחזק ואף בנפל יותר מי"ט אין חוששין (ש"ך ברעת ש"ע). ואם קשרו כל רגליו בעת הנפילה חוששין לו אפי' בפחות מי"ט (רמ"א וש"פ). (והכר"ו קורא תגר על מנהג רע כזה. ואם קושרין רק ב' רגלים ימושכין עם החבל בשלישי להפילו וטרם נפילתו מתחזק ברגל הרביעי דעת הש"ך להקל וכ"נ מפ"מ. אך הכר"ו כתב ונהגין שמותחין החבל ואינו נקשר חזק עד שכבר נפל' וסיים וצריך שמירה ביותר כי נמסר בעו"ה לקלי הרעת). וכן אם נשא הטבח כבש על צוארו ומשליכו לארץ ידאי חוששין דנבזה יותר מי"ט. ואם אחז בידו רגלי כבש ומשם נשט לארץ משערין אם ממקום אחיזת יד עד הארץ י' טפחים טריפה ואם לאו כשר (כר"ו):

תשנב **שאלה** נפילה בעוף. שם מבואר דאסורה אם רבקה את כנפיו ברבב בשעת צידה ונפלה לארץ ונחבט. אם שני כנפיו נרבק ברבב שצדין אותו בו חוששין לריסוק אברים ואם לא נרבק אלא אחת מהם אין חוששין (ש"ע וש"פ). ועוף שנקשרו כנפיו ורגליו ינפלה ממקום גבוה י"ט ונחבט בקרקע חוששין לה. אבל אם לא נקשרו כנפיו ורגליו אין חוששין אף בגובה י' טפחים (פ"מ):

תשנו **שאלה** עוף שנחבט על פני המים גבוה י"ט (פ"מ). שם מבואר דאם שט מלא קימתו מלמטה למעלה למעלה לעומת המים אין חוששין לו. אבל אם שט מלמעלה למטה עם הילוך המים חוששין לו (ש"ע וש"פ ובמים הנקווים וקיימים לעולם כשר אחרונים). ואם קרם לקש או תבן שמהלכים ע"ג המים ה"ו שט מחמת עצמו יכשר. (ואם הלכה ד' אמות ביבש' כשרה בל"י עפר"ח ופ"מ):

שאלה

יב"ח אי שרי או איכא למיחש לתקל'. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"א העלה בנ"ד דהרהירנו אצל גוי וקבע ל' זמן אחר יב"ח באופן שאין הגוי יכול למכור קודם י"ב חודש ליכא למיחש ומותר:

תשמה **שאלה** שלש מאות ושבעים צאן שבבוקר השכים הרועה ובא אל החצר ימצא ג' מומתים והרביעי נאכל חציו ועוד י"ג נפצעים והשאר לא ניכר בהם דבר ועוד י"ז צאן שבוראי לא היו בספק ונתערבו אח"כ בהספיקות מה משפט הצאן וחלניהם להצילן בהפ"מ כזה. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ב השיב דאין להתיר הצאן תחת ישראל זה רק ימכרם כולם לגוי והחלב שוב יחזור מן הגוי הקונ' אחר שכבר נתבטל:

תשמו **שאלה** צאן שנכנס מוץ ביניהם והומתו ששה ושנים מאותן המומתים נאכל מכל א' קצת והשאר נמצאים שלמים וטובים בלי שום חבל' ונוק ובהפסד מרוב'. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ג העל' כך דסמכין שהזאב אינו דורס רק ט"ו וכאן נמצאו ששה נפצעים סמכין דכל אחד מהזאבים הפציעו שלשה שלשה ואין ספק דק על עוד כ"ד ולכן יכבישנהו דנידוי אחר אחד וכל דפריש מרובא פריש עד שישאר מ"ח שני פעמים כ"ד וגם אלו המ"ח הנשארים יוכל למכרם לנכרי. וסיים וחלילה ללמוד מזה למקום אחר ויען הוא הפ"מ נכנסתי לפרצה דחוקה:

תשמו **שאלה** עדר צאן מאה ושלישים עמרו בחצר. סמוך לבית מוקף מחיצות לערך כ' אמות אורך וח' אמות רוחב ובו השמשות הרגישו בני הבית קידקור הצאן ושאלו לגוי הרועה מה קול הצאן הזה ואמר שהי' זאב בעדר ופצע צאן א' והוא גרשו מיד במקל ולא נגע בשארי הצאן ולמחר מצאו אחד הנפצע מה דינם של שארי הצאן. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ד דמעיקר הדין מותר:

תשמה **שאלה** רועה א' גוי שאמר שנכנס זאב בחצר ובתוכה מאה צאן והמית א' ופצע א' והנשארים נמלטו והגוי אמר שבירידת הזאב לחצר מרעש נפלה המחיצה של החצר מה דין של הצאן הנותרים. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ה העל' להתיר הצאן בשיהוי יב"ח ואי פריש מנייהו שלא בפני ישראל עד רובא מותר' אף תיך יב"ח והחלב יחליכם בתוך כלי א' שנתבשל ברובא:

תשטט **שאלה** פרה שהכה אותה זאב בצפורן בעור צווארה עד שנפחה ואין ידוע אם נקרע כל העור אם לא גם לא נמצא טפת דם כלל עוד אחז הזאב בצפרנו בעור בטנה נגד מעי' גם שם א"י אם ניקב עד החלל ולא יצא דם כרת מה לעשות בפרה ובחלבה וגבינות. ועתה נתרפאה ולא ניכר שום רושם. תשו' משיבת נפש סי' מ"ח האריך בפלפולו לאסור הבהמה:

סימן נח

תשנ **שאלה** בהמה שנפלה ממקום גבוה. בסי' נ"ח מבואר דנפילה טריפה ואם נפל' בהמה מעצמה אם הית' שוכבת ינתגלגלה ונפלה בכור צריך שיהא גבוה המקום י"ט. ואם הית' עומדת על רגליה כשנפלה או אם יש גם מכריסה עד המקום שנפלה י' טפחים (דהיינו אם הכור עמוק ו' טפחים ומכריס' עד

רגלי' להלך כלל ועמרה כמו חצי שעה בבחמה בריאה וחזרה ושכבה עצמה לארץ לא בדרך נפילה אלא בדרך שכיבה ולא עמדה ואחר מעל"ע שחטוה. תשו' מאיר נתיבים סי' נ"ב העלה להחמיר והב"א הביאו:

תשנ"ג שאלה שור שנפל על הארץ וצ"ע על דגל א'. תשו' נוב"י מ"ת סי' י"ז כתב דאין לחוש לפסיקת חוט השדרה (ואף בצולעת או גוררת שני רגלים הסומך על אחרונים שמסילין בזה אין לתפסו. ונכון להחמיר כ"ה הב"א גם בדעת הניב' והוא בדעת התכ"ש). ואם היהודי לא ראה שנפלה אין לחוש לנפילה אף שהגוי המוכר אומר לו כן. ועוד כ' דאין לחוש לשמא איפסק ניבי כשלא נשמט ולא נשבר. ואם נשמט ולא איפסק ניבי' בהפ"מ יש לסמוך על בדיקתני והב"א הביאו:

תשנ"ג שאלה עוף אחד הנקרא אינדי"ס יושב על הסולם וירד ובירידתו נפל לארץ ונשמט רגל אחד במקום הכשר (רהיינו בפרק שבין הקול' לשוק). תשו' השיב משה חיו"ד סימן ל"א העלה להכשיר (דאין נפילה בעיף רק כשהנפלים קשורים). אבל בבחמה בכה"ג מקרי הילוך יפה (רהיינו אם אירע כך דנפלה לארץ ונשמט רגל אחד במקום הכשר ואח"כ עמד' והלכה על שאר הרגלים צ"ע על אותו רגל הנשמט):

תשס"ה שאלה אורות תורא דערק לאנמא והשינוהו רודפיו גוים והביאוהו לעיר קשור בד' רגליו מונח על השליטין והרודפים אומרים כי מתחלה ברדיפתם אותו נפל לארץ וע"י זה השינוהו ועמד או העמידוהו והמתינו כמו שעה עד שהביאו השליטין מהעיר והובילוהו לבית המטבחים והשוחטים לא נמלכו במורה ושחטוהו. תשו' חת"ס חיו"ד סי' ס"ו העלה דאע"ג רוראי ה' להשוחטים לחוש מחמת נפילה נהי דאם מצאנו בה' נפולה אין לחוש דנפלה בדרך שנאסר'. אבל מה שראינו מונחת על השליטין ורגלי' אסורות בוראי הפילוח אחרים ובהפילוח אחרים אסור אפי' פחות מי"ט. מ"מ יש לסמוך על הפ"ת דס"ל דאף בהפילוח אחרים בעינן ד"ט והשליטין ה' נמור. גם יש לתלות דלא הפילוח רק גדרוה מן הארץ על השליטין יאע"ג דסברא רחוקה הוא מ"מ אין להאשים השוחטים בזה. ומ"מ המחמיר תע"ב :

סימן נח

תשס"ה שאלה מה הוא דין גלורה. בסי' נ"ט מבואר דגלור' שנפשט עורה בין בידי אדם בין בידי חולי טריפה (מחבר וש"פ יבנכרא חסר הניח הפ"מ בצ"ע). ואם נשתתיר מן העור רוחב סלע ע"פ אורך כל השרד' (ואם חסר מרוחב סלע אפי' משהו טריפה. ומאימתי מתחיל שיעור זה והיכן כלה אם מתחיל מסוף הפילין עד למטה מבין הפרשות או ע"פ כל החוליות דהיינו אפילו למטה מבין הפרשות וצ"ע פ"מ). ורוחב סלע על הטבור ורוחב סלע על ראשי אבריה הרי זו מותרת (מחבר וש"פ ובשעת הדחק אם נשתתיר רוחב סלע ע"פ כל השרד' או על הטבור יש לסמוך להכשיר פר"ח ובר"ו ופ"מ). ואם ניטל כריחב סלע מע"ג השרדה או מעל הטבור או מעל ראשי האברים ושאר כל העור קיים כשר. אבל אם ניטל משנים מרוחב הטבור ומעל כל השרד'

תשנ"ו שאלה בכל נפילה (הנתבאר) דחוששין לריסוק אברים אם מהני בדיקה. שם מבואר דעת המחבר דאם לא עמדה אחר הנפילה צריכה שהי' מעל"ע ובדיקה אחר שחיטה (נגד כל החלל מירך עד קדסוד). ודעת הרמ"א דאנן האירנא לא בסימין בבדיקה ואין להתיר רק בהלכ' והכי נהוג. ולא מקרי הלכה רק הילוך יפה ד' אמות כמי קורם נפילת' או כשאר בהמה (כ"כ רמ"א) והגרע"א כתב דלא צריך דוקא להילוך כמו קורם נפיל' או שאר בהמות רק שהלכה הילוך יפה שלא צלעה בה"מ יש להקל. (ואם הלכה וצלעה צריכ' בדיקה בירעין שנפלה ואנן אא"ב וטריפה אפי' עמדה ושהת' מעל"ע ש"ך וב"א ופ"מ ותשו' מאיר נתיבים סימן ושהת' מעל"ע ש"ך וב"א ופ"מ ותשו' מאיר נתיבים סימן נ"ב (דלא קנסה"כ דמצדד להקל בהפ"מ). אבל בלא נפילה אף שצלעה כשר ש"ך ופ"מ). ואם הלכ' ואח"כ אינה לילך כשר. פ"מ והגרע"א. וכל שעמדה והלכה אפי' נמצא שינוי יכולה לילך דינה כמסוכנת ובעינן פירכוס (רמ"א ש"ך פ"מ וש"פ) ימיהו אם הלכה הילוך יפה לאחר נפילה ד"א ואח"כ אינה יכולה לילך כשר. פ"מ והגרע"א. וכל שעמדה והלכה אפילו נמצא שינוי באברים אין חוששין כל שאין השינוי מטריף בשאר בהמה אם עמד' מעצמ' (בר"ו ופ"מ וש"פ בדעת ש"ע). ואם הלכה הילוך יפה רק מנענעת בדאשה כשכור יש לאסור לכתחלה ובדיעבד אם בישלי בלי בדיק' יש להקל. עב"י ופר"ח ופ"מ. והגרע"א מיקל אף בהילוך יפה פחות מד' אמות אלא דאם רואים דא"י להלך ד' אמות או ל"מ:

תשנ"ח שאלה עוף שדרסו אדם ברגליו או טרפו לכותל או שרצתה בהמ' או שנחבט' על דבר קשה. שם מביאר דחוששין ולדידן דאא"ב בבדיקה צריך הילוך יפה (הנתבאר). וכן אם נפל אבן או דבר קשה על גופו אפי' אין גבוה י"ט. אבל אם הוכת' במקום אחר כאבן דעת הרמ"א דא"צ בדיק' והש"ך והכר"ו ופר"ח העלו דאם הוכת' כנגד הריאה צריך בדיקת הריאה (וכן בנפלה מהגג). ולדידן דאא"ב בבדיקת הריאה בעוף טריפה. והפ"מ העלה דאפילו אם הוכת' כנגד אבר אחר טריפה לדידן (וצ"ע אי מהני הלכה):

תשנ"ט שאלה בהמה שנדרסה ברגלי אדם (וכרומה) או שרצתה בדבר שראוי להתרפק באותו רציצה (וידרוס'). שם מביאר דדינו כנפילה ובעינן הילוך יפה. אבל אם הוכתה כאבן נגד אברים הפנימיים צריכין בדיקה אלו אברים וכן אם הבה במקל אפלאג דשרד' ולא מהני הלכה לחוד בזה וצדיבי בדיק' נ"כ נגד אותו מקום שהוכת' (פר"ח ועיין בכר"ו ופ"מ דנוטה גם כן להצריך בדיקה וצ"ע)

תשס' שאלה שיר שנפל מעצמו ולא ממקום גבוה ב"א במקוה שוה ולא עמד ושהה מעל"ע ושחטוהו אם הוא כשר. תשו' נוב"י מ"מ סימן כ"ב האריך וסוים עכ"פ הסומך להתיר בהפ"מ אין לתפוס עליו בכך (דלא כתב"ש סי' ל"ז וכ"נ בתשי' משיבת נפש סי' י"ח). והב"א העלה כתב"ש להחמיר :

תשס"א שאלה שור שהי' כחו חזק בהלכו יותר מסמם שוורים ונפל ואח"כ הולך רק כדרך שאר שוורים. תשו' הגרע"א סי' פ"ג העלה דבה"מ יש לסמוך על בדיקתנו עכ"פ : תשסב שאלה בהמה שנפלה מן החומה ונחלשה מן הנפילה ולמחרת עמד' מעצמה בלא סיוע ולא עקרה

השררה (וכ"ש משל שלשתן כר"י ופ"מ כדעת רמ"א) אף ששאר כל העור קיים טריפה (רמ"א ופ"פ):

שאלה עוף שניטלו נוצתו. שם דעת המחבר להכשיר ודעת הרמ"א להטריף וטוב להחמיר אם נפלו כולם (רמ"א ופ"פ). מיהו אם נפלו ניצותיו מרוב שומנו אע"פ שנשאר ערום (שנפלו כולם) כשר לרעת רמ"א. ויש"ש ובה"י ובל"י אוסרים אף בכה"נ. ובתב הרמ"א דאין לשחוט העוף עד שיגדלו הניצות הגדולות שיש להם קנים (וכ"נ מכה"פ):

סימן נ"ח

תשסח שאלה בהמה אחוזת דם שנבר עלי' רתיחת הדם וגברה מרה אדומה וחלת'. והמעושנת (שנכנס עשן כגופה וגברה עלי' מרה שחורה) והמצוננת (חולי צינה שנבר' מרה הלכנה) או שאכלה סם המות דבהמה אי' שתתה מים הרעים (מים מגולים ויש חשש נחש ומיר אחר שתי' ודאי אסור לשחט' ולאכלה). כפי' ס' מבואר דהרי זו מותרת רק דין מסוכנת יש לה ובעינן פירכוס (כשנראה בה סימני מסוכנת ש"ע יש"פ וה"ה בדגים שאוכלים סם המות שלהם דמותר לאכלם (בל"י) ושתיית מים הרעים עכשיו אין הנחשים מצויין ומותר מיר. ומ"מ בחלת' מיר הוי ריעותא וצריך בדיקה פ"מ):

תשס"ט שאלה אכלה סם המית של אדם או הכיט' נחש וכיוצא בו (כגון שתתה מים הרעים וחלת'). שם מבואר רבשר משום טריפות ואסור' משום סכנת נפשות (ש"ע ופ"פ)

תשע שאלה בהמה או חי' שנפסקו רגלי' או נפסק הבשר לחור. שם מביאר דלא יאכל ממנה אלא ע"י בדיקה (דאיכא לברורי ושמא נשכ' נחש) ולא יאכלנה אלא צלי. ואם היא נשיכת נחש תתפרק ותפול תילחי תילחי וכ"ז במקום שאין הנחשים מצויין אבל במקומות שהנחשים מצויין אף בבדיקה שע"י צלי' אא"ב ואסור משום סכנת נפשות (פר"ח בל"י פ"מ כדעת ש"ע):

תשע"א שאלה בהמה או עוף שנתפס' בדברים אסורים. שם מבואר דעת הרמ"א דמותר. והכנה"ג העל' ראפי'

שאובל דבר אחר בינתיים אסור' (אך אם ישהה מעל"ע אחר שאכלה דבר אסור יש להקל) בל"י בשם כנה"ג עפ"מ ול"ש בח"ד סכ"ה וכ"נ עו"פ להחמיר. יאם לא נתפסמה כל ימי' רק מדברים אסורים דעת הרמא ג"כ לאיסור. ודעת הש"ך ופר"ח וכו"ו דלא כרמ"א אלא אפילו דלא נתפסמה כל ימיה רק בדברים אסורים יש להקל ג"כ. (אך באיסורי הנאה דעת הש"ך להחמיר כרמ"א והכר"ו הוסיף לאפי' נתפס' בחמץ מותרת בפסח. והפ"מ האריך לאסור ולהתיר וסיים העולה מזה דכל שאכלה דברים האסורים בהנאה פ"א מותר לקנות ולאכלה וא"צ שהי' מעל"ע. ואם אכלה כל ימי' דברים המותרים ואסורים תלוי בפליגתא דראשונים אי' יש להחמיר לכתחלה אם כל ימי' או משחרית לשחרית או ינסה מקטנותה מטמאה אסור אף דיעבד לתוס'. ולהמררכי מותר ולא"ה לכתחלה אסור. ובאיסורי הנאה דאפרן אסור יש לעיין:

תשע"ב שאלה ציד שצד עוף שאינו מצוי בשוב ובקבלה שהוא עוף טהור ונפסק רגלו מן הארכובה ולמטה אי' יש לחוש לנשיכת נחש. תש"י שבו"י ח"ב סי' ס"ג העלה להחמיר והב"א הביאו:

תשע"ג שאלה ע"ד שחיטות הבהמות בעת ששכיח הדבר בבהמות ואין שוחטין שום בהמה רק אם יש (אטעס"ט) עלי' שקנו אותה מכפר נקי אם רשאים להתיר לשחוט אפי' בלי (אטעס"ט) אלא שיראו אותה מבינים ואמרו שהיא בריא'. תשו' בגרי כהונה העל' להחמיר מצד המנהג ביש חשש שכבר פגע בה חולאת. אבל אם ידאו בקיאים ויאמרו שלא נגע בה חולאת אין חשש לאסור וכן נהגו בעירו אלא שהשוחט הוסיף מרעתי לראות אחר המרה אם היא מלא' וגדוש' ואם היתה חסרה הטריף אותה. ועתשו' שבו"י ח"ב סי' נ"ז שנשאל ער"ו ואודית החלב שחלבו מהם ואח"כ מתו אי' מותר החלב. וכתב דאם יש נגע למראית עינינו יש לאסור ואם אין נגע רק חולי יש להכשיר אך מצטרף לתרתי לריעותא והחלב אין לאסור רק אם היתה חולה בשעה שחלב' ואחר שעה מתה יש לאסור מחשש סכנה אבל לא מרינא:

תשע"ד שאלה עגל שינק מפרה שנדרסה מזאב במקום דיש לחוש לנשיכת הסמנים. תשו' פ"י סי' ר' העלה להתיר העגל והב"א הביאו:

הלכות מתנות כהונה סימן ס"א

ושה וה"ה לכל בהמה טהורה (וא"צ לברך על נתינת מתנות כהונה כי משלחן גבוה קא זכי פר"ח וכו"ו וב"א בג"ש). אבל לא בחי' ועוף. והמנהג שלא ליתן בחוץ לארץ מת"כ (מחבר ופ"פ). וכו"ו תמה למה אנשי מעשה המחמירין בדקדוקי מצות אין נוהגין לתת המתנות לכהן בזה"ו לקיים מ"ע של תורה. ואפשר היאיל דבעו"ה אין לנו כהן ידוע רק כהני חזקות. וב"מ במ"א סי' ר"א ועיין מ"א סי' תנ"ו ובתשו' חת"ס סי' רל"ו ותשו' כ"א חא"ח סי'

א שאלה אי' חייב ליתן לכהן מתנות כהונה בזה"ו (הורוע והלחיים עם הלשון והקבה). כפי' ס"א מביאר דעת המחבר בש"ע (בשם רוב הפוסקים) דמתנות כהונ' נוהגות בכל מקום בין בארץ בין בח"ל בין בפני הכית בין שלא בפני הכית. ואינו נוהג אלא בבהמה שנשחטה ונעשה כשירה. ואם נטרפה אפילו רק מחמת חומרא מ"מ כיון דגם לכהן שייך החומרא א"צ ליתן (פר"ח וכו"ו והב"א וג"ש ופ"פ דלא כמשכצות). ובשור

בבישול ואין שום היתר בכל זה אפי' בה"מ ואבר זה אסור ליתנו לב"נ מדינא (ל"ש):

ד שאלה יתרת העומד במקום שאינו מטריף (כגון יותרת הכבד או טחול או כוליא או רגל שעומדים במקום שאינו מטריף וכדומה) אי הוי כמדולדל משום יתר כנטול דמי. שם מבואר דמותר לאכול כיון דמחובר יפה ובריא הוי כנוף הכהמה (רמ"א ו"ש"פ):

ה שאלה ביצי זכר שנתלשי ועדיין הם מעורים בכיס. שם מבואר בש"ע דאסור לאכלו מצד מנהג שנהגו ישראל שלא לאכלו מפני שדומה לאבמ"ה (מחבר ו"ש"פ):

ו שאלה כל מקום שנשבר העצם בענין שאין הכהמה או העוף נטרף בו (עיי' בס' נ"ה) היאך הדין כאותו האבר הנשבר. העלה הל"ש סי' דאיתו האבר הנשבר אסור (סי' נ"ה בש"ע) מדרבנן ונוהגין לכתחלה להשליך כל אותו האבר אפי' מה שלמעלה מן השבירה ואפי' העו"ב שלם סביב השבירה בלי שום נקב (בה"י דלא כמ"י). ואם האבר הוא דבר חשיב או א"צ אף לכתחלה להשליך רק עד מקום השבירה ממש (רהיינו שמשליכין העצם מן השבר ולמטה והבשר משליכין עד מעט למעלה מהשבור). אבל אם גם הבשר נפסק ונפרד במקום השבר או א"צ לחתוך גם מבשר ולמעלה מהשבירה כלום (ל"ש דלא כפ"מ כדעת הש"ך דמתיר באבר חשוב לגמרי ולא להשליך כלים בלא ריעותא כלל בעוב"ח או ביש ספק אם יצא לחוץ) מדינא מותר ליתן אותו האבר לב"נ אפי' אעוב"ח כלל את מקום השבור (ש"ך סנ"ה) רק כיון דבהפסד מועט הוא נכון שלא ליתני לב"נ אפי' אם עוב"ח נזיר משום אמ"ה (ש"ך ופ"מ שם ול"ש) וכ"ז רק לענין לכתחלה דצריך להשליך האבר (כנתבאר):

ז שאלה היאך הדין בדיעבר אם נמלח האבר או נצל' או נתבשל עם בשר אחר. שם (בס' ס"ב) העלה הל"ש דאם נשבר במקום שעושה טריפה אם נחתך רק שאנו מכשירין בהפ"מ הבהמ' או העוף כשידעין וראי שלא יצא לחוץ ומשליכין האבר מדרבנן אוי בדיעבר אם נמלח או נצלח או נתבשל עם בשר אחר שרי אפי' ליכא ס' נגד האיסור. ומ"מ אותו האבר ישליך אח"כ ואם נשבר במקום שאין עושה טריפה כשנחתך (כגון נשבר היר רחוק מהניף או גף בעוף או רגל למטה בארכוב') או ל"מ היכי דידעין כוראי שלא יצא השבר לחוץ דרך נקב (כגון שאין נקב בעוב"ב) ונמלח או נצלח או נתבשל עם בשר כוראי מותר אלא אפי' ספק יצא לחוץ (כגון ספק אם הי' נקב בעוב"ב או אפי' יש נקב רק שעוב"ב ח"ר כריני חיפוי. וכן היכא שלא נבדק אם הי' עוב"ח"ר עד שנתקללל ושוב א"א לבדקו) שרי אפי' ליכא ס' נגד האיסור אם נמלח או נצלח או נתבשל עם בשר אחר ומ"מ אותו האבר ישליך (פ"מ ברעת הש"ך בסנ"ה סק"ג ול"ש שם והיכא דראינו שלא הי' עוב"ח"ר כריני חיפוי האמור. וכן אפי' הי' עוב"ח"ר רק שידענו שיצאת השביר' פ"א לחוץ דרך הנקב אם אין הפ"מ צריך ס' נגד האבר אפי' במליח' וכ"ש בצלי' ובישול (פר"ח מובא בפ"מ דלא כט"ז ועוד פוסקים דמקילין לגמרי במליחה). ובהפ"מ יש להקל במליחה ע"י קליפה ובצלי' ע"י נטילה

ס"מ

סי' ו' ושם בג"ש. אך כתב קבר"ו דאנשי מעשה נותנים להולכי לא"י מעות לקנות בהמה ולהיות שלוחים לקיים שמה מצוה זו כי שלח של אדם כמותו עיי"ש). ומ"מ אם ירצה אחר ליתן לכהן בחוץ לארץ לקיים מ"ע זו לית בי' משום יוהרא (כר"ו בשם מהר"ם) עכשיו נוהגין במתנות (פר"ח ובר"ו ו"ש"פ דלא כבה"י):

הלכות אבר מן החי סימן סב

א שאלה אימת אסור משום אבר מן החי. בס' ס"ב בש"ע מבואר דאמ"ה אסור בין בבחמה בין בחי' בין בעוף (חוץ ברבים וחגבים דאינו נוהג כר"ו פר"ח פ"מ). ודוקא בטהורים לפיכך אבר הפורש מן החי בין שיש בו בשר גידין יעצמות בין שאין בו אלא בשר לבד כגון הלשון וטחול וכליות ובצים (ו"ך) וה"ה כבר כשהוא שלימה (מפ"מ). ואפי' הפורש מבהמה ועדיין היא בתוכה כגון שנחתך מהטחול או מהכליות ונשארה החתיכה בתוכה אסור ילוקין עליו (עפ"מ. אבמ"ה דלוקה בכזית בין שאכלו אבר שלם או חצי כ"פ הר"ס. ואם חלקו כזית זה בחוץ אין לוקה הא כל שיש כזית אף בחצי אבר לוק' פ"מ. וא"כ דעת תוס' ונ"מ לעדות וכרימה):

ב שאלה בשר הפורש מן החי. שם מבואר בש"ע דאסור משום בשר בשדה טריפה וה"ה היכא שחתך מבשר שבתוכו חייב משום בשר בשדה טריפה ואסור ליתני לב"נ (פ"מ ונ"מ לענין ברי' דאמ"ה הוי ברי' ואינו בטל. ובשר מן החי דין בשדה טריפה יש לו ובטל. ויש נ"מ ג"כ לענין מלקות דאמ"ה אע"פ שאין עליו כזית בשר ליסין ובשר מן החי כל שאין כזית בשר אין לוקין עליו עפ"מ. והכר"ו כתב עוד נ"מ לענין מבטלין זא"ז):

ג שאלה אבר או בשר המדולדלים. שם מבואר בש"ע דאם אינו יכול לחזור ולחיות אפילו אם לא פירש ממני עד לאחר שחיטה אסור. ואם מתה הבהמה רואין כאלו נפל מחיים ולוקין עליו משום אמ"ה. ואם יכול לחזור ולחיות אם נשחטה הבהמה מותרת ואם מתה אינו חייב משום אמ"ה אלא משום נבלה ובמדולדל ממש שנעקר ממקומו לגמרי ומחובר קצת או אין חילוק באם חופה אלא כל שיכול לחיות הא כשנשטט ממקום האבר ועדיין מעורה בנידן במקום שאינו יטרף הבהמה מותר האבר באכילה אף באין עוב"ב חופין את רובי אך המנהג להחמיר (רמ"א) לרעת הש"ך ובה"י ול"ש אפי' בעוב"ח"ר (ועפ"מ) ובל"י בשם כנה"ג ואו"מ העלה אף למנהגא להתיר בעוב"ח"ר (וג' חילוקים הם אם נשבר העצם תלוי ברין אף עוב"ח"ר וכנשטט אף אם אין עוב"ב ח"ר מותר אלא שנהגו לאסור. ומדולדל לגמרי היינו שאין מעורה בנידן אין חילוק באם עוב"ח"ר רק בבלי שיכול לחזור ולחיות. אמנם לדידן בנשבר ועוב"ח"ר אסור משום מצות פרוש דשמא כבר יצא פ"א לחוץ ולא נתרפא פ"מ ועיי"ל בס' נ"ה). ואם אינו מעורה בנידן כלל ובענין שיש להסתפק אם אפשר לחזור ולהתרפאות אסור ואוסר אף במליח' יצלי' עד ס' וכ"ש

לחזין אבל אם יצא השבר דרך הבשר לפניו לתוך חלל הבהמה
אע"פ שיצא לגמרי מן הבשר אף העצם מותר אלא רמ"מ לכתחלה
יש להשליך אותו העצם אפי' למעלה מהשבירה ואפי' בלא יצא
כלל וכ"ש ביצא לפניו:

הלכות בשר שנתעלם מן העין סימן סג

א **שאלה** המיצא בשר בשוק. בס' ס"ג מבואר דמד"ת הולכים
אחר רוב המצויים בשוק ההיא ישראל אע"פ
שרוב העיר ורוב טבחי גויים (או אפילו בשוק רוב המצויים
גויים רק ידוע שבמקום הנמצא ריב המצויים ישראל) הבשר מותר
דתלינן דמרוכ נפל (ש"ך וש"מ"ה וש"פ בדעת ש"ע) ואם השוק
ההוא אין מצוין שם בני אדם תדיר (רק כשאחד מהעיר צריך לו
הולך לשם ולא נודע מי ההולכים ייתר) בהא אזלינן בתר רוב העיר
(וכן אם לא נודע מי הם מצויים במקום הנמצא אזלינן בתר רוב
אותו השוק) ובעיר שרובה גויים אם כל טבחי העיר ישראל כשר
(אם בשיק לא נודע מי המצוי ביותר אבל אם מיעוטה גויים רק
באותו שוק רוב גויים מצויים אין להתיר מחמת כל טבחי ישראל)
אבל אם גם טבחי גויים בעיר אע"פ שהם מועט לא שרי כ"א כשנודע
בבירור שגם אחר הצידוף טריפות דישאל עם טבחי גויים איכא
רוב כשרות באיתו הזמן (כגון בימי עינויים אזלינן בתר אותו
זמן שעומד בו ולא אזלינן בתר כל השנה אף דבכל השנה הטריפות
רבו ש"מ"ה וש"פ. כתב ח"ד אם נמצא בשר ביום שהכשרות
הן רוב ויש לספק שהבשר מונח כאן מכמה ימים מצדפין כל
הכשרות מאותן ימים) ס"ל דמצטרפין יחד חולק ומתיר אפי'
ברט"י דלא מצרפינן. וכ"ז מד"ת אבל כבר אסרו חכמים כל הבשר
הנמצא בין בשוק בין ביד גויים אע"פ שכל המוכרים וכל השוחטים
ישראל אסור משום בשר שנתעלם מה"ע (ס"מ היכא שנמצא בשוק
או ביד גוי אלא (אפילו הליקח בשר והניחו בביתו ומצאו כמו
שהניח רק שהעלים עינו ממנו אסור (וה"ה בהמה שלימה דמשום
שמא שרצים החליפותו או כה"ג תי"ב שפ"ח ב"ע כר"ו ובל"י
ופ"מ) ולא שרי כ"א כשהי' ל' סימן או טביעת עין או צרור וחתום
או שתלאו במסמר (באופן שאא לעוף ושרץ ליטול ולהניח) כ"ה
הש"מ"ת. והש"ך העלה (כרשב"א) דאם מצאו בשר שנתמה"ע
במקום שהניחו מותר אף ברוב טבחי גויים. והפ"מ ג"כ העלה
כן דמצאו במקום שהניחו אף ברוב טבחי גויים מותר מה"ת
ומדרבנן. ואם מצא במקום אחר אם רוב טבחי גויים אסיר מה"ח
וברוב טב"י שרי אם הוא במקום שאין שרצים ועופות מצויי' שם
ובמקום המצויי' עופות אסור אף ברוב טבחי ישראל ואם נמצא
שלא במקום שהניחו ויש לתלות שבני הבית טלטלוהו לכאן לאיזה
צורך כתב הש"מ"ת להתיר (אם לא בנמצא בארץ או בשאר מקומות
שאין דרך בנ"א שיניחו בשר לשם או שהי' החרד סגור אי שידע
ההולכים בבית ואומרים שלא טלטלוהו או תלה הכלי מלא חתיכות
בשר ונשבר הכלי ונפלו חתיכות לארץ או שנאבד ממקומו הבשר
אפילו

(פ"מ יט"ו ול"ש וש"פ) אבל בבישול ראוי לאסור אף בה"מ רבעי
ס' ואף חתיכה נ"נ אמרינן בי' רק דרין איסור רבוק אין נוהג בו
(כ"מ מש"ך שם). וכתב הפ"מ המיקל בהפ"מ לעת הצורך
אפי' בבישול בלי ס' אין גיערין בו וישליך האבר אח"כ. ודע דכל
שאנו רואין עכשיו שהי' עיב"ח באופן דאסור האבר מדינא
ל"א שמא פ"א הוי חופין רק שנתקלקלו אח"כ והוי ספיקא דרבנן
דבכל האיסורין אזלינן בתר שעת מציאתן (ס"ז). וכ"ז ברלא
נקשר כלל אבל אם נקשר שאשי"י אין צריך אפי' לכתחלה להשליך
את האבר אפי' אין עובח"ר. ואם נשבר ונקשר שבר על שי"י
דינו כאילו לא נקשר כלל (עי"ל סנ"ה) אכן היכא רואין שים נקב
ודיעותא בעו"ב אז מהני נקשר אפי' שעשי"י דאין צריך להשליך
האבר כלל אפי' לכתחלה (ש"ך שם ופ"מ ול"ש דלא כט"ז):
ח **שאלה** נשמת אבר ממקומו ולא יצא לגמרי מחורו רק שניזון
במקומו תיך האסיתא (דכבר נתבאר דהמנהג
לאסור לכתחלה ואפי' בעובח"ר לדעת הש"ך ובה"י ול"ש). היאך
הדין בהאבר בדיעבר אם נמלח או נצלח או נתבשל עם דברים
אחרים. שם העלה הל"ש דבאין הפ"מ יש להתיר במליחה ע"י
קליפה ובצלי ע"י נטייל אבל בבישול צריך ס' (ט"ז בסימן נ"ה)
ובה"מ מותר אפילו בבישול בפחית מס' (ס"ז). וכ"ז אפילו
אין עוב"ח כלל ואם נשמת וחזרה ונתרפאה אח"כ לגמרי מצלעתה
והולכת כדרך כל הבהמות שרי האבר גם כן ולא מיקרי נשמת
אלא שלא יצא מחורו רק ניזון שם במקומו אבל אם יצא מחורו
לגמרי דינו כנשבר (שנתבאר). ואם יצא מחורו לגמרי ואח"כ
הוחזר האבר לחורו אפי' ביד אדם ושוב נתרפא אח"כ לגמרי
מצלעתה שרי האבר. אבל אם ערין צולעת אף שהוחזר האבר
לחורו לא יצאת' מכלל נשבר ודינה כנשבר ולא כנשמת. וכתב
הל"ש דכ"מ שאמרינן בס' זה שצריך להשליך האבר אף בדיעבר
כשר מ"מ אין ליתנו עכ"פ לכתחלה לב"ג. ולכן צריך המורה
להזהר בבא לפניו שבורה או שמוטה במקום שמטריף (ס"מ היכי
דנשבר' במקום שעושה טריפה ויצא לחוץ דאסור ליתנו לב"ג
מדינא אלא אפי' בנטרפ' מספק יצא לחוץ) אף שמטריפי צריך
ג"כ לחתוך האבר ולהשליכו כי השואל לא יבחיין וימכור הכל לגוי.
ועוד כתב שם דהיכא דנמצא האבר נשמת או נשבר באופן שיש
בו ספק אם נעשה קודם שחיטה או אחר שחיט' או במקום שנתבאר
בס' זה דאסור האבר אף בהפ"מ אז כשיש ספק זה שרי בהפ"מ:
ט **שאלה** צלע שנשבר בהמה א' בעוף במקום שאינו מטריף
(עי"ל בס' נ"ד כגון דליכא רובא או שהשבר
מחציין כלפי קרקע). שם מבואר בל"ש סי' י"ד דאם נקב השבר
את העור ויצא לחוץ דרך הנקב אז אותי העצם אסור משום
מצות פרוש (ככל מה שנתבאר ברנ"ל שנשבר כן בצלע שנשבר).
ואם חזר ונקשר דינו (כמו שנתבאר לעיל ברנ"ל) ויש בו חילוק
בין שאשי"י ובין שעשי"י (כיון דנשבר במקום דאינו מטריף
מהני שאשי"י עי"ל בס' נ"ד) רק הכא בצלעות אין האיסור האבר
רק בעצם עצמו ולא בבשר שעליו (ואינו דומה ליד וגף ורנ"ל
שנשבר):

י **שאלה** צלע שנעקרה (שיצא לגמרי מתוך האסיתא או שלא
יצא רק ניזון ממקומו). שם העלה הל"ש דדינו
כנתבאר לעיל בנשמת. וכל זה אינו רק אם יצא השבר דרך העור

א' שאלה א' שמצא סכינים ברחוב היהודים ומצוי ג"כ גוים ברחוב זה כי הוא מקום מעבר לרבים ובפרט ביום חגם שאז עוברים הרבה גוים. תשובת ש"י התיר הסכינים בלי הנעל' וליבון והבל"י וח"י חולקים ומצריכים הנעלה (אבל בחריצי חלב מורים דא"צ הנעלה) ואם נמצא בחצר או בבית ישראל אם רוב הנכנסים ישראלים מותר וכן הדין בנמצא גבינה בשוק (ח"א וכו"ז סי"ב):

ב' שאלה חתול שלקח ירך של אוזא ונעלמה מהעין ואח"כ השיגו אותה ונטלו הירך ולא הכירו בט"ע אם הי' אותה החתול וגם הירך לא הכירו. בס' כנפי יונה מסופק בזה אם יש להתיר ובנידן זה צריך לעיין אם רץ החתול לרחוב או רק בעליה כשר :

ח' שאלה אם רוב המיכרים ישראל ואצל המוכרים גוים יש בשר יותר ממה שיש אצל המוכרים ישראל אם אולינן בתר מספר בשר או מספר המוכרים. ח"ד העלה דהלך בתר מספר המוכרים (ועי' בס' ק"י מ"ש בשם נוב"י וב"א ועי' ח"ד שם סק"ז):

הלכות חלב סימן סד

א' שאלה איזו חלבים מותרים באכילה ואיזה אסורים באכילה. בסיומן ס"ד מבואר דחלב שור וכשב ועז ושל שאר בהמה טהור' אסור (ש"ך וכו"ו בדעת ש"ע) וחלב חי' מותר (ובהמ' טמאה אע"פ שחלבה אסור אין איסור משום חלב רק משום טמאה ונ"מ לענין הנודר מדבר שאסור משים חלב ט"ז ועוד נ"מ להחשוד ש"ך) וכיו חלב' אסור (וג' מיני כוי יש כוי הבא מבחמ' וח'י' אם אמו בהמה דין הולד כבהמה וחלבו יש בו כרת יאם אמו חי' חלבו אסור מספק ואין לוקין וכוי הבא מעז וכבש אין ספק וחלבו יש בו כרת וכוי שהוא ברי' בפ"ע חלבו אסור מקרא דכל חלב. פ"מ):

ב' שאלה השוחט את הבהמה ומצא בה עובר בן שמונה חי או ב"ט מת או אפילו ב"ט חי ולא הפריס ע"ג קרקע. שם פלוגתא י"א (הרא"ש והרי"ף) דחלבו וגידו מותר רק דמו אסור וי"א (הרמב"ם) שאם שלמו לו חדשיו ומצאו חי אע"פ שלא הפריס ע"ג חלבו וגידו אסיר וחייבים עליו כרת ומוציאין ממנו כל החוטין והקרומים האסורים כשאר הבהמות (כמו שיתבאר וכן העלה הב"ח וש"פ בדעת הש"ע):

ג' שאלה איזה חלב. שם מבואר דעת המחב' וכו"ה הש"ך וש"פ דחלב הוא כל שתותב קרום ונקלף (עשוי כשמל' כמתרגם) ודעת רש"ל והגרע"א דקרום ונקלף לחוד (אפי' בלא תותב חלב וכן המנהג) ודוקא שלא הי' הבשר חופה אותו (ט"ז):

שאלה

אפי' הוחזר אח"כ למקומו ואין שום סכרא לתלות בבני אדם בכל אלו הבשר אסיר בלא סימן או ט"ע דרגלים לדבר שע"י שרצים ועופות נטלטל שמ"ח) וכתב הפ"מ בשם בל"י דיש להזהיר שיש שוחטים שחוטמין עם החתימה על שעוה (חותם ואק"ס) שלא יעשה זאת דהא בקל יכול לזייף. אם יש מומר בעיר לא מהני תיבות לסימן וכן יש גוים שמזייפין לכן יכתוב סימן יפה:

ב' שאלה נטלו עוף או שרץ בפניו ונעלם מעיניו וחזר והביאו. שם מבואר דאסור אפילו בשר שבעיר רובו כשר חיישינן שמא ממקום אחר הביאו ובעי סימן או ט"ע (שמ"ח וש"פ):

ג' שאלה הניח כמה חתיכות בשר במנין קשירים יחד ומצא אחר חסר. שם מבואר בין שמצאן קשורים בין מותרים (ואפילו הניחן קשורים ומצאן מותרים) הרי הוא כמצאן שלא במקומו (הנתבאר) ואם הניחן מותרין ומצא אחד חסר לא חיישינן להנותרים ומ"מ בדליכא הפ"מ יש להחמיר (שמ"ח). והפ"מ כתב דאם קשורים יש לאסור ברוב טבחי גוים אבל ברוב טבחי ישראל מותר ולא חיישינן. ואם אינו יורע מספר שהניח בכל גווי תולין להסל. ותקנו חז"ל שלא לקנות בשר מגוי אע"פ שכל טבחי העיר ישראל דחיישינן לטריפות דשכיח. ותו דאם הי' מותר לקנות מגוי הי' ברין לאסור למכור טריפות לגוי שמא ימכרנה לישראל וזה הפ"ג (פ"מ ועכשיו מותר למכור נבלות וטריפות שהרי אסור לקנות ממנו שישראל מכר לגוי ואמר שכשר' שמ"ח) ובכ"מ שנוכר בס' זה דמהני טב"ע היינו דדוקא בחתיכה ששבעת' היין היטב מעיקרו ודקדק בראייתו. ואפי' עם הארץ נאמן בטב"ע דלא חשיד להכשיל באיסור (וכתב הכר"ו ואפילו לא ראה אותו קידם אברה להדיא ובאופן זה לא מהדרין אברה מ"מ כאן מהני) וה"ה אשה נמי מהימנא בטב"ע באין איסורו דאורייתא. וקטן אין להאמינו באיסורין (שמ"ח עפ"ה ותב"ש ופ"מ). וכ"ה הכר"ו רגם ביה"ש או ניקור מגיד הנשה אף דלענין טריפה ל"ה סי' לענין זה הוי סימן:

ד' שאלה שור שהי' בו סימן והקצב חתך השור לשנים והשוחט אמר שיש לו טב"ע שהוא חלק הב' מאותו השור ועוד שהם מתאימות. שם העלה הב"י בשם ח"צ להכשיר וכו"ה הפ"מ:

ה' שאלה חבית של שומן אוזית שלקח א"י מבית יהודי למשכון ועמד שם בחדר משכבו ב' או ג' ימים והכיר שהי' חתיכות ולא כבתחילה תשו' נ"ש מובא בפ"מ להתיר. ות' נ"ש שם מחלק בטב"ע דע"ה אינו נאמן בט"ע קל. והפ"מ כתב ולא ירענא לחלק וכפי הנרא' בעינן שבעתן העין ות"ח וע"ה שווין בזה (בה"י). יכה"ג מזהירין על השו"ב אצל הגוי לציון בחותם על הבשר דוקא הפרשה דשבוע זו (וגם היום כדי שידעו מתי יעבור ג' ימים) וגם תיבת כשר. (ומה שאנחנו נוהגין ששולחין ע"י גוי לשו"ב לשחוט על סימן אי ע"י כתב כששולחין ע"י גוי לשחוט צריך השוחט לכתוב כמה עופות ששחט וגם אותו היום. מעשה בטבח א' גוי שהי' קולףהכתב קליפה דקה והי' מרכיבה במקום אחר ויורע הדבר והכרותי שום יהודי לא יקנה מהמקולין אפילו שיש עלי' כתב אם לא ימשמש יפה על הכתב לראות שלא נקלפה ממקום אחר והושמ' במקום זה פ"מ):

אמה מכאן ואורך אמה מכאן (מחבר). וי"א שאין צריך אורך אמה ממש ולכן נהגו להקל למדוד בזרוע ואין מצריכין אורך אמה בצמצום וא"צ להסיר רק הקרום עם הדבוק בו שעל אורך אמות אלו אבל לא השומן הדבוק בטבחי שתחת הקרום וכן נוהגין (רמ"א וכו"ו ופ"מ ושער אפרים דלא כת' בי"ד ושי"י וסיים הפ"מ להלכה אין לנו רק דברי הרמ"א ומי שרוצה להחמיר ולאסור כל השומן מדיש מעיים מן הקיבה מ"מ אם נקבו הדקין שם ושומן סתם כשר אבל אם גם השומן נקב רק הקרום והחלב שעליו נשאר שלם ווראי ל"מ סתימה) ואם הטבח משך הדקין מן הבחמה בעורן חמין נשאר החלב שעל ראש הדקין עם הדורא דכנתא ולכן הבא לאכול מן הדורא דכנתא יגורר אמה מן החלב לצד הקיבה ואם לא נודע מקומו צריך לגרור ולגלה סביב עביו כדינר זהב במקום שנסתפק בו (ומטעם זה ניהגין להסיר כל הקרום מהדורא דכנתא דבהמה בכל בהמות) ונוהגין במדינות אלו להסיר הקרום שעל כל הדקין בהדורא דכנתא דעגל (משום שנשארים הדקין עם הדורא דכנתא ואוכלים הכל ביחד) ע"כ מסירין כל הקרום שלא יניחו ג"כ שעל ראש הדקין. ונהגי ליקח הקרום משני הצדדים (משא"כ בכבש שאין דרכן להניחן ביחד וניכר ראש הדקין) אבל יש להחמיר ולקח הקרום משני צדדיו גם בכבש (רמ"א) ונהגו במדינות אלו להחמיר גם בבמה' ונוטל הדורא דכנתא ומקליף עלי' קרום של חלב ממקום שמונה עלי' כבד לבן (מפני שזה הצד סמוך לחלב שעל הקרב) ואם איזוה צד צריך לקלוף משני צדדיו. ונוהגין ג"כ לחתוך אמה מהדקין המחובר לקיבה ואורך אמה מן הדקין הסמוך לסניא ריבי וגם סניא ריבי עם החלב שביניהם שקורין גער"א בלע"ו (ונוהגין להסיר הבליטה קטנה שקורין דומי"ן בל"א) וגם קצת מאיתה חתיכה הדבוק בפי הטבעת (שקורין טאבח"ע) ומשליכין והמותר מנקרין ומושכין הקרום ממנה לערך אמה וגם מסירין משם חוט ארוך שמונה עלי' עם השומן שאצלו ושפיר דמי (בע"ה וס"נ ויו"א):

יז שאלה הדורא דכנתא של עגל שנמלה בלי ניקור כלל. תשו' עבה"ג העלה דצריך לשער אם יש ס' בדקין עצמן נגד חלב המרובה (אם חלב של אמה א' הרבה ובאמה ב' מעט) והקרום של אמות אלו הכל שרי אבל אם אין שם ס' רק ע"י צירוף בשר אחר שנמלה עמו אז חנ"נ וצריך ס' נגד כל הדקין שהחלב רבוק בהן והדקין עצמן אסורין ובלקח"ק העלה שא"צ ס' רק נגד הקרים של כל מדקין וכדיעבד אין לאסור כלל וא"צ ס' כ"א כנגד אמות אלו:

יח שאלה קרומי חכוליא. שם מבואר דחכוליא יש עלי' ב' קרומים העליון חלב גמור וחיבים עליו כרת והתחתון והחוטין שבה אסורים יאין חייבין עליהם ונוטל חכוליא ומעביר קרום העליון הוא החלב שעליה ונוטל הסכין ומחתך בתוך חכוליא ונוקד איתו שורש של גיר חכוליא עם קצותיו הנראין מבחוץ וכן לכוליא השנית (בע"ה וס"נ) וכת' רמ"א דאם לא חטמו אחריו והניחו תוך חכוליא לכ"ע מותר אפילו אם נתבשל כך (יכ"ש במליחה וצ"י) ודווקא מה שבתוך חכוליא אבל מה שעל חכוליא לכ"ע אסור (וכ"ה עו"א):

יט שאלה יתרת הכבד. שם מבואר דצריך לנקר קרים העליון של צד הכבד משום חלב הקרב המונח עליו

מש"ה

ד שאלה חלב הכסלים וקרום שעליהם (החלב שעל הכסלים תחת הכליות ונראה כגובה הכסלים). שם מבואר דאסור. וכל אלו החלבים אין לחוש להם אלא באחוריים של בהמה (ובל ניקור אלו החלבים צריך דאי' מן הבקי בניקור רמ"א) אבל בחציבהמה של פנים אין בהם מהחלבים אלו רק קצת מן הקרום שעל חלב הכסלי' הנשאר שם בראש' למעלה מהטבור בחלק הפנים וצריך להסיר אותו הקרום משם (רמ"א). כמו שיתבאר וכתב יש"ש טוב להחמיר שלא לאכול בשר אחוריים כי אף למדן אין יכול לכאור זה היטב מתוך הסדר. וכת' בה"י נוהגין ליקח מן הכתף שקורין פלייצ"ע הגיד שמנו שיש סביב הגיד ובדיעבד אם לא ניטל השומן מותר לחה"פ ובל"י ופ"מ):

ה שאלה חלב שעל ההמסס וכיה"כ (השמלה שקורין פרים' וזהו החלב שעל הקרב) מבואר בש"ע וש"פ דאסור וענוש כרת (וחלב המסס וביה"כ נמי בכלל הקרב ואסור פר"ח משא"כ חלב הקב):

ו שאלה חלב הרבוק לכרס שתחת הפרים' (קרום פרום על הכרס שקורין בל"א טריפה ליילי"ך או נע"ץ ותחת אותו הקרום יש חלב רבוק בכרס עצמה). שם פלוגתא י"א (רבינו יואל) דמותר וי"א (רבינו אפרים) דאסור ככל שאר חלב וכן המנהג בכל מקום (בר"א. רמ"א) ונהגין במדינות אשכנ"ז להסיר הקרים וחלב שתחת הקרום אשר על הכרס. גם נוהגין לפתוח הכפולים ולהסיר החלב שבין הכפולים מלבד בני ריינו"ס דנוהגין במקצתן היתר (בר"י) ואין מוחין בידן שכבר הורה להם זקן (רמ"א). וכתב הב"י ור"מ בשם מרדכי דלרברי הכל צריך להסיר הקרום שתחת המכסה ממעל לאותו חלב שעל הכרס ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו הקרום. וכתב הב"י בשם הכנה"ג דאם רצו לבטל מנהגן ולנהוג מכאן ואילך לחומרא רשאין לעשות ואין כאן זילזול הראשונים וכ"ה אחרונים). ובכל מקום שנוהגין בו איסור דינו כשאר חלב לבטלו בס' בדיעבד אפילו במליחה וצ"ל וכ"ש בבישול (כמבואר בס' ק"ה. רמ"א. אך כתב הט"ז ופ"מ שאין אומרים בו חנ"נ להצריך ס' נגד כל החתיכה שזה החלב רבוק בו) אלא מ"מ א"צ ס' רק נגד החלב וחתיכה עצמ' אסורה (אבל בחלב הקבה אפי' בדאורייתא נראה דאמרינן ב' חנ"נ) ולענין הכלים של בני ריינו"ס. דעת רמ"א להתיר הכלים (אבל בגוף האיסור או מה שנתבשל עמהן אין להקל אם לא הי' ס'. מהרש"ל וט"ז ופר"ח וכו"נ דפ"מ. אבל הכר"ו סובר כדעת הש"ך בדעת רמ"א דאפילו יש תערובת מחלב הרבוק לכרס בתבשיל שאינו בטל בתבשיל אין (מונעים מלאכול):

ז שאלה חלב הקיבה. שם מבואר דחלב שעל הקשת אסור מה"ת מן הדין (שהוא תותב קרום ונקלה) וחלב שעל היתר דעת המחבר דאסור ממנהגא (דנוהגין לאסור כר"י) ודעת רמ"א דמדינא אסיר ולכן אין להקל בו (עפר"ח וכו"ו ופ"מ) וצריך להסיר הקרום וחלב שתחתיו (היינו במקום שיש קרום ונקלה ואפילו במקום שאין שם קרום וא"א לקלוף אלא בכחות יתחבולות אין שם חלב אפי"ה נוהגין קליפה בין בקיבה בין בכרס):

ח שאלה חלב שעל הדקין. שם מבואר דאסור באורך אמה משמתחילין לצאת מן הקיבה ומשם ואילך מותר וי"א שראש המעי הוא המעי שיוצא בו הריעי שהוא סוף המעיים שצריך לגרור החלב שעליו ויר"ש יצא ידי שניהם לגרור אורך

לא נאסר הבשר ואין מכין העושה כן אלא מלמדים אותו שלא יעשה (מחבר) ואם עשה מותר רק ישפשה הבשר היטב (רמ"א):

טו שאלה אם מלח הבשר קודם שהסירו הקרומים והחוטין האסורים וניד הנשה. שם מבואר דלכתחילה פשיטא דאסיר ואם מלחם בדיובר צריך ס' כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר דק"ל בס' ועיי' בס' ק"ח. ובהפ"מ יש להקל במליח' וצ"ל להתיר ע"י קליפה (ברמ"א כתב הפסד קצת אבל מהרש"ל ובה"י גרסו הפ"מ) אבל בבישול אין שום היתר. ואם אין ס' בחתיכה נגד האיסור חנ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה ואם יש ס' שאר בשר מותר והיא אסור' (ט"ז בשם רש"ל ופ"פ) ות' נ"ש שי"ט העלה דהעיקר דחלב ממש אי אפי' חוטין היונקים מן החלב וכן גדי כחוש ושאר בשר כחוש בזה אמרינן חנ"נ אפי' במליחה אבל בקרומים שאינם אסורים משום שיונקים מן החלב רק משום שמונחים על החלב או חלב עליהם א"צ ס' במליחה רק בבישול (ע"ל סי' ק"ה והפר"ח. ובח"א כתבו דכרכשתא שהסירו עמי החלב שעל הקרום ולא הקרום ומלחו יש לסמוך להתיר שישירו אח"כ. והדרא דכנתא שנמלח עם הכרכשתא אם המעי רבוק בהדרא דכנתא זו קרוב לוודאי שיש בו ס' מן החלב):

יו שאלה טבח שדרכי לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום. מבואר שמלמדין אותו ומוהירין אותו שלא יזלזל באיסורין אבל אם נמצא אחריו חלב אם היא כשעורה מעבירין אותו ואם נמצא אחריו כזית אפילו בהרב' מקומות מכין אותו מכות מדרות ומעבירין אותו (מחבר). וחזרתו לכשרותו ותשובתו הכל לפי דאות עיני המורה אם עבר בשוגג או במזיד. ומנהג כשר הוא שהטבח המוכר בשר ינקר קודם שימכרנו פן יכשלו בו הקונים (רמ"א). וטבח דדרכי ועליו מוטל לנקר ומכר בשר סתם ולא מכר בחזקת מנוקד מלקין ומעבירין אותו אבל אדם אחר לא. (הגר"א מוה"לנא):

יח שאלה אם נמצא בבהמה צלעות יתרת כגון י"ג או י"ד בכל צד וכולן רומין זה לזה. דעת הגמ"ש ובח"י ומ"ב וש"ך רכולן מותרין רק אותן הסמוך לאחוריים דנהנין בכל בהמה להניח צלע אחד מכאן וצלע אחד מכאן אף בנמצא יתרת. וכתב בס' לחה"פ דצריך לדקדק בחצר הכבד (אם נמצא צלעות יתרת) דמחצת הכבד ולמעלה לצד ראש אין שם חלב ומחצת הכבד למטה מתחיל חלב הכליות וחלב המעיים ושאר חלבים ומשם צריך ניקור ומחלק האחור יחשב. וכתב הבל"י דלא ראיתי נוהגין כן (וכ"ה ש"פ). יכתבו האחרונים דיש להזהיר הקצבים כשחותכים חלק הפנים (פארע"ד חלק) מחלק האחור דרכם לחתוך בשיפוי עד שמצטרפין הבשר שהיא מרובק על הצלע י"ג ואז צריכין לנקר אותו חלק חתיכה בשר המשופע כמו חלק האחור בג' מקומות (כידע למנקרים). וגם דרכם לחתוך במקום שכלו הצלעות לחתוך בשיפוע בפלאנקי"ן למטה עד הכחל ועד מקום שקורין הויך שטעללין והוא שייך לחלק האחור וצריך לנקרו ואין העולם מרגישים וצריך להזהירם שלא יחתכו ב"א עד סוף הטיבור שהיא מקום מונבל ומשם ולהלא' כלל וכלל לא:

יט שאלה חוטין שבעוקץ (עצה והוא קצה השררה ורש"י פי' שקורין הנק"א). שם מבואר דאסורין והם

חמשה

(מש"ה צריך לנקר קרום שעל היותרת וכל החלב שעליו (ש"ע) ויש מחמירין עוד לנקר השומן שתחת הקרום ההוא (רמ"א) אבל צד פנים של הריאה א"צ ניקור כלל אבל המנהג לנקר ולהסיר שני צדדיו דלא אתי למעטי (רמ"א) ובדיעבד א"צ ס' רק נגד צד הכבד (ט"ז ופ"מ) וכתב הט"ז בשם רש"ל דאם אין בחתיכה עצמה ס' נגד הקרום חנ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה. וכת' הבה"י דהיינו בבישול אבל במליחה א"צ ס' נגד החתיכה רק קליפה בעי:

יב שאלה טחול היאך הדין בקרומיו. שם מבואר דקרומין שלו חלב נמור הוא וצד נס שלו (במקום שדביק לכרס הן צדהנלה הן צד הנסתר בל"י) חייבים עליו ושעל שאר הטחול והחוטין שבתוכו אסורים ואין חייבים עליהם. וצריך להסיר הקרום משני צדים עם החלב שעליו. ניטל ראש הגיד שבתוך הטחול ומושיך אותו ונמשכים עמו ג' חוטין שבתוכו וצריך להזהר שלא יפסק שום חוט מהם ואם נפסק צריך לשרש אחריו (מחבר) וכתב רש"ל דיש להזהר לנקר הטחולים בעידם לחים סמוך לצאתם מבהמה בעורם חמים (כדי שיהא בנקל להמשך ג' חוטין כאחת בלי ניתוק באמצע):

יג שאלה טחול שנצלח בלא ניקור. בהג"ה ש"ד בשם ר"מ וכתבירו להתיר (דבטל חלב הטחול בטחול וחלב הכשר שבו) וט"ז סי' ע"ד חולק ע"ז ואוסר עד שיוורע בבירור שיש ס' בטחול וחלב כשר נגד הניקור. וכתב הפר"ח ועכ"פ צריך קליפה אח"כ. ובספק אם יש ס' בטחול עצמה נגד הניקור דעת הב"ח דטחול עצמו אסור יבשר שנמלח עמו מותר (רמליחה הוא חומרא ובספק לא נהגו חומרא וכ"ה הפ"מ שם. ולפי"ז איסור שנפל לאינו מינו וספק אם הי' ס' ונאסר ואח"כ נפל לתבשיל אחר ויש ס' נגד האיסור הראשון א"א בכה"ג ס"ד לקולא ואמרינן ב"י חנ"נ וצריך ס' בתבשיל אחר נגד מה שנפל בה ושאינו כאן מליחה דחומרא הוא פ"מ שם) וכ"ה חידושי הגרשוני בכבש שנמלח עם הטחול בלי ניקור והתירו ורק הטחול אסור:

יד שאלה כלי שמדיחין בו חלבים אם הדיח בו בשר. שם מבואר דלכתחילה אין מדיחין בו בשר אך בדיובר אם הדיח הבשר עם החלבים בכלי אחר לא נאסר הבשר רק ישפשה הבשר היטב אח"כ (רמ"א וש"פ) אך אם מלחן עם בשר אין תקנה וצריך ס' נגד החלב ואם אין ס' בבשר נגדו הכל אסור (דחלב שמן ומפעפע):

טו שאלה סכין שחותכין בו חלבים אם חתך בשר. שם מבואר דאסור לחתוך בו בשר (מחבר) ויש להזהיר למנקרים הבשר כשמיכרים חלב נמור חותכין עם הסכין מה שמנקרין ואומרים שהסכין הוא טריפה וכשמנקרין מקנחין וזה אסור (בל"י) וכ"כ הכר"ו וכ"כ הפ"מ (דחלב נמור אסור לחתוך בסכין שמנקרין בו הבשר). שם בש"ע נהגו מנקרי הבשר לנקר הבשר בסכין אחר מפני שנותנין בנר על ירכיים וכל שעה שניגע הסכין בחלב מקנחו בו. ונכון ללמוד אדם לבני ביתו שישפשו הבשר יפה במים. ואין פורשין הכסלים ע"ג הבשר בעור שלא יצטנן חלב שעליהם מפני שהוא נימוח ונבלע בבשר (מחבר). וכן יש לנקר בשר תוך ג' ימים מן החלב שלא יתקשה החלב שבו ומ"מ אם לא נקרו תוך ג' ימים אין לאסור בדיובר אלא מנקרו אח"כ ושרי (רמ"א). וכל אלו הרברים אם נעשה

גדילות שעושין העוף שלם עם הראש וראי דיעבר יש לאסור אם לא הסיר אלו החוטין ע"ל כפי"ב) ונוהגין לחתוך בירב" העופות בפרק הארכובה התחתונה (משום שלפעים נמצאים חוטין ארומים ברגלי עופות) ואם לא עשה כן מותר בדיעבר אף אם נתבשרו כך אע"פ שנמצאו חוטין ארומים (רמ"א):

ג שאלה ביצי זכר היאך דין בחוטין שלהם. שם מבואר דעת הטחבר דכ"ו שלא הי' לו שלשים יום מותרים לקדרה בלא קליפה אפילו אם יש בהם כמו חוטין ארומים ואם הי' לו יום אחד יש בהם כמו חוטין ארומים אסורין לקדר' בלא קליפה (וה"ה דחתיכה ומליחה מהני בהו ש"ך ודווקא ביצי גרי וטלה הא ביצי שור אף תוך ל' יום צריך לנקר הקרום שעליהם כנה"ג ובדיעבר אין לאסור כשהם פחותים משלשים אף בביצי שור פ"מ) אבל לצלי מותרים אף בלא חתיכה (ש"ך ופ"מ) והמנהג לכתחילה לנקר הביצים אף כשהם פחותים מל' יום (אף בביצי גרי וטלה) וכן להסיר משם גיר הנדול ילחתוך בהם הרבה חתיכות (רמ"א ויש"פ). ונהגו ליקח מן הכתף הבשר שקורין (דרי"ז) משום מיאוס (רמ"א בשם סה"נ) עוד נהגו בלונבי"ל שקורין לירוי"ץ לצלותו ולא לבשרו ואין בו איסור אם מבשרו ואפי' לכתחילה מותר וכן נוהגין להסיר העינוניתא דוורדא ולהשליכה ולא לאכלה ואין איסור בדבר וכן נהגו לחתוך בין הפרסות של רגלי הבהמה ולהסיר משם בשר לבן ורק (משום מיאוס) ואם לא עשה כן אין לחוש (רמ"א):

ד שאלה גיר הנשה אימת נוהג. שם מבואר דגיר הנשה נוהג בבחמה וחי' אפילו אין כף שלהם עגול ונוהג בירך של ימין ובירך של שמאל ואינו נוהג בעוף (מפני שאין הכף שלי עגול) ואם נמצא לו כף עגול נוהג בו וא"צ לברוק אחריו אם הוא עגול (מחבר). ואין חילוק בין חי' לבהמה בכל דבר האסור משום גיר או משום דם וכן בעוף אם הי' לו כף. ולכן כל דבר שמנקרין בבהמה צריך לנקר בחי' ג"ב (דק מה שאסור משום חלב אין צריך לנקר בחי'. רמ"א):

ה שאלה גיר הנשה אם נוהג בכי'. שם מבואר דנוהג (מחבר) זש"פ ואפי' כוי שהיא ברי' בפ"ע. אבל כוי מתניש הבא על הצבי פשיטא דחייב ברו):

ו שאלה גיר הנשה אי נוהג בשליל וכל דבר שאינו טעון שחיטה. שם פלוגתא בש"ע והמנהג להחמיר אם שלמו לו חדשיו ומצאו חי (רמ"א ויש"פ וא"נ כן דעת הכר"ו):

ז שאלה אם שני הנירים שיש בירך (א' פנימי סמוך לעצם והשני חיצון סמוך לבשר) אסורים. שם מבואר דשניהם אסורים וצריך לחטט אחריהם אלא שהפנימי אסור מה"ת והוא הפושט בכל הירך והחיצון אסור מדבריהם וקנוקנות שבשניהם אסורים מדרבנן וצריך לחטט אחריהם. והשומן שעליהם ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור (לשון המחבר) וראשי הקניקנות נכנסים בראשי העצמות ע"כ המנפר צריך לשבור ראשי העצמות כדי להסיר הקנוקנות מעיקרן (רמ"א) וכתב עוד דאין ללמוד סדר הניקיר רק במראית עין מן המומחה הבקי בניקורו:

ח שאלה גופו של גיר אי אוסר תערובתו. שם מבואר

חמשה ג' סימין וב' משמאל חנ' שבימין כל א' מתפצל לשנים ושנים שבשמאל כל אחד מהם מתפצל לשלשה שלשה וראשו אחד מחובר לשרר' וראשי הפיצולין נדבקים תחת החזה בראשי הצלעות ואותם ראשי הפיצולין מצויים בחצי הבהמה ושל פנים ואי שלפי להי חמימי משתלפי ואי לא בעי לחטוטי בתריהו (מחבר). ואם הם שרויין במים הוי"ל כחמומי ומשתלפי ויש מקילין באלו החוטין במקום שהם בלועים בבשר וטוב להחמיר (לשון רמ"א):

הלכות דם סימן סה

א שאלה איזה חוטין אסורין משום דם. כפי' ס"ה מבואר דאלי הם כגון חוטין שביר ושבתת (בבהמה) ושבלחי התחתון שבצר הלשון מכאן ומכאן בבהמה (ואף ששחט הוורדיין אסורין חוטין אלו ש"ך ברעת ש"ע וכתב לחה"פ בשם קונטרס הסמ"ע דאינם נזהרים בניקור הבא"י וגם בניקור הראשים של בהמות דקות שמיכרין אותם עם צר של חלק הפנים גם בניקור הלשון והטחול ע"כ יש להזהיר אותם וג"כ יש להזהיר אותם שלא ימכרו בשר כשר וטריפה על שלחן אחד כ"א בתפסק ודבר מסויים מונח ביניהם) וחוטין שבלשון (ישבצוואר בין בעוף בין בבהמה) (ספר זכרונות ות' נ"ש ובל"י ויש"פ וכנה"ג מביא מקצת מקומות דאין נוטלין חוטי לשון והם מתרעמים) וחוטי חלב וחוט העוקץ (הנק"א) וחוט הרקין שהם בתוך שומן הרקין כמו בית עכבש (שפינועטס הייזיל) מסובכין זה בזה (מחבר) ונוהגין להסיר ג"כ ג' חוטי אורך אצל החזה מבפנים ובן נוטלין חטיין אחורי האזנים (ס"ג ואינו אלא חומרא בעלמא) וקרום שעל המוח בקדקוד וקרום שעל הביצים ומליחה ל"מ בה לבשלם אח"כ אם לא שיחתכם תחלה וחתוך לתחת ואח"כ ימלחם (וצלי י"א דאינם צריכים לא חתיכה ולא מליחה ויש מי שאומר דווקא כשפני החוטין על פני האש אבל אם הם מובלעים בתוך הבשר אין האש שואב אלא א"כ יחתכם) ואם לא נטלן ובשלן בלא חתיכה צריך ס' נגד כל החוטין (רמ"א) ובגירי צוואר א"צ ס' (כיון דמנתחן אבר אבר ש"ך ויש"פ. ואם הבהמה שלם בלי ניתוח צריך ס' פר"ה וכו"ו ופ"מ) ובצלי סני בקליפה (רמ"א וכו' במליחה ת"ח) והוא חומרא בעלמא ובדיעבר אם לא קפחוה ובישלו כך מותר בדיעבר ש"ך וט"ז ויש"פ דלא כהמרש"ל דלא מצריך קליפה לא במליחה ולא בצלי) והרוצה לצאת ידי חתיכת חטיין אלו לא יסמוך על חתיכות הבשר רק יחתוך הבשר והעצם לשנים (מחבר) וחוט הצוואר ל"מ בהו אם חתכם רק שיחתוך המפרקת לשנים (רמ"א):

ב שאלה גף העוף אי צריך ליטול חוטין אלו. שם פלוגתא דעת המחבר דגף העוף כיר הבהמ' והלכך צריך לחתוך עצם האנפיים ולמלחם וכן עצם הלחיים. ידעת הרמ"א דאין צריכים ליטול בעוף חוטין אלו וכן המנהג שאין נוטלין מן העוף שום חוטין רק חוטי הצוואר (לבוש ויש"ך ופ"מ ויש"פ) ובאותן יש לזהר ליטול משם או יחתכם עם המפרקת לשנים מיהו בדיעבר אם הוסר רק הראש מן העוף סני (רמ"א) (ובסעודות

מבואר דנופו של גיד אינו אלא כעץ ואין בו טעם והתורה אסרתו לפיכך אינו אוסר תערובתו בפליטתו והקנקנות והשומן יש בהם טעם לפיכך אוסרין תערובתו בפליטתו (עי"ל בסי' ק"א):

שאלה ניד הנשה אי מותר בהנאה. שם מבואר דשומנו של ניד לכ"ע מותר בהנאה וכן הקנקנות (פר"ח ובר"ו ופ"מ). אך הגיר מבואר שם בש"ע דמותר בהנאה והאחרונים כתבו דיש להזהר לכתחילה ואין להאכילו לחתולים. אבל מותר למכור הירך לגוי (לא במשקל כ"א בב"א) ולא מקבל דמים יותר בשביל הגיר:

שאלה אי מותר לאדם לשלוח לגוי ירך גני"ה בתוכו. שם מבואר דבין שלימה בין חתוכה מותר לשלוח. ואם נותנה לו בפני ישראל ואומר לו שהיא כשרה לא יתנה לו כשהוא חתוכה אא"כ נוטל גירה (ש"ע וש"פ). וכל ירך שיצא מתחת יד ישראל (כגון ששלחו ומסרו לאחר) מחתכת כדרך שמחתכין אותה מנקרי כשר הרי הוא כחזקת שניטל גירה (ש"ע):

שאלה מי שנקר והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא בקי בניקור ואין כאן מי שהוא בקי בניקור להראות לו. שם מבואר דאם יודעים שהשלים ניקורו מותר אבל בלא"ה אסור דשמא לא השלים הניקור (מחבר ורמ"א) ואם אפשר להראות לבקי אין לסמוך על המנקר. אם לא ידעין אותו שבקי בניקור ומוחזק בכשרות טוב להחמיר (ט"ז בדעת ש"ע ורמ"א). וכתב רש"ל דלא הי' אוכל בשר המנקר עד שהראה למנקר אחר ויברוק אם הוא מנקר כראוי (ט"ז):

שאלה הטבחים אי נאמנים על גיד הנשה. שם מבואר דנאמנים. ומיהו אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים (כן הגי' הט"ז בש"ע) אא"כ הי' מוחזק בכשרות (ש"ע ט"ז וש"פ ועי"ל בסי' א'). ונשים אין נאמנים על ניקור אחרים ודווקא בסתם ניקור נאמנים היינו בפנים ולא באחור. וכ' הכר"ו וביותר יש להחמיר בזה"ל דרבו החומרות וכבר עליו הטורח ועל הרוב אינם בעלי תורה והם מחמירין בדבר המותר ומקילין באיסור ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ד' מרבים (ומיום עמדי על דעתי שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כ"א מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי):

שאלה הי' להחלה שוחט מכמה וכמה שנים אצל קצב גוי ואותו קצב הנהיג שלא הניח שום צלע לחלק אחרים וכאשר נסע משם אותו השוחט ולקחו שוחט אחר והוא הי' ג"כ בקי בניקור בשר אחרים וצעק ככרוכיא ע"ז והראה להם שאותו הצלע צריך ניקור וניקר לפניהם מה שצריך ליטול מן הקרומים והחלב לפי ראות עיניו והי' הרבה תערובות מזה ונשאל על הכלים. אחרונים מצדדים להתיר הכלים משום כמה ספיקות ועי' בנוב"י סי' ל"א):

שאלה סדר ניקור מבואר באחרונים. מחלק הפנים. יפצע הראש לשנים ויסיר כל הקרום מהמות ואח"כ יחפש בשני קצוות הלסתות להסיר גיד א' מכאן וגיד אחד מכאן ואח"כ מלשון יסיר בכל צד שני גידין וערלת גרון יחתוך הוויט והגררת יחתוך על כל אורכו מראשו עד סופו וכבר הלשון יש גיד לבן וטוב להסירה ע"י חתיכת בגד פשתן ויחתוך כיסוי הגררת ויסיר משם אצל הלשון שני עצמות קטנים (הנקראים טריפה ביינרלי"ך ובצוואר מקום השחיטה יסיר מכל צד ב' גידין ניד א' מונח מלמעלה וא' מונח בתוך הבשר במקום שהגררת מריאה

והתורה אסרתו לפיכך אינו אוסר תערובתו בפליטתו והקנקנות והשומן יש בהם טעם לפיכך אוסרין תערובתו בפליטתו (עי"ל בסי' ק"א):

שאלה ניד הנשה אי מותר בהנאה. שם מבואר דשומנו של ניד לכ"ע מותר בהנאה וכן הקנקנות (פר"ח ובר"ו ופ"מ). אך הגיר מבואר שם בש"ע דמותר בהנאה והאחרונים כתבו דיש להזהר לכתחילה ואין להאכילו לחתולים. אבל מותר למכור הירך לגוי (לא במשקל כ"א בב"א) ולא מקבל דמים יותר בשביל הגיר:

שאלה אי מותר לאדם לשלוח לגוי ירך גני"ה בתוכו. שם מבואר דבין שלימה בין חתוכה מותר לשלוח. ואם נותנה לו בפני ישראל ואומר לו שהיא כשרה לא יתנה לו כשהוא חתוכה אא"כ נוטל גירה (ש"ע וש"פ). וכל ירך שיצא מתחת יד ישראל (כגון ששלחו ומסרו לאחר) מחתכת כדרך שמחתכין אותה מנקרי כשר הרי הוא כחזקת שניטל גירה (ש"ע):

שאלה מי שנקר והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא בקי בניקור ואין כאן מי שהוא בקי בניקור להראות לו. שם מבואר דאם יודעים שהשלים ניקורו מותר אבל בלא"ה אסור דשמא לא השלים הניקור (מחבר ורמ"א) ואם אפשר להראות לבקי אין לסמוך על המנקר. אם לא ידעין אותו שבקי בניקור ומוחזק בכשרות טוב להחמיר (ט"ז בדעת ש"ע ורמ"א). וכתב רש"ל דלא הי' אוכל בשר המנקר עד שהראה למנקר אחר ויברוק אם הוא מנקר כראוי (ט"ז):

שאלה הטבחים אי נאמנים על גיד הנשה. שם מבואר דנאמנים. ומיהו אין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים (כן הגי' הט"ז בש"ע) אא"כ הי' מוחזק בכשרות (ש"ע ט"ז וש"פ ועי"ל בסי' א'). ונשים אין נאמנים על ניקור אחרים ודווקא בסתם ניקור נאמנים היינו בפנים ולא באחור. וכבר עליו הטורח ועל הרוב אינם בעלי תורה והם מחמירין בדבר המותר ומקילין באיסור ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ד' מרבים (ומיום עמדי על דעתי שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כ"א מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי):

שאלה הי' להחלה שוחט מכמה וכמה שנים אצל קצב גוי ואותו קצב הנהיג שלא הניח שום צלע לחלק אחרים וכאשר נסע משם אותו השוחט ולקחו שוחט אחר והוא הי' ג"כ בקי בניקור בשר אחרים וצעק ככרוכיא ע"ז והראה להם שאותו הצלע צריך ניקור וניקר לפניהם מה שצריך ליטול מן הקרומים והחלב לפי ראות עיניו והי' הרבה תערובות מזה ונשאל על הכלים. אחרונים מצדדים להתיר הכלים משום כמה ספיקות ועי' בנוב"י סי' ל"א):

שאלה סדר ניקור מבואר באחרונים. מחלק הפנים. יפצע הראש לשנים ויסיר כל הקרום מהמות ואח"כ יחפש בשני קצוות הלסתות להסיר גיד א' מכאן וגיד אחד מכאן ואח"כ מלשון יסיר בכל צד שני גידין וערלת גרון יחתוך הוויט והגררת יחתוך על כל אורכו מראשו עד סופו וכבר הלשון יש גיד לבן וטוב להסירה ע"י חתיכת בגד פשתן ויחתוך כיסוי הגררת ויסיר משם אצל הלשון שני עצמות קטנים (הנקראים טריפה ביינרלי"ך ובצוואר מקום השחיטה יסיר מכל צד ב' גידין ניד א' מונח מלמעלה וא' מונח בתוך הבשר במקום שהגררת מריאה

והתורה אסרתו לפיכך אינו אוסר תערובתו בפליטתו והקנקנות והשומן יש בהם טעם לפיכך אוסרין תערובתו בפליטתו (עי"ל בסי' ק"א):

שאלה ניד הנשה אי מותר בהנאה. שם מבואר דשומנו של ניד לכ"ע מותר בהנאה וכן הקנקנות (פר"ח ובר"ו ופ"מ). אך הגיר מבואר שם בש"ע דמותר בהנאה והאחרונים כתבו דיש להזהר לכתחילה ואין להאכילו לחתולים. אבל מותר למכור הירך לגוי (לא במשקל כ"א בב"א) ולא מקבל דמים יותר בשביל הגיר:

שאלה אי מותר לאדם לשלוח לגוי ירך גני"ה בתוכו. שם מבואר דבין שלימה בין חתוכה מותר לשלוח. ואם נותנה לו בפני ישראל ואומר לו שהיא כשרה לא יתנה לו כשהוא חתוכה אא"כ נוטל גירה (ש"ע וש"פ). וכל ירך שיצא מתחת יד ישראל (כגון ששלחו ומסרו לאחר) מחתכת כדרך שמחתכין אותה מנקרי כשר הרי הוא כחזקת שניטל גירה (ש"ע):

שאלה מי שנקר והלך לו ואין אנו יודעים אם הוא בקי בניקור ואין כאן מי שהוא בקי בניקור להראות לו. שם מבואר דאם יודעים שהשלים ניקורו מותר אבל בלא"ה אסור דשמא לא השלים הניקור (מחבר ורמ"א) ואם אפשר להראות לבקי אין לסמוך על המנקר. אם לא ידעין אותו שבקי בניקור ומוחזק בכשרות טוב להחמיר (ט"ז בדעת ש"ע ורמ"א). וכתב רש"ל דלא הי' אוכל בשר המנקר עד שהראה למנקר אחר ויברוק אם הוא מנקר כראוי (ט"ז):

הדריו"ן שיש בתוכו אסורים משום מיאוס ומולחין ודינו בשאר (בשר ומותר) ובפרה היא הבחל (ונקרא אטע"ר קילף ממנה קרום עב ולבן וקורע שתי וערב וטחו בכותל כמה פעמים. ודין הכחל עי' בס' צ'. והשומן שהבחל מונח עליו חיתכין אותו ואוחז בכח בידו במקום החתך ואם ע"י אחוזתו בכח יצא ממנו מים בחלב מחתך אותו המקום שיוצא משם המים ואח"כ מותר בשאר (בשר) ייש עור חתיכה שתחת הכיס או תחת הכחל אורכו ורחבו כמו הכיס והבחל (הנקרא ברעטי"ל או לעפי"ל או טע"ש) וצריך לקלף למעלה בראשו כמו שני אצבעות (ובמקום שמראה הכסף ששם נוגע החלב וכן בצדדים ומשום שגם שם נוגע החלב יבאחו חתיכת ברעטי"ל יש שם שלשה גידין ונחשבים כאחד שהם באים מגיד א' ומתחלקים לנ' בצורת שי"ן ואותם גידים מונחים בתוך ברעטי"ל וא"צ לחתוך לשנים כ"א עד רוחב ברוחב יד ומשם ואילך א"צ לחטט אחריהם ואלו גידין אסורין משום חלב גי"ה):

(ג) **חתיכת קושלי"ץ** (או רי"ר או לענדי"ן בראמי"ן או גראר-בראמי"ן) הוא השררה עד העצם שקורין הנק"א ובתוך החיט השררה בקושלי"ץ צריך לנקר יפה מן החלב שיש בעצמות של חוט השררה ואסור משום חלב המתנים ומשום גי"ה רמח"ט השררה מתחיל הגיד הנשה ובתוך הקושלי"ץ נמצאים ה' גידין שלשה העליונים אסורים משום חלב מתנים ישנים התחתונים משום דם ואח"כ מפריד באצבע את הקושלי"ץ מן עור הבשר בשור ובענף נגר החצי עד שתמצא בתוך הקושלי"ץ גיד קטן ותו לא. ובמקום שיש שם בשר ארום יקליף ובמקום שיש מראה כסף יגדר יפה ואח"כ יגדר חלב מתחת קושלי"ץ יפה ונקי על עור הבשר עד שתגיע לשומן שקורין צע"ך והגידין שמונחים שם בעור ימשוך ע"י אחיזה בבגד פשתן ויזהר שלא יפתח בסבין דם באצבע בנחת וצריך לחטט אחריהן עד קציהם. אבל כבכשים ועוזים צריך לפרד העור הבשר מן הקושלי"ץ עד חוט השררה ועצם הינק"א הנזכר צריך לגרור יפה מב' צדדים. ויש לו עור ב' חתיכות א' (נקרא שיל"ט או שפי"ץ) והוא רבוק בקושלי"ץ ע"י חיבור עצם הינק"א שמונח שם באמצע בין הקושלי"ץ ובין השיל"ט וצריך לקלף את השיל"ט יעל הינק"א מונח עור עצם קטן וצריך להפריד משם והגיד שיש למעלה בתוך השיל"ט אסור משום דם ועל השיל"ט מונח בשר קטן שקורין פלעסטר"ל צריך קליפה במקום שיש מראה ארום ובמקום שיש מראה כסף צריכה גרידה יפה ואח"כ יהפוך ויראה שיש עליו עור יבתוך עור יש ב' גידין א' מונח במקום העור והגיד הב' מונח ברוחב ר' אצבעות מגיד הראשון נגר הקושלי"ץ למעלה וצריך לאחוז העור ומפריד העור מן הבשר עד עצם הנק"א ומגרר איתו העור יפה מחלב שעליו ולפעמים יש מעט בשר עליו צריך לקלפו והבשר של השיל"ט תחת אותו העור למטה צריך קליפה ובמקום שיש מראה כסף יגדר יפה) והב' (נקרא קלי"ן או פלאנקע"ן או דע"ק שיש עליו בשר דק וצריך קליפה רק במקום שיש מראה כסף די בגרידה יפה ובתוך הבשר יש גיד אחד וצורתו כצורת עקרב ואסור משום גי"ה וצריך לחטט אחריו והקלי"ן מחובר לשיל"ט ובין השיל"ט ובין הקלי"ן צריך להסיר עור לבן הנקרא טריפה ליל"ך יחלב שתחתיו צריך גרידה יפה):

(ד) **חתיכת עגול קניאראפ"ף** (קאמשי"א או נענזיל צריך לקלף כל סביבותיו מבחוץ בצד אחד ובצד השני יש מראה

צדדים וסמוך לעצם זה יש שם חלב וצריך לחתוך החלב עד הדריו"ן שמונחת החלב ומדרי"ז ואילך א"צ לנקרו גם יש שם באותו מקום לפעמים נשאר קצת מן העצם הזנב צריך לגרר החלב מחוטי האלי' וגם החוט שבו (ואח"כ מקליף הקייליחרי"ק ברעטי"ל מקימו והמראה כסף צריך לנקר יפה מכל הקדומים וחלב שעליו) ובחתיכה שתחת הקיילעכרי"ק בריטי"ל יש חמשה גידין ג' עליונות אצל עצם הרחב הנזכר. אסורין משום גי"ה ושנים שלמטה נגד העצמות הזנב אסורין משום דם יאנן נוהגין להחמיר לחתוך ממקומו לחוץ כל הגידין האסורין משום מ"ע (ומדינא א"צ לחתוך כ"א הגידים האסורים משום גי"ה ולא האסורין משום דם) אלא דא"צ לחטט אחריהם רק אחד אותן ג' גידין האסורין משום גי"ה ובחתיכת האלי' (הנזכר) מחובר עוד שני חתיכות בשר (א' נקרא צע"ך בראמי"ן ויש בו מראה כסף שצריך ג"כ לגרר יפה ויש בו חתיכה ג' גידים אסורים משום גי"ה ב' מהם בתוך הבשר אצל המראה כסף ופעמים מתחלקין לנ' והשלישי יש למטה מהם שקורין צע"ך ארע"ר (ובצרו מונחים עור ב' גידין האסורים משום מ"ע וא"צ לחטט אחריהן) ובין המראה כסף ובין הבשר (הנזכר) יש גיד קצר ועומד בתוך הבשר וצריך לחתוך הגיד הזה עם בית מושב משום גי"ה וצריך ג"כ לנקר החלב שבין הצע"ך בראמי"ן לבין הקיילעכרי"ק ברעטי"ל. ובצד אחד יש חתיכה שאורכה כמו אורך שניהם וקוראין קיילעכרי"ק ברעטי"ל ובתוכו ב' גידין אסורים משום גי"ה אינם הולכין ע"פ כולה רק גיד א' מקצה מזה וגיד א' מקצה מזה ובאמצע כמו רוחב ג' אצבעות צריך לחפש ילחטט אחריו ויקלף בעיגול ע"פ כולה):

(ה) **חתיכת גיד הנשה** (או יד ובלשון המורגל אוברשא"ל) הוא הבף וצריך לקליף ולגרר יפה אותו המראה הכסף שעליו אחר גדול ואחר קטן ואח"כ מפריד חתיכת בשר שעליו שקורין קנאפף ויקלף על פני כולו והמראה כסף שתחת בשר הקנאפף צריך לקלף יאח"כ יגביה ובמקום הרקות יקלף ג"כ מתחתיו חלק העליון נקרא דע"ק ותחתון נקרא יד צריך ג"כ לקלף. ובאותו צד העליון יש גיד על הבשר למעלה וצריך לחתוך אותו גיד תיכף קורם קליפת התחתון ויש באותו בשר ששה גידין שאסורין משום גיד הנשה ומתחילין בראש והולכין בתוך הבשר עד סופו בשוה כאורך היר ואלו ששה גידין א' מתחלק לשנים ונראית כצורת שני שיני"ן אחת כדרכה יאחת הפוכה ועיין היטב אחר אותן הגידים וצריך לחטט אחריהן אבל הגידין שיש בו ביד ואינם הולכין כאורך היר עד סופו אינם בכלל על כף הירך ובמקום עוביו גיד הנשה. ומונח שם עיד גיד אחד ומתחלק לשלשה ונקרא דוימע"ן וצורתו כצורת יד (ונקרא חתיכה זו י"ד) והגיד הזה צריך ליטול בפל בפליים ב"ז שיראה קצת ממנו (משא"כ בשאר גידין אם בראשונה פותח הגיד יחולך פ"א דיו) ובתחתיתו בצד השני של הבף יש לו גיד אחד ומתחלק לשנים לתוך הבשר ומכל אחד ואחד יוצאין גידין קטנים ונראין אותן שני גידין בקרן צכי (ונקראים הירשן אד"ר) ואצל אלו השנים יש שם חתיכת בשר קטן ויש שם גיד אחד מתחלק לשנים ונקראים נעפיל"ע וצריך לחטט אחריהן (ומחלק העליון הנקרא דע"ק צריך ליטול הגיד אחר בסוף ולא בתוך הבשר הנקרא גיד החיצון) ויש ב' חתיכות מחוברות לגי"ה הוא הכיס בשור (ונקרא הוי"ך פלע"ק. או הוי"ך נעשטע"ל. או ספאד"ק ובשר ע"י ניקור שמסירין ממנו עור עבה ולבנה ומוציא הגיד והבצים וחיתכין אותו לג' או יותר וכל

(ואם תמצא שם עצם דם ארוך כאצבע סימן שזה בכור) וצריך לגרר העצם הקנאכין במקום שאין עליו בשר שיהא נקי וצריך לקצוץ ראש העצם הנ"ל:

ו) התיבות וויטשינק"א מחובר לקושלי"ץ ומחובר עליו שני חתיכות בשר א' שקורין בפוסקים לונבי"ל או לערווי"ץ וב' חתיכות יש שנקרא לערווי"ץ א' בשר לנר וא' טריפ' ושניהם מחוברין לוויטשק"א ולערווי"ץ הכשר עיקרין אותו מהוויטשק"א מהטריפה לערווי"ץ ביד ולא בסכין (ואם הי' חותכין בסכין הלערווי"ץ הכשרה והטריפה היו נחתכין הנידין עמה ואסורי משום חלב המתניים) ודין לערווי"ץ כדין קושלי"ץ ומקלפין ע"פ כולה חייז במקום שיש מראה כסף עליו צריך לגררו יפה ונקי ובמקום שיש השלשה גידים דינם כמו בקושלי"ץ וצריך לחטט אחריהם ומקלפין ע"פ כולה. וגיד א' שנשאר שם בלערווי"ץ הכשר צריך למשוך אותו והוויטשינק"א עצמה עם הצלעות קטנים והטריפה לערווי"ץ אסורים יאין מועיל בהם ניקור (ס"נ בקבלה). ויש למנקרים בקבלה סימן זה להכיר אם הוא שומן או חלב שממשמשין ביד בין האצבעות אם הוא מיר"ב אז נרא' שהוא חלב. אבל השומן כשממשמשין ביד אז נראה צע"ך סימן שהוא שומן וכן נכון לעשות בכ"מ שצריך לגרר יפה מן החלב יקח סכין כ"ו שיש מיר"ב ושיכב על הסכין מכח נדירה הוי חלב ואם לאו שומן (היא). חתיכה ב' מחובר לוויטשינק"א הנקרא קראני"ן וצריך לקלוף מב' צדדים בצד א' למעלה בבשר יש עב ומראה כסף צריך לגררו יפה ובצד הב' יש על הכשר קרום עב ולכן כמו מראה כסף צריך להקליף. ובמקום שיש כמו נידין צריך לחתוך אותם אבל אין צריך לחטט אחריהן. נידין האסורים משם חלב ומשום גי"ה הם בתוך הבשר ולא נראה לעינים מסרו חכמים סימן אל תאכלו ממנו נ"א וצריך לחטט אחר אותן נ"א נידין הנתבארו חוץ מנידיו האסורין משום חלב וגי"ה הנראים לעינים כגון חלב תותימתי ודליטק"א:

סימן סו

טו שאלה אם נמצא דם בביצים. כפי' ס"ו מבואר דאם ידוע שהוא מרוקם אפרוח (במקום שהתחילה להתהוות בו יצירת אפרוח אסורה הביצה מה"ת אבל אם אין ידוע שהוא מרוקם אפרוח אסור מדרבנן (ינ"מ לענין ספק כמו שיתבאר ש"ע וס"פ):

טז שאלה אם נמצא ק"ר על הביצה. שם מבואר פלוגתא (דעת הרא"ש ורשב"א כפי' רש"י ורמ"א דאם נמצא בקשר חלבון לבד וכ"ש שלא במקום הקשר לבד או בחלמון שלא במקום הקשר לבד הביצה מותרת והדם אסור מדרבנן ואם נמצא בחלבון בקשר ונתפשט חוץ לקשר או בחלמון על קשר לבד הביצה אסורה מה"ת ויש מחמירין עוד דכל שנמצא על הקשר של חלבון אפי' לא נתפשט כלל אסור ודלא כרעת מחבר דפוסק כרי"ף ור"מ דרוקא אם נמצא בחלמון הביצה אסירה מה"ת אבל בחלבון זורק את הדם והביצה מותרת. ובקשר גופו יש חילוקי דעות אם הוא במקום הכר או במקום החר ואנו מחמירין כדברי הכל ונתפשט המנהג במדינות אלו) לאסי' הביצים בכל מקום שנמצא עליו דם (ואין מחלקין בין חלמון לחלבון רמ"א וס"פ) ואפי' ביצה בת יומא נוהגין לאסור בנמצא דם ואפילו בחלמון (ש"ך בשם כלבו דלא כמהרש"ל אך עכ"פ לא הוי אלא דרבנן פ"מ) ואפילו ביצה במעי תדנולת שחיטה אם נמצא עליו דם נוהגין לאסור (פ"מ ול"ה אלא מדרבנן. והגרע"א בשם תפל"מ נוטה להיתר):

שאלה

מראה כסף א"צ לקלוף ע"פ כולה רק במקום שמתחילין המראה כסף צריך לקלוף משם רוחב כמו שני אצבעות והמראה כסף עצמו א"צ קליפה ונקוי ואח"כ מחתך בבשר במקום שאין מראה כסף לאורך הקניאראפ"ף ונוטל את עצם הקוליא שבתוכו ומפריד מן הקניאראפ"ף ונוטל את עצם הקוליא שבתוכו ומפריד מן הקניאראפ"ף ויקלוף הבשר מבפנים מקום מושב הקוליא ע"פ כולה. ובתחתיתו יש עצם שקורין קנעכ"ל צריך לגרר הבשר ואח"כ חותך בבשר עגול שבקני"אראפ"ף ונוטל משם הניר א' יצריך להוציאו כולו עד עצם קנעכ"ל ולפעמים הולך גיד בשיפוע צריך לעיין אחריו דאסור משום חלב וכן דרכה לעמיד בנסות ובעגלים במקום העגול מראה כסף אבל בככשים ועזים מונח בצד הרחב בחוץ אסור משום שיונק מחלב הכליות ועוד יש בחתיכה זו באיתו מקום מבפנים בתוך הבשר ג' נידין אסורין משום דם ובסוף בשר העגול נראה שם ג' נידין צריך לחתוך איתם משום מ"ע וא"צ לשרש אחריו ומאותו חלק שנקלף מבשר עגול צריך ליקח משם ניר א' שצורתו כצורת כ"ף פשוטה בשני עוקצין ואסור משום ניר החיצון. בקנא"ראפ"ף מחובר בו עצם הנקרא קוליא ובראשו עגול ככוכבא וצריך לקלוף הבשר שעליו ובמקום שיש מראה כסף צריך לגררו ובראש עצם העגול יש עליו ניר המחבר לעצם השני המחובר לגוף צריך לקלוף משם וגם צריך לקצוץ מראש העצם הנ"ל. יבתוכו תחוב עצם הנקרא בוקא דאטמא (הוא עצם השני מן הקוליא אותו צד המחובר לגוף כמו בוכנא באסיתא) וצריך ג"כ לקצוץ מן העצם עד שיראה דם בעצם או עד שיראה המוח שבעצם ואסור משום צומת הנידין:

ה) התיבות הארכוכה התחתונה בייט"ש קנאכין"ן (המחובר על הקנאכין שקורין אותו מייז"ל ועל שם שרבוט בקנאכין"ן נקרא כן) והקנאכין"ן גופי' נקרא ליטק"א ובמייזל שרבוט בקנאכין"ן יש מצד א' מראה כסף ע"פ כולה רק סביבו יש מראה ארום וצריך לקלפו ובין שני הצדדים דהיינו בחוט א' יש ג"כ מראה כסף וצריך לגררו יפה מן החלב ובחור הב' נתפרד מחלק בשר זה וצריך לקלפו מבפנים ובאמצע אותו בשר מבפנים יש עוד חתיכת בשר עגול וחיתך ממנו לאורכו ברוחב אצבע ומגררו בכל צדדיו בכ"מ שיש עליו מראה כסף ובסביב מראה ארום ובפנים של אותו צד יש ניר אחר מתפשט לשנים וכל אחד מהם יש לו עוקצין שקורין גיפלי"ך וצריך לחטט אחריהם ואסורים משם ניר החיצון ובקנאכין"ן אחר שהופר ממנו המייזל צריך לקלוף הבשר שעל הקנאכען (אבל לא את הבשר שעל כל אורך העצם וא"צ דוקא לקלפו רק מגרר יפה במקום שיש עליו מראה כסף) ולמעלה בראש העצם מונחים ב' נידין אסורים משום חלב גי"ה ואח"כ מתחיל לחתוך בראש השני שעל הקנאכין במקום שמונח עצם טשי"ך ויש בו גומא יבתוכו מים שקורין גלירואסע"ר ומחתך אותו בשר המכסה הגומא שבארכוכה התחתונה אח"כ מפריד הבשר מן הקנאכען והבשר ההוא עגול וארוך וקורין אותו מייז"ל ג"כ. וע"ז מונח עוד שני מייז"ל וצריך להפריד משם וטריפה. והמייזל הארוך צריך לקלוף איתו בשר במקום שיש בו מראה ארום והמקום שיש בו מראה כסף מגרר יפה ואחר הקליפה מתחלק הבשר העגול לשנים וצריך לקלפו ג"כ במקומות שיש בהם מראה ארום ובאמצע צריך לחתוך משם אורך הבשר ההיא כמו קליפה ובחלק א' מאותו בשר יש ניר אחר וצריך לנקר משום ניר הנשה

כב **שאלה** אשה שעשתה עיסה שנילושה בכיצים ואחר הלישה נמצאה דם בקליפה של ביצה אחת מהן והי' שם כיצים הרבה כאיתו התערובות. מעשה זו בא לפני הט"ז והתיר הכל (דאמרינן סליק את שא"מ כמ"ש ומינו רבה עליו ומכילין ובספק אם הי' במקום האוסר הוי ספק דרבנן וכתב הפ"מ דגם לדעת הש"ך מותר אך אם נפלה אותה הביצה לחוט לא"מ ואינו ידע אם יש ס' בכה"ג ל"א סד"ר להקל ומיהו אם יש ספק אי נפל כלל לאינו מינו הוי ס"ס פ"מ):

כג **שאלה** מעשה אשה שהיתה שוכרת ביצה ולא נמצא בה דם שברה שני' ובעוד מכבת אם יש דם נפל חלבון השני' אל תוך הראשונה וראתה דם בחלבון ועכבה אותה בידה והשליכה אותה לחיץ ושברה ביצים אחרות והשליכה אותם לתוך הראשונות. תשו' באר עשק התיר כל הכיצים הטרופים יחד (וכבר נתבאר דצריך לזרוק כנמצא בחלבון ובתערובות חד בתרי בטל וב"ש ביותר והחלבון כל מה שנראה שהיא מאותו חלבון שעליו הדם וגם החלבון של אותו הביצה יזרוק):

כד **שאלה** דם הנמצא בחלב שחלבו מבהמה תשו' נ"ש סי' כ' ותשו' חב"י סי' ל"ז ותשו' השיב משה סי' ל"ח יבלה"ג וב"א כג"ש החמירו לאסור ואוסר תערובתו עד ס' נגד הדם. וכן הכלים שנשתמשו בחמין אסורין ואם עשו חמאה מותר למכרה לגוי באופן שאין חשש שיחזור וימכרנה לישראל:

כה **שאלה** כיצים המזורות (שאינם מזכר אלא דספנא מאדעא ואינן נקלטות לעולם. שם מביאר דאפילו ישבה עליהם תרנגולת ימים רבים מותר לאכלם ובכלל שידורק הדם (מחבר אבל ודאי לאסטנים אסור משום שיקוץ ש"ך) ורוקא כשברור לנו שאינה מזכר שתהא סגורה כ"א יום משך עבור' (פר"ח והגרע"א והת"ח מביא כגון שאין תרנגול אצלה עד ס' בתים ומנ"י כ' או שהנהר מפסיק בלא שום גשר):

סימן סז

כו **שאלה** איזה דם אסור ואיזה מותר. בסי' ס"ז מבואר דדם בהמה וח' יעוף ודם כוי ודם שליל בין טמאין בין טהורין אסור אבל דם דגים וחסנבים מותר (ש"ע וש"פ):

כז **שאלה** דם דגים אי אסור. שם מבואר דמותר אך אם נקצו בכלי אסור (משום מ"ע) ואם ניכר לכל שהוא מדגים (דליכא משום מ"ע כגון שיש בו קשקשים) מותר (ש"ע וש"פ) ותערובתו אינו אסור (רמ"א) ומ"מ רוב בעינן (פ"מ) ואפי' להניח בו קשקשים מותר ואם בישל דם דגים לעולם מותר (הגרע"א):

כח **שאלה** דם אדם אי אסור. שם מבואר דאם פירש ממנו אסור (משום מ"ע) ואם יצא דם משיניו ע"ג הכבר שנשך צריך לגוררו אבל דם שבין השיניים מוצצו (הואיל דלא פירש) ומ"מ תערובתו אינו אסור (רמ"א) ומ"מ רוב בעינן (פ"מ):

כט **שאלה** באיזה דם יש איסור כרת. שם מבואר דאין איסור כרת

יו **שאלה** ביצה שנמצא עלי' דם ונתבשלה או נצלה ולא ידעין אם הוא במקום האסור. שם מביאר דאם נתערב במינו כיבש או שא"מ כיבש אינו אסור שאר הכיצים אע"פ שאין בהם ס' רק רוב מותר ובנתערב שלא במינו בלח אסור עד ס' באין הפ"מ (פר"ח דלא ככר"ו רמצדר להקל אף כא"מ בלח דהוי ספיא דרבנן) (ביצה שיש בה טיפת דם דאסור ורשיא תיכלא בכילא) אותה ביצה אם נתערבה באחרים הוי מין במינו (כי טעם דם כ"ש פר"ח כר"ו פ"מ):

יח **שאלה** כיצים הטרופות בקערה ונמצא דם על אחד מהם במקום האוסרה בוודאי (כגון שנמצא על החלבון שאז וודאי כבר הי' בחלבון וכדעת הגאונים תוספין לוודאי אסור ע"ז ומ"י יפ"מ וכ"נ מש"ך ועו"א להלכה). שם מבואר דאע"פ שורק הביצה שעליו הדם אסורות (דבטריפות מתערב ביחד) והכל אסור עד ס' כנגד הביצה אסורה אבל אם אינם טרופות רק שבורות יחד בקערה ונמצא דם בא' מהם במקום האוסר בוודאי (כנתבאר) יקח חלמונים הכשרים כל א' ואחר בפני עצמו והם מותרים (וישאר אותה אשר בה הדם בקערה עם חלבוני השאר ויזרקם ולא יעשה להיוסף דיקח הטריפה משום דא"א ליטח הכל בלי שישאר מה ממנה וכן לא יקח החלבנים רק החלמונים ואין להתיר אותם רק שאם הי' ס' נגד חלבון האיסור אז כל החלבונים מותרים ויזרק חלבון האיסור עם החלבון לכד ולא יותר):

יט **שאלה** כיצים הטרופות בקערה ונמצא דם על אחד מהם וספק אם הי' במקום האוסרה (כגון דלא ידעין היכי קיימי ואסור לדידן רק משום חומרא). שם מבואר דזרוק המקום שעליו הדם וכל מה שנראה לו שהוא מאותי הביצה יזרוק והשאר מותר ואם נתערב בעותו הביצה לשאר הכיצים חד בתרי (וכ"ש ביותר) יש להתיר אבל חד בחד לא (ט"ז מנ"י פר"ח פ"מ וכר"ו והגרע"א דלא כש"ך):

ב **שאלה** אם נמצא דם בכיצה ששמוה להצטמק על החמין. שם מבואר דאם נמצא הדם במקום האוסר בוודאי (הנתבאר) צריך שיהי' ס' בתבשיל נגד ביצה האסור' (ט"ז ורש"ל וש"פ דלא כמחבר) ואם נגע במאכל עצמו אף דאיכא ס' צריך החתיכה שהביצה מונחת עלי' נטילת מקום אבל אם הניחה על כיסוי הקדרה ולא נגע במאכל אף כאין ס' מותר (כיון דביצה הוא בתוך קליפה ש"ך ועפ"מ) ואם נמצא במקום שאינו אסור מן הדין יש להתיר כל החמין כיון שאין במקום הביצה רוטב (ט"ז וש"פ) ואם היא ספק אם הוא במקום האוסר יש להחמיר באין הפ"מ (פר"ח):

כא **שאלה** אם צריך לברוק כיצים אם יש בהם דם. שם מבואר כש"ע דמותר לאכול כיצים צלויים אע"פ שא"א לברוק וכן א"צ לברוק הכיצים אם יש בהם דם (דסמכין ארובא דאין בהם) וכת' הרמ"א דמ"מ נהנו להחמיר כשעושין מאכל עם כיצים ביום שרואין בהם אם יש בהם דם וכן המנהג (ובשער המצות בליקוטי תורה פ' אחרי מרבינו מהר"ו שהעיד בשם מורו שהי' גומעה ביצה צלוי' בלתי שישניח בה אם יש בה דם וסוים בה שבהגלית נגלות אמרי דבנן הקדוש האר"י ז"ל אין לחוש לחומרת כ"א שכ' שנוהגין להריק אותם תחלה בקערה ומחזירין אותן בקליפתן וסותמין וצולין (כמ"ש בה"ג) וכ' שם עוד דמירי נהג עצמו כך רק בגמיעה אבל בטינון ובישול ודאי בביתו של מורי נהגו להריקם תחילה:

לומר דבית השתא אוליגן. ובמקום שמעמירין המלח בדם אסור המלח בעין לאכול. וליתן לתוך מאכל שרי (פ"מ בשם ב"י ומ"א ועי' באו"ח סי' תס"ז סעי"ח בט"ז וח"י שם) ובמקור חיים שם רדעתם להתיר גם כזה (וחידוש דהפ"מ לא הזכירם):

סימן סח

לר שאלה הטומן הראש שלם לצלותו (או למלגו דשוין הם כדן זה ט"ו). שם מבואר בש"ע דצריך שיכוין שיהא בית השחיטה למטה (כדי שיוזב הדם דרך שם) ואם הניחו על הצדדים המוח והקרום אסורים והשאר מותר (עט"ז הטעם. ואפילו נמלח תחילה המוח והקרום אסורים כר"ו) אח"כ נקב עצם המוח והי' הנקב למטה לפי שהדם זב דרך שם (והפ"מ כ' לא ירעני למה סני בנקיבת העצם וכ"ה הגרע"א רפ בעי ג"כ נקיבת הקרום) ואם הניחו על נחיריו אם נעץ בו קנה או דבר אחר כ"ו צלי מותר ואם לאו אסור המוח והקרום. ולכתחלה נהגו שלא לצלות שים ראש שלם אפי' רוצה להניחו אביה"ש (רחיישין שמא יתהפך אצדיו אלא שמוציאין המוח ומנקרין אותו רמ"א וע"ל בס' ע"א) ואם צלאו כך שלם ולא אותבי' אביה"ש או אנתיריו ודץ ב' מירי הקרום והמית אסורים בכהמה (אבל בעוף כל הראש אסור בצלי' חוץ במליחה) והשאר מותר (ונוהגין באלו המדינות שלא למלוג שום דבר אפי' בכלי שני שהים"כ רק אחר מליחה):

לר שאלה אם בישל הראש שלם. שם מבואר דאפי' שמלח תחלה הכל אסור (רנ"ג ואסיר כל הראש) אא"כ יש ס' בראש נגד המוח וקרומו. ובנתבשל הראש לבד רווראי אין בראש ס' נגד המוח וקרום צריך שיהי' בקדרה ס' נגד כל הראש (והראש לעולם אסור ואם הראש מחובר לעוף אז כל העיף מצטרף לס' נגד המוח וקרום ש"ך בדעת ש"ע וע"פ):

לר שאלה אי מותר לחרוך הראש ולהסיר השער על האש. שם מבואר דמותר אפילו אותבי' אצדדים הואיל ואינו מטמינו ברמץ שמונח במקום אחר תמיד רק מעבירו הנה והנה ונוהגין לחרוך ע"ג האש של קש יתכן ולפיכך א"צ להדיח ביה"ש קודם ההיכהוב דאין לקש ותכן חמימות לבשל הדם אבל בחורך ע"ג עצים צריך לחרוך חוטין שבלחי קודם מליחה ולהדיח ביה"ש שלא יהי' שם שום דם ומ"מ בדיעבד אינו נאסר בחורך בעלמא אם לא הסיר החוטין ולא הדיח ביה"ש (ש"ך וש"פ):

לר שאלה אי מותר למלוח הראש והרגל קודם ההכהוב. שם מבואר דהרשות בידו ואין השערות מעכבין את הדם מפליט' (אך מצוה מן המוכתר למלוח אחר ההכהוב ש"ך בשם רש"ל וכ"כ הט"ז. ואנו אין ניהגין בהטמנה כלל אלא מולחין ע"ג שיער וחותרין הטלפים ואחר מליחה והרחה אחרונה מולגין ברמץ או בדיתחין. פ"מ). והטלפים. מחתך אותם ראשי הטלפים למטה כדי שיצא הדם (ולא כיש שחותכין מעט ועדיין סתום המנעל וזה לא מהני בל"י) ויניח מקום החתך למטה וימלח גם על השיער ואם נמלחו בקליפתן ולא חתך ראשן לא נאסרו אלא מה שבתוך הקליפה והשאר מותר ואין חילוק אם מונחין לאורכן או שעומדין על טלפיהן והיינו בדיעבד. רמ"א וש"פ דלא במהרש"ל

כרת (אפי' בדם בהמה וח'י) אלא בדם הנפש שהנשמה יוצאה בו אבל דם האברים אינו אלא בלא ודווקא בשפירש מן האבר ויצא לחוץ או שנצטרך בחתיכה (כחותך בשר מביה"ש קודם שתצא נפשה) או שפירש ממקומו ונתעורר לצאת ונבלא במקום אחר (בגון נמלח בכלי שא"מ) אבל אם לא פירש ולא נצטרך מותר. ולפיכך מותר לאכול בשר חי בהרחה בלא מליחה (ובלכר שלא יהי' בו מחוטין שדם בהם ע"ל בס' ס"ד וס"ה) ודווקא כשיצא הדם בשעת השחיטה כל מה שהי' ראוי לצאת אבל השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה אסור לאכול מבשרה חי אא"כ מולחו יפה וע"י מליחה מותר אפי' נקדרה. ונהגו להחמיר לחתכו ולמלחו אף לצלי (רמ"א) וש"פ דלא כמחבר דמתיר בצלי בלא מליחה אף בשובר מפרקת. וכת' הפ"מ דבשובר מפרקת דפירש הדם בעי צלי כל צרכו ג"כ אף דצלי בעלמא די בחצי צליתו) וה"ה אם חותך בשר מבית השחיטה קודם שתצא נפשו דינו הכי (רמ"א). וכת' הש"ך דבחותרך אף ריעבד יש לאסור בלי חתיכה ומליחה ובשובר אפשר להקל בדיעבד) וכתב הרמ"א דיש להזהר לכתחילה שלא לשובר מפרקת כהמה או לתחוב סכין בלבה כדי לקרב מיתתה משום שמבליע דם באברים (וכ"ה ש"פ). וכתב הפ"מ דמה שנוהגין בעיף אינדי"ק ששוברין מפרקת בקדרה אף שלא כדרך שחיטה אסור דצריך עכ"פ חתיכה ומליחה לצלי לכתחלה והעולם אין נוהרי כזה):

לר שאלה נצטרך הדם מחמת מכה. שם מבואר דאסור לבשלו עד שיחתוך המקום וימלחנו יפה (ומשום זה יש להחמיר ולקלוג בית השחיטה או לחתוך באותו מקום קודם מליחה הואיל ונצטרך שם הדם רמ"א) אבל מותר לצלותו בין בשפוד בין ע"ג גחלים אפי' בלא חיתוך רק מליחה קצת צריך כשאר בשר (וא"צ חתיכה משני צדדים ולהעלותו על האש ש"ך ופ"מ והגרע"א וע"פ):

לר שאלה בשר שלא נמלח ונתנוהו בחומץ לחליט להצמית דם בתוכו. שם מבואר לדינא דאם לא שהה כלל בחומץ דינו (כאילו לא נתנוהו כלל בחומץ) כשאר בשר ומותר לאכול חי ולקדרה חתיכה ומליחה בעינין ואם שהה עד דנתאדם הבשר (זהו סי' שנעקר הדם ממקומו) אסור לאכול חי כ"א ע"י צלי כל צרכו (ויש להחמיר אף חתיכה ומליחה) ולקדר' צריך דווקא חתיכה ומליחה. ואם שהה ולא נתאדם עדיין דעת הט"ז (בדעת רמ"א) רא"צ מליחה אפילו לקדר' ובוה"ז אא"כ בחליטה. וניהגין במדינות אלו שאין מצמיתין כלל בחומץ קודם מליחה ואין לשנות ומ"מ בדיעבד מותר (לשון הרמ"א וכ"ה הש"ך ופ"מ להתיר הבשר בדיעבד ע"י מליחה. וכ"כ הכר"ו להתיר בדיעבד הבשר ע"י חתיכה ומליחה אף בנתאדם דלא ככ"ח דאוסר אף בדיעבד) וחומץ שנתנו בו בשר פ"א להצמיתו שוב אין בו כח להצמית פעם אחרת (ש"ע וש"פ) אבל כל שלא חלטו בו אע"פ שאינו חזק יש בו כח להצמית (ש"ע):

לר שאלה חי' שיש לה כמין חטוטרט בצווארה ומתקבץ שם תחלה כמין דם ואח"כ מתייבש ונעשה ממנו עצם שקורין מו"ר. שם מבואר בכה"פ דמותר לאוכלו וכן עמא דבר ומעשה בכל יום הוא להשליך המו"ר תוך מרקחת או מיני מתיקות לריח טיב (דעתה פירש) הוא ולא דם ובתור השתא אוליגן. וכתב הפ"מ דמ"מ אין ללמוד היתר לבשר נבלה שנפל לרפש ונעשה רבש

כמהרש"ל דאוסר אף השאר כשעומד על טלפיהן):

עירה כ"פ הניח הפ"מ בצ"ע):

מא **שאלה** תרנגולת שנמלנו יחד בכלי שני ונמצאת אחת מהן טריפה. שם מבואר דיש לאסור האחרות (כ"ה הט"ז דוקא בדבר שנאסר ע"י בליעה דצריך להפליט ולהבליע וכ"ש אינו מפלוט ומבליע כאחד משא"כ בדבר איסור ממש כתרנגולת טריפה. והפר"ח אוסר לכה"פ כולם כדי קליפה וכ"ה הכל"י ולחה"פ. והאחרונים מצדדים להקל גם בכיה"ג בהפ"מ וצורך שבת כדעת ב"י בשם מרדכי:

מב **שאלה** במי מלינה אי מותר להשתמש. שם מבואר דנהניו שלא להשתמש במי מלינה כלל אפי' אינם רק צוננים (ויש לזהר שלא להחזירם להרתיחם כדי למליג בהם שנית או כדי להדית בהם קערות (ש"ע):

מג **שאלה** אם נמלנה תרנגולת בכ"ש במחבת חולבת במים שהים"ב. שם מבואר דאם עירו המים תחלה בכלי והוא אינו ב"י מבישול חלב הכלי אסורה באין הפ"מ וצורך והתרנגולת מותרת (דהוי נט"ל) ואם הכלי ב"י הכלי וגם התרנגולת אסורה (וכ"כ בשם האחרונים להתי' בהפ"מ וצורך) וכ"ז בשם אחרונים להתי' בהפ"מ וצורך) וכ"ז כשעירו המים תחלה בכלי דהוי כלי שני אבל אם עירה המים על התרנגולת אסורים אפי' בהפ"מ (דמבליע ומפליט כאחד כ"ס ואסור בהנאה רמ"א וש"פ) תרנגולת שאכלה חלב ונמצא בזפק או בקורקבנו יש לשמור מלמולגו (ב"י בשם הרוסקה):

מד **שאלה** עירה יור' בשר לתוך כלי נחושת של חלב אי כלי נחושת בולע וצריך הכנ"ח הגעלה או לא. שם מבואר פלוגתא דעת ר"י דאין כנ"ח בולע ע"י עירו (אא"כ האור מהלך תחתיו) והש"ך משיג עליו (בהסכמו' רבו הגאון ר"י) וכ"ה הפ"ח דכלי נחושת צריך הגעל' ג"כ ימשמע מדבריו דאין חלוק בין כ"מ לכנ"ח והמקום שמואל חולק בין כ"מ לכנ"ח מובא בפ"מ. וכ' הפ"מ לענין דינא אין לסמוך ע"ז ל"מ בהוסר מאש דהוי ככ"ר אלא אפי' ע"י עירו בולע ואף בה"מ אין להקל (ומש"כ המ"י להתי' בהפ"מ בכנ"ח אם בשלי בלא הגעלה היינו בהוסר מאש הא בנאסר ע"י עירו לא נאסר הכלי כ"א כ"ק ומסתמא יש ס' נגר כ"ק ואף דלא קי"ל כן יש לצרף דעת רי"ו דנחושת אינו בולע) ובכ"ש אם יש ספק אי הי' היס"ב יש להתיר אף בלא הפ"מ (מטעם ס"ס שמא לא הי' יס"ב ושמא כמ"ד דאין כ"ש מבליע ומפליט):

מה **שאלה** אם מלג נוי או שפחה שבבית ישראל עופות ולא ראה ישראל אם בכ"ר או בכ"ש. שם מבואר דאם הגוי יודע בטוב יהודים ויש שם נער או נערה שיודעים בטוב הענין מותר (מחבר משום דמירתת אבל מסל"ת ל"מ הכא ש"ך. ואם הזהיר ישראל שלא למלגו אלא בפניו ומלגו שלא בפניו לא תלינן שמלגו בכ"ש. כנה"ג ובל"י ועפ"מ ועי' בסו"ט):

לח **שאלה** אם מלגו ברמץ קודם מליחה. שם מבואר דהמנהג שלא למלוג כלל ברמץ קודם מליחה אפי' עוף ואם עבר ועשאו בעוף הראש כולו אסור (אבל במליחה שאר הראש מותר) והשאר מותר ובבהמה לא נאסר הראש כולו רק הקרום והמוח (וכ"ז אם לא נקב עצם המוח אבל אם ניקב עצם המוח או אותבי' אביה"ש או אנהיריי ודץ כי' מידי מותר בדיעבד כבצלי' כן במלינה) ואם לא הדית ביה"ש או שאר דם בעין שעליו צריך ליטול או לקלוח מקום הדם והשאר שרי (רמ"א ודווקא במלינה או במליחה אבל בצלי' שרי וא"צ קליפה ש"ך):

לט **שאלה** אי מותר למלוג קודם נקירת החלב ומליחת הבשר במים חמים. שם מבואר דאין למלוג שום דבר (רק אחר מליחה כמו שנתבאר) ל"מ בכלי ראשון (שהים"ב אע"פ שאינו עומד אצל האש) דוודאי אסורה (מדאורייתא הוי כמבשל לענין בכ"ח ואסור בהנאה ובשבת חייב ונ"מ לחשוד ואי ספק אי נפל חלב בבשר בכ"ר שהוסר מאש ספקו דאורייתא פ"מ) אלא אפי' בכ"ש והים"ב אסור (באין הפ"מ. רמ"א וט"ז בשם רש"ל ע"ל בסו"ט וביאין יס"ב בכ"ש מותר אף לכתחלה ש"ך) מיהו לכבוד אירחים או לצורך שבת מותר להניח בכ"ש אפי' יס"ב אפי' לכתחילה חתיכה מלאה כפור וקרח כדי למהר מליחתו (דאסור למלוח עד שידפה ע"ל בסו"ט ס"ט) ואי אין צורך כלל ויש שהות (דנם באין יס"ב יפשר) יש לזהר שלא להניחה לכתחילה רק במים שאין היר"ס (ואין חילוק בין כלי חרס לכלי נחושת או שאר כלים לענין כלי שני רמ"א. ובל"י בשם כנה"ג מחלק דכ"ח אסורים אף בדיעבד גם כשמצופים באבר אם מהותך בשל וזכוכית אסור' ובשל עופרת וכן שאר כלים מות' ואם מלג בכ"ר קודם נקירת החלב ומליחת בשר גדיים וטלאים ועופות אסיר הכשר כדין כשר שנתבשל בלא מליחה (שך עס' ס"ט):

מ **שאלה** אם עירה מכ"ר על בשר בהמה או עוף קודם שניקר החלב ומלח הבשר. שם מבואר דרי בקליפת העור ואם עירה על העוף בעור שהנוצות עליו אם ראש העוף למעלה א"צ קליפה (שהנוצות מנינות כדי קליפ' דהמים נשרקין ואין המים מניעים כלל לבשר משא"כ כשמינה על הצדדים או הגלים למעלה אסור כ"ק ב"י ולבוש בשם הרא"ש. והש"ך כתב דנוצות במקום קליפה עומרת וכ"ה הפ"ח. והפ"מ בשם מהר"ם לובלין הניח בצ"ע לאסור כולו ולא מקרי עירו מכ"ר אלא שלא נפסק הקליח מכ"ר כשנגע למטה (עי"ל בסו"ט ק"ה דאנן קי"ל להומרא דעירו שלא נפסק הקליח מכ"ר מבשל כ"ק ומפליט ומבליע כאחד פ"מ ועה"ר סו"ט פ"ז וק"ה ובב"ח אסור בהנאה כ"ק ובשבת אסור עי' מנ"א סו"ט שי"ח ילפי' כלי שנאסר עי' עירו הכשירו ע"י עירו וצריך הגעלה בכ"ר. ואם יש ספק שנפל עליו דרך עירו צ"ע אם יש לחשוב לס"ס ואין להקל בעירו שלא נה"ק פ"מ. ועירו שנפסק הקליח לא מקרי עירו ואינו אסור (רמ"א דאינו נכשל ובשבת שרי אך מפליט ימבליע כ"ק אך לא בפעם א' ונ"ש"ה מותר במלינת התרנגולים ש"ך סו"ט ק"ה ופ"מ כאו. ימ"מ אם

אלה יעמדו על הברכה המנדבים ומוקירי תורה אשר זילו כסף מכיסם להדפס הספר חקי דעת:

ניו-יארק

הרה"ג רמ"ז מרגליות

" אליעזר זילבער נשיא אגודת הרבנים בארצות הברית
וקנדה

" ישראל ראזענבערג, פרעזידענט פון עזרת תורה

" נתן קאטלער

" ליב סעלצער מזכיר אגודת הרבנים

הרב דאקטאר רעוועל ראש הישיבה רבנו יצחק אלחנן

הרה"ג שמואל אביגדור פיוועלזאן מזכיר ועד הרבנים

" בנימן ברוך גיטמער

" אהרן הלוי דים, מזכיר דגל הרבנים באמריקא

" שמריהו הורוויץ, מוציא לאור עלין מאגודת השוחטים

בניו-יארק

" צבי הירש דאכאוויץ

" ה. מ. ראזען, 163, גראפטאן סטריט, ברוקלין

" סטרעמינער רבי שליט"א

" הרב נחום פערלאף, סטאלינער רבי שליט"א

" ניסן טולושקין

" ראובן לייבאוויץ

" שוכמאאוויץ אברהם יצחק ובנו הרב אהרן שוכמאאוויץ

ובנו הרב מרדכי שוכמאאוויץ

הרה"ג זאב גאלד פרעזידענט מהמזרחי

" יצחק ביק ובנו הרב שואל ביק

" חיים ביק

" בוייאנער רבי שליט"א

" מאנאסטרישצער רבי שליט"א

" סקווערער רבי שליט"א

" בוראק

" האכשטיין, משגיח במצה פעקטארי של האחים מא-

נישעוויץ

" יחיאל מיכאל מרלף

" לוקשטיין

" אהרן קאפלאן מבארץ פארק

" אלעזר, נכדו של המחבר

" נח גארפינקעל

" שמיעדעמאן

" יעקב מעסקין

" ביאלער רבי שליט"א

" אהרן זלאטאוויץ מזכיר דועד הרבנים דווילאסבערג

" ביה"כ אנשי לובין

" אפרים פישל ניומאן

" יצחק מנחם וואפנער עין-חיים מפלעמבוש

" משה ספעקטאר

" קאנאן

" שניאור, רב בביה"כ ווארשעווער שוהל

" ליב ראזען

" חיים הערשענזאָהן

" פאזנער רב בדושערזי סיטי

" שמעון איסקאלסקי

" יעקב רעדעלהיים, משגיח מבראדוויי סענטראל האַטעל

רב תודה

להפירמא באַדנעט בראַדי

אשר היו לאחיעזר להדפסת הספר „חקי דעת“, וחקי

חיים".

ברכה והצלחה במעשי ידיהם ושלות השקט

ניו-יארק

היברו נעשנאנאל וואורשט פעקטארי

סינסנינאטי, אהייא

הרב פיינגאלד
רבי פיליפסאן
הרב הגאון ר' אליעזר זילבער, נשיא אגודת הרבנים בארצות
הברית וקנא
הרה"ג ר' בצלאל עפשטיין
מר' מארגענשטערן, מנהל בהמצה פעקטארי מהאחים מאני-
שעווין
פראפעסאר מארגענשטערן, גם הביבליאטעק מסינסנינאטי

הרבנים מעיר פילאדעלפיא

הרה"ג ב' ל' לעוויןטאל
" דוב בער שאפירא
" משה שוסטאק
" שלום צבי שניידערמאן
" אדמו"ר משה ליפשיץ שליט"א
" בית הכנסת קרן ישראל
" וואלף ווערטהיימער
" יצחק לובארסקי
" רבי דוד מאטט
" אדמו"ר משה צבי טווערסקי שליט"א, טאלנער רבי
" רעווענד מרדכי לעוויןטאל

יקותיאל דוב בן פרץ פרידמאן,

בניו
—
חיים,
יצחק,
יונה

בעלי בית חרושת לאפית מצה
616 7טע סטריט,
המצה תחת השגחת הגאונים:
לעווענטהאל
ומהרי' לובארסקי

בעיר פילאדעלפיא

" חיים שענפעלד
" ל. גאלדענבערגער
" מיראפאלער רבי שליט"א
" חיים פישל עפשטיין
" הרב דק"ר יונג
" גאלדשטיין, התן הגביר העררי פישעל
" מ. פארזין
" מאזיצער רבי שליט"א
" אסטראווער קינצקער רבי שליט"א
" המטיף לאומי בצי מאסליאנסקי
" הרב הגאון מעיר קאמעניץ פאדאלסק, הרב גוטמאן
" הרב מנחם מענדיל סאקאל שליט"א
" ישעי' גלאזער
" הרב דוב בער ראבינאוויץ
" הרב עפשטיין מביה"כ סיניער שוהל
" הרב משה פעפער
" הרב יקותיאל גראבארד
" יצחק כהנא
" יוסף ראזען, פאסעיק, נ.י.
" משאפמאן, פאסעיק, נ.י.
" רעווענד חזן ר' יוסף ראזענבלאטט
" רעווענד חזן ר' זלאטקאווסקי
" הנדיב הנכבד הר' ישראל רקח
" הנכבד מר' לייפטינג עם זוגתו
" מר' יעקב גודמאן
" ראזענבערג, פרעזידענט ווארשעווער שוהל
" בית הכנסת ווארשעווער שוהל על ידי הפרעזידענט
" מר' בראדע
" מר' ישראל פרענס
" שו"ב יעקב בלום, פרעזידענט כאגודת שוחטי עופות
" דניוואר
" שו"ב ר' שמואל צבי קרולאוויץ, טרעזשורער מנחלת
" השסיב
" רבי נתן פראשקער
" בית החסידים דגור על ידי ר' מרדכי גאלדמאן, פרעז.
" בית החסידים דפוילין על ידי הפרעז. ר' יעקב לאדווער
" ר' יעקב פיינער, פרעזידענט מבית הכנסת של ביה"ש
" רביצ"א
" ר' אברהם קאהן
" שו"ב ר' מרדכי יוסף האראוויץ
" ישיבה תורה ודעת, על ידי הגביר אברהם לאין
" האכרץ מיכל קעלמער בנו של הרב קעלמער
" ישיבת רבנו יצחק אלחנן על ידי הרב דק"ר רעוועל
" שליט"א
" ר' בעני ווינטער, פרעזידענט מפוילישען פערבאנד
" ר' יעקב בישאף
" ר' חנוך העניך ראזען
" ר' אהרן בלום
" הרב מענדעלאוויץ, מענדעזשער מהישיבה תורה ודעת
" ר' ישראל קעניסבערג, פרעז. מהישיבה רבנו שלמה
" קלוגער
" בנו בעריל קעניסבערג, לאיער
" רבי אליעזר זאקן, בעל הבית מוואורשט פעקטארי

" רבי ישראל רפאל בן חיים צבי הכהן פרידמאן
" זאב וואלף קאפוסטין מכית הכנסת דפועלי צדק
" אדמו"ר יעקב ראבינאוויץ
רעווענד יעקב ראבינאוויץ
" ריף

" שו"ב ר' ארי' זאב בר' דוב הכהן שטיינער, ורעיתו
גיטל בת ר' מרדכי דוד לרפואה שלמה
ר' דוד סארקוס
שו"ב ר' מאיר בר' אבא נחום מאיר'ס
שו"ב ליבער בר' מנחם מענדל שעכטער
הר' אברהם בר' ישראל בנימן בוקשפאן

הרבנים מעיר באלטימאָר

הרה"ג שמואל ליעב

" מ' מאראגין
" ל' י' קאהען
" מ' ל' ראבינאוויץ
" ה' מיחאלי
" דק"ר שעפער
" י' טאבאק
" י' העלפאנד
" מ' ר' האריק
" א' אכסעלראד
" מ' פארשלאגער
" נ' קאהן
" מ' ראבינאוויץ
" ח' סאמסאן
" שמואל ראזענבלאט בנו של ר' יוסף ראזענבלאט
" ל' פרידלענדער
" י' שאהאם
" י' פעלדמאן

טילנאָק

הרב הכולל ש. י. שיינפעלד
הרב ר' צדוק טיילאָר וווגטו הרבנית חי' פריידל שמחה
בת ר' משה שמואל ז"ל
אדמו"ר יעקב ישראל טווערסקי, האנרפילער רבי שליט"א
הנכבד מר' דוד בר' יצחק שוסטער, ווייס פרעזידענט מקהלת
אנשי ליבאוויץ

השו"ב האַראַוויץ
בית הכנסת פוילישע שוהל
בית הכנסת אנשי ליבאוויץ
הרב קליינמאן

חיים ישראל בר' מרדכי לוק נ"י ורעיתו רבקה רחל בת ר'
יהודא מנחם לזכרון בנם היקר מרדכי ע"ה שנפטר בשנת
ל"ט לחייו, פ"ו אלול תרצ"א — תנצב"ה
האשה רחל עטיל בת רבי ארי' ליב וויענער
שו"ב מאַנישעוויץ
שו"ב הר' סאַני
כהמ"ד הגדול
הגביר הנכבד האַלצמאן

בעיאן נ. י.

הרה"ג ראובן טשאַרני
" דאַנישעווסקי

מאונגיסני נ. י.

הרה"ג חיים ביאליק שליט"א

יאַנגסטאָן אַחייט

הרב קלמן מאנועל
בית הכנסת אוהב צדק
בית הכנסת שערי תורה
רעווענד הערי טאקער
בית הכנסת מעמפעל עמנואל על ידי הרב מאנילא
הגבירה יוליוס קאהן
מ' מאיר בר' אלכסנדר שייגרין
מ' שלמה בן גדליה נאדלער
ר' ישראל בר' שניאור זלמן יעקב האנדסבורג
ר' יואל בר' ישראל דוד האקער
בצלאל שערמאן, לזכר נשמת האשה גאלדא בת ר' מתתיהו
— נפטר מ' אדר שני תרצ"ב, תנצב"ה, ולזכר נשמת אביו
יעקב בר' אליעזר נפטר י"ד מנחם-אב תרמ"ח תנצב"ה
מר' בנימין אדער מארטין

קענטאָן אַחייט

הרב הירשפרינג
בית הכנסת אגודת אחים על ידי ר' שלמה העללער ור' קלמן
ש"ץ ושו"ב
מר. ס. לאנד עכור אביו
רעווענד קלמן סאבעל ש"ץ ושו"ב
ישראל רעשעו, נכדו של המחבר

שעבויגען וויס.

הרב דוד ריין ובית הכנסת שלו
הרב קאפלאן

סט' לואיס מיו.

הרה"ג ר' אפרים פישל עפשטיין
" גראצקין

שיקאַגאָ

הרבי האַכשטיין שליט"א ובנו האכרך הרב אברהם שליט"א
הרה"ג רובינשטיין
" עזריאל עפשטיין, זקן הרבנים
" אפרים עפשטיין
" שור
" ראבינמאן
" קאמינקער

הרב שעכטער	" מען
רבי פרענק	" שאך
רבי פראהם	" קאפלען
ר' דוד שו"ב פינקעלשטיין	" זילבער, פרעזידענט פון ישיבה בית המדרש לתורה
ר' שמואל שו"ב מינעלי	" אבראמאוויוש
ר' לייביש שו"ב	ד"ק גאלדמאן
ר' יודיל שו"ב	הרה"ג עלקין
ר' שמואל זלמן שו"ב ברייטשטיין	ישיבת בית המדרש לתורה
ר' מאיר לייבוש שו"ב	ר' יודיל קערש שו"ב
ר' דוד שו"ב מינעלי	" שמחה בינם פאבריקאנט
הנדבן ר' יעקב זאבערמאן	" שמחה ראז
הנדבן ר' מתתיהו מילגראם	הנכבד ר' בעריש זאלצמאן אשר תחת השגחתו הפירמא "די
הנדבן מאריין שטיינבערג	בעקערי פיגלער זאלצמאן און גליק, אינק.
הנדבן לוייער פרעד בומצעל	
הנדבן ר' ערליך	דעטרויט, מיש.
הנכבד ר' שלמה טשעמלאך מוכר ספרים	
הנכבד ר' אברהם קיידין	הרב פישער
	הרב שוסקין
	הרב הערשמאן
	הרב תאומים
	הרב קליינפלאץ
	הרב שטראוס
	הרב פיין
	הרב אייזענמאן
	הרב הורוויטץ
	הרב העניך בלום
טאלסי, אקלאהאמא	
הרב פאסמאן, רב דבית הכנסת עמנואל	
הזן שו"ב מעיר אקלאהאמא	
קאלאמבוס, אהיא	
הרב גרינוואלד	
הרב מרדכי הירשפרינג	

האחים הנכבדי

ברוך יהי ההרבני הנדיב

מר שבת ל"ב ראשקין וזוגתו שיחיז

בעה"ב של ראשקעס דיירי קאָ, סט. לואיס, מיזורי, אשר הרבנים מעידים

שכל הנעשה בבית חרושת של ראשקעם דיירי קא. החלב והחמאה וגבינה

ושומנו של חלב כולו מהודר בתכלית הכשרות לכל השנה ולפסח.

2. אף על פי שהטפסר חקי דעת להדפיסו ולהפיצו בעולם ובזכות זה די

יצליחוהו בכל מעשיו

אלו יעמדו על הברכה

הנדיב הגביר הנכבד

רבי אפרים שיף

העוסק בצרכי העיר ומחזיק בכל כחו הת"ת בלב ונפש מצוין במעלות

טובות

ורעיתו ראשע תחי'

ובניהם וחתניהם ואחי שליט"א השותפים מהפעקטארי

אשר נתנו חלק להדפסת הספר חקי דעת

ברכה והצלחה יהי שורר בבתיהם תמיד

סינסינעטי

מחזיקנא טיבותא לגדולי המעשה אשר השתדלו
הפירמא ד. ב. מאנישעוויץ מצה קא.

על ידי

הרב צבי מאנישעוויץ

להיות לי לאחעזר להדפיס הספר חקי דעת וחקי חיים.

זכרה להם אלקים לטובה אורך ימים בעושר וכבוד

שיקאנא איל.

דזשורני סיטי, ניו דזשורסי

סינסינעטי, אהויא

חזקת ומוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ב